

T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

**ÂSİM TARİHİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE
DEĞERLENDİRİLMESİ (2. CİLT)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Buşra KIDAK

Doç. Dr. İsmail KIVRIM

GAZIANTEP
OCAK 2017

T.C.
UNIVERSITY OF GAZİANTEP
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF HISTORY

TRANSCRIPTION AND EVALUATION OF THE
HISTORY OF ASIM (VOLUME II)

MASTER THESIS

Buşra KIDAK

Ass. Prof. İsmail KIVRIM

GAZİANTEP
JANUARY 2017

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

ÂSİM TARİHİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(2. CİLT)

Buşra KIDAK

Tez Savunma Tarihi: 27/01/2017

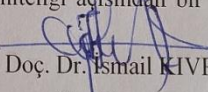
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Zekiye ANTAKYALIOĞLU
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylıyorum.

Prof. Dr. Hilmi Bayraktar
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. İsmail KIVRIM
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak oybirliği/ oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

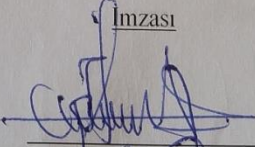
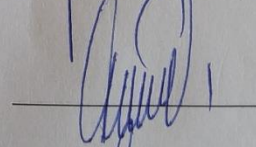
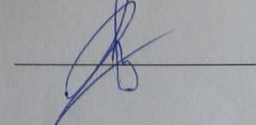
Jüri Üyeleri _____ :

Doç. Dr. İsmail KIVRIM (Jüri Başkanı)

Y. Doç. Dr. Metin KOPAR

Y. Doç. Dr. Yüksel BAYIL

İmzası

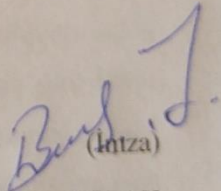

ETİK BEYAN

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

(imza)
Buşra KIDAK

27/01/2017

ÖZ

ÂSİM TARİHİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

KIDAK, Buşra

Yüksek Lisans Tezi, Tarih ABD

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İsmail KIVRIM

OCAK 2017, 277 sayfa

Tarihin herhangi bir dönemine ilgi duyanlar için, o döneme ait kaynakları yazıldığı dilde okuyup anlayabilmek, elbette ki çok önemlidir. Bir tarihi eseri kendi yazıldığı dilde okumak, hem olayları daha iyi kavrayabilmeye hem de yazarının dil bilgisine ve dili kullanma usulü hakkında, bilgi sahibi olmaya sebep olacaktır. Elimizdeki çalışma 1755–1819 tarihleri arasında yaşayan Mütercim Âsım'ın, XIX. yy başı Osmanlı siyasi-sosyal olaylarını konu alarak Osmanlıca kaleme aldığı Âsım Tarihi adlı matbu eserinin transkripsiyonudur. Tezimizin değerlendirme bölümünde eserin belli başlı bazı konuları günümüz Türkçesi ile açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmamız incelendiğinde eserin konu aldığı tarihi dönemle ilgili bilgilere sahip olmakla kalmayıp, eser sahibinin siyasi ve sosyal olaylar ile ilgili kişisel görüşleri ve hayatından kesitler de görülebilecektir. Aynı zamanda Âsım'ın kullanmış olduğu zengin ve gösterişlerle süslü Arapça, Farsça kelimeler ile ağır ve ağıdalı anlatım tarzı da farkedilecektir.

Anahtar kelimeler: Osmanlıca, Transkripsiyon, Mütercim Âsım, Âsım Tarihi, III. Selim, II. Mahmut.

ABSTRACT

TRANSCRIPTION AND EVALUATION OF THE HISTORY OF ASIM

KIDAK, Buşra

Master Thesis, Department of History

Supervisor: Assist. Prof. İsmail KIVRIM

JANUARY 2017, 277 pages

It is crucially important for those who are interested in any historical period to be able to read and understand historical works in their own language. Reading historical works in their own language will allow to better comprehend of the historical period and provide an opportunity to understand both using of grammar and writing style. The study at hand is based on the transcription of printed work of History of Âsim which is written in Ottoman Language. History of Âsim penned by Mütercim Âsim, who lived between 1755–1819, takes subject of politics-social history of early 19th century of Ottoman Empire. I have tried to analyse the main political, social and cultural aspect of History of Âsim in the last chapter. This thesis does not only take subject with historical periods, but also provides a variety of information in which these are writers' autobiography, political view of writer and the Ottoman social life in the 19th century. Moreover, it will be realized that Mütercim Âsim uses fashionable and wealthy Persian and Arabic words in his work and that makes his work viscous and hard to understand.

Key words: Ottoman Text, Transcription, Mütercim Âsim, History of Âsim, III. Selim, II. Mahmut.

ÖNSÖZ

Elimizdeki bu çalışmada, Gaziantepli Mütercim Âsım'ın 1806–1808 yılları arası Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal ve askeri olayları yazmış olduğu “Âsım Tarihi” adlı matbu eserinin ikinci cildini Latin harflerle yazmaya çalıştık.

Çalışmamızın tez öneri formunu Haziran 2015 tarihinde doldurarak Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne teslim edip, çalışmaya başladık. Taslak halindeki çalışmamız Aralık 2015 tarihinde bitime yaklaşmış durumdaydı. Haziran 2016 tarihinde öğrendik ki; Prof. Dr. Ziya YILMAZER tarafından Ağustos 2015 tarihinde “*Asım Efendi Tarihi*” adıyla eserin farklı nüshaları muhtelif kütüphanelerden temin edilerek transkripsiyon olarak yayınlanmıştı. Prof. Dr. Ziya YILMAZER, “Âsım Efendi Tarihi” isimli eserinde Asım Efendi Tarihi'nin matbu hali, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki birinci ve ikinci ciltleri, Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'ndeki müsveddeleri, Vahid Efendi'nin Paris Sefaretnâmesi'nin Topkapı Sarayı'ndaki Hazine Kitaplığı'ndaki nüshası, Vahid Efendi'nin Paris Sefaretnâmesi'nin Kütahya Kütüphanesi'ndeki nüshası, Arkeoloji Kütüphanesi'ndeki birinci ve ikinci cildi, Vahid Efendi'nin Paris Sefaretnâmesi'nin Paris I. ve İstanbul III. Baskılarından faydalanarak Asım Tarihi'ni transkripsiyon olarak yayınlamıştır. Biz çalışmamızda Asım Tarihi'nin yalnızca matbu baskısından faydalandık. Bu itibarla Prof. Dr. Ziya YILMAZER'in transkripsiyonunda bizim çalışmamızdan farklı olarak ek metinler bulunmaktadır.

“*Asım Tarihi'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (2.Cilt)*” adlı çalışmamızda transkripsiyonla beraber eserin değerlendirmesini de yaptık. Bu değerlendirmeyi de idari, siyasi, askeri ve çeşitli olaylar başlıkları altında sunarak araştırmacılara kolaylık sağlamak amacını taşıdık.

Çalışmamız esnasında eserin Osmanlıca matbu basımına sadık kalarak sayfaları birebir aynı şekilde numaralandırdık. Konu başlıkları ve düzenini aynen eserdeki gibi vermeye çalıştık.

Giriş bölümünde müellifin hayatından, eserlerinden ve tez konumuz olan “Asım Tarihi” adlı eserin içeriğinden özetle bahsettik.

Birinci bölümde kaynağımızı tanıtır, çalışma amacımızı ve yöntemlerimizi izah ettik.

İkinci bölümde “Asım Tarihi’nin Transkripsiyonu” başlığı altında eseri Latin harflerle yazmaya çalıştık.

Üçüncü bölümümüz olan Değerlendirme bölümünde ise eser içindeki konuları idari, siyasi, askeri ve çeşitli olaylar başlıkları altında ayırarak günümüz Türkçesine çevirmeye çalıştık.

Sonuç bölümünde, çalışmamızdan elde ettiğimiz neticeleri verdik. Çalışmamızın sonuna ise eserden derlediğimiz kelimelerden oluşan bir Lugâtça bölümü ekledik.

Bizi böyle bir çalışmaya teşvik eden ve bu tezin hazırlanması sürecinde yardımlarını esirgemeyen danışmanımız Saygıdeğer Hocam Doç. Dr. İsmail KIVRIM’a şükranlarımızı sunarız.

Ocak 2017
Buşra KIDAK

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ.....	1
1. MÜTERCİM ÂSİM'İN HAYATI VE ESERLERİ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	7
1.1. KAYNAĞIN TANITIMI.....	7
1.2. ÇALIŞMANIN AMACI VE YÖNTEMİ	8
İKİNCİ BÖLÜM	9
2.1. ÂSİM TARİHİ'NİN TRANSKRİPSİYONU.....	9
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	231
3.1. DEĞERLENDİRME	231
3.1.1. İdari Olaylar.....	231
3.1.1.1. Bîrûn ve Enderûn Tevcîhleri	232
3.1.1.2. Enderûn-u Hümâyûn Tevcîhleri	232
3.1.1.3. Vezirlerin Tevcîhleri.....	233
3.1.1.4. Ulemânın Tevcîhleri	233
3.1.1.5. Kethüdâ-yı Rikâb Azli.....	233
3.1.1.6. Ba'zı Dîvâniye Memurluklarının Tevciyesi.....	234
3.1.1.7. Hatt-ı Hümâyûn ve Mührün Gönderilmesi ve Sadr-ı a'zam Teşrifâtı	234
3.1.1.8. Hatt-ı Hümâyûn Sûreti.....	234
3.1.1.9. Darb-hâne Emîni Seyyid Mehmed Emin Efendi'nin Azli	236
3.1.2. Siyasi Olaylar	236
3.1.2.1. Rusya ile Yapılan Mütâreke Akdi.....	236
3.1.2.2. Tasdiknâme Sûreti.....	236
3.1.2.3. Ba'zı Avrupa Havâdisleri.....	239
3.1.2.4. Diğer Avrupa Havâdisleri.....	240
3.1.2.5. Kazgancı Mustafa Reis Fitnesinin Gönderilmesi, Fitnenin Ortadan Kaldırılması Üzerine	240
3.1.2.6. Ba'zı Avrupa Havâdisleri.....	242
3.1.2.7. Fransa Elçisi Sebastiyân'ın Dönüşü	242
3.1.2.8. Diğer Avrupa Havâdisleri	243
3.1.2.9. İran Elçisi'nin Dönüşü.....	243

3.1.2.10. Osman Efendi'nin Esmâ Sultan'ın Kethüdâhlığı Makamına Getirilmesi.....	243
3.1.3. Askerî Olaylar	243
3.1.3.1. Ordû-yu Hümâyûn'un Kışla'ya Dönüşü	243
3.1.3.2. Kalyon'un İndirilmesi	244
3.1.3.3. Ordû-yu Hümâyûn'un Ada'dan Dönüşü ve Silistre'ye Varışı.....	244
3.1.3.4. Ordû-yu Hümâyûn Kethüdâsı Osman Efendi'nin İstanbul'a Dönüşü ve Refik Efendi'nin Kethüdâ, Gâlib Efendi'nin Ordû-yu Hümâyûn'a Baş Olması.....	244
3.1.3.5. Ba'zı Seferiyye Havâdisleri	244
3.1.3.6. Ba'zı Askerlerin Ordû-yu Hümâyûn için Anadolu'dan Gelişi.....	245
3.1.3.7. Fransa Donanması'nın Yedi Ada Tarafından Döndüğünün İşitilmesi.....	245
3.1.3.8. Ba'zı Askerlerin Zafer Kazanan Ordû-yu Hümâyûn için Anadolu'dan Gelişi	245
3.1.4. Çeşitli Olaylar	246
3.1.4.1. İran Elçisi'nin Padişah Dergâhı'na Gelişi	246
3.1.4.2. Divan Tercümanı'nın Katli.....	246
3.1.4.3. İstirad.....	246
3.1.4.4. Eşkiya ile Sözleşme için Düzenlenen Acayip Toplantı ve Garip Hücet'in Tertib Edilmesi.....	248
3.1.4.5. Hatt-ı Hümâyûn Sûreti.....	248
3.1.4.6. Aylıkların Dağıtılması	250
3.1.4.7. Cihangîr Padişah Huzurunda Tefsir Dersi Anlatımı	250
3.1.4.8. Hırka-i Şerif Ziyareti ve Bayramlaşma	250
3.1.4.9. Eski Yüce Saltânât Sarayı'nın Yeni Saray'a Nakli	251
3.1.4.10. Kasım Ayının Ortasında, Cemreler Arasında Kar Çokluğu.....	251
3.1.4.11. Hazînedâr Ağa'nın Ölümü.....	251
3.1.4.12. Üsküdar Arbedesi	251
3.1.4.13. Sırp Tâifesinde Bazı Hokkabaz Rahipler	252
3.1.4.14. Mevlid-i Şerif Okunması.....	252
3.1.4.15. Atların Dışarıya Çıkışının ve Vergilerin Toplanması'nın Ertelenmesi ve Ürün Kıtlığı	252
SONUÇ	253
KAYNAKÇA.....	257
EKLER	259
EK A. LÜGÂTÇE	259
ÖZGEÇMİŞ	277

KISALTMALAR

- c. : Cilt
çev. : Çeviren
DİA. : Türkiye Diyanet vakfı İslam Ansiklopedisi
s. : Sayfa
s.s : Sayfalar
S. : Sayı
TDK : Türk Dil Kurumu
vb. : ve benzeri.
vs. : ve sair

GİRİŞ

1.MÜTERCİM ÂSİM'İN HAYATI VE ESERLERİ

1755 tarihinde Antep'de doğan Ahmet Âsım 1819'da İstanbul'da vefat etmiştir. “Asıl adı “SeyyidAhmedÂsımEfendi” olup Antep olayını anlatırken adını açıkça ve tam olarak vermektedir.”¹Babası Antep Şer‘iyye Mahkemesi başkâtibi Mehmed Cenâni Efendi'dir. Antep'de Arapça, temel bilgiler, hadis, şiir ve inşa dallarında eğitim almış, tanınmış alim ve şairlerin meclislerinde bulunmuştur.

“Arapça sarf ve mahvi (grameri) Ömerzade Hafız Efendi'den, kimi temel bilgileri Hacı Hasanzade'den, hadisi Şafîzade muhaddisinden (hadis bilginlerinden) Hacı Muhammed ve kardeşi Ahmet'ten başka bilimleri Hoca Necip Efendi'den, şiir ve inşa (nazım ve düzyazı) bilgisini babasından ve Antep'e gelen Kilisli Ruhi'den okumuştur.”²

Arap ve Fars dillerinde geniş bir bilgisi vardır. Kendisi bir dil bilgini olmasının yanı sıra aynı zamanda bir tarihçi ve şairdir.

“Ona ün kazandıran kitaplar Arapça ve Farsça iki ünlü sözlüğü Türkçe'ye çevirerek ortaya koyduğu ki yapıttır. Ahmet Asım adı, bu çevirilerden sonra Mütercim Âsım olmuştur. (Mütercim çevirmen demektir). Çevirilerinde kendi düşüncelerini eklemek için sık sık “mütercim der ki” sözünü kullanması bu sanı kazanmasına yol açmıştır.”³

Âsım, Antep'te mahkeme kâtipliği yapmış ve Battalzade Mehmet Nuri Paşa'nın divan kâtiibi olmuştur. 1789'da hükümet Mehmet Nuri Paşaüzerine asker yollayınca ÂsımAntep'ten kaçmak zorunda kalmıştır. Kilis'de sekiz ay kalanÂsım burada maddi sıkıntılar içinde kalarak çareyi İstanbul'a gitmekte bulmuştur. Bu meseleyi Asım, Asım Tarihi c. II s. 232-234'de anlatmaktadır:

---

¹ YaşarZorlu, *Mütercim Ahmed Asım'ın Osmanlı Toplumuna ve Yenileşmeye Bakışı*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya, 2004, s.13.

²Ömer Asım Aksoy, *Mütercim Asım*, Gaziantep1993, TDV Yayınları, II, s.13.

³Aksoy, *Mütercim Asım*, II, s.7.

“Beldeye gece ve gündüz taşradan top ve tüfenk ile hücum ve istila oluncasözü edilen Paşa dahil (Battalzade Mehmed Nuri Paşa) müdafaya kalkınca bir gece şehrin bir köşesinden kimse haberdar olmaksızın beşyüz kadar cengaver asker şehre girmeye fırsat bularak güle benzer şehrin sokaklarına girdi vediğer askerler dahi başka taraflardan şiddetle hücumu geçti. Siperlerde olanlar geride olanlardan habersiz oldu.İş yerlerine girmeye kalkanlar dertlere düştü. İçeriye girenler rast geldiklerini ve diğer cami, hamam ve çarşıya gidenleri mahvederek ve ocaklu yardımıyla belirli kişilerin hanelerini yağma ederek savaş yerine gitti.Onlardan bir kol fakirhane semtine yaklaştıklarında uyanık olduğumuz anda evin damından kaçarak bir fakirin hanesine sığınarak darkaranlık veakrep dolu bir mağarada saklandım.....Sabahleyin şehirlilerin kaçması üzerine taşradaki askerlerin hepsi birden şehre girerek üç gün üç gece bütün ev, dükkan ve hanlarda mevcut olan sahip olduğum kıymetli mal ve eşyalarım daha önce bütün zenginler tarafından korunur düşüncesiyle bedestene naklolunduğu ocaklı vasıtasıyla askerler bildiği için küçük büyük kıymetli kıymetsiz küçük halı ve hasıra varıncaya kadar yağma ve talan eylediler.....Kilis’de sekiz ay kadar hasret çekerek ikâmet edip alacaklıların sıkıştırmasıüzerine bu kazada yerleşme kararımızı değiştirerek çaresiz, insanlardan yardım istemek ricasıyla gönlü yaralı olarak İstanbul tarafına yola koyuldum.”

1789’da İstanbul’a giden Âsım, ilk yıllar çok sıkıntı çekmiş fakat boş durmayarak Farsça olan Burhân-i Kati‘ adlı eseri Türkçeye çevirerek Sultan III. Selim’e sunmuştur. III. Selim eserin basılmasını emretmiştir.

“Asım Efendi Burhân-ı Kati‘ı tercüme ederken bedence ve ruhça bir hayli yorulduğunu bu durumunu bilenlerin kendisini takdir edeceklerini de kaydetmektedir. İstanbul’a geldikten iki yıl sonra başladığı ve altı yıllık bir çalışma ile 1 Cemaziyelevvel 1212’de (22 Ekim 1797) tamamladığı eserine Tibyân-ı Nâfi‘ der Terceme-i Burhân-i Kati‘ adını vermiştir.”⁴

“Padişah bu çalışmayı bir ev, bir medrese ruusu (bilginler aşaması),ve oldukça önemli bir para ile ödüllendirmiş, ayrıca Mütercim’in ailesinin Antep’ten getirilmesini ve kendisine üç dört yüz maaş bağlanmasını emretmiştir.”⁵

Bundan sonra 1798’de “Tuhfe-i Âsım” isimli Arapça-Türkçe manzum bir sözlük yazmıştır. Bu arada Antep’teki ailesini İstanbul’a getirmiştir.

---

⁴Orhan Şaik Gökyay, Burhân-ı Kati‘ Tercümesi, DİA, İstanbul, 1992, c.06, s. 433-434.

⁵Aksoy, Mütercim Asım, II, s.14.

Âsım, III. Selim'in tahtta kaldığı dönemde padişahın ilgi veinâyetine, yardımlarına mazhar olarak zaman zaman maddi sıkıntılar çekse de genel olarak rahat bir hayat yaşamıştır. Padişahın kendisine olan bu ilgisini dönemin Şeyhülislamı Ataullah Efendi'nin kışkandığını ve taşradan geldiği için kendisini hor gördüğünü düşünmektedir. İstanbul'a geldiğinden beri Padişah III. Selim ve II. Mahmudharici hiçbir kimseden veulemâ zümresinden bir yardım veinâyet görmediğini tam aksine kötülüklerini gördüğünü veüzerinde hiçbir kimsenin minnet borcu olmadığını "Âsım Tarihi"adlı eserinde c. II s. 128'de yazar:

"Bu çaresiz kul ki; Asitâne-i Saâdete vardığımdan bu ana kadar ulemâ tarafından zerre kadar yardım görmeyip önceki hükümdarın son zamanlarına kadar tarafından inâyetlere mazhar olub ve şuan ki halimde hala lütuf, ihsan veinâyetleriyle hoş hal olduğum Padişahımız peygamberlerin halifesi, mü'minlerin gözlerinin nuru veli nimetimiz Padişahımız Efendimiz Sultan Mahmud'un yardımlarıyla yaşıyorum."

III. Selim'in katledilmesiÂsım üzerinde derin bir üzüntüye neden olmuş ve yine maddi sıkıntılar içerisinde kalmıştır.III. Selim'in yerine tahta geçen IV. Mustafa döneminde asaleten vak'ânüvislik görevine tayin edilir.

"Vak'ânüvis: Zamanında zuhûr eden vekâyî'î yazmaya memur resmi devlet müverrihi"⁶

Saltanatı bir sene süren IV. Mustafa'dan sonra tahta II. Mahmud geçmiştir. "III. Selim'den sonra yenileşme irâdesini devam ettiren II. Mahmud'dan da itibar ve yardım gören Âsım'ın vak'ânüvisliği devam ettirilir."⁷

"Kamus çevirisini 1810'da bitirerek o zaman padişah olan II. Mahmut'a sunmuştur. Âsım'a türlü vesilelerle bağışlarda bulunan padişah müderrislikteki derecesini "Süleymaniye Müderrisliği" ne yükseltmiş, kendisine III. Selim zamanında yanan evden üç kat büyük bir ev, daha sonra da "Selanik Kadılığı" vermiştir."⁸

"ÂsımEfendi Türk sözlükçülerinin babası sayılır. Eserlerinde Türk dilinin zenginliğini göstermiş olmakla dilimize büyük bir hizmeti olmuştur."⁹"Asım,

---

⁶Şemseddin Sami, *Kamûs-i Türkî*, İstanbul, 1996, Çağrı Yayınları, s. 1495.

⁷Zorlu, *Mütercim Ahmed Asım*, s.20.

⁸Aksoy, *Mütercim Asım*, II, s.15.

⁹Tevfik Sütçü, "Türkçe Sözlükçülük Tarihinde Mütercim Âsım ve Kamus Tercümesi", *Tarih OkuluDergisi*, 2013, S. XVI, s. 547

Firûzâbâdî'nin el-Kâmus el-Muhit adındaki büyük Arapça lügâtini Türkçe'ye çevirmekle de dilcilikte bir kat daha kendini göstermiştir."¹⁰

Mütercim Âsım'ın başlıca eserleri şunlardır:

“-Tibyan-ı Nafi der Terceme-i Burhan-ı Katı‘. “Âsım Efendi önsözünde Kâmûsü'l-Acem diye isimlendirdiği, fakat Burhân-ı Kâtı‘ Tercümesi diye anılan bu sözlükte Farsça kelimelerle birlikte astronomi, astroloji, felsefe, tasavvuf ve hendese gibi ilimlere dair bilgilerin de bulunduğunu belirtir.”¹¹

-Tuhfe-i Âsım

-El-ukyamusü'l basit fi Tercemeti'l Kamusi'l muhit

-Terceme-i Siyer-i Halebi (Hz. Muhammed'in yaşamını ve savaşlarını anlatan Halepli İbrahim Efendi'nin yazdığı 63 beyitlik manzumenin çevirisi)

-Âsım Tarihi

-Merahu'l-maali fi Şerh-i Kasideti'l-emali (Akaid yani din bilgisi ile ilgili bir kasidenin çevirisi ve şerhi)

-Muzhirü't-takdis Bihunuc-i Taifeti'l-Fransis (Fransızların Mısır'a girişlerinden çıkışlarına değin günlük olayları belirten Abdurrahman Cabiri'nin yazdığı Arapça bir yapıtın çevirisi)

-Manzumeler (Bayezid kitablığındaki 834 numaralı mecmua) ”¹²

Âsım, elimizde incelemiş olduğumuz eserini 1807 tarihinde resmi olarak görevlendirildiği vak'ânüvisliği sırasında yazmıştır. Âsım Tarihi isimli bu eseri, sözlük çevirilerinden sonra en önemli yapıtıdır. İki cilt olarak (I.cilt 384, II. cilt 260 sayfadır) basılmıştır. 1806–1808 yıllarının siyasi, sosyal ve askeri olaylarını kendi görüşlerini de aktararak yazmıştır. Rûznâme tarzında yazdığı eserinde sık sık Arapça ve Farsça terkipler kullanmış, ağdalı ve sanatsal bir anlatım yönünü tercih etmiştir. “Türkçe iki sözcükle anlatılabilecek bir kavram için ancak Arapça ve Farsça sözlüklerin yardımıyla çözülebilecek satırlar boyu yabancı söz kullanmıştır.”¹³

Âsım Tarihi adlı bu eserin diğer bir önemli özelliği de Mütercim Âsım'ın olaylara kendi bakışını ve yorumlarını içermesidir.

---

¹⁰Franz Babinger,*Osmanlı Tarih Yazarları Ve Eserleri*, Üçok, C. (Çev.), Mersin 1992, Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 369.

¹¹ Mustafa S. Kaçalın, “Mütercim Asım Efendi”,*DİA*, İstanbul, 2006, c. 32, s. 200.

¹² Aksoy, *Mütercim Asım*, II, s.18–19.

¹³Aksoy,*Mütercim Asım*, II, s.82

“Osmanlı toplumunun yozlaşması, kurumlardaki bozulma, devletin çöküş nedenleri hakkında tespit ve tahlillerde, devrinin olumlu ya da olumsuz bulduğu etkin zevatıyla ilgili eleştirilerde bulunmaktadır. Kendi siyasi ve sosyal görüşlerini, yorum ve gözlemlerini de açıkça kaydetmektedir. Osmanlı Devleti’nin gerileme ve çöküş sürecinde devlet adamlarının kifayetsizliği, Yeniçeri Ocağı’nın kendi kanun ve amacı dışına çıkarak dejenere olması gibi faktörlerle birlikte Avrupa devletlerinin emperyalist politikaları ve devletin iç işlerine de müdahale edici gibi harici faktörler üzerinde de durması onun sosyal olaylara farklı zaviyelerden baktığını göstermektedir.”¹⁴

Eserde birçok eleştiri ve yermelere yer verilmiştir. Örnek olarak c. II s.51’de Münib Efendi için yazdıklarını verebiliriz:

“Bir suretle kibirlenerek âleme karşı gülerek ve keyifle yürüyerek başı, gözleri ve kaşlarıyla işaret selamı vererek ilminden ve sakalından, üstünde ve altında olan ihsanlardan, Sultan Selim sayesinde elde ettiği rütbeden utanmayarak sakalına ve kıyafetine düzen vererek dehşetli bir mahluk (dabbetü’l-arz) şeklinde kodoş kıyafetli büyük Münib Efendi Cenabları.....”

Biz bu çalışmada Âsım Tarihi adlı eserin II. cildini latin harflerle yazmaya çalıştık. II. cilt Kabakçı Mustafa isyanı, III. Selim’in hal’i, IV. Mustafa dönemi ve II. Mahmud’un cülûsu olaylarını ihtiva etmektedir. Burada bazı devlet adamlarının tevcîhatlarından, azillerinden, katl edilmelerinden, tavâif-i bektâşîyye olaylarından, seferiyye havâdisivebazı Avrupa siyasi olaylarından detaylı olarak bahsetmektedir. Ayrıca eserinde kendi hayatından da kesitlere yer vermiştir.

Âsım’ın vak‘ânüvisliği vefatına kadar devam etmiştir. Selanik Kadılığından 1819’da emekli olarak İstanbul’a dönmüştür.

“Mütercim Âsım 27 Kasım 1819’da (9 Safer 1235 Cumartesi günü) veba hastalığından ölmüştür. Mezarı Üsküdar’da Karacaahmet’teki Harmanlıktadır.”¹⁵

---

¹⁴ Zorlu, *Mütercim Ahmed Asım*, s.30–31.

¹⁵ Aksoy, *Mütercim Asım*, II, s.15.

BİRİNCİBÖLÜM

1.1. KAYNAĞIN TANITIMI

Mütercim Âsım“Âsım Tarihi” isimli eserini resmi olarak vakanüvisliğe atandığı dönemde yazmıştır.1807’de yazmaya başladığı eseri 1806 – 1808 yılları arasındaki hadiseleri kapsamaktadır. III. Selim dönemi, Kabakçı Mustafa isyanı ile IV. Mustafa’nın başa getirilmesive II. Mahmud döneminin ilk zamanlarını eserinde yazmıştır. Eser Arapça-Farsça kelimelerle dolu ağır bir anlatım tarzına sahiptir.

Eserde sık sık ayet ve hadîs-i şerîflere, Farsça ve Arapça deyimler ve mısralara yer verilmiştir. Sânihâ ve İstitrâd başlıkları altında anlatılan konudan alakasız olarak araya başka konuda metinler ilave edilmiştir.

“Âsım Tarihi” iki cild halinde Ceride-i Havâdis matbaasında basılmıştır. I. cild 384, II. cild 260 sayfadır. Eserin farklı nüshaları bulunmaktadır. Bunun sebebi esere sonradan bazı ilaveler yapılması vebazı kısımların da çıkarılmasıdır.

“ÂsımEfendi tarihini tebyiz ve takdim ettikten sonra o aralık ölmüş bulunan büyüklerden muğber olduğu bazılarının kadh-u zemmini (yermeyi) iltizâm ile nezdindeki nüshaya birçok fıkralar ilave eylemiştir. Muahheren bazı zevat dahi bu fıkraların çoğunu tay ile (çıkararak) başka bir nüsha meydana getirmişlerdir. Bir de Kethüdâ Sait Efendi tarihçesi buna derc olunmakla iki cild olmak üzere bir nüsha meydana çıkmıştır ki Sait Efendi tarihçesinin mukaddimesi tamamıyla ve pek az şey ilavesiyle buna mukaddime olmak üzere derç ile cild-i evvel Sultan Selim’in intiha-i saltanatına kadar olup cild-i sani dahi vak‘a-i hal‘-i Selimden bed‘ ile devr-i Mahmut Han evailine kadar gelir.”¹⁶

TBMM Kütüphanesi internet sitesindeElektronik Kitaplar Eski Harfli Türkçe Kitaplar kısmında 197109923 nolu demirbaş numarası ile edindiğimiz Âsım Tarihi II. cildi bu teze kaynak olmuştur.

---

¹⁶Aksoy, *Mütercim Asım*, II, s. 81.

1.2. ÇALIŞMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Bu tezi hazırlarken gayemiz eseri Latin harflerine çevirerek yazmak ve belki de bir gün eserin günümüz Türkçesine çevrilmesi yolunda araştırmacılara bir ön hazırlık olarak eseri ve eser sahibini tanıma, olayların gerçekleştiği dönem hakkında bilgi sahibi olma ve müellifin anlatım biçim ve uslûbu ile kullanmış olduğu dillere alışmada yardımcı olacağını düşünmemizdir.

Mütercim Âsım'ın zengin bir dil bilgisine sahip olması ve eserini yazarken sık sık Arapça ve Farsça kelimeler ve deyimler kullanması sebebiyle biz de çalışmamız esnasında kelimeleri doğru telaffuz edebilmek ve yazabilmek için sözlüklere mürâca'at etmek durumunda kaldık. Dikkat ettiğimiz diğer bir husûs da okurken zorluk olmaması açısından çalışmamızı, eserin matbu basımındaki sayfa numaralarına göre birebir numaralandırmak oldu. Ayrıca konu başlıklarını ve metin düzenini aynen eserdeki gibi aktardık. Giriş bölümünde Âsım'ın hayatından ve kişiliğinden bahsederek müellifi daha iyi tanıtmaya çabaladık. Çalışmamızın Değerlendirme kısmında konuları, belli bir düzen içinde verebilmek açısından idari, siyasi, askeri ve çeşitli olaylar başlıkları altında bölümlere ayırarak günümüz Türkçesine çevirmeye çalıştık.

Eser içerisinden derlediğimiz kelimelerden oluşan Lugâtça bölümünü tezimizin sonuna ekledik. Bu kısımda Şemseddin SAMİ, Ferit DEVELİOĞLU, İsmail PARLATIR ve Mehmet KANAR gibi lugâtçilerin eserlerinden faydalandık.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ÂSİM TARİHİ'NİN TRANSKRİPSİYONU

s. 2

Padişah cem câh hazretleri hernenlû olbâbda izhâr-ı cevher ğayret veîsâr hazâinsa'y-ühamiyet eylemiş ise de me'murların 'ademi liyâkatlarive vükelânın ol savb-ı me'aliavb 'âlîye killet mübâlâtlarından münbe'ıs ba'zı mertebe tehâvun u rahâvetleri sebebiyle kutr-ihicaz havaric faside kabzasına giriftâr vebi'l-âhire tarik-i hacc mesdûd olmağla 'amme-iehl-i kible evvel derd-i dilfikar ile dağdâr oldu bu hâdise-i şenî'a sâir havâdis-ibeşî'aya serbâr olûb cemi'î ümmet-i Muhammedi matemzede şivengidaz ve didelerini hunbareylemekle vükelây-ı devlet tarafından su-i zan vecihle ğayz ve kineleri müzdâd ve cânib-isaltanata dahî min haysu la yeş'ur hatramande ve şikeste fuad oldular.(ezhimme suejdehay-ı fitne beküşade dehen) bi'l-cümle bu keyfiyât samaner bayi meşime-i mader-i dehr-i bî-vefâdanser-nüma olacak mevlide havâdis 'ilel ve esbâb neşv-unema olmuştur.(a) (tenevvu'atu'l-esbâb ve'd-dâ'u vâhid) ve Padişah-ı Kerim ve Şehriyâr-ı Halîm-ü Selîm Hazretleri isetinet asliye-i asile ve fitrat-ı zâtiye-i nebileri muktezâsınca bi't-tabi' halîm u hamîmve raûf u kerîm ve şefîk u rafîk yessiru'l-'atf sehlu'l-me'haze rakîku'l-kalb nermhûy teng

s. 3

Ruyi tabî 'ati beğâyet halîm ve cibilleti ser rişte-i zamir mekârim cûd u sehâ ma 'denive lûtf ve 'atâ mahzeni erbâb-ı ma'arife dilbeste ve zümre-i hüner mendâna ihsân ve in 'âmipeyveste heşuş u beşuş 'atâ bahş ve hatâ pûş derya-dil hûşmend u kamilnüktedân ve zarîf hurde şinas ve 'arîf zarâife-i meş 'ûf mâil ülfet şifte-iüns ve sohbet-i letâife meyyâl tab'ı hümâyûnlari tarâif-i zarâife meşğuf ve seyyâl-ikeff-i keremleri manend-i menba' cümleye küşâde ve bi-dirîğ murûeti çok rahm u şefkatine

nihayet yok ve'l-hasıl halk-ı mücessem rûh-i mükerrerem bir vücûd 'azizü'l-vücûdi'l-mu'azzam idi.Lâkin vüs'at sadr-ı sâmive rıfk u mülâyemet tab'ı kirâmileri derece-i ifrâta bâliğ olmağla siyâsetleri havfindan kulûb-i enâm fariğ idiittfakkerde-i hükema dır ki şecâ'at hılm u vekâr ve hikmet mekûlesi ahlâk-ı fâzılave şemâil-i cemilenin ifrat u tefrit cihetleri nakîsa ve rezîle olûbhusûsan mütekeffil-iumûr-u enâm olan selâtin-i kirâm ve vülât ve hükkâmda 'âmme-i mülk u millete sereyanı hasebiyle müeddi-i zarar ve serdâde-i mahzur u hatâr olduğu emr-i mukarrerdirve mukaddema bi'l-münâsebe Eflâtûnun zuhûru'n-nefs bi'azami's-sağir ve ihtifâûhâ bi-sığaru'l-'azîm bi'l-izâfetu fima beyne zâlike makâlesi tastîr ve mezâyâsi şerh u tafsîl olunmuşıdi.(beyit)(kenare gerd hatâr-hây-i bi-geran dared * meyâne-i duzdu cânib nigâhbân dâred) menkuldürkiser levha-i hükümdârân-ı emeviyeye olan Mu'âviye nihayet derecede halîm der -yadilve vâsi'ü's-sadr ve mütehammil olûb hatta beher cum'a ihtira' eylediği mevkib haşmetve debdebe-i furûşu kitle mescide i'zamında bir meczub şahıs müstevlî olmağlabinek taşından eşheb süvâr-ı 'azm u ihtişam olduklarında meczub-u merkûm dahîhemân sünneti merkûmdan pertâv edûb mu'aviyeye radîf ve evvel haysiyetle 'azim mescid-i şerifiolurlar idimeczûbun bu resme mehâl ayin devlet ve manzara-i ecnâs-ı nâsda müstelzim-i haffet olan vaz 'ı nâ hemvârına mütehammil olûb zecr u men 'ıne kâil olmaz idiba 'de vefâtaferzend-i nâ pesendî olacak yezid-i bedter câ nişin-i peder oldukda ibtidâ cum'asında meczûb-umezbûr 'ale'l-'ade mevkı'-ı radafete tendâde olmağla derhal cellâda emr ile timar hâne-ihamûşâne isâl eyledi ba'de'l-'avd nüdema ve mukarrabin evvel meczubun vaz 'ı ma 'hudina

s. 4

Pederleri mu'âviye nicesinin tahammul edûb kendûsinin ibtidâki haftada katl eylediğininsebebinden isti 'lam eylediklerinde (kad katelehu hilm ebi) kelâmiyle ol sâilleri ilzâm eyledi.Bu bâbda delâili 'akliye ve nakliye ve hikâyat ve emsâl ile ketebe tevârih ve nevâmis mâlâmâldır.Pes padişah müşârun ileyh hazretlerinin bir taraftan fert hilm ve suhuleti ve bir cânibdenderdest olan maslahat tertib 'askerî sebebiyle nev'an müsâmaha sureti teng zarfanricâl-i umûrun meydân-ı emniyeti ve terk-i muâhaze ve siyaseti omekûlelerinpazar rayic-i emniyeti olmağla maslahat merkûmeyi ser riştei behâna vevesile-i cem've idhar-ı hazâne ve zeri'a-i icray-ı mezâkk sefihâne eylediler ve kat'an şehriyâr-ı 'âli tebârhazretlerinin kuvve-i müdâfâ'a ve tab'ı mekârim neb'ı hümâyunlarının redd-u diriğ semtine yârây-ıkudret

ve mütâva‘asi olmamağla ez-cümle bir madde zımında ve vuku‘yâb olan mu‘ârizrecâve munâkız istid‘âlari karin-i is‘âf u kabul eylemekle nâcâr u mecbûl idi.Hatta bu haslet-i televvun tabi‘at mezânesi ercâfa bâ‘is ve ba‘zı mertebe mekâlatihdasına sebep ve hadis olur idi vech-i meşrûh üzre rûkn-ü rakin-i bünyân-ı benan devletve pâyendân-ı rehin-i kasr-ı saltanat olan emr-i siyâsetden beğâyet mütevekki ve tekdir-i kulûbşâibesinden ictinâbi hadd-i nihâyete muterakki olûb hatta in‘ızâli vâcibe-i halden olmuşehl-i menâsibi dahî mutekeddir ve zâika-i dimâği şûrâbe-i ‘azl ile müteğayyir olur endişesiyle‘azl eylemeyub muztar olduğu vakitte vucûbi kertesinden çend mâh güzerânındaancak suret verebilir idive kurenâ ve ümenâyı vakte külli i‘timâd ve i ‘tinâleri olmağlaesrâr-ı lâzimetü’l-estâri kat’an anlardan ketm u ihfâ eylemamekle ekser-i esrâr-ı hafiyeye efsane-iberiyeye olur idi.(layiha) bâlâda icmâlen rakamzede-i işaret u ifâde olduğu üzreışbu devlet-i ‘aliyye-i ebed peyvendin bir beliye-i mekr u gezendi dahî kendi ra ‘iyyeti gerdendâde-iribka-i zimmeti olan rum taifesidir bunlar iki sınıf olarak biri Moskovluya hevâdârve birinin nisbet ve muhabbetleriFransalûya derkâr olûb her sınıf müstenid ve müncezibolduklari tarafdân câsus esrâr-ı devlet ve sühan tiraş ahval-i saltanat olmağlatercümanlık veEflakveBoğdan voyvodalıklari kapu kethüdâlıklari gibi vesile-i zâhire ile

s. 5

‘umde-i âmâl ve hülâsa-imâ fi’l-bâlleri cezb-i esrâr ve celb-i ihbâr ve ba ‘zı mertebepolitika ve şirinkâr-i mekr uveğâ ile kâhice makrûn devlet ve mûcîb-i vehn u halelsaltanat olacak etvâr nâ behencâra sevk ve tesvîl ve iblîs-i zalîl gibi tazlîl eylemek içûnbaliğân ma belîğ hedayây-ı girân behâve tuhaf nefâyis destâviz dilara ve müvakkıflerinden yed irtişâve mânend-imûş ol berzede hûşların sürah-ı derûnlarına duhûl edûb câbecâ halvetve kütubi mesâlih dersini dermiyân sohbet ederek hakâyık u dekâyık umûre vâkıfve cân gibi nihân olacak serâire bi’l-cümle ‘arif muktezasi üzre ol müşirleri tarîk-inâ savâba delâlet ve sevk-i semt-i zalâlet eyledikten sonra der hemyân olan esrar-imesrûdeleri hemân mümteni olduğu taraf-ı i‘tâya îsâl ve vükelânın serf ve sefâhetve istiğrâk celb ve rüşvetve Devlet-i ‘Aliyyenin za‘af ve ihtilâl ile şuride hal olduğundanvesâir düşmenkâm keyfiyât bi nizâmılarından bahisle tarik-i teğallubi istishâl ederler idihusûsan bi-dimâğân-ı bektâşiye meyânına bir takrible ba ‘zı erâcif can hırâş ve ba ‘is vehmve telâş olacak türrehat ilkasiyle fitne baş olmakdan hali olmayûb kezâlik Frenk ve

Rumtabîleri Enderûn ve Bîrûna tabâbet vesilesiyle rahyâb-ı ittisâl ve nabzgirlik şivesiyle bir kavilden dahi anlar teccessüs birle ihtilal serire-i hal oldukdan sonra pesperdeden ‘ulûfe havâr oldukları Devlet-i ‘İseviye cânibine bi’l-vâsıta itâre-i merğî peyam ve Sitare-i Muhaddere-i Devlet-i ‘Aliyyeyi rüsvây-ı ‘alem ederler idibunlardan başka hüddâm-ı haremsarây-ı selâtin-i ‘ızam taşra halkına nisbet nâ mahrem ‘idâdından ma ‘dûd ve tarafeyne der vâze-idüstûr tereddüd yâb ikbâl hünermend esâ mesdûd iken kıllet mübâlât ve ihtimâm sebebiyle bi’l-cümle Enderûn-u Hümâyun ricâli küsiste mihâr ve Paşa kapusi gibi merci‘ eshâb mesâlih ve züvvârolûb hatta bab-ı hümâyun ile eramegâh hassa meyânî dîvan yolu gibi kesîrat amedşüd kan ile pür izdihâm olduğu meşhûd muharrer erkâm olur idi. ‘uzamâyı kurna iseher biri ikta‘ cesime ve irâdât-ı ‘azîme ile birer aklîme desteres ve felek kîsesinden birer sarây-ı mu‘allâve sahilhane-i behişt esâyâ mâlik olmalarıyla külli yevm ba‘de’l-‘asr bab-ı ‘aliricâli gibi miskinler yine amed şüd ve subhgâh yine enderûna tereddüd edûb her gece konaklarına

s. 6

Her cinsinden mültezim mukâta‘at vesair erbâb-ı hâcât mekûlesi eşhâs idi rüşvetve maslahatları olan milel şitâan mürekkeb halk ile retk u fetk umûr ve hâl ve akd-i mesâlih cumhûr ederler idi ba‘zı ehâs eşnâve enîs ve muzhîk ve musehhara mekûlesi kaselisve maru‘z-zikr rûm kapu kethüdâları olacak iblisler ile bizim has ve encümen ihtisastertib hıvânında ve sâzende ve bâzendeler ile pür âhenk bizim bahş ve neşât ve germâ germ-i cünbüşu inbisâtolûb mehtâb gecelerde takımlarıyla sûz bi sûz ve rakrân bahr-i kebud ‘ayş ve ‘alim âsafasiyla derya keş zevk âbî-i teşviş ve hilâl-i germi-i üns-i me‘âşlarında bir taraftan dahida‘vây-ı muhabbet ve hulûs-i serhoşâne ile raz-i meknun-i devleti anlar tesyib ederler idi. Bunların lâubâliyâne bu resme hârice zehâb ve iyâb mülâzemetleri sâir hüddâm-ı haremsarây-ı hümâyuna da sirâyet eylemekle anlar dahi bî kayd ve pervâ subh u mesâ birûna hurûc u vülûcederler idihatta ğılman ve zenân-ı hassaya ba‘zı hamâm ve yazıca gâh mekûlesi mecmu‘-i nâsdamüsafetle erbâb-ı elbâb bu derecede tevsî‘ meydanda istiğrâb ederler idiişbu evza‘-ı mezkûrenin mutetebbi ‘ olduğu enva‘-ı hücnat u mahzûr semt-i saha-i beyan u tezkirdendûrdur ‘ahd-i kadimede bir kâimekam Paşanın ma‘zul olacağı on gun mukaddem takrîb ile bir rum kapu oğlani lisânından mesmû‘ muharrer hakîr ve mucib infi‘âl zamîr olmuş idi. Kezâlik bir gun top kapusunda beğâyet nihâni şuray-ı hassa sultani vaki‘olûb ol meclise kâimekâm vakit dahi dâhil olmayûb serire-i

mâdeden ğâfil idi. Müddet-i yesire murûrunda şûray-ı mezkûrun mevzu‘ ve müvazza‘ vemubhati ve ehl-i meclisinyegân yegân ber avede-i zebân eyledikleri mukaddeme ve neticesiyle basma ğazete olarak Paris tarafından vürûdu bi‘l-mutala ‘a vakıf olan ahbâba mucib-i ta‘accub nâ mâ‘dud oldu. (var kıyas it vus ‘at deryay-ı rahmet niduğin) ve ‘l-hâsıl bir muktezây-ı tali‘ varun ol Padişah Selimü‘l-Kalibve safi derun hazretleri bidayetsaltanatlarından beru hayr havâh ve sâdık ve mütedeyyin ve kanâ‘atkar ve velî ni‘meti olan Padişah-ı Âlempenah hazretlerinin namus mülkve millet ve şayan şan saltanatlarını muhafızve nükhedâr olan kurena ve mukarrabine muvaffak olmayûb evail-i vaktinde Şemse‘d-din Beğ

s. 7

ve kameru‘d-din felân ve felân beğ nâmında ahvâl zir u bâlâdan bî-haber ğafil bi-mağz ve sebükdelbir alây-ı lâyıık-ı tımâr hâne sermest ve divaneler ihâta edûb ba‘de serkâtibive sâirleri gibi gerçi rey-ü ferâsetde ya‘âdili İbâs ve dehâve kiyâsetde Ebû Nevasolan bir ğuruh dühât ve mûşîkâfân mülâzım dergâh-ı felek ‘unvan şâhâneleri olûblâkin her birinin (ellezine yeknuzune‘z-zehebe ve ‘l-fizzate) ayet-i kerîmesi sıfat-ı kâşife-icibillet zemimesi olmağla leyl ve nehâr se‘i ve ğayretleri cem‘ ve idhâr tarafına masrûfve himmetleri hemân zimmetlerine münhasır ve mevkûf olûbve bîrundan serkâran ma‘hûdunher biri zikr olunan müstevliyân enderûnun birine murtebit ve meyânelerinde merâsim dâdve dehşet munzabıt idivevekil-i mutlak hazret-i padişah ve bi‘l-niyabe mutesarıfıumûr-u ra‘iyyet ve sipah olacak hamil mühr-ü vekâletve murebba‘ nişeyn mesned sadaret olan zevât-ı kirâm bu iki fırkanın beyninde ‘alim berzâh gibi ‘amelmande ve kemnam ve tundise-i estanihtişam idive ğaraibdendirki (beyit) (her zaman hatıra endişe rahat gelmez * şehir derbunda müsliman ile mülhıd bulunur) vech-i âti üzre kurenâve vükelâdan ba‘zilari henüz ‘ılm-i hâl ile mu‘abbir ‘amme-i ehl-i islama vacibe-i zimmet olduğu mukarrer olan ‘akayid diniye ve ferâizve ahkam-ı saire bâkiniyede Ebu Cehil zemân ve kitabu‘t-tare mesâilinde ğâfil ‘ammi ve nâdâniken Türki lisâna tercihe olmuş tasavvuf kitablarına mütevağğil vezu‘am câhilanesince mütasavvıfânın ekâvil mermûze ve bigâneye nâ mahrem şuhûd-u zâikaya müte‘allik serair meknûzelerinin fehm ve itla‘i külfetine müşteğâl olmuşlar idi. (beyit) (mülhıd enra zarafeti başed * tuke mülhıd veli zarif ne) husûsan kisvet-i şerî‘atden ‘uryan suret uğrisi bir alây-ı bigâne din ve imân‘a (çene haffafı yalan delali) kimi hulûli ve kimi cebriye ve kadriye bir alây-ı mülâhide ve zenâdıkayı‘tikad ve istidâme mübâni ikbâl

veistikâme-i ‘umde-i iclâlleri guyâ ki anların yed idârelerinde olmaküzre rabt-ı fuâd edûb anlara şöyle eyledierenleri böyle edecekler deyû duzme ve müsanne‘efsûn ve fesâneleriyle evvel sade luhani teshir ve üftâde dam tezvîr edûb kesekese dirhem ve dinar ve boğça boğça emti‘a kûranbehâ i‘tâve giderek ehl-i ‘ilmve şeri‘atden teb‘id ve tenfir ve Ma‘âzah Te‘âlâ ‘akide-i diniye-i Muhammediyeyi sahâyif kulûblarından

s. 8

Mahv ve tağyîr eylediler(la havle vela kuvvete illâ bah)nuzur ve sadakât ve ‘ataya ve müberrât ve bi‘l-cümle hangâhlara ve ol mekûle mülâhade gümrâhlara münhasır ve mahdûd olmağla medâris ve kıbâb ve bika‘ ve tullâb pişegâhından güzârîşleri dahi munkatı‘ ve mesdûd olûb müderrisin ve ‘ulemâ‘ındelerinde hemcürüm ve müttehem bir alây-ı nüfus zaide mâlâ yelzim kabilinden oldu (ve minyazlil eh fela hadi leh) çun tarika-i nemika üzre Enderûn ve Bîrûn eşhas-ı mesrûdeyesserbest inhisâr ve mecmu‘i cism-i vahid gibi yeklehat ve yekrenk olarak yemin ve yesarDevlet-i ‘Aliyye-i ebedi‘l-kararda gülbankzen (leyse fi‘d-daru ğayru na diyar) olûb hasbe‘l-iktizâ bir madde zımnında şerefsudûr olan fermân-ı ‘âliye mashûb sanâdid-imersûmenin birinden mektub olmadıkça mahallinde evvel maslahat peziray-ı temşit olmayûb belkikâimeleri fermân esdari külfetinden müstağni olduğı ma‘lum şerif ve dini idi.Sair hademe-i Enderûnvericâl-iBîrûndan mütedeyyin ve müte‘affif ve salih ve munsıf rüşdve istikâmetle müttesıf kamil ve ‘akıl hayr-ı havah din ve devlet ve ğayretkeş mülk ve milletolan zevat kerimetü‘l-‘afaf esabi‘ zaide ve nüfus zayı‘a bi faide gibi sakıtu‘l-i‘tibar ve fenpolitikadan bi-haber ve râh rızacuyiye mûra‘ati bilmez bir bir alây-ı salus riya perver diyerekbehâyim ‘adv şümâr ve kenduleri evvel bazar ğanimetde arşunlar ile alub endâzeler ilesatarak meydan ‘azv devletde demgûzar ve zu‘amlarınca dostegâni keş birinc vazarOlurlar idibeyit (çokda mağrur olma kim meyhane ikbâlde * biz hezaran mest mağrurunhimarın görmüşüz) ketebe hıkmıyye ve ahlâkda mestûr derki i‘tidâl mezac ‘Anâsır-ıErba‘anın izdivacından hâsıl olduğı gibi mezâc-ı saltanat dahi zıkr-i atiErkân-ı Erba‘anın iktiran imtizacından hasıl olur (rükn-ü evvel) ehl-i kalem der ki ‘ulemâve kuzât fukahâve küttâb ve hisâb ve müneccim ve mühendis ve tabib ve şu‘ara zümresidir.Bunlar meyân-ı ‘anâsırda ab menzilesindedirler.(ve mine‘l-mai külli şey’ hay hassasi üzremesâlih mülk ve milletin bunlar medâr-ı kavvâmi vevesile-i hayat ve devamıdır.(rükn-ü sani) ehl-iseyfdır ve bunlar ‘anâsır-ı nâr mesâbesindedir (rükn-ü salis) ehl-i mu‘âmele ve eshab-ı sına‘atve erbâb-ı harf ve sına‘atdır bunlar ‘anâsır-ı

hevâ makâmındadır ki bunların hareketleriyle mabe'l-

s. 9

İhtiyâc olan eşya daru's-selatinede ve memâlik-i mahrûsede muheyya olur (rûkn-ü rabi')ehl-i zira'atdır bunlar turab menzilindedir ve ba'zı hukema erkân-ı erba'a saltanati ulemâve küttabve 'askeri ve ra'iyet güruhuna taksim eylediler ve padişahlar bunların beyninde ruh ve nefesnatıka merkezindedir (pes) 'anâsırın birinin kıst vacibinden tecâvüzi mucibzeval i'tidâlve müstevcib fesad ve inhilal ve kezalik birinin aksam-ı selaseye teğallubisebeb butlân-ı nizâm ve müeddi-i ihtilal olduğu bi kıl u kal dir bu cihetleruh beden memleket ve nefes müdebbire-i vücûd saltanat olan selatin 'ızamhazrati zıkr olunan erkân-ı erba'anın 'ale'd-devam i'tidâlveiltiyâmi husûsunai'timâm eylemek ehem meham olduğu mâlâ kelâmıdır.(çunki) Devlet-i 'Aliyyedevech-i meşrûh üzre suret-i mezkûre mütehavvil ve her şıkın ğalebe ve tuğyani mütehakkıkolmağla heyet i'tidâliye mütebeddil olmuşdive kaldı ki zıkr olunan vükelâve serkaranma'hûde yine taz 'arsa-i şevket ve köy endâz mu'ar ki ikbâl ve munkabit olûbve daima taraf-ısaltanati işğâl için vücûd behûd ve mükerremleri lazime-i 'alim olmağla ayine-i tab'ı ruşenalerihemişe kürd kederden musaffa ve 'unsur Hümâyûn valalari hemvar şaibe-i inhirâf ve füturdamüberra olmak için ba'zı kimesneleri birer tarikte tahzil ve tenkib ve kimini der devletden ednâ bahâne ile tard ve tağrîb veulemâ nâmına olan a'yân ve 'uzamâ hazrati ise birer vecihle müttehemve 'ayb-nâk ve içlerinden ehl-i tenahnuh ve pürgûve bi bâk olanların ba'zı paye ve semizcearpalıklar ile iskat ve kâhice boğça ve tuhaf hediyeler ile mazhar iltifât ederler idi.Bu uslub saltanat mashubla fezâyı teferrüd ve istilâlari har izârdan hali ve dâd ve sitâdve mesâlih ve menâmehade esved ve lâubâli olmuşlar idi ve tevârih sâlifeye kat'an havale sem' i'tibarve ahvâl pesendideden istifâde tebassur ve 'ibret eylemek zu'amlarınca munâfi edeb ve hikmetolûb kitâb ve sünende mensus ve müsbet olan evâmir ve nevâhi-i ilâhi haşa nizâm ve'akliden'ibaret yahud efsane-i isrâiliyyat kâbilinden emr-i vâhi ve şer'-ı mutahhar ilemanend şir ve şükür mümtezic ve zamir müstenir esa zımn şeri'atde münderic olan de'bi dirinve kânun-u kadîm pesendide ebin isede vaz'ı insani olmak ze'amıyle ayet mensuhatu'l-'amel

s. 10

Gibi teceddüd mesâlih kunye ile guya ki had ve ğayete müntehi olmağın meyânelerinde hemanmaslahat vakit ma'nasına olan politika efrenci asli'l-e'mal vedüsturu'l-ef'alolûbve (men teşebbuhu kavmen fehuve minhum) hatiesiyle

müttehem olmak seyyiesinden ‘adem mübalatla ekser etvar ve ebniye ve isarlarini firka-i frenk bedâhetine taklîd ve tatbîk ve usul-u Avrupadiyerek celâil ve dekâbik umûrlarini merâsım hıristiyane kıyas ve telfik ederek hılye-iisâbetden ‘âri ve islâmiyâne nâ cisbân olduğu ğayri mütevari olan ‘akıl sarf ile ‘amelve ekser ‘amelleri dahi i‘razla mu‘allel olmağla savab ‘ad ve cezm eyledikleri emr mehzadaima müeddi habt hata olur idi ve cemi‘ mühimmat ve hudemat bir mucib (elcinsiyyetü‘illetü’z-zam) kund ve şakile ve şimelerinde olan hazele ve furumaye ve hane harab pespayemekûlesi istihdam ve isti‘mal ve hemişe memâlikumûrına evvel misillu hüda naters peyğamber nedânolanlar teslit veirsâl olunub edna vesile ile bahane cevi tahsil mal olan a‘yananeş‘ab hasalanini ittifaklarıyla taraf taraf şah çınar esadest tedavuli diraz ve der vâze-i zulmve sitem bi endâzeyi baz edûbve mahzan taleb male zeri‘a nisak ve tarîka-i icrây-ı mezâkolmak için ol makûle a‘yanlari bir vecih muharrer merâtib seniyyeye es‘ad birle müte‘ayyinan Devlet-i ‘Aliyyeye ilhâk etmişler idi ve her mukata‘a tasdik mesâbesinden müteba‘id medaric iz‘afaMütesa‘id ve saliyane ve tekalif ise beyne’l-ahali hafta devri gibi daire ve mütevali olmakdaidiezan cümle vatan asliyemiz olan ‘ayıntab mukata‘asi iki yuz alti senesine kadarez kadim on beşbin ğuruşa maktu‘ ve mukarrer iken bâtedrih yuz yetmiş bin ğuruşa baliğolduğu ma‘lum muharrer hakir der fukara ve mesakin ve zu‘afa ‘ucezakinin ise sale-i ateşte’sirleri kerre-i zemherire şe‘ile ras ve o şerer feşan ‘alemkirleri suzeş feken atlas olûb‘a (her ne zahmi havred elbette feğani dared) feryadile derbâr ‘adalet karar mulukaneye istiğâsebes tadlim ve şekvâ birle dâde gelenlere mukaddemâ tarh endâz olduklari destegah mel‘anet pervaz üzre evvel biçare ve teyğ muhtele del âvâreleri sad pâre olanlar kimi gekbuzeye ve sairevvel güne havali ve emkineye henüz vürûdlarında ve kimi Âsitânedede müceddeda duçarsadme-i bidad olûb kimi tekdir ve ta‘zib ve kimi nefi ve tağrib ve kimi beste-i zincir

s. 11

Olarak yeniçe eşkincelerinden dâd havâh olduklari müstevliyan belde taraflarina bi-rahmmübaşir teslitle i‘ade ve tesrib ederler idive’l-hasıl ahvallerine evrakFrenkistan kafi ve aklam Hindistan vafi değıldir bina biran (el-mülk yebki me‘a’l-küfrve la yebki me‘a’z-zulm) numunesi nemâyan oldu ve padişah zaman kerimu’t-tab‘ ve selimu’l-cinanHazretleri ise vaz‘ ve ihtira‘ olunan esas cedid ve bünyan sedid üzre leylve nehâr teşyid mubani devleti ‘umde-i efkar ve hulasa-i kar ve kirdar eylemeleriyle hemişesarf nakdine se‘i ve iktidar üzre olûb lâkin ne çare

evvel vesile ile Âsitâne-isa‘âdetlerinde şerkâyid o memâlik mahrûselerinde mezâlim ve te‘addüyat ve mehâif ise BîrûnHavze-i ‘ad ve ihsa oldu (beyit) (era elfu ban la tekum behadim fekeyfe beyan halkah elfuHadim) sadme-i hedimesi runüma oldu ve ba‘zılarının serf ve sefâhet ve bi-vech-iitlâf ve izâ‘at ve endâzeden hâric tur ve hareketleri temsilanından olmak üzereİbrahim Kethüdânın beher mâh matbâh mesârifına elli bin ğuruş kafi olmayûb ve bir def‘adahi i‘ta ederek el-haletü hazihi tavilemizde altmış ra’s at kalmağla min ba‘de pederimmezardan kıyâm ve bir re’s et eletmasiyla ibram eylese virmek ihtimalim yokdur dediklerio’l-halâlde guş-zed muharrer şikeste bal olmuşdivedefterdâr Feyzullah Efendinin ba‘de’l-katl ğulman mukarrabesinden birinin ekseri fermayış olarak yalnız otuz beş ‘aded enfesvâ‘ız ve efhâr şâle mâlik olduğu resbede-i rütbe-i sahtedir ve kas ‘ala delk sairu’l-mülûkvel memâlik Yusuf Ağa ve serkâtibi ise bir fehvay-ı (eni’l-insan liyetğa en ra’h estağni)manend cehennem dembudem guya hel men mezid ve cuyay-ı tarif ve telid olarak subh ve şamCem‘ hitâmla bigâne irâm ve şeb‘ imtilâyâ düşmengâm ederler bunlarda müctemi‘ olan nukûdve emvâl ve ecnâs cevâhir zevâhir ve nefâyis bihemal ‘ahd-i ‘osmanidenberu terâkim eden hazainhâkâniyeye hemsenin vezan ve genc kavis ve dahme-i efrâsyâbdan ferâvân idi demekmübâlağaya ğayr-i mahmûl bir ma‘nayı muhayyeru’l-‘akûl idi (beyit) kef mizanki doldurmaz iken* ila ahire evvel güne ittifaqları ittihadı makrun olan müteğallibe derun veBîrûn evvelnokta merkez lütf ve işfâk mülki’l-ahlak hazretlerinin daire-i zâhire-i devletlerini

s. 12

Has hasin belki kal‘a-i ehni gibi mehad ve mestur eylemeleriyle haricden ecsam değilvervah ve evhamın dahi hululi huze-i imkandan beder idi padişah saf serpertdahi evvel dost düşman siretlerin ‘arz sıdk ve ihlaslarına ve sevk ve i‘timadve nirenk fûsunlarına i‘tikad edûb hatta ‘ulum ğaribe ve me‘arif cizyeye müntesibolan ba‘zı meğaribe ve hend vemekûlesini her biri tecessüs ve istihbar ve taraflarinacelb birle in‘am bişemar ederek evfak ve nirencat ve ba‘zı meşayih hankaha hıfyettevhid ve ‘azayim gibi te‘hiz ve teshir kalb şâhâne esbabına teşebbüs eyledikleri zebanizdeşinasan esrar der bu resme istila sebebiyle haricden ferda feridede yaray-ı takdim ‘arzuhalve dad ve tezallüm ve iştika ve ifade suret ahval berayaya mecal mümteni‘u’l-ihtimal olur idive muktezay şan şevketpenah şâhâneleri üzere kah ve bikah çoğunki ahval ‘alemden istiknaheyledikce tezyin kelimat ve terzin ta‘biratla zeman devletlerini vucuh-u ‘adide ile ezmine-i salifeye tercic ve hasbe’l-iktiza ba‘zı

tahmilat ve teklifat vuku'î derkâr isede 'an karibîkzayı meram olan nizâm cedid madesi suretyafta itmam ve uslub merteb üzrebaliğ karargah hitâm oldukda devlet-i 'aliyyeye vememâlik-i mahrûseye kuvvet nama 'arız ve vaki' ve ezale mu'arız oldukdansonra i'dayı dinden dahi ahz intikam ve min ba'de 'adlve dad ve terfiye bilad ve 'ıbadda se'î ve ikdam birle herkes asude ve rahat ve sağırve kebir taraf şevket muzirden müteşekkiranede'vat hayriyelerine müdavemet edecekleribi iştiba heder diyerek husnû 'avakıbi telmih eyledikce sadr-ı a'zam olanlar havfsadaret ve can ve canişeyn müctehidin olanalar muhâfaza-i cah mekan zımnında (öğren rüsum)ila ahire ta'limi üzre her biri (beli bes zahir ut şübhemî ve erfi'l-vaki') te'kidiyetasdik mekal hüddam ve meydan müdahene ve mümaşatda erhayu'l-cam ederler idi.(beyit)(şahvakıf kerkeder ahvale * vükelâya kalursa vay hale) ağrab ğaraibdendirkiolhalal bi ihtilalde padişah selimu'l-bal hazretleri ba'zı delail 'akliye ve imarathariciye ile cihanın şuride hal ve şerkayı devletin tesellut ve istilaları bîrûnhad i'tidâl olduğunu teferrus eylemeleriyle bir gun na kihan bab-ı 'aliye meşi' ve mufassal

s. 13

Bir kıt'a Hatt-ıHümâyûn şerefsudur ve mefhum münifi vükelây-ı devletin 'ıbad ve biladüzre tesellut bidadlarını mücemmela te'addad ve bu güne etvar ve evza'larına kat'anRızay-ı Hümâyûnlari olduğunu irad birle herkesin rakabei zimmetlerine te'allik rabika ve bal ilevuku'u halî rikâb müstetablarına 'arz veve ifadede isti'cal eylemelerinden 'ıbareteve sadr-ı a'zam hatt-ımerkûmî bi'l-cümle i'la ve edna muvacehesinde kıraet ve mezmunini'lan ve işa'at eylemek babında musarrıha ve mü'keda me'mur olmağla sadr-ı müşârun ileyheba'de'l-mutala'a vakt-i vasi'a te'allik birle ba'zı nakd keranlara keşf ve iradet ve beynlerinde cümlemuvacehesinde feth ve kıraet olunduğu tedbirat masne'a ile 'arz-ı huzur padişahİskender seriret eylediler bu serire beher hal meyâne nasda şayi' olacağı ağlebihtimal olduğundan bağıteten şehir-i yar-ı 'ali tebar hazretlerine mes cin mekûlesi bir haletreddiye 'arız olub dimağ devletlerine efkar fasde ve tehilat kasede turyanıylaguyaki akval ve ahvalleri perişan ve mahmum müressem gibi bi mefhum hezeyan ederolmalarıyla taraf taraf Enderûn cismani ve ruhani mu'alece ve tedbir ve müdavata müsara'atla itba ve 'azayim huvanana muraca'at ve su bisu hasakiler ile göre göreEnderûnHümâyûna ümid şedd ve tekaya hankahlara tereddüd ve her birine mahsus kurbanlarve 'atıyeler irsâliyle bu ğubarın indifa'izımnında leylen veneharan

kelime-i tevhid ve ed'iyelereibtidarlarini tavsıye ve rica ve'l-hasıl küşe biküşe telaş eblehfer yebaneve kavlen ve fa'lenSe'i veküşiş muzurane ile sani 'akıl olüb kul ve dimağlari dürüst ve asudeve eyine-i tab' ve mizaclari şaibei keder ve 'arizadan del mü'min gibi tabnak ve zevdeolan evvel şehir-i yar celilu'l-mikdar hazretlerine ihtilal dimağ iftirasiyla hatt-imerkûmhavâdisini ilğa edübve dakikadan bihaber olan 'avam nasın bu cihetle sülmei ezhanelerineendude eylediler nice nice bu mekûle muvakkı'larında politikalar isti'maliyle guyaki tedvirtavillab devlet serkari ve tedbir esbab ğayret kâm-kâri ederler idi ve bir taraftan isemehd-i 'aliyyay-ı saltanat vâlide sultan 'aliyyetü'shan hazretleri şefkat maderi ve sıyanetpeseri cihetiyle nefes nefis şahi be te'sir zamir Münirlerini tekdir edecek havâdis

s. 14

ve halati esma'ı ve tezkirden hemişe sadr-ı e'zamlari ve sair maslahat gûzarlari nehive tahzir ve evvel mekûleumûrlari kendiler beynlerinde temşit ve tedbir eylemek babında dembudemtenbihat ve tehdidat ibka tesyirden hali olmaz idi baladan beru kalemizde tafsil ve etnabve rakamkerde-i eşba' ve eshab olduğu üzre 'ulemâve 'ukalanın itbak ve ittifakla istihsanve vaz'ı bünyad ve cihet iradinın inşa ve icadina teşemmür daman eylemeleri Nizâm-ı Cedîdininşe'ab mezalim ve muhalif sebebiyle giderek suret bedi bedid oldu hakayıkşinasanruzkara bedidar der ki bir şehriyâr tacedar her nedkulu zalim sitemkar olsa da zulm ve ezaritarika-i vahideden cari olduğundan başka kalmaz ve saltanatda olan ahali ve ra'ıyyetkendi padişahlari olmak hasebiyle binefseh anın vaz' ve tur yine bi'z-zarure peştedâde-iecr ve tahammul ve emr ve nehine suretnemay telakki takabbul olurlar husûsan sultan selimselimu's-sibhiye emiru'l-mü'minin ve imamu'l-muslimin olmağla 'ulemâyı devleti müluk hakkında sadır olan ez-cümle (men ray min emirahu şey'en yekrahe felyasbir aleyhi fane min farikul cema'atFemat fiymetehu cahiliyyetü ve kema tekunu ebvani 'aleykum ve ennema lekum teraddu ve ileykum) hadis-i şerifleri (ve ene meliku'l-muluk biyedi aklebuha keyfe ma şae eymafum raziyet 'anhum ce'alet kulubu'l-muluk 'alim nakmetu fela teşteğlu ve enfusekum bisebi'l-muluk ve tubu ila erfe'akum bikum) hadis-i kudsiyesine sarf-ı nazar em'an ve dikkat ve irşad nase se'i vemübâderetedüb padişah tarafına da bi'z-zat ve bi'l-vasıta pendu nasihat ederek rah 'adl ve insafa delalet ederler ihad nas isedaima 'ulemâ tarafına natır ve mütabi' olmalariyla anlar dahi 'ulemâ gibi cânib padişahdanma 'ada halkın tehakkum ve teaddi ve tesellut ve tesaddileri bi't-tabi' nüfus nasa kiranve har halide gibi ciger

gahlarına ev yezan olmağla elbette evza'larini istiskal edecekleri bi kil u kaldir nitekim ve tira-i zebira üzre kavl kavl zulm ve eza ve cur ve cefa nasi tenfirve taraf-ı devletden dilkir eylemişiken yine bi'z-zat cânib-i padişah kerimu's-sıfatdan izhârruyi hoşnudi birle muvafik karna ve emnaya padişahımız kat'an muvaffik olmadı deyû teessüfve telehhüf ederek istid'ayı tevfiik ile herkes niyazmend dergah mededres olur idi.

s. 15

Evvel yâdkârlar ise aslen müstelik nüsh sene fisal vermeyub gitdikce ej deha varRakib intifâh edüb feryad dad huvahani randei semt simah ederler idi husûsanve zayıf nizâm cedid vesilesiyle zehire ve bal ve yağ fahm ve hatab mekûlesi havayic'ammeye vaz' yed te'arruz ve kemrekleri taz'if birle eşya ve emti'anın fahiş bahalara terakkisinimucib olduklarından gitdikce eşyayı saireye sirayet ve bi'l-cümle melbusat ve me'kulatdakademei nerdeban esad mübeddem tederruc ğula ve 'izzet zuhûriyle ahval nas diğere gun ve haracve dehal tarafından efun olmağla 'ala kudre idarei ma'luf husûsunda perişan ve zebunolmağla başladı suret-i perişani me'aş mudir umûr taraflarına ba'zı mahremleri bitarikelhikaye iş'ar ve işmam eyledikce kimi nas kendi ğailelerine iştiğal birle hemişe zikrve endişeleri ta'yişleri emrine münhatır olüb olvecihle ahval devletmübahasesinden zahlar veumûr nefsiyelerine mütevağğil olmalarıyla ihad nasa bundan e'la vesile-iiştiğal olmaz deyû cevab ve kimi işbu daru's-satane muvakkı' ricâlve kibar ve mehat rihalehl-i servet ve yesar ya'ni eğniya beledisi olmağla buraya ba'zı fukara kısmi yakışmazdevletimnedan arasında müflisan fırkasi sığışmaz edasiyla kat' hitab ederler idiharamin ğailesi zuhûrundan mukaddem beher sene 'ale'l-'ade haramin ahalisi muilhacetimnedan ve meşru' lutf ve ihsan olan Âsitâneve kivan 'unvan-ı 'aliyetevarüd eyledikce emşu'ar bilerek seflet ve istilalarından tahlis keriban ve tefsih meydangörebilur meyz zeminlerinde istiskal ile azerde bal eyledikleri ekval ve if'alleri 'amme-iNasın cigerkahlerinde dağ doldur iken maru'z-zikr bi rahmane ta'birat der şitaneserbar ateş ceker suz olmağla bi'l-külliyeye sağır ve kebirin kendulerden tenfiri müslim ve taife-ibektaşiye ise gerçi dembudem hakd kine-i derunileri muza'af veNizâm-ı Cedîdin revnakiiz'af oldukca emin ve rahatları bertaraf olüb 'asker ma'lum raside-i had musammimoldukda badi-i emirde kenduleri tehtehe ta'lim desayis siyasete tobla teslimolmak üzre i'tikad dem firasta desteres ruhsat olduklari anda ocaklari uğurinayeksir feday-ı can eylemeğe 'akd-i fuad edüb ceyu' mezalim vükelâya bed

sekal vecânib

s. 16

Saltanata dahi evvel mûlabese ile münfe ‘al ve münkesiru’l-bal olduklarını temaşa ederek elbettesipihir bi mihrak havsalası tenûk olmağın peymaneleri toldukda icray-ı sezalarına kasdv ehenk eylemek bi şaibe-i şek meradır deyû nihani bu haletlerden kesb teselli ve şad manieyleyerek limanalmış derya gibi sakin ve hamuş ve bir köşeden ihtizaz bad nezahet ve firsattaruzenkeşay-ı dide ve kuş olmuşlar idi (behamuşi zemker düşman bedrek) bir taraftan isekarşu yakada beğ oğlı sarâyında iram ve subh ve şam ni ‘me şehiyye ve ‘ıtayay-ı behiyePadişah inam ile iğtinam eden mar münakkaş nûma düşman dost ara Fransa elçileri ve her baryesakcileri hıdmetinde pişekar olan orta ma ‘ıyyetlerine aralık aralık tehaf ve bahşişve ikram nevaziş birle dane paş mekr ve mekidet olarak evvel kuş gibi azade-i meğazve derabet olan taife-i behayim hasleti efkende dam ufkunda dam ülfet amiziş edûb tamamkermi-i tenevvür üns ve muhabbet vemeyânedan def ‘ı külfet mübayenle üstüvar eminet tahsileylemekle kahi esnay-ı sohbetde takdim iman ve tevsik peymanla bizler bu devlet-i ‘aliyyeninez kadim muhabbet ğayretinde olûb mısır vak ‘asi ise ibtiday-ı emirde vûkelây-ı devletinİradeleriyle vuku ‘ıyab olmuş bir madde iken nasa karşı bihasbe’z-zarure suretitebdil ve me’muriyetimizi zâhiren ğadr ve hıyanet şuyudesine tahvil eylediler orasilazım değildir elhaletü hazihi yine bizler ‘ahd-ı kadim ve tur kavim üzre devlet-i islamiyemuhib sadık ve samimi müttehıd ve müttefik olûb dostuna dost ve düşmanına düşman olduğumuz‘amme-i ‘alemyane ruşnadır işbu yeniçeri ocağı pabendan bünyani ve e ‘zam erkâni olûbbidayet saltanat ‘osmaniyyedenberu mahsus yarar ‘askeri ve selatin saire bu‘askerindestiyari teyğ ve hançeriyle bu kadar mülk ve kişverin serdari oldukları ‘ariza-işek ve şübheden beri olan mevâdzâhiredendir haliya ba ‘zı serkaran namına olan hainanDevlet-i ‘Aliyyeyi mezahim teğallub ve istila eylemek kasd fasid ne mübni istiş ‘ar eyledikleriyeniçeri ocağını ref ‘ ve ilğa ve ma ‘lum ‘asker için enva‘ bid ‘at ve zulmiyeden iradatmahsûsa peyda eylemekle bu kadar mevacibi kedulara ihtisas ve beynlerinde dehal has eylemekmurad eylediler hülasa-i kelâm bu resme Nizâm-ı Cedîd ocağını ihdaslarından ğayet

s. 17

meram yeniçeri ocağını kila‘la kemnam eylemek olduğundan İmparatorımız dahi haberdarbelki anın tertib ve tensiyi olduğu ‘indemizde bididar ve hala ra’s

hududlarda taraftaraf ‘askerimiz olmağla iktiza eder ise Âsitâne-i Sa‘adete imrar zımnında isaliderkâr der sizlere beğayet rikkat ve teessüf ve devlet-i ‘aliyye hakkında dahi usule teğayyur gelmeksebebiyle diriğ ve telehhüf ederiz diyerek evvel kavm nar nevri suret mehr banide evvelbeyhoşların surah kuşlarine havale-i mar ve mur eyledikce olbabda i‘tikadları mezdadve ğayz ve ba‘zı samimileri ziyad bir ziyad olur idi ba‘zı vakıf raz nâme-i dehr olanlardanmesmu‘imize göre Fransa imparatori ba‘zı memleket-i islamiyeye arzumend neyl ve zafervememâlik-i mağsubasına zamm ve ilhakla tevsi‘ daire-i memleket eylemeğe gerçi havahişgerolûblâkin mukaddema muhasara-i kal‘a-i ‘agâhnegamasında Âsitâne’den meb‘us bir mikdarma‘lum topçı ve tüfenkicilerin eraklarını ve bir dakikada ondan ziyade musib ve hedefzentop ve zarbzenler ile bünyan tabur makhuri hak efken eylemeleriyle inhizamına badive sahipsiz ocak id‘asının butlanına müeddi olduğu meşhud ve me‘ayını olmağla‘asâkirmerkûme elli bin kadara baliğ olduğu suretde tamamen leşker Avrupa anlaramukavemet behresinden mahrum olacağını teyakkun ve belki ‘akıbet her maddesinin intikamınakiyama Devlet-i ‘Aliyye kendusine kallab endâz tesellut olmak şuyuhesini teemmül ve tefattuneylediğine mebni evvel iblis enva‘ hud‘a ve tedlis ile devleti ‘aliyyenin ‘urukunadahil olûb hasbi ve ma‘nevi mekir ve mel‘anet ve ekser ahval devleti mutebeddil husûsanezdil ve can Nizâm-ı Cedîd ‘askerinin def ‘ı ve imha ve bektaşiyenin ref ‘ı livay-ı şerve şeka eylemeleri babında ma hasal vesi şeytanati bazil oldu ve bir cânibden Rusyalûve nemçelu tarafkirleri olan mela‘in dahi ol-babda hemyan mukadderetlerini ifrağve keyd ve mel‘anetlerini mertebe-i intihaya iblağ eylediler karine-i hal mecari devlet idielikbâl işbu şunun mesrude uzre guzeran ve devri enişan ‘avakıb ahvalenekran iken nagehan balada beyan olundugu uzre ingiliz vak‘asi hadisve bahr-i marmaraya duhülleri hadise-i diğeri guni muris olûb sefer takribi

s. 18

veİngilterelûnın mudafa‘ası ve boğaz kal‘alarının muhâfazası husûslarındakendulerinden neferat tahrir ve tertibi vesilesiyle taife-i bektaşiyeye ruy-i de görubevvel esnada yeniçeri ağası bulunan pehlivan Hüseyin ağa fi zane bir jajhay herze habeşahıs olmağla İngiltere gemileri ricâl devletin cazibe-i habal meker ve mekidetleriyle varidsandal milah hayl ve değal ‘amelleri saik ve kaid olmağla devlet-i ‘aliyyeye aya dahi ne gunehıyanet ve ne güne habasetleri variddir küffar bizim içimizdedir zeminlerinde ‘alenen zarbhezeyan dağdağa riz ve rami turrehat şurengiz

ederek vukelay-ı devleti nişan mehre-i taunve zebane-i zeban pur ziyaniyla derunlarini suhat ve zihamkin eylediğinden başka beктаşiyeninbelki ‘amme-i sipah ve ra‘ıyyetin su-i zan ve rayblarini tehyic ve luccce-i kin husumetlerinitemuic eylemişdi her ne hal ise ‘atayay-ı bi şemar ve mu‘amelat hatır şekar ile ağay-ımerkûmun deli sayd ve ruşte-i teslim ve inkiyada kayd eylediler vakten ki ingiliz ğailesi dahizaile olûb orduy-u humayun Âsitânededen hareket ve zikr olunan sanadid ve vukelay-ı devletrum ili ahalisinden beктаşiyeden istiş‘ar eylediklerinden başka rahat hazari mehanetsefer uzre tercih ihtiyar birle Âsitânede iram veikâmet eylediler te‘ali şuyuh kazabir emrin husulini iktiza eyledikde bi'l-cumle esbab ‘adiyeyi vech-i suhuletle cem‘ ve telfikvevesail vesait suriye ma‘neviyesini yekdiğere vasl ve tevfik eylediği ruşnay-ıerbab tedkikdir bu babda dahi esbab mezkûreye mukarin vukela ve serkaranın ez kadimduşman can ve adv ciğer havar bi emani olûb fi zate halef şeytan kendundenisti‘aze kiran veray-ı kuh kafa giryezan olan musî Paşa nam meğer ve hayl ve hemyanveğa ve dağl dahiye-i hamuş beliyye-i imada huruş ‘ayyar tarrar fettan mekkar kusecve fitne kari mesned kâimekâmiye ve ihtiyar zimam umûr devleti evvel haten bed tıynetete siparişlemutevvelli kar ve ma‘nar kablarini teslim yed cezar eylediler beyit (tucehd guni veli kaza mi guyed*Bîrûn kifayet tu-kar diğer est) çun orduy-u humayun ti menazil velf besatmerahil ederek mah rabi‘ul-evvelin onaltıncı guni silistre eyaletine vasıl olûb siparişkuş huşne vasıl olduğu üzre sadr-ı e‘zam ve sipahsalar ekrem hilmi Paşa yeniçeri

s. 19

Ağasını ‘azl ve müte‘akıben i‘ade ve ibka eylediği mukaddema zebaizde küllin imla olmuşdievvel eyyam ğarabet encamda şa‘bedkar Âsitâne-i sa‘adet medarda erbab i‘tibar izhâreylediği muhayyiru’l-ebşarın mülhasi budur ki çun Âsitâne-i devlet beктаşiyetaifesinden nev‘an kesb hıffet edûblâkin maru’z-zikr iclay-ı vükelânın seferegitmeyub daru’s-saltanede ikâmetlerini ser rüşte-i ederek bir tarafdân rum ve efrençzir kah mekerr ve mel‘anetden icra eyledikleri çirkabe-i ekazib muhaşşa ve bir cânibdendevlet kuskunlerinin veEnderûndan ashab teşahhus ve tehassus olan müte‘ayyinankarnay-ı ma‘hudenin zir tehakkum ve teğallüblerinden makhur ve mühan ve bala pervazlıklarından nefret ve infi‘al ile zeval veizmihlâllerini cuyan olan sair hademe-i sarây mu‘allaerkânın husûsan esame huvar olan biralay-ı suka ve siyehkar eşhas bed kavive bed kirdarın su bisu ve gu bigu neşr eracif müdheşelerinden kahve hanelerve bir bir dükkanları gibi mecma‘ nas olan mahaller

memlu ve bi'l-cümle mecalis ve mehafilde guna gun güftüğü ile top dolu olûb 'a ('acibdir hal âlim bilmeyen söyler bilen söyler) guftarıncakimi bundan padişah mu'azzam hazretleri yeniçeri husûsunda ben anlara cinsuhrayla terbiye ve te'dib ederim buyurmuş olmaları işbu sefer maddesi muvaza'a olûbmaksad eksa kavm-i mezkûri Rusya 'askeri ile kahr ve ifna eylemekdir ve kimiandan başka sefer takribile bu tarafda Âsitâneyi yeniçeriden ihla birle bağteten kışlalara Nizâm-ı Cedîd 'askerini imla edûbve hala Enderûnda nefis-i padişah ve bi'l-cümle ricâlve serkaran sipah için bir kaç yuz terziler subh ve şam Nizâm-ı Cedîd kisvetlerininisuzenger hayt ihtimâm olmalarıyla ruz cum'a selamlığa yekser kisve-i ma'hude-i mukarrare ilehuruc olunmak musammim olduğu emr müslimdir ve kimisi leylen 'asker mu'allemi İstanbula naklve nefir 'am vechiyle heman rast gekdikleri kolluk neferati ve kışlalarda ve sair mahallerdebulunan meyânelerine karar dâde olan ruz mu'ayyende cümlesini i'dam ve imrar kantara-ihavn eşam edecekleri zeminlerinde tefevvuh eyledikleri ekavil müntine ve ebatil müte'affinedimağ alay-ı sevami' enam ve taife-i düşmankami sersam eder idizümre-i huşmendan ise

s. 20

Bu keyfiyetlerden ser esireve hayran veverasından zuhûr edecek sa'ika-i na kehr seden bimve hirasla la havle guyan kenc inzivaya şitaban olur idi ashab umûr olan mağbunve mağrurlar ise aslen bu havâdise tevciye sami'a-i işğa etmeyub bi bak ve bi perva keckûlahğurur ve nahvet isti'la olmakda idi çeşm-i basiretleri perde puş ğaflet olmuşidişayed eracif mezkûrenin mebde've menşai cüstücuve ba'zı mertebe meyah tedabirhakimane edalesiyle o güne ercufe-i murdari safha-i ruz kardan şest ve şevi eylemekmümkün idi lâkin hükmi kaza ğalib ve 'ukul ve efkari salib olmağla mantuk(ve ma teşaune'l-ane yeşae) suret muktezay-ı hükme kadar la mahale 'âlimzuhûra ciluh kerolmak vareste külf-i iştibahdır (la rad lakzae vela mani ' lihukme) bu hengamda EnderûnHümâyûn tarafından bir ükzube dahi sami'a kub enam olduki şehir-i yar 'ali tebar hazretlerininser bustaniyan hassa şakir beğe bustaniyan zümresine 'umumen Nizâm-ı Cedîd kisvetiniİlbas eylemek samimi matlûb mulukaneleri olduğunu iş'ar ve irza ve iksa husûsundaistifsar eyledikde evvel dahi eğer emru İrâde-i Hümâyûn müte'allik olur ise cümlesine hâşâsebkahu'l-bas ederim cevabıyla izhâr kemal inkıyad ve imtisal eylemiş olûb bu kelâm na fercamdahi üftade-i efvah enam olmağla bir cânibden devran eden havâdisi te'yid ve hadşeve dağdağalarını teşyid eyledi bu sebeble bektaşiyeye ve bustaniyan şakir beğe

‘akd kineve ‘udvan eylediler bihikmete te‘ala devlet-i ‘aliyye saniha Allah an tavariku’l-beliyye münafiği kesirhayr havahi kalil düşmani içinde yilani koynunda bir devletdir hemişe hakk celle ve ‘alahafiz ve zahir olûb afitab cihanetab müniri olan seriraray-ı sururi ve saltanatve erike pira-yı mecid ve munkabit halife-i bihılaf şehinşah ‘adl ittisaf padişahımızSultan Mahmudu’s-sire veMuhammedi’s-serire hazretlerinin her halde yar ve yaveru destekiriola emin becah Seyyidu’l-murselin.

Fesad veĞulû-yi Yamakan Kal‘a-i Halic Bahr-i Siyah ve İ‘dam Kavak Ağasi Halil Ağa Hasakive Me’mur İnşa-e Tabiye İngiliz Mahmud Efendi

Mukaddema halic bahr-i siyahda mübni tabiyelerin bünyad ve ahkami husûsunda ricâl mu‘tediletu’l-

s. 21

Ahvalden Selim Nabet Efendi mu‘in iken zikr olunan ğaleyan meyânında Reis sabık İngilizMahmud Efendi dahi tabiyelere nezaret ve kemal takvîyet ve (el‘ahdetü ‘ale’r-ravi) boğaz naziriolan kavak ağasi hasaki Halil Ağa ile bi’l-ittifak kal‘alarda olan yamaklara kisve-i ma‘hudeilbasiyla ‘asâkir hassaya ilhak eylemek zımında me’mur olûblâkinvech-imezkûr üzere manendmisil sairu’s-sene-i sığar ve kibar da dair olan havâdisat guna gun Âsitâneden yoldaşlaripoliçesiyle sami‘a-i yamakani meşhun edûb bu def‘a müşârun ileyh Mahmud Efendinin me’muriyetini‘ala zu‘amhum madde-i merkûmeyi ‘amel ve icra için olduğunu i‘tikad birle mukaddemce kal‘alara itare-i himam peyam eylemeleriyle kendi vicdan isabet fakad anlarında tahkik ve tasdik eyledikleri kisvet fikrasından haberdar ve ağra ve isti‘va ederek evvel avave kevi şaka ve şikakların ğayretcahiliyyelerini tahrik ve tahdişe sarf enfas vesî‘ ve iktidar eylediler Mahmud Efendibiçaresi lokma-i beşi‘a gibi raside-i boğaz ve nezaret vesilesiyle beru ve öte tabyalardanazar endâzve’l-‘ahdetü ‘ale’r-ravi cihet me’muriyetden nihanice suret perdaz ikenbi’l-cümle kala ‘yamaklari yekdiğere itare-i ihbar isare-i ğubar nifar edûb beynlerine rüşte-ibend kavlı ve karar oldukları üzere şehir-i rabi‘u’l-evvelin on yedinci yevm isneynher taraftan seyl belaki tevarüd ğumum zamana misal tehaşşüd edûbağalari olan Halil Hasaki istima‘ eyledikde derhal mücma‘larina isti‘cal ve sebebcem‘ıyyetlerinden sual eyledikde Mahmud Efendi ile Âsitâneden bizim için Nizâm-ı Cedîdesvabi vardu sen dahi ilbası husûsuna müte‘ahhid olduğun tahkik kerdemiz olmağlabir vecihle kabulümüz ğayru mütesavvir ve hılaf ocak zi ve heyete girmek kamet imkandanba la teraddir deyû feryad ve ikad fitne ve fesad edeceklerini ima ve irad eylediklerinde

ağay-ımûmâ ileyh her ne kadar best iman şedide ve serd delail ekide ederek inkar ve tadminve istimalet ve teşettüt şeml veşekâvetlerine sarf sahn se‘i ve iktidar eyledise de evvelsengin derun pür kinelerine bir dürlü kar ker olmadığından kat’ nazar biçareyi küşte-i teyğheder eylediler bu hadise-i faci‘a Mahmud Efendinin perde-i dersami‘asi oldukdaser pençe-i ğasa ve haşit kelu kir iram veikâmeti olûb heman boğazi

s. 22

Ele vermeksizin boğazdan ğaseyan mi‘de gibi inkilabata ‘azimet vebasılmaksızinfüstahsarây-ı Âsitâneye ‘azimet ‘umde-i maslahat adile ‘a (yapmayınca ma‘bud ne yapsunMahmud) diyerek olduğu mekândan kasvar firar veÂsitâneye doğru müceddafezense‘i ve elğar oldu lâkin‘akabkirlerin emvac bahr gibi telatumlere ve mecray-ı lehukve ekdarde teşeddüd ve tezahümleri sebebiyle Mahmud Efendi kayığını karaya çatmak mahnetiniicab ve iktiza eylemekle büyük dere ocağına ilticâ kasdiyle panihade ruy-i zeminolduğu anda evvel celad nihadan ve ğaddaran heman yetişub seyf dağdâr ilebiçareyi sadpare eylediler hele selim sabit Efendiye dest diraz ta‘arruz olmayûbevvel cihetle selamet yakasını haiz ve ramak hayatın sebat ve bekasına faiz oldu bu habercangâh o gun vakt-i mağribde erkân-ı devlet namına olan bir alây-ı bigane-i basiretve tenbihatın kuş ve huşlarını sadme-i gâh eyledikte ‘akb-i ‘akid encümen hasve resm-i meşveretleri üzere tarh meclis ihtisas edûb taraf-ı saltanattan eşkıyay-ımerkûmenin tedabir hakimane ile tefrik ictima‘ ve teskin endifa‘larına se‘i ve ğayretveekdâm olunmak üzere emr veirâdevükelây-ı devlete ifade olunmuşiken made-i mezbûreyiemr ve ehi ‘addile mübalat eylemediler hatta sülesa ya‘ni sali gunu kâimekâmPaşave sekbanbaşı ve İbrahim Besim Efendive sairleri la cele‘l-müşavere çardak ta‘bir olunur koluğanzul ve sekban başi ve hazır bi‘l-meclis ba‘zı ağavat bektâşiyeye hadise-i merkûmeninasil ve suretinden sual eylediklerinde sekban başi yamakların hevalari ‘ısyân ve sevdalariesheb ve tuğyandır mesmu‘imize göre tecemmu‘ edûb bir vecânibe doğru hatve-i cünbankudum ve şerare efşân şer ve hücum olmak fikir fasidende olmalarıyla tedbir def‘ ve sükunetlerikema şete eray-ı devletdir deyû tevriye ve eyhamluca cevab eyledikte İbrahim Besim Efendiheman tecellüd ve tehevvr ile olmakûle hazele ve sefelenin cem‘ıyyetleri karğa derinkidirmühimseyecek madde değildir suretnemay-ı ita‘at olmadıkları hinde kahra tarikindifa‘ına mübâderet olunur deyû asla evvel asılacağları çenkal müjgan i‘tibaraev yezan ve nazar i‘tidat ve iltifata şayan

eylemeyerek def'ı meclise ibtidârve henüz seye mest

s. 23

Bade-i ikbâlve huzur ve neş'e dar rahik ğaflet ve ğurur olmağla made-i mezbûreyiistisğar ve sinin medide ve esbab ğayrı 'adide birle perveride ve dembudem ejdeha gibi ramideve balide olûb elhaletü hazihi manend karnı'ş-şeytan numunesi nemayan fitne-i 'azim ve fesadcesimi istihkar ile (ferb cizvetu narin ahakat beleden) te'sirine kat'an tevciye zamirve yilani küçük iken öldürmek misillinin muktezasına i'mal fikir ve tedbir eylemamışlarez cümle (badve sitan teltif badişmenan medara) vakfinca ba'zı mertebe in'am ve bahşişve esame ve turki mekûlesi teltif ve nevaziş ve sair güne uslub hâkim üzre zanunve şübehatlarını izale ve ilğa edecek müdahine ve medara gibi tedabir delpezir çare çuyimüdafâ'aya se'i ve kuşış edûbhusûsan levend çiftliğinde ve üsküdarıda bir orduluk'asâkir hazır ve mu'allimleri ve serkarları emr vefermâna nazır olmalarıyla huruc'ale's-sultan ğalğalesiyle kendileri müttehem ve bu hareketden fariğ olmazlar ise beğive tuğyan fetvasıyla izaleleri emr-i mütehattim olduğuna mebni haklarında ba'zı güne mu'ameletahdisini iş'ar ve nezaketle 'asâkirmezbûrenin tehiyye ve isti'dadlarını ihbar ederek evvelnâire-i saireyi ihmad ve teskine bir takrifle raşha paş veriziş olmakdan tekâsülve rahavetlehabbenin kaba olmasına 'illet oldular (iza eradallah infaz kazae ezheb 'an zevi'l-'akul'akulehum) ve'l-hâsıl bunların bu maddeyi istisğarları onların 'atu ve istikbarına badive sükunları hareketlerine müeddi oldu (müstelek payane erse erişür elbette havab)olhalalde bu ahdisiye anife ve nahvetlerinden naşi 'ulemâve sair ricâl ocak ve icla tarafınainhaye ve 'atf ve imaye mütenezzil olmayûb de'bi derinleri üzre beynlerinde muhavere-i kil u kalbi tail ile iktifa eylediler

İrsâl Kazğanci MustafaReis Fitne Ber Def 'ı Fitne

Fi'l-asıl taife-i laz nasazdan olûb yirmi beş bölüğün mütevellisi olan KazğanciHacı Mustafa nam şahıs zatında maldar ve sahib servet ve yesar olmağla her bar kendumaliyle Gümüşhane'den ve Tırabzun taraflarından bakır ve sair eşya celeb ve irad birlekesb ve kar ictihad edûbve nefsinde işinin eri ve evvemekûle mu'amelatın dilâveri

s. 24

Küsüb ve mutasarrıf ve muhtal ve mütekellif bir şahıs olmağın heman daru's-

selatnedebakircılık hırfetini kendusine inhısar ve bi'l-cümle kazağancılık kazancı keff-i kifayetinetahsis birle evvel ticaretde kâm-kâr idi ancak Nizâm-ı Cedîd mülabesesiyle vükelây-ıdevlet müdâhale-i biza'ai san'at ve ticaret eylediklerinden naşi mezbûr dahi kenduhısab sarrafı me'mulünden cabeca duçar hüsrân vegiriftâr zarar ve ziyan olduğundanbaşka ocağ-ı beктаşiyeye fert ta'assubı ve ğayret cahiliyyede kemal tasallubı olmağla a'yandevlete samimi kindar ve dendan kaşır istibâr olarak müterassıd kemingah fırsatve dide duz hulul vakit tezehhüt olûbve bu maddenin mübadi ve mekasıdında 'alelmüteharrıke olanların eşbehi ve evvel şu'bede bazıların dünbale cünban rubehi idi destiyarikaza ve kader ve hendese kari sipihrmnba' perver ile müesses olan bünyân fitnedemerkûm pabendan ve 'amidu'l-erkân oldu sureti budur ki evvel ruz fitne enduzdaba'zı serkaranın def 'ı tabi'i müsabesinde derkâr olan ra'yi mürdari üzre çünkiyamakların ekseri laz taifesi olûbmezbûr kazancı lazi'l-asıl olmağla beynlerindecihet cami'a hemşehriyete mülabesesinde başka ocaklar meyânında ta'yin ve teneffüs sahibimer'ıyyü'l-hatır içlerinde menfa'at dide müte'allikati ve afer köyünde ve hemişe iktiza edenumûrlarına puyende kar güzar bir merd dirayet şi'ar olmağın bunların temrin ve telyinve ne tarikle olursa iskat ve teskinleri husûsunu mezbûrun bar günah gibi devşhimmetine tahmil birle merkûmlara ba'ıs ve tesbil olundukda suhuletle indifa' ve perişaniictima'lari ağleb-i melhuzdur dendikde ra'yi savab dide hazar üzre çoğunkinetice-i ahvale çar çeşmi intizar olan merkûm Hacı Mustafayı ihzar ve meva'idbikran temellükat ve teşeddukat feravan ile yamaklara karşı 'azimet ve bu maddenin indifa'inase'i ve ğayretin lüzumunu teklif tezkâr eylediler mezbûr dahi zatında suhanver ve mizac şinasve lisan perver bir guruba havftan ve mekar ('a) (del piyale keş ve çeşmi parsandarım)nümayişiyile suret uğrisi hada' ve 'ayyar ve böyle gunlerin afitab esabi kararı ('a)(sen kaçan çarpate çaldın) hengâmelerinin bazende ve sazkarı bir şahıs tarar olmağla

s. 25

Hezar vadiden su götürmek ve manend daruy-i huşber efsunlu mezur efsaneler ileevvel beyhoşların maye-i hoşlarını biturerek her birini serkeşte-i mekerr ve firib bu maslahatınser rüşte-i temşiti kabza-i iktidarında gibi ma'nalar serdile kulublarını tathir ve tatyibedûb heman oradan teşmir kadem edûb 'azm ve şıtab ve boğaza doğru lokma-i haramgibi ceryan ve iltiyab eyledi kal'alardan Âsitâneye doğru teveccuh veikbâl(ve'l-lezine tağva fi'l-bilad) müfadine hemhal olan haşerat

şer ayate yeni köy semtlerindebad evbar gibi mülakat ve tarafından merâsım merhaba ve hatır istinas raside-i ğayatoldukdan sonra mukaddemce bab-ı ‘âlîde (beyit) (bazi-i fitnede erbaşı idi * bak‘a-i şerdekemer başı idi) mefhumi hasbehal ve çehre-i bi behre-i hısal ve fe‘ali mehasin sıdkveemânetinden hali eve şeyh necedinin naib münabi ve suku‘l-yehud mekr ve mel‘anetin malik nesabiolan kösec musa Paşanın ve sair ba‘zı hazarın evza‘ ve etvarlarından tıraşmezaya ve lisan hallerinden istinbat ma‘na eylemiş olmağla (yakdimu racela ve yuehhar uhra)hatavatiyla tevarüd eden cem‘ıyyet eşrara kuvvet kalb ve ma‘nevi da‘veticilik eylemekletebati ve terahi şuyuhlarını selb ederek tecdid şevk ve te‘kid sevk eyledi bu def ‘asami‘a ras olan havâdisdendirki Paşay-ı müşârun ileyhın nehani istimaletini ve sair ba‘zıeşhasın ‘azv ve işareti zümre-i eşraya taziyane-i şevk ve cesaret ve cazibe-i havahişekdâmve emniyet olmuş hatta Sultan Mustafa Hazretlerinin vâlîde-i macideleri kahvecibaşısı ‘abdu‘r-rahman ağa tebdila kal‘alara ‘azimet ve çend sa‘at mururunda ‘avdet eylediğınırım ili tarafında kendu sahilhanesinde sakin sekatden bir merd raset güftar nakl ve beyanve hamal oğlu MustafaEfendi nam kimesne dahi guya ba‘zı ecille-i ‘ulemâ tarafından‘ala rivayet MunibEfendi feristade-i mahsusı suretiyle yamaklara ihtilat edûbbu babda nusret bizimdir endişe ve ictinab hasun dur nekze rehyab olmak dur tariksavabdır diyerek ağva ve isti‘va ile tophaneye kadar beraber geldiği dahi menkul ve ba‘de‘l-culus mezbûre senevî uç kise akçe darbhaneden me‘aş ta‘yin olunması dahimusaddak ma‘kuldür ferdasi olan yevm-i erba‘a evvel şîrzime-i şer entema Rum ili

s. 26

Hisarından Âsîtâne’ye doğru kademe cünban olüb pişegahlarında münadiler ya ‘ıbadullahbizim heman ğarazımız üzerimizden Nizâm-ı Cedîd belıyyesini def’ ve devlet-i ‘aliyyedenbu dahıyeyi ve saltanat-ı seniyyeyi iğfal birle tahrib memâlik-i mahrûseye badi olanlariref ‘ eylemekdir bundan başka niyetimiz ve sair güne hareketimiz yokdur ehl-i İslam olanlarkendusini ocaklu bilenler bize iltihak ve bu babda rabt beka-i ittifak eylesunlar deyû nidaederek etraf ve eknafdan ve rehğuzarlardan kati ve efra cinas nas inzimamile cemi‘ıyyetleriezdiyad ve kuvvet-i kalble cüret ve ikdamları iştidad buldu(vürûd yamakan bi-tophane ve ittifak kerden bi-topciyan ve ehaze kazğan ve murur bi-İstanbulve ihrac kazğan bi-meydan lahm ve me‘muriyet şeyhu‘l-islam ve sadereyn ve kazi-i İstanbulBi-ağa kapusi ve da‘vet eşkıya ve ‘azimet kerden evra bi-meydan ve i‘dam İbrahim kethüdâve Selanikli

memiş Efendive safa Efendive Bekir Efendive Şakir Beğ ve ref ‘ vezaretRağıb Paşave nefi ubku tahiye vevekil kethüdâ şüdü hasan Tahsin Efendive beğlikciSeyyidEfendive emin-i darbhane SeyyidMehmedEfendive sudur Hatt-ıHümâyûnbi-refi‘ ocağ-ıNizâm-ı Cedîd)Fitne-i mezkûre leyle-i hamisde sa‘at dört sularında tophaneye kudum nehad ve evradacem‘ıyyetleri beyt şatrenc gibi bîrûn havze-i te‘uddad oldu vakit merkûmda bu haberdehşet eser sami‘a zed ricâl devlet ve dehşet bahş kulub erkân-ı saltanat oldukdaderhal kâimekâm pür mekerr val rikâb müstetaba şıtab ve keyfiyet hali ‘arz ‘azv huzurdaver dara cenab eyledi padişah del egah hazretleri fi zate leyne’l-cânibve teşdidsiyaset ve dema ve ezar kulub mekûlesi hasletlerden müctenib olduklarından başkaevvelmekûle eşhas kalilenin bu rütbe emri ‘azim ve hatab hatir ve cesime cesaretlerielbette takviyet ma‘neviyeleri eseri olûb bu kumaşın tar ve pevdi üstadlar yediyle çerhdağlibazide tafta ve san‘at frenk pesend nakış perdazi birle destegah habal endâzideyafte olmağla bu minvalde suret yafte olduğunu teferrus ve tehaddüs eylediklerindendiğer güne mu‘amele-i dürüstane ve mukabele-i dürüstane rıza dâdeolmayûb (‘a) (yapılmış hazır

s. 27

Olmuş senden evvel cümlelerin kari) mebnasını şive-i naz kane ile eda ederek tedabirhakimane ile kulub kasiyelerini telyin ve evvel fie füccarın çar muce-i şevrişlerininibi’l-cümle meramlarına müsa‘ade mekûlesi bir çare ile teskin eylemelerini tenbiye ve telekkin buyurdılar pes ‘ale’s-sihr bi’l-cümle ‘ulemâveerkân-ı devletden mehter ve kihter bab-ı ‘alide halka bend ve çare çuy indifa‘ olmak irâdesine mubni şeyhu’l-islam ve sudur kiram ve ‘amme-i ricâl devletcânibkâimekâmiden da‘vet olunmağla hamis guni fecr sadık vaktinde cümlesiBab-ı ‘Âliye müsara‘at edûb ka‘ide-i kadime üzre Sarây-ı Hümâyûn’a varılmak üzre taraf-ıeşref-işâhâneden isticare eylediklerinde iş‘ar olunan dakikaya mubni Bâb-ı ‘Âlidedtedbir olunmak babında emr veirâde şerefsudurile sed der vazeyi icaze olunduğuna binaenkema kane ba-ı ‘alide best bisat cemi‘ıyyet ve ‘akd-i encümen meşveret edûb keşmekeş habelmuhavere ve keyfiyet vak‘anın zir u balasını mülâhaza ederek müzakereye şuru‘ ve müdavele-iusul ve furu‘ eylediler ekser huzar (beyit) (sebha bir kef tevbe birleb del bitasvir kinah *mu‘sıyyet az zirleb hunde biistiğfar ma) telvinine derkâr idi olhalalde tophaneyeseyl nair ve ğubar muesser gibi vardu münhadir olan seriyeye-i ser keşan ve remme-i ateş fesantopci ocağı kadim ocak ve öteden beru bizimle hemdest ve fak olduğuna mubnibizim ocaktan

ma‘duddur deyû doğru topci kışlasına dâhilolûb kazğanlarihrac vemeyân
ğayretlerine çeprast ğilzet ve imtizac eylemek da‘ıyesinde olduklarinitopci başi ağa
tarafından nihani cânibkâimekâmi şeytaniye inha olunmağla keyfiyet halihavas
hademe-i rıza dare inba eyledikde Hacı İbrahim Efendi topci başiya
muvafakatdantahzir zımnında tavilu’z-zeyl bir tezkire tahrir edûb hamil tezkire topci
başiyateslim eder iken ser kerd kan fitnenin mahsuslari olmağla ilhah ve ibramla
tezkireyiistitla‘ ve müz‘ıc muzelzel mefhum ve mezayasına kesb itla‘ eylediklerinde
ledusderyasi gibi pür cuş ve nehr-i ‘asi sıfat mevca mevc huruş olûbve’l-‘ahdetu
‘ale’r-ravikâimekâmPaşa sera hamil tezkireye siparişle topci başiyi güruh mezkûre
muhâlefetdentahzir ve tehdid ve muvafakat ve murafakati babında tenbih ve te’kid
eylediğine mubni topci başi

s. 28

Suret inkarda hamuş ve selb yaray-ı mukavemetle muvafakat nemay-ı cüyüş
olmağlabirinci bölüğün kazğanını ihrac ve topci ocağını bir evrede kabza-i ittifak ve
izdivaceylediler evvel hengamda dahi Üsküdar ve Galata câniblerinden güruha güruh
hımal ve cemalvearnabud ve bikar ve herze takımlari evvel kavm mekruha
inzımamla sevad cem‘ıyyetlerienbuh ve mezahim ve tariki şez veşekâvetleri efun ve
mütrakim olûb heman sandal ileÂsitâne tarafına ‘ubur ve balık pazarı ve un kapani
ve yemiş iskelelerinden ağa kapusına ba‘deyeniçeri ortaları meyânında vakı‘ at
meydanına murur eylediler esnay-ı rahda bülend avaz ilemeram-ı samimilerini
ibrâzve i‘lan ve kulub ahaliyi peziray-ı sükun ve itminan ederekÂsitâne-i fesihu’l-
erkânda katin hımal ve dellak ve arğad ve etrak mekûlesi eşhas bi idrakve boş gezen
seyirci taifesi sur şuruftan hasebi muzır bir alay-ı hazele ve rezile bi pakişte şimdi
devlet-i ‘aliyye evsah eyadi müteğallibe tathir ve bu kadar zulm ve cefaya ve kaht ve
ğalayaNizâm-ı Cedîdvericâli kahr ve tedmir olacak ve dinimiz eski halini bulacaktır
deyû bir biriniba‘ıs olan ağra ve tahrik ve teşvik ve yağma ederek balta ve mutrakalar
ile haşerat mersûmeyemültehak olûb at meydanına rekiz ‘asay ikâmetve dersa‘adet
‘adet bi sa‘adetleri üzrekışlalardan ihrac kazğane müsara‘at eylediler ve kara
kollukcıların ta‘yiniyle tavaif-ibektaşiyeyi ‘umumen bayraklari altına celb edûbve su
bisu i‘lam meram ve suret haddannümayişle tatmin enam ederek kulub sekine-i
daru’s-selatineden ğubar hadşe veve vahşeti ezaleyesarf enfas ve se ‘i bi kıyas
eylediler ve guya fesadi ‘âlemin salahına se‘ilerinisöylediler bir vecih bala keyfiyet
bab-ı ‘aliden inha gerde-i savb-ı saltanat oldukda der vaze-iSarây-ı Hümâyûni sed ile

tahsin ve zümre-i ‘ulemâ benim emin huluskarlarım olmağla şeyhu’l-islamve sadereyn ağa kapusına varub Nizâm-ı Cedîdin merfu‘ olduğunu ihbar ve taife-imersûmenin cemi‘ mültemeslerine müsa‘ade-i Hümâyûnum derkâr olacağına ta‘ahhüd birle def ‘cem‘ıyyete teşmir sa‘ade se‘i veibtidâr eylemeleri babında Hatt-iHümâyûn şerefsudurina mubniSudur ve mevali tevkifgerde-i bab-ı ‘ali olûb şeyhu’l-islam e’s-Seyyid ‘AtaullahEfendive Sadr-ıRum Muhtar Efendive Sadr-ı Anadolu ‘Aşer Efendi zade Hafid Efendive İstanbul kazisi

s. 29

Murad zade Mehmed Murad Efendi Ağa kapusına i‘zam veNizâm-ı Cedîdin irtifa‘ını i‘lamve bundan meramlarını isti‘lam için taraflarından fetva emini Efendi cemi ‘ıyyetgaha irsâlve hamil olduğu ihbari iblağ ve isal eyledikten sonra istiknah hakikat haleyledikde şeyhu’l-islam efendinin mücma‘larına vurudini irâdevevelveleu’l-hah ve ibramlarınıİşare eylemeleriyle Bâb-ı ‘Âliye ba‘de’l-ifade sadereyn ve Kazi-i İstanbul ve sekbanbaşımurafakatlariyle meydan cemi‘ıyyete kademnihade oldular Şeyhu’l-islam EfendiNizâm-ı Cedîdinilğa olunduğunu beyan vematlûbat sairelerinede müsa‘ade-i ‘aliyye-i padişah cihan sudurinevrinde-i zeban eyledikde EnderûnveBîrûndan on nefer kimesnenin i‘damları kusvay-ımeramları olduğunu inha ve defterini yed fetva penahiye i‘ta eylemeleriyle der ‘akab şehriyâr-ı ‘alineseb hazretlerine ‘arz ve iş‘ar eyledikde her biri ahz ve i‘dam olunmak babındakâimekâm tarafına muekkeda Hatt-iHümâyûn esdar buyuruldi bu halal pür ihtilalde karnay-ısaltanat huzur faizu’n-nur hazret-i padişah ‘ali menziline ba ‘zı tedabiru’l-kasinemübâderet eylemeleriyle Padişah-ı Âgah Hazretleri bu mukaddemenin neticesini fikr-i saible istiknaheyledikde varun kendu halinize bakın nefsinizin islahiçün beni meydana koyubPadişahımızınmatlûbve muradı şudur budur deyû i ‘lan eylediğiniz evraka işte bakındeüyûzhâr çehre-i nefret eylediklerinde her biri me’yus ve çare cuy tahlis nüfusoldular bab-ı ‘alide mahbus olan bakıyye-i mevali ve sudur şe ‘bade temel çerh perdazınıbrâz edeceği suret hayret endâze kesb idrak ve şu ‘ur eylemeleriyle her biri hararetdel pür zucretlerinden vükelây-ı devlete kinâyetle ve sarahat serzeniş ve melamete eğaz husûsansadr-ı rum esbak şemse’d-din Efendi fi zate cahil ve cesur ve mürtekib bi futur tame ‘ve irtişa ile mecbul herzekar bu lafzul çakçaka-i esbab esa pir kevi buş diğer men gibitehi küluhediye ve pişkeş ihdasından müsamahakar olan ricâlve kibari kadhve fasl ile rasbeva ve her mahalde mesalib ve mesavilerini indeve rundeye ifşa edûbyine evvel gun mir mûmâ ileyh

tarafından hediye zuhûr eyledikde medh ve sena ile Eflakaes ‘ad ve ‘umidu’d-devle der diyerek guna gun mehasin tavrini ta ‘uddad eder idi ancak

s. 30

(‘arabi) (ehat kema hat e’d-dehr * ve ecr kema ecri ennehr devlabetek sahibi ve (e’d-dünya kaban *ve nahnu me ‘a’r-racehan) mizanının kapan naibi idi evvel mütelevvin meşreb hak na şinasve na mühezzeb suret ahvalin tahavvül ve usul ve makamatin tebeddülünü ihsas eyledikdebab-ı cerb şutumi baz edûbhusûsan İbrahim kethüdâya sefiye ve razil ve kafir nihad’unvaniyla devlet-i ‘aliyyeyi bir bad veveli ni ‘metiniz olan zat-ı şerifi dahi ğadr ve hiyanetlebu resme muztaribu’l-fuad eylediniz deyû sebb ve düşnam ve hedef süham ta ‘an ve melam eyledianlar dahi vakıf serire-i hal olmalarıyla (men neca bira’sihi fekad rebh) penahına isti ‘caleylediler İbrahim kethüdâ heman kendu hanesine varub tebdil kıyafet veyalnızmehter başisiyla nehani kavm kapu cânibine doğru hatve riz ‘azimet olûb meğer daimahanesinde sifale çin neval ve ni ‘meti bir himal nemek behram mûmâ ileyhın verasından kollayarakkavm-i kapuda delkir zümresinden kellabi oğlu nam zeminin hanesine duhûlüni mu ‘ayeneeylemekle cüstücusunda tekapu edenlere ihbar ve i ‘lam eyledikde ikisini dahi mahzenden ahzve ihrac ve keşan turrehat bi payan ile isal meydan edûb bi terahive te’hir mezahıme-i süyuf ve hanacir hara te’sir ile kethüdây-ı ravh bihbudini sarây-ıvücûdundan ‘azl ve iz ‘ac eylediler biçare mukaddema gah ve bi gah kendusine pend ve irşad edenhayr-ı havahlara bizim ayağımızı ısırır yokdur ta ‘biriyle kinaye eder iken cism-i naz keteribir alay-ı kellab kanare pare pare eylediler derdmend mehter başisi dahi Efendisine peyrev suhte-iguluvoldi merhum İbrahim kethüdâ la celu’l-ihtiyat bir kise derununda bir mikdar zikıymetcevahir ile vafir dinar ve bir mücevher keran kadar hançer istishab etmiş olûb lede’l-katlkise meydana münteşir ve cevahir ve denanir her tarafa münteşir olmuşiken haşerat merkûmecümlesini cem ‘ ve yine kisesine vaz ‘ ve bir danesini ketm etmeyub bi ‘ayniha hançer mezkûr ilekâimekâmPaşaya iblağ eylemeleri ba‘dehu kariben beyani müvekkil ‘ahde-i kalem raset zeban olan muhallelfat maddesinde emnay-ı veresenin bir halaf sabık tama‘ ve intihaba se ‘i ve cesaretlerieğrab ğaraibden ma‘dud bir madde-i nadire-i hayret endud olmuşdur ba‘dehu peyderpeymatlûblarını mutalebede ısrar ve ikdam ve taraf-ı devletden desteres olanlara beşer bin

s. 31

kuruş vaadiyle cüstücuda se‘i ve ihimam olunub talebden bihaber terk

mülâhazamefer eylemekle bab-ı alide mevcut olan selaniki memiş EfendiveReisvekilisufi Efendive darphane emini Bekir Efendive bostancı başı şakir bey bi emrve marifetkâimekâmi mahnukan ekinde nat'ı siyaset ve ruus maktuaları meydanairsâl ile ğaletide meydan cemiyet ve bazice pay eşray bed tinet kılındı merhumsufi Efendi henüz nev raside duha-i ikbâl yani erabdan mahalli olmayûb ezade-i kıl u kal olmağla isim ve resmi haric ez defter zati na ma'lum mehter ve kehter iken meğer kâimekâmPaşanın mukaddema merkûm tarafına bir madde zımında kine-i derun hıyanet makrunlarıolmağın evvel derd mendi sayğa matrade mersûmeye keşide mahza ser felekeserini beride eylemekle ğaraz nefsanisini icra eylediği raside sem'ı muharrer bineva olmuşdurmaktulan muşarun ileyhim yerlerine hasan Tahsin Efendikethüdâvekili ve Said MehmedHalitEfendiReisvekili ve âmidi hulefasından Seyyida Efendibeğlikci vekili veSeyyidMehmedEfendi emin darphane tayin olundu evvel esnada bolu voyvodası olûbnizâmı cedit askeri tertibinde çebarzade tarafı saltanata inkıyad vehusûsmez küreye seı ve ictihadı olan hacı Ahmed zadenin kapucu kadarı dahi idieşkiyanın giriftârı olmağla evvel derdmendi yüzine muğlak teyğ bir akılla babı hayatı bend eylediler ve aslu'l-usul fitne ve fesad ve illet mucibe-i cemiiyyet eşrar ve evğad olannizâmı cedit ocağının bi'l-külliyeye irtifana dair Hatt-ıHümâyûn sadır olmağla ammeyeilan için padişahımız nizâmı cedit ocağını kaldırdı deyû taraf taraf münadilernida ve müsami' tavaif müctemiaya isma' ve inha eylediler ve mukaddemce rütbe-i vüzaratla kırman eyaleti tevciye olunan şamili rağıb Paşa dahi nizâmı cedit askeri tertibine müteahhid olmakbahanesiyle zebanizde süfeha olmağın vüzaratı ref ' ve ilğa ve kütahyaya nefi ve icla birleder devletden def 'ıve Anadolu ve rum ilinin üçer kollarına nizâmı cedit ocağınınintışar haber ref 'ı zımında fermânlar tahririyle müvekkilan umûru devlet iştiğal ve bir tarafdanie-i bağıye ve bir cânibden emnayı Bâb-ı Âli bakiye-i matlûbatdan olan eşhası bi'l-cümle

s. 32

der vaz-e daru's-selatıneye vaz 'ı hıras ile su bisu tettebbu' cüstücuda bezl vesı' ve mecalüzre oldular

İbram-ı Şekâvet-kârân Be-İrsâl-i Süvârân Berây-ı Şehzâdegân Sultan MustafaveMahmud

Nagah evvel kavm gümrahın mezbele-i hevâcis ve yehud hane-i vesavis ve desayisolan hatır hıyanet mezahirlerine hatur eden safsata ve mağlata

cümlesinden olmak üzere hala kafes nişin inziva ve belbel eşyane-i ve hiddet ve ihtifa olan Şehzade kan âli tebaran Efendilerimize isabet zarar ihtimali cümlemizin dağdağ engiz bali olmağla hıfz ve hırsatleri husûsuna dikkat ve ihtimâm güzide-i cümle meramolmağın emin ve etminan ve izale-i teşviş ve halecan için ulemâve ocaklu tarafından ademler tayin vevücûd behbudları hıfz ve himayetle tersin olunsun deyû afunet nümây tahur ve hayretfezayı ehli şuur olan irâde-i eşkıya cânib şeyhulislamiden tarafı saltanata arz ve inha olundukda padişahı âli nejâd hazretleri ben mahrum ni ‘me evlad olduğum hasebiyle muhâfaza-i sülale-i Osmaniye ve muraat insal tahire-i hakaniyeden başka iki şehzade-i güzün ve nevin vebihin ve nazketrin biayni hidum redmek dide-icihan benim ve her biri sevidayı kalb hazinem mesâbesinde oldukları cümlenin malumu ve bu ana kadar hıfzı vücûd mükerrerleri nefsimden ezid mültezimim olduğu alemiyanın meczumi değildir diyerek beğayet mahzun ve müteessif ve ser bazardan hezar bar hezare duhnak ve mütelehhif olarak bi’l-cümle suduru devlet te’min ve tevsik zımnında hame keşzıman ve kefalet olsunlar deyû söz del ve dima‘ sail birle ısdar olunan hattı Hümâyûn Telakki imtisal ve sudur vericâlla celil kefalet mehrleriyle tahrir kabaleye yeraa cünban İsti ‘cal oldular müverrih hakirin çakçak geriban sabr ve karar ve sine terak tahammül ve ihtiyar olduğu sivad hırd fersa ve bevadir evamir zi bi’d-din birisi dahi vaz ‘mez kûrdur (at ölür don yırtulur ila ahire) bu mertebeden sonra evvel dost düşmen kam olan beğat şirret encamlara kanaat gelmeyub güya ki müda‘âları muhâfaza-i devlet ve def ‘ı şüreka ile tasfiye saha-i saltanat olduğunu sureta te’kid ve inba ve bu takrifle

s. 33

Netice-i cemiyet fesadları olan medde-i nadide Enderûn ahalisine de eşrab ve imakadına mübni hırsat şehzade kan saadetmendân için payı efşer ısrar olmalarıyla teklif mezbûrdan sudur saire bi’l-cümle te’bi ve imtina‘ ve her biri izhâr suzişve iltiya‘ eylemişler iken ez kadim perverde ni‘met şehriyâr ve dembudem avarif ve avatıfaliyyeleriyle peşvayı cemaat servet ve kâm-kâri olan sudurdan imam evvel cenabtacidi derviş Efendi bimeha bapes endâz taylesan şerm ve haya olarak bu maslahatı takabbül edûb sekban başı mazullerinden bu vecihle ihtişam ve mukaddematğaribe ile netice pezirayı oldu lâkin bidayet halde herkes esvakve de kakini sed ve bend eylemeğe müsaraat ve ekvat çend ruz i‘dadına sei ve mübâderet eylemişler iken taraf taraf ocak zabıtları kuçe ve esvakı keşt ve güzâr ve

hakaniyetle havayic zaruriye esnafına bir halali zayıf olan kimsenin edayı izafına zimmethimayetlerinin zamin ve kefil olduğunu beyan ve işar ederek sed dekakin ve terkmuamelatdan tahzir birle herkes emin hal ve ferağ bal ile muâmelesine iştiğal eylemeleribabında yesağ ekid ve tenbiye şedid eylediklerinden naşi kulub enamdan ref ‘ vahşet ve tehaşieylediler vakıan evvel taifenin serkar mekarları bu güne fitnenin keabil ehbarive bu resme sanayin cehinetul ehyarı olduğu ehli im‘ana ğayrı mütevaridir çunşeyhulislam ve sadereyn ve kazı darus selatınenin ve sekban başının daminleri dahildesti şekâvetleri olmağla azimet eyledikleri madde işret pezirayı suret peyker kuvvetolûb cümlesini evvel şeb bu el-acebde i ‘zaz bi payan ile kışlalarında mühimman eyledileronlar dahi elleyletu habli diyerek evvel emil fesad me’ verrunde beyuttleharamzade ferdaya dideküşa oldular ve ahzab müctemia taraflarından şüb merkûmda muhayyirul akul ve fehum olacaktertebe muhâfaza darus saltanat husûsunda ibrâz eyledikleri ser ve dikkat bilcümlesekine-i İstanbuli ğnude pister eminet eylediHale‘sultan selim salis ve culus sultan Mustafayı salis ve idam mabeyinci Ahmed beğve İbrahim kethüdâve serkâtibi sabık AhmedEfendive kirfetn ve halas yaften defterdâr

s. 34

İradı cedid Ahmet beğ diyorki ve nefi kapan naibi ve nefi ve idam Yusuf ağa ba mekrkâimekâmPaşayı vüzera netemaevvel şeb yeldayı hurd fersada saat dört sularında şehzade sultan Mustafa hazretlerinin badel cülusvâlideleri kahveci başısı olan abdurrahman ağa yine mahfiyyen ve mütenekkirankışlaya vardı oda başlılarıyla bazı mükâleme-i nihâni ve müzakere-i şeytani vukuındansonra yine race‘ kahkarı ile aid olmuştu çün evvel fie-i bağıye ve şirzime-i lağıyebu derecelerde teğallubleri kar kerudul havahlarına mütehakkimane pençezen zafer olduklarındannaşı tamam mertebe kir ve kimisi hasbi muzır ve kimi nehb ve ğarete müsteid ve hazır idi.teğallubleri müsemmir olan evbaş ve erazil ve ecnas ve esafil mekûlesinin daire-i cemiiyyetlerinetalahuk ve hemd sitan ve tevafuk olduklarına iğtirar birle ağaz na saz samia kirleritanin endâz künbed esir olûb pesperdeden bazı münafık siret ve bed kar ve bed kerdarve cife-i dünyeviye taama havarların ve bazı devlet küskünlerinin ve sultan MustafaHazretlerinin tebaları vericâlve kurna ve hesede-i fesedelerinin dahi tahdiş ve takviyetlerive su bisu ağva ve istimaletleri rikz huyul me’mullerine tamamca meydan ve arsave çukan bazı bikiran olmağla ferdayı şeb merkûm olan yevmi cuma ki mah rabiulevvelinyirmi birinci günüdür kahraman memleket haver

olan mehr Enver tebğı furuğ tabında gevher ilemeydan esmane velvele bahş olûb mevakib kevakib ve epsin rahş hemenkaş benatun neşoldukda evvel fie-i naime kaime gibi üstade-i mekam tuğyan ve yeksire yine Efendilerevarıb gûna gün turrehatla mutlak ellisan oldular her kafadan bir ses ve her sesdenbir terane-i na saz hoş ve hu seden yekdiğere münafi enva‘ mültemis zuhûredûb bazısuallerine ser cünban müsaade ve haric eztuk tahammul olanlara hakimane bil müdafaailzamlarına mücahede olunub şeyhulislam Efendi bittabi‘ sukuti ve epsem ve muhtar Efendimübtelayı illet samim olûb kazı Efendi pir perverde ve kerm ve ser duhurda kar ezmudeveumûr peymude zebandan mantık velevend nâme fenninde ehli tahkik olmağla mütekellim ve hade menziline her birile kâh ocakça kah devletce muhavere ve beynelleyn velhaşune munakaşa ve munazarada

s. 35

İcrayı hak sahnuri ve ifayı dad vedilâveri eyledi bil ahire elhaletu hazihi firarilerbulunmadığı suretde ateş fitnenin umûmâ sirayet edeceğine ve çok kimseler bu babda topyoluna gideceğini ifade birle anların bulunmaları husûsuna karar dâdeve tazyik ve ibramı ziyadeeyledikleri taraf-ı şeyhulislamiden Bâb-ı Âliye ihbar ve i‘lam olundukda KâimekâmPaşave sair Bâb-ı Âli‘de mevcut sudur kiram firarileri cüstücuya kıyam ve itab cevasiseihtimâm eylediklerini ifham ve iktizasına göre tedarik kelâm ile iskat ve ifham eylemek içinŞeyhulislam Efendinin havacesi olûb beher vücut müstağrik bahrı inâyet şehri yazferidun şükûh olan İstanbul’dan mazul cehabize-i fuhul MehmedMunibEfendibazı tavsiyelere makrun meydan luhme irsâlve kendu firarileriaranmakda se‘ıvekdâmlarını münzele-i encama isal eylediler karine-i hal eski püski bilcümle müteşahhısanashabı zalal zulmet misal yine Efendilerin etrafını alub bazı mertebe dehl hıraşkıllık u kale tarazen ve samia-i del ve canlarına teşviş efken olûb yine muktezasıüzre beru tarafdıan beynellutf ve’l-unf mukabeleye dehenküşa ve işte padişahımızın cümlemesulâtınıza müsaadeleri runema oldu bundan sonra tavır ve hareketiniz hurucale’s-sultan hükmüne serdada ve iftirak cemaati bir ve nehadadır min ba‘de ferağat ve herkesmuhâfazasına me’mur olduğu kala‘ ve beka‘a avdet bir muktezayı vakit cümleñizeferiza-i zimmetdir vadilerinde tehdid güne nasihat esnasında bağıteten beynlerinde usul henkamamütebeddil ve saded meda semt ahire mütehavvil oldu el-ahdetu ale’r-ravi murad zade Efendihadise-i mezkûrenin mubadi ve makasidını tefekkür veusul ve furuunu tedebbur ve sipihrin padişahcihan tarafından kat‘ alaka-i mühr ve min ba‘de muğlab saltanatın amihte-i

zehr olduğunutezekkür eyledikten sonra işbu suret nemayı saha-i zuhûr olan ahduse-i salibetu'ş-şuursahate-i üstadan ve perdahte sana'ân çire destan olûb taklib oranın saltanatcümleye semir zamir ve bu resme kat' birek ve şah eylemeleriyle serdâde-i kat' dirahitolduğu matlûb berna ve pir olduğu teyakkun ve bundan sonra Sultan Selim Hazretlerininvakti fırsatta bi'l-mûlabese kenduleri dahi pençe-i akabgirlerine giriftâr olacaklarını

s. 36

Tefattun birle nehani min ba'de bu padişahın tarafından emniyet mütesavvir midir diyerek mecma'sanadid olan odaya azimet ve serkerdeleriyle sera bazı sohbet eyledikten sonraefendiyan meclisine avdet edûbveverasından sanadid merkûmesil hayic gibimüctemian dehşet endâzvürûdu Şeyhulislam Efendi tarafına izhâr çehre-i haşim eludederek cümlesi yekdehn ve hemsahn saltanatda âdem istiklal ve zemam devleti sirde-iidi ezlime-i hıccac hasal edûb kenduleri daima icrayı mezak nefsanî ve hevayışehvanilerine mütehemmik vekema şetkan umûr ümem olanlar bilcümle cevr ve zulm ve sitem ile ve dayiu haliku'l-beraya olan fukara ve reayanın mal ve canlarına mütehalik olûbve sair bu mekûletarafı saltanata haric ezadib sözünde dehn ve lübb olan türrehat ve güna gün hezeyanatve müfteriyat serd ederek âdem sıhhat hılafeti istifta ve ifta babında tazyik ve tekazaeylediklerinde huzar dahi ser cünban tasdik vemuvafakatdan ğayrı çare kalmadığını teybinve tahkik eylemeleriyle bi'l-ahire sultan selim han hazretlerinin kamet binihmetlerinden hale'hılat hilafet ve seleb kisve-i saltanat zımnında ehta ve mukaddemat mertebe bu vecihlenetice resa oldu der saat keyfet mezkûre Bâb-ı Âli'ye ihbar ve inha ve bilcümle sudurve mevalinin meydana tevarüdleri istida olunmağla tarafı şeyhulislamiden adamlar baısvetesar ve sudur-u kiram dahi medu vematlûb olduklarını taraf-ı hümâyûna arzve istizan ile me'zun ve murahhas olarak acele suvar olûb meydana ve asl ve mecma'ashab fetk u retka dâhil olduklarında şeyhulislam na'mani makamın rakublerine ibramve anlar dahi bizzarure rakib mutniye-i i'tizam olduklarında rikâblarında bir mikdar tüfenkluile iki bayrak veveralarından rutbeleriyle sudur ve mevali ve sekban başı ve sair sanadidocak tertibu'l-alay ile bab-ı aliye vusûlve naib azazil heman fitne-i merkûmeyearsl asıl olan KâimekâmPaşa beşer ve beşâsetle istikbâledûb sair erkânve zümredestar ve heyetleriyle bulunduklarından tedarik esvab divaniyeye meşğul iken firarilerdenmabeyinci Ahmed beğ kisvet kalenderide ihtifa eylediği mahalden üftade idi mütecessesaneve keribandâde-i pençe-i suhtekiran celadan olûb alay köşki altına

geldikte müzahame-i

s. 37

hançer ve ğaddare ile pare pare eylediler ve olhalalde suret hal pürmelal taraffetvapenahiden banezikre ağay-ı daru's-saade tarafına i'lam ve inha ve imla olunub akabindeşeyhulislam vekâimekâmve sudur ve mevali ve maktullerin yerine (mesaib kavm inde kavmfevaid) terekesine varis olan Kethüdâ Hasan Tahsin EfendiveReisHalitEfendive emin-i daphane SeyyidMehmedEfendive sair mevcud olan ricâlve eali-i alây ilebab-ı aliden kıyam ve hareket ve hezar pare Ahmed beğın eğşete havn ve hak olan cesedçakçakına med basiret ve evvelhavâlide bahri siyah asacu şan ve huruşan güruh enbuh askeriyeininbir ağızdan vecih talim üzre sultan selimiistemeyuz sultan Mustafayı isterizdeyûvelvele endâz künbed esir olan sayha-i feryad alemkirlerine ihale-i sem' dehşet ederekbab-ı Hümâyûna vusûlve savb-ı şeyhulislamiden ifrad askeri olarak ferd vahidinEnderûna tahaddi eylememeleri babında zecr ve tenbihlerine cümlesi serfuru bürde taahhüdve kabul eyledikten sonra derun Sarây-ı Hümâyûna duhûledûb padişah mekarimifşa tarafına (tü'til mulük men teşae ve tenziul mulük mimmen teşa') ayet-i kerimesini telavutlekaziyyena merziyyeyi işar ve tavaif müctemianın hale' hılat tebyyyet eylediklerini ihbarbirle evvel hemay üç saltanatın kafes kezın inziva ve uzlet ve ezade del ğaile-i sikletolmaları zımnında best i'tizar eyledikte evvel sultan selimu's-serire hazretlerininbir müddetden beru dağdağa-i alemnden derun nezaket makrunları tire ve dide-i del ve canlarıramizu'l-berk muhannet ve'l-mudun hayra olduğundan başka beyit (Bîrûn ind ahir sipahan bir velinimet * küsuf afitab bi zeval ezmah mi ed) arızasınca Bîrûn halkının bu resmehemdest ittifak ve yekangi ve savb saltanata suretnemayı tebaud ve bikanegi olûbEnderûn ahalsininin dahi serme-i kurb sultanı çend nefer eşhas madudeye inhısarbirle her biri sikkezen nekra-i ikbâlve kamerani oldukları münâfesesine mubni kine-iinfial nefsanıyetle bilcümle beşera-i İslam sayesinde kıyama karar dâdeve kenarakir daire-i sade olduklarınınin müşahedesı bi'l-küllıye ğavğayı saltanattan samimimubaadesine saik ve kaid olmaz heman derun haremsarâyâ azv ahenk ve şevk tac

s. 38

var ve renk ile havsala-i sabr ve erami tenek olan şehzade-i safvet entema sultanMustafa hazretlerine ifade keyfiyetle nefis nefislerini tevdi' uhde-i himayetmukaddemesine mekarin işbu ame'l-fitrat 1222 mah rabiu'l-evvelinin yirmi

birinci cuma günüsaaat üçde evvel padişah pakize tinet hazretleri tac ve tahtdan ferağatla şehzade-iedhemi era müşârun ileyh Sultan Mustafa Hazretlerine tebrik serir hılafet vetehniye-idihim azv saltanat edûb (a) (gitti canan bir yekasir ve haraman bir yana) reftarındaHaramende-i semt ferağ ve hiddet oldular beyit (gece pervanelerle bezmi kerma kerm idi şemın*sihr gördüm ne şem'alim ara var ne pervane) (el-mülku'l-lahu'l-vahıdu'l-kahhar zalike takdiru'l-azizu'l-alim) (ka'ta) en mısır memleket ki tudidi harab şüd * ve in neyl mekremet kiŞenidi serab şüd * hem peyker selamet ve hem nefis afiyet * ez dide nezara Kenan der hıcabŞüd* kulli neam ila nefad * ve külli karib ila biad * ve kulli hubub ilarakud *ve kulli nifak ila kesad *ve kulli mülk ila zeval- ve kulli kevn ila fesad* ve o huvel baki la yezul ve la yezal pes kaidemanada devlet ebed kıyam emr biat ve tebiyyet itmam olüb vakit zuhûrda ğaile-i biatsağir ve kebir vaktiyle edayı salat cumaya mucib te'hir olmağla saat altı buçuksularında padişah nevcah ebede o teali ve uhrâh eyya sufiyye ma'bed kadimesini teşrive iyyab ve zehablarında cumhur mevfure bahşinde-i nesar selam teltif buyurdular eazamşear islamiyeden olan böyle bir emri celil ile ibtidaları fal hasan ittihazolunacak emr müstahsin vukui badi-i surur ve bais şad mani ve hubur olüb cümleerkân-ı devlet mekanına ve efvac bahr mevac müctemia dahi bakıyye-i matlûblarını buldurmağa ısrarile at meydanına raceat eylediklerinde firarilerden hacı İbrahim Efendi dahi evvelkelab kanare ve zariyelerinin üftade-i pençe ahz ve şekari oldu sureti bu resmemenkuledirki çun yevm sabıkda bab-ı aliden İbrahim kethüdâ rahatı çin ikâmetvesevaoldukda evvel ve rath haileden nefsinin enca kaydına düşüb nihani sahil bahra abrevan gibi şıtaban ve eyvansarây nam mahalde evvel esnada avrupada sefir olanvahid Efendinin konağına can enub ende nehan olmuş iken tahrir hükmü kaza ile

s. 39

Orada teb ve tab ve ıztırab ve bir lahza aram ve karara rubude-i tab olmağla bir pir fakirkayıçının bir çifte kayığına yekta süvar ve şal puş istitar olarak beğler beği nihayetindevakı' sahilhanesine müttesıl sokak iskelesine ittisal ve ıztırab bal veşuzeşhalden naşı bi mülahaza güya ki selametle vusûluna teşekkür ve kayıkçıya hılaf cibilletve münafi tabiatı olarak bir miktarca felöri i'tasına isti'cal edûb kayıkçıyiba'de'l-iâde kendusi veradan sahilhanesine kademnehada oldu sahilhane haliolmağla bağbani olan zi marifetiyle derun sahilhanede kâin serdab tarzında mubnimusanna' hacir gibi mukaseme duhûlve pinhan ve bağbane ketm ve ihfa

babında tavsiye ve tenbiyeferavan eyledi bidayetlerinden beru veNizâm-ı Cedîdmesâlih külliyesinin müdebbir ve müdiri ve kizlusemte lakabının muktezasınca ekser sur cismiyye-i bede‘ ve uhdusenin ressam ve musavviriolduğundan naşı sairlerden ezid mebğuz mahkur kavm bektaşiyeye olmağla su bisu gübegü cüstücüsünde tek ve pu ederler idi kayıkçı olacak mezbûr buleğa ma belağ pir ve na baliğfelan iskeleye şu sıfatda ve şu kıyafetde bir mülebbes ve mültebis bir şahıs mesturu’l-halîsal edûb hatta vafir dinar ile kef emalemi ma la mal eyledi deyû ihbar eyledikde hemanMübaşiran bab-ı âlidenve serkerd kan kavm müstevliden vafir cellad nehadan üstür mestgibi zübd efşan ğayz ve udvan olarak zor kasvar azim ve şitab ve sahilhaneye varubfeth bab eyledikten sonra sek şikari gibi hercay ve ercayı ve boğça ve verayı ve müsekkinve memşa bi cüstücu ve tazı gibi her şu yi tek ve pu edûb bilahire numid olmalarıkazıyye-i raceatı temhid esnasında bağıteten bağçıvan yalı bekçisi olduğuna taife-icuyend kan kesb şuur eyledikde heman keribanını ser pence-i batş şedid ve istintakhusûsunda katl ve ahlak derecesine kadar tazyik ve teşdid eylemeleriyle naçar nehanolduğu mevkiî ihbar eyledi heman festahsarâyı cihan içre sığmayan hacıİbrahim Efendi kabır münafık esatir ve tengena olan mahal mezbûrdan ezac ve zel ve hakaretleİstanbula inhac edûb bağçe kapusundan bir kirabar kir yine yine erkab ve bab-ı âliden çavuşbaşı odasına elkay neşimnegah havf ve ıztırab eylediler ba‘de emr kâimekâmi ile

s. 40

Biçareyi yine ahz ve etraf ve eknafdan zebunkuşlar büzak efşan ezdera’ ve şematethusûsan bittabi‘ düşman İstanbul olan cehul ve fuzul himal takımları ramykazurat teşni‘ ve mülamet ederek divan yolundan sultan bayezide kadarisal ve an asl zaifu’l-beniyye nahifu’l-vücûd alil ve medkuku’l-mizacolduğundan başka naz perver kibarzadelerden olmağla hadasetinden berupiyade yürümeğe bigâne-i elf ve imtizac olmağın mahal mezbûre vusûlünde bilkülliyeürumande-i takat ve mecal olmağla heman manend birin hazan efkinde-i ruyi zemin olûblisanı hal ile dermanende-i kıyam ve hareket olduğunu ima ve tebyin ve ser neviştini orada icraeylemelerini telkîn eylemekle havale olunan iki yüz kadar cellad ve evğad meydan lahmi istidrakeylemeyeceğini idrak eylemeleriyle uşuneti ile yekpare üzerine ihale-i teyğ ve ğaddara edûbvücûdunu pare pare ve ser büridesini kavlı ki meydan lahme itare eylediler yine yevmmerkûmda serkâtibi AhmedEfendi bozdoğan kemerinde aşçı hanesinde nehan olduğubir himal ğamziyle ayan ve ahzıçun kasd ve

hücumları müsteban oldukda heman evvel haneninbamına saud edûb etrafından meşhudi olanların(zid ale's-sath) sadaları samiazid ra'b ve enduh olarak firar kasdıyla manend seksar bamdan bama güzar ederek kalenderhane camii hizasında bir menzilin tamı kenarına gelub meyânesi küşade ve amakı onzira'dan ziyade olan mahalden fert havf haşitinden naşı evvel hengâmda akl ve dimağışevride mütelaşı olmağla merğ misal tayran etmek hayaliyle el çalub evvel dur u diraz olanmahalden pervaz eyledi evvel esnada el çalması güya ki hıdme-i muti bi'd-da'vah istihzaryahud metai hayatı safka-i vahidede hiçe satdığını işare dal eyledi velhasilevvel bed after necm sakıt ve recm habit gibi ruy haki zir ve zir oldukda beyne'l-hayatvel memat heman celladandan bir çire dest hançer beleban berc beden fetn kellesi olan kellesinikat' edûb derhal isal meydan ve arsa-i ibretde ğaletan eyledi ve sairleriayağına ip takub zecren ve rağmen aramına hamallarına suriderek evvel naz ve neimle perverde olmuşve tedbir ve temyar ile nüşu ve nema bulmuş cesed nazenin ve ten naz ketrini mecmea irsâlve tarh mezbele-i

s. 41

Hevan ve ihtizal eylediler beyit (uçdı tamdan itdi tamuyı mekar* bir kube ki bu kadaruçmak yeter) beyit kadim meşhurinin huruf menkutasını zarfayı asırdan bazızevatı kiram şemar kerde-i benan hisab ve tarih olmak ğaribesini ihdayı meclis isti'cabeylediler münif merhum sanki işbu (beyit) (eftad kani bi seru bin gören munif *meydan devlet leb bam olduğın bilur) beyitini güyaki merhum vakasına güya olmuşdur(in fi zalike leibrete limen e'teber ve tebassuratu ve zikri limen tebassur ve ezkur) merhum mûmâ ileyhvaka zuhûrunda vehamet encamı müteferris olmağla şehri mezkûrun on sekizinci tarihiyleba hamse mir miran medresesi müderrisi olûb lahye-i bi hilyesini irsâlve güya kibu vecihle sermaye-i halas istihsal eylemiş olmağın ser maktuunda sakal başıgörenler ve sakal başa feda misillini bilenler bunun başı sakala feda usulüne tebdil birle harf endâzhezl ve istihza oldular ferdası yevmi sebt nizâmı cedid defterdârı Ahmed beğ dahi sayadancan şekarının üftade-i dest bed şest şekari olmağla Keşan bir Keşan kışlalara vardukdaharic ez defter olduğundan başka sekbanbaşı şefaati ve mukaddemce bina emini olûb yapıdığıkışlalarda yoldaşlarıyla hüsnü ülfet ve badehu dembudem istişba' kerm ve müvaneset etmişolmağla anların müsaade ve hımayeti ile afv ve itlak birle ve'l-ba'sü bade'l-mevt zindelerine baiselhak ve şeyhulislam sabık salih zade esad Efendi mahallinde keşide-i mastar tahrir olduğuezre evvel taifenin zeam ve i'tikadlarına göre nizâmı cedid mürevvicleri

gürühuna girmişve kazı abdurrahman Paşanın rum ili yakasına güzarişleri vakasından beктаşıye hakkında fetva vermiş olmağla defterde muharrer olan ahdi aşar cümlesinden ahdil kebir olmağla anların ve Enderûna mütehasıs sair bazı ğulemânın dahi taleb ve ezaleleri meydanında bad payelhah na bercaylarını gerçi rikazve ihale edüblâkin hak budur ki ol babda tesbitşeyhulislami cerbde-i matlûbeden sebep mahv esamileri oldu ve müddet medidedenberu kapan naibi olûb sahib yesar ve servet nakd kiran zaman husûsan kethüdâyı vâlide sultan ile herbar kerma kerem ülfet ve Halitat ve anların şahin destiyari kuvvetiyle kefe-i mizan hadv vazifeden haric nehut furuşane evza‘ ve etvar ve çekisez

s. 42

ve tartısız muamelat keranbar ile nası benyar ve ba husûs tarafına mürâca‘at naçarıolan ashab ticareti düçar zarar ve hasar eyledikden başka pençezen emval ibadolan ricâl ma‘hude-i Enderûn ve Bîrûnda çok maddelerde yed rüşvet ve indelerinde kazı askerden ezid sahib nüfuz ve haysiyet olûb sayelerinde tahsil maye-i kesbemval biğayeleridir ki ser firaz venüşuh dar rahik az ve naz olan müderrisinden Abdullatif Efendinin Bîrûn kerte-i had ve evza‘ na behencar bihadinden ekser ulemâve esnafve kapan tüccarları ve ekseri ocaklu olmak mülabesesiyle ocakdaşları olan sair ecla kendusine düşman can veser nekuni terazuyı kâbve hıyaneti dirhem dirhem cuyan olmalarıyla anın dahi namı dahil defter esami olmağla husûs e‘damı zebanizde i‘da ve ol babdapa efşer merkez lec ve i‘tida olûblâkin mûmâ ileyh latif Efendi tetayiful hayl ve veğave dağl fenninde arif bi bedl olmağın yevm firarda tebdil karar ile bir mahalde istitareylemişdi mukaddema şemseddin Efendiye aralık aralık tuhfe hedaya ve kuluvi esyabhırs ve ezine ezu çok dakik enik araza ve karusul kasene dikkat ve i‘tina birle evvel ratbullisanın zeban güyası tecfif ve del cuyası taltif olmağın beynlerinde muâmelesilatif olûbve elhaletu hazihi zimmetinde batmasın yirmi beş bin ğuruşu olmağla mahal muhtefadantemsik mezbûri red ile tarafına ilticâve afv ve reha babında derem nisar dinar dar neca oldukdakefe-i samiasını miskal ve add kiran vezniyle melain ve del tersanından batman tesliyetle ezale-ira‘b ve hafkan eylemişdi lâkin müvaidi edıye-i bi hulus gibi eserden atıl ve vaizkaval esa beyhude ve batıl olûb ancak şeyhulislam Efendinin nevan sükut ve tesbitlerine han olduğu mahalde bulunmaksızın seynube nefi ve ecla mucib namus tarikat ilmiyeyimüstevcib oldu ve sabıka vâlide kethüdâsı Yusuf ağa mukaddema haccı şerife azimetveduhûl Medine-i münevvere ve rumali-i ravza-i

mutahhara şerifinden havaric taifesinin sedve mümanaatlarına mubni ye's ve haremle avdet etmiş olûb olhalede esnayı rahda bulunmağınanın dahi ezalesi babında emri ali sahıfe eray vuku' olûb ba'de bazı muteallekatıvesadatiyla sekban başı ve sair serkerd kan zümre-i Bektaşî (erresiseti tefsel ğazab) misli ile

s. 43

Bilcümle mum (verıraşut rasin mael hacet) rüştesiyle leb ve dehanları muhit olduğundan kezarında havn merkûm olduklarından başka mukaddema evvel kardan kar ezma meğer sultan Mustafa Hazretleri tarafına rahyab intisab ve bu takrible sermaye-i taalluk iktisab etmiş olmağınafviyle kütahyaya memuriyeti zebanizde şuyu' oldu elahdetu alerravi kâimekâm Paşaağayı mûmâ ileyh tarafına sabıka-i kine ve adavetinden başka anın dahi mülhakatından melhuzolan hazineye destiyaz ve terekesinden nail ihtiyaz olmak kasdına mubni anın dahi istisaline nasb şebke-i ihtiyal edûb bilahire vech-i ati üzre tasvir ve evvel meramında sahni husulde caygir eyledi sureti bu güne lühce nümün meyna hane-i nümayiş oldukievvel günlerde bir husûs ahir zımnında sanadid cumhur ve pençe zen retk u fetk umûrolan ashab şer ve şurdan cem ğafir bab-ı aliyegelmiş olûb ittifağıyatdan olarak bazı madde için mukarrebân dergah saltanatdan birisi tarafı şâhânedan me'murakâimekâm Paşaya varid olmağla memuriyetinden sonra aid olacak hengamda hafıyyetu müşârun ileyh zeban enduh ve suret inkisar ile sanadid hazıra Yusuf ağanın afvı husûsunu istima' eylediklerinden naşı ocak tarafından elbette mûmâ ileyhın dahi i'damı ehem mühim olmağla afvı sureti müsteltezim fitne ve hasar olacağını tezkar ve ol babda ısrarediyorlar bu vecihle mûmâ ileyhın ibkası vahim müstetebi' hatır azim olmağın la muhaletemûmâ ileyhın i'dam ve ezalesi babında emri ali ısdar buyurulmak lazım vel ehaleya ğaleyan üzre olan şuriş fitnenin müceddeda fevrani derkâr olmağla vech-imezkûr üzre def 've teskini mütehattim olduğunu sedi saltanat seniyyeye sera ifade ve ihbar eylesini berek ve şahlarizafesiyle nehani tavsiye edûb oldahi hamil olduğunu vedia-i hadıayı atebe-isaltanata ne'diye eyledikde bi vakfe te'hir anın dahi i'dam ve tedmiri babında hattihümâyûn ısdar ve katli husûsuna hasaki tesyar ve İstanbulda olan emval ve eşyası molhalede yaveri tali' ve ikbâl ile defterdâr bulunan seadah Efendi marifetiyle dâhilkabzai iğtinam ve muhalefat saire gibi taksim hevayı ile beynel ğarma aceb iktisam olundu (istitrad) insan kısmı aceb zulüm ve cehul ve kasvet kalble mecbuldür ki vech-i

s. 44

Mesrud üzere kişte-i teyğ erazil ecnas olûb haklarında rikkat ve teessüfe dair makalebîgâne-i efvah nas olduğundan başka dem ve epsinlerinde bilmuvacehe ve badel intikâlveralarındansenek fellahan lain ve neferinle seneksar velhasıl haric ez ta‘bir gûna gün ihanet ve tahkir ileol mekûle sahib haşmet ve şan belki tavaif müluk itlâkına şayan olan uzama ve kibarincümlesi huruf mücevvefeden mürekkeb tama‘ ve ez (habbud dunya ra’s kulli hatieh) hatiesiylemürtekib çünkü öyle heyecan ve henüz besmel kahlarında havnları ceyhun gibi revanve cesedlerinin her kıtası ta‘mei sekan olduğu derpiş nezare-i temaşayan iken halefleriolacak yâdkârlar bunlardan asla ibretmend olmayûb hazine-i muhallefat ve ikta‘ akaratlarınaaç kurd koyun sürüsüne girişur gibi bir güne hücum vusûlet ve bir mertebe nehbve ğarate müsaraat eylemeleri ile cümleye mucib veleh ve hayret ve bais nevmidi salah haldevlet oldu (ma niz baksa-i ma ayim) mûmâ ileyhın münefası burusaya tahvil olunmuşolmağla senin ve firendenberu ve muammar senmar ikbâl ile esas efken olduğu devlethanesizir ve zir ve etraf ve ahababı vehn tefrika ve teşettüt olduğuna ihale-i nazar hasret ve itare-inekah ibret ederek rehberi ıztırab cangah ve hemera hey nale ve enin ve ah ile savbmemuriyetine emale-i kiseste mehar esb azimet ve burusada bast kelim pareikâmet eyleyub bu vecihle libas devletden ta‘riye ve ezaka zehrabe terbiye olunduğumuhaliflerine tenbiye olunması nar ğayzların ihmad ve süran ğazabların ihmadetmemekle balada ifade olduğu vecihle serd zemin ve zaman ile i‘daminaistihsal irâde olunmağla çend ruz sonraca mubaşir i‘damıolan haseki varubıdmet memuresini suret pezir temşit eylemekle ser buridesi rabiul ahirin onyedinci günü bab-ı Hümâyûn pişegahında nişanede ibret kılındı kapan naibi mûmâ ileyhAbdullatif Efendinin bekası na kabil ve ezalesine cümle kail olmağla ibtida medresesi nokta-ifaside gibi hak ve teraşıde ve rütbei mir mirani tevcîhiyle ulemâ silsilesinden beride olmağla bahatHümâyûn rüştei küştegan ve şehri mezkûrun yirmi dördüncü günü ser maktuiLatif Paşa ünvanıyla bazice kâh ibrete kavi idi inzar temaşayan oldu veumûr

s. 45

Bahriye nezareti namıyla elhac İbrahim Efendi uhdesinden münhal olan emâneti yevmMezbûrda MustafaReşidEfendiye tevciye ve ihsan ve bu suretle defterlu malublardanolmadığı işaa ve i‘lan kılındı müşârun ileyh gerçi bidayet halde nizâmı cedid ocağınınmahsus müdiri olmuş ve ekser ahvali anın destiyarı himmet kar güzarı birle revnakve revac bulmuş olduğundan taife-i beктаşiye kendusine cümleden

akdem düşman can ve bulsalarbir kaşık suda boğacakların ve ersete-i şaibe-i keman idi hatta bir defa hasbel iktizaanadolu yakasına rum eliden asâkir emrar olunur iken mûmâ ileyhın sahilhanesinihasar tekrek bela gibi tüfenk ra'd ahenkler ile mührebar olmuşlar idi ve hemişe lisanlarındanmusibet küse kethüdâhoşmedi yadeyerek dendan efşer ğayz ve kin ve cümleden evvelanın vücûdunu nabud elemek babında desti bend ahd ve yemin olurlar idi mısır seferindebir muktezayı maye-i kuseci evvel kavm hemeci cabeca ihsan ve ikram ve peyderpeymuhtaclarına zad vezâhireve merkubmekûlesi iane ve iğasede bezl vaye ihtimâmedûbher birine müdarat ve müvasat ederek sahife-i meulleri pakize-i leke-i kin ve infialoldukdan sonra havze-i takrirden Bîrûn beynlerinde amiziş ve ülfet ve yeganegi derecesindemuhabbet runemun venizâmı cedid husûsunda kat'an re'y ve rıza ve tedbiri olmayûbelme'mur ma'zur kaziyesini dahi i'lamla kenduden hoşnud veve bu takrible dehnlerimesdud olduğundan başka Âsitânede tophaneye memur oldukda topcıoçağını dahi celb ve sağır ve kebir yeni zincir ihsan ve tedbir ile manend nahcir tarafınamerbutul kalb edûb elhasıl avam ferib vaz' latif ve tur acib ile olmakûlenesnaslar ile kemal istinas ve ezcümle harikalar vukuunda ve eyyam ma'dudelerde mahsuskebir kurğanlar ile konağında daima pilav zerde tabh ve etraf ve havâlide bulunanlarave harik mahallinde pasdar olanlara irsâlve itam ve sair bu resme riâyetve inamlabeynlerinde tahsil nıknam ve (elinsan abidul ihsan) silsilesiyle cümlesinipüyund iltiyâm eylemiş olduğuna mübni evvel revz ricâl sözde emin ve ferağ hatırdanbaşka tersane emânetiyle de kesb mefahir eyledi vakıan kendusi dahi nefsinde

s. 46

Akıl ve kamil ve mu'tedil ve eshel ve zühul ve nisbetle emin ve mu'temin olûb bu resme akıbetendişelik ile hazm ve ihtiyatı derpiş eylediğinden öyle hengam hiyat ve meyatdareha yafte-i keşmekeş pençe-i ahlât oldu

Cemi'iyet-i 'Acîbe Berây-ı Mukâvele Ber-Şekâvet-Kârân ve Tertib-i Huccet-i Ğaribe

Cuma ertesi günü kâimekâmPaşave sadereyn ve nakibul eşrafve düri zade esSeyyidAbdullah Efendive bir gün akdem umûr hariciye-i devlet mukâlemesineMemur buyurulan MunibEfendive İstanbul kazısı murad zade Efendi hane-işeyhülislamiye davet ve zanuzede-i pister mücaleset olûb sekbanbaşı delaletiylefieh beктаşıye erbaşları hazır encümen muvaneset olduklarında akd olunan meclis hatırdadırBir muktezayı takdir mümteni'ut tağyir cülüh nemay ıbretseray zuhûr

olan vaka-i ğaribeve hadise-i acibe zımnında tavaif beктаşiyeden bir ferd muahaze olunmamak üzere tevsikve anlar dahi feyma bade umûrDevlet-i ‘Aliyyeden bir emre tearuz vemüdâhale etmiyeceğini samimitakrir ve tekabbul ve tahkik birle münib Efendinin eser kalem cahızır rakamları olan hucet-i acibetulmazmun ve balasına keşide kılınan Hatt-ıHümâyûn biibaretha la celil ibret nekaşte-i hame-i tarafaimla kıldı

Sûret-i Hatt-ıHümâyûn

İş bu hüccet-i şerıyyede derc ve tasdir olunan kafe-i şeraitmu‘teyire harf biharf manzur ve ma‘lum şâhânem ve zeylini hatem ve imza eden şeyhulislamsellemus selam vekâimekâm alimekam veulemâyı i‘lam hatem ve imzaları makbul padişâhânemolmuşdur mademki işbu sened mu‘tebirde olan şeraitta yeniçeri kullarım tarafından riâyetlemuktezayı taahhüdleri üzere bundan sonra umûru saltanat seniyeme cüzi vekili müdâhaleolunmayub ecdad-ı uzamım zamanlarında olduğu gibi her bir husûsda emr vefermânşâhâneme inkıyad ve mütabeat ve zabıtlarına her halde itaat edeler ben dahi âlemleriyokdan var eden o azımuş şanın ism-i paki ve iki cihan serveri peyğamberimizMuhammedMustafa âlîye efzalus salat ve ezkaha hazretlerinin ruhi tabnaklarını yâd ile

s. 47

Taahhüd ederimki bu husûs için gerek taraf-ı hılâfetpenahımdan ve gerek vüzeray-ı uzzamvükelây-ı ve feham ve zabıtan-ı devlet idi kıyamım taraflarından ferdi feride hiçbir vakitdemuahaze ve mesul olmaya (suret hüccet-i şerıyye) bais tahrir kitabı şeriat nisabve sebep testır muhabbet ve hakikat intisab oldurki Devlet-i ‘Aliyye damet fil hımayeterrebaniyede havas Enderûn-uHümâyûndan vericâl-i devlet ebed makrundan bazıdur endiş olmayan kimesneler bundan akdem memur oldukları hudematDevlet-i ‘Aliyyede nizâmı cedid tabiriyle misli nam sebuk bidat azime ve iradı cedidenamıyla mezalim kesire ihdas ve neticesi ancak kend ve celb munafi‘ ve icraynefsanilerine inbias her biri ebniye ve elbise ve kafe-i umûrlarını küfr diye taklidden başkaDevlet-i ‘Aliyyeyi dahi dul nesara kavaidine irca‘ ve evvel vecihle amme-i müslimini takdirveDevlet-i ‘Aliyyenin ez kadim enva‘ fütuhât ve esnaf hudemat celile ile makbul ve mu‘tebiriolan bilcümle ocaklarını tenfir ve hudavendigâr sabık sultan selim han hazretlerininbazı mehasin mezbûre meyânıyla iğfal ve mecmu iğraz nefsaniyelerinden ibaret olantedabir muzharfelerini saha-i husule isal eylemiş olmalarıyla devlet aliyyenin ez kadimğayretkeşleri olan ocağı

amire ağaları ve neferatı mücerred ıslah âlim niyet halisasıylakiyam bilcümle ulemâyı i'lam vericâlDevlet-i 'Aliyyeden sair erkân itsam ittifak veiltiyâmve mucib şerî ve kanun üzre hudavendigâr sabık müşârun ileyh hazretlerinden kat'rüşte-i tebis ve hala erike pirayı taht ve eclal ve revnak efzayı şevket veikbâl olanşevketlu mehabetlu kudretlu azimetlu Padişahımız Efendimiz Sultan Mustafa Hanibni Sultan Abdulhamid Han Hazretlerine (innellezine yubayiuneke innema yubayiunallah yedullahifevka eydihim) vech-i mestun ve tarika-i hakaniyet nemuni üzre mudayadi-i tebiyyet olunub(ve iza eradna en nuhlike karyete emrina mutrafiha fefeseku efiha fehakka aleyhel kavlu fedemmirnahatedmira) nas keramet fesaneke israr hıkmî muhtassî saha zib zuhûrve maruzzikrhune-i din devlet dünyada mahzul ve makhur be bekıyye-i ukubetleri ve ebsete-i yevm nüşur olûbbihamde teala (Devlet-i 'Aliyye bir müddetdenberu dur olduğu hüsnü nizâma mevsul

s. 48

ve ocağı amirenin bu hareketleri taksır ve töhmete ğayrı mahmul ve gerek nezdi hâlşâhânede ve gerek amme-i ehli İslam indelerinde mu'tebir ve makbul olmuşdur ancak bundan böyle ocağı amirenin alavechil iltizâmiltimâs eyledikleri maddeki (elfukahae emnaer rasl) hadis belağat tahdisiüzre ulemâyı i'lam dahi lazime-i zimmet diyanet irtisamları olan emri ma'rufve nehri münkere kıyam vericâl devletden halaf şerî ve kanun bazı hareketleri runemunoldukda kelime-i hakkı tekellümde se'ı veihtimâm eylemeleri istidasını bast ve itmam eylediktenSonra kendulerinin dahi zabitan ve neferatı ötedenberu ve uhde-i sadakatlerine ihaleolunan umûru lazimelerinden ma'da umûru devlet aliyyeye müdâhale etmeyub her birisiötedenberu şeriat tahire ve faidei ocağı amire üzre memur olduklarıhudemat sadıkanelerinde kıyam ve tahsil rızayı bari ve tekmil irtizayı şehriyârieylemek mesâlihlerinde se'ı veihtimâm edeceklerini taahhüd veiltizâmve güftar ve reftarlarındasıdk ve istikâmetleri bedidar olûb hılafete hareket zuhûr eyledikce gerek tarafbahırüş şerefi mülukaneden ve gerek vezayı uzzam vevükelâyı kiram ve zabitanzevil ihtiram taraflarından husûsmerkûmda gerek zabitan ve gerek ihadve ifraddan bir ferde mikdar zerre hatab veatab ve serzeniş ve ikab tevcîhetmeyeceğine evvela şehriyâr adet teş'ar şevketlu kudretlu mehabetlu padişahımız sultanMustafa han hıldah hılafete ila yevmil mizan hazretleri ve saniyen vükelâyı devletve zabitan sadakat munzilet taraflarından dahi ahd o ve ahdi rasulullahi yad ve tekrarve bu ahd istikâmet akd üzre sabit ve payidar olacağına an Samimul bal katil esarolduğu sabit

veüstüvar ve balası hattı Hümâyûn keramet meşhun ile zinetmedarve zeyli hala şeyhulislam semahatlu faziletlu es-SeyyidAtaullahEfendiveKâimekâm âlimakam Saadetlu Atufetlu es-Seyyid Musa Paşa Hazretleri ve hazır bil-meclis kibar ulemâyı i‘lamhazratinin imza ve hatemleriyle runkadar ve bela neza‘ ve cidal ebedul ibad düsturul amelkalınub muhakem şerıyyede tescil ve baş muhâsebeve divanı hümâyûn kalemlerine kayd tekmilve ocağı amire tarafına sened şerı olmak üzre işbu vesika teslim ve i‘ta

s. 49

ve evvelvecihle hitâm maslahat tetim olundu tahriren fil yevmis salis vel işrin min şehrirabiul evvel lisenetu isneyn ve işrin ve mieteyn ve elf.

El-Abdud da‘i düri zade es-Seyyid Abdullah e’n-nakib ale’l-eşraf

El-Abdud da‘i Ahmed Muhtar e’l-kazı bi-asker Rum eli

Musa KâimekâmRikâb-ıŞâhâne

Edda‘i es-SeyyidMehmedAtaullah afi anhu

El-Abdud da‘i Murad zade Mehmed Murad elkazı bidaru’s-saltana el-Abdud da‘i es-SeyyidMehmed Münibel-kazı bidaru’s-saltana sabıkan ve taraf-ı Devlet-i ‘Aliyyeye ocağ-ı amire tarafından verilensened dahi hücceti salife müteneddide zinetmedar lafzına gelince müttefikü’l-ıbare ve zeyli bir vech-i atinikaşete-i kalem bedi‘ul işare olan suretdir ve zeyli ağayan sadakatkaranocağı amire ve zabıtan hamıyyet şiarlarının hatem ve imzalarıyla.

Şayan ve sevk ve itibar kalınub tarafı Devlet-i ‘Aliyyede mahfuz kalınmak üzre işbu senedimizteslim olundu

Tahriren fittarihul mezbûr

Mehmed Arif ser sekbanıyan

Mehmed ser sekban sabık

Osman ser sekban sabık

Mustafa ser çavuş

Süleyman Çavuş ocak

Abdi ser kâtib-i ocak

Hacı Süleyman mütevelli 35

Hacı Mehmed ser sekbanıyan

Seyyid Ali ser turnalı

sabık

İşbu balası hattı şerif ile ma‘nun hücceti şerıyye kalemlere ba‘del kayd

ferdasıehad günü Rusyayı muarrike verasetdenReisvekili nasb olunan HalitEfendiAhz hüccet veMunibEfendi ile halet zâhireve batnede haiz cihet ve hıddet olarakkerufer haşmet ile tarafa furuş azv müfaharet olarak ağa kapusına fer seran tevcîhve azimet oldular bade itmamul maslaha mûmâ ileyh HalitEfendinin ve tire-i hali mubin kâimekâmPaşa tarafına tahrir ve tesyar eyledikleri nemikanın suret kerihesi nakş nekar hame-i

s. 50

Eser ibretnema kılındı devletlûEfendim çaker kemineleri Bâb-ı Âliden kemerraht ve kesmeluesbe süvar ve teşrifatı Efendive mahzar ağa ve yazıcı ile meakullarının peşinde ve ilerudakarakulak ağa giderek senedi şerif ibtida teşrifatı Efendinin ağuşuna verilubulemâyı kiram tarafından tayin olunan faziletlu MunibEfendinin Bâb-ı Âliye karibhaneleri hizasına varıldukda Efendi-i müşârun ileyh destar-i adi ve ferace ve saçaklu ilesuvar olûbdevletlû semahatlu şeyhulislam Efendimizin tayin buyurdıkları Süleymaniyevaızı Efendivemüşârun ileyhın telhısıları Efendive askeri ve İstanbulvekayi' kâtibleri ve nakibul eşraf baş çavuşı ile bir alay olûb dökmeçiler içinevarıldukda asker kimi müsellaah ve kimi silahsız kat ender kat selama turubçakirleri dahi teşrifatı yedinden sened-i Hümâyûnı ahz ve göksemadan yukarıca iki ellerimüzre olûb yemin ve yesarda olan asâkire başımla selam işaret eyledikce her biri kemalta'zim ile selamlıyarak sebil pişekahından mahzar ağa yazıcısı ibtida selamlayub ba'dehu başyazıcıve mahzar ağa zekak kapusından cümle zabitan selamlayub rikâbda yürüyerek havalininOrtasına varuldukda atufetlu sekban başı ağa yer öper gibi senedi şerifi selamlayub ahzetelib oldukda derhal çakirleri dahi takbil ve başıma vaz' edûb bedine teslim ba'debinek taşında etden tenzil ve çakirlerini ta'kiben MunibEfendivesatta ve sekban başısağda ve çakirleri solda binek taşının sağ tarafında ayak üzre turubkarşumuzda dahi turnacılık ve kapudanlık ihsan buyurulan ağalar ve sair zabıtankat ender kat saf bağlayub turmuşlar idi ibtida sekban başı ağa mührini fekkve Şevketlu Padişahımız Efendimizden gelen balası Hatt-ı Hümâyûn ile mezinhücceti şerifedir dedikden sonra MunibEfendi hücceti savt-ı bülend ile kıraetve içinde derc olunan ayet-i kerime ve ehadis-i şerifenin ma'nayı muniflerini ve e'zanatefsir ederek tamam kulub huzara rikkat iras etdirerek tekmil ve birer birer zirdeimzaları dahi kıraet ve ba'dehu çakirlerine verub ReisEfendi dahi hattı şerifikıraete memurdur dedikde cümle can kulağıyla istimama izhârhavahiş ederek

s. 51

Nekran olmalarıyla çakirleri Hatt-ı Hümâyûnı avaz bülend ile kıraet eylediğimde huzarincümlesine bekayı azim arız olmuşdurtemam oldukda Süleymaniye vaizi dahiduaya şuru' ve muhtesir ve müessir dua edûbve tekmiil oldukda çakirleri hemansenedi şerifi sağ elime alub avaz bülend ile işte ağalar yoldaşlar bu töhmetdir havfıyla senedistediğiniz maddeyi şevketlu kerametlu padişahımız cümle ulemâvericâl devletlerisize hıdmet saymışdır şimdi mutmain oldunuz mu dedikde hay hay o tealişevketlu padişahımızın kılıcını keskin eylesun dediklerinde işte şimdensonrasözlere lazım olan zabıtınıza itaat ve kendu umûrunuzdan ğayrı umûru devletemüdâhale etmeyub dinimizin veveli ni'metimiz olan padişahımızın düşmanlarındanintikam almak için me'mur buyurdukları mahallere can ve baş ile çalışmaktır imtisal eder misiniz dediğimdecümlesi bir ağızdan canımız ve başımız fedadır deyû ağılyarak dua etdiler ve anlar dahi senedi teslimedûb derhal hılatler ilbas olunub ser kerdelerinin cümlesi MunibEfendininve sekban başı ve çakirlerinin eteklerimizi öpüb bila tevakkuf kapudan çıkup gitdilerveMunibEfendi ile çakirlerini sekban başı ağa nekulu köşküne çıkarub birer kahveİdiğimiz esnada un kapanından meunelere süvar olüb gitdikleri müşahede olundu(eğrabul ğaraib)vech-imeşrûh üzre işbu dad ve seted sened maddesiçun bu resmeKılıç ve sancak ve sıra alayı gibi alay tertibine hacet idi ve evvel gün bir mertebeTemaşacının izdihamı var edene zikr olunan alayların birinde vukuı mesbuk değil idi(evvel karuret kesratu fil İslam) fehvasınca hala' selim haniden irsa ve kesba ve zatave zemana malik ehakk ve halife-i hakk olan sahih veli ni'metimiz bais hayatımız ve bereketimiz Padişahımız Efendimiz Sultan Mahmudeşşeym hafiza Allah minel afat ve Selim Hazretlerinin cülus meyamin me'nus Hümâyûnları beyninde olan eyyamına ledel insaf zaman fitrat itlâkına liyakatimesun şaibeı hılafdır işte evvel eyyam haliyede vukuyab olan meğer ve hatve malaya'niyyatın evvel kerihesi sabıkuzzikr seneduleyidir deyû taan ve teşni' eylemedikukala kalmadı bir suretle mutevekkirane ve müteazzımane ammeye karşı beşer ve beşâzet

s. 52

ve neşat ve şükür ve sipas ve inbisat arz ederek edayı hardeza ile başlarıyla ve gözleriyleve kaşlarıyla işaret selamı vererek husûsan ılminden ve ak sakalından ve henüzve üstünde ve altında olan ihsanat Selim Haniden ve sayesinde nail olduğu rütbesindenutanmayarak sakalına ve kıyafetine nizâmvererek dabbetül arz şeklinde

kaduş kıyafetluahund kebir MunibEfendi cenabları veReisvekili olacak yâdkâr
güzeşterdenibreti hatıra geturmeyub bir alay dini devlet düşmanlarına karşı bu
resme nesakve uslub ile hücceti el üzere tutarak götürmek Allah ve'r-rasul ne
müsteskıl vemüstekireevham ve ufuldur evvela Bâb-ı Âli'den bu tarz vuruşla
gitmeğe memur ve ma'lum değıllerdir bu kıyafetkendulerinin muhtera'ı kar
destleridir saniyen munif Efendi bu resme hareketi kenduninHakkında ekser nasın
rami etdikleri suizannı te'kid veHalitEfendiye dahi ceditve ekid sui mezane ve
mekaleye mucib temhid oldu hele bu vaz' mekruh ve müstehcen idiCins ukaladan
ferd vahid bu ruşi istihsan eyledi a (hazema safada' ma keder)Evvel serkerd kan
yamakanın eşbehleri ve ayet ta'bir olunan güruh mekruhun kerahettahrimine ile
ekrehleri kabakcı Mustafa nam kiraz turnacı başlıkla ser firaz olûbhempay rah
şekâveti olan süleyman dahi kendu talebiyle kapudanlık rütbesini ihrazve Kazğancı
Hacı Mustafa boğaz muhâfazalığıyla kesb imtiyaz eyledi ortalarinatevzi' için
celusiye ve hıdmetlerine mukabil olmak üzere hazine-i tasvire na güncayışpezirolacak
mertebeden efzun ve orta sarrafının teuddad ve şemarı havzesinden bîrûn taraf-
ımülukaneden nukud ve ataya irsâlve i'ta ve yamakların ve sair müteayyinana hala'
fahire eksave ta'yin revatible her biri kâm-kâr ve desteres servet ve yesar
oldukdansonra geldikleri semteRah peymay ve nefer kuva idi sebe' oldular (istitrad)
vech-imeşrûh üzere eşkıya taifesiEfendileri meydan lahme istihzar edûb tarafından
müdavele-i ke's güftar olunduğuEsnada serkerde-i has ehli fesad ve mazhar serkerd
üftad olan kabakcı MustafaŞeyhulislam Efendive sair Efendiyane mukabil
koynundan bir saat ibrâzedûb padişahımızİşbu saat kebidir daima yolunca çerhi
devran üzere iken haricden bir nice böcekler

s. 53

Girub okuna haciz olmağla devranına mani' olmuştur deyûricâl
ma'hudelerinin lüzum ezalesiniMahza matlûbları anların i'damı husûsu olduğunu ve
taraf saltanata katan havalikerdemel ve niyetleri olduğunu kinaye ve telmih belki
vech-i iblağ üzere telvih edûb ba'dehu ve tire-imesrude üzere hübutdan usul tahvil
eylediğini güşedâde-i muhavere-i mersûmedenbiri muharrer-i hakire nakl ve beyan
eyledi (vurûd Hatt-ı Hümâyûn) ve ferdası yevmiisneynHüdâvendigâr sabık ruhullah
beka-i satmin tesnim rahak hazretlerinin ba'zı ahvalive karna vericâlinin etvar ve
efalinden buhtı havi ve sair güne evamir ve zevaciri muhteviBâb-ı Âliye bir kıta hattı
Hümâyûn varid ve lazimul vücûd olan a'yan zaman muvacehelerindeAlenen kiraetle

sem‘ ve itaat evazesi künbed nilgün gerdune mütesaid oldu

Zikr-i Tevcîhât-ı Bîrûnve Enderûn

Mah mezbûrun yirmi dördüncü günü fuzule kâtibi Mehmet EfendiAzimetlu Vâlide Sultan Hazretlerine kethüdâve yirmi altıncı günü sabıkmuhâsebe-i evvel Abdulkerim Efendi damadı vekâlet ruznamçe ile ruznâme-i ikbâle resaolûbve sabık küçük ruznamçe Hafız Ali Efendi şehir-i emânetiyle kesb i‘tilave kahveci sani Hafız Ağa darussaade yazıcılığıyla iktisab saadet ve yazıcıSabık ibrahim Efendimuhâsebe-i cizye ile tahsil nukud emniyet edûbvekâtibkethüdâMehmed Sadık Efendi bapaye-i muhâsebe-i evvel tophaneye nazır ve mühürdar Kâimekâmi Recayi zade Celaleddin Beğ kâtib-ikethüdâ olmağladâhil ceride-i ecille ve ekabir oldu ve anbarKâtibi ibrahim Efendi mukaddema bir takrib ile taraf saltanata mütehassıs olmağın evvelesnada havacegan zümresine ilhak vevekâletmuhâsebe-i evvel ile şehre ekak oldu

Tevcîhât-ı Enderûn-u Hümâyûn

Hudavendigâr sabık hazretlerinin silahdarı süleyman beğ ve ağaDarussaade makamlarında ibka ve baş çokdar ile fettah ağa inan tevsen ikbâli erhavehazînedârlıkla nezir ağa kec bad evra celalle resa oldu (ğaribetul ğaraib) maktulvâlide kethudası Yusuf Ağanın evrak mazbutası arasından hala paye-i mekke-i mükerreme

s. 54

İle muazzez tarih hücceti atiyede hılat cahî ğalata mevleviyetiyle mutarraz olan Hıfızade Mehmed Emin Efendinin hatem ve imzasıyla bir kıta hüccet ve asl destiemnayı devletve mazmun ğarabet makruni delalet nas katı‘ ile intikas ve ezdiyad kabul eylemeyeceğimüsebbit olan e‘mar mukadderinin hibe ve iştirasından ibaret olûb beynen nas şuyu‘ ve culuhkersaha-i zuhûrve zeyu‘ oldukda kimi vahyi tefsik ve kimi mevhub ileyhi tazlil ve terhikedûb kimi nasus katıaya muhâlefetine binaen küffar ve kimi etvar ve efalleri muktezıyathükümü hıkmî nümâyı ilahiye üzre olan enbiyayı ızam aleyhimus salâtves selam olmağlahüccet-i merkûmeye kalmazın imza olan Efendiye mûmâ ileyh sene-i merkûmede cemaziyelevvelideEvailinde geliboluya nefi ve ecla ta‘zibine seza oldu hücceti mezbûre havâdisi memâlikSaireye münteşir olûb hatta frenkistanda Devlet-i ‘Aliyye süferasını olbabda keşide-iMuarrez sual eyledikleri reside-i sem‘ muharrer mekaldir vakıan hücceti mezkûre şayanNazar

istiğrab olmağla zafer yab olduğumuz bir sureti sebbit sahife-i isti'cab kılındı

Sûret-i Hücet-i Ğarîbetü'l-Mazmun

Mahrûse-i ğalata muzafatından beşiktaş nahiyesinde Paşa mahallesinde kain mehdi aliyayıSaltanat devletlu inâyetlu vâlide sultan aliyetuşşan hazretlerinin kethüdâyı alikadirleriSaadetlu atufetlu Yusuf ağa ibnul merhum ismail ağa hazretlerinin sahilhanelerindeMa' kud meclis şer'ı enverde işbu baisul kitabul hacc sa'dullah ibnu Ahmed muşarun ileyhHazretleri mahzarında balitu'verrıza ikrar tam ve takrir kelâmedûb ibtidayı hılkatve takdir ervahda levhı mahfuza sebbit ve tahrir olunan eceli mevudumdan ömrümünycedi sene-i kamilesini müşârun ileyh Yusuf ağa hazretlerine hibe edûb anlar dahiHazreti Âdem aleyhis selam ömr-ü şerifi mikdarlarından ma'lumul mikdarını şis aleyhis selamahibe edûb anlar dahi ethab ve kabul buyurdıkları ma'lumları olûb (yemhullah ma yeşa-e ve yusebbitve indehu ümmül kitab) nizâm celilenin ma'nayı şerifini tefekkür ve mülahaza birle ethabve kabul buyurdıklarında hıfzan lelmekal olki vakı'ul haldir bittaleb ketebe ve imla olunduFilyevmis sabi' vel işrin min şehri rabiulevvel lisene ehadi ve işrin ve mieteyn

s. 55

ve elf İrfan zade Arif Efendikethüdâyı müşârun ileyh AhmedEfendikapucu kadarı Ömer Ağamusahib Sarim Ağa ve ğayruhum minel hazartetimme-i menkıbehücet-i merkûmenin mebnası olmak üzre Hazreti Adem aleyhis selam ömründenbir mikdarını hibe eylediklerinin vuku velusselem şit aleyhis selam hazretlerine midiryohsa Davud aleyhis selam hazretlerine midir bazı tevarihde alel ihtilafreside-i nazar ve kuş olûb lekin hak budurki bir mahal mevsukda meri ve mazbutolduğu hatır nişanımız değildir ba'det teslim hasayis enbiyadan olarak niceumûru ğaribe vakı'dır ki ahad ümeme mümkün olmadığı variste-i kayd tefhimdir ve beyazızadenin recm maddesi gibi zeman saadetden bu ana kadar bunun dahi vuku olduğuBe naks ve ziyade-i ömür meselesi ilm kelâmın mesail mahsûsasından olûb ne güneİhtilafat vetevcîhatı müştemil olduğu ma'lumdur Kuranda ve ehadisde ve ictihadBabında hibe-i ömür maddesi vakı' olmadığı emri müciz ve meder bu madda beğayet eğrabve tarihe yazılacak hadise-i a'ceb olduğuna mubni itab cevad kaleme ibtidâr olunduMüşârun ileyh Yusuf Ağa zatında bu mekûle mesaili idrak eder olûb hakim mûmâ ileyh dahiHaylice dehatdan iken bu safsata zâhiren cehaletden naşi bir ma'nadır ve vahibul ömrolan Sa'dullah Ağa musahib zümresinden beğayet musiki şinas ve hoş avazve zatında akıl ve dirayet sahibi ve penbe hara şerkıyyesinin nazım

ve mertebi hele evvelyâdkâr bu takrib ile bir mikdar meblağı olmak ğarazıyla irtikab eylediği te'viline salahiyetivariddir arabların kıl bir hile elli bin akçe demelerince lâkin ğarabet evvel iki dehatdanolan devletluların kabul ve imzalarındadır hatta hatta ağayı muşarun ileyhin mabeynde sa'dullah ağayayedi kise akça verdiği reside-i sıhhatdir ve ğaraibdendir ki beş ay kadar müddetmururunda sa'dullah ağa vefat eylemişdir müverrih hakir derki Yusuf Ağa gerçi fi zate ılmve ma'rifetden sade olun lâkin hemişe ehli ilm ve mearifle ülfet ve sahib fetanet olmağlaevvel misillu mesail ve mubahati idrak eder mekûleden olûb fi zate mülatafaya mailve mizah ve enbaha şifte del olûb kezalik Efendi-i mûmâ ileyh dahi fi zate dana

s. 56

ve dekayik eşna olmağla salifuz zikr hüccet maddesi mahza mülatafa güne vakı' olmağla melhuzdur birine sadede gelelim ferdayı yevmi cülusda vukuu cülus-uHümâyûnimüşa'ar ve ibkayı sadareti müzekker Ordû-yuHümâyûnda sadrı a'zama bir kıta muhtesır Hatt-ıHümâyûn bais ve tesyar birle Âsitânedede vukuyıafta olan suret havâdisdenhaberdar eylediler

Sûret-i Hatt-ı Hümâyûn

Senki veziri a'zam ve Serdar-ı Ekrem İbrahim Hilmi Paşa sen işbu şehri rabiulevvelinyirmi birinci günü cülus-uHümâyûnum vakı' olûb kema kan düşman din ileSeferi Hümâyûnum muhakkak olmağla seninle bile Ordû-yuHümâyûnumda olan vüzerayı ızamve emrayı kiram ve yeniçeri ağası ve sair vükelâyı devlet aliyemle bil ittifak mehamseferiyeyi layıkı üzre tertib ve yeniçeri kullarım ve sair sınıf askeriyemin iktizasıüzre istihdamlarına dikkat eyleyub serdarlık umûrına dair kafe-i mesâlihınRuuyyetine gece ve gündüz itmam eyleyesen cenabı nasır mutlak seni ve seninle bile seferHümâyûnumda çalışan vüzera vevükelâve yeniçeri kullarımı Mansur ve muzaffer eyleye Âminve hasbur resm Âsitânedede mukim düvel elçilerine verilen takriratın veParisdeSefaretle mukim olan MuhibEfendive ba'dehu sefaretle azimet eylemiş olan Vahid Efenditaraflarına Bâb-ı Âliden irsâl olunan beyannâmelerin ve tahriratın sureti biayniha bu mahaleTersim ve imla olundu

Sûret-i Beyân-nâme ve Tahrîr-i Mersûl Bâ Sefîran-ı Devlet-i ‘Aliyye ve Düvel-i Ecnebiyye Ez-Taraf-ı Devlet-i ‘Aliyye

Bazı dur endiş olmayan vükelâyı saltanat ve mukarrebîn hazreti mücerred tahsil Nüfuz ve celeb mal niyet fasdesiyle bir müddetden beru nizâmı cedid namıyla icadve ihtira‘ olunan nizâmat muhaddisenin ihdasına sebep ve illet ve bu maddeyi kendulerinin Cer ve menfaatlerine ittihaz illet ile ulemâyı ızamı ve sair hademe-i saltanat seniyye ve cümle ocaklıyı tenfir eylediklerinden ğayrı vesile ile sekine-i memâlik-imahrûseyi

s. 57

Enva-‘ı mezalim ile tecrim ve tekdir eylediklerinden i‘la ve edna ve bay ve geda ve fukara ve saika Mahzunul fuad ve şikeste hatır olarak ve has ve am ve amme-i enam delkir olmuşidive bunda akdem Rusyalûnın bahri siyahda olan donanması ğailesinden emin olmak Üzre bahri siyah boğazının takviyesi zımında tabiye inşasına memur kılınan Reisesbak Mahmud Efendi kendü kar mufsedetine revac vermek için boğazı mezkûr Kalaları neferatına un ve şiddet muâmelesini ibrâzve tur ve reftar ğayrı layıka üzre Hareketleri suretini ezaleye mübâderetve kavak ağası halil haseki ile neferat beynine Elkeyi bürudet eylediğine mubni neferat merkûme bir kat dahi tekdir ve ateş ğazabları Ulukir olmakdan naşı mah rabiulevvelin on yedinci günü neferat merkûmemûmâlleyhumayı katl ve i‘dam etdikden sonra kanun derunlarında müşteal olan ateş Cemiiyyet teskin olmayûbmemâliki mahrûsede vukua gelen mezalim ve teaddüyata ictira Eden vükelâve mukarrebîn saltanatın mütecasir oldukları fezayih ve cerayimi arz ve inhave ezale-i vücûdlarını istida için cemiiyyetle mahı mezbûrun yirminci günü tophaneyeve andan ağa kapusuna ba‘dehu at meydanına gelub ifade-i hal eylediklerinde bir vech-i muharrer hasve‘âm munkesirul bal olduklarından herkes bu babda ihtiyar sükût eylemeleriyle yevmi mezbûrdalstidaları üzre kethüdâyı rikâb memiş Efendive Reisrikâb safi Efendivedarbhane nazırı bekir Efendive bostancı başı beğîn Bâb-ı Âlide tertib ceza ve ruus Maktuaları at meydanına isra kılındı kethüdâyı sabık ibrahim besim Efendi firar ve yeni Kapu kurbunda bir zimmî hanesinde ihtifaya karar vermekle evvel dahi ele geçub at meydanınaİsal ile üzerine sel seyf olunarak pare pare eylediler ferdası Cuma günü Cemiiyyeti mezbûre pişekah Bâb-ı Âliye gelub ulemâyı i‘lam vericâl devlet dahi Bâb-ı Âlide mevcud olmalarıyla bu cemiiyyet muntec hala‘ biat olduğundan cümlesi sarâyı Hümâyûna azimet ederken manbeynci ahmet beğ ahz

olunub Bâb-ı Âliye getirilirken Soğuk çeşme kapusunda tesadüf olunmağla anın üzerine de kılıc uşurilub Parelendikten sonra sarâyı Hümâyûna varılıb şevketlu kerametlu padişah alimpenah sultan

s. 58

Mustafa ibnus sultan Abdulhamid han hazretleri tahtı osmaniye saye endâz teşrifîclal oldular firar eden tersane defterdârı Hacı İbrahim Efendive serkâtibi AhmedEfendi dahi ahz olunub anların dahi cezalarını tertib eylediler ve kapan naibinin dahiBurusaya nefi ile iktifa ve bu esnada rütbe-i vezaretle Karaman eyaleti tevciye olunan RağibPaşa tedbir umûrdan ğafil olmak hasebiyle mucib kıl u kal olacak bazı etvarve küftara tasaddisine mubni vezareti ref ile Kütahyaya nefi ve icla ve kavanin saltanatıSeniyenin muğayiri olarak icad ve ihtira olunan nizâmı cedid askeri ve iradı cedidDefterdârlığı külliye mahv ve ilğa olunub ya'ni nizâmı cedid ref olunduğunu muşa'ar memâlikiMahrûseye evamiri aliyye neşr ve isra ve kadimi vechile tersane emâneti ReşidEfendiyeTevciye ile hılati eksa olunub cezaları tertib olunan eşhası merkûmeden ma'daHiçbir ferdin kendusine ve malına taarruz şöyle tursun neferatı askeriyedenBir kimsenin çehresine kecnigah dahi vakı' olmayûb neferatı merkûm fima ba'de zabıtlarınakemal inkıyad ve mutavaat ve memur oldukları hudemat saltanatı seniyede can ve başfedasıyla çalışacaklarına cümle zabitan tekeffül ve neferat dahi taahhüd etmeleriyleBu husûs zımnında neferatı merkûme katan vekâtibetu mesul ve meatib olmayacaklarıHusûsuna va'd şâhâneerzan kılındığını ulemâyı ızamdan MunibEfendiReisvekiliHalitEfendi ağa kapusuna varub cümleye i'lan ve salatını pişin hazratınınZamanlarında olageldiği vechile kavanini Osmaniye bitabekaha icra vedergâh-ı ali yeniçerilerive sipah ve silahdar ve bölükat erba'a ve cebeci ve topcu ve arabacı ve humbaracıve bostancı ocakları kadim olmalarıyla anların dahi her umûrları kaide-i ocağ üzreifa kılınmak ve rüsüm saltanat kadimi vechile olmak husûsuna irâde-i katia-i şâhânemüteallik olmakdan naşı neferat merkûme hudemat lazımlarına kıyam için kalalarınaazimet venizâm-ı cedid maddesinden mahzunul kalb olanlarıncümlesi nail meserret olûb bu vecihle ferdi aferide azarda hatıralmayarak maslahat bir vecih suhulet karin hüsnü husul olmuştur ve saltanat

s. 59

Seniyenin düsturları hakkında muâmele-i dosti ve musafat icra ve resmi kadim saltanatSeniyene ise kema fis sabık ibka kılınmak ve düşmanları üzerine

ibrâzsatvet ile mudafaave ihsarlarına i'tina olunmak husûsu dahi emru fermân hüsrevane buyurulmaklaHamdullahi Teali kavanin ve rûsum saltanat seniye heyeti evvela sana irca' ile eminve asayiş ve istirahat ru nemun olmağla vuku' cûlus Hümâyûni iktiza edenlere resmenİfadeye mübâderetve vukuat mezkûre bu vecihle olduğunu dahi tefhime dikkatve devlet aliyyenin öteden beru münselik olduğu nasfet ve hakaniyetden katan adulEtmeyerek mürekkez dosti ve müsalemede sabitkadem verasihdem olûb dostları hakkındaİcra kılınan muamelat safvet ve muhalasat ve levazım ve de muhadenet kema fil kadimİbka kılınacağı beyanıyla işbu takrir ve beyannâme tahrir veirsâl olundu (layiha) tevarihSalifede mestur olduğu üzre bu mekûlevekayı'larda ecnas nas bil cümleİstade-i makam şekâvetve ehli arz ve esnafın büyut ve dekakini arza-i taracve ğaret olageldiğine mubni ibtidayı zuhûr vakada kimi zad ve zevada kaydına puyanvekimisi serdablara gürizan olmak gibi suretler ile tedarik ihtimaya şitaban ve kûmunve kemın hıfadan nûmayan olacak çehre-i mehul ve mudhişeye nekran iken (ne kanSaçıldı ne de kan içildi) mueddasinca zeylgaha arz ve malil vedei çerkabOlmaksızın ve bu kadar cemiiyyet akvam mütehalife arasında bir Peştu atlamaksızın ve metaı alemihay ırz ve namuslarından bir kimsenin delal yağma kir kaza yedinde edna pelas paresiDahi satılmaksızın yirmi dört saat zarfında mukaddemat emalleri neticePezirayı encam ve ba husûsmatlûb olan havn giriftelerin hakve haşak amelleri melfuf ekdâm firar ve böyle az vakitte giriftârlıklarıyla lehbEfruz heyecan olan ateş fitnenin şerare feşan hüsrân olmadan karin hıtâmve muhazza zıll hayal gibi bazice sahte mesâbesinde nûmayiş tiz güzarişle saz karı'malve itmam olması mutlak kerim mevlayı hedis sebil ve mu'cize-i bakıye hazreti fahrRasul iduki eşkar ve misli Devlet-i 'Aliyyede değil düveli sairede dahi vuku' bulduğu

s. 60

Mütetebbian asar emem ve tevarih aşınayan Karun maziye âleme mabel iftihar ve ulil ebsaraSermaye-i teyakkuz ve i'tibar bir suret olduğu zahir ve bedidar ve ibtidayı zuhûr vakadaZur ba itlak ve cumhur istikâmet mevfure bu ta'birde iltifat olunmuşiken bu vecihleHareket ve insafane cünbüş ve ğayretleri manzur oldukda bunlar âdem değil belki melekYahud te'yid din ve devlet için men taraf Allah mursil bir kavm mübarekdir diyerekSapaş ve senaları iltizâmve secde gûzar şükür hazreti mülkü allam oldular(saha) muerrih hakir der ki vakai mezkûrenin vukuu ve istikmali mukaddemindenTa'lim esatize-i cehabize ile musavvir olduğuna dal vebelki bir han

katıl ma'Olduğu hakayik aşınayane ruşnadır

Sûret-i Nâme-hây-ıHümâyûn

Cûlus-uHümâyûndan çend ruz münevverinde rikâb müstetab mülukaneden culus HümâyûniMuhbir dost olan devletlere birer kıta Nâme-i Hümâyûn tahrir ve elçileri tarafındanDevletlerine tesyir olundu vaz encümle Fransa devleti tarafına tahrir ve Vahid EfendiTarafına tesyir olunan Nâme-i Hümâyûnun suretidir işbu mahalle niğâşte kılındı.

Sûret-i Nâme-i Hümâyûn Be Devlet-i Fransa Feristâde-Şud

İftiharul emrael ızamul ıseviye muhtarul kiberael fehامل mesihiye maslah mesâlih cemahirul taifetulNasraniye sahibu ezyalul haşmetu vel vakar sahibu delailul mecid vel i'tibar Fransave ana tabi' memâlikvesiatul mesalik emir eturi ve padişahı ve İtalya kralı haşmetlû miknetluUlu dostumuz Napolyon evvel hatemallah avakıbe bil hayr ver reşad ve ileyhi sebilul savabves sedad tevkı' refi' Hümâyûnum vasıl olıcak ma'lum ola kicenabı malikul mülkvel melekût tekaddüs zate an ve sametul hadüs ven nasutun mevahib kâmile-i beğayative iki cihan güneşi sultan serir risalet ve padişah kişver nübüvvet mufehharul enbiya've sendel asfiya' Habib hüda ve şefi' ruz ceza Muhammedul Mustafa aleyhi mines salâvatEzgaha ve minet tahiyyat evfaha hazretlerinin destiyarı mu'cizat şamiletul berakatiİle cah azimet penah hılafet ve cihanbani ve emri celalet destigah saltanat giti

s. 61

Sitani zatı nasfet semamıza balares vel istihkak müyesser ve iş bu bin iki yüz yirmiiki senesi mah rabiulevvelin yirmi ikinci Cuma gününde tahtı alibaht Osmanîve oranın kişver sitani üzre cûlus meyamin me'nus Hümâyûnumuz mukadder olûb cümleMemâlikî mahrûsemizde mücemmi' mü'minin ve maabid muslimin olan cevami' kuddüs levamiin münabir şeref müesserinde nam namı ve ism kiramımıza hutbe okunub daruz zarbul nukud na ma'dudOlan mahallerde vücuh denanir ve derahime daruz zarb sikkeleri urilub ahkâm munife-i muadeletİltizamımız kafe-i memâlikvesaiatul mesalikimizde cari ve eşa-i hurşid adl ve dadımızLemanıyla zulmet zulm ve sitem zail ve mütevarinolmağla beunul mülk elvehhab vuku'bulanCûlus Hümâyûn feyz iktisabımız Devlet-i 'Aliyyemiz ile rabıta bend sulh ve musafatve müesses kaide-i eslaf şeref desarımız olmağın bu adet cemileye muratla cûlusBehcet me'nusumuzun peyam meserret irtisamını i'lam ve ihbar için iş bu

nâme-i HümâyûnMülatafat makrunumuz isdar veirsâl olunmuşdur inşa Allah teali ledel vusûlHanedan şamehul erkânve dudman rasihul Bünyanlarıyla müstahkem ve payidar ve muşid ve istivarOlan uhud sabıka ve şurut vasıka muktezası üzre vakı‘ olan cülusHümâyûnumuzdan dostluğa layık meserret bi nihaye izhârve taht hükümetinizde olanHükkam memleket ve a‘yan vilayetinize işar edûb mabeynde münakid ve müstahkem ve tarafeyndenMürtebit ve mürtesim olan şerait ahd ve peyman vevetaik zavabıt veve su kend ve imanve zeman said iktiranımızda dahi bir uslu sabık mukarrer ve mu‘tebir tutulub mademkiTaraflarından sulh ve salah müstevcibul felah kema kan mu‘tebir ve merı ola caninHümâyûnumuzdan dahi ve ceha’ minel vücuh hılafına cevaz gösterilmeyub mabeynde mevsukve müstahkem olan mevalat ve musafatın merâsımına kemahi hakkaha muraat olunmasıBais esayış reayayı tarafın ve sebep aramış ahali-i cânibeyn iduği bi iştibahdırves selam ala men etbeul hedi (suret nâme) hala İsvec ve Ğutve Dendantaifelerinin kralı ve liğuni dükası Oldenburğ veDelhuhes kontesive hükümdar ba i‘tibarı olan rağbetlu hürmetlu dostumuz Gustav Adolf hatemallah

s. 62

Avakıbe bil hayr ver reşad (suret nâme) hala flemenk kralı rağbetlu haşmetlu dostumuzPavlos hatemallah avakıbe bilhayr ver reşad (suret nâme) hala büyük İspanya kralıve sairul eyalat ve tevabiatın hükümdarı olan haşmetlu rağbetlu dostumuz dördüncüKarlos hatemallah avakıbe bil hayr ver reşad (suret nâme) hala Danimarka venorvecyave dundal ve ğut taifelerinin kralı ve nice memeleketlerin dükası ve ana tabı‘ yerlerinKontesi ve hükümdarı haşmetlu hürmetlu hristiyan sac hatemallah avakıbe bil hayr ver reşad(suret nâme) hala PRusya kralı makirilus veberand bork veromaİmparatorluğunun baş kamrarius ve hersek ve prens ve şelezyanın baş dükası ve sairvilayetlerin hükümdarı olan haşmetlu rağbetlu dostumuz Frederik Kelvin salis hatemallahavakıbe bil hayr ver reşad (suret nâme) hala Napoli kralı rağbetlu dostumuz Jozefhatemallah avakıbe bil hayr ver reşad (suret nâme) hala Avusturya imparatoru ve enmçeMecaruçe kralı ve sair nice yerlerin hükümdarı haşmetlu rağbetlu dostumuz FransuvaJozef şarl evvel hatemallah avakıbe bil hayr ver reşad ve bir kıta nâme-i Hümâyûn tahrirve hala İranda sefir olan Refi‘ Efendi tarafına tesyir olundu

Nakl-i Mehdi-i ‘Ulyây-ı Saltânat Ez Sarây-ı Atik Be Sarây-ı Cedid

Mâh-ı rabiulevvelin ğurresi olan pazar günü haramin takımı vevâlidekethüdâsı ve bil cümlehuzurları kaide-i devlet üzre mu‘tad olan ricâlve kibar devletlû azımetlu vâlide sultanhazretlerini rikâbına düşüb eslafda cari olan minval üzre sarâyıAtikden mükemmil alayı şehir era ile sarâyı Hümâyûna nakl ve isal hizmetineibtidâredûb rüsüm mu‘tada erbabına hıla‘ ve ataya merâsımı icra olundu

Ba‘zı Tevcîhât

Kariben küçük runamçe vekâletine mutasarrıf olan hafız Ali Efendimahı mezbûrun ikinci günü munazil olûb yerine vekil ser halife-i mektubiAbdulhamid beğ nail oldu ferdası şıkkı sanilik kadimi vech üzre Yusuf

s. 63

Efendiye ihale olundu ve liva’ çer men mir mirandan mutasarrıfı AlâeddinPaşayave livayı kars mutasarrıfı MehmedPaşaya vezaret rütbeleriyle ibka ve livayı AksarâySabıkan çorum sancağına mutasarrıf mir mirandan bağdadi SeyyidAhmedPaşaya ve liva’Çorum Ali Rıza Paşaya tevciye ve bu vecihle menşurları taraflarına isra olunduve Kocaeli sancağı iceli mutasarrıfı vezir ReşidPaşaya ve Anadolu eyaleti karahisarSahib mutasarrıfı esSeyyid Alaeddin Paşaya ve bahri sefid muhâfazası şartıylaKaraman eyaleti ibkayı vezaretle sadrı esbak İsmail Paşaya ve karahisar sahibvech-i ati üzre orduda bulunub ordu kâimekâmi nasb olunan ebu Bekir Paşayatevciye ve ihsan ve taraflarına irsâlfermân kılındı ve evvel gün bazı muhaddisatve nezaret hububat refiyle güya ki tahfif beliyate ibtidâr kılındı

Tekallüd-i Seyf

Padişah safvetpenah hazretleri resm ecdada mücadine iftida veriâyetle mah mezbûrunbeşinci hamis günü muretdeb alay ile türbe-i mu‘tara-i hazreti Halide tekallud seyfiçun süvar eseb devlet olûb huzurları adet olan bil cümle erkân saltanatyerlu yerinde izhâr furu haşmet ederek divan yolunda reftar ve eski odalar pişegahınatakrib olundukda altmış bir cemaatin oda başısı bir mu‘tad dirin arz şerbetşirin eyledikde kâse-yi dinar ile reşin bahş kise-i ser şar eylediler badehu safbeste-igezergah olanlara nakdine-i nesar negah olarak ebval feth sultan Mehmed han fethullah ruha bensimurrahmetu vel ğufran hazretlerinin merkad munurlarına nazil ve ziyaret şerifleriyleruhaniyetlerinden ravh rihan inşirah ve ferhate nail

oldukdan sonra süvar ve karamanyoluyla hazreti halid muzacca‘ macidine vasıl olûb evvel bir güzide-i ashabSeyyidul ahyar razıAllahuanh hazretlerinden istifade-i envar ruhaniyetle dide-i delve canlarını ziyadar eylediler badehu ala resmul İslam şeyhulislam Efendi dualarederek ve nakibuleşraf meyân mulukanelerine taklid şemşir ilehısm rüşte-i maslahat eylediler bahara sarâyı Hümâyûnlarına şeref endâz avdet oldular

s. 64

Zikr-i Muhallefât-ı Maktûlân

vech-imezkûr üzreküşte-i teyğ kaza olan ızamanın her biribila mübalağa karun zeman malik hazine-i bikiran olûb alal tahkik her ne kadar nekad ve hemve hayal şemar ferat ve ğulu ve iğali isal had mahal eylese yine hezar mertebe andan füzun tervel hâsıl ehsab ve kaderi mehul ilm halikul kavi vel kader olan enva‘ nukud esnafcevahir zevahir nadirul vücûdve güna gün tehaf ve tefarik ve eşyayı rengarenk tarafaemtia ve mensucat giranbaha her birinin husûsan Yusuf Ağanın eskat ve sanadiklehız zuhûra reside ve nice leyl ve nehar kıtar bar kıtar emna suretinde mütesaddi karve bar olan yâdkârların yed ve marifetleriyle sarâyı Hümâyûn tarafına keşide kılınubyağmayı muammaya i‘la sada ile essala ve ilan nalan misli beynlerinde icra kılındıSubhanallah bais taklib devlet ve medar tahvil saltanat olan maruz zikr eşkıyaİtlak eylediğimiz ecnas haşerat ve evbaş ve kallaş vech-imezkûr üzre ihyave emvatdan bir ferdin bir hılaline meditar nazar rağbet eylemeyub tarafi devletden bahşındaolan enama kanaat ile bi kıl u kal herkes asude hal olarak mahallerineavdet eylemişler iken emna namına caykir katla sıhhat canlar güzeştegandanzerre var ibretdar olmayûb arafen taraf miriye aid ve hal sefer kazıyesidermiyan olmağla mesarif için üfçenin şiddet lüzümü ve areste-i delil ve şahidiken evvel köşelere asla emale-i zamir eylemeyub bilcümle muhallefat mezkûre manend ikabpençezen neheb ve iğtisab olduklarından durdan nekran olan erbabul babiengişt kezayı taaccüb ve tessüf ve ser cünban tahyir ve telehhüf eylemişdir a (bibeyn tefavüt reez kecaset tabekca) (adamda vefa olmaya da ola köpekde) setr ve ihfa ve rubude-i keff-i ehliyağma olan etraf ve telad nukud ve nefayis bi teuddaddan başka altmış bin kise akçeZâhire ihrac vesarâyı Hümâyûn tarafına nakl ve idrac olunub ve mikdar mezbûrdanezid mukataat ve iradat mahlul olûb devri selim hanide sekiz senelik muâmeleoluna gelmişiken evvel hengamda nihayeti üç senelikden bir seneliğine kadar menhubve bu dekelu emval miriye haramiler elinde meslub ve mağsub

olmağla hayr havahan

s. 65

Devlet-i ‘Aliyye-i ebedil ikbâl dağ bir dağ suzeş ve melal oldiler a (ez bad heva ümidve bir bad heva reft) hatta çend mah mürevverinde defterdâr sabık Osman Efendi ordudanÂsitâneye vurud ve hasbel iktiza hane-i şeyhulislamide bir encümen meşveret ma‘kudolûbmûmâ ileyh dahi mevcud olmağla halal muhavere bil münasebe mûmâ ileyh muhallefattulini averde-i zeban tahkikimize göre Yusuf Ağanın terekesinden şu mikdar ihracolonmağla cem‘ yekûn altmış bin kise nukuda baliğ olûb kezalik her birinin mukataatMahlulesini biayniha teuddad ve beyan ederek min haysul mecmu‘ yüz yirmi bin kisedenZiyade olduğunu tasrih ve beyan ederek hal minval mesrude üzre iken iki mahMurur etmeksizin Devlet-i ‘Aliyye mesarif seferiye için cebeli küşadına naçarOlması bigâne-i havze-i akul veefkâr bir ma‘nayı mahirul ebsardırzemininde meydana fellahan ta‘rizla senin endâz istihbar oldukda bilcümlehemyan zebanlarına mühürzen sükûtolûb fekat MunibEfendi vaz ‘ı mahsusüüzre kalensüve cünban taaccub ve tasdik olarak vakıan sual azimdir kelimesini tefuheyledikten sonra ser bekrıban samut olmuşdur taşrada baş yağmacı kâimekâmPaşaoûb her ne kadar cevahir ve nefayisemüteallik tehaf eşya sahn zuhûrda culuh nûma olursaibtida müşârun ileyhın huzuruna ihzar ve pişegah nazar şiarlarına gûzar olunub kiminekadar meaşarı ta‘yin beha ile sureta kendu işтира ve kimini bi ma’ni dülab müsamahayılka edûb bir taraftan mearızların defıyla etabek devlet ve bir cânıbden haric ez hesabve kısmet bu kadar cer menfaat eylemekle (felek beni nazarımda kelek değil şimdi) teranesiylekeckülâh betar ve şad mani ve sermest peyale-i düstegami padişah nevrete ve nevcahhazretleri ise hemnam kirami olan sultan Mustafayı evvel nehâd sade levh ve safifuad olûb hacir vekührenzed mülukanelerinde beraber olduğundan başka nice müddetdenberuder ağışuna arzukeş hasret olduğu şahid dılarayı saltanat evvel bavel Paşayımüşârun ileyhın destiyarı himmet deside karileri esari olmağla evvel firavni mukıbsaltanatı seniyyelerine ferd avn i‘tikad ve evvel nemrudi gûlzar şevket ve übbehetlerine

s. 66

Nüşu venema bahşında temerrüd ve teuddad eylediğinden naşı hak na müstehakında na mesbuk ruhsatve nevaziş ve her cihetle tatyib ve eramiş mebzul ve faş eylemişler idi Enderûnda dahiMüteallekat namına olan nev devletan ve nice zemandan beru candâde-i yekpare-i nan kürsine çeşmangerek cayı‘ gibi taraf taraf

hücum edûb nicelerinin bir gün zarfında (ümsiyet fakirave esbahat ğaniyya) menkıbesi sahife halinde mersûm oldu hülâsa ğıftar o kadar malbişemar ve cevahir zevahir ali kıymet ve ğali mikdar iken iki mah müddete varmaksızınmanend hayt i‘mal yeksir telef ve heder ve sabır aşık ve akıl mecnun misal (tefr kavaşezermezer) olmuşdur hayf ki anlardan nebze yesire hasil ve efsus harar efsus kiehli istihkak ve liyakat evvel hitâm bi nihayatdan fülus ahmere nail oldu (en fi zalikeleibratu la velil ebsar) bidayet devr osmani belki huşenk ve küyanyandanberu devlet defatubu kadar miras ve bestat iğtinam eylediği nadir belki vuku ğayri zahirdir bunlardan başkaHüdâvendigâr sabık hazretleri berayı ihtiyat yirmi bin kiselik halis yaldız altunicem‘ ve idhar ve şayed iktiza eder mülâhazasıyla hıfz ve ibkasına ibtidâr eylemişler olûb hazinemezbûre dahi tereke-i mezbûreye mülhak olduğu ve yok yere suret adem bulduğu reside-i derece-iSihhatdir olhalelde tahrir memurlarının birinden binnefs mesmu‘ muharrer hakir der ki YusufAğanın muhallefatını tahrir esnasında ihşam takarrub edûbve memur olan kitab ve emnaya futurise‘met ve bitabi ariz olmağla bir sandukanın kafli feth olunmayub sair ecnas cevahir ileöimlu sanadika ilhakla hımallara tahmil veBâb-ı Âliye istishaba ictilab olundu alel adeyevmi mezbûrun muhallefatı defterile kâimekâmPaşaya erae ve sanduk mukaffel dahi henüz na küşadolduğu ifade olundukda cümle huzurunda anı dahi feth eylemekle mücevher kutular ile lebrizgörölmekle yine kilidlenub sarâyı Hümâyûna irsâl eylemek üzere iken akabimizden temhirememur küttab zümresinden biri vürûdve sözlerden sonra bir dolab köşesindeişbu mücevher kutuya desteres oldum lâkin keşf eyledimdeyû pişegah kâimekâmiye vaz‘ve oldahi kutunun zahirini altı bin ğuruş takdir ederek keşf eyledikde içindeüç dane elmas engişterin zuhûredûb hazır olan merkûme arz eyledikde

s. 67

Üçüne sekiz yüz ğuruş takdir eyledi ve evvel kutu derununda bir kıta sağır pusulazuhûredûbYusuf Ağanın dest hattıyla şehir felanın yevmi felanındasarraf şemantuya teslim olunan dört bin kise akçedir deyû muharrer olmağın şemantuihzar ve ikrar ve meblağ mezbûrmahalline teslim ve isal olundu a (var kıyas et vüsat deryayı rahmet neydu kin) bu mekûle sarraflar yedinde ve bazı kemnam ve habayayı zevayadanehan ve perişan olanlardan ma‘da serdâde-i ihracat ve bakıyye-i tarac olarak hazainve defain bihisab alet tahkik kencayış na pezir havsala-i ekلام hesab olûbancak üç mah murur etmeksizin cebeli küşadi derdine düşmek vemüsâdereve

sair güne ihtiyal tarikine devreşmek verayı akul beşerden Bîrûn bir ma‘nayıdiğer gündür ser kâtibinin ise EnderûnveBîrûnda zuhûr eden mukaffel ve mahtum nukud ve cevahirtahf nevadirin hasar ve ihsasından eklam muhasebin şikeste zeban ve erkam kâtibinreside-i had ukud tenahi ve payan idi darbhane emini Bekir Efendinin ve sairlerinin tecvizakıl derecesinden baid nukud ve eşyaları nice zaman devş delal hel min mezid olduhülasa bunların muhallefatlarından runemun olan sınıf emval kencanaişpezir hazine-ihayal olmayûb her biri karuna medani ve belki Karun onlara sani imiş a‘ceb acayıbdenbiri dahi budur ki İbrahim kethüdânın muhallefatından selamlıkda bir mukaffel oda dolabındaBir büyücek piştahta içinde fakat fetas muharrefi hutus ta‘bir olunan kisvet zenantolu ve hepsi mücevher ile mimlu olûb ehli hibre takvimile kıymetleri sekiz yüz kiseakçeye baliğ olmuştur zâhiren haram takımının anlardan istiğnalı derkâr olmağla etrafdantevarüd etdikce selamlıkda piştahta-i mezkûre vaz‘ olunub öylece müctemi‘ olarakturub kaldığı aşikar olmuştur ve yine selamlıkda bir kebir otada tabsekaf mukaffilsanduka lebriz ve derununda nice yüz sıralar meşdud ve her birinin bendinde adedve mikdarını mubin yafteler piçide olarak müddeti medideden beru kalmış ve unudulmuşsuretinde sikke-i efrenci fulurileri zuhûr eylemekle rayicul vakit hesabına tatbikleher dinarda onar ğuruş istifa olunduğu ğaraibatdan ma‘dud olmuştur yine bir oda

s. 68

İçinde boğça boğça frenki ve hindi zerbeft kumaşlar tolu olûb her birinin üzerindedörder beşer yüz ğuruş kıymetlerini muhbir yafte merbut olduğu kabzımala memurolanlara sibabe kezay hayret olmuştur ve maktullerin numune-i hurink serir olan sarâyıdilarayı binazirleri del cahil gibi hali ver her biri şayeste muvakkı‘ temkin eali ve ahaliolmağla mabeynci Ahmed beğın a (hanemi ya cennet i‘lamıdır) mekali nakş kitabe ve saficmali olan hanesi bil-iltimâs sekbanbaşıya a(Rafet menzil bedikri pür dahettedavülile inam ve mirahur sabık deveru münafık merayı ve memarik şemseddin beğmukaddema bir takrible savbı saltanata müteallik olmağla İbrahim kethüdânın sahilhane-ibi behanesi dahi eka ikram olunub şeyhulislam Efendinin konakları sultan selimkadim civarında olûbBâb-ı Âliye vesarâyı Hümâyûna baid olduğundan başka bil infiradvel istibdad merkez daire-i devlet ve merci‘ ğamme-i maslahat olduğuna mubni noktaveşvesat dairede sakin olmaları lazimedden olmağın maktul ser kâtibinin süleymaniyedevakı‘ hanesi dahi taraf Hümâyûndan gerçi kenduye temlik irâdesiserzede-i sudur olûblâkin kabulünden turu‘ eylemekle

veresesindeniki yüz elli ğuruş mahiye katıyla isticar ve konağ mezbûre nekaylamüddet mukadderesiinkızasına kadar anda ferş seccade-i karar eyledi

Rûyây-ı ‘Acîbe-i Müverrih-i Hakir

Çünkü (eza tekaribuz zeman lem tekdiru ru’yal mü’min tekzib) hadisi şerifininvücut ma‘nasından biri dahi budur ki bir müddet ve zeman kemale raside olacağıvakitlerdeki evvel müddetin muhalifi olacak bir beliyeye ve musibet ve tebdilat ve teğirat mekûlesihadise ve naibe zuhûr edecektir evvel esnalarda mukaddeme olmak üzere zuhûr edecekvakaya dair mü’minin taifesinde ru’yalar mütekessir ve ekseri vakıa vukuından mukaddemcebu güne ru’yayı sadıka şununat künyedendir pes bu vetire üzerine vaka-i merkûmebeş altı ay mukaddemdenberu cabeca bazı hüsnü zan eylediğimiz mü’minlerde vakıa-i mezkûreyedelalet eder rû’yalar mesmu‘ oldukca münhadeşul bal ve istiaze ken dergahu la yezal

s. 69

Olanlar idi cümle-i ğaraibdendir ki evvel sipah üzere şerefdar çoğunki encamkarolanlar iken vaka-i mezbûre zuhûrundan tahminen kırk gün mukaddem bu hakir pür taksirbir gecede âlim rû’yada müşahede ederimki istavruz bağçasının üst tarafındakarye-i mezbûre imamı ve birkaç bellu başlu ahalisile turub sohbet eder edek nagahBeşiktaş tarafından fırka fırka beş on bölük beynel arz ves sema’ süvad ğayimlerzuhûrvemuallekan aheste aheste beru anadolu yakasına toğru tevcîhve kudum ederlereya bunlar ne olacak deyû teaccub ederek yekdiğerimize sual ederken haricden bir adam zuhûrve bu gün kibarın atları bu tarafa çayıra çımalarıyla be gelan eşbah mütetabia fırka firkaanların takımlarıdır dedi pes der akıb ola ki fırka istavruz sahili üstüncemii pişegahında vakı‘ meydanın tabaka-i müvazesine gelub turdu bir kaide çayırtakımı ellerinde ve sayishane üzerinde sayis veve harbinde ve mirahur vel hâsıl cemi‘edevat ve elanlarıyla bir azimul heykel at yederek evvel ki gelan adamdanbu bölüğü sualimizdeİbrahim kethüdânın takımı olduğunu ihbar eyledi badehu beine ser kâtibininve hacı İbrahimEfendinin badehu Ahmed beğın andan sonraılm tağı cüssesinde bir a‘ceb ve eğrab bakılakırı bar kiri yederek bir fırka dahi geldi sualimizde darbhane nazırı Bekir Efendinindirdedi barikirin cesametine beğayet teaccub eyledik badehu hülasa pederi maktulolan vükelânın bir takımları gelub beynel arz ves sema’ meydan mezkûrun evsettabakasında muallekan bir birine muttasıl turdılar badel teknil na gehan cerf menhar ve sekafmisal birdendir top mecmuı evvel meydana sakıt olub vakalarında peyda olan tarakakünbed kerdune

velvele saz ve kulübümüze vahşet endâz oldu bu fakir imama hataba bunlarınmecmû bi şübhe harduhaş olûblâkin bu dövüştükleri meydan güzergâh rahre vanolmağla acaba sairede zarar ve ziyân isabet eyledi mi dediğimde imam süratlegidub ba'den nazar avdet ve dostların mecmû tebah ve helak ve hakesar olûblâkinbazene teali murur eden bulunmamağla ferd vahide zarar verahne isabet eylememişdir deyûihbar eyledi hakir bimikdar bu halde iken bidar olûb sabah vakti mütekarrib

s. 70

Olmağla kıyam ve müşteğal meham olarak rû'yayı merkûmenin suret ve keyfiyetine emale-iefkâr ederken sulehayı ahabbdan biri vurud edûb ru'yayı bimastar ha nakl ve beyan birleTa'bir ve te'vilini cuyan olduğumda (nefskemutiyyetike faru fak beha) hadisi şerifiMucibince merkub nefis ile muabber olmağla bunların mecmû zaman vahidede leked hurSenur kaza olûb ihbasından ferd vahidede zarar ve rahneleri isabet eylemeyeceğiMuktezayı ibaret rû'ya olduğunu inba eyledi fesubhanellahi Teâlâ.

Bahşîş-i Culûs-iHümâyûn

Gerçi culus akabinde culusiye namıyla ocaklara bahşîş ihsan eylemekŞime-i kerime-i eslaf şahan olûblâkin bu defa gencine sipihr keda çeşmi imtilaEceek mertebede nukud ve emvalin kesirat vevefretine mukaddema beктаşiye ocağınaTaraftı saltanatdan mesbuk olan mevaıd sabıka ve ferat inbisat lahıkaİnzımamıyla beктаşiye ocağına taksim için sekban başı Arif Ağa tarafına sureTasvirinden haric ve mertebe istihaleye aric mubaliğ layıhası def ' ve i'ta olunubKendusine ve sair serkarana ve bil cümle a'yan zemana ve sair ocaklara yekan yekanKise kise fuluriler ihsan olunmağla her bir firkaya atıyye veserika sebepleriyle ebud derda'Fakir ve iftikar iken malik ibnu dinar ve fûlus ahmer mülk yeminleri olduğuna yeminMuğlezalar ser eder iken desteres servet ve yesar oldular ser sekban Arif AğaFi zate arif fûnun meğer veveğa olûbneşve rahik ikbâlve kamranidenSerhoş ve behar bade-i emal ve şad mânile bir bad kerde-i maye-i hoş olmağlaŞütür kırba evza' cesurane ve daire-i edeb veerkândan bigâne etvar fuzulane ileZamay vakti değildir ve kulub vükelâyı tenfir eylediğinden ma'da desteres olduğuHevayı tayyarane hassatu zafer bulduğu atayata hursend olmayûb zümre-i beктаşiyeyel'ta olunacak mebalığın vafircesini ketm ve ihfa birle hassa mend olduğuma'lum evliyayı umûrve bu takrible ocaklu tarafından dahi menfur olmağınLedel hesab teslimi tesliminden az ve ziyadesini nihade-i hemyan tama' ve az eylediği

s. 71

variste-i kalem irtibab olduğuna mubni mahı mezbûrun on yedinci günü azl ile Hanman tafra ve tayini harab ebad ve mebalîğ mağsuba yed ğasbesinden ba'del istirdad Burusaya tard ve ibad ve yerine baş çavuş vekili olan Mustafa Ağa ikad olundu

Tevcîhât-ı Vüzerâ

Mahı merkûmun on yedinci günü rum eli eyaleti vezir hurşid Ahmed Paşaya Sofya ser askerliğiyle tevciye ve mutasarrıf olduğu mora sancağı rütbe-ivezaretle tepedelenli ali Paşa zade veliyyuddin Paşaya ve Selanik sancağı sabıkan Rum eli valisi osman Paşaya tevciye ve her biri mansıblarına isti'cal eylemek Husûsu yerliğle taraflarına tebliğ ve tenbiye olundu yevmi merkûmda baruthane Nazırı olan merfuul vezare rağıb Paşazade Tahir beğ Efendi münazil ve arabacılar Kâtibi vekil harc Seyyid Mehmed Efendi nezaret mezkûre ile ruşendil oldu

Tevcîhât-ı 'Ulemâ

Hala kazı İstanbul zulum ve cehul muradzade murad Efendi kavm Müstahak ellumek murad vematlûbları üzre akval ve efa lin masdarı ve evvel Meydanın iş başarmış dilâver zor averi olmağla hakkında tevcîhat seniyye Zuhûredûb mahı rebiul evvelin yedinci günü tarihiyle müddeti muayenesine altı Mah ihسانیyla zaman hükümeti temdid ve cihat mezalime alel âdem müdeba' tedavül Eylemek için menşur tesellut vusûleti tecdid ve cigergah esnafa inşab için Hadid nahan istila ve culleti tahdid olunmağla bir murad ve muhil pürğal fuadi meşhun Huzur ve hubur bi teuddad kılındı fil mesel bu keyfiyet gerek keresteye dendanve pelenge pençe derinde veran ve tağlu haramisine tüfenk vegâvur dağı bağısına Alat cenk vermekle vezan olduğu ehli eman indinde nümayandır kezalik yevmi Merkûmda cumadiyelevveli ğurresinden tarih rütbesi mu'tebir olûb yirmi üç Muharremi ğurresinden zabt etmek üzre hala şamı şerif mellası ahsehuy Halil Efendiye Mekke-i mükerrerme kazası ve yine cumadiyelevveli ğurresinden tarih rütbesi

s. 72

Mu'tebir olûb yirmi üç muharreminden mutasarrıf olmak üzre hala mısır melası Halil hamid Paşa zade Mehmed arif beğ Efendiye Medine kazası ve rabiulahirin On beşinci gününden zabt eylemek üzre furu' kaziyeden sabıkan burusa mellası Es Seyyid Mehmed emin Efendiye Mekke-i mükerrerme payesi ve sabıkan

Üsküdar mellası çelebîZade hafidi esSeyyid zeynelabidin Efendiye Mekke payesi
ihşan olunmağlaher biri mümtaz emasil ve akran kılındı

Hasbihâl-i Müverrih

Cihet meişet müverrih na tevan rum elidepür avadi nam kazayı muhtesıra
menut olûbTemettu‘ mukaddema e‘yanan müstevliyan sebebiyle ve badehu haşrgah
İslam ve ehli tuğyan olmak hasebiyle evvelen ve ahiren ciheti mezbûreden bad
bedest ve tehi hemyan olûb mukaddemleri gâh bigah hudavendigâr sabık padişah del
egah hazretleri tarafından bazı ataya zuhûrileSed ramak olunur iken tebdil halden
tolayı evvel kapu mesdud ğaribud diyar olûbBil ehl vel ıyal cihet meişet
zendekanimiz min kabil (leyse fid dar ğayra diyar) olmağlaSuret esabi tab ve tevan
kaldığımız bazı ahabın ma‘lumu olmuş olduğundanAhvalimize rikkatle malik
zemam devlet veikbâl murabba‘ nişin deşt cah ve celal mutasarıfMülk Osmanîve
müstevli hazain hakani fer‘ hanman şe‘met nesil muhin dudman sultanSaltanat müfti
muhti ehaz ve ğayrı mu‘ti merayi ve salus zerak bi namus düşemnanEhli haysiyet
hasid eshab ilm ve fazilet mütekebbir ve mütevazı‘ suret müstehriyTevkir haslet
danende-i meğer dakik sazende gider kik ya‘ni şeyhulislam EfendiyeHud behud
ahval pür melali ifade birle elhaletu hazihi münhal olan yüz elli ğuruşlukBir kazı
mansıbyla meişet mezbûri mübâdeleye inâyetleri suduri Efendimûmâlleyhin bais
hayatı gibi bir ma‘na olduğu ğayrı mesturdur zemininde niyazkar
oldukdaŞeyhulislam cenabları kanuna muhalif evzaa mubaderet bigâne-i daire-i
meşrebHasletimdir deyû cevab ile sed bab hatab eyledikleri ba‘de berhet minez
zeman küşdarAbdiyi saman olmağla hezar suzeş ile evvel ahaba levm ve serzeniş
eylemişidim

s. 73

İşte füşat meydan bu kıssadan nümayan ola güya ki hüdâvendigâr sabık
ihşandidesive bir keşidesi furuundan olduğuma mubni abd hakiri tahkir edûbve
hemişe hakkımdaRiâyetlerini taksir eder idi (kahrallah ve Demre)

İn‘ızâl-iKâimekâm Mûsa Paşa

Muşarun ileyh fi zate kasirul kadd hafiful had ya‘nive samme-i zişterevi
habasetle safhavech-i şahitul vücuh ifradından add olunmak mercuha hilye-i
cemalden ya‘niMuhasin itlak olunan lihye-i vecahet iştimalden münbit çehre-i
kıyafet behresi(vellezi habesu la yahricul enekda) mısdakınca vech vevecihi şebibe

şebbeh olûb haynHadasetinden beru iktan ve ektarı mesâlihvemenahicle keşt ve
gûzar edûbve nice zemanHudemat devlet ibedil erkânda puye kar oldukca süvad
havanlıktan dahi behredarOlmağla her bar mutalaa tevarih ve esar ederek eşnayı
şuunat ekvan ve edvardanOlûbve müddeti medide eyalat adideye vali ve her cins ins
ile ins ve ülfetEderek sahayif gûzar eyyam ve leyalı olmak ile tabayi‘ enva‘ eşhasa
arif ve esalibve efail devrana vakıf tamam gerek baran dide ve şeğal şeb reside ve
kelb şebanPerveride ve mar aheste hazide ve sühat güzideve derd kerem ve
serdKeşide muşekaf ve hurdedan ve akıl şeytanide üstad azazil olmağa şayanMeydan
fitnede kasr kadile sahib yed tula ve sanattan ve hilede başa çıkmışSer halife-i çire
dest ve çabuk pa idi hatta Trablus Şam tarafında olduğu haldeMerhum cezar Paşa fi
zate sahib tecrübe ve deha olmağla beynel ced vel hezl ismiMusa boyu kısa sakalı
köse nümayiş ve bedkeş i‘mal sanayi‘ meğer ve füsün ve icrayıMedaric meğer val
güna gün ile levhamesurasında tasvir eylediği heyulaMeramına mücessem suret
verub hezar tilkulikler ile akıbet makiyan kâh maksadKamiraniye girub def ‘ mevani‘
ve ref ‘ rakaba ve rivada‘la delhavah üzre sayd ve şekarve enva‘ nukud ve cevahir ve
ecnas alayik fevahurad harından başka müft ve müccanMukataat ve iradat bikrani
kabza ğasb ve iğtinam edûb muhassal kelâm

s. 74

Tabkulu dilsiz nevale emal ve menal ve melik ve meram oldu bu mertebeden
sonra ahvalMale emale efkar ve i‘mal amile te‘mil ve istibsar birle muhâsebe-i nefis
eylemeğe ibtidâredûbGerçi evvel ruz bazar nehb ve yağmada emel veirâdesinden sad
mertebeden ziyade alubSatdı ve atub tutdı ve balua gibi bu kadar taamları yutdı lâkin
bu müsaadeyiFelek tenek havsalaya hazm ettirmek düşvar ve bu neşe bilahire
serdâde-i rencve hımar olmak ayin dehr sipihr devar olduğunu endişe-i dura dur ile
tefekür edûbBundan başka padişah safvetpenah hazretleri efrat inbisatdan serşar ve
kema yenbeğiŞuyuh saltanat istihsali ve ebetse devar olûb derecenin evvel bir alay
ahvalÂleme echel karna etraf ve eknafa halka bend vemesâlih devlet ve menahic
memlekete destDiraz tesellut ve istila ve taşrada ise umûru hariciyeden bi behre
Efendiyan ve nu devletanHusûsan sanadid ocakluyan bilcümle celail ve dekayik
umûra kesb şuur eylemekLazime-i hal ve inzimam era ve tedbirleri ehemmm i‘mal
olduğuna mubni her maslahatda azhukeMecanin ve ercufe mir semin olacak bi ser ve
bin şutur kerbe tedbiran ebatıl ve her maddedeRüşvetve beratıl ceryan ve suret
memaniat haric yarayı imkan ve bir takım aç ve muhtacınBiri dahi mevkuf zeman

olmağla vakit yesirde ahval memâlik şura şur olacağı bedihizZuhûr olduğundan ma'da bir taraftan seferin veOrdû-yuHümâyûnun ahval mechuletulAvakıbi niye müncer olacağı na ma'lum ve an karib mesarif seferiye zaruretilcab edeceği meczum ve bir köşeden hüdâvendigâr hazretleri tarafınaAsabiyetdar olan cebbarzade ve kara Osman zade ve sair ba'zı şedid eşşekimeNamdar memâlikmahrûse ser karlarının serkeşane ve mümteniâne etvara ibtidârları derkârOlduğunu zihn sakible tedbir ve tasvir edûb bir saat akdem ibtila' eylediğiTaame-i cismiyye ve lokma-i hara ve hamime üzre bir soğuk su içmek ve bu takrile gecesiniSudan çıkarub selamet yakasına geçmek daiyesiyle bikarar ve olbabdaMeslubul ihtiyar oldu çünkü kendusi fi zate nehıful bünye zaifulCisim ve ez kadim mübtela olduğu zak nefis arizasıyla esayış sadr perğuri

s. 75

Mefkud idi fikr ahvali akıbeta mekarin (Arabî) (ve ler bima sıhhatul esadu bilalel)Tedbirine teşebbüs edûb ğaliba ba'zı ni'mel ve tasannu'la bu esnada illeti iştidadve ıztırab mehaneti ezdiyad bulub evvel vecihle idare-i umûrdan izhâr acz vekelalvea'yan devlete soluğan hayvan gibi beher meclis tevatür enfasla iracet suret halEdûb hatta çend defa hazur Hümâyûnda mağşi aliyye derecesine ve ebetseOlduğu manzur padişah merahim destigah oldukda keyfiyet haline rahm ve rikkatveizhâr mehr ve şefkat buyurdıklarını evvel fetan bi adil halef sarf azazilErjeng mekir ve döneke olan derun pür füsününde masur suret emel ve arzuya vesile-iNikuter ittihazıyla işbu heyet müttehar ki mesâbesinde olan vücûd nabudun hareke-iMercuha bimeha ba evza' ve efaliyle idare-i devlab umûrdan kasır ve aciz ve ğaile-iEbediyeye nazar ve tedbir umûr hariciye hail ve haciz olmağla çend ruz dahi bu resme gûzarEder ise bil külliye amelmande ve bitab vemesâlihDevlet-i 'Aliyyenin mühmel ve muattal kalacağıMasun şaibe irtibab olduğu serdile bast i'tizar ederek isti'fa ve fer'Halka-i bab niyaz ve istida etmekle mahı merkûmun yirmi ikinci günü makamKâimekâmiden münfasıl ve burusada ikâmete me'muriyetiyle haramdel ve bu takrile kenareKir daire-i mehanet ve rahgûzar münzil emin ve selamet oldu

Tevcîh-îKâimekâmi ve Zuhûr-i Ba'zı Tevcîhât

Bu suretle hali kalan mesned kâimekâmiye çavuşbaşı şehsüvarzade hamidullah beğvezaretle canişeyn velhac MustafaEfendikethüdâolûbketüdâyı rikâb hasanTahsin Efendi çavuşbaşılık merkezine ta'yin olundu veçend ruz sonra başBakı kulu Süleyman Ağa azl olunub yerine darendeve Ahmed beğ muayin veAhmed

azmiEfendi iffetlu bican sultan hazretlerine kethüdâve tevkîi sabık Salih EfendiMühimmat nezaretiyle ma'nun ve sabık bostancı başı Ali Beğ ser humbaracıyan vekâletiyleSer firaz olûbve lağımçı ocağı kema fil esbak humbaracı ocağından ifraz birleBostancı başı esbak Hasan Ağa ser lağımçıyan vekâletiyle kesb imtiyaz eyledi

s. 76

Tebeddülât-ı Ğaribe-i Şeyhülişlâmi

Merhum Hayri Efendi birâderi ve serşirin mazharı olan SeyyidEfendi nam tehiKelvi ve herze kevi ılet idrarul bevl gibi mübtelayı selisul kavı bed zeban ve bed haviCahil cesurkar sazin zerre-i bihayayı bakı heme hazur olûbpişesesi durMecalis kibar ve harami tarafından merhuma velide sultan dairesine müteakOlmak mülabesesiyle herkes naçar kendusine izhâr ruvi inbisat ve i'tibarEtmekle bulunduğu meclisleri ayuları boşanmış kalalı bağçasından nemudar edûbve fi zate cerar tabiat ve şifte-i elayış ve ziynet bersefiye bedkar ve hatır şekn ve delAzar olduğundan harf endâzlığından kibar şerine la'net deyerek zebandırızlığındanve harf endâzlığından tevkî ve mücanebetle matlûbatına müsaade vemuhâlefetden mubaadet ederekZeam fasidince teayyünn peyda vekethüdâ beğ vedefterdârEfendimekûleecilleye mahsusMurassa' rahat ve senam ve mezin serc velcamile daima mümtaz ve müstesna atlaraSüvar ve hadden Bîrûnveendâzeden efun rikâbında itba' ve hademe-i güna gün birleTafra fûruş az ve iftihar olûb bitahsis ulemâve mevali tarafını fası ve müzmetve tahkir ve ihanetle kakhaha fermay ricâl devlet olmakda idi manend derun ehlDelan vasi' ve bikiran olûb te'dib ve ta'zirde sade ve siyaset ve tahzirdeAzade olan devr sabıkda evvel sefiyeyi edeb rezil ve habis rusebi meşrebBu cihetle serfiraz ve müteayyin ve bala pervazolûb ba'del vaka olmakûleler zirve-ıl'tibardan fekinde-i hak hevan husûsan maruzzikr evvel mar akreb kirdarınEvza' na hemvare habaset enkizinden ve nişter sitiz zeban zehzamizinden ekser halkRencide vazirde ve remide olmağla batedric nevbet daire-i felaket kendi serbi saadetineİntikal edûb işbu darul mücazat ve dirul mükâfat olan dehrebi sebatda cezayıSui ahvalini bir muktezay a (piçide şud beyay herkes amleş) piçide pay i'malOlacağını endişe ile pişe-i hatır pür habasetini haşregah ve huş vahşetvehusûsan ser levha-i tarik ulemâ olan şeyhulislam Efendi tarafına ahd sabıkda

s. 77

Tezal navek fasl ve ezder ile zahmdar ve zebane-i jiyân ateş zeban ziyankari birle suhte-iRenc ve ezar etmiş olmağla hassatu cânibmüşârun ileyhdenler zinak havf ve haşyetOlduğuna mubni bir takrifle mesnedinden ezale ve infikaki tariki hemvare cailSaha-i del vesvese naki olûb mukaddema boğaz nazırî olan İsmail Ağa ileMezbûrmeyânında lahme-i karabet alakasıyla imtizac ve ülfet edûbve yamaklar beynindeSerkerdelikle mümtaz ve ba'del vaka ser turnacılık payesine mekarin boğaz nezaretiyleHılat puş tekrim ve e'zaz olan kabakçı Mustafa nam şahıs na fercam selefdeğa-yı merkûmun hıdmetkarı olduğuna mubni kavmi seyda ile hemkadeh bizimAşiret ve harif encümen ins ve sohbet olmak mûlabesesiyle olhalelde yineBir gün mezbûr kabakçı Mustafayı çend nefer hempa ve hem hasletiyile hanesineDa'vet ve besat sofrâ-i ayş ve aşiret edûb bazar ülfet esnasındaŞeyhulislamın hale' maddesine katan rıza dâdeolmayûbol babda tesbit ve ısrarvesükûtveinkârı cümlenizin ra'yil ayn meşhudi olûb elhaletu hazihi keyfiyetMezkûreden münfeal velhasıl ocaklunun ta'yini husûsuna azerde del olduğıSair ulemâve mevali indelerinde dahi bedidar ve anlar dahi muşarun ileyhin bu vazındanDelfikar olûbve hala ocaklu tarafına killet mubalat ve ekseri delhavahlarına rukerdanMüsaade ve iltifat olmağla daima zamiri hudavendigar sabık tarafına aid ve rehyabSemt imkân olsa iâdesine saı ve müctehid olacağı vareste-i delailve şevahiddir alel husûs kenduleri hudavendigar sabık müşârun ileyhinNasbkerdesi ve hemişe ihsan hurdesi olûbve fi zana müteassıb ve sehat serve mütesallib olmağla bir vecihle emniyet caiz olmayûbve hasbur rikâbcânib fetva nisabMerci' şeyh ve şab olmağla ocaklunun re'y ve ittihablarıyla nasbi muktezay vakitve hal icab eylemişdir diyerek evvel ser kelle-i hamekaran bi dimağan olan kabakcınınKuduy puc mağz kellesini ab baran füsün ve efsane ile suvarub oldahi her kelâmındaSer cünban tasdik ve bûzak efsân te'yid ve tahkik olmağla tebdil şeyhulislami

s. 78

Husûsı beynlerinde karardâdeve tevsik ahd ve peyman ile evvel badire ve nadireye del nihadeOldukdan sonra merkûm Seyda delaletiyle ötedenberu meyânelerinde meratib ülfet ve muâşeretleriMuhkem ve serair bevatın ve zavahirlerine yekdiğer mahrem olduğı vezaretten mütekaidHavas vezaretle ebi eyubda ikâmete me'mur müdâhale-i umûru devletden mütebaid olanEsSeyyidMustafaPaşayâdkârının meclisine duhûli ve ruhu habis gibi müşârun

ileyhinUrukuna hulul edûb şeyhulislamın ba‘zı mukaddemat mezure serdiyle inızalleriBilcümle sanadid beктаşiyeye umde-i amal ve bu babda mecmuı muttefikul bal olduklarını ifadeve beyan ile evvel sade levhı iğfal ve muktezayı vakit ve hale nazaran azlini derece-i vücubâlsal ve evvel sersem ve kemserağ dahi Seyda habisenin ne rütbede fuzul ve herzeKar ve ne kertede yave güftar habis ve bed kerdar olduğuna emale-i dimağEylemeyub maddeyi i‘zam ve teşdid ve ikdamı havi vâlide sultanTarafına tezkire tahririyle neha ve mukarreban sade zamir ve mukbilan nakıs tedbir dahiŞeyhulislamın meydan lahimde hut gibi sükut tabisini suretİnkara Hamel ile madde-i muharrereyi biltasdik azli zımında ibram ve i‘zam ve mahCemadiyel evelinin yedinci günü mesned fetvadan azliyle tenzil ve şeyhulislam esbakÖmer Hulusi Efendi saniyen evvel cahı celil ile tecil olundu ve şeyhulislam cedidin derunİstanbulda konağı olmamağla damadları mekizade Efendinin konağında bir taraftanTertib hademeye mübâderetve bir cânibden ulemâvericâl tehniye ve tebriğine fevca fevc müsaraatEdûblâkin serkaran umûr tebeddül mezkûr vukuundan husûsan şiddet ve hiddetleMecbul olûb boyuca azar kaluba dildâde olan müşârun ileyhın nasbinden bilcümle birzedeDaman saman şuur olmalarıyla alel maddeye ve ğaiyesini teftişde had mubalağayıDerpiş eylediler vech-i mesrud üzre madde Seyda ile kabakçı saniası veMustafaPaşa beyhoşunun beyhude teşyidat şeniası eseri olduğu istirahat ve sairOcaklunun bihaber oldukları şimmesini meşam tahkika istinşak eylemeleriyle elahdetuAlen nakıl eski sarây hizasında kerim beğ zade derviş beğ hanesinde

s. 79

Şemseddin veMunibve murad zade veçend nefer e‘yan ulemâ ictima‘ ve ocaklu tarafına ta‘birve bu hadise elbette teferruk ve iftirakı müstelzim olmağla ocakluya encamı vahim azimOlduğunu tezkir birle tenbiye ve tahziri mütezammin tezkire tahrir eylediler ferdası hasbut ta‘limCumhur piran ve dudman beктаşiyen cami‘ süleymaniyede saf beste-i safe ictima‘ veiâde-iMa‘zul husûsunda esare-i ğubar ğaryu ve neza‘ eyledikleri sekbanbaşı Mustafa Ağatarafında huzur-u padişahiye arz ve inba ve kavmin istidaları mucibince iâde-inasbları rica olundukda mukaddema verdikleri hüccetde fima ba‘de umûru devlete âdemmüdâhaleMeşrut ve bu suretle habl metin muâhedeleri evtad ve suka merbut olduğundanHalaf şart mazbut bu güne kestahane hareketleri sebebinden husûsanŞeyhulislam azl ve nasbi gibi emr azime tesaddilerinin asl ve ferından istifsarOlundukda ocaklu namiyle çendnefer müfsid

nabekar böyle bir hatab cimsiye ibtidârEylemeleriyle sözleriyle amel ocağ amire namusuna müstevcib halel olmağla bu vecihleHareketlerine mucib cüret fil hakika şururt mezkûreye i'tina veriâyetlerinden neşetEylediğini ba'del ihbar beher hal şeyhulislam ma'zul makamına iâde bilcümle ocaklununMatlûbve müstedaları olduğu paye-i saltanata ifade olunmak niyazları idüğünü te'kid ve tekrarEderek rikz livayı ğavğâ ve ref' sadayı teşdid ve tekaza eylediler çar naçar mekmun zir remadSükun olan ahker fitne ve fesadın sarsar sitiz ve inad ile şerare feşan şer ve hasarOlması havfiyla irtikab adetleri ihtiyar olunub ReisEfendi şeyhulislam yekruzeHazretlerine hılat beyzayı fetvanın hasbul iktiza duş liyakat intimalarından neza'laİstilab olunacağı işrab ve işar ve illet şeyhuhetleidare-i fetvaya âdem kudretlerinİnha ederek cah vala destigah fetvadan isti'fa zımında ariza tahririne icbar veirâde-iDevlet olmak üzere basbayağı kerhle ısrar eylemekle olur olmaz i'tizarına hamezenİctisar olamayub eşrat saatden şemar ederek azl na mesbuk ile perişanHatır ve bu resme teklif muktezay tab' mütesallibanelerine göre Hamel anif olmağlaBeğayet mütekeddir olacak külfet tahrire mütehammil ve evvelce telkîn ve tezkir olunan vech üzere dergah

s. 80

Saltanat tarafına bast muazir ile isti 'fayı mütezammin ariza tahririne kail oldularBinae aleyh halef ve selefi olan müşârun ileyh hassa-i silahdar şehriyârî ve sadatıylaHuzur Hümâyûna da'vet olundukda mesmuumuza göre keryan olarak bu keyfiyet mucibZel devletdir diyerek ecânibden keriban eşşan veçend mertebe münazaraya ağaz ile istinkâfiNümayan oldukda silahdar ağatib ve tab ıztıraba giriftârolûb elbette bu imtinanınFitne-i naime uyanmasına ve mi 'de-i devletin bulanmasına badi ve mahzurat azimeyi müeddiOlacağını ifade ve işar birle kazıye-i na marziyeyi tezkâr eylediğine mubni bizzarureRam ve maıyyetle huzuru Hümâyûna i 'tizam eylediler padişah kadri şinas hazretleri beşerve beşaşetle telakkı ve dersaat müceddeda hılat beyzayı fetva ilbas ve i 'tizar bi kıyas ileTeltif ve istinas etmeleriyle bilcümle ocakluya bais memnuniyet ve ma 'zul müşârun ileyhinDatlarında merkuş olan maye-i şiddet ve vaye-ikinedari ve savlet vesalâbetZâhiren muktezayı ism saadetleri olarak (ma terakul hakk leimra min sadik) seriniTahkik eylemekle amme-i ulemâyı tarik taraf müşârun ileyhden mücanebet üzere olduklarındanBu keyfiyet cümleye mucib inbisat ve meserret oldu (layiha) (imamı e 'zam ebu hanifetul küfiCuzi bil hayr ve küfi hazretlerinin civarında revafiz bed milletden bir mekari

nabkarvar idi iki re's bar keş katıra malik olmağla daimen bar taişi anların zuhûrunaMahmul idi lâkin şeyhın mükerremın hazretlerine kemal ba 'zı ve adavetinden naşİbirinin ismi Ebu Bekir ve birinin ömer tesmiye etmişidi ve mücaheret her birine ismiyle nidaEder idi imam e'zam hazretlerinin telamizeleri husûsan imam Yusuf hazretleriMesfurun bu vazından delsekir olmalarıyla hemişe telehhûf ederek hazur imama şikayetEder idi bir gün rafizi mersûm alel ade katırları tımar eder iken nagehanKatırın birisi evvel harbed kehreba tıbele cebhesine cümbüş ve şuyuh istirane ileTek turmayub bir çiftle lekedpay saadetkestirane aşk eylemekle harifin keduy mezbeleRefz ve habaset olan perşa' metni tarmar ve başı muallakzen harfe pürmur ve mar olduBu haber behcet eser imam Yusufun mesmüi oldukda istibşar ederek hazur imama nakl

s. 81

ve ihbar eyledikde hazreti imam esmanın müsemmiyatda te'siri noktasıyla bu ğayret delfiruzÖmer ismiyle müsemma olan katırdan zuhûrve biruz eylemek ağleb melhuzdur buyurdularvakian ismi merkûm ile müsemma olan katırdan sudur eylediği mütehakkik ve zahir oldu(ma be kıssa-i hud ayim) yevmi merkûmda muharrer na tevan ihvan ile müşârun ileyh HulusiEfendinin te'diye tehinnelerine şitaban olüblâkinduhûlve huruc halatından derunDairede nevan suret tağyir ihsas olunmağla henüz temekkün esbab nizâmın mütemekkinOlmadığına Hamel olunmuşidi meğer evvel hengamda ReisEfendi hulutgahda eşrabKaziye-i cangah birle tezkire tahrine ilcâ eylemiş avdetimizde pişegah babda kürsi nişinolanRamre müsevvidinden kimi kürsisini nasb ve ikad ve kimi düş hımalde henüz irad ederOlûb bizler enasi merkûmenin evza' muhtelif kirasilerine temaşakar iken nagah emr fetvanınTebdili havâdisi şayi' ve biruz sevami' oldukda bilcümle zavar ve ahali daire ve temaşacıyanBeynlerinde Ordû-yumünhezim gibi bir ğarib suret perişani husûsan zikr olunan sokakMüsevvidleri beyninde bir herc ve merc bi samani zuhûr eylemekle (Arabi) keza eddünya nuzulve irtihal) mısrai irticalen zebanizde muharrer mütehayyirul bal olmuşdur

Nefy-i Seyyida Bâ-Tarsûs

Ve yevmi merkûmda bidar kenfitne havabide Seyda dedikleri fettan ve habis ve müfsidve nekuhide tarsusa tard ve tağrib ve bu mekûleharekât na ma'kuledir emsali var ise terhibOlundu ve baş çu kadar sabık Mehmed beğ alaiyeye vekethüdâyı hazine-i Hümâyûn Salih beğKütahyaya nefi ve icla olunub akabinde Salih beğ sara

emânetiyle hıcaza ta ‘yin ve israkılındı

Nefy-i Şeyh Emin Efendi-i BurusevîBursa

Mûmâ ileyh meşayihden olûb acayib evza ‘ ve etvar ve ğarayibNemayiş avam şekar ile kalub sade delan ricâlve kibariAhz ve esir ve senur sahra kir gibi bir bölük avam hevami şekaru ve ebetse kıtar zabtve teshir eden BurusevîEmin EfendiNakşibendî tarafından zahir şerîşerife muğayir

s. 82

Ahval ve akval ve efal na savabi darul hilafetus seniyyeden ezacını icab eylediğineMübni mahı merkûmda me’vayı me’nusesi olan burusaya icla birle evvel ğailedenÂsitâne-i saadet ihla olundu şeyh mûmâ ileyh mesmumize göre efrat derecede habbdünya ile meftur ve abud dinar ved dirhem olûb kesirat müdavemet ile besmele-i şerifeHassasına malik ve evvel sebeble te’viz ve teshir ve celeb ve cezb ve seleb ve teshir mekûlesiİ ‘male mütemlik devrimiz burada bulunan bilcümle e ‘yan veerkânve karnayı manend tahtecir besteZincir teshir edûb cümlesi husûsanBâb-ı Âliricâli ve küttab ve hademe-i saireAlel hakika ba serhem abd esir mesâbesinde serfer ve bürde-i makam inkıyad ve şaibe-i şekve şübheden arî katb vakit olmak üzere cümlesi cezm ve i ‘tikad edûbHer taraftan manend mizab ceryan eden varidat bihisab ve nevadir nukud nefayis i ‘lakve esvab havsala-i ezmine ve emkineyi tazyik ve istiab eder idi estanesi tavairTayyarata aşiyane ve pişegahi pişekşegah aşına vebigâneolûbve zatında ehli dehave fetanet ve sahib zühd tecrübet olmağla bilcümle inedganın (ezzahir unvanul batın)Delaletiyle ma fil balını teferrüs ve kiminin ahvalini nezaketle ayyarane tecessüsle hülasa-i emaliniTehaddüs eder olmağla intak ve keşf ve müşahede ve ilham vetireleriyle on sade levhıŞifte ve güftar samiri esar yine ferifte eder idi (likulli sayad şebikte) acayibdendir kiTarafta bende ve eskir nazar ve himmetlerini cuyende olanların ba cemahum matlûbları dünyaya dairve cah ve mal ikbâl la bekaya münhasır olûb emr dini ve uhrevi zımında yek lahzadaTevcîhve tasarruf istidasında leb cünban niyaz ve rica olmadıkları yine kendü müridMütereditinden küşzede muharrer fakir der (feminhum men yekul Rabbena etnafid dunya hasenete ve ma lehum fil ahiratu men halak) neuzu billah bu madde-i hazula nemab (mevtul hamir arusus seklab) misillinin mazrub hakikisi olduğu bi irtiyabdır hülasa-i kelâm evvel ru firuzda bir taraftanDahi evvel pir na fercam rayet ifraz zuhûrve şu‘bede meğer ve dağl ve çeşmibend füsunve hayl ile bu çemğazan devletcuyani berzede şuur edûb her birini birufak emal isti ‘malve isteclab derre-i

emal ve menal eyledi ğaraibdendir ki evvel nefis emmare sıfat sahib

s. 83

Uluv ve ülfet olan yâdkârlar şeyh mûmâ ileyh huzuruna duhûlve dergahına mesullerinde kinHirasın gibi lerzan ve keçşek şahin dide manend tersan olûb çeşrelerinde anve benizlerinde kan kalmaz idi ve her biri bir hıdmete puyan ve makam rıza cuyide müterakkibEmr vefermânolûb ez cümle zemre-i gümrahandan uhdesine hak üstad taalluk eylemamişAmmi beyhuş ve bi intibahdan olûbve elhaletu hazihi eali mevâlden ma ‘dud olanRaşid zade ca‘fer beğ leyl ve Nehar kahvecilik hıdmetinde derkârhusûsan e ‘yanZemandan İbrahim besim EfendiveMehmed Tahsin Efendive mektubi RefikEfendiMisillu müteşahhısandan ve sair kibarzadegan ve muhadim sade delandan kimi duhancılıkve kimi kılarcılık ve kimi sofracılık mekûlesi hıdmetlerde pervane gibi dairve kimi iç ağası tarzında pişegahında kaimen hazır ve sudur emr ve işareteNazır olûbvel hâsılhayal zıl gibi bir bazice acib ve dam meğer ve ferib sahteve birufak delhavah bir alay gümrahdan mezak ve mesak nefsanisini pür dahte eylemişidi(mevtul hamir arsel kelab) sevdi üzre bu ma ‘rikenin ihad nase murrike-iMuzırası olmayûb ancak şerîşerife musadim ve nasus katıaya mezahimBa‘zı turrehat mulhıdane husûsan ser vahdet ve haşr cismani ve tekalif ve ahkamMisillu umûr diniyyeye ve şeair yekınıyyeye taarruz zındıkane birle bir takım haliyetul ezhanSalibetul ılm vel irfan olan behayim sirtanın bir kavi risalesinden me’huz olan akayidHakkasına bir hemzede şevriş ve ihtilal ve efkinde haviye-il had ve zalal eylediğine mubniDefi vacibe-i hal olmuşidi a(ila haysul adal) ila ahire beher şeb meclayTevcîhleri culuhgah Seyyidul acem vel arab aliyye salutur rebb olduğunu her birindeBir güne tezvir suret ve terzik ıbaretle zümre-i mu ‘tekıdine nakl veibrâz ederek tafraFuruş fahr ve i ‘tizaz olur idi hatta akd bendir şite-i i ‘tikadı olduğu merde-iBed nehad ve hazelan i ‘tikadlarından müstevliyan daire-i devlet ve destibürdan saltanatOlanlardan ser kâtibi ve mabeynci Ahmed beğ ve İbrahim besim Efendimekûlesi nakdKiranlara bir gece ayanen ve mücaheret sultan enbiya aliyyeekmel iltihaya tarafi eşreflerinden

s. 84

Padişah cihan sultan selim han hazretlerine ba ‘zı evamir ve nevahi tebliğineMe’muriyetim şerefsuduruna mubni mülakatları vacibeden olmağla huzur şâhânelerinesizler iblağ (ve ma aler rasul ilel bilağ) hamulesiyle uhde-i me’muriyetimi ifrağ eylemekmütehattim zemtem olmağla la muhale mülakatımıza

tahsil ruhsat olunmak vaceden olduğunu ifade eyledikde her biri ser cünban tekabbel ve bu teklifi derkerden tahammül edüb taraf-ımülükâneye şıtab ve keyfiyet vakıayı padişah İskender cenab hazretlerine işrabbirle kudum merkûm zımnında istidayı düstur ve ibram ve elhahda gerçi terk tevanive kusur eylediler padişah ba intibah fi zate arif ve egah ve mazhar ser (etteku efrasetul mü'minfane yenzur binurullah) olmağla hadis mevzu' rivayata intikâlve ma'nayı mezbuk na mu'tenaOlduğunu şevahid ve beyyineler ile hud behud istidlal edüb evvel vasıta-i bi rabıtalaraHataba ben kendi nefsimin ve nihadımın mertebe-i liyakat ve isti'dadı ve vicdanımdaBedihiyyatdan olmağla benim gibi asi ve ğarik bahr meası bedkar vesihkarın şehinşah kişverNübut sürur serir hatimet aleyhis salavatu ves selam hazretlerinin mazhar ser (ve ma yantıkuAnil heva) eşnayı ma'nayı (inne huvel uhi yuhi) olan lisanı şerifi ve natık müniflerineBir vecihle liyakat ve edna mertebe mülabesesi olduğu derkârve nam keminem katan zebanizdeYad ve tezkarları olmayacağı işkar olmağla beni kendi halimle tahlis eylemek tarafıma cemile-iBişamardır cevabiyle muarrız mülakata rızakar olmadılar tarafeynden vech-imersûm üzereMütedavil olan şuyuh mezkûre ba'zı essene-i sekatden mesmu' muharrer pür kusurOldukda mezinne-i kiramdan ba 'zı zevatı kirama taraf mülukaneden bast olunan mukaddeme-iİ 'tizar nakl ve işar birle mütezammin olduğu latife-i dakikadan istifsar eylemişidimBu vecihle dakika-i enikasını ilma' ve cevab şafi meşbu' ile ikna' eylediler ki işbuSülale-i selile-i nebile-i el Osman damet müselseletü bisilsiletüd devran vel ezman bihamdillahul menan ser levha-i şevket ve şan olan sultan osmandan beru huddeden çekilmiş simabAsapa kizeter bir düdman ve murebbay kamerve humbara-i şems enver gibi safi kehr bir handanOlüb savn samdani ve halife-i bila hilafı olduğu Rasul Rabbani ve Peyğamber bimedati

s. 85

Hazretlerinin tevcîh ruhani ve evliya veulemâyı ümmetin destiyari himem bikiranileriBerekatıyla cümle müteşerri' ve müttekı müteverri' ve mu'tekıd mü'min ve muvahhidve muzehhid olüb asla zelal pakize nihad i 'tikadlarına kerd keduret reyğ vel had amihte ve cevher fuad safveti'tiyadlarına şevaib şek ve tereddüd rihte olmayüb ila hazel an her birisi PakizeAkidet ve eser asabe-i sahabe-i kiramda sahib asabiyyet pir ve rehrevan şeriatOlmakda derler hulefayı umuya ve abbasiyenin ekseri güna gün tahlitata mübtela ve habtve hata ile ne rütbe perdedir şeriat semha oldukları tarihlerde mazbuttur fehamdaSemm hamda semmhamda iş bu handan mealı Bünyan

Osmani mübeddda cihanibanilerindenberu ila yevmina haze mecmui sünnet ve cemaate iktida ve şeriat mutahharaya ihtida üzre olûb aslaSafayih akayid hakkaları ğubar tağyir ile külefdar ve hılaf şeriakval ve ifalle manendLale-i serh azar dağdâr olmamışlardır bu cihetle hemişe avn ve savn samdaniKendulere yar ve yaver ve ızve nasarca ve daniye hemare mazhar olageldikleri mukarrerdirBu mülabese ile sultan selim hazretleri dahi merkûmun kurbet veduhûlve ülfetindenMelhuz olan mehazir diniyyeden mahfuz ve kemakan hazuz millet müstekıme-i Ahmediye ileMahzuz oldular selefde ebuval feth eyyamında hurufiyeden bir harif mahzul bir takrible daire-iZâhirelerine rehyab duhûl olmak sadedinde iken dur baş savn hafız biçun ileNe resme hafra-i nirana ser nekun olduğu tevarih osmaniyede sahat beyana makrundur (allahümmeSebbit ala sıratikel müstekımul müstebin ve şerikel metin vahfezahum an sual karnavel mulhıdin vel münafıkın)

Zıkr-i Fitne-i Yamâkân ve‘Azl-i Ser Sekbânân

Halic bahrı siyahda vafi ‘kala ‘ ma ‘hudeden İstanbul tarafında kâin kala-ı hamseden kavakKalası yamaklarından çend nefer sefaha’ ben kehrin perde Bîrûn hareket na saze ağazları ehlArz mekûlesini bizar ve pek belelu siz ve arsa-i vesiasında kesesteMehar keşt ve güzâr ve boğaz içi sekanetin açıktan emval ve i ‘razlarına destibaztaaddi ve ezar oldukları ağaları olan Emin Ağayı terbiye ve tenkilleri husûsuna naçar

s. 86

Eylemekle sekban başı Mustafa Ağa tarafına keyfiyeti tahrir ve inha ve muktezayı şer veşekâvetleriüzre te’diblerini istida birle merkûmları maiyyetlerine bir mikdar neferat ta‘yin edûbmah-i rabiulahirin yirmi altıncı günü mahbusen Âsitâneye irsâlve bu vecihle zabıtlıkZabıtasını icra ve i ‘mal eylemişidi mezbûrların rah fesad ve tuğyanda yoldaşive badiye-i şekâvetde ayakdaşı olanlardan macar kalası neferatının ser kerde-i fecariAbdulkerim ve ana muadil birkaç atl ve zenim rakib oldukları kayığı tevkif ve yollarındanİrca‘ ile terk ve tesvif için Macar kalasından toplar atub lâkin atılan toplarMani ‘ güzâr olmamağla geçdikleri ki anlar dahi kayıklara süvar ve akablarından micdafezen şıtabve ilğar olarak Âsitâneye kadar ta ‘kib eylediler lâkin bir vecihle zaferyab olamamağla zevrakMahbusan çardak iskelesine huruce ibtidârve un kapanına ilticâ eden neferatMerkûmeyi talep ve sual eylediklerinde kulluğa iltiyaz ve ortamızı penah ittihaz edenlerMatlûbları olan mahbuslar olmayûb isale me’mur neferat olduğunu ifade ve i‘lamve teslim

husûsunda arz ariz düdman bektâşîye arz edecek ariza-iŞin ve şenari ifham birle kullukda olan neferatı vermemek babında ocak ğayretini izhârve mahbusların çardakda olduğunu ihbar ettikde hervele-i sekane ile sei ve müsaraatve çardağa varınca nebah ve sayah akuraneleriyle rahzen kerdan seffe ve sifleden BîrûnOlan ekalib mütelehhiye-i hazele ve evğadın mertebe-i i ‘dadları derece-il vefe bölüğla mucibTeksir süvad cemiiyyet olûb elli altı neferatıyla beynlerinde baz beste kemr inikad olan rüşte-iCihet vahdet fesadbir katdahi zor bazuy şiddetleriyle emrar etmekle hemayarları olanMersûmtebehkarları istishab ve berudet pic hasra tafra hic ender hic olarak ğalataCânibine şıtab eylediler bu resme vaz ‘ nadir beraber husûsan Âsitâneden cebren ihtilasMahbus eylemek mekûlesi tur bed tertelaş efken mehter ve kehter olmağla sanadid fiehBektâşîye ve kudemayı ocağ yeniçeriyân ağa kapusunda sekbanbaşı huzurunda akd daire-iMeşveret ve istitla ‘hakikat maddeye havale talayi‘ fikir ve ruyet eylediklerinde elliAltı bölüğünde baş yesakçı olan Hasan Ağanın aslı ahsehadan neşet ve kala

s. 87

Yamaklarının ekseriyle hemşehri ve hemtinet olduğundan ma ‘da bu mekûle fesadlarda maharetiMücerreb vehusûsan ağa Efendimize hâşâ üstad noksan zabtıyla mesned âlilerinevusûlüne bahane perdaz tahsil matlab olmağla bu madde-i nadiretül vuku ‘da ittihadi huydave ba‘zı Karain ile suret mude‘aları mücellayı tahkikde runema olduğundan hemraz ve fakOlduğu erbabı şikak te‘dibleri lüzumunu tahkik ve ihşam tekarrub etmekle mukaddematMesamelerinin intacını ferdaya teallik birle hal ve akid cemiiyyet ve ağalarını neşanede-i köşe-iferağ ve ğaflet eylediler müsteid tevlid şer ve şur olan evvel leyle-i habelayı deycurdaAbdul kerim ve mihre endâz tak fesad oldukları bir alay şerir ve leim ile çardakaTaruk ve aç kelb ile hemhudud olan elli altı neferatı dahi cemiiyyetlerine inzimam ve lehukEdûb piş ahenk katar erbab feten serdar zümre-i işray şur efken baş yasakçıMerkûm hasan delaletiyle ağa kapusuna kudum ve ağa Efendimizin emr vematlûbları olanMahbusları götürdün diyerek kapuyu açdırub içeruya hücum eylediler heman bir takımıSekbanbaşının yar ve kafadarı ve celail ve kalail umûrda bitane ve müsteşarıolanKara kulak Abdullah Ağanın otasına manend dud ağaz saud edûb biçare sihkuşDaruy huşber havab harkuş ile medhuş iken evvel rube münşan küftar ve kerdarınDam bila ve ezarlarına giriftâr oldu bir mikdarı dahi doğru zindan yazıcısınıKaldırub cebren emirleri olan mahbuslar geldi diyerek harem kapısını çaldırdılar ağaCenabları dahi dünkü gün

meclisde zebanizde olan kelablardan birine zahir desteresOlmuşlardır mülahazasıyla huruca ibtidâr eyledikde heman giriftârSerpençe-i işrar ve nehuyunun (harecet feze essebi ‘beyabud dar)Misli nemudar oldu pes kara kulak ile beraber evvel seba ‘ derunde-i habaset perver hasbez zanunez-cümle ocaklarında mesâbe-i ğazanfer olan ağalarını zarbe-i harbe-i sezizneş ve ezar ile tütünGümrüğü kurbunda baş yasakçılara mahsus otaya eyva ve etrafını bir alay silahpuşKesteni kiseste mehar dair emadar dairetus su’ asa ihata ile mevkuf damegah ibtilaEylediler bu haber dehşet eser perdedir samia-i erkân devlet vehusûsan ocaklu taifesine

s. 88

Ulu riz ruas ve dehşet oldukda kehan ve mehan düdman Bektaşî bu maddenin vukuyylaMüde ‘aları olan came-i asabiyyet namus ve arları leke dar olduğunu bil mülahazaMuztarib ve mütelaşi olûb der saat ağa kapusunda cemiiyyetle kimi ağayı tahlisHusûsuna isti ‘cal ve kimi hücumla evvel kavm şumi istisal suretlerinde tedabirġaribe ve erayı acibe serdiyle dermande-i şeşdir hayret iken tarafî Devlet-i ‘Aliyyeden başyasakçı dairesinde olan cemiiyyetgaha adamlar irsâlve mübadi ve makasîd meramlarındanİstisal olundukda sekbanbaşının azlini istida ve müsaade olunmadığı suretde i ‘damınaİkdam olunacağını ima etmeleriyle sayanetul linnefs naçar azlinin lüzumu bedidar ve yerine ahirinNasbi tefrikalarına badi olacağı aşîkar olmağın ağa kapusunda müctemi‘ olan ğuruh enbuhaAğanın azli lüzumunu ihbar ve muhtarlarından istihbar olundukda husûsmerkûmuerkânî devlet irâdesine ihale etmeleriyle mahzar vekili olan hayra Bolulu Mustafa Ağayaİlbas hılat ve kaide üzre kapuya isale mübâderet olundukdan sonra ağayı mahbusunBurusaya nefi veilcâsı babında emr-i ali tahrir ve ocak tarafından mübaşîr ta‘ymıylecemiiyyetgaha tesyir olundukda bir vech mukavele tefrik ile sebili tahliye ve bim helak zehreterakdan halasını tebşîr birle telsiye eylediler mukaddema hala‘ ve iclas husûsunda haylicepüyan ve berzede daman serî bi payan olmağla hıdmet sabıkanın tezkiri zeminlerinde (nazm)(hemi kefet şah civanbaht ra* min evrede emm eknun birin taht ra) meğzasını hemişeİma ederek naz ve delal serhuşi ile endamnemay tein hud furuşi eder iken feruhteBazar heder ve delsuhte-i nar keder olarak burusa cânibine bad bankeşay zevrakçe azimZaruri ve kara kulak dahi me’mur eba lemıye cera keş zehraba devri oldu ancakÖteden beru ahali-i beldenin ğanude-i pister eram ve rahat olmaları zabitanın dideKeşay basiret olmasına menut ve onların kıyam ve hareketleri ehli arz mekûlesinin eramve sükunetlerini müstelzim olduğu düstur siyasetde mazbut

olûb bir vech muharrer zabıtNamına olan eşhasın giriftâr eyadi-i eşray bed kehr olması mucib dehşet ve kıtanşehre müstevcib raıb ve vahşet olmağla gü begü güftügular hadis vehavâdis metnuaya

s. 89

Bais olduğı ba ‘zı mesâlih müzakere olundukda fil hakika bu maddede ağmaz ileĞaflet ikaz fitne-i naimeye zeria-i cesaret olunduğundan iktiza eden cezayı sezayıİcraya şıtab erbab hazm ve ihtiyat zimmetlerine vacibeden olunduğı bi şaibe-i irtiyab olmağlaMeclisde bulunan sekban başı-i cedid tarafından piran dudman beктаşıyan meclis ma ‘kudMa ‘hude da ‘vet ve ihzar ve bu fezahate cesaret edenleri te’dib olmakûle müsteid inadve fesad olanlara medar zecr ve terhib olduğundan başka icrayı ceza birle tathir damenSadakat ocakluya mucib tebrie-i zimmet olacağı işar olundu hatta ecille-i sudurKiramdan izzet beğ şahısar ağar ve teşcide indelib natıka-i sadıkanelerini bu terane ileTefrid ve tesci ‘eylediğē öteden beru samia res ezan ve vasil mertebe-i idrak ve ikanımızOlduğı üzre kulluklar pişegahında suhte kandil zabıtlarına lisanı hal ile güyayıHazır kandil ya ‘ni mucib zecr ve tenkil olûb haklarında icrayı ta ‘zir belki kerdengafletine ta ‘lik kandil birle teşhir olunmak bir muktezayı kaide-i ocak kiri rabıta-i ittifakİken kapuda ağa kez olan şahıs ğafil kirifte idi erazil olmak çehre-i namusDudmankize mahkeme-i ar ve azhuke-i amme-i kibar ve sağardır kelâmları cümlesini tahcilve şer mesar eylemekle cümlesi mclisden kıyam ve doğru ağa kapusuna varub bakiye-i ahaliOcağı cema ikdam ve suret meclis evliyayı umûri bir takım harla yefhime ifhamİçun yad ve işar eylediklerinde çehre-i namusları renk pezir hacelet ve kanun ğazablarıUlu efruz hamiyet olmağla orta eşcilerini çardağā irsâlve sek herzelan ruftenMerkûm baş yasakçı hasan istihva nepare ihtiyal ile kapuya idhal olundukdaAla sakul ittifak ahali-i mevcude-i ocak bil cümle mersûm üzerine hücum ve zeban dirazLain ve şetum olarak i ‘damını irâdeve ba takrir Bâb-ı Âliye ifade eylediklerinde şerefefzayı sahife-i sudur olan fermân mütehattimul izan mucibince heman ağa kapusundamedhal hanas olan mecrayı enfasını risman kemend kulu feşar ile bend ve keştini merkûmaTertib cezay kar na pesend eylediler ve kala ‘ tesa nazırı olan kabakçı MustafaAğa’yita‘yin ile Macar kalasında olan Abdulkерim veRefikası olan padaş şeytan racimin

s. 90

Dahi basir hem ser hazelaneserleri ezale ve ebyarı teyğ tabedar ile cuy havnları boğaziçinde esale olunmağla fitne-i merkûma zail ve beynul enam sükunet

ve iram hâsıl oldu

Hakk-ı Esâmi-i Ba‘zı Müderrisin

Balada vech-i etnab üzre keşide-i setr ifade olduğu vecihle bir muktezayıHerc ve merc ruzgar cemi ‘tark devlet bir hemzede ihşar olûbhusûsan tarikilmiye eşref tark olduğu kaziye-i bedihiyeden olûb ancak bir zamandan beruRüşvet ve tahakkum cihazlarıyla idare-i zat ve zaman ve bürhene kisvet ilm ve irfan olanlara ezade-itarikdir diyerek tahallul veulemâya mahsus olan ruus medreseye olmekûle eztab tedahilEderek fil hakika danişmendan tallabe cehile müderrisin teğallub ve tetavul eder olmağlaMekadir ilmi şerif müşerref inhitat veulemâyı hakiki ifali bir hemzede hiyat ve meyatolmuşidi şeyhulislam Efendi mea ma fiyh zübde-i ezad kan ve ehli ilm ve irfan olûbve tarikin müteassıbı ve ehli haysiyetin mütesallibi olmağla nevan tariki ilmiyeyi tathir ve tenzıfve sekilet na sezayani tahfif kasdiyle bu keyfiyeti tarafi saltanata arz ve istizanve tahsil ezn padişah Feridun unvan eyledikten sonra selaniki tanğar oğlunun mühtedinebiresi misillu on tokuz nefer müderrisin defter tedrisden ismi hak ve imha ve taferatNa behemvar ile balar ve menzil ve henüz destehuş bar kiran olmak kertesinde iken meşayıhtarika tesaddur eden ba‘zı ihdas bihayallerin rütbelerini tenzil eylemekle ancak erbabhaysiyet tariki müttesi ‘ ve hoşdil eylediler taze güyan zemandan beri evvel keyfiyete işbukıta ile nağme sarâygülşen beyan oldu kıta (defter tedrisi tashih etmek içinbiğaraz* şeyhulislama buyurdu daver alicenab * yanlış etmiş on tokuz daneMüderris kıldı hak * dahi var gibi hata vallahu a‘lemu bis savab)

Tebdil-iKâimekâmi

Musa Paşaya canişeyn olan Hamdullah Paşa fi zate sade del ve ebnayı asra göre hemcve hamı belki la tail ve hamil olûb dekayık umûr devletde isti ‘mal ve retk ve fetk mesâlih mülk ve millet husûsunda iştiğal eylediğinden olmekûlemevâd menahicin hal ve akid

s. 91

Ve nakz ve ibrami husûsunda keff- kifayeti kasır ve nahan zeday ruyeti ğayrı müessirOlduğuna illet şeyhuhat ve herm dahi münzam oldukdan başka Devlet-i ‘Aliyye güya güDevlet müteceddide suretine münkaliba (Efendi genc beğe hıdmet eylemek güc imiş)Salabeti derkârvehusûsan mahdum civan ve hadim pir ne tevan oldukda bir vecihle tevafukBulunmayacağı vareste-i külfе işar olûb dembudemşetr

kerbe evza ‘ alim biçareyiMedhuş ve sersem eylemekle gitdikce niruy tab ve tevani halel dide vehnve tevani olmağın bil külliye furumande ve atıl halab hayret ve ser kerdanide padergilolduğuna mubni zeban zeman nefis na samanilerine hataba Farisi (velâkin eyne ruş rehrevanCela kiset * bina zenin cihani tevani kerd) mefhumunu serzeniş güne güyanolur idi bina birin müşârun ileyhın aciz hali yakın kerde-i e ‘yan devlet ebed karin olmağınCemadiyel evvelinin ikinci günü müsned kâimekâmiden hürmet ve tebcil birle ta ‘zili muktezayıİrade meali ifade ve kazi köyünde tekaüd ve mahiye bin ğuruş maaş ile kayd zaruretdendahi azade kalınub cüz-ü e ‘zam devlet veturamun hatabi eskir saltanat olankâimekâm sabık musa Paşamüna sebedid mevsuyan ile tekrar kurbu saltanat Mustafaviyecelb ve irad ve düşüne eksa hılat veumûr devlet Muhammedi evvel Müslim nûma kabtı nihadındesti istibdadına teslim ile yine müsned kâimekâmiye ikad olundu

İrsâl-i Hatt-ı Hümâyûnve Mühür ve Teşrifat Ba Sadr-ı a‘zam

Nakş harir tahrir olunduğu üzere yevmi cülusun ferdası acaletu bir hasaki ileOrduy-u Hümâyûnda sadr-ı a‘zam ve serdar ekrem tarafına icmalen bir kıtaHatt-ıHümâyûn ısdar veirsâl olunmuşıdi ba ‘det takrir rahasatu mührü cedit sadaretle hılatve şemşire mashub bir kıta hattı Hümâyûn şerif uslub bais ve tesyir kılınmağla Hatt-ıŞerifin sureti bu mahalle tahrir ve imla olundu

Sûret-i Hatt-ıHümâyûn

Sen ki vezir-i a‘zam vevekil-i mutlak ve bil istiklal serdar-ı ekremim hılmi Paşasın seniSelam-ı şâhânemle teşrif eylediğimden sonra ma‘lum olaki hudavendigar sabık zamanında

s. 92

Sadık olmayan ba‘zı vükelâ kendi cer ve menfaatleri için biraz mezalim ve bidat icad edûbMemleketleri harab ve kafe-i ümmeti Muhammedin kulubunu tenfir eylediklerinden sonra saltanatı seniyeye bayağı şerik olmuşlar idi ğayretu ilahiye zuhûrile cümlesi cezalarını buldularTaht-ı Osmanî benim zat-ı hilafetsematımla teşerruf eyledikde Nizâm-ı Cedîd askerini kaldırdımEcdad-ı ızamım zamanlarında olan kanun-u kadim üzere yeniçeri ve sipah ve silahdarve dört bölük ve cebeci ve topcı ve top arabacı ve lağımçı ve humbaracı ocaklarınıİbka veNizâm-ı Cedîde ilhak olunan eyaletlu askerinin dahi vaz‘ kadimi üzere tanzimineEmr eyledim ve din ve devletimin düşmanı olan Rusyalû ile kema kan sefer Hümâyûnum muhakkakolûb sen

dahi taraf-ı Hümâyûnumdan bil istiklal vezir-i mutlakım hıdmetine ta'yin olunmağlaMührü Hümâyûnum mahsus kulumla tarafına irsâl olunub ve ruhsat ve istiklalini cümleye'lan için hala ' fahire mülukanemden bir sevb semur müstevcib esserur sultanive bir kabza şimşir adu temdir hakani gönderdim vusûlünde hılat hassa-i mülûkânemidüş hamiyetine iktisa ve şemşir cihangir padişâhânemi meyân ğayret ki bend edûb sana verdiğimİstiklal muktezası üzre kafe-i umûr seferiye ve sair meham saltanat seniyemin vecihLayıkı üzre idare ve ruiyyetine dikkat veve seninle bulunan vüzerayı uzam ve ocaklarum ricâlivükelâyı saltanatım ile bil ittifak avn hakla düşman dinden intikam almağa ve bir maslahatKir ve kalmayub vaktiyle görülmesine sei ve ğayret eylesesin ve işbu sefer-i HümâyûnumdaHak teali seni ve seninle bile din-i mubin uğurunda dar ve debar ve evlad ve ıyalini terkEdûb düşman dinden ahz intikam için fi sebilillah teali cihad ve ğazaya kıyam edenleriDarinde mazhar saadet eylesesinin ğayret ve sadakatin her vecihle ma 'lum şâhânemOlduğundan başka Ordû-yuHümâyûnum seraskeri AlemdarMustafaPaşanın ve yeniçeriAğasının dahi din ve devletim uğurunda sei veitimâmımlarını dahi işideyûrum berhurdarOlsunlar sana her vecihle ruhsat ve istiklal şâhânem derkârolûb sendenCüzuy vekili maddede tarafı Hümâyûnuma arz ve istizan iktiza etmez emr ve re'yinBenim emr ve re'yimdir sana sadakat üzre hıdmet edenler din ve devletime hıdmet ve ianet

s. 93

ve hilafi hareket edenler din ve devletime hıyanet etmiş olurlar sen dahi sadakatEdenleri taltif ve tekasil edenlerin cezalarını tertib ederek muktezayı istiklaliniİcraya sei eylesesin vel hasıl sana her vecihle istiklal tam verdim göreyim senihak teala habibi hürmetine bu abd acizi ve münkesirul hatır olan ümmeti Muhammedi karibenmesrur eyleyub mansur ve muzaffer avdetinizi müyesser eyleye amin bihurmeti Seyyidul mürselin

Tevcîhât-ıEnderûn-uHümâyûn

ve tire-i muharrere üzre maktul ser kâtibi vakadan iki gün mukaddem ğaybubetetmekle hane-i hassadan esSeyyid Feyzullah Efendi devruze ser katipliğinde istihdamOlunub ba 'det takallub hudavendigar sabık müntemiyanından olmak ithamıyla azlve izac ve yerine hane-i hassadan toyğur beğ istishab olundu ve silahdar Süleyman beğÇend ruz makam silahdaride mazhar ız ve kıyam ve inham mezkûr ile azl ve ihrac olunmağlaTurnacı AhmedBeğ silahdar olub evahir ahdi

saltanatda izzet Paşazade MehmedBeğmakam silahdaride kaim ve mazhar ız ve i ‘tibar oldu eyubda köşe kezin olüb ağazadeSeyyid Ağa tarafı şehriyâriye nisbet kadimesi mülabesesiyle büyük mir ahurluklakesb büzürge ve unvan eyledi

Ba‘zı Havâdis-i Ordû-yu Hümâyûn

Çün suret muharrere üzre Ordû-yuHümâyûn sadrı e ‘zam İbrahim Hilmi Paşaİstishabıyla Âsitânededen hareket ve tuna sevahiline azimet eyledikde gerek zehâyirve gerek umûrSairede ruscak vel yesi ve tuna seraskeri AlemdarPaşa’nın destiyari himmet müşirilerineHacet mes edeceği zahir ve taraflarına celb için sarf nakdine medar eylemekKarar dâdeve erae erkân devlet (erzahim ma demt fi erzahim) düsturuna riâyet eylemekde ikenMüşârun ileyh kethüdâları elhac ebu Bekir ağa ve baş muhâsebe payesiyle tuz mübayacaası olanFilasl ruscaklı olübmüşârun ileyh kapı kethüdâsı olan esSeyyidMehmedEmin BehicEfendiyi irsâlve edirne de Ordû-yuHümâyûna icrayı merâsım huş emedive istikbâl eyledikde erkânı devlet mûmâ ileyhmanın mukaddemlerini mahz ni‘met ve maslahat

s. 94

Melhuzalarına zeria-i yesr ve suhulet bilmekle müşârun ileyhın hudşe-i derunini ezale ve te‘minKeli ile taraf devlete emale eylemelerini ifade vemûmâ ileyh Bekir ağaya mir ahur evvel payesiyleKapucı başılık vemûmâ ileyh BehicEfendiye esaletu baş muhâsebetevcîhiyle îade eyledilerMûmâ ileyhuma hasbet tavsiye Devlet-i ‘Aliyyenin müşârun ileyh hakkında derkâr olan hısnıtevcihini ifade ve beyan ve her ne hal ise akd peyund emniyet ve etmınan etmeleriylebeş on bin mereddenberd azma ile sevk semend ilğar ve pir vadi kazasında karbMuhimegah ve sipehsalaride hagirah istikbâlve cebhe-i tekrimi fersude-i rahgüzarİclal edûbvekil saltanat dahi bast mehalis müvaneset ederek nirenk emniyetKabil resm vücûdve habl etmınan renkpezir enmuzec maksûd oldukda müşârun ileyh dahiİzhar yenicehti ve ittihad veOrdû-yuHümâyûna irsâl levazım mühimmatla taahhüd yarive imdad eylemekle müşârun ileyhın kadrini terfi ‘ ve daire-i vesi ‘ ve i ‘tibarını tevsi ‘ içinSancağı şerifi seraskerliği namıyla menşur şöhret ız ve şanı tevkı ‘ olundukdaSerasker Paşa ruscak cânibine raceat veOrdû-yuHümâyûn sava bedidray müşârun ileyhleSilistre cânibine nakl hıyam setut karar dâdeerkânı devlet olmağla serasker PaşaRuscak tarafına isbiran avd ve kaful ve Serdarı Ekrem Ordû-yuHümâyûnla silistredeHimezen sahrayı nezul oldukda çend ruz ittihad kalubla karşı yakaya asker emrariHusûsuna mübâderet üzre iken balada zikri sebkat eden muhtesari hattı HümâyûnBir hasaki ile

zuhûredûb mazmuni cümle-i evliyayı umûrun ma ‘lumi ve hasekinintafsil ve nakririnde beyit (bin saat bin lahza bin dem * şud bir hemzede ahval alim)İnkilabı cümlelerin meczumi oldukda fermân kahr ve kazaya teslim kerden rızadanğayri çare olmadığı derkâr olmağla herkes edayı biat ve ifayı lazime sem‘ ve taatve tebyyyet sadrı e’zam kema kan mesned sadaret ve sipehsalaride murabba‘ nişinve saire vüzeraveerkânı menasib sabıklarında ika ve temkin olunub cümlesi bu şuyuhdan deruniMahzun ve ocalu rum eli ahalisine karşı sureten münşerih ve beşâset nemunÇend ruz mururunda güzâr şepezir olduğu üzre teşrifat Hümâyûn ile mühr

s. 95

Hümâyûnirsâlve takrir sefer babında mufassala sadır olan hattı Hümâyûnvekâimekâmve şeyhulislam ve sair ricâlrikâb taraflarından tahrirat vürûdve bidayet ve nihayetvekayı ‘ ma ‘lum ifrad cunud oldukda beктаşiye taifesi a (mar ibcihan hoştirazinYekdim niset) zemzemesiyle hacı beктаş veli demine hu diyerek kelbanın meseretleMeserret tanin endâz kebned firuze gün ve ahenk laf ve mefharatla ğalğale saz deştve hamun olûb (haz emin beraketul beramek) vetiresiyle kah hacı beктаş velininSüruru haniyetine ve kah ocağın feyz ve kerametine Hamel ederek Ordû-yuHümâyûnu hemrenkMikedede-i bedmistan ve hemhal tımarhane divana kan eylediler a (canistanın verdiği ma‘cundu hasiyetludur) esrarınca bu keyfiyet hoşmendane şehd zehramiz ve sebükmağzaneMahz teryak afiyet enkiz hasiyetlerinden te’sir edûb ne hal ise herkes mezacıMuktezasını tecerru‘ ve havsalası mukaddarınca hazm edûb bir mucib emri cedidMe’muriyet kadimelerine cehd cehidi tecdid eylediler misli meşhur der ki cami‘ her ne kadarBüyük olsa imam bildiğini okur kezalik muktedi namazda ta ‘cil edûb imamdanevvel selam veremez

Tebdil-iSadâret be-zûr-i Ağa-yı Yeniçeriyân

Çün şu‘bede kar dehr bukalemun verayı perde-i kemundan vech-imezkûr üzre suret diğerezhar eylemekle Âsitânede ve orduda şeunat sığar ve kibar dahi başka heyetlere münkalib olûbhusûsan ocaklu eşrasına şiddet eşr ve batırdan naşi âleme sığmayub her biriBir güne tur nehut ve tenmer ve şemuh enf ve tecebbür birle esrar çekmiş işrar gibi harekâtNadir berabere ibtidâr beyit (var mıdır meydan aşkın bir dilâver süruri * işte meydan işteErmerdim diyen gelsun biri) edasıyla her biri dünyaya salahavan suretinde nemudarve sair vükelâyı Ordû-yuHümâyûn dahi an asl iki fırka olûb kimi müstevliyanSabıkaya ğayz ve kine sebebiyle suret tebdilden memnun ve kimi mûmâ ileyhiminŞu ‘belerinden olmağla ez derun ğamkin ve

mahzun olmuşlar idi elkıssa a (gördün zamanauymadı sen uy zamanaya) tavsiyesince bil cümle bit tu‘vel ıztırar şuyuh

s. 96

Nakehzahur kadar makdure siperde rüşte ihtiyar ederek isticma‘ tevsen zihne dimağ vemesâlih me‘murelerinde culuhgah se-ı bi ferağ eylediler karine-i hal yeniçeri Ağası pehlivan ağa dahi gūzar şepzir olduğu üzre makamında ibka olunub der akib Tebdil saltanatla cūlus Hümâyūn haberi bil cümle ocaklunun ğubar hudşe-i hatırlarını Bir günde silab emniyet husūsan yeniçeri ağasının biğani balta kesmez olūb Dü bala nuşuh mend selafe meserret olmağla bil cümle erkânı devlet ve yeniçeri ve sair Ocakların ser kerdkani tebrik cūlus-u Hümâyūn vesilesiyle bargah sadaret penahiye Azimet ve te‘diye merâsım tehniyet edūb taraf sadrı e‘zamiden dahi cümleye Bu yeniçeri ağası tarafına cevahir baş nevazeş ve teltif ve bil ittihad uğur din ve devletde Me‘mur oldukları emri cihada yarayı meknet ve ictihad eylemeğe ağra ve terğib edūb Hazar dahi ser cūnban kabul ve mutaveat olarak dest keşid ahir sohbet ve herkes Çadırlarına mūrâca‘at eylediler bu vecihle meyânedede bihar kedurat ve esar burudet zail oldu diyerek vūkelâyı devlet şükür gūzar minnet iken ferdası kethüdâ Refik Efendi Reis ğalib Efendi bil mūrafaka tebrik ibka mansıb zımnında yeniçeri ordusuna azimet edūb tarh külfet ūlfet hılalinde yeniçeri neferatının tebdil sadarettalebinde olduklarını ağayı mūmâ ileyh tezkar ve tahkiki lazimededen olduğunu işar ile Olbabda ısrar eylemekle naçar meclis mezkûre erkân devletden ba‘zıları dahi İhzar ve muktezası vecihle kavlı ve karar ve ba‘dehu alay ile hıme-i sadrı e‘zamı vuruşlarında piş ezin kâimekâmi serdarı ekremi husūsi şun Ordū-yu Hümâyūna Teşrif eden kâimekâm esbak ebu Bekir Paşayı cümle ağayan ocak ve erkânı Devlet-i ‘Aliyye bil ittifak Ordū-yu Hümâyūn kâimekâmi nasb ve ta‘yin ve livayı nusret ettevayı Teslim ve cümle ma‘rifetiyle serdarı Ekrem Hilmi Paşa’dan mührü Hümâyūn ahz olunub vuku‘ bulan haline nakir ve katmir arz mahzar tahrir ve temhir olundukdan sonra ehşame karib sadrı sabık Ordū-yu Hümâyūna iki saat mesafede bir karyeye Kapucı başı cebbar zade ma‘rifetiyle def‘ ve tesrib olundu vech-imezkûr üzre

s. 97

Mahzar mezkûr rikâb müstetaba vasıl vemüşârın ileyh hakkında tahrir vetez bir eyledikleri Mukalata mubni min ba‘du sadaret sipehsalarlığı ordunun ihtilaline mu’eddi olacağına vūkelâyı devletin ilm ve itla-ı hâsıl oldukda dur endişane

a'yan (eyne heme evvelEsar cihan efroz set) diyerek şevriş nizâmı devlete istidlal eylediler pes keyfiyet mezbûreRikâbı şehriyâriye ba'del arz hane-i fetva penahide akd cemiiyyet ve mezac şehri ve dehrecisban bir vezir alişan tedariki zımnında tertib mukaddeme-i meşveret edûb bilahire an aslYeniçeri ocağından bir keşide vemeyâne-i ifrad ve evtad Devlet-i 'Aliyyede perveride olmağlave kat ve hale ufak ve hassatu mezac askeriye cisban olmak tasavvurile anadolu valisiÇelebi MustafaPaşa setücide-i güzineş ve istifa olmağla derhal tarafı müşârun ileyheHazine dar ağa ve satatiyle mühr vekâlet cihandari ve menşur sipehsalariye mashubTeşrifatı seniye irsâlveOrdû-yuHümâyûna azimeti emr ve isti 'cal olundu

Sûret-i Hatt-ı Hümâyûn

Sen ki vezir-i e 'zam vevekil-i mutlakım ve bil istiklal serdar-ı erkemimÇelebiPaşasın seni selamı şâhânemle teşrif eylediğimden sonraMa 'lum ola ki hüdvendigâr sabık zamanında sadık olmayan ba'zı vükelâ kendiCer menfaatleri için biraz mezalim ve bidat icad edûb memleketleri harab ve kafe-iümmeti Muhammedin kulubun-ı tenfir eylediklerinden başka umûr saltanat seniyyeye bayağı şerikOlmuşlar idi biinâyetullah teali tahtı Osmani benim zat hilafetsematımla teşerrüf eyledikdeNizâmı cedit asâkirini kaldırdım ve ecdadı ızamım zamanlarında olduğu vecihleKafe-i umûrun tanzimini emr eyledim ve din ve devletimin düşmanı olan Rusyalû ile kema kanSefer-i Hümâyûnum muhakkak olûb sadrı sabık İbrahim Paşa idare-i umûr askeriye ve tanzim mehamSaltanat seniyyeme adem liyakatına binaen azl olunmağla seni kariha-i Sabiha-i mülukanemdenvekâlet mutlakam hıdmetine bilistiklal ta'yin ve ruhsat kamile ile serdarı EkremNasb edûb mührü Hümâyûnumu hazînedâr ağa kulum ile sana irsâl eyledim ve ruhsatve istiklalini cümleye i 'lan için hala' fahire-i mülûkânemden bersub semur

s. 98

Müstevcibus surur sultani ve bir kabza şimşir ad ve tedmir hakani gönderdim vusûldeHılat has mulukanemi duş hamiyetine iktisa ve şimşir cihangir şâhânemi meyânğayretki bend edûb sana verdiğim istiklal muktezası üzre kafe-i umûr seferiye ve i 'malve idare-i askeriye ve sair meham saltanat seniyyemin vech-i layıkı üzre idare ve ruuyyetinidikkat eyleyesin ve iş bu sefer hümâyûnumda hak teala seni ve seninle bile dini mubin uğurundadar ve diyar evlad ve ıyalini terk edûb düşman dinden ahz intikam için fi sebilillahcihad ve ğazaya kıyam edenleri mazhar saadet eyleye senden her halde ğayret ve sadakatme'mul şâhânem olduğundan başka Ordû-yuHümâyûnum

ser askeri MustafaPaşa'nınve yeniçeri ağasının dahi din ve devletim uğurunda se-
veihitimâmlarını işideyûrumBerhudar olsunlar sana her vecihle ruhsat ve istiklal
şâhânem derkârolûbsenden cüzü vekili maddede tarafı Hümâyûnuma arz ve istizan
iktiza etmez emr ve re'yinbenim emr ve re'yimdir sana sadakat üzre hıdmet edenler
din ve devletime hıdmet veriâyetve hıfâfi hareket edenler din ve devletimize hıyanet
etmiş olurlar sen dahi sadakat edenleritaltif ve tekasil edenlerin cezalarını tertib edûb
muktezayı istiklalini icraya se-ıeyleyesin velhasıl sana her vecihle istiklal tam
vermişimdir göreyim seni ne güne hıdmetveibrâz sadakat edersin hak teâlâ habibi
hürmetine cemi' ümmeti Muhammedi kariben enva'Futuhât celile ile mesrur eyleye
âmin bihurmeti Seyyidul murselin

Layiha-i Lazimetu'l-İstimâ'

Biddefeat iltizâm mala yelzim tarikasınca itab kadem kalem ve israf medad
ve rakam olduğÜzre bir müddettenberu zeval maye-i asabiyet sebebiyle ehli İslam
aled devam düşman bed fercamdanLeked kufte-i kahr ve inhizam ve her hareketde
nice erazi ve memlekete destizde iğtisabAdv kemnam olduğuna mubni derun
islamiyanda mahz hamiyet diniyyeden naşı olan Ėazave cihad azimeti bil külliye
nefsanî kine ve husumeti mütebeddil ve hemişe ahz ve intikamDaiyesi karar yafte-i
eali ve esafil olmağla daima sefere müteallik hatut Hümâyûnve evamir âliyeve sair
güne tevciye ve tenbihat ve muhaveratın metven ve ibaretleri bilcümle

s. 99

İ'dadan ahz intikam ta'birini mütezammin olûb feriza-i zimem müslimin olûb
Ėaza ve cihadTa 'biri bil cümle mehcur ve havali lisan ve beyandan dur olmağla
nefsani hareketin müntecHayr ve bereket eylemeyub ne resme serdâde hazelan
vevehamet olduğu vareste-i kelefe beyanve bu şuyuh na ma 'kul muhzan Ėaflet ve
zehulden neşet eylediği nümayan olmağın tenbiyeve ihtar kasdıyla cümle mu'teriza
suretinde bu mahale işaret ve işarsıza görüldü(ma bakısa-i baz abim) çün hattı
Hümâyûnve teşrifat efsun şâhâne ile hazînedâr ağavezir müşârun ileyhe mühr
vekâleti iblağ ve heman hafzasına mevzu' tehaf ve saya ve tarafTenbihat
padişâhâneyi ser pençe-i natika-i sadıkane ile kise-i samia-i müşiranelerine
ifrağEyledikde dersaat eşheb süvar azim ve müsaraat olûbOrdû-yuHümâyûna kamir
sayvusûlve sera perde-i sadaret ve serdariye saye say kudum ve nuzul eylediler
merasim mi'tada husûsu te'diye ve ikmal vehazînedâr ağa nail genc ataya olarak
iâde-i suyÂsitâne-i Âsıman misal kılındıktan sonra mevkul uhde-i sadakat iştimalleri

olan umûr seferiyevemesâlih askeriyye destibaz mübaşeret ve iştiğal oldular mersûm hamme-i tahrir olduğıüzre devri saltanatın tebeddül veintikâli ve İbrahim Hilmi Paşa'nın suret beşîada inızalıocaklunun ğaleyanları ve onlar İstanbulda olanı tedmir eylemeleriyle biz dahi bu radde olanları ta'meişimşir edelim zeminlerinde hezeyanları ordu ricâlını havf canla teb ve tab muhannet ve ıztırabamübtela ve dehşet ve vahşet ile bitab ve tevan eylemekle Ordû-yuHümâyûnda bil külliye esbabNizâm nabud ve öte cânibde çerhacı Paşanın inhizamı ılave renc na behbud olmağın erkânDevlet yaderkil hayret ve Halide külzar dehşet olduklarından ser asker Paşayı da 'vetve oldahi hezar mah icabet ve measker zafer rahbere rikz sitan setut eyledikde taifebağiyenin filcümle esar teğallublerin emaha ve bu vecihle Ordû-yuHümâyûn ahalisini erahaeyleyub kuvvet zâhire sebebiyle hıme nişin iğtirar ve mührü Hümâyûnun kenduden tahlifiniHatıra getiremeyub dide keşay şehrullah intizar iken çeledi MustafaPaşa'nınSadaretle kamir ve buyurulduğundan beğayib münfeal ve müdebbiran murun iş bu tercih bilamürececah güne re'y kabihalarından pek azade del ve padişah nevcahdan dahi istifayı

s. 100

Deruni hâsıl olmağla mukarreban dergâh saltanata ibrâz suret ve sadrı a'zamHakkında dahi muâmele-i ğaribe izhâr ederek fek tanab ikâmetve ruscak tarafına kermRikâb azimet edüb min ba 'de semuh enef enfe ve istikbar birle izhâr rahavete ibtidârve hemna uhde-i idarelerine munhasır olan zehâyirve mühimmat asker husûslarındaMüsamaha belki pes perdeden mümanea vadisinde rüftarları rafte rafte serdarı ekremleMeyânelerinde nevan sevran ğubar nefare serdâdeve sadrı a'zam dahi vak' mesned sadaretle serdarı hükmünde başka ocakludan neşet etmekle arizul vesade olûbMüdahene ve mülayene mekûlesi kelimat hakimaneden piyade olmağla müşârun ileyh AlemdarMustafaPaşacânibine anf ve şiddetle muâmeleye ağaz eyledikce müşârun ileyh taraından dü baladırDer şitane ve na dostane evza' na beca ibrâz olunarak Ordû-yuHümâyûn ahvali ihtilaleRu nihade olûb bu münâfeseve münakaşadan Ordû-yuHümâyûnda bulunan erbabı şuur üftadeHalab ıztırab veÂsitânedede olan müdiran umûr mevkuf şeşdir telaş ve inkılabOldular gerçi gerek ordu ricâlinin ba 'zı mertebe tedabir hıkimet amizleri verikâbMüstetabdan peyderpey tevarüd eden nevaziş maye-i ğayret engizleri te'siriyle meyânelerineArız olan kerd keduret münselib ve suret selim ve safvete müntezır olûb(kenad etsin yine ayıb şekaf kase bakidir) nişanesi üzre derun tarafeyndenEser münafi na peziray safa (esni aleyh

ve yensi aleyh ve fil kulub zaain kinesi temkinYafte-i sadr herd veMustafaolûb bilahere bu sernâme mübayenet ve nefar ne güneMüeddi kar na hemvar olduğu inşallah Teala mahallinde tahrir ve tezkar der uhde-i küllinMüverrih raset güftardır

Tevcîhât-ı Vüzera

Anadolu eyaleti çelebi MustafaPaşanın sadareti takribiyle münhal olmağla sabıkan karahisarMütesarrıfı olan vezir esSeyyidAlâeddinPaşa'ya tevciye ve ihsan olundu

Ba'zı Tevcîhât-ı Ordû-yu Hümâyûn

Mah cumadiyel evvelinin on beşinci günü RefikEfendikethüdâlıkdan

s. 101

Ma 'zul ve tevkıı divanı HümâyûnOsman Efendi evvel makamaCavuşbaşı sabık Mehmed arif Efendiye hıdmet riyaset ve yeğeni İbrahim ağayaÇavuşbaşılık veReis sabık ğalib Efendiye nişancılık seza ve her biri mahalMe'muriyetinde paberca veçend ruz mürevverinde RefikEfendi evad ve ıyalini görmekHülyasıyla sadrı a 'zandan bil istizan ba'zı tahriratla Âsitâne tarafına revanOldu

Harb ü İnhizam-ı Çerhacı Ali Paşa

Çün gûzar şepzir olduğu üzre ser asker Paşanın nahlef sadaret sebebiyle vükelâyıDevlet-i 'Aliyyeye çehre nemayı infial ve barkiran del ğayzul vedi sadrı a 'zamn vücûdınıİstiskal eylemek sebebiyle Ordû-yuHümâyûnun nizâmı hali desterdei şuriş ve ihtilal olûbve bir taraftan bir müddetden beru ocaklunun ocakları kala ' ve ezale endişesiyle münekkine-i raibve ıztırabdan efşerde ve nüfus zaide hükmünde olduklarını teyakkun birle dimağ del ve canlarıBirer hudşe ve inkılabla efserde iken tebeddül dihim ve tac sebebiyle yine balarev bam istidrac olûbĞaile-i haile-i derunileri zaile olmağla emin vesükûn peyda veDevlet-i 'Aliyye askerisiKema fil esbak kendulerden ibaret olmak runema olmağın kuleli bağçesinde bend ikaldenRehayab serye-i debab gibi bi bak ve pervâ etraf ve inhaye kerd efşan şer ve şeka olarakMütealliyane ğaleyanları ve mevâcib ve ta 'yinat ve sair husûsatda ser keşane bağive heyacanları Bîrûn havsala-i tahammül ve teklifat vesehmilatları kasımetüz zuhûrtelakkive tekabül olûb evvel esnada karşı yakada asker i 'dayı bed nihad tabur bend tehazzübve ihtişad olmağla çerhacı ali Paşa maiyetine mikdar vafi

süvari ve piyade asker ta ‘yinve ne hal ise bir mikdar dahi yeniçeri neferatı terfik olunarak karşı tarafa emrarve çoğunki akıbet kare çeşm intizar oldular askerinin sazkar payidar meydansebet ve ıztıbarları olmadıkları münhez maudetlerini muktezı ve hasaret külliyei müfziOlmağla bu keyfiyet keder şiar cânib islamiyane bais terettüb zaif ve inkisar ve tarafı i‘dayaMüverris terakki kuvvet ve istithar oldu

s. 102

Ğulû-yi Yeniçeriyân ve Katl-iAğa-yı Yeniçeriyân Pehlivan Ağa

Mesluk kadm kalem olduğı üzre ağayı mûmâ ileyh fi zate şedid eşşekime irut tab ‘Derşet havi bed guy tir zeban yave dehan herzekar ve del ezar cesur ve nefsanıCandâde cah celal ve kamirani bir merd canı olüb şuyuh tebeddül ve ibka vukuındanSonra ise ser şar nüshu ğarur ve mest selafe sürur olarak manend iblisMerdud bil külliye teneffüs vücûd birle ser behva ve a ‘yan vükelâ kefe-i mizan i ‘tibarındaHemsenin heba olduğından başka kendi kavmine dahi bad burudet muâmele-i na kevare ağazve sair avaid ve mevaciblerine itale-i dest tam ‘ vaz edûb hemvare dilşken ve hatır ezarAkval ve etvar ile anları dahi bizar ve delfikar eylediğıne mubni cümlesi kenduye bed sekalve bahane cuy lağzeş ve zeval eylediler karine-i hal cah günü hasbul iktizar ikba cemiiyyetgahNeferatda debus bikef tekellüf bir tarafa ahz ve batş ile resm dar ve kire mübâderetve manend seiban zehrabe feşan deşnam olarak güya ki kavm hud kamek terbiye ve te’diblerineĞayret ve ikdam birle pin puset piray Bektaşî hükmünü icraya teşmir saad satvetEtmekde iken azerde niş ezari olan neferat nefret eyat heman herçe bad ebad edasıylaZenburek tüfenk huş ahenge küşad verub derhal safha-i vücûd bed bu dini numune-iĞurbal eylediler hakkında (la yentetih fihi ğuran) misli derkâr ya ‘ni manend dem acema havnMahkuni biçun ve çerahdır vecübar oldu bu cihetle münhal olan ağalık sabık kavıKethüdâsı selim ağaya layık görüldü ağayı maktul mahzul ve pir pişkadem taife-iEbval fuzul çend ruz ikbâl la bekay dünyaya estenad ve zehr hund dehrPür kahr ve belaya i ‘timad ile lekab ittifakısı olan pehlivanlık dadini iğta ve kahramanlıkHükmini icra kaydına düşüb muktezayı zat bed sereşti üzre aceb pendari ileTebahtur ve herkese hud furuşi temerrüd ve tecebbür edûbendâze-i haddinden efun tavrve kerdare cesaret ve mesaha-i isti ‘dadından Bîrûn evza ‘ na hemvare mübâderetHusûsan hasisa saltanat olan azl sadraray vekâlet maddesine evvelKüstah bi edeb müstekal sebep olmağla bu cihetden nağme-i na raset çeğane-i çengane-i laf

s. 103

Mübahatı perd Bîrûn samia hıraş ricâlOrdû-yuHümâyûn olmağa başladı suretKerihe-i mezkûre üzre tebdil sadaret mehaz ihlal namus devlet olduğundanBaşka bir saat mesafede ikâmetinizin olan düşmana ihlalara ve hul Ordû-yuHümâyûni‘lan ve eraet birle dev bala şerkirliklerine badi olduğu bedidardır ve gah ve bigah evvelŞahıs merkûm gümrah Âsitâne-i saadetde küşte-i tiğ tebah olan ricâlhüsranma’lŞu ‘belerinden hala orduda dahi nice bakiye-i ğayri nakiye kalmağla anların dahi nehri tuna gibiCeyhun havnların icra birle eclaf eslaflarına ilhak eylemek vacibe-i zimmet himmet ğazatBektaşiyedendir diyerek telmiha ve tasriha kar bendan Ordû-yuHümâyûni ciğer havnRiş renciş ve ezar ile her birini zar ve zebun edûb anlar dahi hakimane temelluk ve müdaheneveizhârhusûsiyet ve mülayemet ederek emrar ve havale-i kahr mülk kahhar ederler idive bir taraftan kendu kavmine dahi mütehakkimane tavrına kevar ve fi zate şevh çeşm ve tama‘kar olmağla revatib ve mecellu batına hursend olmayûb mevacib ve ta ‘yinat neferata dahi dest dirazHırs ve az olarak mütehalik cem‘ ve idhar olmağın bikullil vücuh cümleyi kendindenDelkir ve sağır ve kebiri münharifuz zamir etmişidi taki peyman-e i atv ve istidracı lebrizve hakkında nize-i ğayret reb aziz sertiz olûb zahmhurde-i şemşir kalem tahrir olduğuÜzre (eza cae ecelul bair ham havlul beir) seir hafrine sevk taz yane-i kaza bi bahaneİle revane ve bir alay kadir endâz şehbazların mühre dest ahenk tüfenklerine hedef cismBi şerefi nişane oldu(mur heman be ki ne başedperş) maktul merkûmun peyam inıdamıSadrı sabık hılmi Paşaya henüz mahal me‘muriyetlerine vusûlden mukaddemce vasıl olmağlaDel ğamkinine inşirah külli hasıl olûb evvel haber hayr manend ayet secde kendulerineMucib sücud ve müstevcib teşekkür güzari dergah hay ma‘bud oldu beyit (müntekımdırBir ismi mevlanın * çokdur lutfi hak tealanın)

Akd-iMütâreke bâRusya

Çün Fransa imparaturi leh ülkesinde cari nehir telzid kenarında Rusyalû ile terk mükafehave akd mesâlihaedûbDevlet-i ‘Aliyyeyi dahi üç madde ile muâhedelerine idhal

s. 104

veFransalû müteahhid olduğu haberini ta‘yin eylediği mütevassıt ma ‘rifetiyle Ordû-yuHümâyûnaİsal veÂsitânede mukim elçisi Sebastiyân dahi ba takrir arz

dergah muhlidulİkbal eylemekle bir mucib muâhede akiddir baka-i mütâreke eylemek için Ordû-yuHümâyûndanTevki-î divanı Hümâyûn ğalib Efendi ta'yin olduğuna binaen yer göğü civarında FransalûdanMe'mur ve murahhas ma'rifetiyle mah cumadiyel ahirenin yirminci günü mukaddeme-i sulh ve salahOlarak emr mütâreke rabita pezir ve iktiza eden temessükler ba 'del mübâdele şurut mütâreke üzrecânib serdar ekremiden veRusya cenerali tarafından kabul ve tasdik birle tanzimve takrir olunub evvel vecihle tarafeyn askerisi asude-i meşğale-i daru kir oldu vech-iMezkûr üzere Devlet-i 'Aliyye ile Rusya devleti beyninde akd olunan mütâreke müvadiniMüştemil senedi ve tarafı serdar ekremiden tahrir olunan tasdiknâmenin suretiBiayniha bu mahale kayd ve imla olundu

Suret-i Tasdiknâme

Bais tahrir kitab hakikat nisab oldur ki Devlet-i 'Aliyye-i ebedil karar ile Rusya devletiBeyninde bundan akdem tekevvün eden muhasame veşekâkın mütebeddil müsaleme ve vifak olmasına haşmetlûFransa imparatorive İtalya kralı cenablarının devleteyn beyninde kabul olunan tavsitiyle bu def 'a tarafeynden hüsni niyet ve rağbet senuhuna mubni mukaddeme-i sulh ve salah olan mütârekenin bil hayrul meymene akd ve temhidine cânibmeali menâkib saltanat seniyyeden hala tevkıı divanı Hümâyûn izzetlu meveddetlu SeyyidMehmed ğalib Efendi terhis veRusya devleti tarafından haşmetlûRusya imparatorinin müsteşar hassı riâyatlu ceneral (serciyo laskaro)Ba ruhsat tahsis olunmağla Fransa imparatori müşârun ileyh tarafından iş bu mütârekeyeDair meclis mükâlemeye me'mur kılınan Kolotel Ajotan kumandan rağbetlu Kelimnu hazırOlduğu halde bil mükaleme zikri atidi mevâd üzere şurut mükalemeyi rabt edûb(birinci madde) iş bu sened mütârekenin imza ve hatmi akabinde bahru berr ve nehirde ve kaffe-imevazıdaDevlet-i 'AliyyeveRusya askeri beyninde cümle hareket hasımane terk ve ref 'Oluna ve bu babda cemi' me'murlara cânib sadrı a 'zamiden veRusya devleti cenerali

s. 105

Anşef cenerali tarafından acaletu ulaklar ihracıyla tenbihnâmeler erişdirilerek şöyle kiBundan sonra tarafeyn askeri meyânında muğayir selim ve safvet bir güne hareketve husumet olmayûbmuâmele-i dosti icra oluna (ikinci madde) Devlet-i 'Aliyye ileDevleti Rusya beyninde müvalat tamenin müceddeda rabtı tarafeyn muahedinden niyet halisaDerkâr olmakdan naşi iş bu mütârekenin imzasından sonra vakit geçmeksizinMesâliha-i hayriyenin dahi akd ve temhidi zımında cânibeynden

murahaslar ve mahal mukâleme ta ‘yin ile ictima ‘ ve müzakere ve sulh ve salahın akdine mümkün mertebe ta ‘cile tarafeyn müteahhidve ba ‘de ezin muğayir halet tekevvün etmemesine cânibeyn mukaddem ve mücedded olûblâkin ihtimal baid olarak şayed bir taraftan suubet vukuyla maslahata hâlel gelur ise beyned devleteyn mütâreke evvel bahara ya ‘ni sene-i hicriyenin bin ikiyüz yirmi üç senesi şehri saferi ğurresineve tarihi isevinin bin sekiz yüz sekizinci senesi nisanının üçüncü gününe kadarMümted ola (üçüncü madde) Devlet-i ‘Aliyyenin Rusya askeri tarafından iş bu seferdeİstila olunan bil cümle kala ‘vememâlikini veEflakve Buğdan memleketlerini şimdidenİş bu mütârekenin akdi akabinde hayn istilada buldukları heyet ve eşya ve topve mühimmat ile tahliyeye başlayub evvelki hududuna çekile şöyle ki Eflakve BuğdanMemleketleri ve kalalar ve sairlerin tahliyesi iş bu senedi mütârekenin imzası tarihindenOtuz beş gün zarfında teknil oluna ve eyyamı merkûme zarfında mahal mezkûreTahliye olundukca kalalar teslimi için Devlet-i ‘Aliyye tarafından komiser ya ‘ni ba‘zime’mur tesyir oluna vakit mesâlihaya kadar Devlet-i ‘Aliyye askeri dahi memleketeynMerkûmetinde beyhude turmayub eyyam-ı merkûme zarfında tunanın sağ cânibineÇekile kezalik hayn mesâlihaya kadar İsmail ve ibrail ve yer göğü kalalarında dahiMikdar kifayeden ziyade asker kalmaya ve evvel emirde Eflakve buğdandan RusyaAskeri çekilur iken tarafeynden muhabere olunub Devlet-i ‘Aliyye askeri dahi beraberÇekile vemesâliha murahasları vürûdine dek Eflakve buğdanın idaresine müdâhaleolunmaya ve iş bu şart muktezasınca Rusya askeri tarafından tahliye olunacak

s. 106

Kalalar ahalisinden ma ‘da akd mesâlihaya değin Devlet-i ‘Aliyye askeri idhalolunmaya (dördüncü madde) zikr olunan üçüncü şart mefhumu üzre RusyaDevleti bozcaadayı ve iş bu mütâreke-i hayriyenin haberi ak denize varınca kadarSair istila olunmuş mahal var ise anları dahi tahliye ve teslim edeceği misillu akDeniz boğazının etrafını küşad için oltarafda olan gemilerini kaldırubKendi limanına gider iken ak denizde şedid furtına ve yahud ahir güne eşedİhtiyac ile hacet mes edûb bir mahalle uğradıkda Devlet-i ‘Aliyye me’murlarıTarafından esnayı muhârebede Rusyalû tarafında kalan Devlet-i ‘Aliyye kalyunive esirleri ve sair bu mekûletutulmuş sefine ve eşya var ise anlar dahi red vemuhârebe-iMerkûmede tarafı devlet aliyyeden alınmış Rusya sefinesi var ise kezalikİade olunub zikr olunan Rusya donanması gider iken akdenizde Devlet-i ‘AliyyeReayasından kimesneyi istishab

eylemeye (beşinci madde) kezalik seneve evvel tarafda vakı‘sair boğazlar tarikinde dahi mevani ‘ olmamak veDevlet-i ‘Aliyyenin sefaini keşt ve gûzar etmek için evvelhavâlideRusya devletinin inceTakımından ma ‘dud kayıkları var ise cümlesini boğazdan taşra çıkarub haricdeDokunulmamasınıDevlet-i ‘Aliyye lazım gelenlere tenbiye eyleye ve hacet mes edûb bir limanaGirerler ise mümanaat olunmaya (altıncı madde) hukuk ifrad beşerde riâyet lazime-iNasfet olmağla tarafeyn muâhedeynden nemikdar esir var ise te’hir olunmayub RusyalûTarafından Devlet-i ‘Aliyyede din İslami kabul ve osmanlulardanRusya tarafında tenassur edenler olur ise biltahkik anlardan ma ‘da zekurve inas veDevlet-i ‘AliyyeveRusya reayasından kanği rütbeden olur ise olsunBila semn vela avz tamamen sebilleri tahliye oluna ve elyevm Rusya devleti tarafından olanDevlet-i ‘Aliyye kala muhafızları ve me’murları ve sair cümle ahalisi iş bu mütâreke akabindeBuldukları yerlerden bila noksan ihrac güc ve eşyalarıyla tarafı Devlet-i ‘Aliyyeye irsâlKılına (yedinci madde) iş bu mütâreke senedinin cânib serdari ekremiden Rusya devleti

s. 107

Tarafından ceneral anşef rütbelu riâyetlu miklesun tarafından iktiza eden tasdikTemessükleri bila ihmal gönderilmek üzere Türkîve frenkcesi tarafımızdan veRusya devletiMurahas ve mütevessıt mûmâ ileyhuma câniblerinden hatem ve imza vemübâdele olunmağla zikr olunan tasdik temessükleri dahi bir hafta zarfında ve mümkün ise daha evvelce mübâdele oluna ve bu sened olmak üzere tarafeynden keteb ve imla ve iş bu yirmi iki cumadiyel ahiresinin yirminciGünü yer göğü kalası havalisinde islabuzi karyesinde mübâdeleve i ‘ta olunmuş olmağınCânib şevketmenâkib hazret tacidariden vekâlet mutlaka ve ruhsat kamilemiz muktezasıncaTarafımızdan dahi şurut merkûme tamamen kabul ile riâyet olunacağı hasebiyle tasdikenLelmekal iş bu temessük tahrir vemübâdelet i ‘ta ve tesyir olundu hurrire fil hadi vel işrin minCumadiyel ahire lisene isneyn ve işrin ve mieteyn ve elf fi sahrayı silistre (imza) (elmüstemidMinallah ila kerim çelevi SeyyidMustafa elvezirul a‘zam)(kezalik Devlet-i ‘Aliyye ile Rusya devleti beyninde münakid olan mütâreke maddesindeSırpluya dair olan senede tarafı serdari ekremiden tahrir olan tasdiknâmeSuretidir)Bais nemika oldur ki Devlet-i ‘Aliyye ile Rusya devleti beyninde mütârekeAkdi zımnında cânibDevlet-i ‘Aliyyeden murahas olan halen tevkiiİzzetlu meveddetlu SeyyidMehmed said ğalib EfendiveRusya devleti tarafındanMurahas riâyetlu ceneral serciyo laskaromeyânında iş bu cumadiyel

ahiresininYirminci gününde imza mübâdele olunan bir madde elhaletu hazihi Devlet-i ‘Aliyye ile Rusya devletiBeyninde akd olunan mütâreke şuruti muktezasınca memâlik sıriye tarafeynden terk olunmakİktiza eylediğine mubni elyevmu ve din ve fethul İslam beyninde tecâvüz etmiş olan sırplu içindeBulunan Rusya askerinin oltarafda bulunması cihetiyle ol-halde dahi terk harekâtHasımane olunmak lazimedden olmağla mesâliha murahhasları vurudine kadar evvel semtdeDahi mütâreke olunmak üzere taahhüd olunub deyû tahrir olunmağla tasdikan lilmekal tarafımızdanDahi iş bu temessük ketebe ve imla ve i ‘ta olundu hurrire fil yevmul hadi vel işrin

s. 108

Min şehri cumadiyel evveli lisene ehadi ve işrin ve mieteyn ve elf (imza)(elmüstemid minallah illa kerim çelebi Mustafa livezirul a‘zam)

Avdet-i Ordû-yu Hümâyûn ez-Ada ve Vusûl-i be-Silistre

Bundan mukaddemce istişmam revayih selim ve salah olunmağla emade-i heyet harb ve kifah olunmak kaide-i ihtiyatisine mubni Ordû-yuHümâyûnasâkir mansure ile karalaş meyânındakâin ataya ubur etmiş olmağla ba ‘de akdil mütâreke yine muhimgah silistreye avd ve kafulve mahal kadimine hat rahal nuzul olundu

Tulu‘-i Necm-i Dünbâle Dar

Mah recebin ikinci gecesi ğarb şimali semtinde zeni şark cânibine metuce bir kevkebDünbale dar tabidar tali ‘ ve bedidar olûb kutbu şimali cânibine toğru seyr ve hareket ederek üçMah müddeti arz didar eyledikten sonra dünbale keş istitar oldu tulu ‘ necm mezkûrNevadirde olmağla sürurinin havir tab ‘ı Enverlerinden serzede-i tulu ‘olan ahter tarihNiku terder (tarih)(ahter dünbale dar asuman kıldı tulu‘) (layiha) riyazıyundanBatlemeyus ve hukemayı hend indelerinde zevat ezzevaib sair kevakib heyet meriyeleriüzre on iki nücuma mahsusdur kimi gesu dar ve kimi dünbale dar ve kimi suretİhrada nemudar der hak celle ve ala hazretlerinin umûr külliyyeden bir emr izhârineİrade-i aliyyeleri taalluk eyledikte emri mezkûrzuhûrine muntabi ‘ olan bir kevkebi izhârve dekayik şinas olan ıbadine istibsar ve tebettül ve istiğfare ibtidâr eylemeleri hikmetRahmetşiarı zımında kablel vuku ‘işaret ve işar ederler ve kevakib mezbûre sairnücum gibi on iki burcda seyr ve hareket edûb derecat felekiyeyi ala hılafun nucumMa ‘kusen kat‘ ederler ve hukemayı feres indinde gerçi kevakib saire şeklinde olûbLâkin hak Teala hazretleri muradı şerifleri olan emri

azimi lihikmetu izhâiradelerinde kimine gesu dar ve kimine dñnbale dar izafesiyle erae ederler ve ba‘zı hukemaİndinde bunlar nñcum olmayñb belki evza‘ cuyeden bihar muhterikdir suvar mñnekdireñzre meri olurlar ve bunlar yedi suretlerdir sevabetin nucum derler ve menahıs felekiyedendir

s. 109

Behr şeban ruz hareket mu‘tebireleri mñteřabe ve ma ‘kus olarak heman yirmi dñrt saniyeyeBaliğdir ala kellar kavlin her birinin ismi mahsusı vardır muvaidd nahsiye felekiyeBurclarına göre ictihad ederler husñsan mukarenet kamerde cñmle mahzuratdan add ederlerHalul eyledikleri burcların ve mensubatlarından harub ve fetn ve tautve sair havâdis şeniaya istidlal ederler mesela anlardan iri Hamel burcunda nñmayan olsaHamel mensubatu olan ırak veParisve Azerbaycan ve bilad efrenc ve yemen ve Filistin mekñlesiMemâlikinde fetn ve hurub ve helak fil muluk ver rusa ve isti ‘la eşrar misillu ihdasAzime zahir olñb vakir ibtida meşrak semtinde nñmayan olursaahkâm kñllyesi evvelİktarda layeh olurlar ve kas aliyye elbevaki evvel hengamda ba ‘zı fen eşnay nucum olanlarKevkeb mezkñrun tului burc esedde olduğunu takdir ve nice ahkam takrir edñbBazene taali bittedric hevida oldu (sñbhan min sihr cemiul eşya’ bikabzatu kudreteve kahr hayemin meşiete fehval kadir ala ma yeşa’ velehul iâdetu vel inşa’)

‘Avdet-i Ordñ-yu Hñmâyñn be-Meřtâ

Emri mñtâreke suret pezir hitâmolñbOrdñ-yuHñmâyñnün silistre havalisinde ikâmetiniMucib halat olmamağla rikâbı mñstetabdan ba ‘del istizan mahal merkñmdan mah recebinİkinci sebt gñnñ ref ‘ hıya meram ve meşta ta ‘yin olunan Edirne cânibine tevciye mñtayayi‘tizam eylediler mah mezbñrun beşinci gñnñ şemniye vñrñdve on gñn kadar hasbul iktizaAnda meks ve eramla nehzat ve kıyam ve mah mezbñrun yirmi birinci hams gñnñ edirneyevusñl birle mukaddemce tehyie olunan me’vallere hat sikal nuzul olundu

Vefat Kâzi-i Ordñ-yu Hñmâyñnve Nasb-ı Sıdkı zade AhmedReřidEfendi

Ordñ-yuHñmâyñn kazısı esSeyyidMehmed Emin Efendi bu esnada hatm sicil zındıkaniEylediği taraf sadrı e‘zamiden vasıl rikâb cihanibani olmağla sabıkan İzmir kazısıSıdkı zade AhmedReřidEfendi kamet liyakatine cisban görñlmekle Ordñ-yuHñmâyñnCânibine inan riz oldu

s. 110

Tevcîhatı Ba‘zı Vüzerâ

Karaman valisi olûb bahri sefid boğazı seraskerliğiyle muhâfazaya me'mur olan Sadrı a'zam esbak İsmail Paşanın hayatı feşerde-i dest ecel olduğu haberi Erbabı hal ve akd amel semine vasıl olmakla eyalet mezbûre sabık eğribuz ve karlıca Sancaklarına mutasarrıf ve Ordû-yu Hümâyûn çarhacısı olan el-hac Ali Paşa'ya tevciye olunub ba 'de eyyam sabıkan Erzurum valisi hakkı Paşaya tevciye olunmağla müşârun ileyh dahi Boğaza dide endâzvürûdve emri muhâfazada ibrâzyed-i tulayı sei mehud eyledive Maraş eyaleti sabıkan rakka valisi elhac Abdullah Paşa'ya ve haleb eyaleti sabıkan rakka valisi Muhassal İbrahim Paşa'ya ve Trablus şam cerde başbuğlığıyla hala şam valisi olan genc Yusuf Paşa'ya ilhaken tevciye ve rakka eyaleti Habeş valisi melik Ahmed Paşazade Osman Paşa'ya ilhak ve bağdad ve Basra ve şehrizor eyaletleri ilhakıyla sadrı esbak Yusuf Ziya Paşa'yave Erzurum eyaleti dergah ali kapucı başlarından müşârun ileyh zıya Paşakethüdâsı Osman Ağa'ya Rütbe ve alay vezaretle ve köstendil sancağı mir mirandan Palaslı Veliyuddin Paşa'yave Selanik vezareti ibkasıyla sadrı sabık İbrahim Paşa'yave kara hisar sahib hala Ordû-yu Hümâyûn kâimekâmi olan ebu Bekir Paşa'yave livayı Akşehir Ordû-yu Hümâyûn Konakcısı mir mirandan Seyyid Mehmed Arif Paşa'yave livayı Aksarây isakcı muhâfazasına Me'mur mir mirandan Mehmed Salim Paşa'yave livayı Kocaeli hala İçeli sancağına mutasarrıf Seyyid Ahmed Paşa'ya ilhaken tevciye ve ihsan ve taraflarına irsâl fermân kılındı ve diyarbakir Mutasarrıfı murad Paşanın vefatı haberi münakis olmağla eyalet mezbûre bundan akdem Merfu'ul-vüzara olan Şerif Paşa'ya vezareti ibkasıyla tevciye ve mahal şan vezaret Olan etvar na behemvar dan enezcari tarafına müekkida tenbiye buyuruldu bundan akdem Peymude kadem kalem olduğu üzre Şirvan tarafının arazi ve inhası meaden ve cevahir ile Mimlu olûbve meadeni ğayet i'la ve güzide ise demahal mezkûrun etraf ve cevanibi Diyarbakir ve Van eyaletleri veküh muni 'sengistan olduğundan sekan ve katani ası yezidive cibali ekrad ve ehli bağı ve şiddet ve fesad olmak üzre bunların ezale-i şer ve şurları

s. 111

İle meaden mezbûreyi teshir eylemek zımında kavil iktidar beruz yere diyarbakir eyaleti Tevcîhlebu emri ehimme me'mur kılınması husûsunda hüdâvendigâr sabık hazretlerinin Emr veirâde-i aliyyeleri taalluk eylediğine ve mir mirandan bir vecih yurdluk ve ocaklık müş Mutasarrıfı davud Paşanın ma'den

merkûme ehliyeti derkâr olduğuna mubni ma'den mezkûrunHavi olduğu araziye müstevli olan yezidi taifesinin ve ehli bağı ve fesad olanEkradın havali mezkûreden kat' uruk ve a'sablarıyla ma'den mezkûrun zâhire ihracve keremitle i'mali esbabının istihsaline bezl ves' eylemek şartıyla rum ili beğler beğliğiPayesiyle Diyarbekir eyaleti Paşayı müşârun ileyhe tevciye olunub vemûmâ ileyhın suret me'muriyetiHikaye olunarak ledel iktiza mühimmat i'ta eylemek babında Erzurum ve Trabzun eyaletlerivalilerine hitaben ve yezidi taifesinin vukunesiaşireti vesair guruh bağı ve inadın ezale-iMuzirretleri emrinde Paşayı müşârun ileyhe mütabaat eylemek Cizre ve Şirvan beğlerine hitaben ba'dehuiş bu yirmi iki senesi cumadiyel ahiresinin evahirinde mûmâ ileyhın suretMe'muriyeti beyan olunarak mûmâ ileyhın emr ve re'yi üzre amel ve hareket eylemek içinBaşka ve madde-i mezbûre hitâm buluncaya kadar Paşayı müşârun ileyhın kapısı halkına ve gerek tahşid eden asâkire iktiza eden zehâyir diyarbekir ve muş dahilinde vakı' kazalardan rayiciÜzre akçesiyle mubayaa ve iştirasına muavenet olunmak için başka ve zikr olunan bilad hükkamınave saire cumadiyel ahirenin evahiri tarihiyle başka evamir aliyye sadır olûbPaşayıMüşârun ileyhe taahhüd sabıkına mubni emri mezkûr daman bimeyân himmet olduğu esnada dar bekaya azimet eylemekle maslahat merkûme ala hale kalmışdır vakıan vech-i muharrer üzre meadenMezkûre dahil kabza-i teshir olsa Devlet-i 'Aliyye hazinesine imdad külli olacağıĞayri setirdir dergah hüdadan müstedadır ki (etlabur rizk min habayal arz)Ma'den ve mahzenlerini halk ve tesir birle vükelâyı devleti mezalim ve müsaderat fukarave zuafa şeniasından müstağni ve delsir eyleye amin

Ba'zı Tevcîhât-ı 'İlmiyye

Şa'banı şerifin on dördüncü günü Üsküdar kazası yirmi iki zilka'desi

s. 112

Ğurresinden zabt etmek üzre hamse-i Süleymaniye ile nuri Osmani müderrisi olan MehmedNi'metullah Efendiye tevciye olundu ve havace eşşeyh İzmir kazısı sabık ve halaHerze vekil kainat MunibEfendiye yevm tevcîhinden mutasarrıf olma üzre anadoluPayesi ihsan olunub mukaddemat seı küşışı şimdilik bu neticeye iktiran eylediEvvel vahir hakkında na mübarek olduğu inşallah Teala mahallinde beyan olunur mûmâ ileyhMerhum cennetmekan hazretlerinin menfuri husûsan müfettiş Haremeyn ba'dehu izmir kazısıOlduğunda münafi namus ilmi irtikab kerihesi ma'lumları olmağın samimi mebguzDelpir nurları olmağla mertebe-i iltifatdan sakıt

ve derece-i vak‘ kadiminden haziz zillate habitOlmuşidi min ba’de kariha-i sabihadan revatib ve meratib zuhûr etmeyeceği meczumiOlmağın lâkin yine ba ‘zı kurna niyaziyle müttasıl akçe ve boğça mekûlesi atıyyeden haliolmayûb ancak iki defa ser kâtibi şefaatiyle ğaliba fen usule dairBir müellif takdim ve hezar ibramla Mekke payesi tahsil edûb ba ‘de müddeti seyr kebirTercümesi ve taşrada Yusuf ağa ve içerdan kahveci başı ve sair ba‘zıNafizul kelm şüfea himmetiyle İstanbul payesine saud ve heman anadolu sadrını vecheÜmid vemaksûd eylemişidi bu defa vak ‘a-i mezbûrede (elahdetu aler ravi) haylicePehlivanlıkları ve şeyhulislam sükuti veumûr hariciyede nadan olmağla üstadane ta ‘limataHavacalık vazifesini dü bala icra arsasında kahramanlıkları mesbuk olduğundanBabı devletmeabları muracca ‘dünya pir sitan ve muhalif şan ulemâyı kiram ıolan hırs ve irtikaballaıyla meclisi payikan hacetmendand olûb derecenin evveli mükalemeye ta ‘yin birle kesbTa‘yin ve şan ve bu defa anadolu payesiyle terakkı menzilet ve unvan eyledi hempayelerindenSüleyman mela Efendimüşârun ileyhintehniyesine gelub halal musahabetde cenabFasiletmeabkiz herpayeye bir te’lif takdimiyle mi müyesser oldu deyû istifsar ettikdeDe’bi ve kerdari üzre nim dehn zirBîrûndan handezen olarak hezl ve mefharetleAmihte-i vaz ‘şeciane ile bu defa bir şeyhulislam te’lif edûbDevlet-i ‘Aliyyeye ve tamamen

s. 113

Memâliki osmaniyeye yâdkâr eyledim ibaretiyle icade-i cevab eylemesi bais isti’cab şeyh ve şabOldu zira te’lifi olan yâdkârın eliyaz billah Teala din ve devlete faide-i îadesiNümayan oldu (allahümme a ‘sımna min zevalid din ve vakfena ila hayrul amel âmin sümme amin)

‘Ameden-i Tayyar Paşa ez-Kırım beÂsitâne-i ebed rehin veTevcîh-i Eyalet-i Trabzun

Celed evvelde rakamzede-i tafsil olduğu üzre canikli battal Paşa zade tayyar MahmudPaşa tığ kahr selim haniden peder ve cediti gibi karim atasına firar ve cezire-i merkûmedeÇiftliklerinde karar üzre olûb bu esnada bir muktezay kaza ve kader tebeddül saltanatvukuyula müntesib olduğu şehriyat alikehr hazretlerinin serir eray saltanatOlduğu haber ruh perveri mesmui oldukda ala rivayetu bidda ‘va heman sefineSüvar isti ‘cal ve bahri siyah boğazında vakı ‘sabık kapu kethüdâsı ömer ağanın hanesineİtsal eyledi müşârun ileyhin vurudi samia res padişah mesud oldukda merretenBa ‘de uhra hazur faizun nur şâhânelerine da ‘vet ve ihzar şeref hatabeSeza

var buyurub hakkında enva ‘ nevaziş ve alay taltifat şeref efzayış şâhâneleriErzani buyurulmağla mazhar ız ve iftihar edûbmüşârun ileyh fi zate sahib raviyetve dirayet şair ve mantık ve ehli sohbet olduğu muayyar i’tibar padişah ali tebardaSencideve ba ‘zı mertebe-i re’y ve tedbirinezdi hâlşâhânelerinde pesendide olduğundan evvelaCanik mukataasına mashuben trabzun eyaleti kema fis sabık uhdelerine tevciye ve saniyenDerdevlet medardan âdem mubaadati niyeti izmar zamir tenbiye buyurdılar müşârun ileyh dahi tertibLevazım daire-i vüzeratla mansıbları tarafına nehzat ve tevciye vech-i azimete mübâderetEyledi mansıbına mütesellim irsâledûb kendusi ba ‘del id azimet eylemek niyetiyle elhaletuHazihi sahilhane-i mezkûrede murabba ‘ nişinikâmet oldu

‘Azl-i Kethüdây-ı Rikâb

Kethüdây-ı RikâbReşidEfendi azl olunub yerine sabık tezkireci evvel vekiliMustafaEfendikethüdâveMustafa Mazhar Efendi tezkire-i evvel makamına beca veReşidEfendi boğaz seraskeri Hakkı Paşa maiyetine boğaz defterdârlığına seza oldu

s. 114

‘Avdet-i RefikEfendi

Müşârun ileyh bundan mukaddemce zâhiren evlad ve ıyalini görmek arzusu ile me’zunen İstanbul’avürûdve İnşallah Teala an karib şerh ve beyanı mevkul zimmet küllin raset beyanolduğu üzre hamulesini mahalline isal birle müteşebbis daman maksûdolûb emrimeknune ta’lik vakit merhun olmağla RefikEfendi’nin vücûdi beher hal Ordû-yunusret intimada cüzü la yeteczi olduğunu tezkar ederek riyasetle avdeti samimimatlûbşehriyâr olduğuna mubni evvel halef iblis bir alay telbise Reisolûbİstanbul’da meşğul keşmekeş umûr olan sade levhan ulemâve kar bendan bişuurasuret sıdk ve ihlasda ibrâz tevazu ‘ ve meskenet ve istid ‘ayı nazar himayet edereklisan hali (beyit) (sevf tera iza incilil ğubar * efras tahteke em himarun) mefhumini taliolarak her birini müstakla ve da ‘ eyledikten sonra bir mucib emri cihan meta‘ Ordu-yuHümâyûn tarafına isra ‘ eyledi RefikEfendi’nin riyaseti takribi arif Efendiçavuşbaşılığa müntekal veRefikEfendi’nin orduya vüsul olan ramazanın onbeşincigünü ruscak tarafından Ğalib Efendi dahi ittifakı orduya vasıl oldu

Tevzî‘-i Mevâcib

Tarafı şehriyâriden Ordu-yu Hümâyûn'a hazine irsâl olunmağla Ramazan-ıŞerif'in on dördüncü günü iki kıst mevacib tevzi ' olundu.

Takrir-i Ders-i Tefsir der Huzûr-i Padişah-ı Cihangir

Huzur faizu'n-nur sehriyaride tefsir-i beyzavisinin kesireden beru mu 'tadolduğu üzre eyyam-ı mübareke-i ramazanda ders ve takriri kaide behiyesini riâyetve icra ve bu fakir gibi hazır olan fukara-yı ulemâ ramazan harclıkları ilemazhar saman u nüva oldular.

Ziyaret-i Hırka-i Şerif ve Mu'âyede

Resm-ive alay-ı saltanat osmani la zal muebbeda bit tayidat essamedani üzre hırka-i şerif

s. 115

ziyareti ve tehniye ıd-i şerif hıdmeti kema fis sabık icra olunub şehriyâr-ı ba safahazretleri namaz ıdı alay vala ile cami'-i Ahmedcânibinde eda buyurdılar.

Tevcîhât-ı Hümâyûn

De'bi kadim devlet ebedil ikbâl olduğu üzre çarem şivalde Ordu-yu Hümâyûnda ba'zımertebe tevcîhat olûb Rakka Eyaleti Veziri Şerif Paşa'ya ve Diyarbekir mir mirandan AbdiPaşaya rütbe vezaretle ve Eskişehir sancağı mir mirandan Bekir Paşa mühredarı DervişMehmedPaşa'ya ve Karahisar sahibi sabık Trabzun valisi Behram Paşa'ya ve livayı Kırşehirimir mirandan Kahraman Paşazade Ali Paşa'ya ve Ağribuz ve Karali ili sabıkkara hisarsahib sancağı mutasarrıfı Ebu Bekir Paşa'ya tevciye ve ihsan ve taraflarına irsâlfermânkılındı.

Tevcîh-i Ba'zı Menâsib-i Divâniye

Şıkkı evvel defterdârlığı zimmet halifesi Mehmed Emin Efendi'ye ve şıkkı salis Ahmed AzizEfendi'ye ve büyük ruznâme Feyzi Beğzadeye ve baş muhâsebecilik muvakkaten tevciye olunmuşolan BehicEfendi'ye ve Haremeyn muhâsebeciliği yazıcı esbak SeyyidMehmedEfendi'yeve cizye muhâsebeciliği mektubi defteri Sadık Efendi'ye tersane emâneti İstanbulGümrüğü Emîni Hasan Ağa'ya matbah amire emâneti Tahir Ağazade Mehmed Emin EfendiyeArpa emâneti sabık kasab başı Osman Ağa'ya Anadoluhâsebeciliği sabık OsmaniyeMütevellisi Mehmed Emin Efendi'ye masraf şehriyâri kitâbeti İrfanzade ArifEfendi'ye tophane amire nezareti yıldırım bayezid mütevellisi MustafaNazif Efendi'ye kalyunlar

kitâbeti kitâbeti Rıza Efendi'ye ve culusesnasında dergah-ı ali gediklularından ve silahşuran hassadan Seyyid Mehmed Ağa büyükmir ahur olûb ba 'dehu receb ğurresinde dergahı ali gediklularından Mustafa Tahir Efendi'ye kapucular kethüdâsı nasb ve iş bu tevcîhatda Cabirzade Ahmed Beğ inhilalinde küçük mir ahur kapucu başlıardan Yener Beğ'e tevciye olundu ve ordu kasab başılığı Ahmed Ağa inhilalinde münteşâ mütesellimi havackandan Hüseyin Efendi'ye ve İstanbul gümrük

s. 116

Emâneti sene-i atıye maretinden zabt eylemek üzere havacekandan Hüseyin Efendi'ye tevciyeve ihsan buyuruldu

Ba'zı Tevcîhat Rikâb-ı Hümâyûn

Çavuşbaşılık vekâleti kapucu başlıardan Mehmed Said Beğ'e ve tezkire-i evvel vekâleti Mustafa Mazhar Efendi'ye ve teşrifatçılık vekâleti burusa payesi olan Ahmed Reşid Beğ'e vekethüdâ beğ kitâbeti Mehmed Tayfur Efendi'ye ve şıkkı evvel defterdârlığı malikane halifesi Rağıb Efendi'ye ve nişancılık vekâleti kethüdâkâtibi sabık hacı Mustafa Efendi'ye defter emâneti vekâleti tevkı sabık Salih Efendi'ye büyük ruz namçe vekâleti Mehmed Hasib Beğ'e yeniçeri kitâbeti vekâleti Selim Sabis Efendi'ye masraf kitâbeti Şamkapu kethüdâsı İbrahim Eşref Efendi'ye tevciye buyuruldu.

Ba'zı Tevcîhat 'İlmiyye

Mah-ı mezbûrun on dördüncü günü rabiul ahir ğurresinden zabt eylemek üzere Kudüs-ü Şerif kazası musile-i süleymaniye ile Hayreddin Paşa medresesi müderrisi es-Seyyid Abdurrahim Efendi'ye zil ka'de ğurresinden mutasarrıf olmak üzere Burusa kazası yenişehir fenar kazıyesi sabık Çerkes Beğzade Mir Mehmed Rahmi Efendi'ye ve havas Rafia kazası ikiyüz yirmi üç muharremi ğurresinden zabt eylemek üzere hamse-i süleymaniye ile nur-u osmaniye müderrisi Muhibzade Mehmed Said Efendi'ye ve Ğalata Kazası sene-i atıyye muharremi ğurresinden zabt etmek üzere musile-i süleymaniye ile gevher han müderrisi Mevrevizade Mehmed Hamid Efendi'ye tevciye ve ihsanve her biri menşur naşirus surur ile şadan kılındı ve şehri mezbûrun yirmi yedincigünü zilka'de ğurresinden mutasarrıf olûb rütbesi yevm zabtından mu'teber olmak üzere İstanbul kazası Muradzade inhilalinden Medine-i Münevvere kazası Nurullah Efendizade Mehmed Hidayetullah Efendi'ye kezalik ğurre-i mezbûreden mutasarrıf olmak üzere Mekke-i Mükerreme payesi Üsküdar

Kazısı Ömer Vahidzade Mehmed Celaleddin Efendi'ye tevciyeve ihsan olundu.

s. 117

Tebdil-iKâimekâm

Bakiye-i beni İsrail sahir samiri nihad musavvir fitne-i mücessem fesad Kâimekâm Musa Paşasuriş efşan defa-i evlad havre geçürdiği ğayrı mesbukul misl neval nadir misalDevlet-i Osmaniye'yi hazm ve istibkar casile zâhiren mübtela olduğu illet bedniyeyirevpuş azer kavi ederek idare-i devlab-ıumûrda izhâr sestî ve rehaveti mesnedkâimekâmiden mucib mefarefti olûb becayış olan Hamdullah Paşa evvel vadide racilve a 'bi min bakıl olduğundan fazla bünyan vücûd na tevani sadme-i herm ve sekimle mütehallilu'l-erkânveumûrvemesâliha katan dimağ ve seraği kalmadığı nûmayan olmağla merkezmezbûrdan muaf ve kazi köyünde ta 'yin maaşla meşğul deayı padişah mekarimittisaf olûb menasib didar bab hal ve akd üzre saniyen evvel menba ' şurabe şer ve şurve fesad mesned kâimekâmiye celb ve irad olunmuşidi bu defa rube meneş fetan dağlpervereş suret ahval cihane çeşm dikkat ve imanla tahdik negah ve sefer ve hazarashabının veEnderûnveBîrûn müteğallibanının resm ve rah ve rüşvetlerini ve kerdeş ve cünbüşlerini' l-mutalaa şuyuh hareket ve sekenatlarından çoğunki ser encam şu' natı ve eketnaheyleyub her taifenin nihadında ğalebe-i dem fasid vehusûsan nev devletan müteğallibe-i Enderûn'unve bir taraftan ğaleyan-ı ğayret-i cahiliye ve sevrân hırs ve tama' eşabiyeye mubni hengameperdaz muarrike arabda veveğa olan selatin bas ağalarının ve menasib ve mukataatveiltizâmat ve tedris ve kaza ve sair cihatın taraflarına izafet ve edni mülabese ilemuracaat ve arz destaviz hediye ve rüşvet edenlere münasebet ve liyakatından kat' nazartevcıye ve ihalesi babında mütehakkimane ve tehdidi mütezammin der şitane vaz 've küftar ileteklif aniflerine Devlet-i 'Aliyye'de yara-yı tahammül ve miknet tekabbul olmayûb ale'l-husûshavne-i Enderûn'un aralık aralık mahlu'un ezalesi husûsunu serd ve beyanve ibramları ise müşârun ileyhi berzede akıl ve eram eylemekle biran akdem bu girdab mahnetve ıztırab ve devahi berzah pertebve tabdan kinare selamete isal kadem eylemekkasdıyla bir takrib yine felek vücûdını evvel ve rata hulinak helakdan tebdî ve tecnib

s. 118

eyledi evvel esnada Âsitâne-i Ebedi'l-Sa'âde bi-aynihi şikeste sebu ser nekun kudvetihicam taraf taraf medam pare pare sefal nakl ve neval ahalsi siyeh mest gec

dehnve beste çeşm yeşan hiz ve perakende neşest kimi la ya'kal kimi mütezelzil kimina'razen kimi ğaseyan efken ve bir taraftan şevriş ve ğavğa ve bir cânibden ser hoşanemahsus beyhude ve vahi ed'ayı hulusve muhabbeti havi hezeyan bima'na ile ma la malmeyhaneye hemhal olmuşdur la cerem mesned mahlul kâimekâmiye münasib vakit bir vezir mükerrem temkini elzem olduğuna mubni mukaddema meşar bil benan beyan ve imla olduğu üzre hala kapu kethüdâsı sahilhanesinde iram edüb mansıbi olan Trabzun tarafına emade-i i 'tizam olanMahmud Tayyar Paşa meret ba 'de ahiri sera bistan hazur padişah alicenaba ictilabve dur-ü diraz muhatabat şehriyâri ile ser firaz birle şerefyab olüb zatında sevadHavan şair ve sühandan tevarih eşnaz ban urku yahuş sohbet sahib dirayetsabihu'l-cemal halul mekal fen tedbirden habir ehli ray delpezir olmağla nakd vücûd-ıpakize nemudi muayyar i'tibar şah ali-tebarda kamilu'l-ayyar görülmekle kariha-i sabiha-ihümâyûnlarından Trabzun Eyaleti kema kan uhdesinde takrir ve ibka birle kâimekâmlığaşayan ve düş liyakatına ilbas hılat pür behcetle tarazide-i ziynet ız ve unvan buyurdılar.Selefi olacak na sepaş kendi rica veiltimâsıyla mukataası olan estankavi atasınauğrak badıban azimet edüb bir müddet mürevverinde ihtilal bahri sefid sebebiyle me'zunenbelde-i İzmir'e nakl ve hareket ve anda vaka-i atiz zikr zuhûrine kadar bast kalıçe-i ikâmeteyledi. Tayyar Paşa'nın kâimekâmlığına sürurının zeban erayı küftar olduğu tarihtir(tarih) (o Mahmud eşşim Paşa gelub kâimekâm oldu) (saniha) müşârun ileyh MusaPaşa'ya vesaf kalem letaif inşa samiri ta'birile ve saf eylemekle mesfurun zatve ahvalini beyan ma'kul görülmüşdür ma 'lum ola ki mersûm samiri beni İsrailkabailinden bir kabile yahud bir mevzaa nisbeti olüb anın dahi ismi musa ve sanatsabağada üstad bi-hemta idi beni İsrail Mısır'da iken sur ve sururları içinherkes eşna ve ahbablarından hıleyat ve mursaat istiare edüb ashababına kablu'r-red

s. 119

Mısırdan ref^ç rayet hicret eylemeleriyle ve dayi' merkûme kendulderde kalmışidi mersûmvesavis şeytaniye ile anları bil cümle ezabe eyledikten sonra ebriz halisadan bir buzağısuretini sahte ve kalib nekuyında pür dahte birle mukaddema Cibril-i Emin Cenab-ıKelim Hazretlerini mahal mükalemeye da 'vet zımnında feresul hayat nam eseb Kudus-iHaram üzre mütemessil hazur hazret Peyğamberinizin oldukda li-hikmetu nazar samirideperdepuş ihticab olmamağın mersûm an asl evvel badipay arş peymanın hassahakipayine arif olmak hasebiyle mevâtı ekdâmından bir kabza hak tapenak ahz ve idhareylemişidi la cerem andan bir

mikdar evvel suret üzre nesar eyledikde Bazene Tealaevvel kalib bican culuhgah ravh revan olmağla bir kaide demsaz evaz oldu haşahalul tesvilile sebükmağzan beni İsrail izlal edüb nice riş kav mislinemazhar harbedteri evvel buzağiya pirseteş tarikasına sevkle dünya ve ahiretde sezayakab ve nekal eyledi mukaddema firavnın etfal beni İsraili katl ameylediği salde sahn şehude vaz‘kadem şevm etmekle vâlidesi nehanice ahzve ebadaniden baid bir mişe zar içinde vakı ‘ berğare ilka eylemişidi ba emril heyCibril-i Emin tağdiye ve terbiyesiyle evvel ğarde nüşu ve nema bulub ba‘dehu kavm ve kabilesineiltihak ve isbat vücûdedüb zatında dehatdan olûbhusûsen beraketur ruhul emin ileşeref karin oldukda fûnun ve maarifde kamil ve ser firaz eşbahve emasil olmuşidi mersûmun hülâsa-i haline nazaren hemin tevfik rebolmadıkca ferd vahid mazhar nur hidayet olmayacağını ve istifaza-i nur hidayetise ve ebeste-i tevfik Rabbu’l-izzet olduğunu telmiha şuaray Arabdan biri bu ebyatrenkin teri güya olmuşdur (Arabi) feMusa ellezi rabbahu Cibril kafir * ve Musa elleziRabbahu firavn mursil * iza ettiflu lem yektub neciyya tuhlifet*zanun murbeyet ve habitmevakıl

‘Avdet-iMehmed Emin Vahid Efendi ez-Sefâret

Mûmâ ileyhüdâvendigâr sabık tarafından Fransa İmparatori tarafına azimet edüb lehul

s. 120

Kasi derununda hamulesini mahalline isal akabinde tebeddül saltanat vukuına mubniCulus-uHümâyûn haberini mütezammin tarafına mersul Nâme-i Hümâyûn iblağı hıdmetineme’mur olûb etmam sefaretle mah şevalde vasıl der seadet olmuşdur.

‘Avdet-i Huccâc ez-Civar-ı Medine ve İnkita‘-ı Tarik-iHicaz

Beher sene Receb-i Şerif istihlalinde mahsus ziyet ve zibele sıraalayî tertib ve tavaf beyti atik şevk ve arzusuyla hıcah-ı İslamcânib-i Hicaz’a muhammil bend tevcîhve i ‘tizam ve evvel sur ve sürur encam da ‘vetinelebbeyk zen icabet veekdâm olagelmişiken sal küzeşte ve kayı halalinde medadsirişk havteyn ile rakamzede imlal ve tebyin olduğu üzre bundan akdemce ba İrâde-iŞehriyâri VâlideKethüdâsı Yusuf Ağa sıra emâneti için ilbas hılat olunmakzımında Bâb-ı Âliye celb olunub keyfiyete vakıf oldukda müddeti medideden berukendusi hacc-ı şerif şevkiyle bi karar ve bu sene-i mübarekede azimete mübadir tekarolduğunu işar eyledikten sonra bir ahir kimesnenin sıra emini nasbinde kendusitayian elli bin ğuruş imdad ideceğini inha

birle hamel sekıl emânet sıradanisti'fa ederek Moralı Bekir Beğ sıra emini nasb olunub vakıan mir mûmâ ileyh Yusuf Ağa elli bin ğuruş i 'ta ve kendusi havd ser hicac müslimeyn ile azim Cânib beyt huda eylemişidi ancak an karib Medine mellası Saida Beğ'in hasbihal nâmesinden ma 'lum olacağı vecihle halef şeyh necedi ser kerde-i Mülâhade seud merdud taybe taybeyi dahi vücûd bed budile levsul ved edûbevvel haremi muhtereme dahi zil sakil esa keşafet endâz tesellut ve istila ve kuvve-i dirakemuhaseban hasar ve ihsasından aciz ve na tevan oldukları hazaindir ve kehr merkadmutahhiri bitema mehar ve feteh carub ğasb ve istifa ve mekar zalalet nehadi olan derai fazvel had ve raibe nehuset bad tarafına nakl ve isra eyledikten sonra bil cümle kabab merakıd kibari hedem ve imha ve niyaz mendi ahali-i medineye müsaade birle hemankaba-i esman say hazreti nebeviyyeyi ibka edûbve nam nami cenab-ı sultan

s. 121

İslami hutbelerden devr ve elkab-i Hümâyûna münber munirleri hasretkeş ve mehcureyledi ve min ba'de Memâlik-i Osmaniye'den hak hicaze tered debabını sed ve tarik emed şedkani sad eylemek kasıd fasidine mubni Medine-i Daru's-sekinenin der vaze-i hısarını tahsin ve tabyalar ve toplar ile esbab hasanet ve metaneti tekmil ve temkin eyledikten sonra adedrin beyabandan efüz ve meratib erkam aded ve beyandan Bîrûn piyade ve süvar ihşarve hoş cüyüş e 'rab behayim kerd erayla rakib hicac kiram kudumuna çeşmida şite-i Mısır ve Şam olmuş idi nagah miral hac genc Yusuf Paşa istishabıyla hicac kiram taybeye bir merakla cerf nam mahalle hat rihal eram eyledikleri peyami cevasis ihbariylesamia-i zed zalalet medaları oldukda tehkiye edevat harb ve setiz ile muhim hicac üzre Hecme riz olmağla emade oldu Medine Müftisi ve vücuh saire heman beynlerinde akd-i encümen meşveret edûb hicacı müslimeyn asker mülhıdine yek lokmaca şit olmayacağı derkârve bir hamlede mecmu payemal şetr kahr ve hisar olacakları eşkar olduğunudermiyan ve evvel biçarelerin emniyet mal ve canları cihetine çare cüyan olub bilahire yekpare hazur saud nebhkare varub bu sene şamiyandan keff-i yed taarruzla bilaman vesselama avdetleri zımnında rica ve ilticâ ederek evvel mulhid bed mezhebi irza eylediklerine müteakid mûmâ ileyh müfti ve Refikleri heman rac ' kahrariyekadime cenyab şitab ve dikkat olmaları bais selamet can ve mal olub yek şebane ikâmetleri Maazallah Teala müeddi istisal olacağını cümleye eşekk efsan teessüfve sine suzan telehhüf olarak tefhim ve i 'lan eylediklerinde evvel dur u diraz ve neşibve firaz beyaban mahnete tahammül birle

geceyi gündüze katub ravza-i mükerreme ve Ka‘be-i Mu‘azzama’ya can atub ne hal ise hezar derd ve taab ve renc ve nasb çekerek müşerref ser menzilmaksûd ya ‘ni kevi dülcevi mahbub reb ve dude ru nihade şerfur veda olmuşikençehre-i ikbâlleri meşt hurde-i red diltikar ve sadme-i(vellezine yesuddune anil Mescidi’l-Haram) ile tevmid delkam lekedzede sad cankizar oldukları ahker haber delsuzi

s. 122

Ciğer gahlarında lehib efruz ulicek el-mededu’l-meded mahim zümre-i ibrarda numune-i (iza vakaatulvakıa) nemudar ve evvel tame-i tama dehşetinden akl ve şuuri tarumar olûbher biri ğarka matem ve şeyun ve ah ve anin ile çerh birine ateş efken oldular naçardest kazaya teslim zimam ihtiyar edûb dide keryan del nalan can suzanOlarak avdete karar ve semt edbara şed haram kar ve bar ile bed rakah ah demadem ve hemrahhezar enduh ve ğam ile mürâca’atve taybe-i taybe tarafına tevciye negah hasret ve haninederek aibin haibin taraf şama emale-i mutıyye-i azimet eylediler misli na mesbuk bu günebir vakıa-i uzama ve emr dinde böyle bie dahiye dehya zuhûrundan amme-i ehli islaminkulubi dağdârve suhte-i ateş hazn ve inkisar oldu (Arabi) (feya kir beta ve ahsar taveve umsibeta* ala sed babul hac ve ehav veyleta) evvel sal mahnet malde sabık vâlideKethüdâsı Yusuf Ağa dahil rakib hicazi olmağla mukaddema asita-i saadetde medhuşkiran ratl-iikbâl-i devlet olduğu eyyam-ı nekbet encamda salifu’z-zikr MedineMüftisi veRefikleri olan ba ‘zı vücuha ile dad havahane Âsitâneye vürûdedûb bu sene-i mübarekede dahi Medine-i Münevvere’nin emr-imuhâfazasında müsamaha olunduğusuretde evvel Harem-i Muhtereme dahi na mahreman havaric istilasına giriftârolûb min ba ‘debab-ı hacc mesdud ve tarafeynden emed şed kan ma ‘dum olacağına sail derbedermisal dur ebvab kibar vericâl ederek suziş bal ile derd derunlarını vükelâ namınaolan mağbunlara arz ve ifade birle istiğase ve istimdad babında sarf enfas na ma ‘dudeylemişler iken (a) (men küş istima‘ nedarim limen tekul) tesademiyle feryadve istinsarlarına penbe der küş işğa ve i ‘tibar olduklarından başka beynlerinde bu arab ğailesine beladır medeni ve mekki namına beher sal bu resme tezahüm ve tehacüm birle rahat ve huzurumuzıbir hemzede ihtilal eylemek ne ma ‘nadır diyerek evvel ciran Rasulullah ve mükerrerem saynifan dergah-ifelek destegahın vücûdlarını istiskal eylemeleriyle anlar dahi la havle güyan havalebaregah müntekim deyan ederek haybet ve haraman ile taraf hicaza ru kerdan olmuşlar idibena biran Yusuf Ağa’ya sel seyf esan edûb işte Âsitâne’ye varub sizedad

s. 123

ve feryad ederek istiğase ve istimdad eylediğimiz be günler için idi bizleri der devletdenistiskalinize mukabil yevm beyum münavebesiyle hak pak Haremeyn-i Muhteremeyn'den siz dahi seylihavred ve istiskal ve nur-u Muhammedi mültemiuz zıya olan cay cinet civarine gelmişikenhaybet ve hazelan istikbâliyle ru bekfay nekbet ve melal olûb hicaz ve saire dahisizin şe'met vücûd bed budeniz te'siriyle mahrum ruy emal ve bu musibet isabetiyleşevride hal oldular mekaliyle serzeniş ve deşnam ve fil cümle intikam ile tebrid delmüsteham oldular emaçe faide sar ma sar vel emr al ila ma al cümleye ma 'lum olanmevâdzâhiredendir ki tebaşür subh saltanatdan beru selatin kezin Osmaniye dametdevletuhum bitte'yidatu's-samdaniye hazretleri hemişe ğaza ve cihad ve icrayı ahkamşeriat ğara emrinde bezl nakdine ced ve ictihad eyledikleri faziletine hadimul Haremeynel-Muhteremeyn olmak meziyeti dahi ilaveve munzam olmak hasebiyle amme-i selatin müslimeynlisanlarında dergahı alimpenahları kablel İslam vezat melikus sıfatları halife-i Seyyidu'l-enamünvanıyla yad ve ta 'zim ve eclalleri ahkam diniyeden teuddad oluna gelmişiken bir alayHuda na ters ve Peyğamber nedan ya'ni vükelâ namına olan çend nefer süfehay tebehkaranın mahzenumûr-u Hicaziyeyi mühim ad etmediklerinden ol babda tekasül ve ihmal edûb Sultan Selimu'l-bâlHazretleri dergahına da sair taraftan ifade hakikat hale mecal emr mahal olmağla ehliİslama bu güne bir musibet ğayri mesbuka runemun olûb Padişah-ı Cihan Hazretlerinive kafe-i ehli imani ciğer havn eyledi Padişah Selim veŞehriyâr-ı Halim Hazretleri'ninmukaddema Edirne vakasında hutbeden ismi samileri çend cuma sekte-i vukufarızasıyla mevkuf olûb bu defa Haremeynde bil-küllüye inkıta'ından kulub hoşmendanbaşka güne hal ile hadşesi cevlan eylemişidi bi-Takdirullah Teala evvel hatıra-ihatire berhe-i yesire küzeranında zahirde biaynih nümayan oldu beliyye-i mezkûreser barendendir ki (a 'zamal mesaib şematetel e 'da') müeddasınca bu madde sebebiyle ümmet-iİslamiye düşman bedayına husûsen yehud taifesinin neşabe-i şematetlerine nişaneolûb kinaye ve ta 'rizle ciğer gah islamiyane halide etdikleri niş ezar hezl ve ez diraye

s. 124

Tahammül yarayı ves' ve takatden bigane olmuşidi fela havle vela kuvvete illa billah dergahiyabet penah kibriyadan ricayı sadık ve ümid vasik bu der ki henüz tair ravh revanlane kirduha-i ten na tevan iken an karibuz zaman şahir Allah hicaz mağfîret iktirana bab cinanesa ka lavel küşad olûb hicac-ı müslimeyn emin bal ve

selamet hal ile yine Haremeyn-iMuhteremeyn'e zehab ve eyab birle evvel hak tabnak saadet me'âba ru nihade oldukları bu bende-imahruru'l-fuada ruuyyet mukadder ve bu vecihle de namus hilafet seniyyenin istikmalini müyessereyleye amin

Nasb-ı Emin-i Surre-i Hümâyûn

Mukaddemce kütahyaya nefi olunan hazine kethüdâsı sabıkul müsemmi bin nekiz Salih BeğEnderûnveBîrûnda ba 'zı tarafkirleri re'y vericâları ile selametine vesile olmakşuyuh sene mubni sıra emâneti namıyla itlak olunmağla bu sene-i mübarekede dahi lafzi muradsıra meini ta 'yin olunub muntehay seyr ve seferihata-i şam olmağın şam işi hac eylemekfaziletine rehin oldu

Peyvendi-i İltiham u Karâbet ve Hişâvendi Der-Miyan-ı Müfti'l-enâm veKâimekâm

Şeyhulislam Efendi'nin perverde-i haremsarây iffetleri olan kerime-i muhteremeleri KâimekâmPaşa'nın fi akrabul hayn dahil zümre-i medreseyn olan mahdumlarına akd ve tezvic olunmağlatarafeynin pazar iltiham veiltiyâmları tervec olundu ğaraibdendir ki emr nekah suretpezir olduĝu ruz-i firuzda Şeyhulislam Efendi'nin reside-i had buluğ olmuşbir dahter diĝeri halul ecel mukadder ile munda-i beka semtine hudec ran azim ve sefer olmağlame'luf tefal olan essene avamide tetayyur güne ba 'zı mekale dair ve Bazene Teala ma 'nayimefhum nişanları vefkuz zarab suret mezahirde zahir oldu ve min ağrabulğaraib ba'de eyyam Köstendilli Tahir Efendi ki fezatat vesenekdeli ile meftur ve rüşdve ruuyyet ve dirayet babında teferrüd edasıyla la fezen arsa-i ğurur idi bakiye-i pişa pişÇend şevher olan nişhurde dahter bed ahterini mir merkûma tezvicele damad ve evvelmeta ' puside ve kesmhari eka dahi pişnihad eylemekle güya ki bazice menahisede tasvir

s. 125

Mübahase vemünâfese eylemiş olûblâkin evvel eşe'm min tuyis mansube şe'metde evvelpirezen bed kerdare ğalib gelmekle anı dahi müddeti yesire küzeranında muallak zen ğayabetul lebeseyledi (beyit) (na mübarek kad men basa eğer hend eline * zulemâtı savuşub ab hayatıKurudı)

Âmeden-i Elçi-i 'Acem Be-Dergâh-ı Padişah-ı Cem Haşem

Hüdâvendigâr sabık zamanında Rusyalûnun İran tarafına dahidest-diraz taaddi ve şirvanul kaseti teshire tesaddi eylediğine mubniFransalû ağrasıyla akd ittifak missillus eylemeği mütezammin der devletden Nâme-iHümâyûn ile havacegandan Seyyid Refi' Efendi İran cânibine sefaretle irsâl olunmuşidiİran şahı bu maddeyi canına minnet ad eylemekle sefir mema ileyh maiyyetine ulemâdan HoyMüftisi Ak İbrahim nam ahundi tarafından elçilik ile ta 'yin ve tesyir eylediğihaberı bundan akdem Bağdad cânibinden vasıl sem' vükelâ olmuşidi bu esnada Üsküdar'avarid olduğunu akdemce Ref ' Efendi gelub Bâb-ı Âliye ihbar eylemekle şan-ı devleteşayan resm ve unvan ile istikbâlve sepetciler kurbunda emade olan haneye inzalolunub Efendi-imûmâ ileyh mihmandar ta 'yin ve bil cümle levazımatı cânib miriden tertibolundu çend ruz mürevverinde KâimekâmPaşa ile ba'dehu Şeyhulislam ile mulakatve ihrac mevacic günü müretteb olan Divan-ı Hümâyûn'da huzur faizun nurşâhâneye rahsay olmağla kesb şeref biğayat edûb hamil olduğu nâme-işahiye ba 'det teslim i 'zaz ve tekrimile menziline ruhsat yafte-i avd ve insırafoldu.

Katl-i Tercüman-i Divân

Mezkûrun Fransalûya nakl havâdisve sair güne müfsedetebais olduğu mesmu' şâhâne olmağla ba Hatt-ı Hümâyûn katl ve i'dam olundu(istitrad) elçi-i mûmâ ileyh fi zate fehul ulemâdan olûbve evvel zümreyeğayri müfarıkmesâbesinde olan edayı nefsanı vehavd pesendi ve enani sıfatına

s. 126

Ğurur acemane dahi münzam olmağla mezz bum rum dahi tehiy mande-i ulum olduğunucabeca zebanizde küftar ve biray imtihan ulemâ hasına sefarete istifa olduğununefsine vücûdvererek laf-ı acemane ile esnayı rahda Refiki olan Refi ' Efendiyibizar eyledikce oldahi temuc lecce gayretle Âsitâne-i Aliyye bahru'l-ulum olûb halaSeyyidve Saidine hemtanice i 'lam ulemâ mevcud olmağla dembudem her fende te'lifat ve tasnifatizhârve desteres rüteb ve i 'tibar olmaktadır hatta sefarete azimetim halalinde Burhan-ıKati' mütercimi olan Ayıntabi ÂsımEfendi Kamus-ı Muhit tercümesine dahi ibtidârve padir rikâb azimet olduğum hengamda rab' miktarını tercüme veimla eylediğimesmuum olmuşidi Baune Teala şimdiye kadar nısf derecesini gûzar eylediğimelhuzdur zeminlerinde mukabele birle eframına sarf

nefes ihtimâm eder oldukca sefirmûmâ ileyh ra'sen kamusun tercüme kabul etmeyeceğini husûsen tercüme değil bir maddesinikema yenbağı istihrac edenulemânın elhaletu hazihi Rum'da salis anka ve kimya olduğunu edave makamı inkarda pay efşer ısrar olarak daima havd furuş ve havd pesend olduğunuEfendi-i mûmâ ileyh muharrer hakire nakl ve ima ve ehli kemale ayn noksan olan temedduhve laf ve edasından bast iştika ederek mütercim olan mücelleden bir mikdar iczaistishabıyla mülakatına teşvik ve ağra eylemişidi hasbur resm elçi-i mûmâ ileyhtaraf-ı şeyhulislamla mülakatlarında halal sohbetde ba 'zı a 'yan ulemânın tarafına tereddüdve ziyaretlerini istinas ricasıyla iltimâs eylediğine mubni müşârun ileyh ba 'zıcihabeze-i fazlayı asra olbabda tenbiye ve te'kid eylemişiken birinde ruy icabetbedid olmayûbhatta İranil asl müderrisinden 'âli Bahar Efendi'ye teklifyledikde bezazet heyetini red yuş i 'tizar ederek mülakatdan temennu' eylemişler abd-i ahkarbu kıssadan bi-haber Refi' Efendi ile ta 'yin ruz telakki münasebetinde iken cânib-iŞeyhulislamiden ihzarımız vakı ' ve elçi-i acem ilm ve fazline mu 'teni ve med'ive müteneffis ve havd beyn bir zat ba la pervaz olûb taarruz ulemâyı rum imtihanıyleimtihanlarına mubni bir mu 'tad maiyetinde bir şair pakize eda ve bir müncem hikmet aşına olmağla

s. 127

vücut şına ile danışveran rume ceba feruşluk vadisinde olduğu hevidaolmağın iltimâslarına mubni müteayyinan ulemâyaya hatta Bahar Efendi'ye ziyaretlerine emed şedetmek zımında tarafımızdan tenbiye olunmuşiken bil-cümle tekeffüf ve imtina' eylediler tarafınızaher vecihle hüsnü zannımız olmağla bir defa ziyaretine tevciye kadme-i azimet eylesenizma 'kuldur zan olunur hikayesiyle bil kinaye me'mur eylemeleriyle abd hakir dahi ferdasigünü emade olan mütercim otuz kadar eczaları istishab ve refi' Efendi delaletiylemüsekkin mûmâ ileyh şıtab edûb ibtidayı mülakatda kamus tercümesi münasebetiylefeth babı kelâm eylemekle heman der bağl olan eczayı mashubeyi arz ve münaveleyeibtidâr eyledikde sohbetden inziva birle sahife bisahife neki endâz dikkat ve iman ve üçsaat mikdari mütalaasına basire güzar itkan birle matrahul inzar olannice düşvar eczayı merkûmede münderic ve iştikal eylediği nice şübehatve ibhas evvel kerarizde mündemic olûb tevfiik bari ve teshil kerdkari ilebi-Hamdillah Teala vech-i layıkı üzre şerh ve tercüme olunmuş olmağla mütalaasındanistifayı hat vafi eyledikden sonra hal ve keşf ve beyanı hasbuz zahir Bîrûnuhde-i imkan mesâbesinde olan mahal mezkûrun bu resme inkişafından

aceb kinanve aferin güyan dehan teslimi baz ve (la feza fevk ve cezakallahhayran bihayr) duasınıbir kaşte-i dergahı kerim bi niyaz eyledi mûmâ ileyhın ğavta havar mutalaa-i dur-udiraz olduĝu halalde hazır bil mesclis olan mûneccim ve şairleriyle bil münasebe münacemeve müşaara güne muhadese ve muhavereye aĝaz ve tarafeynden ba ‘zı mertebe esar ve dekayik fennücum ve edebiyat ve eşar ibrâz olunub vel hasıl ğurube karib vakte kadar ekseriulum ve maarife dair musahabat letaif kester mütedavil olûb ez herd vecânibteayyun ayar ve tebeyyün mikdar ile hazuz bişamar hasıl oldu bu esnada mûmâ ileyhRefi‘ Efendifart cünbüş ve neşatıntan belbel gibibi eram vekil çehresi lebriz beşâsetolur idi ba ‘del veda‘ haricde yest ruy ittiza‘la çend defa destebusisipasdari ve meclis-imezbûri ğıyabımızda Bâb-ı Âli’de ve sair mehafil kibarda nakl ve beyan birle

s. 128

İran’dan beru hemişe hadnek laf ve ğuzaf ile delfikar olduĝuna mukabil Baune Tealaahz sar olunduĝuna ifayı resm teşekkür kezari eylemişdir çend ruz münevverinde elçi-imûmâ ileyh mea mülhakata cânib şeyhulislamiden ziyafet olunub esna-yı sohbetdeabd-i hakirin mülakatından izhâr memnuniyetle tercüme-i mezkûrenin medh ve setişinden etrave tercüme-i burhan gibi matbu‘ oldukda nüshasının birisini Bağdad Valisi vesatıylatarafına ihda olunmasını istida eylemiş bu abd-i ahkar kemter meclis murkarımdan bihaber ba ‘de eyyamhasbul iktiza bab-ı şeyhulislamiye vardıkda bil müşafehe elçi-i mûmâ ileyhın makalesinibende-i binevaya lisan şükranne ile nakl ve inbaya tenezzül edûb heman ma ‘lumları olan haliperişanımıza rahm ve imdad birle ianetden sükutla icrayı cezayı hayr tefza eylediler (saniha)bende-i na tevan Âsitâne-i saadete vürûdumuzdan ila hazel an ulemâ tarafından zerre kadar himmetveinâyet hukukuna mazhar olmayûb bazene Teala evahir ahd hüdâvendigâr sabıka kadar cabecaancak tarafı müşârun ileyhden inâyetdide olûbve elhaletu hazihi ha la saye-i sayeban lütfve ihsanlarında asude hal ve maye-i inâyet bikiranlarıyla hoşhal olduğumuz padişah zamanve halife-i Peyĝamber Yezdan kurratu’l-‘ayn mü’mineyn ve kuvvetü’z-zahir muvahhidin veli ni‘metimiz Padişahımız Efendimiz Sultan MahmudMuhammedi’s-seyr umeri’l-‘adl murtazavi’s-serire Cealallah omre veikbâle mezida ve mecide ve eclale medida hazretlerinin ni ‘met per bereket enam atıfetleriyle mütnaim ve perveride olduğuma mubni İslambul’da taraf-ı saltanatdan ğayri ferd vahidin bu abd-i hakir üzre yed minneti olmayûb belki selefde taraf-ı kemteraneme ianetden başka hasbi kezend ve

ianetleriserzede-i zahur olmuşdur Hak celle ve ala dergahından ricayı sadık ve niyaz ve eskambudur ki mefhar alim Peyğamber Ekrem sallallahu aleyhi vessellem hurmetine bu abd-i hakiri kema fil evvel zümre-i merkûme muhtac ve muraca‘ eylemeyub ve haliyen zelal pür neval şâhânelerinden reyan ve nesim lütf ve ifzal padişâhâneleri birle keşade ve şadan olduğumuz şehinşah enam ve Padişahİslam Efendimizin ömr veikbâlşâhânelerini efun ve afitab alemitab fûru saltanatlarınışa‘şaa bahş rab‘ meskun eylediği halde seyf satvetlerini meleke-i rakabe-i e ‘dayı

s. 129

Bed haslet da‘vasında burhan katı‘ ve harbe-i savletlerini def ‘ harbi maddesinde semak ramih gibi sened satı‘ edüb bed havahan Devlet-i ‘Aliyye’ye hemişe ğalib ve tendiyatşehamet şâhâneleriyle hudud ve seğur memâlikden haşak şeka ve eşraki mezil ve salibve saye-i hema paye-i hadyevilerini amme-i mefarık aleyman husûsen bu abd küşe kir beytu’l-ahzan olan şikeste cenanları üzre memdud ve feyaza-i daimul edrar letaf seniyyeleri ilevaye mündamil vemaksûd eyleye amin

Katl-i Mütesellim-i Amasya Sekazâde

Rusyalû ile akd mesâliha mukaddemesinin mesâlihayı müntec olmayacağı ağleb melhuzolmağla ez ser nev memâlikmahrûseye biran akdem Ordû-yuzaferbu ye isti ‘cal eylemek babında evamir-i aliyye neşr veirsâl olunmağla karib mahallerden peyderpey asker tevarüd ve Ordu-yuHümâyûn’da tahşed etmeğe ibtidâr eylemeleriyle hasbul me’muriye emasiye mütesellimi saka zade dahi birkaç yüz süvari istishabıyla sefere metuceha üsküdarâ hat rahl nuzul veKâimekâmPaşa ile mülakat kasdıyla Bâb-ı Âliye mesul eyledikde müşârun ileyh tarafından zâhiren ba ‘zımertebe reşâşe paşi cerayim ve töhmetve lükke say bağı zulm veşekâvet olarak batınen mukaddema mesluk kudm imla olduğu üzre cabbar zade ile emasiye ğavğasında merkûm seka oğlununCebbar zade hevadarlığıyla müşârun ileyh pişegahına safkeş mukavemet ve siperde savletve mümaneatla müşârun ileyh in emasiyeden me’yusiyetine medar külli olduğu kine-i derinesine mubni merkûm kavmi meydanında küşte-i teyğ siyaset ve bu vecihle teşfi-i sadr pir ğayz ve adevateyledi

Emin-i Gümüşhane Şuden-i Kazğancı Hacı Mustafa

Merkûmun hal ve şanı vaka halalinde beyan olunmuş idi pür gü ve herze hay olduğuna mubni Kastamuniye nefi ve tağrib ve ba ‘ de eyyam itlak olunarak İslambul’a geldikdetatyib olunmağla fi zate muharrik ve herze kar ve fetnan ve müfsid ve mekar olmağladembudem kavmini tahrik ve ifsad birle aslen mütennibemütenbe olmayûb belki şiddeti efunve kazğancı medkası gibi hemişe lisan pür ziyani çekçeke nemun olarak daima

s. 130

Puç-mağzan kavmini tahrik ve ağva birle tahdiş kulub vükelâ elinden hali olmayûbve bir vecihle ezalesi dahi hasbul vakt na mümkün olmağla bil cümle serkaran merkûm tarafına dendan efşer kine ve udvan iken gümüşhaneden müstahric olan felzatfiyazası tedenni bulduğundan berahil ve erbabına ihalesinin lüzumi meyâne-i evliyay-ı umûrda dermiyan olmağın merkûm kazğancı evvel sanayin arifi ve ma ‘den husûsunungereği gibi egah ve vakıfı olduğuna mubni merkûm Bâb-ı Âliye ihzar ve kapucıbaşılık rütbesiyle dahil katar a ‘yan rüzgar olûb ba emr-i ali Gümüşhaneuhdesine ihale ve bu vecihle sekilet vücûdi def ve ezale olundu bürhe-i yesiremürevverinde habisul hadid vücûd na muharremi be’s şedid hadid ile endahte-i zir hakadem kılındı

‘Avdet-i Sefir-i İran

İşaretkerde-i beyan olduğu üzere sefir İran ahund İbrahim bir muktezay teşarındini te’kid kazıye-i ittifak ve tesdid bazevi ahd ve misak için nâme-i şahi ile vürûdedûb bu esnada ruhsat yafte-i avd ve kaful olmağla Rusyalû ile muhârebe vemesâlihada İran Devleti tefekkik olunmayub elbette beher hal teşrik olunacağını meşarve sair ba ‘zı halati mütezammin merkez taraf saltanatdan ve makam meşihthen vecânib-İkâimekâmiden nevamih seniye terkım vemûmâ ileyh teslim olunub kendusine ve hemerahlarınakilitlu atıyye veteşrifat behbe ve haklarında merasim i’zaz ve ikram kema huvel ahiri İfa olunarak Bağdad yoluyla cânib-i İrana iâdeve esra kılındı.

Nasb-ı Osman Efendi Kethüdây-ı Esmâ Sultan-ı Aliyyetu’ş-şân

Ordu-yu Hümâyûn’da kethüdâ olan Osman Efendi ba irâde-i seniyye sultan müşârun ileyhahazretlerine kethüdâ nasb ve ta ‘yin ve tarafı sadrı a ‘zamiye tahrir ve ilbas hılatledü bala tevkır olundu

Vekâyi'-i Sene Selase ve 'Işrineve Mieteyn ve Elf

Mah-ı muharremu'l-haramın evvelinde mevacibi meşğulesi rikâbda ve orduda itmam olunub

s. 131

Herkes yağmayı ne'mayı Devlet-i 'Aliyye'den iğtinam eyledi ve berayı mesarif Ordu-yu Hümâyûnhazinesine tekrar bin kise akçe hazine bend ve sadrı a'zama teşrifat seniyyetertib olunub Hatt-ı Hümâyûn nevaziş makrunla hassatu nezir ağa irsâl olundu ba 'zışerire dan raz nâme-i ahval zeman olanlardan mesmua göre Nezir ağa bi-hasbu'z-zahirSadrı a'zama devr hılatı ve hazine ve sefere müteallik ba'zı siparişe azim olûblâkin re's meselesi Sultan Selim'in vücûduna dair idi melhası budur kiDevlet-i akliye bir vakitden beru ve tali na sazkar vegiriftâr ukde-i ve bal ve edbar olmağla taraf-ı saltanat şekıya an şekı na müvafık kurnaya mağlub ve evvel cihetle saltanat seniyyeden nizâmve esayiş meslub olûbzuhûr ibret-i Rabbaniyle kurnayı sabıka şeb bihayr alimzındıkani eyledi bi-Hikmetullah-i Teala iş bu devr-i mastafubda dahi (a)(keded üftad debad necat bir amed) müeddasinca ta ba fetab rasid olanmar ser madide gibi bir alay la ya 'riful kabil mined debir bigane-i akl ve idrakın ve tedbir suret-inasda hisare-i nesnan hamyaze keşan ceria-i ikbâlve kamirani ve zincir büsteganbimar hane-i ikbâl amal ve emani hebenka-i zeman eşhas nadan daire-i saltanatı istiab edûbetfal mahalle-i mu'rike kir asahir lahzada bir nakış ğarib ve her demde bir bazice acibihzariyle hayr tebahhuş kulub şeyh ve şab olurlar idi cümle tedabir müdebbiranelerindenbiri budur ki küşe kezın inziva olan Sultan Selim Hazretlerinin gerek Âsitâne'deve gerek Ordu-yu Hümâyûnda veMemâlik-i Mahrûse'de hemişe tarafkirlerini mülahaza birledeunları kenam mevr mar hudşe ve endişe olduğuna mubni bir takrible müşârun ileyhın gevhervücûd behbuduni nabud eylemekle gülzar ikbâllerinden harezari bir günde ve her birinin ğaniçeimal kamiranisi lebb dilber gibi pür hande olûb meydan devlet kendulerine kalmakve delhavahları üzre bahr ikbâlve saadete talmak heves ve hevasiyle bi eram olûbzeamlarınca a'yan rüzgarı dahi maslahatlarına yine ram etmek sevdasına düşmüşler idi.Bil-münasebe madde-i mezkûreyi Kâimekâm sabık MustafaPaşa'ya ve Şeyhulislam Efendi'yeve sair ba 'zı nakd kiran ve ocaklu müteşahhisanına eşrab ve ima eyledikce her biri

s. 132

Derunlarından istiaze-i kinan hakimane beyne'r-red ve'l-kabul vakit saire tevkifle icade-i cevabederler idi. Hatta Musa Paşa'nın defa-i saniye kâimekâmlığında merkûmların ol-babda şerkiribram olmaları müşârun ileyhın tahlis keriban ricasıyla umûrunda izhâr rehavetleinizaline sebep külli olduğu menkuldur ve'l-hâsilrikâb a'yani tarafından bu husûsdarehavet ihsas edûbve ba 'zıları dahi def'kasdıyla maslahat-ımerkûme a'zamumûr olmağla rikâbricâli behimme hal hud behud bu maddeye cesaret edemeyub elbetteorduda sadrıa'zam ve kibar ricâl-i devlet husûsen asl ocaklu orduda olmağlaelbette maslahat-ımerkûme cümlenin ittifak eralarıyla hasule gelecek madde-i azimeolduğunu beyan ve tefhim birle başından def' eylemişler idi beynlerinde ma'na-yı mezbûr tasvirve keşmekeş dest tedbir birle ağa-yı merkûmun zâhiren teşrifat ve hazine isalibahanesiyle orduya gitmesi lazım gelmekle bu suretle evvel nahs ekber Âsitâneden bedrveçend ruz mürevverinde ordugâha kademnihada nahuset eser olûb kudum şevmiyle evvelser zemini eşyane bumdan mişane eylediğe (bala tiraz siyahi renk diğerk ne başed)olhalalde müteayyinan ricâl ordudan ba'zı zevat sekak nakli üzere evvel mar sevadmelen ebed nahs sermed edirneye vusûlve hamulesini ba 'det teslim tarafı serdardanMazhar e 'zaz ve tekrim olûb cabeca hulut ve akd meclis ünsiyet etmeleriyle esna-yısohbetde Sultan Selim'in def '-ı vücûdları babında Rikâb-ıEnderûnveBîrûnricâlininveulemânın ittifaklarını ve heman ordu halkının muvafakatlarına mevkufl kaldığını beyanve taraf-ı şahiden olmak üzere bu maslahatda tevafuk eylediği suretde sadaretazami kayd-ı hayatla uhdesinde müebbed olacağını ve min ba'de umûrDevlet-i 'Aliyye'ninretk ü fetki yed istidadlarıyla rabita bulacağını avrede-i zeban ve bu babda me'mur suretiyleel-hah bi-kiran eyledikde nefis kafir halevay şirin iştihasına mubni kalb sadrıa'zamı mail olûbhusûsen AlemdarMustafaPaşayı istirkab eylemekle kaydte'yid ve devam samia zed dil bi eramları oldukda ğadir zamiri şura şur bil istiklalsadr piray ikbâl olacağını tahil birle kemakeşte-i şuur olmağla nezir hınzırın

s. 133

'Av'avasına mail olûb ancak bu maddesi serkarde olan ricâlin dahi tevafuklarınamuhtac olmakla anların dahi kulubunı sayd ve zincir teshire kayd eylemesini işar eylemeklemelen mezbûr evvel esnada kethüdâ olan Osman Efendiye bu raz ser besteyi me'aetrafeha keşf ve izah ve ittifaklarına da'vet ve telkîn babında

elhaħ eyledikde OsmanEfendi bu taraka-i na keşenide ve dahiye hard fersa istimaından zehre terak ve berzedesaman akl ve idrak olûb hele her ne hal ise isticma‘ nefis ederek tağyirvaz‘ etmeyub ancak ricâl dedikleri eşhas öteden beru Devlet-i ‘Aliyye’nin hıdmetkarlarıolûb hud behud bir maddeyi ruuyyet vazife ‘ubudiyetlerinden haric ve cümlesi emirkulları olmağla devlet tarafından sadır olan emr ve nehy mekûlesine la ve neam demekbirinin haddi olmayûb bir mukteza-yı ubudiyet heman icra me‘muriyetlerine se‘ıvemübâderet edegelmişlerdir ve madde-i mezbûrenin eslafda misli nmesbukdur bu resmemaslahatlarda sadrıa‘zam ve şeyhulislam ve kuzat asâkir ittifak eyledikten sonraocaklu taifesi devlet askeri olmağla elbette ve elbette bu mekûle maslahatlara anların elioldukca teşebbüs olunmak mahal olmağın vala bu babda cümlemize sağlıkadimul ihtimaldir anların eydi-i mübaşeretleriyle olagelmek kanun devlet olmağın anlar ittifakeleylediği haynde bizler hıdmetkar olduğumuz hasebiyle tebiyyetinden ğayri çaremiz yokdurdeyû hakimane kelimat ma ‘kule-i mülzimane bast ve temhid ederek ocaklu tarafına tarhve teyid eyledi pes hınzir mezbûr bu delnişin kelimati nakş sahife-i şuur edûbocaklu tarafını ıstıbâra azim ve anları dahi zeımince müvaade ve neşe-i ile celb ve teflikedûb intac mukaddeme-i meramına cazim oldu der-‘akıb Osman Efendi yeniçeri ağasıve sair ukalasını nezaketle mulakat velhazer sümme hazersultan Osman vakasıızafetinden henüz ocağımız ser furu perde-i tenek ve ar ve ğadr ve hıyanetle dağdâr ikenMaazallah Teala bu husûsa dahi rıza dâde-i muvafakat olduğunuz suretdela‘net ebediye mazhar ve ocağınız sadme-i haşm ve kahr kahhari birle zirü zeber olacağiemr-i mukarrerdir diyerek maddeyi nakl ve takrir ve cümlesini bu emr-i nezir ezhimme çebzden tahzir

s. 134

Eyledikde anlar dahi maazallah ile mukabeleye yekdest ve hemvare dehenkeşay istinkaroldular ba‘dehu nezir dedikleri ru siyah ve bed semir ocakluya muracaat ve mevaıdkesir serd ederek serire-i mezbûre tanzimine da‘vet eyledikde cümlesi yekdehnekul veistinkâfve hala tenavül eylediğimiz ni‘met ve puşide olduğumuz kisvetSultan Selim Efendimiz’in fiyaza-i bereketi olmağla el ıyaz bah bedeb naz getireninden bertarmuvine şikence ve ezare zadâde olmak değil tarafına sev’ kasd tasavvur edenlerincümlemiz hasım canı olûbvelhasıl bu madde kale değil kalbe hatur edecekmevâddan olmayûb ibtidayı emirde hala‘ husûsi dahi hemhavabe-i zamirimiz olmayûbBakzaallah Teala başka suretle runema oldu diyerek hınzir

mezbûrun der beçe-ibilvea-i dehanını sed ve evvel emniyeden meluni sad eylediler çend ruz dahiEdirne'de ikâmet eyledikden sonra Âsitâne'ye tahvil inan avdet edûb müntazirolan yaranlarına keyfiyeti nakl ve hikayet eyledikde cümlesi (ka'd ala asine) pesnişin hüzn ve haybet oldular.

Nuzûl-i Sandal ve Fülke-i Nev

Nefs nefis sultani ile inşa olunan fülke ve sandalın suret pezir tamam olduğutersane tarafından i'lam olduğuna binaen KâimekâmPaşave sair hazuri mu 'tad olan zevatmüctemi' olûb muhtar olan saat said medarda peyderpey deryaya tesyir ve me'mur inşasıOlanlar hale' ve behye ve ataya ve fiye ile mesrur olundu(ğaribe-i suhta-i la zaz suhtekan der cami' Fatih Sultan Mehmed Han Aliyye'r rahmetuvel ğufran)la zil asl bir talib nasaz ile Sultan Mehmed kulluğu neferatından bir sefiyye meyânında fahşa avretten naşi münâfese olmağla yekdiğere muhasama ve cayeca müşateme ve muhacemedelûb elhasıl biri birine hasm can ve düşman bi eman olmuşlar idi ve talib merkûmunruş na hemvarından kulluk zabıtları dahi delkir ve dem fırsata müterakkib olmuşlar idinagah bir gün vakit sahada talib mezbûr fahşa derpey kulluk pişegahından kademe

s. 135

Cünban azimet iken nefer merkûm birkaç hempasiyle talib mersûm üzerine hücumeylediklerinde oldahi hevl canla firar ve üzerinde olan hançer vepeştev ile tahami ederekmedresenin birinde bir küşade otaya ilticâve kömürlüğünde ihtifa eylemiş derpey olanlar dahizabıtlarıyla bil-muayye medrese-i mezkûre babına mütevarid ve talib mezbûri iltimâsda meced olûbmedrese ahalişi inkar eyledikde aduvvi olan nefer mezbûr nehan olduğu otayazâhiren ba'zı emare ile idrak eylemiş olmağla hemerahlarına eraet ve sahib hacere dahitahisisine ruhsat vermeğın duhûlve her köşeyi cüstücuya meşğul iken nefer merkûmsüvad muhtefiyi rivayet birle işte bu raddedir diyerek payenden keşide oldukda oldahidef ' bila zımnında yedinde olan peşteve küşad verdiği anda nefer mezbûr kanun duz hakadimnehad oldu ba 'dehu dal hançer manend şir teraned hemayzuhûr oldukda ahz ve giriftineemade olanlar bil-cümle kadm engiz keriz olmağla talib mezbûr heman haceresinden selahve tüfenkini ahz ve diyar ahire firar kasdıyla medreseden huruc ve boyacılar kapusu semtineilğar eyledikde kulluklar biri birine ihbar ile sidrallah firar olmalarıyla naçar penah perde-i cami 'celil va kanun kadim üzre namus haram ebval fetha dehil oldu bu haber derhalağa kapusunda akd encümen meşveret üzre olan Şeyhulislam Efenditarafına

isalolundukda bay hal merkûmun ahzi babında tenbiye ekid ve medreseler ve camiada bulunantalebe ve hüdam cami‘ aslen merkûme imdad ve istishab eylemamek babında emr ve tehdidolunmağla persaz ve salah birkaç yüz nefer beктаşiye dilaverleri haram camii hasar edûbfirari-i merkûm dahi müezzinler mahfilinin balasında kademe-i zirde nerdebanda kaud ve selametiderpiş ve zatında bahadır ve cenk azma delir kadir endâz olmağla peyderpey hücum edenlerinişane-i mühre-i tüfenk ve vafir neferata bu vecihle rah hayatı tenek edûbve’l-hâsıl yedi saatnücumi mikdarı yalnız başına cenk edûb müteakıben şeyhulislam cânibinden ahz ve i‘damızımında ekdâm olunmağla kati vafir müsellih beктаşiye müctemi‘ ve cevanib cami‘ numune-i haşergah olûb her kapudan hücuma riz oldukca bir dakikada üç beş kapuya mühre yetiştirerek müdafaaya i‘mal dest ğayret edûb hülasa vakit asra kadar tarafeynden beşyüzden

s. 136

Müteceviz tüfenk endahte ve bir cenk azim sahte oldu hadme-i cami ‘ şerif nehanicebirkaç defa barut imdadından ğayri bir amele ictisar edemediler müddet-i muhârebe imtidad buldukça Şeyhulislam Efendi’nin ateş ğayzları istidad bulubezid minel evvel i ‘damı babında ekdâm eder idi ebul feth gibi zat-ışerifin harem cami‘ münifine ilticâ etmiş olmağla bay hal baruti tamam ve teşine ve kürsünelikdenbi eram olûb encamkari bi ihtiyar taşraya huruci derkâr olmağla mübaşir havalicami‘de mütevakıf ve hurucunda ahz eylemelerini inba ve bu vecihle namus harem cami‘ fatihahma eyledikçe izhâr çin cebin ve namus cami ‘ demek ne ma ‘nadır bay vecih cami‘ içrepare pare eylesunlar ve bu ta ‘kible Sekbanbaşı Ağa’yı bi’n-nefs ta’yin eyledi ikindi zamanındabi-çarenin baruti rehin hitâmve te’sir teşine ki ve havf can ve tezahim dehandan sersamolûb birkaç yerinden dahi zahimdar naçar ve hançer bekf ve tüfenk ve derbazevi kapununbirinden kahraman vari na ‘rezen dehşet olarak ser-nüma-yızuhûrve ser semanakeriz kahi tekapevi eyledikde beşyüz altıyüz kadar esir fırsat mazlumkeşlerder-saat ğalay ğalğale ile sed bab keriz edûb heman der demendi zarban matraka ilenakş zemin ve katl ve i ‘dam ile kine-i sekinelerini teskin eyledikleri haberini vakitşamda teşnif küş Şeyhulislam eylediklerinde beğayet münşerih olûb kara gülmezçehresinde eser hande ve beşâset layih ve zahir oldu bu madde te’mil ve iman olunsamüşârun ileyhin ne mertebe senekdül ma ‘ned ve müteassib na merd ve mütemerrid oldu ğu erbab dikkate nümayan olur

Tevcîhât-ı Ba‘zı Vüzera

Sene-i cedid muharreminin sekizinci günü sabıkan Diyarbekir Valisi Vezir Celaleddin Paşa'ya Sivas eyaleti ve Rum eli Beğler beğliği payesi olan Kalender Paşa'ya Maraş ve sine-imaziye şivalinde Karaman Eyaleti sabık Bağdad Valisi sadrı esbak Zıya Paşa'ya tevciye olunmuşken iş bu muharremin on üçüncü günü sabık Halep Valisi Vezir Abdi Paşa'ya ve Edirne Eyaleti sabık Kars Valisi Vezir Şerif Paşa'ya ve Halep sadrı esbak

s. 137

Zıya Paşa'ya ve Diyarbekir sabık Erzurum Valisi Vezir Osman Paşa'ya veçendruz mürevverinde sabık Karaman Valisi ve bahri sefid boğazı ser askeri elhac Mehmed Hakkı Paşa'ya ve Erzurum Eyaleti sabıkan Sivas Valisi Vezir Osman Paşa'ya ve Sivas Eyaleti şarkcânibi ser askeri gürcü Halil Paşa zade Vezir es-Seyyid Ali Paşa'yaveçendruz küzeranında sabıkan Diyarbekir Valisi Vezir Osman Paşa'ya şark cânibi Ser askerliğiyle tevciye ve Bağdad ve Basra ve Şehrizor eyaletleri şival küzeşte den sabıkan Bağdad Kâimekâmi mir mirandan Süleyman Paşa'ya ba rütbe-i vezaret tevciye olunmuş olmağla mah mezbûrede ibka ve livayı Selanik ve Kavala Bosna Valisi Vezir Hüsrev Mehmed Paşa'yave liva-yı Kayseri'ye kapucu başlıardan çeklek Paşa zade İbrahim Beğ'e Rum eli Beğler beğliği payesiyle tevciye ve ihsan ve her birinin kapu kethüdâlarına teslim fermân olundu (istitrad) sal küzeşte de iraku'l-kasi Rum vüzerasından bir vezir namdar uhdesine muhavvel ve hemvare bu kaide desturul amel olmak babında erbabı akd ve hal imzazen hüccet ittifak olduklarına mubni hata-i Bağdad ve Basra ve Şehrizor sal küzeştenin ya 'ni yirmi iki senesi recebinin yirmi dördüncü günü sadrı esbak Yusuf Zıya Paşa'ya tevciye ve tarafına ba 'zımertebe tavsiye ve tenbiye olunmuş idi ba 'dehu kaide üzre şevvalül mükerreminin dördüncü gününü resmen vuku 'bulan tevcîhatda dahi ibka kılınmışken sabıkan Bağdad Kâimekâmi mir mirandan Süleyman Paşa'nın İstanbul'da olan sarrafı ve ba 'zı Bağdad tüccarıdır ebvab ve kavaide mütedavile-i ma 'hudeyi icraya bezl nakdine vesî' ve tab eyleyerek galiba ihsasa göre beş altı bin kise akçe taksim hevayı kaidesi üzretaksim ve pişekaran umûrun peştentelerini lebriz zer ve sim eylemeleriyle Irak'da Rum vüzerasının vücub vücûdları hükmünü fesh ve yanlış Bağdad'dan döner kerdeşincedüstur ittihaz edecekleri resm mezbûri fesh edüb Paşa-yı mûmâ ileyher rütbe-i vezaretle şevvalin yirmi yedinci günü tarihiyle tevciye olunub tarafına menşur irsaline emri esil ve Zıya Paşa'yı Halep'uş-şehba mansıbına tahvil eylediler

(acibe) mukaddema

s. 138

Keşide-i saf setur ve imla olduğu üzere müşârun ileyh Ziya Paşa Erzurumve Trabzun Valisi ve şark ser-askeri olûb maiyetlerine bir orduluk asker ta'yinve vücuhla bünyan me'muriyeti tersin olunarak teflis tarafından memâlikmahrûseyehücuma riz olacak Rusyalû müdafaasına ta 'yin kılınmışidi evvel seferdedivan kitâbetleri hıdmetinde bulunan ulemâyı havacegandan Kilisli es-Seyyid Ali CelalEfendi'nin bu fakire nakl ve beyanı üzere teklifat kesireden sonra düşman ordusuylamükabele ve taraf taraf ahenk mukatele olunub enca mekar ni'met fevz ve suret nusretve zafer cânib İslamiyane ruzi ve müyesser olmağla i 'danın meymene ve müyesseresini dilaveranİslam berbad ve başbuğları olan Ceneral bir peşte üzere bir mikdar piyade ve süvariylekalub lâkin meymene ve müyesseresinin şikest ve ekseri seletatlarının sadme-i teyğİslamiyan ile hak peyvest olduğunu bil müşahede ekdâmekdâmi mütezil olmağlafirare imade olduğu manzur hakiranem oldukda teyz dest deli başıya eraetve ihbar ve bil cümle deli taifesiyle yekinan evvel peştede olan dûz hiyanüzre itlak iman savlet eylediğimizde bi-Tevkika Teala top ve humbara ve sairaraba ve edevatlarını terk ile gerçi münhezimen verayı peşteye firar eyledi lâkinPaşamızın meftur olduğu hiyanet ve bideli sebebiyle adeti üzere cenkgahagemeyub ve fakirden ğayri askeri harb ve kıtale tahriz ve tahrik eder başbuğolmadığından ne hal ise mahza yari hazret bari ile düşmanın üç koldanibaret olan mersus safuvi nişe-i şimşir dilaveran İslamla münhedim ve su bisu münhezimolûb bir mertebe dahi teşvik veekdâm olunsa bil külliye istisal olunacağı bi iştikalolduğunu teyakkun eylediğimize mubni keyfiyeti etrafıyla ordugaha ifade veasâkir-i mevcudeyimuarrikegaha celb için ordu tarafına süratle avdet edûbve vatka ki orduya geldikdebozğun ordu gibi bil cümle hayme ve hargah ve esbab valat saçılıb kalmış ve ordudabir mütenakkiş kalmamış bu hali gördükde hayret istiab edûb şimdi ileru cenk ve ta 'kibtasavvurini unidub gerude olan müşârun ileyhın daire halkının ve gerek hadmenin çoğunki

s. 139

Hallerine havz olundu bi'l-ahire ordu ve rasende çend nefer harbinde mekûlesi görübPaşa'yı sualimizde ibtidayı muhârebede taraka-i top ve tüfenki istima' edûb evvel saatacele ile süvar olûb geruye doğru inan enkiz müsaraat eylemekle ordudabulunan piyade ve süvar katan emval ve eşyalarına bakmayub ra'b

ve dehşetle ve salet sebükbarpiru oldular dedikde hayretimden bir zaman cemad gibi münce mid olûb evvel esnada Paşa'nınfirarı ba'zı taraftan mücahidin din serkerdelerinin dahi mesmu'ları olmağlacümlesi askeri alub teessüf ve telehhüf ederek orduya vürûdve herkesçadırını ve eşyalarını tahmil edûb seraskeri arayarak geruye avd ve kafuleyledi.Paşa ile firar edenlerin eşyaları ala haliha yerlerinde kalub mesmumize göreçend ruz mürevverinde nasib i'da oldu elkıssa müşârun ileyhi sekiz saat ilerudebulub keyfiyeti arz ve beyan ile muavedetlerinde mukarriblerinden istifsar olundukdasebeb hafisi olmağla avdetimiz muktezi oldu deyû cevab eylediler meğer evvel hengamdaİstanbul'dan culus haberi varid olmağla fîrara anı bahane etmiş imiş mukaddema ve muahhirencenkghada bulunmuş olsaydı berbel ka 'be süvad düşman umumen istisal olunubdiyar-ı şarkıyyeden Rusyalûnun urukının inkıtai derkâr idi deyû halef billehle beyanyleydi vakıan müşârun ileyh gerçi şeyhul vüzera denmeğe seza kudemadan pir ve ihtiyar şekilve şemali müveccih bir vezir ali mikdar olûblâkin Bazene Teala beğayet ceban ve menhusul liva'olmağla gerek Mısır vakasında ve gerek zikr olunan şark seferinde ve sair melahimve mearikde katan bulunduğ u askerde lemha-i fevz ve nusret meşhud olmamışdır.

Ba'zı Tevcîhât-ı 'İlmiyye

Selanik kazası receb ğurresinden zabt etmek üzere muharreminyirmi birinci günü Süleymaniye müderrisi Mühendis Abdurrahman Efendi'yeve Yenişehir fenar ramazan ğurresinden zabt etmek üzere Süleymaniye Müderrisi DarendeliMüfti zade Hafız SeyyidMustafaEfendi'ye ve Halebü'ş-şehba kazası şa'ban ğurresindenzabt etmek üzere tarih-imezbûrda Süleymaniye ile Atik Ali Paşa Müderrisi Rizeli

s. 140

Zade Abdurrahman Efendi'ye tevciye ve ihsan ve her biri uzunca eve merhalesindenhalasla teşekkür kavi dergah reb menan oldular.

'Azl u Nefy-i Reis-i Rikâb Hâlit Efendi

Fransalûya müteallik ba 'zı mevâdda mubni sebestiyanın şerkirliği te'siriylarikâbReisi HalitEfendi azl vemersûmi tatmin için Kütahya'ya nefi ve iclave riyaset vekâleti defter emini vekili Salih Efendi'ye ihale olundu.

'Azl-iKâimekâm Tayyar Paşa

Müşârun ileyh eba an ced perveride-i handan vezaret olûbve zatındaziver

mearifle erasete ve natk beliğ ve re'y ve tedbir ve dirayet ve fetanetle pir este alicenabve şehamet nefis ve saramet ile mümtaz ter emsal ve etrab olmağla hakkında tevcîhatşâhâne erzan ve iltifat hüsrevane dembudem efun ve feravan olûb had zatındare'yi rezin ve akl dur beyn ve tedbir dinleşin sahibi fi nefse dehatdan aklve ırfan ile beynel akran mümtaz ve lisan ve beyan cihetiyle cümleden ser firaz umûrhariciyede ise muşikaf destegah politikada harde baf nakş taz kinkumaş eslaf ve renk perdaz harir taze tarh ihlaf olûb zabt ve rabt ve tanzimmesalik mülk ve tensik umûr ibad husûsunda aslen futur ve rehaveti olmamağlagitdikçe kalub nasda def ' vahşeti ezdiyad ve ta 'yin ve istibdadı mezdad olûbekser dekayik umûr-u Devlet-i 'Aliyye'de binefse cerh ve ta 'dil verikâbve müstetabveOrdû-yunusretmab umûrvemesâlihini vech-i layıkı üzre tesviye ve tekmilhusûsunda müesser cemilesi zuhûr etdikçe taraf-ı saltanatdan kendusine hüsn-üzan ve i'timad külliye makrun tevcîhve iltifat samimi runemun olûb cenab-ı şehriyâr feridun fer tarafından nazar değer ile manzur ve düş liyakatına hılatahirul basi endâze kerde-i tahmin Padişah ğayur olmakda idi vakıan müdir ve müdebbirsahibi fikr ve kiyaset ve vakıf dekayik umûr mülk ve memleket olmağla hamekarana'yan zemanе nisbet temyar hane divaneleri yahud meyhaneler müstaneleri meyânına

s. 141

Düşmüş merd heşyare dönmüşidi bu vecihle serkaran ile beynerinde cihetmübayenet derkârhusûsan merci' amme olan Şeyhulislam hemc ve sahibi fikr gecolduğundan bir vecihle mukavemetleri mümkün olmayacağı bedidar ve İzzet Beğ ise KâimekâmPaşa'nın mizan-ı i'tibarında sencide ve re'y ve tedbiri ma'kul ve pesendide olmağla daima setayışve sena ederek tarafına tevcîhşâhâne erzide olûb taraf-ı Şeyhulislamiden ise bi't-tabi'derun sultani müteneffir ve remide olduğundan gerçi ukala mesned fetvadan ibad ve makamınaİzzet Beğ'in esadı ehem murad şâhâneleri olûblâkin ocaklu ile yekrenk ve sera've zırada hem ahenk olduğuna mubni defa-i sabıkada metuhaş olmağın ol-babdatereddü kalb-i âlilerini ba 'zı mertebe teshil tarik ederek zail ve maslahat merkûmeyekail eyledi.KâimekâmPaşa ile İzzet Beğ'in yek-cihet olduklarını ba'zı karain halidenmeyş yaş teraş olduğundan başka beyit(raz havd Bayar havd çend anki bitevani meku*Yarar eyari bu daz yar ve endişe ken) tahzirinden ğafletle bu ser ser besteyi mahrum razi'tikad eylediği akrab hudamına keşf ve eşrab ve evvel dahi ba'zı hemr ezine ibrâzile ferahyab ederek samia zed Mevlana olduğuna makarin meyânelerinde münâfese-i tariksebebiyle

mübâyene-i derineleri olan Şemseddin EfendiveMunibEfendi'nin havâdis-imerkûme perde suz küş ve huşları oldukda heman taraf müşârun ileyhe inan engizşetab olûb nakl dasetan birle işin önünü almak için elhah ve ibramda ekbabeylediler.Halbukimüşârun ileyh sadr-ı eray meşihat oldukda elbette KâimekâmPaşa dahimesned piray sadaret olacağı lazım melzum kabilinden olarak vareste-i şaibe-i iştibaholûb ancak müşârun ileyhin radaet tabiat ve hasaset hilkati muktezasınca fitneve fesad mubli mücerred olduğundan maslahatlarına uymayacağı mülahazası yaranRuscağa mucib halecan ve hadşe ve Padişah Selimu'1 fitrata sev' kasd vuku-‘ihatırası müstevcib hadşe olmağla müşârun ileyhin sadaretinden kat' nazar Kâimekâmlıkdabulunması Ruscak yaranının mezakına külli münafi ve sahife-i mütehayyilelerinde mersûm kalemtasvir olan sur emniyenin husuline mani' kafi olmağın cüstü cu esbab azli

s. 142

İktiza veRefikEfendi'nin daman re'y rezinine ilticâyı ilcâ etmekle tahrir ile cuyay-itedbir ve ser etrafına irsâlve tesyir eylediklerinde derhal teşmir ezyal ittifak ve sadaretmaddesini orduda sadria'zama eşmam birle hemzede-i sabr ve eram eylemekle bu takribile meyânelerine ilka şikak ve bir mah kadar kâimekâmlıkd kalur ise elbette sadaretedesteres olacağını edile ve burhan irad ederek isbat medi eyledikten sonra suret-ihakda müttefikân cüstü cu pazar hayl ederek bir kumaş taze nakş ferib ve dağle desteresolûb kuzâtdan iken bir mukteza-yı cevher isti'dad zümre-i havacegana duhûl ileistisad eden kisedar liyakatmendi Sünbül zade es-Seyyid Abdalbaki Efendiyiocaklu tarafına mektub ve taraf-ı saltanata telhis huda uslubla İstanbul'a irsâlve ol-dahi kendu maslahatını red puş çehre-i ihtiyal ederek inan azimini Âsitânetarafına imale ve tekavür meğer ve füsuni muzammar maslahat güzaride ecale edûb ittifakımûmâ ileyhin vürûdi Şeyhulislamın Kâimekâma bürudeti vaktine mesadif ve ikitarafın her ne kadar eğrazı muhtelif ise de bil-vücu matlabları vahid ve bu babdaazimetleri müttehıd olmağla ekdâm bi-şamarları Şehriyâr-ı 'Âli Tebar Hazretlerini Kâimekâmın'azline naçar etmekle muazzezen Dimetuka'ya ecla babında emr-i 'âli ısdar eylediler çunmüşârun ileyh münazil ve semt me'mure mürtehl olmağla bir hîz ve bir nişinkethüdâ-yı rikâbbulunan linul cânib şaibe-i muhâlefetden mecânib ekinli MustafaEfendiKâimekâm mesnedinemünasib görüldi Padişah 'Âlempenah Hazretlerinin Tayyar Paşa tarafına incizab derunlarıolmağla azli sureti mesele-i ekraha karib bir ma'na olmağın verâsından atıyye-i cezileve

nevazeşat celile ile tatyib ve nef‘-i sureti olmayûb heman dairesiyle mansıbagider gibi şimdilik Dimetoka tarafına azimet eylemesi tenbihiyle tesrib olundu çünbir ve fak mesul Kâimekâm ma‘zul vemûmâ ileyh Abdalbaki Efendi itmam me‘muriyetle Ordu-yuHümâyûn tarafına vusûlve hıdmeti mukabili küçük tezkirecilik ile ser menzil kamemevsul oldu.

‘Ameden-iKethüdây-ı Ordû-yu HümâyûnOsman Efendi Be ÂsitâneveKethüdây-ı RefikEfendive Riyaset-i Galib Efendi der-Ordû-yu Hümâyûn

s. 143

Balada nakş harir tahrir olduğu üzere bil-faal kethüdâ olan Osman Efendi iffetlu Esmasultan aliyyetüş şan hazretlerine kethüdâ nasb olunmağla müşârun ileyhanın tesviyeumûri zımnında bil-faal ihtimâmları lâ bed olduğuna mubni ruhsatla İstanbul’a hat terhalvürûdve iktiza eden umûrmüşârun ileyhin te’sis ve tesviyesine ibtidâredûbOrdû-yu Hümâyûn’da sadrı a ‘zamin şeter kerbe hareket ve Serasker Paşa ile meyânelerindedembudem iştidad münâfeseve husumet ve ocaklunun ahval müntecul melali akıbet ihtilaleylemekle bir takrible mesned kethüdâyiden isti’fa vemüşârun ileyha kethüdâlığıyla iktifa eylediğinemubni orduda ReisRefikEfendikethüdâlık mesnedine irtika ve Ğalib Efendi tekrariyaset mesnedine i’tila eyledi.

Ba‘zı Havâdis-i Seferiyye

Gûzar şepzir olduğu üzere çünki Rusyalû ile Yergöğü civarında Fransamütevassiti ma‘rifetiyle cumadiyel ahirin yirmi yedinci günü mütâreke akd olunubmesâlihanın dahi bir dakika evvel rabıta-i bend hüsn-ühitâm olmasına tarafeyndenizhâr havaheş olunmakda iken der-saadetde bulunan Fransa elçisi Sebastiyanelbette mesâliha maddesi Paris’de olmağa muhtacdır zira iş bu mesâlihaİmparaturimizin manzarasında olduğu suretde hayırlu olacağı bi iştibahdırveDevlet-i ‘Aliyye’ye muzır maddeler her ne ise mecmuni tenkîh etdirub hudud-u kadimeser best kamile sebebiyle mesâliha tanzim edecekdir veRusya’ya mukaddemaverilan ahud ve şurut mazare ne ise birer suretleri irsâl olunsun ve eğerbu babda muhâlefet olunub Paris’e mesâliha maddesi ihale olunmaz ise benbu taraftan fekk u lenker ikâmet ederim deyû ısrar ve ibram eylemekle hala Paris’de sefaretleikâmetve terakkib ruhsat avdet üzere olan MuhibEfendi tarafına

me'muriyetsabıkası tecdid olunduğunu müşar Nâme-i Resmi Hümâyûnla akdi mesâlihayame'muriyetini havi ruhsat Nâme-i 'Aliyye ve iktiza eden ta'limat Fransalûnınmatlûbı olan mukaddemce Vahid Efendi'nin uhdesine ihâle olunan ma'hud

s. 144

Muzahraf ittifaka murahhas olduğunu muhtevi başka bir ruhsat nâme ve ta'limatibâs olundu.

Zûhur-u Ba'zı Etvâr na-hemvar ez-Sebastiyan

Bi-hikmete Teala asker-i islâmın ğalebe-i edbar ve nekbeti veDevlet-i 'Aliyyenin mağlubiyeti düşmandost nema olan Fransalûya mürâca'atını mucib olmağla hala Asitâne'deelçileri olan Sebastiyan nam şeytan dûr sabıkda ğarkab ihsan olûbhemen atâyâ-yı bi-kirân ve mücevher tehaf ve zirin ve semin nefayis eğlaf ve zarufile karun zaman olûb vak'a-i culus-uhümâyûn sebebiyle Devlet-i 'Aliyye nekbazde gibişur eşur piru bernayir hemzede şuur olmağın mersûm bir müddetten beru naçar sekestehamule dûçar olmağla ser pûş endâz tahammül ve ıstıbâr cûşa cuş asabieram ve karar olûb nevan cuşış fitneye sükun veDevlet-i 'Aliyye'de bil-cümle âsâyışve arâmiş ru nemûn oldukca mersûm hatır vükelâya hatur etmedik suretdezincirden boşanmış divâne gibi meydana zuhûredûb hassatu taraf-ı saltanatdani'tizar makrun nevazeşat seniyye şeref sudur olmağla sureten kabul i'zarederak rûy hoşdili ve atminan izhâr eyledi. Lâkin mersûm ta'bire gelmez bir merd-i mezmum olmağla aralık aralık Devlet-i 'Aliyye'ye gûna gün cefaya ağâz veharekât narvaile vükelâ-yı devlete tafralar ibrâz eylemeğe başladı husûsenFransalû ile Rusyalûbeynde mesâlihadan sonra külli tavrını tebdil ve mülâmeyeten şiddet ve huşunetetahvîl gah Devlet-i 'Aliyye meslekini tağyir ve gah Fransalûyitezlil ve tahkir edeyûrzeminlerinde gûna gün vahi ve bi esas turrehat bî-kıyas irâd eyledikce her maddederifk u mülâyemet ve riâyet hatır merâsımına dikkat birle mersûmun hami alınarak ve dînbekzen eda olduğu mevâd-ı vâhiyeden ferâğati düşman can olan iki devlet meyânındaakd-i müsâfât eylemekden efzun düşvâr olmuşidi ez-cümle culûs esnasında topcı zabıtânından biri bir nefer şahsı katl ve i'dam birle elçi-i mersûme ilticâeyledikde kendusi istishâb eylemeyerek Bâb-ı Âli'ye göndermekle hakkında madde-i katl

s. 145

Sabit olduğundan merkûm kısas olunmuş idi iki mâh sonra topcı zabıtıbana ilticâ eylemişiken hürmet etmeyub katl eylediniz bu şuyuh beni ve İmparaturimitahkir değil de ya nedir tiz yol fermânlarım verilsun bir dakika erâm eylemek ihtimalim yokdurve elbette bu güne harekâtınızın bilahire Fransalû tarafından devletinizn mahvve izmihlâlâline müeddi olacağı derkârdır zeminlerinde hezeyân cankedazi vükelâ-yı devleti dağdâredûb kezalik culus akabinde mukavele-i sabıkaya mubni Fransa tarafindangelecek topcılarım tevkîfî kenduye leden beyan vakıan askerin ğaleyani olmağla tevkîfî münasibolduğunu bi't-tasdik cenerallere mektub irsâl eylemişiken üç mâh mürevverinde siztopcılarını iâde eylediniz diyerek Devlet-i 'Aliyye'yi itham ve bu maddeyi i'zam ve divantercümâni vazifesinden haric mevâdda ihtilat eylediği vasıl sem' şehriyârîoldukda i 'damı katı irâde buyurulmağla cezası tertib olunub ferdası tercümanmaktul Fransalûya müteallikolûbFransalûya nakl havâdis töhmetiyle katl olundudeyû da 'vaya kıyam ve avdete tehiy eyleyub bu babda dahi kenduyi iltizâm içinmukâlemeye da'vet olundukda min ba'de mukâlemeden imtina' edûb hele zevr ve zar kethüdâbeğın hanesine şe'met endâz hazur olûb ledel mükâleme devleteyn meyânında Rumtaifesi daima burudet veşekâk ilka eder oldukları ma'lumumuz olmağla fima ba'de oltaife tarafımıza tereddüd eylesunlar deyû va'd ekid eylemişiken yine televvuni bedid olûbve ğaraibdendir ki çend ruz mürevverinde Bâb-ı Âli'ye takrir irsâl eyleyub mazmuniBağdad eyaleti gerçi Zıya Paşaya tevciye olundu lâkin müteveffi Ali Paşanın kethüdâsıSüleyman Paşanın her vecihle kuvvet kahiresi derkârve Bağdad'ın ihtilalini beyanve tezkar birle eyalet Bağdad'ın Paşa-yı mûmâ ileyhe tevcîhini niyaz kar olmuşidi bu mekûleumûr dâhiliyemüdâhalesi münafi kâide-i sefaret iken kestahane nizâm devletevemesâlih memlekete destebaz cesaret fuzulane ve bir defa dahi Basra tarafındanİngilterelûnun vehhabi ile muhaberesi vardır bu husûsumûr-u hariciyeden çıkdıBir madde-i azime olur diyerek tantana-i bi edbâna ve bir defa dahi na kehani hazur

s. 146

Kâimekâmiye gelub Eflak kapu kethüdâsı kastakiyi ReisHalitEfendi katletdirecektir mersûmFransa himayesinde olmağla anı katl eylemek Fransa dostluğuna hatbutlân çekmekdir deyû bir mufassal takrir eyledikten sonra Efendi-i mûmâ ileyhi mecliseiltimas ve muvâchesinde ilkeyi hezeyan bi kıyas edûbve ferdası

bostancı başıtarafından me ‘huz ve mahbus olan iki nefer harvat üsküdarında bir papası katleydikleri mütevatiren ihbar olundukda intintak için zabt olunduğu mûmâ ileyhinmesmû‘î oldukda bu hareket Fransalûya şetm eylemiş ve baş ağa neferatından biri bir Fransalûya bir serdeste örmüş bu güne muamelat Fransalûyı tahkir olmağla elçisinin bu raddemekesi iktizâ eylemez diyerek yine azimet sadedini zebanizde-i cehr ve i‘lan eylediğindenma‘da İspanya veFlemenk elçilerini dahi tahrik birle Fransa elçisi gider isebiz dahi gideruz deyû takrir ve takdim ve üç güne kadar ne kadar Fransalû var ise hazırolsun deyû tenbihini bariz kanlara tebliğ ve tefhim ve Ğalata ve Beğoğlu civarında delallernida etdirub ve‘l-hâsıl hezmdan haricetvar şenia ve ekval beşî‘ası vükelâyıdelfikar edüblâkin naçar ekl cife mesâbesinde tahammül veistibâr ederler idi.Cümleden ziyade hakd ve kinesi HalitEfendiye olmağla bi‘l-ahire azl veilcâsinasebeb oldu HalitEfendi ile Sebastiyannemeyânesinde münâfesenin menşai budur kiHalitEfendiFransalûnun politikasına vakıf veSebastiyanın muâmelesi ancak kendi emrve maslahatlarına mubni olüb itmam maslahatlarında Devlet-i ‘Aliyye’yi açıkda koyacaklarınaarif olmağla İngilterelûyi elden kaçırmamak mülâhazasıyla hud behud pes perdedenanlara ibrâz mülâyemete ibtidâr ve dembudem te’sis bünyan hoşdili veiltiyâm esbabına teşebbüsbirle meyâneden ğubar nefar intifâsına venâire-i muhâlefetin intifâsına nazkane mübâderet eylediğiniSebastiyann kahin havan gibi ihsas edübEfendi-i mûmâ ileyhe dürlü dürlü töhmetlerazv ve isnad ve huzur ve ğıyabda zem ve şetme ve bunun makam riyasetde cudi Fransalûile Devlet-i ‘Aliyyemeyânında münâfere ve belki muhârebe ve müşâcereyi mûcibdir deyû def

s. 147

ve ezâlesini matlûbve bir defa bi‘l-müvâcehe muhâşene ve mûma ileyh dahi gerçi dakika danve kar gûzarolüb katan medar eylemez ve lisânını esirgemez bir zebân ve dürüst dehân olmağlahâkimane müsâmaha ile savuşdurmayub dû bâlâ muhâdişeye itale-i lisanları bütün bütünmübâyeneyi müeddi oldu bir defa dahi hazur kâimekâmide bir vech-i muharrer tarafeyndenmütavele had mübâlağaya muntehi olmağla hele bir takrible def ‘ meclis olunmuşidi.E’l-hasilmesfur müfsid tenmun manend bukalemun her anda renk nemay diğerk gün olarak serkaraniser kerdan eder idi ve boğaz neferatından biri rahkzerde mersûma su’ muâmeleizhâr eylediği mesmu‘ oldukda derhal Çavuşbaşı Ağa irsâlve resm narziyeikmal olunub çend ruz sonraca Bâb-ı Âli’de akd olunan meclis-imukâlemede havasmukarrabinden Mir Ahur Ağa

vesatatiyla elçi beğın hatırı nezd şâhânemde meriolûbvecihle tarafından riâyet hatırlarına i'tina olunmak matlûb-uhümâyûn olduğuresmen ifade buyurulub ve taltifi zımında bir adedu'l-mas nekin ve bir defa mücevher nekinve bir defa bir fahir at takımı ihda buyurulmağla mersûmun bir mikdarca şeile-i felek restuğyani intifâ buldu ve bir defa seıda bade beş hümâyûn vuku'ında mersûm temaşagahda manzur hareti padişah oldukda kendusine veRefiki İspanya elçisinemücevher zarflu fincanlar ile kahveirsâl buyurulub ve zarflarıyla fincanlar ikisine deihda buyuruldu hülasa-i kelâm mesfurunriâyet hatırına her güne ihtimâm olunublâkin nehfte-i zamir müfsetet semiri olan adavet münafakane muktezasınca hemvare dürlü dürlüdenaet etvara ibtidârına mubni imparatori tarafına nifak eder mülahazasıyla keyfiyetalet tafsil Sefir-iParisMuhibEfendi'ye makam riyasetden tahrir olundu ancak mersûmun vech-imezkûr üzere hareketi ba 'zı karâin haliye ve makaleye ile Devlet-i 'Aliyye'ninveFransalûnun düşmanı olan İngilterelû sarf emval bi-şamar birle elçi-i mesfuricelb ve emale ve devleteyn meyânına ilkay fesad veşekâk eylemeği mesfurun uhde-i mekerve ihtiyâline tahmil ve ihale edûb ol-dahi mürtekib ve tama'kar bir şahs bed kardarolmağla emr-i mezkûri iltizâmvevech-imeşrûh üzere saded şeter kerbe ifal ve akvâl

s. 148

İle seleb emniyet husûsuna ekdâm eylediği mütebeyyin oldu ve fi'l-hakika mesfurİmparatori tarafına gûna gün eracif tahrir eylemekle Paris'de MuhibEfendi'yimuâheze ve takri' eylediği mûma ileyhın varid olan tahriratından müstebân olduve bundan akdem Culûs-uHümâyûn vuku'ını ve me'muriyet sabıkasının tecdidini meşartarafına irsâl olunan Nâme-i Hümâyûni İmparatura teslim veFransalûya devr sabıkdanezid taraf-ı saltanatın izhâr eyledikleri safvet ve müveddeti takrir ve tefhim eyledikdeİmparatur-imersûmkelâma eğâz edûb Devlet-i 'Aliyye ile Fransa devleti beyninde derkârolan husûsve safvete binaen telzitde akd olunan muâhedeyi Devlet-i 'Aliyye kabul birle Rusyaile akd mütâreke etmiş olduklarını istima' etdim vemesâliha dahi del-havah üzereolunmasını me'mul ederim lâkin biraz kelâm ifade edeceğim mahsus devlete tahrireylemenizi matlûb eylerim evvela bir müddetden beru valisi Tepedelenli Ali Paşave İskenderiyeMutasarrıfı İbrahim Paşa hareketlerini tebdil edûb Korfa ceziresi tarafından zabtolundukdan sonra tedarikata ağaz eylemişler ve İstanbul'da olan elçimiz Sebastiyanitahkir eylediklerinden başka üzerine salah çekilub helak eylemeğe bir ramak kalmışve

Akdeniz boğazında olan ofciyalları takdir ederler imiş Korfave mülhakatı olan Cezireleri mukaddema Rusyalû zabt edûb cezire-i mezkûre fi'l-asl ve nedikuluya tabi'olûb şimdi Venedik benim mülkumdür binaen aleyh zabt eyledim gerek İstanbul'da olanelçimin ve gerek ofciyallerimin muvilerine hata gelur ise bendahi icrasına seıederim velhasıl Devlet-i 'Aliyye şimdi usulini tebdil edûb Fransalûya Rusyalû gibi nazar edeyûrlar eğer kendu matlûbumun icrasına ekdâm etmezler ise ben yüz bin asker irsâlve cümlesini pazede-i kahr ve hisar ederim bu sene valisi ve boğazda olan Kapudan Paşa güzel muâmele edeyûrlar lâkin Ali Paşa ve İbrahim Paşanın Fransalû haklarında hareketleri diğeri gün olmuştur şimdiye kadar Devlet-i 'Aliyye'yi ben tutayurumyohsa çokdan kaan safsafa harab olmuş idi Venedik benim mülkumdür Cezayir-i Seb'a dahi mülhıkatından olma'la zabt eyledim ve bu denbu ve sairleri yine Venedik

s. 149

Tevabiatından olmağla ahirin yedinde kalmasını tecviz etmem ve iş bu ifadelerimin mazbatasını Başvekilim bizlere verûb elçime dahi gönderecektir acele korir ihrac vevükelâ-yı devlete dahi dikkatluce tahrir edesiz deyûz hâr terş rûy ve haşim ve ğurur ederekkelâmına hitâm verdiği Müşir Efendi-i mûmâ ileyhın bundan akdem tahriratı vuru devükelâ-yı devleti ğarkab bahr hayret na ma'dud eyledi ve Rusyalû ile mütâreke senedinin imzası akabinde Rusya askeri Eflak ve Boğdan eyaletlerini ve gerek kala' ve arazi yitahliyyeye mübaşeret edûb eski hududlarına çekilmek ve otuz beş güne kadar tahliye maddesi tekmil olmak bir mucib şurut mütâreke lazımeden iken tahliye den kat'-ı nazarı bir taraftan cedid asker sevk ve irsâle düb henüz Fransalû tarafından mütevassıt zuhûr ve mukaddemat mesâlihaya mübaşeret emaresi serzede-i sudur olmayûb Âsitâne isecemi'ıyyet siye mestandan nişane bir acib hengâme-i arbedâne ve orduda sadrı'zam ve Serasker Paşa nefsanıyetle bi karar ve asker ve mühimmatdan hali ve sebûkbâr vericâl-i orduderunlarında sefere dair katan havatır olmayûb Asitâne yâdkarlarından ahz sarı tarık-ı umde-i efkâr ve beynlerinde zebde-i ezkar olûb bir cânıbden Rusyalûnun bahren ve berran tedarikatı kuyeye iştiğali ve bir cânıbden memâlik-i mahrûsenin her taraftan illet ve baki umumvecihle zuhûr eden ihtilali zümre-i devr endişani ğavta havar bahr fekrat ve sependateş havf ve dehşet eylemiş idi (a) görelim ayine-i devran ne suret gösterir) Bu halalde Paris'den Muhib Efendi'nin bir başka tahriratı zuhûredüb mazmuni bu vecihüzre der ki bu esnada Rusyalû tarafından bir elçi varid olûb (

şamepani) ilemülâkât eyleyeceği mesmû'im oldukda kable'l-mülâkât mûmâ ileyhine hanesine varûbelçinin vurudî mesmû'im olduğunu ğabul eşmam telzit mesâlihâsı üzreİmparatur Cenâblarının kabul olunan tevsıtı mucibince Rusyalû ile akd olunanmütârekenin senedinin imzası akabinde EflakveBoğdan derunları ve sair erazive kala' tahliyesi meşrut iken şimdiye kadar tahliyeden katı nazar ez ser nev askeridhal eylemek üzre olûbve'l-hâletu hâzihi İmparatur nice-i mütâreke olan mesâlihaya

s. 150

Dair mütevassıt ta'yin eylemeyun ve taraf-ı saltanat vevükelâ-yı devlet bu maddelerin hitâmınamüterakkib olduklarını ifade eylediğimde Başvekil cevab edûb işbu Rusya'dan gelenelçi murahhas elçi değıldir zan ederim zira bu Petersburgdan hareket etdiğizeman mesâlihanın Paris'de akd ve sizin me'mur olacağınız evrada henüz ma 'lum değıl idive bu Paris'de ikâmete me'murdur ve İmparaturimiz Rusya murahhası ta'yin olunmadıkça murahhasya'ni tevsata adem ta'yin eylemez veEflakveBoğdanın adem tahliyesine sebep mütarelesindemünderic olan iki şartı Rusya İmparaturi kabul etmediğinden naşi imişbir müddet mütârekenin istiksarı ve diğeri Rusyalû tarafından zabt olunanOsmanlu gemilerinin reddi husûsu imiş ve fil vakı' hengam muhârebede zabt olunangemiler geru red olunmaz dedikde murahhasın senedi nice kabul olunmaz bu ifadenizİmparaturin akd eylediği mesâliha tevsatına münafi değılmidir dediğimdeiş bu mütâreke senedini tasdika me'mur olan Mikelsun nam ceneral ol-halaldefevt olûb ba'dehu Rusyalûdan birisi bila ruhsat tasdik eylemiş olduğunuRusyalû bize ihbar eylemekle bu maddeyi bizim Petersburg'da olan süvari ceneraleİmparaturimiz tahrir eylemişdir deyû cevab eyledi işte mesâlihahusûsundaşimdiden ilkay fesad olunmağla bir vecihle pezira-yı suret olmayacağı ba'zıalayemden dahi müsteban olduğunu vemersûmRusya elçisine Fransalûtarafından iltifatı azim olunub hatta Paris'de İmparaturun birâderi Jerum Bonaparte'yiiştira eylediği haneye iskan eylediğini tahrir eylemişdir ve bundan akdemce Korfa'yaveDobraVenedik'e dair Efendi-i mûmâ ileyh tarafından mersul olan kavaimin bu esnadacevabları olmak üzre varid olan tahriratları mazmunları bu zemin üzremesutdur ki kerimNâme-i 'Aliyye'leri lede'l-vusûlFransa Başvekili sabıktalirane varub telef nefsimden olarak DobraVenedikFransalû tarafındanzabt olunmuş olduğu mesmû'um oldu meyânede derkâr olan dostluğa münâfizahir değılmidir deyû istifsâr eylediğimde Korfa ceziresini Rusyalû fuzuli

s. 151

zabt eyledikten sonra DobraVenediği dahi zabt edüb ba'dehu kuzey Mora cizesindeolmağla eğer bizim tarafımızdan zabt olunmuşidi elbette Rusyalû zabt eder idi binaen aleyhRusyalûdan evvelce zabt eyledik ise de KorfaRusyalûdan tahliye olunduğunumüteakib biz dahi Mora Venediği tahliye ederiz DobraVenedik heyet ulasıyla Devlet-i 'Aliyyehimayesinde olacaktır zeminlerinde bast mekal eylediklerinde tarafımızdan bu resme cevabverildi ki DobraVenedik tafesi nice yüz seneden beru Devlet-i 'Aliyyenin cizyegüzarlığını kabul birle sayesinde ilticâedüb evvel tarihten beru bedl gümrük ve cizyelerinivaktiyle resmen teslim etmeleriyle Devlet-i 'Aliyye dahi bir mu'tad hayvanat ve zehâyirlerini Bosnatarafından tedârîke ruhsat için evâmîr i'ta ede gelub ve Bosna kalâ'indeba'zısının mucib neferatları ve evvel havâlîde ba'zı cevami' ve mesâhid hademesininvezâîfi DobraVenedik gümrüğünden müretteb olúbve DobraVenedik arazisi Devlet-i 'Aliyye arazisiyle muhat ya'ni asl Venedik arazisiyle DobraVenedik arazisi beynindehad fasıl olmak üzere Devlet-i 'Aliyye arazisinden olarak bir mikdar arazi olúbve'l-hasıl DobraVenedik arazisine muttesıl ve muhat Devlet-i 'Aliyye arazisinden başkaahir bir devletin arazisi olmadığından Rusyalû tarafından böyle bir hareketvuku'ında derakib Bosna valisive semt civarında bulunanlar erişub define ekdâmederler işte hulusla arz safvet veizhâr-ı rûy ğayret eden Fransalû dostlarımızbu kadar seneden beru Devlet-i 'Aliyyenin sayesinde ulan DobraVenediği zabt eylemiş deyûİngilterelûveRusyalûDevlet-i 'Aliyyeye ne resme şematet edeceklerdir deyû bast mekaleylediğimde bizim zabtımız vech-i mukarrere üzere muvakkitdir deyûkelâm evveli tekrar etdiklerindenbaşka geçen sene Rusya murahhası Dobril ma'rifetiyle Paris'de akd ve imza olunubba'dehu Petersburg'da kabul ve tasdik olunmayan muâhedenin mazmûni olarak Başvekilsabık Talira'nın ifadesidir ki Rusyalû ile bu defa munâkid olan mesâlihadaDevlet-i 'Aliyyeye dair olan mevâd bunlardır devleteyn muâhedeteyn Devlet-i 'Aliyyenin emniyetiçün birbirleriyle müteahhidlerdir ve Korfa'da olan Rusyalû bir müddet mürevverinde Cezayir-i

s. 152

Seb'a'yı tahliye veDevlet-i 'Aliyye'ye terk veDobraVenedik dahi Devlet-i 'Aliyyenin kem afis sabıktaht hükümetinde ibkâ olunacaktır diyecek bu ifadenizin tevsiini iltimâs ederimevvela DobraVenedik nukat tahliye olunacak ve saniyen Cezayir-i Seb'a'dan Rusyalû ne zamançıkacak deyû sual eylediğimde DobraVenedik

vakt-i kalilde ya'ni tasdiknâmelermübâdele olunduktan sonra tahliye olunacaktır dediklerinde Dalmacya tarafında olanasâkiriniz Rusyalû için ise işte mesâliha olundu dediğimdebu asâkirin tecmii Karatağ'lu için olmağla nizâm buldukda asâkir def' olunurdiyeçek Karatağ ahalsininin te'zibleri ve sair mesâlihleri Devlet-i 'Aliyye'nin uhdesindedirdeyû cevabla meclise hitâmverdiklerini ve kaldı ki şimdi Korfa'ya nakl askeredûb zabt eylemişler ve Preveze ve Barğa ve sair bunlara müteallik Rum eli yakasındaolan mahalleri zabt eylemek murâd eylediklerini sarahte ifade kaldıklarını tahrireylemiştir.

Ba'zı Havâdis-i Avrupa

Fransa imparatori İtalya'ya kanaat eylemeyub cihangirlik sevdasında olduğundanbaşka dar hükümetinde temdid ikâmetve eramiş mevres sevrans fitne şuriş olmakmülâhazasına mubni daima askeri biri öte idare ve esare eylemek politikasınaevfâk olmağın bu defa Portekiz cânibini veche-i azm ve istila eylemekle bundanakdemce Paris kumandanı cenu nam cenerali bir takım Fransız askerine serkerdenasb ve Portekiz ordusu tesmiyesiyle İspanya hududuna doğru tesribeylemiştir. Askerimiz bevr İspanya taraflarına lede'l-vusûl Portekiz kralı mecmu'müteallikat ve evlâd ve'iyâl ve hazinesiyle donanmasına süvar ve Portekizi terk birle emr-i bekazemininde olan memleketine nakl barhane-i külfet ihtiyar eylediği haberi Paris'elede'l-vusûl Paris'de mukim Portekiz elçisini iâd ve derhal İspanya taraflarınamüceddedâ asker tertib etmekde iken İspanya kralı tarafından mevâd-ı mahsûsa ilemurahas bir nefer rütbelu elçi zuhûr ve hamule-i me'muriyeti selefde İspanya krallarından

s. 153

Birisi evvel vaktin Fransa kralını kahr ve tedmir edûb kendunun isti'mal eylediği bir kabza seyfi ahz etmekle evvel ebameddenberu hazinesinde mahfuz olmağın el-hâletuhazihi seyf mezkûri Fransa İmparaturine ihda eylediğinden başka İspanyaKralı Fransa İmparaturi'ne Paris'de bir ziyafet eylemek dâiyesinde olduğunu inbâ eylemekden ibaret olûb lâkin bu esnada İspanya Kralı'nın oğlu pederini katl ve i'dam kasdında olduğunu bir takrile ihsâs eylediğinden oğlu ahz ve cebes ve bu maddede hemdest ittifak olanları nehankerde-i zir rems eylemekle ğaile-i merkûme emr-i ziyafetin te'hirine bâdi oldu.

Diğer Havâdis-i Avrupa

Bu esnada Fransalû Nemçelu'yi teslit birle İngilterelû ile pes perdeden müsafatahavâheşker olûblâkinİngilterelû tarafından izhâr-ı rûy-i mûmâşât olunmadığı tahkik kerde olan havâdisatdandır ve bâlâda muharrer olduğu üzere İmparatur gerçi DobraVenediği muvakkaten zabt eylediğini tefuh edûblâkin bu halalde DobraVenediği zîrzabtında olan İtalya'ya ilhâk edûb hatta İtalya'da Leğurne İskelesi nam mahaldeolan DobraVenedikkonsolosuna fima ba'de Venediklu bayrağı ref' olunub mahmu'î DobraVenedik İtalya reayası hükmünde olarak İtalya tarafından verilecek senedler ileKeşt vegüzâr eylemeleri zımnında tenbiye eylediği vâsıl derece-i saht olan ihbârdandır.Bu halâlde gerek MuhibEfendi tarafından vürûd eden kaime mantuki ve gerek Sebastiyân'ın takririmûcibince mâh-ı zil ka'denin evailinde Efendi-imûmâ ileyh veRusya Elçisi KontFotsendi Paris'de Başvekil hanesine varub yedlerinde olan ruhsatnâmeleriye kdiğeri kabul ve suretlerini Şamepaniye emânete i'ta edûblâkinmütâreke senediningüzârşepzir olduğu üzere iki maddesi Petersburg'da karîn kabûl olmayûbve henüz Petersburg'dan ta'limatı gelmediğini derpiş ederek Rusya Elçisi müzakerehusûsunu te'hir eylemiştir.

Ahir Havâdis-i Avrupa

İngilterelû mukaddemâRusyalû ile müttefik olûb ancak Rusyalû hud behûd Fransalû

s. 154

İle telzit mesâlihasını akd eylemek sebebiyle İngiltere Rusyalûdan kenare kirolûb hatta boğazdan istilalarını tahfif eylemişler idi ve hemişe Devlet-i 'Aliyye tarafındananlara haşunet muâmelesi olmamağla anlar dahi ezdil ve can Devlet-i Aliyye ile müsafaticûyân olûblâkinFransalûdan naşi Devlet-i 'Aliyye tarafından ma fiz zamir i'lan olunmazidi mabeynde ğubar zahiri olmamak hasebiyle bundan akdemce İngilterelûdan bir mikdartüccar bahri hürmüzden Basra ve Bağdad'a tevarûd eylediği Bağdad tarafından samia-i zedvükelâ-yı devlet oldukda mütecahilane müsamaha ile sükut eylemişler idi.Bu har Sebastiyân dedikleri şahsın mesmû'î olduğundan başka DobraVenedikCumhuri kema fis sabık zir himaye-i Devlet-i Aliyye'de mahmi olmak istidasıylaCumhur-imezbûr tarafından bir kenz ve beğlerinden karlu na tan nam bir nefer kimesne bundan akdemOrdu-yu Hümâyûn tarafına gönderilmiş ve Rikâb-ıHümâyûn tarafına dahi bir kıt'azar i'tinâmeleri vürûd etmiş olduğunu istihbâr eylemiş olduğundan merkûmun kanun-ihaşim ve habaeti ulu kir olmağla DobraVenedik mebusini mukida del mâciyâde olanFransaasâkiri

kumandanına irsâlve teslim ve Bağdad ve Basra'da olan İngiltereKonsoloslarını ve tüccarını ahz ve İspanya'ya irsâl eylemek babında Bağdad valisinehitaben emr-i âli irsâl isti'cal olunmak husûsunda hezeban ve tehdidatdan ibaretBâb-ı Âliye bir kıta takrir takdim etmiştir.

İrsâl-i Hedâyâ ez-Taraf-ı Devlet-i Aliyye Ba İmparatur-i Fransa

Bu esnada münâsebedid vükelâ-yı devlet üzre taraf-ı saltanatdan Fransa İmparaturi'nebir takım esb ve şan ve şevket nişanlarına cisban mücevher ve mezerkeş takımlar ve ba'zı tehafve nefayis eşya tertib ve silahşurandan Kara Halil Paşazade Mustafa Beğ'le Paris tarafinalesrib olunub ve mahallerine vech-i lâıyıkı üzre teslim eylemek bâbında MuhibEfendi tarafınaemr-i nâme tahrir ve tesyir olundu. Ba'de'l-vusûl mir mûmâ ileyhın cevabına mesimantukunca mir mûmâ ileyh hedâyâ-yı merkûme ile muharrem evailinde Paris'e vasıl veMuhibEfendinin erâm eylediği haneye nazil oldukda mûmâ ileyh hasbe'l-me'muriye Fransa

s. 155

Başvekiline keyfiyet-imezkûreyi ve zikr olunan atlardan kendusine de iki re'sve bir adedât takımı hediye şâhâne olduğunu ihbâr eyledikde izhâr memnuniyetle anlarınmecmû'î İmparatur sarâyına irsâl olunmak husûsunda tarafından tezkire varidolduğuna mubni ferdası bir mucib defter ser kerde olan esb nazketer mücevher ve sanimercan ve la cur derhatler ile tezyin ve Başvekilin rahtı dahi urilub sair esblergönderilan cedit çuvallar ile tanzim ve baş ve sani ve salis esbler ahur hassadan ta'yinkılınan kimesneler yedine ve kasveri bulunan adamlara teslim olunub tertib-i valay ilekeşide olunarak sarây hulisine isal eylediler.Efendive mir mûmâ ileyh bi'r-rifâkaazimet edûb atlar vusûlünde İmparatur dahi otadan zuhûr mûmâ ileyhumâ tarafinatevcîhedûb anları temâşâyâ mübâderetinde Efendi-i mûmâ ileyh bu defa tarafı eşref-isaltanatdan min ğayri tekellûf on re's eseb dekleş endâm ve bir aded mücevher ve bir adedmercân ve la cevred cemi' levâzımıyla iki aded rahat ve sitam ve İmparaturičeye şalve akmeşe-i nefiseden müretteb bir boğça hedâyâyı mulûkânetertib ve iş bu Refikim olan Halil Paşazade Mustafa Beğ kullarıylairsâl ve ma'rifetimle takdimi husûsuna emr uirâde-i vacibu'l-emsâl-i şâhânebuyurulmuş olmağla işte mücevherlu at budur ve mercân vela curdlu dahi budur ve bu takımluat dahi bir re's yelkendest ile Başvekiliniz Şamepani Cenablarımadır dedikdeİmparatur

cevab edüb Şevketlu Âli Osman Padişahi Hazretlerinin hediye-i behiyelerindenmahzûz oldum ve ben dahi kendulerine hediye tanzim veirsâl edeceğim husûsenbu atlar meşhur ve güzide atlardan olduğunu tahkik eyledim böyle şiddet-i şitada güzelceirade olunmuş deyûb Mustafa Beğ'e hitabla esna-yı râhda zahmetkeş olmak gereksizveİstanbul'dan hareket edeli kaç mâhdır zeminlerinde ba'zı nevaz şane sual ve cevabeyledikten sonra beşer ve beşâset izhâr ederek İmparatoriçe'ye ihdâ olunacak boğçanınyanına gelub şallere ve akmeşeye birer birer medtâr nazar eyledikten sonra bunları dahiİmparatoriçeye siz isâl etmenizden mahzûz olurum diyerek yine odasına avdet

s. 156

Edüb binaen 'aleyh boğça mersûm dahi mahalline isâl olundu pes mir mûmâ ileyh ba'deedâel me'muriye bir mâh kadar Paris'deistifayı rûzi mikdar eyledikten sonra İmparaturtarafından kendusine ezenve on bin frank nakid ve üç bin franklık mikdari naklimüteazzir saat ve avize ve ahur hassadan maiyetine terfik olunan üç nefere ve mir mûmâ ileyhinkethüdâvehazînedârı mecmû'î beş adamdır der bin frank ile biner franklık mikdarievâni-i sim ve katife ve estafa gibi eşya hediye olmak üzere irsâlve avdetlerine ruhsat dâdeolduğunu inha eylemekle mir mûmâ ileyh dahi geldiği tarikden aid ve selâmetle Âsitâne-i Sa'âdet'evârid oldu bu halde Avrupa tarafından tevârüd eden havâdisdendir ki Fransalû Portekiztarafında olan askerlerinden ma'da bir takım asker dahi sebte boğazında İngiltere yedinde olanCebel-i Tarık muharrefi cebel atar nam kala üzere ta'yin olundukları menkuldür ve nemçelunınre's hududa sureten Sırplunın ğaleyanı takribiyle def' tecâvüzleri der diyerek bu esnadaDalmaçya'ya semt olan mahallere kilitlu asker sevk etmekte olduğu mesmu' oldu.İsveç kralı İngilterelû aleyhine devl şemaliye ile müttefik olmağa karar dâde olmaz iseRusya İmparaturi Kral müşârun ileyh üzere Finlandiya tarafından asker ta'yin edeceğisamia-i zed olan havâdisdendir. Portekiz Krallığı el-yevm Fransa askeri tarafındanzabt olunub veİspanya ser haddine Fransalû peyderpey asker irsâl eylemek üzereolûbzâhiren İspanya sevhilini İngilterelûya sed için ve batınen Fransa İmparaturininnazarı İspanya memleketinde olmağla Flemenk ve İtalya gibi ana dahi desteres olûb tarafındanbirâderini kral nasb ve eclâs eylemek kaskına mubni olduğu ba'zı dekâyik-i şinâslisanlarından mesmu'dur bu esnada Sebastiyân tarafından bir vech-i ati bir arapda dahi zuhûreyledi sureti budur ki Cezayir ahalsi Devlet-i 'Aliyye teb'asından iken Fransa hakkındagüna gün su-i muâmele vanda olan Fransa elçisi

tezilil ve tahkir edûb Ceneveluve İtalyalu vasıl Fransalû olarak taksan bir nefer esir yedlerinde mevcut iken talebolundukça haşunetle red ederler İmparaturimiz Devlet-i ‘Aliyye hatırına riâyete tahammületmekdedir eğer Devlet-i ‘Aliyye tarafından icrâ olunmaz ise mahsus donanma irsâliyle

s. 157

Cezayiri zabt edecektir zemininde nice heyezanı mütezammin takrir takdim eyleyub vükelâtarafından yine medara ile mukabele ve evvel kelb akure mücâmele ile muâmele olunub Cezayirtarafına da tahrir olunmağla hele esirlerini red ile sen merkûmun ‘av‘avesi teskinolundu bu halalde Fransalûnun sekiz kıta kapak ve üç kıta üç anbar ve on kıtafırkateyn ve iki kıta kurut ve iki ibrik teknelerinde başka etraf sahillerinde zehâyirtekneleri tedarikiyle derunlarına kara askeri irkab edûbKorfa sularında olanİngilterelûya mukabele bahri sefid atalarına ala rivayetu Sicilya Adası’na hücum eylemek kaskındaoldukları sahte akrab havâdisden Rusyalû ile müddet-i mütâreke inkızâya karib olûbhenüz Paris tarafından mesâlihamüzâkeresine dair eser ve haber zuhûr eylemediğinden başkaFransa dembudem ağfali mühim ve bir taraftan İngilterelû akd-i mesâfât kaydında olmalarıylaDevlet-i ‘Aliyyeyi bi’l-âhire açıkda komak sureti gibi dürlü dürlü zor ahkam müdheşestinbât olunacak şuabda bazane reftar ve küftar ile vakt-i emr erleri zuhûri vükelâ-yıdevleti bir hemzede-i sabr ve şuur eylemekdedir Hak Teâlâ encâmını hayra muhavvel eyleye âmin.Bu esnada Sebastiyân dedikleri şeytan Bâb-ı Âli’ye bir takrir takdim edûb mazmuniİngilterelûnun Korfa’yı muhâsara eylemesi ağleb-i melhuz olmağla Arnavudluk’dan dörtbin neferFransa askerinin Korfa’ya emrar ve Korfa’ya muktezi olan zahîre ve bakarın akçesiylei’tası babında lazım gelen evâmir-i ‘aliyye ısdâr ve mahsus kapucı başı ta’yin olunmasıİmparaturin matlûbi olûbve Tepedelenli Ali Paşa’nın gûna gûn şikâyeti mütezammin olmağlakable’l-mesâliha Korfa’ya asker emrari güft ü güyi mûcib olûb Tepedelenli Ali Paşa’danFransalûya mûraatdan ğayri etvar zuhûr etmediğini meşar İmparatur tarafına nevaziş nâmeve bir kıta Nâme-i Hümâyûn tahrir ve tesyirine müeddi oldu ğaraibdendir ki Fransalûher bar Tepedelenli Ali Paşa’dan şikayetkâr olûb husûsan bu vak‘a hakkında gûna gûnturrehat müfteriyat tahrir eylemişler iken nâgâh Fransa tarafından Korfa’da olan (birine) namCeneral Paşayı müşârun ileyh Devlet-i ‘Aliyye arazisinden (Butrnu) nam mahal KorfaCeziresi’nin muhâfazasına medâr külli olmak hasebiyle kendu tarafına teslim olunmasını

s. 158

Mutâlebe ve teşdid ve tehdidi hâvî bir mektub zuhûr eylemiş olmağla müşârun ileyh merkûmider-devlete irsâl eylemiş olmağın mektub mezbûr elçileri olan Sebastiyân'a ba'del eraeve't-tasdik nâme-i mersul şâhâne içinde tasrih vematlûbları olan kapuc başırsâlinemektub merkûm bais avk olduğu telmih olunarak İmparatur tarafına irsâlolundu bundan akdemce haris divar derunları olan Reis Rikâb HalitEfendihezâr arabda ve ğavğa ve turrehat ve efk ve iftira ederek vûkelâ-yı devleti bîzâr eylemekle şer kezela'net diyerek mûmâ ileyh bi'z-zarûre 'azl ve iclâ belasına giriftâr olmuşidi cenk bir şikestyâhud ez dehayı devserin bir başı hak bivest olûb el-haletu hâzihi pişegâh nazar mel'aneteserlerinde merhum Cezarbaşu gibi sed sedid gûh bi-felek resid olan Tepedelenli Ali Paşamerkûmların nazarında sed sedid olmağla pişegâhlarından hemişe vücûdini istiskal edûbol havâlide zevali ezdel ve can nahbe-i amalleri olmağla daima şikâyet ile leke saynekâbet olmakdan hali olmazlar idi çünkü müşârun ileyh hasbu'z-zâhir şediduş şekimeolûblâkinol makûle vüzera-yı sahib-i şecâ'at seyf devlet ve cenâh saltanat olmağlaşikâyetlerine aslen tevciyesamia-i esğa olunmayub daima hakimane hareketler zımnında tavsiye-ibeliğ ve hakkında hemişe tevcihat şâhâne tesviğ buyurılır idi nasrallah Teala (layiha)Bundan akdem Rusyalû ile altı tarihinde akd-imesâlihaya murahhas olan İsmet Beğmerhumun lisânından müverrih hakirin köşedar huşi olan ehâdisdendir kahasbe'l-me'muriye Rusya murahhası olan pu temkin nam ceneral ile akd-imesâliha zımnındameclis mükaleme olundukda Ceneral-imezbûr münfeha-i hıdad gibi pek şişkinvebîrûni hevade olûb gûna gün teklif mâ lâ yataklar tahmil ve arzıyla ta'ciz edûbher biri mühimma emken müdâfa'a olunub bi'l-âhire tekâlufe kerdendâde-i kabul ve teslim olmakdanise 'indimizde istinâf harb eylemek ehvendir dediğimde herze hand hezl ve hevan olarakşu cabbârzâde askeriniz ile mi harb edeceksiz dedikde ben dahî bi-Hamdullah TealaDevlet-i 'Aliyye'nin askeri çebbar zadenin askerine mi münhasırdır dedim cevabındaandan başka ne güne askeriniz vardır dedikde Anadolu ve Rumeli dursun Elhamdulillah

s. 159

Teâlâ bir aklıma kâfi Bosna askeri ve bir mülke vâfi Erinbud dilâverleri vardır dediğimdebili beli anlara söz yokdur ve dediğın gibi birer aklıma mukâbil olacakları indimizde ve sairAvrupa devletleri indelerinde müsellimdir ve adedleri ad ve ihsadan çokdur lâkinDevlet-i 'Aliyyenin itaatinde değıllerdir bu takdirce elbette

ğalib olan devletin hayn-imesâlihada tekâlif sekilesi olagelmekle kabulden ğayri çareler yokdur deyû kat' rûşte-ikelâm eyledi fil vakı' Erinbudluk'dan bir vecih tahmin üçyüz bin kadar cengâverasker zuhûr edeceği mukarrerdir bu cihetle Fransa daima anlardan ictinab ve ihtirazüzre olarak bir takrile za'f ve tefrikalarına çare sazlık hevasında culan ve TepedelenliAli Paşa hakkında ilkey kazurat efk ve bühtan eylemekden hali olmazlar(mah murarremul haramın on sekizinci ğünü Fransa elçisi SebastiyânBâb-ı Âli'ye)(mevâd-imezkûreyi havi bir kıta takrir takdim eylemekle ba'zı meani istinbatına)(vesile olmak mûlahazasıyla suret mütercimi mûlhasa bu mahalle sebt olundu).

Sûret-i Mûlahhas-ı Takrir

İngilterelûKorfa Adası'na hücum etmek kaskında olduğunu İmparaturumuz lede'l-ihsasada-i mezkûrun berran ve bahren istihkami için müteşebbis olacağı esbab ve tedâbiriDevlet-i 'Aliyye'ye i'lan etmiş iken Reis sabık İngilterelûnun tarafdarı olûb devlet-i mezkûre ile lâ yenkatı' muhârebeve mukâtebesi olduğu İmparaturumuzun ma'lumı olmağlaKorfa'ya donanmasını irsâl eylediğinden Devlet-i 'Aliyyeyi âĝâh etmemişidi. TepedelenliAli Paşa'nın İngilterelû sefayını ile muhaberesi olûbKorfa ceziresine elzem olanecnas-ı zehâyirin i'tasına teallul vemuhâlefet eylediğine mubni İmparaturumuz vezir müşârun ileyhintavır vemuâmelesinden Sefir MuhibEfendi'ye şikâyet birle taraf-ı Devlet-i 'Aliyye'den Vezirmüşârun ileyh Fransalû hakkında muâmele-i dostaneye mübâderet etmesi emr ve tenbiye buyurulmasını istidâvevezir müşârun ileyh şerâit dostu ve hem civarıya riâyet eylemediği haldeİmparaturumuz Ali Paşa'yı ihbar eylemek esbabına teşebbüs edeceğini sefir mûmâ ileyhe ifade

s. 160

ve bina eylediğine binaen bu bâbda müşârun ileyh hıtâben tenbihat-ı lazimeyi muhtevi evâmir-isenianın irsâlini evvel esnada elçi-i dâileri dahîDevlet-i 'Aliyye'ye bil-ısrar istidâeylediğine mubni Devlet-i 'Aliyye madde-i mezkûreyi va'd ve taahhüd buyurmuşiken vezir müşârun ileyh Fransa Cenerali tarafından matlûb olan zehâyirin i'tasından istinkâf eylemişidiimparaturumuz vezir müşârun ileyhin etvarından müteneffir olûbveDevlet-i 'Aliyyeden istidasıĝayrı müsemmer olduğu meczumi olmağın bizzarure Korfa atasının muhâfazası emrineiktiza eden esbabın istihsaline sarf himmet eylemek lazım geldi eğer vezir müşârun ileyhinbir dost devletin velat ve vüzerasına seza muâmele eder ise kendi hakkında dahicari olur veeğer muâmele-i

mezbûreyi ihmal edûb ez cümle zehâyir-imezkûreyiirsâl eylemez ise gerek Ceneral ve gerek donanma kumandanı elbette kendusini mecbur ederDalmaçya tarafından Korfa'yamurûr için ta'yin olunan dörtbin Fransa askerininemrarı husûsunda İmparaturumuzdan tarafıma vürûd eden ta'limatda Butrнину nammahalde Devlet-i 'Aliyye askeri ta'yin olunub İngilterelûnun istilası takdirindeAsâkir-i Osmaniye Fransa askeriyle bi'l-ittifak hareket eylemeleri İmparaturumuzun matlûbiolduğu musarrah iken bu defa mahal-imezkûrun Ceneral tarafından matlûb olunmasıbais ta'ciz oldu ve Cezâyir-i Seb'a'nın cemi' arazisi Devlet-i 'AliyyeveRusyave İngilteredevletlerinin asâkir-i müttefikası taraflarından teshir olundukda Fransa İmparaturununbir tarihde ve bir güne muâhede akdiyle terkinin kabul ve i'tiraf eylememiş Barğa ve Prevezeve Dobnice ve Buterintu nam mahalleri saltanat-ı seniyye Fransalûdan nez' etmiş olûbbu defa Cezâyir-i Seb'a ve arazisinin istirdadı İmparaturumuzun serme-i ğalebesi ikenmahall-imezkûrenin taraf-ı devletden reddini Korfa'nin zabtı akabinde teklifetmemişdir binaen aleyh zikr olunan Buterintu Korfa'nin muhâfazasına medar külli olduğutakdirde sekiz sene mukaddim Fransalûya tabi' olan mahall-imezkûrun Fransalûtarafından zabtına Devlet-i 'Aliyye bir güne muhâlefetizhâr eylememek lazım gelur idiKorfa Adasieyadi-i düşmana geçub berran ve bahren isdâdı İmparaturumuzun matlûbi

s. 161

olmağla dörtbin nefer asker mururini teshil için kapucı başının bila te'hir irsâlilazimedendir İmparaturumuzun Devlet-i 'Aliyye hakkında bir güne niyet hasmanesi yokduraltı aydan beru ve ba'zı mühim mevâd-ı politikadan bi-haber eşhâs İmparaturumuzun ağberarını müeddi esbaba teşebbüs etmemiş olsalar idi bu ne kadar şan-ı devlete şayan bir mesâlihafevaidine mazhar olurlar idi husûsan re'sen münâfi müsâfat olmak üzereReis sabık İngilterelûyla muhâbere ve mukâtebe-i müteneffireden hali olmaz idi mûmâ ileyhelçi-i dâileri nice mubâhisat ve münâzeat ile ilzâm veİngilterelûyla akd-imesâlihamaddesinden fâriğ etdirmiş idi bundan başka Tepedelenli Ali Paşa'ya dahi daimatahri habaet engiz ederek Fransalûdan rû- kerdan etmişidi kezalik yeniçeriocağından ve sair müslimeyn beyninde Fransalû aleyhine ref' savt-ıbülemlend eylediğiİmparaturumuzun dahi mesmû'î olmuşidi hatta Reis sabık Şeyhulislam Efendi'nini'tikadına hâlel vermişdir takrir-imezkûrede samia hırâş olacak hezeyanbi-şamar olmağla nur dide dest ihtizâr kılındı.

Kesret-i Berf der-Miyâne-i Cemerât der-Evâsıt-ı Mâh-ı Âzer

Bi-emre Teala bu sene-i mübarekede cemerat meyânında ba'dehu mâh-ı azer evâsıtında misli na mesbûkka yağub şöyle ki sath-ı zemin bâlâ-yı bamle şekl müssettah üzre beraber ve sahire-i ğabrar numune-iarz beyzâolûb levha-i semin sependter müzekkir misal (elbeyaz müferrikul basar) oldu ale's-sabah ekser hânelerin ebvâbı papenden muhassas bina olmuş gibi sed veçend hafta çarşuve pazara amed şüd tarikini sad eyledi her ne tarafa bakılsa kar karaltısından ğayrı eşbahnümdar ve pervane-i semin cinsinden uzki nümâyış bedidar olmaz idi (Farisi) (herkesBahsi nedid bidünya nişan berf * küftiki lokma iset cihan der dehan berf *Manend penbe dane ki der penbe bakiye est * icram kühehaşda pinhan berf) ve keyfiyet-imezkûre hayli vakit mütemadi ve şiddet burûdet âba badi olmağla feham kısmı tarafındaba göre gibi destemal ile a'za-i ahbaba hediye-i behiye olmak derecesine varub ve gitdikcederd-i berd bir güne saht ve ser oldu ki evani-i ğaliza sinekinler sine-i aşık gibi

s. 162

Çakçak ve keriban setmdide-i misalsine terak olur idi pek soğuk sözünde gerçialimi olmayûblâkin serhad ömr-i tabiiye mütenahiz kerem ve serd keşide ve haşinve teraddide olan salhurda pirlar gibi İstanbul'a bu resme şedid ve ferâvân berfve baran olduğu mesbûk olmadığını takrir ve beyân eylemekle tarihe yazılacak nevadir-ifülkiyeden olmağın bu mecelleye kayd olundu.

Ref'-iVezaret-ive Nefy-i Tayyar Paşa Ba-Dimetoka

Güzar şepzir olduğu üzre Tayyar Paşa'nın heyet-imerkûme üzre Rum eli tarafınatesyiri husûsen askeri taifesinin güruha güruh ordû-yumüşârun ileyh tevarüdve ictimai havâdisi sadrı a 'zam tarafına ve Âsitane'deulemâcânibine har har zamir olmağlaazherd ve taraf-ı akdem vemüşârun ileyhin ref' vezaretle Dimetokaya nef'îve iclâsıencamına müeddi olmağla verâsından muharremul haramın yirmi ikinci günü mübaşirta'yin ve ordusunda tahşid eden asâkiri tefrik edûb kendusi bir müddethacıoğlu pazarında ikâmet eylemek bâbında Hatt-ı Hümâyûn nevaziş numune makrunatıyye ve hediye Padişah reb' meskun feristade veşehriyâr Âlitebar Hazretlerininkendî hakkında fart sebat tevcîh derunileri derkârve şuyuh mezbûr bigane-i kasdve ihtiyar olduğu yekinekerdesi olmağın hemin zemin itaat ve inkiyada rû nihadeolûb askerini tefrika ibtidâr sebükbarane hacıoğlu pazarına ilğâr

eyledi. Mesmû'îmize göre ordusunda müctemi' olan ekser tavaif-i askeri kendu vilayetitarafklarından olûb gerek Âsitane'den ve gerek ordudan müşârun ileyh hakkında serzede-izuhûr olan şiddet kine ve adavet elbette hakkında vehamet akıbeti müsemmer olacağınıkâr ez yamanseran asâkir fehm ve teraş eylemekle heman Anadolu semtine gûzarve mansıbcânibine azimet eylemek husûsi mucib selamet olacağını tezkar ederek her ne kadarağra ve teşvik eylediler ise de tevcîh tarafı saltanata iğtirar ile evvel kadar muhâlefeterızadâde olmayûbirâde-i şâhâneye kerden nihade olarak askeri perişan edûborada ikâmetle muntazır şuyuh devran oldu meğer vech-i ati üzre biçarenin me'l haliolacak hak na pak Rum eli mümâneat edûb bi'l-âhire şer nuşet ezalesini orada ruuyyet eyledi.

s. 163

Fevt-i Hazinedâr Ağa

Mah-ımerkûmun evâhirinde Hazinedâr Hazret-i Şehriyâr Beşir Ağa intikâl eylemekleKâsım Ağa hazinedâr ve Nezir Ağa hazine vekâletiyle mukzil-i âmâl oldu.

Arbede-i Üskûdar

Büyük iskelenin ba'zı nizâmatına nezâret ve tesviyesine mübâşeret ve dikkat eylemek bâbindamahsus bir haseki ta'yinve bu esnada Üskûdar evbâşından çend nefer eşbeyoldaşlar ile beynlerinde iskele husûsuna dair neza' ve setiz vuku-'i haseki-i merkûmunsadpare cânib-i dâr bevare inan engiz olmasını müeddi olduğu mah-ımezbûrhavâdisindendir.

Ba'zı Havâdis-i Avrupa

Mah-ı safer evailinde Paris tarafından tahrirat zuhûredûb mazmuni yine TepedelenliAli Paşave Mora Valisi Tepedelenli zâde Veli Paşave İskenderiye ve Beyrut Valisiİbrahim Paşa taraflarından ebatil ve müfteriyatı mütezammin şikâyetden ibâret ve bir takım laf ugüzaf ve tehdidatdan kinâyet olûbmesâliha akdine dair haber ve eser olamamağlavükelâ-yı devlet giriftâr dev şaha hayret oldular veİngilterelûveRusyalûnunFransalû ile mesâlihasından muğberu'l-hatır olûb akıbet meyânelerinden üstüvar olanrabeka-i mevalat münkesir olmağla Rusyalû aleyhine i'lan harv ve kıtal veDevlet-i 'Aliyye'denümid var olduklarına mübni boğaz pişegâhından sekiletleri sebûkbâr olmağla ba'zen amed şüd kantereddüd eylemekle iştiğal eylediler.

‘Azl-i Defterdâr-ı Rikâb-ı Hümâyûn

Bir müddetden beru rikâb defterdârı olan Yusuf Agâh Efendi tiz meşreb ve hadidu’l-lisanolması mah-ı rabiul evvelin beşinci günü defter emâneti mansıbına intikâline bâdi ve birâderkehteri ner mahvi ve mümteziç bittabi’ olan Osman Efendi’nin defterdârlığına müeddi oldu.

Nasb-ı Defterdâr-ı Ordû-yu Hümâyûn

Güzar şepzir olduğu vecih üzere hüdâvendigâr sabık zamanında Alemdar Mustafa

s. 164

Paşayı kabul vezârete ırzâve daire-i itaate sevk ve ağra için Ruscakıel-aslolûb ba’zı müteşahsan devlete intisâb ve intima ve dest-gîr ve imdadlarıyla rütbe-i ta’yineirtikâ eden Seyyid Mehmed Behic Efendi’yi vükelâ-yı zaman ihtiyar ve Baş muhâsebe payesiyleser bülend iftihar eyledikden sonra sevahil-i Tuna mübâyâcılığı nâmıyla ol tarafabâis ve tesyâr kılınmışıdi. Vusûlünde del-havah vükelâ üzere müşârun ileyhi vekâletine irzaeylediği südde-i seniyye lede’l-inha te’yiden Silistre eyaletiyle vüzerat menşuri isra eyledive bundan sonra dahi müşârun ileyh tarafından ba’zı mertebe şuyûh hamkâri zuhûrunda ve sair ba’zı matlûb Devlet-i ‘Aliyye üzere hareket ve sekenatı husûslarında Efendi-imûmâ ileyh bi’t-tahrir eşmam olundukça infazlarına ihtimâm ederek devlet ebedi’l-kıyâmındelerinde ta’yin tam bulmağla asâletu baş muhâsebecilik tevcîhiyle ihtirâm olundu. Ba’dehû Silistre kazası muhimgâh sipah zafer penah olûb tebeddül saltanat ve sadr-ı sabık İbrahim Paşa’nın zaruri mesned sadaretden mübâ’adatı mekûlesi raybel menun ahval Ordu-yu Hümâyûni bozguna eylediğine mubni dakika şinasan ricâl Efendi-imûmâ ileyhve sâdâtıyla müşârun ileyhi orduya da’vet ve oldahi sevk semend icabet eyledikdefie-i bağıyenin nevan esar teğallüblerini izâha ve kulûb-i ahali Ordu-yu Hümâyûni teneffisve eraha eyleyub satvet tam ve şehamet mâlâkelâmla tarafına Mühr-ü Hümâyûnzuhûrınadide keşay intizar olarak ikâmetve nagehan hatim vekâlet Çelebi Mustafa Paşa’nın zib yemin müfehharatı olduğu perde der-sâmi’a yakınları oldukda müşârun ileyh tarafınamu’âmelat-ı ğaribe izhâr ederek tekavür ğayz ve ğazba süvâr ve Ruscak tarafınakerem inan azim ve ilğar olduğuesnada Ordu-yu Hümâyûnun ol taraflarda ikâmetini istiskâl ve zâhire tedârikinde usreti bahane saz olarak tard ve defiyile teklifnakl ve irtihâl eyledikde sahib-i devlet ‘acz münkabit dahi ricâl namına olan beş

on yâdkâr ile zaruri tı besat ikâmetve Edirne'ye tevciye mütayay-
ı'azimeteylemiştir. Mûmâ ileyh BehicEfendi mevkul uhde-i hame-i ıbas came olan
vak'a-i'atiye halalinde Âsitane'ye revan ve mah-ı rabiul evvelin on birinci günü
defterdârlık

s. 165

Tebdil-i Sadaret-i Anadolu

Bir seneden beru Anadolu sadâretinde etka kezin ve sade-i azv ikbâl olan aşir
zadeHafid Efendi'nin müddet-i arfiyesi reside-i had kemal olmağla mah-ı rabiul
evvelinon birinci günü sabiti İstanbul Kazısı Alizade Efendi sadaret-imerkûme
ilehoşhâl oldu.

Reften-i Sefâyin-i İngilterelû ez-Boğaz

Müşar bi'l-benan ima olduğu üzre İngilterelûnun Devlet-i 'Aliyye ile menşe'
münâfesesıRusyalû maddesi olub bu defa Rusyalû ile Fransalûmesâliha münferide
akdeylemeleriyle kendular açıkda kalub evvel vecihle Rusyalû ile meyânelerinde
şuyûh yekcihetive ittifakbaz keşte-i cedayi ve nifâk olmağla düvel-i erba'a
beynlerinde buğz ve udvan hâsilhusûsan veli ni'met ma'nevileri olan Devlet-i
'Aliyye ile imtidâd muhasamaları min kulli'l-vücûhhallerine nâ mülâyim olduğundan
nâşî aşifte del olublâkin temerrüd ve tenmer ile mecbulbir taife-i cuhûl ve mahzûl
oldukları hasebiyle açıkdan terk-i'ınad ile izhâr-ı rûymülâyemet ve inkıyâd
eylemeyub ancak per mekes gibi ednâ ser-rişte-i vesile edecekleri
mezcûmveFransa'nın mesâlihayı Paris'de buna kadar müddet-i medide avk ve
te'hirleri mahza kendupolitikalarına mubni olduğu Reis-i sabıkın ma'lumi
oldüğundan encamkâr Devlet-i 'Aliyye'ya açıkda koyacakları mûmâ ileyhın vicdan
isabet unvanında bedidâr olduğunamukarin İngilterelûtarafından bir madde-i cüziye
zımında taraf-ımûmâ ileyhe mürâca'at olunubmaksûdları ol takrible feth bab-ı
müsâfat ve müsâlemet olduğu mûmâ ileyhinculûhger saha-i zamiri olduğuna mubni
aheste aheste tarafeynden da'vayı muhabbetelebküşa ve edası zımında yekdiğere
tefri' muhabbete ve inanma olunur idi bu muâmeleFransalûyafaliye vermekle mûmâ
ileyh bilahire Kütahya'da karar edublâkinİngilterelûbu dakikadan âgâh olmağla ser-
rişte-i zabt ve bir taraftan Tepedelenli Ali Paşa ilenehanice habel metin aşınayı ve
muhadeneti kemer bend cüza ki meyânelerine rabt eyledilerbina biran birkaç mâhdan
beru Devlet-i 'Aliyye sularını tekdirden ferâgat edüb iş bu mâh-ı

s. 166

Rabiul evvelin ikinci günü alay-ı melay boğaz semtlerinden ve adalar aralığında fekk u lenger ikâmetle Malta cânibine imale-i sekan azimet etmeleriyle râh-ıboğaz ser kise-i ehl-ikerem gibi küşade ve Mısır cânibinden ve sair etraf ve cevabından inde ve rundekayd hısâretten âzâde olarak ‘alâ ceril ade sefine gibi bahr tereddüde rû nihade oldu.

Afv u İtlak ve Me’muriyet-i Tayyar Paşa

Müşârun ileyhın ‘azl ve iclâsı gûzar şepzir olduğu üzre sadrı a’zam ve Şeyhulislam taraflarından neşet etmiş bir ma’na olûb el-haletu hazihi tarafına tevcîh-i Padişahierzan ve hakkında verak diğerk tasmini hemcevabe-i zamir şevket bünyan olûblâkinbu esnada taraf-ı sadrıa’zamiden ba’zı mahazir beyan ve tahririyle münefası hacioğlupazarına tahvil olunmak takribi AlemdarPaşa ile mülakat ve bu felaketi mahzasadrıa’zamin ğarazına mubni olduğunu muhakat ederek meyânelerinde tehab ve ülfethâsıl olmağla taraf-ı müşârun ileyhe nisbet ve istishabla haline izhâr rikkat eylediğinden başka AlemdarPaşa’nın sadrıa’zam tarafına kine-i derunlarına mubni Tayyar Paşa’nın sadrı a’zam tarafından mağdûr ve makhûrluğuna del hamiyet nihadi rıza dâde olmamağlamüşârun ileyhın itlakı ve hala Rusyalû ile mütâreke medenininkızâsı hayluletetmekde olûb henüz emr-i mesâlihanın eser ve haberi an bedid olduğundan istinâf muhârebeve kıtâl ağleb-i ihtimâl olmağla müşârun ileyh Varna muhâfazasına ta’yin olunmakhusûsunu Atebe-i ‘Aliyye’den niyâzkâr olduğuna binaen müşârun ileyh itlk ve Varnamuhâfazasıyla kem afis sâbık mazhar tevcîhve nevaziş şehriyâr efak oldu.

Nefy-i İzzet Beğ Efendi ez-Sudûr-i Kiram

Müşârun ileyh bilade rakamzede-i ifâde olduğu üzre Tayyar Paşa ile hem destegâh ittihad ve istinâsolarak kalay nev nakş müşihati peçide-i minval ihtilas edeceklerini ihsâsetdiklerinde tayyari etare ve deftin müttehilelerinde mensuc olan kirpas iltimâslarınısad pare eylemişler idi bundan başka mir müşârun ileyh zatında nutuk ve müteneffis ve zarb

s. 167

Lisâna malik hurdedan bâr bek endişe şehab fikir dehâtdan olmağla sair

uzamâyiulemâya meclis-i meşveretde ağız açdırmayub reylerini akbeh-ivecihle red ve istihcân edûbve kelimâtlarını safсата ve muğlataya hamel birle aslen tevciye samia-i iltifat ve izan eylemez idive'l-hâsıl birini terâzûy-i nazarda dirhem kadar nazara almayub 'indinde encümenleri cemi'yyetğarâb ve güft u güları çakçaka-i esyâb ve laklaka-i likullik ve taktaka-i dümtek mesâbesinde idi.Gerçi vâkı'u'l-hâl dahi budur lâkin olmakûlemüşârun ileyhın muâmele-i der şitanesi her vecihleküvar olmayûbvücûdini istiskâl eyledikleri halde cânib-i Celilul Munakib Hazret-iTâcidâriden taraf-ı müşârun ileyhe istifsar hatır güne atıyye-i behiyye-i şâhânezuhûrrenk nümay şuyu' olması kik şelvar eram ve kararları olmağla hala Tayyar Paşa'nıntarafkiri ve mesned sadarete ityanı semir zamir olduğu hafıyyetu sadrıa'zamyâdkârına ima olunduğuna mubni bi't-telhis müvekkid nefy-îve ilcâsını ibram ve niyaz eylemekleŞehriyâr-ı Âli Tebâr Hazretlerini dahîmüştârun ileyhın nefy-i ve tağribine naçar eylediklerinebinaen mâh-ı merkûmun on beşinci günü muğnisaye ba'dehu istidâsına mubnî İzmir'e nefy-i ve iclâ birletevsi' meydan kulûb kılındı.

Ba'zı Havâdis-i Avrupa

Bu esnada Fransalûnun Portekiz Ülkesini zabt etmek kasdıyla ol tarafa eniştesi PrensMurad'ı asker-i ferâvânla irsâledûblâkin Portekiz husûsisemir zamiri olanİspanya memleketini kasd ve teshire bahane olmağla İspanya kralı evvel evanda nadan bir pir mağşuşolmağın Fransalûnun zirgah ihtiyal ve iğtiyalinden ğafil olduğuna mubni suret memaşatgöstererek Fransalû ile İspanya ülkesini mâ lâ mâl ve husûsan makar Kral olanMadris şehrine takarrub edûb bay hal şehri mezbûri bağıteten zabt ve teshiri umde-i âmâlleriolduğu kavminin ukalayı dur endişani terfisiyle beynlerinde mucib kıl u kalolûbFransalûnun niyet-i fâsidelerini ba'zı karâin hâliden istidlâl eylemeleriyle bir gün yekpareilm ifraz cemiiyyet ve heman kralı hala' ve oğlunu sandali kraliyete ikâd eyledikden sonraFransalû üzerinecabeca hücumu engiz ve îkâd vukûd harb ve setiz edûb prens

s. 168

Murad dahi askerini cem' ve top ve tüfenkle bi'l-mukabele ahenk cenk etmeleriyle tarafeyndenkıtal 'azîme rû nema vakti vafir Fransalû semt bevare rah-peyma olûb mahlu' olan kralFransa İmparatori tarafından müdava Paris şehrine vürûd eylediği eyyam-ımezkhûrehavâdisindendir. Asıll Fransa İmparatorinin niyet-i hafiyesi el-yevm Napuli Kralı olanbirâderini İspanyave Flemenk Kralı olan birâderini Napuli'ye veİspanya'da olan eniştesiPrens Murad'ı Flemenke kral nasb

eylemek olmağla bir takrible okyanusa kadar memleket-ivahide hükmünde eyledikten sonra şark cânibini dahi teshir birle İskender-i zaman olmaksevdasında olduğu levami' harekâtından nümayandır heyhat heyhat

Diğer Havâdis-i Avrupa

Bu esnada Fransalûnun bir vech-i muharrer İspanya Ülkesini musahhar eylemek ğailesiyle bi eramolûbveRusyalû dahi Asuc memâlikine sevk sipah harb ve hisam veİngilterelû dahiDanimarka arazisine hücum ve iktiham olmağla Avrupa Ülkesinin kesir mahalleri yine aşub gahfitne ve tuğyan ve seylab havn manend ceyhun her cânibde revan olmaktadır binaen aleyhRusyalûveFransalû müstağriklücce-i işğal olmalarıyla Devlet-i 'Aliyye'nin maksad-ı aslisiolan mesâliha maddesinin mevkuf ukde-i tesvif ve ihmal olacağı vareste-i şaibe-ieskâldir.

Ahir Havâdis-i Avrupa

Avusturya arazisinden ale't-tesavi bil cümle ahalinin evladından on sekiz yaşındanyukarı olmak üzere nefir am olarak yüz seksen bin asker tertib olunmak üzere olduğusamia-i zed ulyâ-iumûr olan havâdisdendir.

Diğer Havâdis-i Avrupa

Asuç kralının İngilterelûya istinad Rusyalûnun muhâsamasına ısrarlarında ekdâm eylemeleriş bu eyyâmı sayfın hitâmından mukaddem mesâlih şemaliye müceddeda suret ahire munkalib olmasığleb-i melhuzdur. Bundan akdemce kitar ve boğazlarından huruc eden Rusya askeriMacar derunundan Rusya ülkesine avdet eder iken bu halalde tebdil tarikiyle Boğdan

s. 169

Tarafına hatuh riz isti'cal oldukları perdedir küş hoş eden ihbar na hemvardandır.Bu defa Rusyalû tarafından hedaya ile mimlu dört aded araba Fransa İmparaturunave asl veme-yânelerinde istivare-i bünyan müveddet hâsıl olmuştur.

Ahir Havâdis-i Avrupa

Amerikada vaki' Danimarkalu'nun Sen Tomasve Sen Karone nam iki adalarını bu defaİngilterelû zabt eylediği işidilmiştir. İran tarafında hüdâvendigâr sabık zamanındaolduğu gibi Nizâm-ı Cedid askeri tertib olunmağla meşk ve ta'lim için Fransa tarafındanruhsatdâde oldu.

Avdet Elçi-i FransaSebastiyan

Bir müddetten beru Âsitane'de elçilikle sade gezin temkin olan Sebastiyan nam şahıs bu esnadahasbe'l-maslaha devleti tarafından matlûb olunduğunu i'lan ve yerine İran tarafındanavdet eden baş serkâtibi ve hala Fransada Başvekil Şamepaninin yeğeni olan DeLabelaniş nam kimesneyi ta'yin edeceğini beyan veDevlet-i 'Aliyye'den istizan eylemekle avdetineruhsat dâde olunub mevâid-i sabıkasından başka gerek Rikâb-ı Hümâyûnvükelâsınaşifahen ve gerek Ordu-yu Hümâyûn nusret makrun me'murlarına tahriren mesâliha maddesininDevlet-i 'Aliyye'ye şanlı ve enfa' olarak tanzimine İmparatorlarının taahhüd veekdâmını tekrarve hatta benim Paris'e vusûlüm mesâlihaakdinin tarihi olur deyû ifade ve tezkar ederekÂsitâne-i Sa'âdet'den def'-i nahûset vevücûdve vilayeti cânibini vech- imaksûd eyledi.

Vürûd-i Ba'zı Asâkir ez-Anadolu Beray-ı Ordu-yu Nusrat Bûy-iHümâyûn

Rusyalû ile müddet-i mütâreke munkazi olûb bi'l-âhire istinâf harb ve hassama muktezıolacağı ağleb-i melhuz olmağla Rum elinin ve Anadolu'nun her kavline bundan akdemisti'cali havi vâmir ekide neşr veirsâl olunmağla kurb u civarda olan me'murlarcabeca Ordu-yu Hümâyûn tarafına i'tizama eğaz ve mahall-i me'muriyetlerine 'mân cünbân

s. 170

Tevcîhve ihtizaz olmalarıyla mah-ımerkûmun beşinci günü Şileli Uzun Hasan Ağaveçend ruz mürevverinde iznikmidi HüseyinPaşazâde alay-ı vala ile Üsküdar'a hat rahalnuzul veBâb-ı Âli'de iktisây-ı hıl'at ve taraf-ı saltanatdan mazhar nüvaziş multıfetEdirne cânibine ru be râh azimet oldular.

Handan-ı Mevlid-i Şerif

Resm-i dirin devlet ebedil temkin üzre mah-ı rabiul evvelin on ikinci günü Şehri Âli TebarHazretleri alay-ı ma'lum ile Sultan Ahmed cami'-işerifine şevket nûmay-ı kudumve ala'l-âde mevlid-i şerif kırâ'atiyle icray-ı lâzime rûsum kılındı.

Te'hir Esban der Ruz-i Hızır ve Nedret-i Bereh

Bu sene-i mübarekede ve fert berf sebebiyle kuvvet-i tâmiye fater olmağın nebâtânın nüşu ve nemasımüteehhir olduğuna mubni ruz-i hızırda atlar rûy-i

hızırardan bâz daşte ve otuz günmikdarı ahurlarında çu ab hureşte kerden efrâşte olûb kezalik bir fek şiddetiagnâmın mûcib helâk ve killeti olmağla kuzu kısmının vücûdi nadir ve güya bercefelekide şekl-i hamle münhasır gibi bir ma'na olmuş idi heman rûz-imerkûmda kable'ş-şafakbirkaç kasab dekânında akl-ı kalil cesed mu'allak bulunub mesmû'a göre her lokmasına hezârmüşteri hücumu engiz veçend neferi mazhar tîğ setiz olduklarından başka bu gün sen bana kuzugeturemedik bize Tutinin kocası üç yerinden parelenmiş ki o yine kuzu geturdiyuf senin erlik kisvetine diyerek şevherleriyle dest u keriban ve fi'l-hakika nicesidahi izdivâcından müfâratla itlâkkerde-i inan oldular.

Ameden-i Elçi-i İran

Bundan mukaddem Fransa İmparaturinin İran Devleti'ni dahi sehr samiri ile meshurve ittifak meslese akdine meftun ve mağruru Rusyalûnın keşide-i kabza-i teshir eylediğikala' İraniyani istirdad mevâ'ıdiyle berzede şuur eylediğine mubni devlet-imüşârun ileyhatarafından husûs-umezkûre ibrâz kemal taleb havastekari veizhâr-ı rûsitayışkezarı eylemeleriyle bu defa dahi havanın kibar İran'dan asker han efşar nâm

s. 171

Bir elçiyi ta'yin ve tesyir ve tehniye-i Culûs-uHümâyûnvesilesiyle Devlet-i 'Aliyyeden dahisalifu'z-zikr ittifak meselesinin zala' vahidi olduklarına teşekkürü havi ve haklarındaidâme-i iltifat devlet-i ebed bünyad niyazını muhtevi şah vel ecâh muhasin istinas devletiahdi olan Mirza Abbas Hazratı sedh seniyyeye de zırâatnâmeler tahrir etmeleriyleelçi-i mûmâ ileyhin iş bu mâh-ı rabiul ahirde Âsitane-i Sa'âdet'e vusûli müyesser ve resmadi üzre hakkında icray-ı mühimmanınvaz'ı mukarrer olûb mertebe olan divân-ı şehinşâhideteslim nâme-i şahi veçend ruz mürüvverinde Fransa tarafına râhi oldu.

İhrac-ı Ordu-yu Hümâyûn ez-meştây-ı Edirne Beray-ı 'Azm-i Sefer ve Ba'zı Tevcîhat

Ordû-yuHümâyûn'da şehri saferin evahirinde yeniçeri kitâbeti Rüşdi Efendi'den SipahKâtibi AhmedEfendi'ye munsarıf ve sipah kitâbeti topçılar kitâbeti AhmedEfendi'yemunâtif olûb sabiken sadr-ı âli mektubcısı olûb İnşallah Teâla an karibtahrir olunacak sebebden nâşi Serasker MustafaPaşa maiyyetiyle Ruscak'daikâmet ve ba'dehû avdetleri ile Ordû-yuHümâyûn'un şemniye vürûdunda

gelub müşârunileyhin ordusudefterdârlığı ihaleolunmağla yine Ruscağ'a azimet ve bu defa me'zunenEdirneye ric'at eden Mehmed Tahsin Efendi Divân-ıHümâyûn çavuşbaşılığına Esadve selefi Arif Efendi'ye nişancılık tevcîhi ve mühimmat nazarını me'muriyetiyle edirnedek'âd olundu.Ordû-yuHümâyûn kasab başısı Mahmud Ağa dahi munfasılolûb yerine havacegandan SeyyidEfendi muttasıl oldu. Mâh-ımezbûrun yirmibeşinci günü bil-cümle kapu kullarının müstahak oldukları bir kıst mevâcibEdirne Sarây-ıHümâyûn'una nakl ve isrâ va huzur Serdâr-ı Ekremî'de cümlesinetevzi' ve i'ta olundu. Mâh-ımerkûmun yirmi altıncı cuma günü Edirne Sarây-ıHümâyûni derununda olan fezay fer hafzaya otağ sipehsalari nasbolunub Ordû-yuHümâyûn maiyyetinde olan Çerhacı Ali Paşave bil-cümle ricâlve ağa-yı yeniçeriyan ve sair ocağ-ı ağa ve ihtiyarları kezalik orta yerlu ocağ ihtiyarlarındankar azma ba'zı umûr didegan ve hademe-i Devlet-i 'Aliyyeden belukat erba'a kâtiblerine

s. 172

Kadar ve sair a'yan ve müteşahhisân cümlesi celb ve da'vet ve huzur Serdâr-ıEkremide akd-i encümen meşveret olunub müddet-i mütâreke inkıza pezir olûbve henüz Fransalû tarafından mesâliha karar kir olmadığından başka RusyalûBoğdan'apeyderpey asker-i cedit sevk ve idhali mukaddeme-i istinaf harb ve kıtal olmağla la cermberan akdem düşman karşusunda bulunmak elzem ve bir taraftan Sırplu ğailesine ihtimâm olunmakehem olmağın liva-yı şerif Edirne'de kalub tuna sevahilini muhâfazaveledil iktizai'da ile mukabele için Serasker Paşa maiyyetine mikdar vafi asker irsâl ile hayniktizada Serdâr-ı Ekrem dahi kapuları halkı ve lüzumi mikdar leşker ile sebükbaraneSerasker Paşa tarafından isti'lamı zımında mukaddemce Ruscağ'a irsâl olunubbu esnalarda avdet eden muhâsebe-i evvel BehicEfendi'nin ifadesi üzere müşârun ileyhdahi bu re'yi istihsan eylemek olduğu averde-i zeban oldukda bil-cümle hazar dahire'y-i mezkûri istihsan eylemeleriyle husûs-imezkûr taraf-ı sipehsalariden Rikâb-ıŞehriyâriye veKâimekâmPaşa tarafına tahrir veBehicEfendi ile Âsitâne-i Sa'âdet'e tesyirkılınmağla çend ruz mürevverinde re'y-i mezkûr pesendide-i ulya-yı umûr olduğunu mütezammincevabnâmevürûd eylemekle ve tire-i zebire üzere tertib ve tedârike ibtidâr olundu pesrabiul evvelin üçüncü cuma günü Kethüdâ Beğ ma'rifetiyle mazrab hıyam olacakmahaller ruuyyet ve karar dâde olûb liva-yı şerif otağıyla Sarây-ı Hümâyûn'un Tuncakenarında vakı' kapısı derununda olan meydana ve daireleri kapu mukabilinde vakı' taşkiri vecânibinde kâin iftariye kasrı etrafiyla

nehir-imezkûrun iki cânibine ve sairerkânve hademe-i Bâb-ı Âlive sipah silahdar ocakları haymeleri daire-i serdariittisalinde nehir-imezkûrcânibi ile verade vakı' memak kirisî ta'yir olunan ağac kiriyevarınca veDefterdârEfendi dairesi bayır bağçe nâm mahalle nasb olunmak tahmin ve yeniçeriordusu memak kirisinin karşı tarafında vakı' sahraya ve cebeci ve topcı ve sairocaklar sark meydanına ta'yin kalınub çend ruz zarfında hareket olunacağı beyanyıla herkes haymesini mahalline nasb eylemesi tenbiye ve telakkin olunub birkaç gün içre nehr-i

s. 173

Mezbûr çadır çiçekleriyle tezyin ve evvel sahra-yı dilârâ enva' ezhar ra'fet bahşa ilerengin olmuşidi. Ancak bi-Hikmetuhu Teala bu sene-i mübarekede her iktar ve iktandabir fekk kesreti bir kemal olduğundan bil-cümle bevâdi ve cibâl ve telâl berf ile mâ lâ mâlolûb hevâkir menak oldukca zevbânla ir nehir azim ve her nehir bir bahr cismidennişan olduğuna mubni nehr-i tunca dahi na kehan tuğyan ve manend tenevvür tufan heyecanedûb eşter ser mest misal her tarafa keff-iendâzve çeb verâsına hücum ve sûtuteağâz eylemekle derhal ol sahra-yı pehnayî ğarkab ve seyr u süluk veikâmet hatirasınayab ve semt-i kenarda olan nice hayyami bedre-i seylab eyledi binaen aleyh Ordû-yuHümâyûn'un sahrâya huruci kesb saubet eylemiş iken yeniçeri muhimegâhi valan mahal ile sark meydanının bir mikdar irtifa'ları (se'vi ile cebel ya'sımnî minel ma') ilticâsıyla mâh-imezbûrun onuncu günü yeniçeri ocağı ve ferdası sair ocakların ağvative zâbitân neferâtı meştâlarından huruc ve hıyam mansubelerine vülûc eylediler.Ordû-yuHümâyûn dahi çend ruz eram edûb ba'dehu mâh-imezbûrun on beşinci günü livâ-yı sa'âdet iltiva ile Serdâr-ı Ekrem ve bil-cümle ricâl-i devlet ve hademe-i saltanatikâmetgâhlarından lef besat eram ve hazreti seferine tahvil birle zir müskafatdannakl sayeban hıyam eylediler.Güzâr şepzir olduğu üzre Ordû-yuHümâyûn'un keyfiyethareketini mubin tahriratla südde-i seniyyeye rû be râh olan BehicEfendi avatıf-ı'aliyye'denbil-faal baş defterdârlıktevcihiyle kaderi berter olûb mâh-imezbûrun altıncı günüOrdû-yuHümâyûn'a vusûl müyesser oldu uhdelerinden munsarıf olan başMuhâsebecilik tezkire-i evvel Nu'man Efendi'ye mübeddil ve anın mevkiî tezkire-i saniye mahalolûb anın makamı dahi Reis kisedârı ve piyade mukâbecisi olan AbdulbakiEfendi'ye ve kisedarlık havacegandan MustafaEfendi'ye tevciye olundu mâh-ımerkûmun yirminci günü mukaddemetü'l-ceyş olarak yeniçeri ocağından altı ortatertib Saksoncu başı Ağa başbuğlığıyla savfiyye cânibine ve cebeci ve topcıve

arabacı ve humbaracı ve lağımcı ocaklarından dahi kezâlik savfiyye cânibine ve gerek

s. 174

Silistre kavline iktizası vecihle ordular ta'yin ve tesrib olundu.

Vürûd-u Ba'zı Asker ez-Anadolu Beray-ı Ordu-yu Hümayûn

Mah-ı rabiul evvelin evailinde hala İznikmid mutasarrıfı Ahmed Paşanın bin nefer güzideve tevana asker cenk ezma ile üsküdü vürûdi haberi vasıl sem' ulyayı umûr Oldukda tarafına teşrifat şâhâne şeref sudurine makrun beğkoz nam mahaldenubur ve tamuz deresi nam makam muhâfazasına me'mur oldu

Azl-i Emin-i Darb-hâne Seyyid Mehmed Emin Efendi

Mâh-ı mezbûrun evasıtında Efendi-i mûmâ ileyh Darbhane Emânetinden ma'zul ve Anadolu Boğazı Defterdârlığıyla evvel cânibe revân olûb Şakir Ahmed Efendi emin-idarbhane oldu.

İstima'-ı Ameden-i Donanma-yı Fransa Be Cânib-i Cezayir-i Seb'a

Bu esnada Korfanin ve Cezâyir-i Seb'a'nın muhâfazave iktizâ eden levâzımını tek mil için bir takım Fransa donanması Venedik körfezi sularına geldiğini ol havâlide keştevgüzar üzre olan İngilterelû (Kulin Ğud) nam amiral istihbar eyledikde hemanüzere hücum ve savlet ve rûy-i deryâda işal nâire-i harb ve kıtal olunub İngilterelûnun killeti sebebiyle bi'l-âhire ale't-tesâvi mefârefet ve Fransalû maslahat-ı maksûdesinden ye's ve habetle muavedet eyledikleri kara' sem' eden havedascümlesindedir.

Şu'bede Ba'zi Ruhbaniye Der Tâ'ife-i Sırb

Evvel ve ahir Sırbli taifesini bağı ve ısyana tahrik ve ağva ve hemişe teşvik ve ağra eden Rusyalû olmağla bu halalde ba'zı ta'limatla dahi vafır ruhbanlar irsâl eylemeleriyle ervâh-ı habisetaraf taraf uruk ve a'sablarına duhûlve ba'zı musanna' müzevver köhne heyetkitablar ibrâzve derunlarında güya ki haşa müddet-i devr-i Muhammediye katı' tarih intihm mersûmolûbve tarih-imezbûr mantukınca iş bu sene-i mübareke sal inkızâve min ba'de devr-i mesihi zahir vecânib çar cihet aleme münteşirilûb ilel ebed

s. 175

Memâliki şark ve ğarb İsevilere mahsûs ve muid olacaktır zeminlerinde gûna gûnfusun ve fesânele ile evvel behayim sirtani izlâl ve bir cânibden dahi top ve tûfenkve bil-cümle mühimmât cenk ve asker ile imdad ve muavenet ve şed akb muazadet ileateş serkeş şekâvetlerini iş'âl eyledikleri ciğer süz olan ihbardandır.

Sarsar-ı Kıyamet Eser

Mâh-ı rabiul evvelin on ikinci günü saat üç kertesinde nagehan Kağıdhâneüzerinde manend rih ad siyah ve muzlim ve gemicilerin tulumba ta'bir eyledikleri kerdebadve dehşet endâzzuhûr cü semayi hemrenin şeb deycur edûb pişegâhına gelanihbar ve eşcar veve ebniye-i istivarları kala' ve kama' ile hâkesâr ederek Karaağac ve tersaneve Kâsım Paşave karşı yakadan bilat ve fenar koylarından Halic'e sarub o güne gelenleri ziru zeber ve vakır sağır ve kebir zevrakları ve bahr-ı siyah murakibini bir bâd vadi-ihelâk ve heder edûb nice nice ebniye ve hitan hakkında lisân-ı zeman (arabi) (limen eddiyarTeza'zuat erkâneha * ve enkız fevka uruşiha haderatuha) mazmûnini güyan ve nicekurşun puşideler kara kuş gibi hevade pıran olmağla Maazallah Teala (fecaalnaAleyha safileha) tekallubi rû nümâve herkes lerzeş havf ve haşyetle yağyas el-müstağyiseynağsına duasıyla ve salevatu münciye ile ruh per feyz ve fütuh Hazret-iMustafaviye'yebi't-tevsil penah perde-i dergâh rafiul-belâyâ oldular. Neuzu billâh min ğazaba Teâlâ alamet-imezkûre bir defa dahi hüdâvendigâr-ı sabıkın evahir müddetinde mehabet efruz zuhûrve çok geçmeden vaka-i ma'hude ile bünyân-ı devlet mesude lerze yâb şevaib şur aşurolmuşdur.

Ba'zı Havâdis-i Avrupa

Bu esnada Fransa İmparatori Fransa'nın İspanya semtinde re's hududi olanBayven şehrine kilitlu asker ile azimet edûb lede'l-vusûlmüşârun ileyhin da'vetinebinâen bundan akdemce mahlu' pir Dördüncü Karlos İspanya Kralı ile ahalinin kralnasb eyledikleri oğli prens Zastever ve Bayven şehrine vürûd eylemişler veİspanya

s. 176

Dârul hükümesi olan Madrid şehri ahali Fransalûnun bir takrib memleketlerinevehusûsan kürsi-i memâliki olan şeh-i mezkûre duhûllerinden hoşnud olmadıklarınabinaenaralık aralık Fransalûları katl ve i'dam ve anlar dahi

mukabeleye ekdâm birle Madridşehrini zabt ve Prens Murad anda ikâmetedûblâkinİspanyanın müstekılPrens ile zabt ve idare olunagelen Navar ve Katalon ve Endülüs ve sair vilayat ahaliPrensler ‘ala’l-umum bir pay harb ve hisam veİngilterelû dahi bir taraftan imdad ve ianetlerinepay efşer ihtimâmve suret-i zâhirede Fransa İmparaturinin murâdi mahlu’ kraliâde sandalı kralı olûblâkin hakikatde İspanya’ya istila birle birâderini kralnasb eylemek semir zamir mekideti olmağla ahali-i İspanya bu dakikaya vukuflamüdâfaası esbâbı husûsuna cel ğayret veekdâmlarını masruf etmekdedirler.Hatta fitne-i merkûmeyi bahane ile mahlu’ mersûmi Fransa’da Paris şehri kurbundaKont Meblu nam kasabaya ve oğlunu Velanski çiftliğine irsâlve el-haletu hazihi muazzezen eyvaedûbveİspanyalu hanedanlarından ba’zı sebükmağzani huda ve delferib kelimatla Bayvenşehrine celb edûb ba’dehu İspanya arazisi hızasında olan pevh nam şehreazimet ve güya İspanyalu nizâmına anda mübaşeret etmek tasnimkerdesi olûblâkinİspanyalu bir vecihle müşârun ileyhe ve nûmay mermi ve tavaiyet olmayûb şiddetle mukabeleve su bi su irâd zenâd harb ve mukatele ederler idi hatta şedid şehrinde kain hasta hanelerdebulunan Fransalûların üzerlerine ahali hücum birle cümlesini ma’dum etmiş olmalarıylaFransalû dahi şehri mezkûre sevk asker bi-şamâr ve ağaz kir ve dar edûb inas ve zekurkati vafir eşhas makhur olmuşdur ancak kürsi-i memleket olan Madrid şehriFransalûnın meshuri olmağla Fransa imparatori birâderi olan Josef Bonapartiİspanya’ya kral nasb ve şehri mezkûrede kraliyet sandaliyesine ikad eylemişdir lâkinvakt-i yesirede sandali mezkûrun pay sebatı şikest olûb etka perdaz olan kral-ıcedid hak püyuset olduğu İnşallah Teala der uhde-i küllin sadıke’t-takrirdir.

s. 177

Nuzûl-i Kalyun

Bir müddetden beru inşasına sarf nakdine ihtimâm olunan Donanma-yı Hümâyûn kalyunlarındanbir kıtası bu eyyamda reside-i hitâmolûb deryaya tesyir olunacağı rikâb-ımüstetaba inhâ olunmağla yevm nuzulünde Şeyhulislam veKâimekâmve bil-cümle huzurları resm-idevlet ebedil kıyam olanlar sahra-yı tersane-i ‘âmireye ‘ubur ve kudûm şehriyâr-ı şevket nüşurile mahal-imezbûr ğarka-i nevr sürur olduktan sonra zebh kurban ve da’vat icabet-iiktirânla teysir bari ve tesyir perverdekari birle evvel kalyun güh peyker (ve tera elfelekTerci biemrih) serine mazhar olûb de’b-i dirîn üzre huzur-i Padişah fûlk ruf’atdeŞeyhulislam

veKâimekâmve Kapudan Paşa semur kürekleri ve tersane emini ve sairleri pişegâh-
Kâimekâmid e iktisay-ı hıl‘atle iktisâb pirâye-i mefharat eylediler.

Nuzûl-i Bârân-ı bi-Pâyân

Mâh-ı cumadiyel evvelinin on dördüncü günüdür ki mâh ayın evasıtıdır irâde-
i aliyye-i rabbanivehikmet ezliye-i subhani birle rûy-i esman verayı nikab sehabde
seraser pinhan olûbder ‘akib saha-i zemine muttasıl bir rütbede şiddet vevefret
üzreemtar azime naziloldu ki tarafetu’l-‘aynda her kuçeve sikkede Nil ve Ceyhun
gibi cuybarlar cari ve tezkirtufan Necciyallah ile kulub ehli sir ve şuura dehşet-
i‘azime ve ra’b ve haşyet umimetari oldu. Baran mezkûrİstanbul’da ve boğaz içinde
ve bil- cümle etraf ve havalininşamil hali olûb adet-i mesbukayı mütecaviz elli saate
mütenahir olmağla kati vafirebniyeyi ve yeran ve der ve devarları hâke yeksan
eylediğinden başka su bisu ej dehayhefet ser gibi hücum edûb seyl pir veyl
zarabatıyla nice pel istivar imaretmetanet desar sahire-i ğabraya nihâde rû oldu diğ er
menler fi’l-hakika esyâb olûb karunlariçinde (ve farut tennur) seri kalub erbabu’l-
bâbi ğarka-i çarmuce-i bahr ıztırâbeyledi.Ve’l-hâsıl çend rûz ahali-i İstanbul ve
sekine-i boğaz lücce-i mahnet ve hayret perdazdapadergil kalub (eşşey-i iza ca ve
zahde inakis zade) inkılâbınca ni’met-i fahirenin dahiveferti kahireye serdâde olduğı
kûlfet beyândan ezade der vel emtar ayın hâtır olûb

s. 178

Enbiyelerden başkabil-cümle bağ ve besâtin harâb u yebâb ve esmâr ve ezhâr
ve sebze ve et esârımahv ve nâyâb oldu meğ er pir danay sipih r serair eşna vak‘a-i
‘atiyye selimiyye zuhûrinete’sir birle evvel vücûd-u behbud içün bu resme misli na
mesbûk eşk efşan mühr ve rikkatreşha baş ser şek teessüf ve hasret olûb yahud ateş
cihansuz hadise-imezkûrenin sekaf mualla tak ne revâk menabe ulu res sirâyet ve
i’tila olacağındanendişe ve ictinâb birle ser nümây zuhûr olacak nâire-i şer ve şuri
tufanizde seylabeylemekle nevan suretini şikest ve sekan alim balayı suzeş lehib
muhibden varesteve masun eylemek kaskına mubni olduğunu işaret eylemiş iduki
hatır püyusetdirFesubhanellahu Teala.

**Zuhûr-i Vak‘a-i ‘İbret-nümâ ez-pes-perde-i Kaza ve Tebeddül-i
Saltanat-ı Seniyye ve Tezelzül-iMiyân-ı Bünyan-ıDevlet-i ‘Aliyye Sânehallahu
Teala an misl-i hazihî’l-afat ve sairu’l-beliyye Amin.**

Çün bâlâda bir vecih etnab bir kitablık söz ile etlak zemam küllin pakize

hitabolduğu üzre bâirâde bi illet rabb kadir Sultan Selim Halim Hazretleri terk-i tâcve deyhimle halvethâne-i uzlet ve inzivâda küşe kir olmağla şehzâde-i civanbaht SultanMustafa Hazretleri piraye-i eklil ve tahf olûb badi bir yadi saltanat ve memleket olanma'dudul esami müstevliyan devlet dahi amme-i 'âlemyane maye-i ibret olmuşlar idiLâkin safi-i sipihr bi mihriban iş bu madde-i devlet veikbâl ne mezc etmiş bilmem kiandan yek karta cura nevş olanlar derhal siye mest ve medhuş olûb pişve peslerini şuur ve idrakdan dermande harman vezir pelerini temize muktedir olmayûbhatab leyl esa habt uşva birle biher sukur gibi puyân olur bu camiul kelem mukaddemeninmusdaki muasarâyın ve ihlâfa maye-i tezkire ve vaye-i i'tibar ve tebassura olan ricâl-ikeştegân küzeştegânın halefleri olacak yâdkarlar anların hal nekuhide meullerinekatan tevciye negah i'tibar ve emale-i fikr itaz ve istibsar eylemeyub bir taraftan kibar-ı'ulemâ nâmına olûb mesnedir yaset delisi olan Efendi Beğlerin tedâbir hande fersasivebir cânibden emna esm bi müsemmâsı destebâz havne-i yehudi sir

s. 179

ve bir taraftan ateş-i efrûz haneman aram olan ocakluyan mebhûsanın istilasive bir küşeden merkez-i saltanatı dairetüs su' birle tesallut eden bi-mağaz ve sebükser karnaybed kerhlerin hırs ve tama'la edhare i'tinaları ve sair keftare gelmez evza'nabecaları biçare Devlet-i 'Aliyyeyi beladan belaya düçar ve dur hoşnekden beru ve mislinâ mesbûk saltanat müftehar ve mu'teberi kazadan kazaya giriftâredûb aslen ferdvahid Devlet-i 'Aliyye'ye haber havahlık ve saltanat-ı seniyye'ye peşt ve penahlık vadisindeolmayûb her birinin (himmeti ala zimmeti) fehvası sıfat sei ve dikkati olûb i'da-yihayet ve devlet olan melel pür melanet ise bir fehva-yı (huve muhrenbik li yenba') sûretsükuti ve subil ma' ve Maazallah Teala cüzuy zafer ile serasir memâlik-i islamiyeyipaymâl hayl hazi ve hisar edecekleri derkâr olmağla ve meraz ve bam misal ihtilâfve ihtilâl ise amme-i memâlik-imahrûseye seyrân ve ittisâl birle taraf taraf herc ve mercesari rû nûma ve her iktarda kıtar kıtar şevriş bağı ve serkeşi hevidâ olmağla Devlet-i 'Aliyye vememâlik-i saltanat-ı seniyye aynıyle azi tarihinde mestur padişah vefatından sonraİran memâlikinden kesb eylediği surete münkalib olmağla bil-cümle ümmet-i Muhammed kulûbundan emin ve etminan eseri münsâb oldu (cümle-i mu'teriza) nev' insaninin zulum ve cuhuloldukları nas sarıcla derece-i tahkika mevsuldür tabaka-i sabıka ricâlinin ne sebeble MaazallahTeala musarra'ları olan verta-i kazaya sukutları henüz manzarada iken tabaka

saniyebnaları olan yâdkârlar yekşime i'tibar etmeyub evvelkilere dua okutmaları ve tabaka-i 'atiyyenin dahibunlara irsâl rahmete bais olmaları hele lisan ve beyâna sığmaz emri muhayyeru'l-'akuldur.Bi-tahsis mukaddema tebdil-i saltanat zımnında havsala-i tahammül-i devletden Bîrûnve te'diyesiderece-i istihaleye makrun ocaklu tarafına tarh olunan muvaidin encazı na kabil ikenvak'a-i sâbıkada küşte-i tiğ ve teber olan 'uzamânın manend genc bad evr olan muhallefatlarındanhâsıl olan mubaliğ bihamd ve ad üftade-i mehlike-i yağma vegiriftâr idi nehbve heba ve bu kadar tehaf ve tefarik ve taraf bir alay aç ve muhtac mukarrabin Mustafaviarasında heder ve telef ve hazain-i Osmaniyenin tefâdi mertebede kemekrede serf olması

s. 180

Hayret bahş ukala iken kürsine çeşman dude-i beктаşyan (hel min mezid) güyanolarak saz ve saman insafi suzan olûb del-havâhları üzre hareket haric yara-yidevlet olmağla a'bae şaka-i tekalifleri kâsîmetü'z-zuhûr ve vaz'na hemvar anileri(adam kara tağ olsa geturmez ana takat) mazmûnini müzekker bir tarafsaz akıl ve şuurolduğundan ve'l-hâsıl tağallub ve istilaları verak diğere suretini bulduğundan a'yan-ıdevlet der mande-i zir ker enbar zucret olûb gerek Âsitane'de ve gerek Ordû-yu Nusretnişanede teklifat bardeleri havza-i tahammülden huruc ve dembudem ser nümây biruz olanşenaatleri derece-i şekâvet ve beşâate urûc eylemesi beyit (der çeşm kend hane meksRa nerm ruy) ba sefle heman bihki müdara ne künd kes) meulinden ğaflet ve evvel taifeyeerae-i rûy mermi ve suhûlet eylemekden neşet birle haremkesan eşrâr ayun mesâlih-ıdevlet ebedi'l-karara hücuma rizan olmağın ahval alim manend muy zengiban dirhemve perişan ve ashaba kul selime endişe ve hamet payan ile hayran olmuşlar idiOrdû-yuHümâyûn'da ise hayalhane-i hatırdan bigâne gûna gün etvâr bağyânaye cesaretvemesâlihve umûrda müdâyadi-i duhûlvemübâderet ederek her biri bir güne evza've mande ve ta'yinat bahalarıyla ibrâz ğavğa ve nezağ eylemeleri ulya-yı umûri bizar ve ser betçe-itasallutlarında esir vezâr eylemeğın halleri diğere gün ve aciz ve zebun oldular naçar suretaceleb zehâyirve hakikatde def'-ı savlet erazil-iasâkir ricâsıyla AlemdarPaşa'nın hımay-ihimâyesine ilticâ eylemek muktezıyat halden olduğı lazım ve hevidâ olduğundan bizzatcânib-i mulûkânedan hatut nevaziş ve iltifat bais ve tesrib ve hedâyâ-yı kirânbehayşâhâneirsâliyle taltif ve tatyib olunub ricâl-i devlet ve mukarraban-ı saltanat taraflarındandahi istimâletnâmeler tahrir ve isticlab hatır mûlahazasıyla peyderpey destâvizler tesyirolundukça suret-i zâhirede mûmâşât (ve esni aliyye ve

yensi ala fil kulub zağain)kanun münâfekânesine muraat olunmakda idi BehicEfendi ise envar-ı devlet SelimHani'den iktibâs feyz kamerani etmiş vevuku' vaka-i şeniadan mukaddem Ruscaktarafına gitmiş bulunub nevan dekâyik-iumûra aşına ve mezâyâ-yı ahval-i devlete vakıf

s. 181

Malik cerbeze ve nutk ve zeka olmağla aralık aralık AlemdarPaşa huzurunda mehasinPadişahi serd ve beyan vaz' ve sanı sebebiyle muhil olan nizâmın fekadarı mazaratınıad ve beyan edûbve mukaddema mektubcu olan Mehmed Tahsin Efendi havfe tebit veBehicEfendi irşad ve delaletiyle AlemdarPaşa maiyyetine Ruscak tarafına azimet etmiş bulunduğundanmûmâ ileyh hemzeban muvafakat olmakda iken Mısır seferi hılalinde terk-i tariktedris ile dahil zümre-i havacegan ve baş muhâsebecilik ile haiz haysiyet ve şanolan sahib-i fikr sakib ve dur endiş ve re'yi saib fezla ve şuaradan erbab-ı re'yve nutk ve zeka feride zeman ve dehat yeganeden es-Seyyid Abdullah Ramiz Efendi nazar-ihüdâvendigâr sabıkla tahkik rütbe-i ser bülendi eylemiş olduğundan ibtiday culûsPadişah nev cahda tarafdaran şehriyâr-i mahlu' Ordû-yuHümâyûn'dan tard ve def'lemüdâhale-i umûrdan memnu' olmaları babında şerefvurud eden Hatt-ı Hümâyûn mucibincetevzi' hasas 'ubudiyet ve taksim seham nehbet esnasında mûmâ ileyhın hassa-imukadderesine Kavala'ya nef'îve iclâ isâbet ve çavuş mübaşeretiyile azim cânib me'muriyeteyledikde AlemdarPaşa tarafından küse kethüdâ demekle ma'ruf AhmedEfendi ile mülakat ve Ramiz Efendi zatında felatun pesend bir cücad bi manend olmağlakudumini merkûm telakki ve iltifât ve taltif ve terhib ve levâzım-ı mühimmâninvaziyi tertibetmekde iken Behicve Tahsin'in ta'rifleriyle AlemdarPaşa tarafından da'vet olunmağlakerem inan semt icabet olûb lede'l-vusûl mecbul olduğu nabz kirive dirâyet ve mizâc-ı eşnâyı ve talakatden nâşı müşârun ileyh intisâb ve ihtisâs tamlatakarrub iktisâb eyledikde ocaklu taifesinin tağallubleri mizac-ı devleti ifsâd eylediğininimadde bi made şemrde-i beyân ve teuddad etdikce müşârun ileyh dahi tasdik edûb husûsanbu defa orduda suret-i ahvâl ğavayet iştimallerini bi'l-müşâhede tahkik eylediğininikendu dahi ikrar birle Padişah-ı mahlû'un bu taifeden nefret veasâkir-i cedidetanzimine hemtleri meğer muvafık hıkket etmiş zemininde mude'ayı mûmâ ileyhi te'yid birletevsik eyledi ve'l-hâsıl müşârun ileyhi taraf-ı Padişah nev câhdan tebrid ve nazaran kesir

s. 182

Eserleri ile i'layı retb zâhire-i insani olan rütbe-i valayı vezarete irtikâ

eylediği Padişah mahlu' cânibine aide-i zamir meyl ve muhabbetlerini tecdid ederek iâde-i culus maslahatına zihninin mail ve tarih istihsaline sei ve himmet eylemeğe kail edüb eya heyulamaslahat ne suretle kabil vücûd olur vadilerinde rehvar efkârları zemin puya ikenorduda yeniçeri ağası vak'asından sonra Refik Efendi dahi ve Ruscak yaranınailihak veanâsır-ı erba'a gibi çar erkân bünye-i ittifak olûb çünkü tarafdaran-ı Selim Hani'den bu kadar dehat Alemdar Paşa yanında asude cenah muraat oldukrande iâde-i culus maslahatına teşmir sevid azim ve himmet ve bu takrible ocaklunun kesrsuret kuvvetlerine kasdı niyet olunub (a) (in huma ez Beyza-i fülâd mied Bîrûn) Ancak bu tılsım düşvar keşa azayim dakika ile nice mukaddemat enikaya muhtac olduğubemira emr-i azim ve hatab cesim olduğundan ma'da yeniçerilik arızası kalmaz vesaltanatın maraz cezam gibi her cüzü endamına sirayet ve yakılacak ocak pir fitneveşekâkın hakkında ğayret cahiliyyeyi herkes na kes iltizâm ma la yelzim vecihle hamse-itabiat etmiş olûb zümre-i merkûme ise taraf masfayı Sultan Mustafa'yamütevvice ve munatif vecânib-i Selim Hâni'den bil- külliye münharif olduklarından başkakarnâ namına olan yâdkârlar hala vücûdmüşârun ileyhi istiskal ve cûya-yı vesile-i izmihlâl olmalarıyla bu emr-i müşküle şuru' suretinde muhazir facia muhtemilu'l-vukû' ya'ni şehriyâr-ı mahlu' tek ve tenhabi yar ve bar olmağla edni ser-rişte ile reside arza telef vevücûdbehudları hudenin ğadr ve ihanete hedef olacağı müteayyin ve bina birân ba'zı desâyisferibane ile setr ve ketmi husûsunun vücubi emri mubin olmağın mukaddeme-i maksûdolmak üzre evvel vehlede izhâr temlik ve cüstü cu esbâb intisâb ve tealluk olunarakmukarrebân saltanata arz-ı ihlâs ve taraf-ı cihanbâniye ibrâz suret bendekive ihtisâs eylediler.

İstitrad

Sultan Mustafa Han Sani 'Aliyyehur rahme beğayet nutuk ve sahndan ve bezle güyân bir Padişah

s. 183

Celiluş şan imiş bir gün mukarrebleriyle ocaklunun memâlik-i mahrûseye şumul ve istilâlarıve sefer ve haza da kaleme gelmez evzâ' ve etvâr na becalarına dair musahabat ederken buyurmuşlar ki ecdad-ı 'uzamâımızda iki zatı şerif gelmişdir biri Sultan Bayezid-i Veli Aliyyehur rahme der ki memâlik-i Osmaniye'de bir şebir mikdarı arzı terk etmeyub mecmû'ini vakfeylemişler ve diğeri sahib-i kuran Alim Sultan Süleyman 'Aliyyehur rahme der ki memâlik-i mahrûse-i Hâkânide bir şehir ve kasaba istisnâ eylemeyüb cümlesine yeniçeri vaz' ve tertib etmişler vâkı'an memâlik-

i mahrûse husûsan Rum eli tarafı heman bektâşiyeden ibaret dinsehilaf olmaz hikmet-i İlahide anların yed methuslarıyla vuku' vezuhûra gelecek vakalartakdir ve tağyir olunmaz ve's-selam piş ezin fil asl manend eben sulul daire-i fahire-iPadişah nev caha duhûlve mukarrebini şeytan gibi uruk ve i'sabına hulul edenRefikEfendi letayiful hayl iblis pesendi ile icrayı resm şeytanet ve evlad ve ıyaliniruuyyet bahanesiyle Silistre ordusundan İstanbul'a avdet eylemekle ricâl-i devlete yekanyekan mekâtib halven terkib ve madde-i ihtiyali suret arz-ı'ubudiyet ve ibtihaldetertib birle evâsıt-ı şa'banda lede'l-vusûl mukarreban saltanatın neşter esa urukinahulul edûbhusûsan hazine vekili Nezir Ağa'ya takrible keremsaz kanun ülfet ve hazinekethüdâsı Selim Ağa ve baş çu kadar Abdulfettah Ağa ile tahsil imtizâc ve muâşeretedûb hembezm sohbet ve daire-i nişin halut oldukça defe zede-i destegâh şa'bdave ihtiyâl ve tar ve pud keşide-i nev kumaş ferib ve iğtiyalleri olan kalay taze tarhmuğlataya bu minval üzre peymude-i endâze-i meker sefseta olur idi ki müntemiyan düdman-ıbektâşiyen gitdikçe ateş efroz kanun tuğyan ve ruz bir ve zenâire-i tesellut alimsözleri şerare feşan zeban hüsrân olarak refte refte hayr havahan devletmağlub ve taraf-ı saltanatın kuvvet ve nüfuzları meslub olûb bimahabaz veriba vahidvazifelerinden haric umûra müdâhale birle nizâm-ı devleti mahv ve ifna edecekleri ruşnadir.Husûsen îade-i meşihat ve sair umûr-i cesimeye cesaretleri mahal şan-ı saltanatve bu takrib Şeyhulislamlarla ba'zı kuzât asâkirve ocaklu sernümay arsa-i

s. 184

Ta 'yin olan ma 'dudul esami bir alay esafil ve ecamedin ılm ifraz meydan zir destiolduklarından bahisle serd muğalata-i kaviyyetul erkânve vaka-i mezbûre mutabik dasitaneslaf mekûlesi edile-i hitabiye ve şa'riye ile te'yid müda'ayı melanet unvan ederekref ' akire-i efsus ve tessüf bu dâhiye-i dehyanın defi ancak AlemdarPaşa bende gezinÂsitane'ye vürûdine mütevakkıf zemininde mukaalt mezure bast ve tesvil ve fi'l-hakikamüşârun ileyhin bu mertebe cuybar devletin kerd alud keder olduğundan mükeddir ve serçeşme-i âb-ı saltanatın çerkab tesellut erbabı şekâvetden tahlis birle tasfiyesineHavaheşker idüğini ima ve haka ki bu babda hilye-i sadakatle araste ve ziver hamiyetve ğayret birlepiraste olduğunu ifade ve inha eyleyub ol babda gûna gün sihr harutinemun kelimat memuhe irad vemüşârun ileyhin Âsitâne'ye celbi husûsunun mütezammin olduğufevaid-i adideyi teuddad ederek mukarreban saltanatı müşârun ileyh tarafına emaleye sarf himmetve nirenk desiseye

bu nakş huda kari ile suret vermeğe tahrik hame-i muyindikkat eyledikde mezbûrun azubet takririne meftun ve mukalat samiriyesine mağbunolûb üçü birden huzur-u hümâyûna şitab vemûmâ ileyhın takrir meşrûhunu arz-ıdergâh-ı Padişahı Âli Cenab eylediklerinde ocaklu taifesi şimdilik mar ser madidesıfat eram ve sükunet bulur gibi oldu ve sairleri dahi mühimma emken bir suretmatbua buldu binaen aleyh bu tedbir zir ve sade-i te'hir olmak asubdur deyüşehriyâr-iferidun haşmet müsaadeden mücanebet veRefikEfendicânib-i saltanatdancâh riyâsetle ordu tarafına recat eylemişidi ba'del vusûl MusaPaşakâimekâmlığı bir taraf ve Tayyar Paşa halef oldukda Ruscak yaranlarışa'be-i kavm küşeşnekan olmak hasebiyle beynderinde mübâyenet olduğundan maslahatlarına bir vecihle muvafakat etmeyeceğine mubni müşârun ileyhın kâimekâmlığı bunların merağ hayallerini zecrve etare edûb elbette esyâb semir zamirlerini tersine idare edeceği derkâr olmağınbil-cümle mübtelayı ıztırab ve rüşte-i kasd ve azimetleri pir piçabe oldu bu cihetdenmüşârun ileyhın esbab azlini cüstü cu iktizâveReis ehl-i telbis olan Refik

s. 185

Efendi'nin daman re'y ve ruuyetine teşebbüsü ilcâ eylemekle bi't-tahrir cüyayı tedbir olduklarındaderhal teşmir zeyl nifak ve sadrı a 'zamlâ kâimekâm arasına ilkey tehâm şikak edûbkuzatdan iken zümre-i havacegana dahil olan kisedar Sünbülzade AbdulbakiEfendi nam muhil ve huda kari ocak tarafına mektub vecânib-i saltanata telhismekir uslubla Âsitâne'ye irsâl oldahi kendu maslahatını ru puş ihtiyal ederekınan azimeti Âsitâne tarafına emale ve tekavür füsün ve fesaneyi muzimmar maslahat güzardeccale edûb bir vefk mesul Tayyar Paşa ma'zul olmağla mûmâ ileyh itmam hıdmetleOrdû-yuHümâyûn'a inankiray 'avd ve kaful ve hıdmeti mukabilinde tezkire-i sani ile nailız me'mul oldu lâkin mukaddemce suret bend oldukları nirenk acab RefikEfendivasıtasıyla peziray nakş ve renk cevab olmadığından AlemdarPaşave müttefikleri olanhemdestan mekir veveğa akd azim ve niyet eyledikleri maslahat içün ahir adam irsâlinecüyân ve ser hizi-i münasebete nekran iken sadrı a 'zamlâ AlemdarPaşa beyinde olanburûdet gitdikçe tezâyüd ve şiddet bulub sadrı a 'zam kendu acz ve kayaletinden ğafletbirle AlemdarPaşa gibi zi miknet tarafına izhâr renk muhasamet ve beylik oğlu ve KavurHasan ve ibrail nazırı emsali zuafayı ekuya nemay Edirne'ye da 'vet edûb acizanemezbûrlar ile i'tizad vemüşârun ileyh tufene akd erae-i ahd ve ittihad eylediğini müşârun ileyhemüttefikleri RefikEfendi kendu dest hattıyla terkım ve şekar suretinde Ruscak'dannehzat ve on

bin kadar asker ile Edirne havalisine dehşet fermay tevcîhve hareketolmalarını ta'lim eylemeleriyle müşârun ileyh dahi itare-i şebaz şehamet ve sayd ve şekar bahanesiyle Edirne semtine doğru rakz tazi-i sir ve sürat eylediği perde şekaf samia-i vükelâoldukda gerek ordu ve gerek Âsitânericâli giriftâr hadşe-i eram riya olûbhusûsantaraf-ı saltanata iras hayret ve icab terk havab ve rahat edûb bir gecedeŞeyhulislam ile Kâimekâmi iki defa Sarây-ı Hümâyûn'a ihzâr edûbAlemdarPaşa'nın bu resme nagehani hareketi elbette bir güne keder vafeti mütezammin olduğunu yadve tezkar birle istişare ve cüstücuylac ve çare eylediklerinde Şeyhulislam zatında

s. 186

Hamuş veumûr-İ hariciyeden bihaber ve beyhoş veKâimekâmPaşa dahi sadme-i haber şevrişkesterden mütehayyir ve medhuş olmağla cevabdan acz ile hücumu nemay tekellüm ve eba ve aceba velaal ve asi mukalatıyla telasim edûbve'l-hâsıl ser encama terkible muztarib ve derunlarındansaz ve seleb hazur ve sekun münselib oldu beru taraftan cânib-i sadrı a'zamideyarayı mukavemet nabud veAlemdarPaşa tarafında kuvvet-ikâmile mevcut iken esafilyılık oğlu ve sairleri da'vet ve bu resme vaz' na becâdan AlemdarPaşa münfe'âlve ateş ğayz ve ğazabi müşte'âl olmağla Ruscak'dan şekar bahanesiyle tazi süvar savletOrdû-yuHümâyûna tevcîhve azimet eylemekden muradi hasbez zahir suretahir olmak ezhan hayr havahane mütebadir olmakda der zeminlerinde AlemdarPaşa'yatarafdarı olan yârân nifak semir suret salahda savb-ı saltanata feryadnâmeler tahrir eyleyub harif kimi aziye almış şimdiden bir çare görülmez iseöni alınmakdan kaldı emanel eman (a) (savul ey gönül yolundan ne yaman gelişdir bu)İzacıyla dâd ve ifal ederek vükelâ-yı devleti tahvif ve terhib vemüşârun ileyh tarafınanevaziş ve taltifat irsâline isti'cal zımnında eraet semt maslahatla cânib-i saltanatiteşvik ve terğib eylediklerinde derhal taraf-ı şehriyâriden AlemdarPaşa mebğuziolanlardan ordudan matrudune tarikiyle olur ise kavle alınmağla der vaze-i fitneve şikak mesdud olması katı irâdeve ekid ve şedid hatla sadrı a'zama tenbiyeve ifade olundukda beylik oğlu ve sairleri boğazda Hakkı Paşa maiyyetine irsâlve rızayıAlemdarPaşa tahsil olunmakda iken RefikEfendi sadrı a'zamin ser vaktine duhûlve urûk meşveretine hulul edûbAlemdarPaşa'nın tesellutuni def ' veDevlet-i 'Aliyyeüzerinden yed ğalebesini ref ' etmek için mütehayyizan ricâlden biri ta 'yin olunub ıslahzat elbeyyine seı veihtimâm eylesesini telakkin veirsâli muvâfık muktezâ-yı haldir dedikde re'yiniistisvâb ve

münasibini sual ile isticvâb eyledikde fi'l-asl müşârun ileyh ile maarifesima 'lum ve bu mekûleumûrda isti 'malde liyakatı meczum olan şemsel kalaid ittifak ve tükme-i sebha-i vefak olan BehicEfendi'nin irsâlini tezekkür ve tehbiç ve bu vecihle pazar fesadi tervic eyledikde

s. 187

Der-'akib bais berid ile taleb olunub maslahat-ımerkûme teklif ve mukabilindeavâtıf-ı mulûkânenen mükafat olunacağını ifade ve ta 'rif olundukdasuret-i zâhirede kabulden imtina ' ve cenk zar keride define RefikEfendi'den istişfâ' eylemeğe sadrı a'zam eddanub istinkâfını gerçekden sanubtekrar kabulini ricaya ağaz veRefikEfendi dahi sadrı a 'zama mümâşat mübhasinde etlakzemam niyaz ederek defterdârlığı va'd ile irza ve evvel dahi hezar naz ve delal ile bi'l-âhireizhâr-ı rûy takabbül ve rıza eylemekle Edirne'den hareket ve yek inan AlemdarPaşa mu 'sekerinde lecamekş bâdipay sürat olûb suret-i vâkı'ayı ifade vesafha-i mütehayyiledemersûmolan heyûlây-ımerkûm kabul suret eylediğini Ruscak yaran maranına ba'del ihbarlecam eseb i'tizamı iâde birle Edirne'ye vusûlve hıdmeti culuh ker saha-i kabulolmağla defterdârlık telhisi yedine i'ta ve ba'zı husûs müzakeresi suretizemininde Âsitâne'ye isra olunub lede'l-vusûl ba'zı vesâit ile mecâlis mukarrebine ruhsatduhûl buldukda meclis-i ağıyardan tahliye ve destemal mekir ve el ile merat ve muradlarıtahliye olunub Nezir Ağa ile Fettah Ağa'ya RefikEfendi vadisinde tertib mukaddemat ihtiyalve dur u diraz AlemdarPaşa'nın temahhuz ve ğayretini beyane ağaz ile evvel sade levhve halil balleri ağfal ederek taraf-ı padişah-ı feridun haşmet hazretlerinin hamel sekılmağlubiyetle tahammül a'yayı acz ve a'ya eyledikleri müşârun ileyhi bi eram ve havab ve rahatve hazuri kendusine haram edûb bir alay müteğallibenin mesâlih-i devlete müdafaa veumûr-ihariciyeden tehiy dimağ ve kemserağ olan ulemâvericâlden ba 'zı fırsat cuylarınbezaa-i itaat ve inkıyâdları sefile-i rezile-i bağı ve mada mübâdeleedûbve ocakluzevr bazevi teğallublerini izhârve olur olmaz maslahata müdâhaleve ısrâr birle Devlet-i'Aliyye'ye mücadele ve Şeyhulislam ve sair erbab menâsıb ve ashab-ı ihtişamın hasbe'l-iktizâ'azillerinde mümânaa ve mukâbeleye cesaretleri müşârun ileyhin küşzed ğayreti ve ser sekbanMustafa Ağa'nın ibrâz suret takrible ilm ifraz teğallub ve haric tavr ubudiyet çakesazperde-i hürmet ve teeddüb ve Kabakçı Mustafa nam bir rezil kallaş ve evbaş kable'l-vak'a

s. 188

Aç ve feles ahmere muhtac iken ser ğavğa ve baziha-i hayalde karagözün ağalığı gibidefatu ağa olduğuna kanaat etmeyub bâlây kille-i istidrâcda nevbet zen kevstain ve ibtihâc olması perde der samia-i hamiyeti oldukca hürmen sabır ve ihtiyaribürde-i seylab ıztırar olmağla sayesinde asude nişin sayeban hazur ve rahatve havan ni ‘mayı mulûkânesinde sekataçin refah ve ni ‘met olduğumuz veli ni ‘met aleymanşehriyâr İskender tevan şevketlu Efendimizin bizim gibi devletinde istihsâl kudretve kahri ‘dasına iktisab maye-i meknet etmiş olan kulları var iken İlahidenkorkmaz bir alay beğat ve Peyğamberden utanmaz bir takım tağat arasında rahat bulmadıkçave bir Şeyhulislam ‘azl ve nasbına kadar olmadıkça ebnayı zaman bunlara durdan nekranolmak ne ma ‘nadır deyû dehnkeşay levm ve taun belki mazbut kalem mur hin olmağla damankıyamete dek veli ni‘metlerine hıyânet etmişler deyû karna ba ‘de karn zeban alay şetm ve leanolurlar deyû teessüf kinan ve riş kinan muztarib ve bu güne bar ardan rehâyâbolmak için emr ufermânları sudurine müterakkıb iken bu esnada ba ‘zı vesaittakrible mükâleme ve akd peyund müsâleme zımında Rusyalû da‘vet ve fil asl sulharağbet canlarına minnet iken bu halalde mesâlihadan ru kerdan olmalarıyla sebebindenpersan olduklarında Kabakçı Ağa ile mi sulh olalım bu böyle perişan devletlemesâlihaya nice yol bulalım deyû alenen zarb na kus hezl ve istihza ve devlet-i islamiyeninzaaf ve killetine ima eyledikleri müşârun ileyhin hudşe riz samia-i saramet engizi olarakdibelek akli başından gidub tevessün cemuh sabrı zarahşe nemay hayret ve inantemaliki rubude dest ğayret olmağla Şevketlu Efendimiz ruhsatdan nekul ve bu suretlemüsaadeden mübaade birle tahvil vech-i kabul buyururlar ise heman Ruscak’danon on beşbin adamla tahrik rayet cesaret veDevlet-i ‘Aliyye’yi eyadi müteğallibedentahlis olunmasına i ‘mal seyf cerat etmek vacibe-i uhde-i ubudiyetmidir zira âlemharab ve ateş fitne ile ciğerler kebab oldu eğer bir müddet bu resme kezar eder iseDevlet-i ‘Aliyyenin nayab olacağı bi irtiyâbdır Kudretmâb Efendimiz bu yolda beni katl

s. 189

eder ise de küsfend ruh revanem kurban olsun tek ahval teşettüt mal devletnizâm bulsun diyerek izhâr suz vegüzar va savb salatanata suret temahhuzve ubudiyeti izhâr eylemekde der fettah dedikleri tebehkar ruy habasetlerinden ref ‘berka ‘esrar edüb çünkü Paşa hazretleri taraf-ı Hümâyûna hıdmet ve istihsalesbab nizâmı devlete himmet eylemek iksay ma fil balleri olduğunu takrir edeyûrsuzevvela

Sultan Selim'i i'dam akvay esbab lazime-i nizâmdır dediği anda BehicEfendiperişan ve tazhîh ğaraz fasidlerinde vasıl derece-i tahkik ve ikan olmağla der saadetrenk vermekden mucanebetle elma ' çehre-i beşâset ve tasdik ve te'yid mubhase mubâderetedûb vakıan Sultan Selim'in i'damı beynel lüzum ve anlar ve sade kezin zındikani oldukcahazur vahit cihanbani olmayacağı meczumdur ancak bil cümle İstanbul halkıylaahali-i ocak ve Rum eli a'yanlarıyla Paşa kulları bi'l-ittifak Padişah-ı mahlû'un hilafında oldukları hevidâve hasım canı buldukları mezâyâ-yı karain haliyeden ru nema olmağlavücûdi kaladem ve bu suretle bir şeye kadar olmayacağı müsellim iken i'damı ba'zı muhaziri mucib ve hatıra gelmedik mefasidi müstevcib olacağı derkârdirezancemle Fransa'da kuvve-i kahiresiyle İmparatur olan Napolyon Bonapart gibibir cihangir İskender zuhûriyle beynlerinde hüsnü muhabbet karar kîr ve heyûlây muvafakatsuret pezir olduğundan vuku' badire-i hala'da Âsitâne'de elçisi bulunan Sebastiyanmeclis-imukâlemede sema İmparaturinin infialini avrede beyan edûb eğer Sultan mahlu'hakkında bir kasıd bed eser mutasavvır olur ise İmparaturum külli mükeddir ve makam intikama kıyâmedeceği mukarrerdir dediğinden başka on dokuz sene serir aray-ısaltanat olmuşşehriyârın Anadolu tarafını telmihle hezar bar tarafdarları olduğunu tasrih edûb pesakreb semt ma 'kul budur ki bu madde şimdilik metruk ve tarik hazm ve ihtiyat meslukolûb vakit hululünde bu hıdmet dahi vezir müşârun ileyhın cümle-i müesser imtisalve itaatinden ma 'dud olacağını iman facire ile te'kid ve takrir edûb ŞevketluEfendimiz bir kuvvetlu vezir safu tesmiri böyle dem ıztırabda berzede daman hıdmet

s. 190

ve nakdine nesar ma hasıl kudret olur iken emale-i peyker rağbet olunmamak elbette müeddi-iesef ve nedamet olacağı ğayrı setirdir dedikde mukaddeme-i muhemme-i tezvir kulub mukarrebineziyadesiyle te'sir edûb pes tevcîhle hareket edelim ne güne tarik tedbire gidelimdeyû meşul zihin hadidinden istifaza-i şaile-i re'y sedid eylediklerinde bu maslahatedna himmetle temşit bulur ancak ketm ve ihfâ lazımdır Maazallah Teala bu serser bestedenocaklu tarafına edna ser rüşte verilur ise hatır azimi müstelzimidir deyû tarafeynihfaya müteahhid ve ketmani iman muğlaza ile müteekkid oldukdan sonra AlemdarPaşa'yatarafkirden tahrir ve taraf mulukaneden Hatt-ı Hümâyûn tesyir olunsun bizler müşârun ileyhiemr yekza ile orduya ve andan dahi bir münasebetle İstanbul'a getürdiriz lede'l-iktizâmüteğallibeyn taraflarından sualde tekaza olunur ise Şevketlu Efendimiz hattı

yazdım deyûyemin ve taraf-ı müteğallibeyi te'min buyururlar bu maslahatın zahirine nezaret ve batınındanağmaz ayn basiret edenler sui zan tarafına giderler ise ve suret hal her ne kadaristikbâh ederler ise de damanel vede-i ğayb olmayacakları bilaribdir hayr havahandevlet dahi bu husûsu istima ' ve hakikatine vakıf olduklarından suret müstekıbhadaşevketmeab Efendimize esma ' edûb belki ağzab için müfteriyat irad ve ateşğazab mulukanelerini istibkâda muruha cünban i 'timad olurlar ise dahi inanmayub ve efvalmevhumelerine edinmeyub izhârvech-i tecellüde himmet ve cevab hakimane ile iskatlarında i'malletaiful hayl sanat buyursunlar olmakûle tenükzar fanın ekavil beyhudelerine tevciyesamia-i i 'tidâd ve istinbat edecekleri muzahrefeye sarf zihin i 'timad buyurmaları ensebve bu babda paymüzd tesbitleri mahza destiyari hasul matlab olmağla safha-i derunlarığabar tereddüd ve televvünden zevde ğançe-i hatır faterleri saded tündbad şekuk ve evhamdanasude olmak asubdur diyerek intac mukaddemat amel ve tevliid abesten mekir ve dağl eylemekleFettah Ağa tarafından iktizasına göre harekete ezn Hümâyûn erzan buyurulmuşdurmazmununda mektub tahrir vedefterdârlık ile BehicEfendi'nin çerağ emali tenvirolundukdan sonra Âsitâne'den Edirne'ye acele sur azim ve kaful oldu dakikatul vusûl

s. 191

RefikEfendi'ye nakl ma ceri ve haşm bend zümre-i bi basiretan olduğunu bezak efşânistihzâ olarak inbâ eyledikten sonra ikisi birden keyfiyeti Ramiz Efendi tarafındanekledilmek üzere Ruscak yaranına imla veAlemdarPaşa'ya olan mektub ruhsatuslubu isra eylediler (saniha) ve tire-i zebire üzere bu adamların bu resme sei veihtimâmve terk havred ve havab ve eramları herkez Devlet-i 'Aliyye'ye vehüdâvendigâr sabık ve la haktaraflarına müteallik olmayûb mahza hüdâvendigâr sabıkı iâde birle keştekan küzeşteğânınahz intikamları madde-i mahsûsa sene mubni ve münhasır ve bu vecihle suret hakdaşegâl ve amelleri ağrazla muallel olmağla mukaddeme-i mertebeleri netice-i sadıkadankasr dur ve edur semt hayal ve huliya olan şuyuh hurd fersayı dehr şeabdenema başka suretle zahir olduğu an karib medar ğayret her pelid ve lebib olurİnşallah Teala (elabdu yudebbiru Allah yakdir) (ma be kıssa-i hud baz ayim)

Ameden-i Ordu-yu HümâyûnveAlemdarPaşa'ya İstanbul ve Katli Kabakçı ve Nefy-i 'Ulemâve Şehadet-i Sultan Selim-i Salis ve Hal'-ı Sultan Mustafave Culus-i Sultan Mahmud Han-ı Sani Adli zadallahu Teâlâ Ömrehuveİkbâlehu

Rusyalû ile mütârekenin vakti munkazi ve harb maslahatı dahi sarparadığından naşi tarafeyn için techiz asker eylemek muktezı olmağla ricâl-i devletaralık aralık tertib bizim meşveret edûb ordumuzda esbab kuvvet ma 'dum ve bu haletbu resme müstemir olur ise perişanlık ma 'lum olduğundan halimiz müşkil ve refte refteder dest olan rabitamız dahi muzmahal olacağı derkârdır diyerek tarafeyne asâkirtertibi tevcihile kabil ve tedarik levazım mukabele ayane suretle hasıl olur deyû keşmekeşrişte-i kıl u kalve her biri dürlü dürlü serd mekal edûb AlemdarPaşa tarafdarlarıbu şuyuhları ittihaz fırsat ve sadrı a 'zamı ehafe ve tahdişe vesile-i münasebetedûb mağlata perdez eracif ve serdar hamekare dehşet endâzarbede tahvifoldukları esnada AlemdarPaşa mevcut maiyeti olan a 'yan beledan ve beş altı binmikdarı sekban ile zir idaresinde olan meden ve kara ahvaline istikra kasdıyla

s. 192

Ruscakdan huruc ve isbiran meşi ve deruc olduğu reside-i samia-i erbab ittifakve sitare-i subh fırsat kenare-i efk suhuletde bahirul eşrak olmağla AlemdarPaşabeldesinden hareket ve bu taraflara takrib mukib mecid ve übhet etmiş olmağla Ordû-yuHümâyûn'a destesay da 'vet ve ahval sefer ve keyfiyat Ordû-yuzafer eser husûsundakenduleriyle meşveret olunmak menafi'-i kesire isticlabından başka beythumamızda safvetkamile icab edeceği vareste-i külfe-i irtiyabdır diyerek havah na havah sadr bi intibahıda'vetine ilcâ eylemeleriyle makam-ı sadaretden cânib-imüşârun ileyhe da'vetnâme tahrir veirsâlve anın tarafından dahi kemiyet icabete erhay inan isti 'cal ile orduya kevkebe bahşvurud ve kudum ve sadrı a 'zam ve bil-cümle ricâl taraflarından tehniye-i terhib merâsımikema yenbaği icra ve ikmal birle ez herd ve taraf külfet şaibe-i ğabar irtifayıla inbisatve hoşdili ezid mines selef oldu ba 'dehu alel umum tarh encümen müşavere ve seferahvali etrafiyla müzâkereye ibtidâr olundukda ez cümle Fransa İmparaturi telsitmuâhedesiyle Devlet-i 'Aliyye'nin ser rişte-i mesâlihasını derdest ihtiyar ve ba 'zımertebe münafi 'serd ve tezkarıyla kalalde-i sulhun inikadını Paris'de kendu mahzarındaolmak husûsuna rabt rabeka-i karar eylemişidi ancak kah lisan hal ve kale benimle SultanSelim meyânında

suhat beste-i dest samim ve safvet olan netak alaka-i mühr ve muhabbetmuktezasınca benim Devlet-i ‘Aliyye tarafını iltizâmım mahza müşârun ileyhın zatına mahsusolan hürmete ve taraf hatırlarını riâyete mubni olmağla müşârun ileyh vaksasını senin rahakdem ve har ezar pay ihtimâmı olduğunu işar ve ifham ve kahice Rusyalûnun telsitmuâhededinden tavan ve yahud beynlerine tari olan ihtilâl sebebiyle kerhen inhıraflarınıbahane-i te’hir meram edûbve’l-hâsıl bu ruşla emr-imesâlihanın istimaleye mütehavvilolduğunu yâd ve yârân ma‘hude beynlerinde Âsitâneve orduya dair ba ‘zı eşkal desiseve ihtiyalden müretteb olmuş mukaddemat mekir ve mekidet irad olunarak el-haletu hazihibu cihetle Edirne’de ikâmet beyhude beytul male ika ‘hasaret ve turdukca şehriyeakl ma yekun birkaç bin kise akçe mesarife ilcây zaruret edûbve bir kuşeden

s. 193

BehicEfendiveRefikEfendi semti ma ‘hude sulukde sair huma ve hemtarik olanlar yekdehnağçe tedarikinde ne mertebelerde usret olduğı cümleye ma ‘lum ve orduda bu suretleikâmet edna aide-i faideyi müstelzim olduğı nümayan ehli fehum olmağın sede-i seniyyeyetevcîhve azimetin menfaat külliyesi hevida ve bu vecihle hareket şane-i kisevi nizâmperişaniyet olacağı bi muradır diyerek gûna gün hakimane ekavil mülzimane irâdve fevâid-i adide teuddâd ederek bil infak Ordû-yuHümâyûnla cümle mezbûrdan hareketeşed netak veÂsitâne’ye varub ricâl-irikâb müstetabla yeksahn keyfiyeti arzbarğah şehriyâr efak edûb el-haletu hazihi derdest zuam olunan emr-i mesâliha suretpezir hasul olur ise fiha ve ila Âsitâne’den tanzim mühimmatla savb ğazaya hezlivaolunmak her vecihle ve kat ve hale evfak ve muktezı olduğunu eda ve delail akliye ve berahinarfiye serdiyle ne’yid kazıye-i mude‘a eylediklerinde ifrad sairede red vei‘tiraza yarave kudret kuvve-i müdebbire-i hamil mühr vekâlet gibi nabud ve napid olmağın cümlesini elkavlma kalet hızam tasdikine naçar ve muvafakatlarında meslubul ihtiyar olduğundan bi’l-‘ahireçend rûz zarfında Edirne sahrasından fek hıya meram eylemek karar dâde-i ashab kelâmoldukda AlemdarPaşa benim dahi didar saadet medar şehriyâriyi görmek ve hâkipâykimyasay-ı hüsrevânelerine yüz sürmek iksay emelim ve netice-i mukaddemat amelim olmağlabendahi beraber giderim ve bu sanihayı sermaye-i az ve iftihar ad ederim dedikde etrafdanhemdestan olan yârân Ordû-yuHümâyûn’da maiyetlerini vücuh muhsine beyanıla istihsaneylediler sadr-ı âlimikdar Ordû-yuHümâyûn’un bu resme hareketi tarafı şehriyâridenistizan olunmak husûsunu iş‘âr eyledikde RefikEfendi

meclis diğerde mahficeSadrı a'zamin bu esnada Âsitâne'de bulunub biğayri vecih umûr-ı devlete vemesâlih-isaltanata müdâhale birle bais perişani nizâmve mucib tekeddür hatır padişah enam olanbir alay eşhas na fercamin tanzimine berçide daman ihtimâm olmak temennası çendbar zeban şevket şîârlarından nihanice sadır veÂsitâne'ye isticlab zımnında vesile-ieseble bulmak husûsunda hemişe mütefekkir olduğu natıka-i sadıka-i ba 'zı

s. 194

Muharremandan küşkezarımız olmağın cenab-ı devletlerinin bu vecihle sede-i Aliyyeyerahi olması bais keşayış del şahi olduğu 'indemde vâsıl derece-i yakinolduğuna binaen taraf-ı devletiniz şaibe-i infial mulukaneden emin olacağını bu bendelerimütekeffil ve zamin olûb hülâsa-i kelâm Cenab-ıvâlâlerinin atabe-i aliyye'ye i'tizamlaridin ve devlete ve hassatu taraf-ı saltanata mahz hayr ve menfaat ve hak devletlerinde maye-i ibtihacve munkabit olacağı bigane-i şaibe-i şekuk ve evhamdır diyerek küşe kir nahiye-i müderrikesiolan ma mülk akul ve idrak ve izanını rafte-i çarub neheb ve talan etmekle müşârun ileyhikendulerden ezid emri azimete şitaban eyledi vakıan husûsmezkûr zımnındataraf-ı padişah şevketmahsurdan istidayı sudur destur olunsa gerçi baladaima olunduğu üzre padişah-ı safvet penah her ne kadar serire-i maslahatdan egah ise desudur 'ulemâ vârid ve taşrada olmak vesilesiyle kesb nüfuz ve ta'yin eden vükelâve ocaklular ile muazadet ve evvel tufan bağı ve fezahate mevc gibi ihtilatve muaşeret eylemeleriyle yaran maranın vücut desayis mertebelerine havale-i dur başred ve mümânaat edecekleri hevida idi binaen aleyh istizan husûsunu pes endâzeylediklerinden başka Âsitâne'ye kable'l-vusûl şuyuundan ihtiraz ve mukaddemce mukaddemmübaşir ta 'yin birle sed meslek mecaz eylemeğe ekdâmve kazay na gehani gibi havale-i İstanbul'anuzul eylemek babında takdim şerita-i ihtimâmedûb edirne de terk bar ve bengah ve sebükbaraneazim rah eylediler ve Çorlu kasabasına vürûdlarında çend ruz mukaddem Âsitâne'den ba 'zıtahriratla orduya varid olan tebdil hasakisi Bağdadlı Hacı Ali Ağa hasbe'l-iktizaordunun İstanbul'a azimeti vacibe-i hal olduğunu meşar cânib-i sadrı a'zamidenRikâb-ı müstetâba telhıs ile irsâl olunmağla tahrir ma 'hud mâh-ımerkûmun yirmincigünü kabil mağrebde dehşet fermay vürûd oldu.AlemdarPaşa yârân ma'hud ilkasıylaEdirne'den hareketlerinde Güzelhisara'yanı Uzun Hacı Ali Ağa'yı bir mikdar süvari ilenazır kala' bahr-i siyah olan keduy mezbele-i zel verezâlet iken balayı çenar az ve nebaletdekarar kir eram olan Kabakçı Mustafa Ağa

nam ser kerde-i cumhur eşrar eylemek i ‘damı

s. 195

Zımnında me’muren tesyir etmiş olûbmerkûm dahî baidul mağreb fenay kalaya nuzulve müttekiran bir mikdar bahâdıran can şekar ile nihanice kalaya dâhilolûb mekirKabakcı Ağa tehhül mûlabesesiyle evvel şeb pir şeğab leyle-i zıfâf pir tarab sadedinde imişhele delir merkûm bir takrible Kabakcıyı kışdan kalmış akbak gibi sad pare veçend neferhempalerini dahi hasan muakkıl hayatdan avare eylemekle sair neferat kala‘ bu hadise-ina kehr saden ıztırabla guruh guruh maktulün besmelegâhına şıtıbla akd ictima ‘ edûblâkin katili kimdir ve kinar kalada süvad nemay cemiiyyet ve ihtişad nemekûle ecnaddırma‘lumları olmayarak top ve tüfenkle ahenk cenk etmeleriyle bağıteten derun İstanbul’dapeyderpey kala-i merkûmecânibinden top ve tüfenk tarakaları perdedir sevami‘ sekanolmağla derhal oltarafdan istikşaf ahvale ibtidâr olunub gerçi kati vafirsüvari şebengah Kabakcıyı katil ve i‘dam eylemekle hala tarafeynden işal nâire-i harbve hısam olunduğu istişmâm olunub lâkin ne mekûle şeydir ve sebep illet nedir ve ne olduğu varest-e-i ukde-i ebham olmağla sekine-i Âsitâne’yi husûsan kar fer mayan zamaneyi hayretistila ve her biri gûna gün vücuha dürlü dürlü sevk ma ‘na eylediler vak‘a-i merkûmeninçoğunki hal ve balihenüz mevkuf ukde-i eşkal ediği yevm selase ba ‘del asrÇorlu tahriratıyla hasaki merkûmEnderûn-uHümâyûn’a dâhilve keyfiyet hale itla‘Şehriyâr hasıl oldu der-saat Şeyhulislam veKâimekâm beynel aşain Sarây-iHümâyûna da‘vetle suret-i hareket Ordû-yuHümâyûn beyan vei‘lam olundukda bu vak‘a-inakehzuhûr ikisine birden efyun akıl ve şuur olmağla hud behud böyle hareketsuretyab vuku ‘ olmak müstelzim enva ‘ muzırret olûb taraf-ı Hümâyûn’dan icazetle olmak baka haletdir diyerek lebekşay istifsâr ve savb şâhânedan ruhsat olûbolmadığını istihbâr eylediklerinde şehriyâr-ı safvet kerdar destezen daman inkar ve mukaddimta‘lim olundukları üzre Hatt-ı Hümâyûn tahrir bulunmadıklarına halef azim ile verayşık te’vilde istitar eyledikten sonra ales sihr bil cümle sudur ‘ulemâve ocaklu ileSekbanbaşı ve sair ruusen vevükelâ da‘vet ve akd-i encümen meşveret olunub beyninizde

s. 196

Mertebe olan mukaddemât tedabirine vecihle netice pezir olur ise tarafına takrir olunmakzımnında tenbiye ve te’kid etmeleriyle ferdası yevm-i cuma ashab-ı meşveret bab-ı fetva penahiyeda‘vet olundukda balada mestur çend ruz mukaddem

serzede-i zuhûr olan Kabakcımaddesi sebeb cemiiyyet olduğuna cazim ve her biri derununda bir mikdar nakra-i mağşuşe-ikelimat tarafa nemun tehiye ederek meclise azim olûb hılaf me'mul Ordû-yuHümâyûnunAlemdarPaşa maiyyetiyle hud behud kaful eyledikleri manend bilay esmani bu fecae nakehaniahali-i meclisin daruy huşber akıl ve ezani olûb her biri tendise gibi kalbed bicanmedhuş ve hayran olûb bil-cümle benim ve heras bi kıyas ile aşifte hal ve perişanbal vehusûsan ordu taşrada bulunmak takribi ile vayedar nüfuz ve i 'tibar ve sermayekir servet ve yesar olan serkarlar bu pazarlıktan iktiraf rusum hısar edecekleriderkâr olmağla evza ' şetr kerbeye ağaz ve hatır güzarları olan hevadis ve evhamna behencar ile dehan hezeyani baz edûb kimi tenahhuh ile tathir kelu ve kimi behetve sükut ile neğe endâzayine-i zanu olûb kimi ibtila' verafikve kimi rişhavari tefekkürtarik kimi Hatt-ı Hümâyûn'la îâdelerini tedbir ve kimi asker ta 'yini ile müdafaaya bazuyihtimam teşmir olmak cihetini takriri ve bir mikdari dahi İstanbul kapuları sed ve içeruyaduhûlden sad olunmak babını istihsan ve bir takımı dahi hılaf rıza-yı saltanat bu resmeharekete cesaret eden bab-ı şekâvete erae-i ruy ruhsat münafi münhec kanun-i devletolduğunu beyan edûb ahirul emr büyük İmam Efendi'den (enzur ila ma kale ve la tenzurİla min kal) nadiresince bi emr ve istizan cemiiyyet bikiran ile na gehan Âsitâne-i Sa'âdetevelule riz tevcîhve kudum olanların hatt-ı fermânve tehdid ile irca'ları tahil olunmakadimul mekan olmağla muvafık hal bir çaresine bakılmak akdem i'maldir makalene makarun KâimekâmPaşa elyevm Suluriye vusûllerini ima ve selase günü İstanbul'a duhûllerini inha eyledikdebir vecihle yara ve tedbire vakit kalmadığı ma'lum ve kabale-i na makbule-i vürûdları sahife-i tahkikamersûm olmağla zaruri inan semend kelâmı semti ahire tahvil ve suret mümânaatve münâfatı heyet mümaşata tebdil birle zâhiren icab ve iktizâ eylemese gelmezler ve hacet mes

s. 197

Etmese beyhûde ihtiyar külfet nakl ve irtihâl eylemezler idi diyerek savb-ı saltanattanda'vet için bir kaide adam tesyâr olunmak hülasa-i eray ashab şuri iduğiba takrir Rikâb-ıHümâyûn'a arz ve ihbar olundukda evvel gün hazine vekili Nezir Ağa ba Hatt-ıHümâyûn da'vet için isra olunmağla cumadiyel evvelinin yirmi üçüncü pençeşenbe günüyeniçeri ocağı alay ile duhûlve ferdası yevm selase Ordû-yuHümâyûn Davud Paşasahasına hatt-ı rahl-i nuzûl eyledikde Padişah-ı Feridun Şevket Hazretleri livâ-yışerif istikbâline mukibran mecid ve azîmet buyurûb ibtidâ sadrı a 'zam ba'dehu AlemdarPaşaRikâb-ı Müstetâba hısar oldukdan sonra sadrı

a‘zam alay-ı meritebe ile İstanbul’aduhûlAlemdarPaşa maiyyetinde olan a‘yanan veasâkir ile çerbici çayırına nazilolûb anda hayme zen ikâmet birle taraf-ı devlet-i ‘aliyye’den tertib nuzul ni‘met olundu.Yevm-i merkûmda Şeyhulislam veKâimekâmve bil-cümle sudûr ve mevali ve amme-i ricâl-i devletistikbâle şitâb ve sadrı a‘zamlı ba‘del mülâkât AlemdarPaşa tarafına da tehniye-i kudûmzımında revân olûbmüşârun ileyhın kuvvet-i ğâilesi olan kuse kethüdâ delâletve ta‘rifıyle müşârun ileyhı haymeden çend hatve istikbâlve tevkîr ve ebcâl ile derunhaymeye idhâl eyledikde Şeyhulislam müşârun ileyhı fert ta‘zim kasdıyla sadr-ı meclisdenbir mikdarca münharif ku‘ûd eylemek sadedinde oldukda müşârun ileyhı heman EfendiHazretleri lütuf buyurun sizler hem başı büyük hem işi büyük zümresindenolduğunuz mubni tevkîr ve tekriminize i‘tina lazime-i pir ve bernadir diyerek ibrâmla tamam sadr-ımeclise iclâs veçend dakika muhavere-i muhabbet ve istinâs olunduktan sonra kıyam ve tevdî ‘vemüşârun ileyhı dahi edâyı resm teşyi‘ eyledi ancak Şeyhulislam Efendimüşârun ileyhınbir vecih mestur kerz kiran harf mezbûrundan beğayet müteessir ve renk rûyi müteğayyir olmağlabâ‘zı nüktedân nebiye fiyhi ma fiyh remziyle gûna gûn mahalline zamiri tevciye eylediler (Arabi)Sevfe tera izaetecellil ğabar efrase tahteke em hımar bir vech-i muharrer Ordû-yuHümâyûnvürûdundan iki gûn mukaddem culûh-u nûmay saha-i zuhûr olan Kabakcı maddesi AlemdarPaşa saniası olduğı nûmayan olûb istiâb dehşetden ferd-i vâhid asl

s.198

ve faslini sul ve isticvâba yârây-ı istitaat olmamağla herkes encâm kara nekran olarak selâmetul insan me‘menete kerizân oldu çend rûz bu minval üzere güzeran olûbbir defa müşârun ileyhı azim kevkebe ile Bâb-ı Âli’ye zelzele bahş vürûdveçend saathaşmet nûmay kuud oldukdan sonra measker yine ‘avdet ve bir aralık taraf-ı saltanatdansa lifu’z-zıkr mukarrebın ve satatıyla hedâyây-ı behiye irsâlve etrhıb mukaddemi rusumiikmâl olunmağla zâhıren izhâr-ı çehre-i memnuniyet ve şad mani edûb hemişe eday ubudiyethalisası bâis ibtihâc hatur cihanbâni olur idi ve zıkr olunan karna vasıtasıyla meyânede karar dâde olan bir vefak delhavâh Padişah nızâm-ı mülk ve siyah husûsunahâkimane mübaşeret eylemek husûsunda isticâze ve icâzeye binaen mâh-ımerkûmun yirmiyedinci gûnü müşârun ileyhı beşbin kadar şak es-selah ve kifah ile nâgehân derun-iİstanbul’aduhûl ile dehşet efken kulûb sekan ve doğıru Bâb-ı Âli’ye tevciye inan edûbmusammim

olduğu üzere der-saat sadr-ı Rum sabık Arabzâde Arif Efendicânib-i şehriyâriden da‘vet ve huzur-uHümâyûn‘da eksayı furui beyzayı meşihatolunub selefleri SeyyidAtaullahEfendi Beğ‘de kain sahilhânelerine eclâve güyaki mukaddema sadır olan irâde-i şâhâneyi infaz ile namus saltanatıbkâ eyledi iki gün mürevverinde bir mucib fermude-i şehriyâr-i enamve ba işaret Şeyhulislam sadr-ı Rum Şemseddin Efendi Burusa‘ya ve sadr-ı AnadoluAli zade Mehmed Nureddin Efendi Kütahya‘ya ve Anadolu payesi olan MunibEfendiAnkara‘ya ve hala‘ hüdâvendigâr sabıkda pîşkadem rehrevan se‘îve ictihâd olan Muradzade Mehmed Murad Efendi Edirne‘ye veçend ruz gûzarânında müfti-i sabık Kazanlık kasabasınatart ve tağrib olunub sabık sadr-ı Anadolu Aşırzade Hafid Efendi meydan-ılahm efendilerinden iken AlemdarPaşa‘nın yed amelesi olan küse kethüdâya hafiyetvâfirce rüşvet takdimiyle mezbûri kavle alub anın vesâdâtıyla müşârun ileyh tarafınazer ziver ile areste ve gûna gün zikıymet mücevher ile piraste hemşehri-i hur-u aynbir peri peyker kenizin nazenin pişekeş etmekle müşârun ileyh zened ve set meşreb ve medetu‘l-ömr

s. 199

Evvel güne nekar alim ara manzara-i şuhudunda culûh nüma olmamağla (müstezad) birkez görübevvel kaşı keman şevhi uruldum yek tir nekle) sadmesinden beyhuş ve kays mecnungibi divana ve medhuş olûb netice-i makal evvel pişekeş beyhemal ziver ağuş kabulve istihsân ve Hafid Efendi tarafına tevcîh samimleri erzan olmağla anın tarafına taarruzdandestkeşay ve hempalerinden istisnâ eyledi lâkinEfendi-i mûmâ ileyh meydan-ı lahm a‘yanındanve hala‘ Selim Hani ser cünbânından olduğuna mubni ifrâz ve ibkâ olunmak bir vecihleRuscak yârânının mürettebatına evfak olmadığından ve hasul has bendegân-ı selimiyyedenolûbAlemdarPaşa‘nın müdebbir ve müsteşarı ve her husûsda bari olan Ramiz Efendimeydan ricâlinin nefi veilcâları bâbında aşuri akdem ve himmet kaldığından eyyâm-ıkalile mürevverinde Efendi-i mûmâ ileyh dahi Kastamuniya nefi ve tesrib olundu çünSadır a‘zam hasbes sadare pişkadam maslahat ve sahte-i kargah mekir ve mekidet olansanianın pir dahat ve tanzimine illet olûb ğaraz asli-i hareket ve illet ğaiye-i irtikabkûlfet heman ulemâve sair müteğallibe vükelânın pençe-i istilalarından keriban Devlet-i ‘Aliyye‘yiencâ eylemek olduğuna cazim ve bu vecihle ifradını cami‘ ve ağyarını mani’ istiklal-isadaretle kamuranlık sevdası tündbad lücce-i heves ve hevası olmağla biran akdem ol mekûleeşhasın indifâ‘ı husûsuna ezdil ve can azim olûb şimdiden nizâmu‘l-mülktafrasını ve köprülü sani lakabına i‘tina

eylemeleri el-haletu hazihi kendi telhis ve istidâlarıylaifrad ulemâbenatul na ‘ş asa birer cânibe tefrik ve iclâ olunub ocakludan dahi iki neferbenam oda başı Kabakçı maddesi zımnında i‘dam olunub Rum eli askerleripeyderpey pir saz ve seleb kendulerine mahsus kıyafet a‘ceb birle esvak ve pazardageşt ugüzarve havsala-i nezare ahali-i İstanbuli ser şar etmekle nasıl bir güne heybetve kulûb-i enâme bir mertebe dehşet tari olmuşdur ki ta‘biri na gencide-i havze-itahrir der simya karan karki fend ve sanat olan ma‘hud ashab maslahat isegösterdikleri suret hayalbazi ile padişah ser efrazi ağfal ve bu takrib-i hululvakit musammıma kadar vücûd hüda yekan sabıkın hıfz ve himâyesine kaide-i hazm ve ihniyatı

s. 200

ikmal ederler idi taki hasbu’z-zahir umûr-u seferiye ve mukarrebin ile kendi meyânelerinde bakiye-i müteğallibenin def‘leri husûsunda bazı mertebe tedâbir-i hafiye ve hakikatde ise hala‘ Sultan Mehmed Han Rabi‘ suretinde made-i iâde-i culusi suhuletle tanzim ve ruuyyet zımnında huzur-uHümâyûnda akd-i encümen meşveret tasmin olunub lâkin Kapudan Seyyid Ali Paşa daima erbab-ı şer ve nifakla muhtelid ser arabda ve kavga olmağla anın dahi def‘î ehem ve tahrik fitne birle tağyir mecarî usl edeceği emri ğayri mübhem olduğundan bir an akdemtard ve ibadı elzem olduğuna mubnî Sadrıazamı Kapudanın ‘azl ve tardı husûsuna iğra ve def‘ müteğallibe bâbında olan mukaveleleri mucibini icrâ eylesini rica ve Sadrıazam Kapudanın ‘azlını istihsan ve vücubî cihetini beyân birle taraf-ı saltanata inhâ eyledikce (beyit) (batıl hemişe batıl ve beyhudedir veli* müşkil budur ki suret-i haktan zuhûr ede)nümayişle tarih-i nâimâda meşhur İbşir Paşa şivesinde elde tesbih belde misvak suret-i zâhirde savm ve salata inhimâ ki zahir bünyan Enderûni iğfâl ve mürtekib olduğu zulüm ve te‘uddayâtına vera‘ barid amiyanesini perde-i ihtiyal eylediğinden ekser mukarreban zevrak ve riyasına nazaran salah haline şehadet ve hakkında teşyik esabi‘ sıyanet edûb bundan başka azli iktiza eder ise Kapudanlık Fettah Ağa’ya mevud olduğu malumları olduğundan kimi dahi (la lahab ali ve la lebğaz muaviye) fettah tarafından sarf için meşar ile üzerine neşr cenha-i himayet eylediklerinden ma‘da fil-asl kapudân müşârun ileyh Cezâyir-i ğarb ocağında berureş bulmuş yiğitlerden erâzil ve eclâf arasında pale ve palyuş surimiş eski itlerden olmağla Padişah-ı Safvet Mezâhir Hazretleri tarafı eşreflerine lede’l-iktizâ yar ve hempa olmağa kadir zu‘amıyla azlinden mücanebet ve mehdi aliyâ-yı saltanat tarafından dahi sulhaden adamdır husûsan oğlumu muhâfazaya kudreti müsellimdir

diyerek sadrıazam cânibine hükm-i ferağat eylemeleriyle te'hiri iktiza ve erbab-ı maslahat hafıye ise bais ihbar ta'cil ve tekaza edûb bu babda sadr-ı'azam (kal kelbul mütehayyir beynel karyeteyn)mütehayyir ve dirhem olûbve bazı imarandan sahife-i hayale masur olan emr-i mukarrerin varak diğeri olması dağdağa riz derûn pür halecan olarak

s. 201

hasbel mukavele müteğallibenin def'î husûsunda tarafımızdan ne rütbelerde se'îveekdâm olduğunu ma'lum ve şimdilik muktezâyı hale kıyas ile maslahatın te'hiri beyne'l-lüzum olmağla kendileri aynu saadetle ana nekrayı avdet olûb İnşallah Teâlâ bu mahlas mütehasısları burada bir vefak irâde tanzim ve mürettebat musammamayı ala ikmâl sevk ve tetmim eylerimkelâmıyla zımnî istiskâl ve teklif raceat veintikâl eyledikde berem rahatımız madde-i mukarrerinin itmamına menut ve hal metin kavlı ve kararımız evtad ma'hudeye merbutdur diyerek çehre nemayı derşi ve huşunet ve pay efşar merkez tecellüd ve saramet olduklarında kavay ve ehimme-i sadrıazamide culan eden hattı mukarremat gibi hard merd endişe ve hayal dembudem teccüm ederek güve misal Bîrûn kerde-i daire fikr ve bal olduğuna mekarin nihani bazı haber pürhan beyanı ile iâde-i cülus irâdesinde olduklarına mütekattin ve neal baz güne ile madde renk ahar olduğuna metak oldu çünkü hûda yekan sabıkın culusları sadrıazam yâdkârının haline tesbitle külli muayir mecrayı maslahat olmağla bu arıza-i mezkûre ve hamiyetle mübtelayı teb lerze-i hiras ve bim ve heman bazı mukarrebân vasıtasıyla arz huzur-u Padişah-ı Kerim eyledikde mukaddema RefikveBehicEfendi sanayiyle per dahte olan meğer ve ferib cayekir del-padişah safvet destegâh olmağla derunlarını katan feryad sadrıazami tarafına taklib etmeyub ademi tasdikle cevap sudur-i sadrıazamın za'feran akıl ve şuuri olmağla bikrar ahz mukarrebini ihzar ve (kar ez dest ref) feryadile ma'hudelerin murad ma fil fuadlarını takrîr ve beyân ve çak keriban ve nale ve ifan ederek şimdi içerude bulunan Refikve Tahsin veBehic ile sair mütefakkın küşte-i tîğ siyâset olûb Ramiz ile AlemdarPaşa taşrada bulunmak hasebiyle İstanbul'un kapuları bil cümle sed olunarak müdafaaya mübaşeret olunmak vâcibe-i hal ve bu bâbda bâ Hatt-ı Hümâyûn bu bendeleri me'zun buyurulduğum suretde avn bari ve hüsn tevcîhşehriyâri ile bir vech-i suhulet temşiti der uhde-i zimmet ğayret iştimalmidir deyû bizak efşan teşeddak ve celadet olarak teşci' ve takviyet bal birle irsâl peyam ve bu maddenin yek dakika ihmal ve te'hiri ammeye bais nedamet olacağını inha ve i'lam Nezir Ağa

ve sair kurna nâmına

s. 202

Olan ukalâ suretinde bir alay ğafela hemyan dehan hezeyanı baz ve bu güne kumaş kesimharturrehatı ibrâz eylediler ki AlemdarPaşa'nın taraf-ı Hümâyûn'a hıdmet ve bazuy nüfuzı ve iktidar-ışâhânelerini şed ve takviyetden ma 'da katan irâdeleri olmadığı cümlemiz ındindeilcâ-yı bedihayatdandır sahib-i devlet ise mahzan tabi ' ve hem bi bünyad olûb beyhudehaneman huzur ve rahatlarını berbad ederler bu mekûle makal bi imale tevciye samia-ii'timad olunmayub izas ilham kabilinden olan vahi evham sebebiyle sed ve bendimüşkil ve belki na kabil der vaze-i şevriş ve fesadi küşad etmek kar akıl ve reşadolmadığı ruşen olan mevâddandır zeminlerinde bast kehne hazır takrir ederek müşârun ileyhinfebalet re'yi ve tedbirine dehnkeşay istihza ve (a) divana der ki akla muhalif haber verir)Mazmununda îade-i cevab hayret efza oldular sadrı a 'zam ise bu denlu naleve feryadi Arabi (lekad semat lu nadiyet haya * velâkin la hayevat limen tenadi) beyit meşhurininmüfadi olduğuna destezen teessüf ve sepend ateş serkeş telehhüf olmakda iken RefikEfendive yaranı vakıf muhabere-i nagehani olmalarıyla derhal orduda mukim Ramiz Efendi'yeemr-i mektum sahib-i devlete ma'lum olduğunu mubin tezkire irsâlve tesyarve hemansuret mevcude ile hareket ve maslahat müsemmea suret pezir temşit olmaz ise ser encammüedi ve hamet azime olacağını i'lam ve işar eylemeleriyle mâh-ı cumadiyel evvelinin dördüncühamis günü ales sihr AlemdarPaşamaıyyetinde on beş binden efun a'yanveasâkir birle eşheb suvâr savlet ve yekınan Bâb-ı Âli'ye ğalğale riz satvet oldukdan sonradoğru arz odasına kademe cünban haşim ve kin ve beythümada derkâr olan münâfese-isâbıkaya muhasama-i lahika ser bar olmağla bi tevakkuf sadrı a'zama dehn baz tain ve neferinolarak hücuma endâz mehâbet ve kahren istirdâd mühr-üvekâlet eyledikde gahceyb ve bağıl dest ra'şedarına müdhal olûb la allac titreyerek mühr-ü Hümâyûni ahrecetdikde menhub dest intiza' veRefikEfendi tezkiriyle çavuşbaşı Hasan TahsinEfendi'ye îda' eyledikden sonra veziri maiyetinde olan a'yanlardan Ruscak a'yanıBoşnak Ağa'ya teslim ve mahbusen çerpeci çayırında olan muhimegâhına isali tefhim

s. 203

Eylemekle yalnızca bir bad kire erkab ve bin ikiyüz atlu ile mühimmezen mutayay şitab oldumüdiri olan Ramiz Efendi'nin ihtar ve tezkiriyle Şeyhulislam ve Sadereyn Efendilerinihzarlarına adamlar irsâlve anlar dahi der-'akib araba süvar

isti‘cal ilevusûllerinde din ve devlete dair ba ‘zı mesâlih arazı muktezı olduğundan Padişah-ı ‘Âlicenâb tarafına azimeti muktezay vakit ve hal icab eyledi deyûŞeyhulislam Efendi’ye teklif kıyam eyledikde müşârun ileyh ise bağıteten bu kadar müsellaheher menan arasına düşüb hud behud sadrı a ‘zamdan nez ‘ mühr sadaret ve kapucıbaşı heyetinde tenhaca mübaşir havalesiyle tard ve ibâd olunduğuna tahsil itla‘eylemekle divana sıfat dembeste-i hayret olmuşıdi teklif-imezbûr sudurunda dakikayıfehm eylemekle tahayyuri dü bala olmağın bil külliye medhuş olüb kıyam ve kuudi feramuşeylediğinden icap et de kiran canlığı mucib tehur olmağla heman ejder sıfatşerare baş satvet olarak Arab oğlumusun nesin kalk deyû tarafına bülend-i avaz ilena ‘rezen savlet oldukda biçare Şeyhulislam tecdid-i iman ve İslam ederekhemrkab olübve’l-hâsıl zar u zor ile müşârun ileyhi istishâb ve bil-cümle askermevcudiyle Sarây-ıHümâyûn’a şitâb eylediler suret hal Enderûn’a münakis oldukdabeynlerinde şevriş peyda ve herc merc sureti hevida olüb eyya aceba diyerek güna güntedabire ilticâhengâmında seylul aram esa asker la yahsı ile AlemdarPaşa’nın Enderûn-uHümâyûn’a tevcîhi mesmu‘ oldukda derhal orta kapu sed ve bend olunduğuna muakibmüşârun ileyh pişegâh babda estade ve cebr ve zor ile kapu küşade olunub ak ağalar kapusıdahi beste olmağla oradan yalnız Şeyhulislam Efendi’nin duhûlini i‘lam ile na‘re-ipeyderpey akdem birle kapuyu bir mikdarca aralık etdirub müşârun ileyh lisanen ba ‘zı makaletelkiniyle içeru idhâl ve yine kapu mesdud olüb biçare Efendi-i huzur şehriyâriyehavf ve haşyetle mesul edüb köbek hirasın gibi lerzan olarak Paşa’nın seyirde-isamiası oaln mekulatı hâkipay-ı ‘âliye mevsul eylemek sadedine leb cünbanolmakda iken Padişah Hazretleri bu fesada Paşa ile hemdest ittifak etmiş sen ki

s. 204

Önüne düşüb şimdi beni hala‘ eylemeğe geldin şimdi seni çakçak şemşirhelak edeyim deyû haşim ve ğazabla kanun dehanından ateş efşan tehdid oldukdabiçare Efendi tebere-i zimmetle bast i ‘tizar etmek daiyesine teşmir zeban edeyim der ikenyakl keyt be felan şimdi budur neki tafrik ve perişan vePaşa’yı îade kıl yoksa senişöyle ederim deyû huzurundan tard ve bir taraftan ise karna yâdkârları Efendi biçaresinekerz kiran levm ve serzeniş havale ve güyaki bu maddenin mucid ve meruci müfti olmaksuretiyle kariz dehanlarından çerkab ve id bihisab esale ederek îade eyledilerEfendi biçare ne yapsun beynes seyfeyn kalub Enderûn’da meksi ise taşradaPaşa’ya hadşe-i azime olmağla cabeca sayha-i aram fersa ileEfendiyi

iltimâsveverâ-yıbâb'da onları tehdid bi kıyas eder idi hele Efendi haib ve hasır şekaf derdenzahir oldukda çoğunki kardan istifsar eylemekle telasim ederek bi ser ve ben serdmakal sadedinde iken bir münafık harif içerde başka surete inkıslabla meramitaklib ve tahrif eyledin deyû üzerine sel seyf ta'nif eyledikde derd mend Efendimedhuş olûb tiz işe şimdi suret ver deyûiâdeye icbar eylemekle tekrarıçeru duhûlvesarây havalisinde biri öte serseri keşt vegüzare meşğuloldu evvel hengâmde nezir ve fettah ve sair bir takım bir keşte-i semt felah habis ve ğaddarve lain sihkarlar ilkasıyla Paşa'nın matlab i'lası olan vücûd behbud Selim Hanii'dam olunmadıkça müşârun ileyhin tesalluti mündefa' ve şerare şer ve istilası murtefi'olmayacağına cezm ve imza birle bir takım kendu hevedarları olan bostancı ehremenlerinialub müşârun ileyhin ser vaktine hücum ve ba'zı civari muaveneti dahi munzam olaraktafsil heyeti çakesaz perde-i akıl ve idrak olan suretle evvel vücûd tabenayağşete-i havn ve hak eyledikten sonra mücsed emcedini taşra ilka ve üzerine bir puşidekeşide edûb öylecek terk ve ibka ve zuamlarınca güya ki ateşzene-i fitneyi etfa eyledilerberu tarafdân Enderûn cânibinden sayt ve sada ve tabtab ıztırabın sükunve eramından Paşa'ya ğulu-yivesvese ve telâş canhıraş olmağla heman kapuyı şikest

s. 205

ve içeru teyğ bedest hücum edûbEnderûn halkı bil-cümle mahzen ve serdablara firarve ihtifa eylemeleriyle müşârun ileyh heman harem kapusını cüst u cu zımındaberu öte tekâpueder iken Sultan Selim tarafına kâsd yed ğâilesini ihsas eylemekle telaşve ıztırabı eram riba olmağın heman satveh üzre adamlar esad veEnderûn dairesibir bülendi azime olûbhusûsan ğarba kısmı semt ve köşeleri bulmak esabmin hartul kıtad olmağla ne hal ise su bisu cederan ve satvehden ğalğale-i askerharam derununa velule kester olûb meğer evvel aralıkda zikr olunan celadan birahm ve şefkatvücûd selimi inidama suret vermiş olûb el'ıyazbillahi Teâlâ yekta kehr sadesaltanat hemay bihemtay üç hılafet hülâsa-i nesl nesl-i osmani nekave asl asılhakani şehzade-i civanbaht ersa ve istihkâka sâhib tac mülk ve taht dere-i beyzaderc cihanbani ğare-i ğaray berc hakemrani Sultan Mahmudu's-seyr nur dide-i ehlibasar edamallah Teâlâ ömre veikbâle ve haled ve eydali yevmul kıyam şevkete ve iclâleHazretleri taraf-ı eşreflerinede sui kâsd azimete teşmir said se'îvemübâderetemişler ise de hele ba hıfz u himayet hazret bari ba'zı hudme-i has ve bendeganbahiru'l-ihhtisasları destiyârileriyle bir muvakkı ' nihanda penhan olûb

evvel havni ve biimanlar su bisu tecessüse püyan iken balay satveh ve hitandan ğalğale veasâkirdehşet feşan perdedir samah ezanları oldukda harem tarafından ru kerdan ve firarakarta zenan olmuşlar idi AlemdarPaşa Sultan Selim vak‘asından haberdar oldukdabu keyfiyet-i ma‘kuse-i müdheşe zuhûr-i perişanide saman ve şuuri olmağla biihtiyar ve fevare-i didelerinden eşek havnel ved nesar olarak cesed emcedi semtine ilğarve evvel sahib seriri bir hasır üzre üstüne şal örtülmüş görünce bütün bütünlüğü ıstıbârı talan kerde-i dest ruzgar olmağla büsbütün ahali-i Enderûn’un zizeşhavlânları için murih felek var emr veirâdesi derkâr oldukda evvel deryayı askericrar yekbar cezir ve med suretini izhâr ile ğalğalaları velule saz künbed davar olûbez kaldı ki efvac emvac lücce-i hücum ceyš ğamum birle Enderûn halkı pazede-i kahr ve damar

s. 206

ve yeksir sağar ve kibar ta ‘me-i teyğ hutebar ola hele Ramiz Efendi yetişub merhumcennet kararın ahz sarini şimdilik tevkîf ve bu ahz intikam günü olmayûbbelki taht-ı Osmaniyenin sahibini esad ve ikad ile cihane nizâm günüdür deyûŞehzade-i Mes‘ud Sultan Mahmud Hazretlerini ihrac ve iclas husûsunu tezkirve ta ‘rif eylemekle müşârun ileyhın aklı başına gelub cüstücuya püyan oldukda eman emanelmededul meded anın tarafına da kasdid ederler diyerek harem taraflarına adamlar revanve kenduleri ve sair Efendilerle a‘yanan su bisu cûyan iken zikr olunan bend kanhasları vakıf hakikat hal olmalarıyla bi Hamde Teala vücûd behbudları mahfuzmahfeza-i hazret hüda olduğunu ima birle tılsım içre pinhan küncine-i bikeran yahudbedende pinhan cevher can gibi mestur oldukları matmureden taleat efruz zuhûrve biruz olûb daire-i dide ıztırabkeşani manend aftar maye-i sürur eylediler.Kenduleri dahi ser ve sehi gibi haraman ve her tarafa gevher nesar nazar emanolarak kademe cünban az ve vakar ve pay efraz nazende reftar olûb hengam tufuliyetdenberuhudam haslarından ğayrı efrad nasdan ikisi bir yerde eşhasın heyetictimaıyesi meşhud ve manzur ve nerm ve rengin keftar delpesendden uzke kelâm samiazed şuuri olmamışiken bağıteten bu resme hadşe-i kâsımetu’ş-şuur izdiham ecnasnas na mahsur ve hay ve huy arbede ve ğavğâ ile şur aşure tesadüfünden maşallah Tealakatan renkpezir tağyir ve inkılab ve kiray şevriş ve ıztırab olmadığından başkarüstemanesalabet ve nerimane heyet ile AlemdarPaşa’ya hitaben Paşa şu ğalebeliğidağıt deyû emr-u fermân buyurdular ki ol mekûlekühpare-i celadet dersaatrû ber zemin imtisal ve meskenet olûb kahza-i vahidede deryayı

bikirandan nişan olanecnâs nas ve askeri bîrûna tard ve def ‘ birle meydanı tahliye ve itaatve inkıyadite’ diye eyledi fi’l-vâkı‘a vaka-i Selimiyeyi muayeneden sonra şehzade-i bahirus saadeHazretlerinden nevan na umid ve ıyaz ebahul mecid aks kazıye-i zuhûriyle inkıyazdevlet-i Osmani havf ve halecanıyla akl ve şuurdan baid olan erbabı bineş

s. 207

Ve dide basralarına baġteten taat sait ve didar behcet mezideleri nümâyan ve bedidâr oldukdabil-cümle (a) (hemçevan müflis ki na ke bir ser künci resid) ve cidanıyla güya ki herkesincame-i hayatları tecdid olundu Allahümme zid ömre ve şevkete ve meded mecide ve saltanataçün daman eymen âlileri saadet bahş idi ahali ve mevali oldukda evvelaAlemdarPaşave Ramiz Efendive sairleri hakkadim meymenet tevamlarına runihade ve şükr güzardergâh rabbul ibad olarak pişegâh felek destegâhlarında revan ve server ve neşatnâmahsur ile taht zerin şeref culûslarıyla reşk endâz arş berin olûb işbu yirmi üç senesi cumadiyel ahirenin beşinci barekallah essebt vel hamis serinemazhar olan mübarek pencşenbe günü ki mâh-ı temmuzun on altıncı günü aftar burc esdekderece-i sâlisinde lamiul eşrak idi saat beşde evvela Alemdar Paşave Şeyhulislamve sudur mevali ve sair a‘yanan vericâlve eâli destdâde-i mubâyaat ve emr u nehyineser nihade-i mutabaat oldılar evvel hayn meymenet iktiranda AlemdarPaşa’yı mühr-ü Hümâyûn ilekamervar vekâlet matlaka hıdmetine seza buyurdılar vech-imeşrûh üzre serirşevket Mısır’a culûs meymenet me’nus hüsrevaneleriyle ibret bahş urenk zümrüd renksipihir esir olduklarında sen ömr-ü azizleri hemşamar saat leyl ve nehar olan yirmi dört mertebesine baliğ olmuşıdi Padişah kir ya penah dergâhından mesul ve müsteda der kihemişe afitâb cihantâb vücûdalemsevd hıdivânelerini berceş şeref şanve şevketde rahşan ve medar tenvir daire-i emin ve eman cihanyan eyleyub şemşir‘adv tedmirleriyle pişezar mülk ve milletden seba‘ bed taba‘ eşrar ve eşkıyayı bir gündeve makhur ve livayı nusret iltivalarını daima muzaffer ve mansur eylediği halde saye-ihümapaye-i hıdivilerinde amme-i ibad ve biladi asude hal ve cümleyi husûsanEfendisinden cida düşmüş ve başına zünbur bila üşmüşve bende-i efkinde-i şuride bali mukzil amal eyleye amin becah nebil emin çun emrbiat itmam ve sultan Mustafa dahi kaide kadime-i Osmani üzre küşe-i inzivayaharam eyledikten sonra emr-i padişah-i enam ile Hakan Said Sultan Selim Şehid

s. 208

Hazretleri'nin techiz ve tekfinleri husûsuna şitab ve ba'des salat na'ş mağfiretnakşını alay ile laleli türbesine nakl ve peder vala kehrleri hatırasında evvel kenctabayı defin zir turab eylediler Rahmallah Teala aleyhi ve ala ebiyye culus meyamin iktiranzımında şuarayı zematın reşte keş nazm ve beyan oldukları tevarih fesahatunvan meyânında Enderûn ağalarından Arif Ağa'nın iş bu (tarih) (oldu adli hanMahmud'un culusunda ayan) mısrai hak budur ki bir ceste ve rütbe-i nihayet belağata peyuste derzira Sultan Mahmuduş şeym hazretlerinin adli ile mütehallis oldukları culûs-uHümâyûn vuku'unda nümâyân ve samia zib hemkinan oldu sururi ve sair sahnuranında hi selek nizâmve inşada keşide eyledikleri tevarih-i pesendide der tarih sururi(han Mahmud idi memduh zaman kıldı culus) veleh(oldu han Mahmudadli ebin sultan zaman) tarih izzet (Mahmud hana Mevla mülki Ede mübarek) veleh(oldu memnun han Mahmudun culusundan cihan) tarih ayni(ikinci han Mahmuda culusun said ede yezdan) muharrer fakirin dahi avrede-i zeban küllintahrir eylediği musarra'dır (han Mahmudun ede devrini Allah Mahmud)

Tercüme-i Hal-i Sultan-ı Said ve Hakan-ı Şehid

Şehida bedire lahak olan hüdâvendigâr sabık HakanHalim-i Sultan Selim hazretlerinin bin yüz yetmiş cumadiyel evvelîsinin yirmiyedinci hamis günü saat birde iken merhum cennetmekân Sultan Mustafa HanHazretlerinin salb pakize kerhlerinde manend mührü enver kevkebe bahş velud ve nurPaşalim şehud olûbömr-ü nazeninleri baliğ radde-i semaniye ve ısrin oldukda am ekremlerimerhum firdevs aşıyan Sultan Abdulhamid Han Hazretlerine canişeyn ve serirsaltanat-ı Osmani vücûd pircudlarıyla ğayret tarim çerh berin olmuşidi. Culus-uHümâyûn'ları iki taraflu sefer ve cuşış bahreyn şur ve şer ğailesine musadefetve edib ve enveri tarihlerinde meşrûh olduğu üzre bilahire i'dayı bed tnet ilemüsâleme akdine mübâderet olunub bu cihetle ğailesi zaile olûb ancak nihad pakize

s. 209

Kerhlerinde merkez olan vaye-i hamiyet muktezası balada etnab vecihle tafsilve tekrarı bila tail tatvil olan suret ma 'hude üzre nizâm cedid daiyesibaşına bela ve akıbet vücûd-i mes'ûdlarına sebep telef ve heba oldu on dokuz seneitkâ piray çar baliş taht-ı Osmani var ki eray-ı saltanat cihanbani olûb tarih-imezbûrda şehida ruh pir fütuhları azim cânib cavidani oldu merhummüşârun ileyh esbeğallah rahmetehu aleyh hazretleri fi zate kerim halim ve selim refikul kalbve leynul cânib afv ve sufhi ğalib kemal mekarim tabından naşı aslen kuvve-i müdafaası yok ihsan ve i'tası çok

hamul ve sabrı cemilul müesser ner mahvı tenkiruy tabiatnihayet mertebede mülayim ve cibilleti sereşte-i zamir mekarim cud ve saha ma ‘deni lutf ve i ‘tamahzeni erbab-ı maarife samimi dilbeste-i zümre-i hezimnedâne naz baz şevk veğuram olanihsan ve in‘âmı peyuste beşuş ve heşuş ata bahş hata puş deryadilhuşmend kamil nüktedan ve zarif ve hurde şinas ve arif ülfete ülfet ve şifte-i ünsve muhabbet letayife meyal Tab‘ı Hümâyûnları taraif taraiife meşğuf ve seyyal keff-i keremlerimanend menba‘ cümleye küşade ve bi deriğ tehiy saz kise-i kan ser nekun endâz kase-i amanbittabı ilm ve ma ‘rifete rağbeti efun ve erbabına lutf ve heyet-i bîrûn havze-i evham ve zunûnmürüvveti çok rahm ve şefkatine nihayet yok şahbaz himmetleri bala pervaz nesir tair sipihr daire-içenkal endâz kerimuz zat melekis sıfat halk-ı mücessem ruh-i mükerrerem pir vücûd azizul vücûdmuazzam idi balada cabeca nakş harir tahrir ve ifade olunduğu üzre vüsat havsalave hazm ve hılm ve mesâhele ve müsâmahaları haric daire-i i‘tidal ve baliğ rütbe-i ifrat ve ibğal olmağla katan kuvveti müdafaası olmadığından tab‘ı âlilerine televvün nakısa nisbet olunubve bir madde zımında çini cebin izhârve hala ve kala levm ve serzeniş kabilinden ednâsuret tehevür ve infial nümûdârına yârây iktidârı olmadığından naşı karna ve havaşıtarafı eşreflerinden hemişe bi endişe ve bi tehaşi olmuşlar idi anfvan uhde-i saltanatlarındaiki sene kadar müşteğal emr-i sefer olûb ne hal ise tîğ hısam der niyam ve i ‘da ilemesâliha suret yafte-i nizâm olmağla bâb-ı harâb ve zarâb mesdûd ve zıl zalil emen

s. 210

ve erâmiş memdûd olmağla halk alim müddet-i medidedenberu ve ekdar ve elamla dirhemolduğuna nazaran hallerine mühr ve rikkatle bir mukteza-yı secit erhay inan ruhsateylediler pes herkes kendu mizac ve tabiatı üzre kar bende zevk ve sohbet ve zümre-i ehl-isafa manend cam sahba kerma kerem iş ve işret olûbçend sal müddeti uhde-isaadetleri mezker dur Selim Han Sani (beyit) iş ve nevş ile bu gün ekme ğamferdayı * sana ısmarlamadılar bu yalan dünyayı * pend ve beyanı musaddak hal ve şanehli zamanı olmuşidi derun-i dâru’s-saltanade husûsan boğaziçinde her mesire-i delkeşa sur kah cünbüş ve saf olûb su bisucemiyyetleri ve gü bigü mesretle çenk ve çeğane sadaları ve nefi nevaları ve keman vela ğutemağme-i ruh efzaları bizim felekde zühre-i zehrayı denk ve hayran ve zad fit tanburnağmete uhra diyerek kendu saz na sazından ferağatle çenkiliğe pişman eyler idi her cinsnas ise fevc fevc manend mevc suy sur gahlara su gibi akımlar edûbbi ğaile-i keder ve ğabar ve bi şaibe-i eser

kir ve dar ker veba güruh sir ve temaşa ve iktisâbnüşuh ruhani ile takviyet kavay-ı cismaniye i'tina edûb gecelerde ise mehtabvesilesiyle rûy-i deryâda kayık kayığa yan başı gelub yekdiğer ile gah hasmane mücaveratve gah mülâmiyane mümâşât ederek kulûb-i zevrak nişinan reşha baş neşat ve intiaş olûbkiminde havanende-i hoş avaz ve kiminde sazende-i dekleş nevaz taraf taraf saz ve söz ahenkneğamat delfir vezayla rûy-i abide ateş endâz kılub aşikan ve yakamuz gibi şeale perdaz delderya keşan olûbve nice kimseler dahi safapervengi ve derneklerin müfit ahengi olmağlabi'l-ittifak bir zevrak peyda etmekle halince anlarda mehtab seyrine micdafezen suratve kibar ve kamekar kayıklarının sularında dümen gibi eznablelarına takayla rakbad heva saz ve musiki safasıyal nüşuh mendeşuk ve şetaret olurlar idi ve her cinsecnas fırka fırka haftalar ile Çamlıca ve Hankar iskelesi ve Kağıdhane mekûlesimesire-i delkeşa ve fezây ferah fezâlarda be dağdağa-i keder ve bi şaibe-i havf ve hatır ahenk cemiiyyet ve tertib 'ayşve ülfet edûb leyâli-i eyya şitâda dahi havla sohbetleriyle tahsil

s.211

zaikatu keyfiyet ederler idi elkıssa kasıratu an tavile beş sene dâru's-saltane cihanibad zevk ve surur ve daru's-selam asa külfet enduh ve kederden dûr olûb sekanefakiden her cins ins kendi beni neviyle her fasılda ezher bâb üns ve ülfetve'ayş ve işretle beleğa-i zındıkani ve maye-i kamirani iktisab eyledi ğaraibdendir kiekser eyyâm cera gibi üftade cam iken katan bir küşeden ne na're-i seye mestan küşgüzarve ne zarabe-i şartı serdeste-i bed mestan tarakazen rakab nabehencâr oldu hülasa-imakal evvel dur beşâşet istimalde taife-i rendan sarahı gibi bala dest ve fırka-ireyafir ve şan derd peyale gibi hak püyuset olûb bundan başka kaşki devletdestpusi el verse deyû ictilâb tevcîh derunlarına arzumend olan nice sufisaki siret evvel mehak ayyarnakd seriret olan asır ğaribde müsteğark neşe-iâlim ab veirâdeve enabeleri temna kerde-i şeyh ve şab olan nice meşayih ve'l-ecnâbmakam pir mağanda murakıb nevbetdevre-i mi nab görüldüğü menkuldür (a)(zahidan kinculuh der mihrab minber mikned) tecavezallah anna ve anhum ve an cemiul müslimeyn amin (latife)evvel eyyâm ferah etsamed bir yevm-i mukâbelede muharrer kitab çend nefer ahabbla Ğalata mevlevihanesini veche-i arzuy del bi karâr edûb hasbel memerr bir mikde pişegâhından kezer ederkennagah evvel aşiretgâhın birinden Tabkulu mimlu bir bektaşî erenleri her tarafa puçezenolarak ser nümay zuhûrolûb bizi gördükde saye gibi peşt bedivar tevakkuf olûbfark beynevade olan alâmet hazraye

tekrimen taraf-ı fakire hitabla Emirim Seyyidim HüseyinKerbela yâdkârî Efendim bu mahale şemshane ta‘bir olunur hala derununda her cinsdenkati vâfir suret furuş ve delak bedûşlar mustaba pirây hengame-i ‘ayş ve nevşolmaktadır sizler dahi teşrif buyursanız ne be’s var zemininde içeruya da‘veteyledikçe bi ihtiyar pişegâh bâbdan derun kababe nezare güzar olduğumuzda vakıan (a)(mekide-i muhabbetin ulemâsı var sulhası var) cem‘iyyeti üzre makale-i kalenderi deruğve hezeyandan biri olduğu bedidâr olmağla aşık vech-imalsûdumuz olan mevlevihanedendöndükde da‘vetinize icabet olunur diyerek tevdi‘ olundu nezeman baksa ümidim

s. 212

vakten kihadise-i ümmed dünya müşime-i kader ve kazadan ru nüma oldukda çend sale neşeninimar behar efuzi ve derd-i sada‘la ser rus mürdesi rencur olûb suret-iahval alim yeksire mütehavvil ve aşiret asirete muhabbet mahnete safa cefaya sur şuresürur şerure mübeddil oldu bade asla yade gelmez olûb şerab hemrenin serab sebularhatır muharrer gibi şikeste hali hamelerin tanin hasretleri enin del aşık gibi künbedkerdune püyuste oldu hasılı Bağdad harab ve Cengiz ğam ve keder ciğer aviz hücumiyememâlik-i kulûb şeyh ve şab ve yeran ve yebab olmuşdur Rum eli ve Anadolu ihtilalleri teznibolûbNizâm-ı Cedid kerihesine ekbab ve tehalükleri ila ahirul müddet dimâğ hazurve asâyışlerini şuride ve hemay rahat ve eramişleri peride oldu tekrarı ğarbalekdar olduğu üzre ser rişte-i mülk ve devletleri siperde idi şerkaySaltanat olduğundan nâşi taraf-ı şevket mezâhirlerinden umum ‘ibâdmünkesir olûbgerçi tabii kulûb-i enamda muhabbetleri olmak hasebiyle bed duaeylemediler ise de hayr dualarına da lisânları mutâvi‘ olmayûb ahvâlini şuyuh kadere ihale birle zuhûr emr-i İlâhiye müntezır olmuşlar idi ta ki neşihurde-i nevk sinanküllin beyan olduğu üzre ser nuşte levh cebinleri olan kazıye-i semâviye zuhûrve ruh revan gibi insan el ‘aynu ‘ayn insandan müstevir oldu merhum müşârun ileyhir muktezâ-yı baht varun ve tali ‘ baz gün asla muhlas ve hayr havah ve mütedeyyinve dur endiş veemânet keyş karna ve mukarrabine muvaffak olmayûb evâil-i uhde-i saltanatlarındanısf deli lafzıyla hemşamar bir alay bağ namına göre mecânibine ba‘dehu bir takım şer zemeşerzemet mihrab mülk ve devlet hızb hasirine makarin olmuşidi evvel ğaddarların men‘ve redı sebebiyle zümre-i hayr havahan ve fırka-i muhlisan ah ve feğan ederek durdan nekranolurlar idi tahriren kard vahid de yaray arzuhal münadimul ihtimal idi her nedenlukenduleri fikr u feraset ve akl u kiyâsetle mektubi taşradan okumak intikâliyle hüsne kabh keyfiyet alemleri fehm ve idrak edûb

müstevliyan saltanatın tesallut ve tecebbürlerini zihindakika danları idrak olunur ise de katan kuvve-i müdâfaaları olmadığından başka evvel

s. 213

Samiriyun efsunlarıyla meshûr olduğu derece-i iştibâhdan dûrdur zira her biri daimameşayih hangâhları istishâb ve nüzur ve ataya ile kar bende esma ve ahzab ve efakve etrafdan tevarüd edenlerden başka bilâd-ı sairede küşgüzarları olan evfakve nirencat mekûle maarif ceziye ashabını müstevfi harcirahlar irsâliyle ictilab edûbkimine dairelerinde mesken ta ‘yin ve kimini sair mahal münasibde temkin edûb hemare azayimvevefak misillu teshir ve te’hize dair ve gûna gün çeşmbenduz ba nekir olacak sanayi ‘ vakıaniştiğal vemübâderetleri hurde bin ve dakika danlara rayul ayn meşhûd ve ayan idiBu sebebden müşârun ileyh hazretleri eşhas-ımerkûmenin birine harf vahid mümânaatve keftar ve refâtalarını red vemuhâlefete bi maye-i kudret olmuşidi (ğaribe)On yedi tarihinde Beşiktaş makar Hümâyûn pir inneaş olduğu hengâmda nagah yeknefsbend sihr ve i’tikalden ferce-i keşayişle zahirul mea incela müncele olmakdan naşîBâb-ı Âli’ye dest hattı şâhâne ile bir kıta Hatt-ı Hümâyûnzuhûrve mazmuni bir alay Hüdana ters ve Peyğamberandanolan vükelâ zaman tarafımdan bihaber memâlik-imahrûseyi su bisuzulm ve semtleriyle zir ve zebir etdikleri mesmû‘um olmağla olmakûle eşhas bulunduklarımüsellik ve menâsıbdan ‘azl ve tenkil ve cezâlarını icrâ bâbında ta‘cil ile ‘ibâd ve bilâd-ışer ve muzırretlerinden tahlisa se‘î celil eylemek emr-i celilinden ibaret olûb sadrıa‘zam ba ‘del mutalaa işasına cesaret edemeyub İbrahim Kethüdâ’ya ve ba‘zı ifradanihanice eraet eyledikde ketm ve ihfası babında tenbiye ekid ve tehdid teşdid eylediklerinden sonra şayed renkdâde olmak mûlahazasıyla taraf-ı saltanata ihtilal dimağ şaibesiarız olmağla yekdiğere menakız serd kelimat ve ba‘zı mertebe beyân ve tehilateylemekdedir diyerek ve bu husûsun beyne’n-nâs şuyuundan mücanebet ederek hangâhlardaSure-i Fetih ve Ahzab ve fethiye mekûlesi evrâd ve ediyeler keşide etdirub ve negâhbigâne mahzarında izhâr melâl ederek tezvîr ve sanialarını puşide eylemeğe defe sazihtiyâl oldular ez bir havan raz nâme-i zeman olan hurde şinâsân ise dakikaya vakıfolûblâkin beride zeban ser cünban taaccüb olarak la havl güyan istiâze kinan

s. 214

Olurlar idi işte merhûm mağfûrun sûri ve ma‘nevi ibtilâları bu resme idi. Bâ in hemeşecâ‘at ve sehâvetde temsil ve uluvvi himmetde İskender gibi âdimu’l-adil

olub hemisei'lay liva ğaza ve cihad pişesi ve tahzil e'dad ve eşrâr ben nihadın endişesiolmağla daima tanzim edevât-ı cenk umuhârebeve takviyet esbâb-ı âlât-ı münasibe kaydındaolub ekseri esar tâbı hendese kari ve tarh zihin senmârieleri idi zarâfet ve nezâkettab'ından nâşî hendese ve tersim ve tecsim dakikalarında kuvve-i mutasavvireleri hurde bendve nirenk ve tasvirleri mani pesend idi neteki asar-ı behinleri olan mubani ve imaratdel-nişinlerinden bir fahvây-ı (in esar na nedl aleyna) ma 'lum ve hevidâ olur ezancamla Tophâneve Topçılar kışlası ve arabacı ve humbaracı kışlaları husûsan tersane-i âmire Donanma-yiHümâyûn'un ve topların ve arabaların heyat metine ve matbua ve esalib naz kane-i ğayri mesmû'aüzre tecdid ve inşasına bezl himmet bihemat edûb ekser muhteraat zihniye-i pakize sematlarıolmağla nezd-i dost ve düşmanda makbul ve müstahsin olub bâ husûs tersânede icâdeyledikleri havz ğarib nev bünyad ile inşâ-yı sefâyin banında ne derecede teshilkar ve zabt ve esbab şita cihetleriyle tehvin emrdüşvar eylediği cümleye eşkarbir eser celilul mikdardır ve havz-imezkûre karib kalyuncılara ceid kışla ve yenidenhendese hane ve darut taba ihtira ' edûbhusûsan fen hendese ve coğrafyaDevlet-i 'Aliyye'de na peyda iken mahaller inşa ve fen hendese ve heyetde yekta fazlayı kibarsıdk entema ashabı cerbeze vezekâdanevvelu kat humbarahane nazırı bulunan mûmâ ileyh RamizEfendi'ye tanzim nizâmlarını ihale ve hendese hane nezaretini dahi humbara hane-i amireye ilhakve ilaveedûb havaceler tertib ve hala cari ve müstemir olan mücari hasene üzre vezayifve revatib ta 'yiniyle daima ta 'lim ve teallum husûsuna mezid i 'tina olunub ve eyyam ma 'dudedede topcı ve humbaracıların meşk ve ta'limleri maddesi ise hak budur ki asar-ı saireden katı nazarfakat eser-imezkûr kefi be fahrâ kazıyesiyle iktifa olunmağla uhradır zira seferlerde muallimTopçıların fevaid-i kesiresi meşhud ve ayan olub i'da tarafına hayr tebahhuş olduğunümayan olmuşdur kesruhum Allah ve kavvahum ve cem' ve idhar zehâyir için vâsi'u'l- havsala

s. 215

Her biri bir kal'a ve kasaba mesâlinde anbâr istevarlar ise ne rütbelerde eser celilu'l-mikdârolduğu vareste-i külfe-i işârdır bunlardan başka eazım hayrat-ı mebrurelericümlesinden civar Hazreti Halid'de ebval feth vel mağazi Fatih Sultan Mehmed HanĞazi Hazretlerinin eser müfteharları olan cami' künhe esasi müşerref enderas olmağladeruni cemaatden hali ve külbanın ezan mehur savami' sevami 'ahali olduğuna mubni tecdidesas ve bünyad ve resm masnu' ve uslub behin ve

matbu‘ üzre ez ser nev bina ve tecdidinesarf himmet bi te‘uddâd eylemeleriyle Fatih merhumun rûh-i şeriflerini şâd eyledilerBundan ma‘da Üsküdar fezasında ism-i samilerine mensub olan cami‘-i enva‘ mehâsinve letâif mecmû‘a-i fûnun tarâif zarâif olan cami‘ dilgüşâve ma‘bed munir Ferâhbahşave cenbinde bir hamam ve tetimmesiyle bir hangâh nakşibendi inşa ve ol havaliyi şehir-i cedit gibiihyâ buyurdular ve Beşiktaş ve Ğalata mevlevîhânelerini tecdid ve ta‘mir ve ekser-i mahaldeçeşmeler bünyâdıyla zümre-i teşnegâni âb-ı hayata sirâb eylediler tab‘ı nezâket neb‘ı hıdvîlerime‘ârif-icüziyeye mâil ve her berhize kabil olûb hüsn-ü hat derecesinde hatt-ı ta‘likdil-ârâve cabeca nazm-ı iş‘âr ve nesr-i güftâr husûsan fenn-i edvarda beraati bedidar idiFuzalây-ı ‘ulemâ fuhûl-i şu‘arâya tevcîhve raĝbetleri ve tasnif ve nazım ve tevarih nakdimine külliruhsatları olûb evvel zümrenin taz yane-i şevk ve tabiatleri olmaĝla muttasıl te‘lifve kasaid mekûlesi esar takdim ve mukabilinde bilĝama beliĝ mazhar lutf amim olurlar idiZeman-ı yemin iktirânlarında kati vâfir teklifât ilmiye ve devavin şa ‘riye tertib ve dibaceleritâc pür ibtihac ism-i sâmileleriyle tezyin ve teşbib olundu ve bir vech-i muharrer yetmiş beş tarihinde pertev bahş daire-i vücûdve imkan olûb sen ömr-ü azizleri yirmi sekize balıĝ olduĝuiki yüz üç tarihinde ziynetsazar yine şevket ve şan ve on dokuz sene ferman fermây-ı mülk-i cihan ve on dört ay müddet afitâb gibi ebr-i inzivâda nihân oldukdan sonrayirmi üç senesi cumadiyel ahirinin hamis günü şehidâve saidâ azim cenaneyledi. İttifâkıyyatdan ma‘dud olarak lafz-ı vahid ile hemşamar olan yirmi sekiz yaşındaht-ı Osmaniye ziynet nesâr olmalarıyla güya ki aded-imezkûrte’siriyle min ciheti’z-zahir

s. 216

Evvel ve ahir saltanatlarını muhâfaza eden mütedeyyin ve sadık ve hayr havah ba intibah kısmındanvahid oldukları gibi gibi min cihetü’z-zerit dahi katan şecere-i salb saidlerinden semre-ivahide bedid olmayûb gevher afitâb ve der kemyab gibi öylece yekta ve ferid mukibran keşur cavid oldular hilye-i celileleri beĝayet havb ve şekil ve kıyafetleri delirve mahub idi merbû‘u’l-kâme mu‘tedilu’l-cism küşade ru şehla çeşm münevver taleatmevzun heyet ve’l-hâsıl hûb suret ve pakize siret bir vücûd nadiru’l-mevcudidi. Muharrer-i hakir evvel şehriyâr bi nazirin zeman-ı sa‘d iktirânlarında kuvve-i cazibe-i kehrübây-ıkısmetle Âsitâne-i Sa‘âdetlerine vürûdve vatanımızda şikâk meyân-ı ahali sebebiyle temuc bahrşevriş ve fetn ĝailesinden naşi bir müddet İstanbul’da bast-ıburiya pare-iikâmet eylemeĝekarar

olunub ol aralıkda Burhân-ı Katı‘ nam kitabı tercüme ve bi’l-vasıta takdim hazurfaizu’t-terkime-i âlilerikılındıkda fen edebiyenin bi’l-küllıye inkirâzından bahisleçâkir kemterleri hakkında vaktıyle sefâret ve tahrir-ivekâyı‘ venâme nüvislik mekûlesi hudemat-ıdevletde istihdama şayan görüb min ba‘de Âsıtâne’de ikâmetve bir mesken ve üç dörtyüzğuruş maaş tertib ve beldeden evlad u ‘ıyâlimizin nakline müsarağat olunmak babındamüekkeda irâde-i katıyeleri şeref sudûr ve hareket-idâhilden medrese-i ruusi ve atıyye-ivâfire ile pertev mührü inâyet bahirelerini nûr ‘alâ nûr buyurmalarıyla vâkı‘an bir meskeniştirâ olunûb evlâd u‘ıyalin dahi nakli tahrir olunmuş iken Mısır vak‘ası zuhûrve ol taraflarda Maazallah Teâlâİstanbul’un dahi muhassar olduğu eracıfı samanribay şuur olduğundan ehl u ‘ıyal Haleb’e kadar irtihal eylemişiken ‘avdete nâçâr olûbÂsıtâne’de gerçi emr-i Hümâyûnları mucibince ‘ulemâ tarafından elli altmış ğuruşluk ma sıdk ma‘ni la yesmen vela yağni bir maişet mütevvıce olûb ba ‘zı ve saıt ile istiklaliesma ‘ ser kerde-i mevali kılındıkça ecanem hatır nişanımızdır ithılal zuhûrine metr febz elbettebir müttehıl vuku‘unda emr-i Hümâyûni kertesine iblâğ ederiz diyerek emrâr-ı ezmine ve ehkabve bende-i bitab dahi hicab ve hayadan naşı keyfiyeti arz rikâb-ı müstetab eylemekdenictinâb edûblâkin ol şehriyâri kerim hazretleri cabeca ‘atâyây-ı zâhireleriyle

s. 217

Taraf-ı ‘abidanemi ihtiyacdan müberra eylemeleriyle min ba‘de ‘ulemâ maişeti nahvine iâde-i zamirolunmadı taki bir şebb-i tufanda Maazallah Teâlâ hizamızda vakı‘ bir haneden cevfi leylpir ve yolda bir ateş serkeş ulu nemay afak ve iki saat zarfında temami mahalleyi ahrakedûb abd-i bi nevâ (inna ettezirul uryan) kıyafetiyle heman tahlis can eylemişidi ferdasımesmu‘-iHümâyûnları oldukda ba‘zı güne tesliyetle atıyye-i atıfetleri reşâşe paş delşuzan ve mantafı saz nâire-i ekdar ve ahzan olmuşıdi Mısır fethi zeylinde dahi takdim etdiğimizSir nebevi arzuhâlinde niyaz mend olduğumuz üzre hicâz mağfiret perdaz tarafına azimetimizhusûsuna himmet-i‘aliyyeleri erzan ve saye-i ‘inâyetvayelerinde hac ve mucaveret ve sıla-i rahmve nakl evlad u‘ıyal olunub hülasa-i kelâm ila ahıru’l-eyyâm semat inâyetleri hakkemteranemde kesteride ve dembudem edrarat-ı‘aliyye ve atayay-ı seniyyeleri erzide olûbbil ehl vel ıyal taiş ve zındıkani vesilelerinde Bihamdullah Teâlâ ferda vahid tarafına besve şekvay zaruret ve na besamani husûsan ulemâ tarafından rezâlet niyazkarimaaş cihetinden zille-i zeman kabilinden ma ‘dud bir akçelik hemtleri Maazallah Teâlâserzede-i saha-i vuku ‘ ve meşhud olur ise indelerinde ibda ‘ madde-

i hayat adve i ‘tibar eylemelerinden Elhamdulillah Teâlâ ol mekûle nahmil yed minnetlerinden masun ve felan bizim ahya kerdemizdir cümlesinden me’mun olûb bu cihetle taraf-ı saltanatdan ğayri berahidecânibinden memnun olmayûb cihan cihan hazain bikiran ve deryadır ya defain bi payanlarındanefzun inde hakiranemde a ‘zu mu ‘teberdir pes merhum müşârun ileyhin bu vecihleinâyet didesi ve pervede-i na ‘m adidesi olduğum hasebiyle evsaf-ı hamidelerininazmen ve nesren mücelledat adideyi havi sefer mahsus olarak keteb ve imla eylemekeday-ı hak güzarı ve ifay-ı teşekkür kari olûblâkin Bakzae Teâlâ düçaroldukları vaka-i ciğer suz haneman del ve hanme hemişe efsun olmağla evcgirdimağ hare-i kuvvet olan ebhare ateşin mühr ve rikkat sebebiyle çeşme-i çeşmlerimden revanolan seylab serşin havnel vud ceryanıyla madde-i tahrir olacak medad siyahserahdan mürekkebi bir güne cer ağrab olûb ne hal ise çend kelime testire

s. 218

İcbar hame-i ma temkir akabinde peyderpey münhadir olan katarat eşek kerma derhalsahife-i muharrereden ibarat muharrereyi imha eder olmağla bu kadarca küftar perişanesari dahihezar renc ve nasb bihisab ve teklifat azime irtikabiyle tahrir kadar teyabolundu bir vech-i muharrer İstanbul’da ğaribud diyar bi kes bi yaver ve mededres olûbvech-i maaşımız re’sen ve külliye hüdâvendigâr sabık sakah Allah bekaesat min tensi murrahakhazretlerinin idarat-ı‘aliyyelerine munhasır ve akvat ve ağdiyemiz matbah ‘mâyetlerinmaksur olmak hasebiyle hala‘ hadisesi cümleden ezid bu fakir bi nevaye te’sir ve selb şuur ilebi şaibe-i halaf divana ve sersem misal nice eyyâm ve leyal nefsimden biahber eşefte dimağve perişan hal olmuş idim bir taraftan merhûm ve mağfûr hazretlerinin haline mütekeddirve bir cânibden esbâb-ızâhire-i maaşımız olmamağla ğaile-i cihet zındıkaniden mütefekkir olûbkâh derdest olan kitabları yok bahalarına furûhat ve kah Haleb ve ‘Ayıntab tüccarındanbiri ona mukabil etma‘ ederek istidane ile emrar çasını ve şebane edûbve’l-hâsilmüşârun ileyh esbağallah rahmete aleyh gününden hala mütena’ım neam inâyetsâhâneve muğtenim ğanayim rafet bi kiraneleri olduğumuz Padişah-ı‘Âlem ve Şehinşah-ı Ümem Efendimizin hak bende gânemdebir takrile tevcîh kalb Hümâyûnvederyadır ya avatıf ruz efsunları zuhûrine kadarçekdiğim mahn ve alam ve ikdar ve derd ve meşkat ve ıztırar eğer suret yafte-i tecessümolsa fil vaki‘ kerdeş feleke mani‘ olacağı mübalağadan ma‘dud değildir lâkin(liküllü şiddete ferc) fahvasınca bi Hamde Teala sevk saika-i Tevfik-i kibriyâ hala urenkeray hılafet kibera ve erike piray saltanat

azimi Padişah Mehmed essire Şehinşah Mahmudesserire Efendimizi bu zerreden kemter abd-i hakirin hal ve şanına itla' ve muktezây-ışime-i kerime-i kadar dani hüsrevaneleri üzre hak bende gânemde afitâb 'âlemtab tevcîh-ihudivaneleri pertev bahş iltima' buyurılıb bi'd- defat 'atâyây-ı zâhireve cihetmaaş ve meret ba'de ahiri terfi' rütbe-i medrese himmeti ve merhum mağfur hazretlerininihsan buyurdıkları haneden üç kat ziyade hane-i bi bahane inâyeti hak budur ki bu bendemerde heyeti ez ser nev ahya ve çekilan mahnet ve meşakkati bi'l-külliyeye insâ buyurdılar Allah Azimu'ş-

s. 219

şan hazretleri dergâhından niyaz-ı sâdik ve ricây-ı vasik budur ki merhûm mağfûrhazretlerinin ruh-i revanını rahmetle şâd ve likay havr ve rızvan ile mesruru'l-fuadedûb hâliyâvelin ni'me alim surur selatin ümem Padişah heft aklım zinetbahş tahtve dihim emiru'l-mü'minin ve imamu'l-müslimin Efendimizi ila yevmul kıyam serir saltanatlarındasıhhat ve afiyet ve nihayet şadi ve meserretle müstedam ve livayı zafer ettevayı şevketlerinihemişe mansur ve i 'dayı bed havah devletlerini hemare müdemmir ve makhur edûb sipihrsalb saadetlerinden sitâre-i müstemirut tulu' vezari zıya efşanlarıyla müdyiz zaman dide-icihandide-i şâhânelerini ruşna veve hatr-ı fâhir hüsrevanelerini daima culûhgâh ferah şevk ve safa eylediği halde saye-i hemapaye-i inâyetlerini mufârik amme-i alemesayeban husûsan budur mande-i bineva ve furumande-i fakrve ina olan abd ahlaselcenanları üzre derhat ihsanların mültefetü'l-ağsan edûb öteden beru me'lufve mu 'tad ve her vecihle muhtac olduğum tevcîhat-ı 'aliyyelerini kema fil evvel hakbende gânemde bi-deriğ ve erzân eyleye amin sümme ve sümme ve sümme amin hayf sad hayfve deriğ sad deriğ ki evvel nur mücessem vücûd mükerrerrem ibtida sadme-i curdur bi vefa ile tacve tahtdan dur ve saniyen ğavl beyaban vahir min bi eman ve bi imanek ser pençe-i işkencelerindezebun vezar ve gerek derinde gibi hecme-i canşekarlarıyla giriftâr keşmekeş ezar olarakhakesar ve makhur oldu müşârun ileyhin bu vakıa-i faciası manend taraka-i zehre teraksekine-i İstanbul'un çakesaz perde-i sem' idrakları oldukda ıbadullahın beşyüzyıllık hanedan hılafet-i bünyan selatin-i eslaf-ı Osmaniyyeye ve ebeste olan alaka-inisbet ve rabıta-i temahhus vehusûsiyetleri hasebiyle her birinin zat pakize sematlarıkara-i uyun İslamiyân ve ruh cesed ehli iman mesâbesinde olduğundan başka merhûmve mebrûrun mühr ve muhabbeti kulûb-i enamda çayekir olûb hasbel kader hala' zuhûriyleher nedenlu münharifu'z-

zamir oldular ise de hayatlarıyla teslit yab ve ba‘zı mertebeyi bikiramına ederek şifa saz derd ıztırab olurlar iken nagah bu hadise-i cangah(Arabi) (erat saikatu em nefhatussur * fil arz kad melet min nakr nakur * esab

s. 220

Minhul veri dehyae dahiyet * ve dan minhul beraya sa‘katut tur) ğalğalaesiyle bağtetenvelule-isaikatu cansuz ve can riba ve sayha-i ra ‘d takat Şekn ve tahammül fersa gibi samiaderpir ve berna oldukda elmededul meded derun-iİstanbul’da haşr nemunesi ru nemun ve saĝirve kebirin Allah ve feryadı velule endâz künbed kerdun olûb alet tahkik ru restahızden nişane ve seyl savbi gibi gözyaŐları bila mübalaĝa yollardan revane oldu.Hele bu abd-i hakir meraĝ pahpe-i ruh revani bi siper hevay tesyir eylemekte ramak yesirkalmıŐıdi. (beyit) (yalnız nale keŐi ümmet-i İslam deĝil * kim o mermelet tersa dahi keryanolsun) suz Őence amme-i ehl-i İslamdan başka Ermeni ve Rum ve Yehud taifesiehl-i insaf alel umum ğarkab lücce-i Őuyun ve matem olûb ğuruh ğuruh hüzn ve esefve enduhle giryan ve nalan ve didelerinden havn efşan oldukları meşhud aynel yakinmuharrer sadıku’l-beyan olmuşdur ve’l-hâsıl merhumun bu vakıa-i sadiası nev‘insandan başka mellae a ‘laye ve bil-cümle süvad arz ve semaya karker olduĝu mukarrerveŐaibe-i aĝrakdan berterdir hatta Avrupa Kralları ve Cenerallerinin ve İnan ve TuranHanlarının müteessir ve müteessif oldukları reside-i rütbe-i tahkikdir (beyit) (cihani kanlu baŐımtutdı del ğamdan meŐuŐdur * buna yakutdan zevrak gerek tufan ateŐdir) gerçider-‘akib ol celadan bi din ve bi mezheb ve kafuran mecusi neseblerin bi-Hamdallah Tealadest-yari seyf -iMahmudi ile cümlesi mazhar intikam velaŐe-i murdar nafir camlarıleked hurde-i has ve am olmaĝla amme-i ibade nevan teşfi sadr hâsılve herkesoldukça aramide del olûb çe sevd evvel vücûd behbudun her tarmuyine sad hezarol makûle kafir bed kari bedl ve havn behasına kan ve imkan kafî olmayacaĝı kadarŐinasan ehl-i islamiyane vareste-i edile ve alleder ve cümleye ruşna der ki Hazret-iRabbul Beraya celle Şane her derdin devasını ve her marazın Őifasını ve her kederin incilasınıve her asrın yesrini ve her kabzın bastını ve her edbarın ikbâlini bil izdivac müteakibve belki her Şiddete aŐr imtal inâyetini uhde-i cud ve ra’fet bi nihayetine müterettib eylemeklemedde-i merkûmede dahi gerçi Sultan Selim’in devre-i zındıkânisi bekâsi bir muktezây-ı

s. 221

Kaza vech-imeşrûh üzre inkıza bulub halk alem mahzun ve muztarib ve

dirhemolmuşiken nevr dide-i islamiyan ve ruh-i cesed ‘alemyan Padişah Mahmudu’l-
hasal Memduhu’ş-Şan Efendimizin vücûd-i mesudlarını ezar har havâdis ruzgardan
me’munve darul vekaya ve hıfz samed enisinde mahfuz ve masun eylediğine
mekarin ni ‘mel bedlve habzelhalef olarak Hamdullah Teala şerefbahş taht-ı Osmani
ve zinetde dihim cihanbanieylemekle zımn matemde sur ve tilmede surur seriresi
münceli ve zahir ve esağir ve ekabirmütesellil hatır oldular Hazreti Rabb menan celle
celale dergahına hamd vesipas ve şükürbikiyas ki mah taban beldi mühr der hışan
vekil handan avzı gülistan delsitane lutfve ihsan eyledi der uhde-i ubudiyet kelek
pakize küftar olduğu üzre evvel şehriyârbi adil felek mikdarın ruz ber ve zeceluh
biray mansa beruz olan ahval ve esar cihanefruzları munzam olan mecelle-i atiye-i
mahsûsada inşallah errahman yekan yekan şemerde-i benanbeyan ve bu takrible
şehnâme-i şevket allame-i şâhâneleri sebbit ceride-i dehr ve zemankılınmak karar
dâde-i zimmet himmet kelek pakize zeban olmağla mutalaa gûzar olanlar neshâ-i
zathamidetus sıfatları ne derecede cami’ fûnun kemalat olduğunu ve herc merc
allamaninümayan ve imare-i bir badi-i zelzele fekn kulub alemyan olmuşiken
Devlet-i ‘Aliyyeve تمامی memâlik-i islamiyede destiyari şemşir deliri ve satvet kar
gûzari ray ve tedbir pir isabetleriyle güne suret arâmişve asâyiş bulduğuna itla’la
enkeşt kezay taaccub bişamarolarak tahsin ve sapaş sad hezar ve mü’yed min
indallah olan cânib bülend menâkib-imülûkânelerine duayı hayr hıdmetine meslubul
ihtiyar olmaları derkâdirve Minallahul ‘avnüve’t-Tevfik ve Huve ni‘mel Mevlâve
ni‘mer Rafik.

Tesadüf-i Garibe-i Tarih

Merhum müşârun ileyh sabt secalu’l-mağfiretu aleyh hazretlerinin
velâdetlerine inşad olunan tevarihbeyninde gerçi tevkadi Bekir Efendi’nin bir
ta‘miye-i mazmune ile (elhemmet tarihen ila cae selimsalis) tarih mefhûmini nefi
harf-i vâhid ile cae Selim Salis terkibi kezalik culus-uHümâyûnlarına ila Selim Salis
ibaretini Vasıf Efendi merhum kendi tarihinde

s. 222

Ğaraib-i ittifakiyatdan ma‘dud der ‘unvaniyla sâire mercah olmak üzre irâd
eylemiştir.Gerçi VasıfEfendi’nin ğaraib ittifakiyata hameli evvel zaman unvan tarihe
nazar ileolûblâkin terkibin mezbûrinin gerçi ila kelimesi iki harf beyninde olûb
ancakzamnen her birinde nefi ve selb cihetine tevriyeyi havi olmağla meker birisi
tacve tahtındanve birisi kaşane-i hayatdan bil amel münselib olduğuna işareti

mütezammin imiş bu cihetletarihin mezkûrin ğaraib ittifakıyatdan ma ‘dud olmağla sezadır sarây-ı muallâyı firdevsbirine intikâl eylediklerinde sürürinin inşad eylediği tarihtir a (hayf cur dur ile Sultan selim oldu şehid) vele (serira’dan ede sultan selimin menzilin ma ‘bud)

Mesned Ârây-ı Vekâlet-i Kübra der ‘ahd-i ân Padişah-ı ma‘dalet Ârâ

İbtidâ culus-uHümâyûnlarında sadrı a ‘zam ve Serdâr-ı Ekrem Koca YusufPaşa seferde bulunubba‘del leteya valeti besat muhasama dest müsaleme birle tı olunmağla iki yüzbeş tarihinde Ordû-yuHümâyûn ile Âsitâne’ye avdet ve teslim livayı hazra birle tefriğ uhde-i emânetedûb tahmineniki ay müddet sadr vekâletde ikâmet eyledikten sonra ma ‘zul ve şark cânibindeba‘zı menasib zabtına meşğul olûb evvel halalde hicaz cânibinde havaric necdiyedağdağa engiz ihtilal olduğuna binaen müşârun ileyh Medine muhâfazasına ta ‘yin veirsâl olunub evvel mehbat envar rahmet ve civar şehinşah hata-i risalet sayesindeasude nişinve serzede-i zuhûr olan ğabar şur hariceyani hakimane dahil taybe-itaybedeb reşâşe paş teskin iken mısır ademe cemaze ran i ‘tizam ve baki ‘dehemsaye-i ashab-ı kiram oldu rahmetullahi aleyh müşârun ileyh azlinde yerine babay alimMelek MehmedPaşaveziri a ‘zam olûb dokuz senesi rabiul evvelinde yedinden hatim vekâletintiza‘ ve birliğine muraana sahilhanesinde ikâmetine ruhsat padişah cihan mata‘ zuhûreylemekle ila vefata asayış ve rahatla ikâmet kezin iken azim cânib behişt berin olmuşdur. Bundan sonra sabık Mısır Valisi İzzet MehmedPaşa mühr-ü vekâlet Padişah raiyyet nevaz ilei‘zaz olunub Fransalû’nun Mısır’a istilası haberinin inıkası ikbâl devletinbais intikası olmağla Şeyhulislam vakt olan arif mela ile ikisi birden

s. 223

Medhuş ratlkiran sadme-i azl olmalarıyla ferd fekkinde-i hak hevan olûbvezirmüşârun ileyh birkahanedede hayatından nevmid ve tabe-i pertaba düşmüş balık gibi tabtabıztırabla dermande-i bineş ve dide iken musadere ile iktifa ve Mağnisa’ya nefi ve icla olunub ve eyalet-imerkûme medar maaş olarak tarafına has olmak üzere ta ‘yinolundu müşârun ileyh kin inizalinde sadr vekâlet Erzurum valisi ve ma ‘den eminiYusuf Ziya Paşa ictilab olunub Mısır seraskerliğiyle Arabistan cânibineazim ve şıtab ve ba ‘de tamamul maslahata Âsitâne-i Saadete aid ve kema kan sadrı bülend kadar vekâlete mütesaid olûb yedi sene müddet mesned sadarete kamiran ve murabba ‘nişin car baleşiz ve unvan oldukdan sonra yirmi iki senesi tarihinde munazil ve Yeniçeri AğasıHilmi Paşa evvel makam muallâyâ muttasıl

olub Rusyalu ile sefer takribi Ordû-yu Hümâyûn ile Silistre'ye vusûlünde kul taifesinin istiskallerine mubni sadaret ve serdarlıktan ifrağ zimmet ve hafifful haz menfaları tarafına tevciye mutıyye-i surat eyledi.

Zikr-i Meşayih-i İslam Der Zeman Padişah 'Âlempenah-ı Sipih-i İhtişam

Culus-u Hümâyûnlarında Seyyid Kamil Efendi makam-ı fetvada bulunub çok geçmeden Meki Efendi olcah-ı bülend ile şerefmenend ve bir müddetden sonra Yahya Efendi mesned meşihatle ser bülendolub on yedinci günü vefat vetekmil müddeti hayat eylemekle Dürrizade Arif Mella Efendi canişeyn mesned ve şan ve Mısır vakasında Sadrı'zam İzzet Mehmed Paşa ile yeksan olub vezir müşârun ile yha Mağnisa'ya isra ve Arif Mella Bursa'ya icla olundu bundan sonra came-i fetvayı meşihat Aşır Efendinin ziver kamet liyakatları olub on dört tarihinde samani zade ve on yedi senesinde Salihzade Ahmed Efendi hatab celil efta ile müşteğal ve Edirne vakası sadmesiyle münğazil olub yerine Nakibu'l-eşraf Seyyid Ataullah Efendi müntekal oldu (teznib) Selatin-i Osmaniye damet müeyyidetu baneta bidat essubhaniye tevarihinde eşna olan şinasan hakayıkve de kayika ruşnadir ki Devlet-i 'Aliyye sayesinde sahib tuğ ve ılm husûsan mühcerayet kadar ve menzileti taraz vezaretle muallim olan zümre-i vüzeradan ferd Vahid Efendi'si

s. 224

Olan padişah vakit cânibine baht mehaz olarak benhasıs kine-i derunla ğadrve hıyanet ve izhâr bağı ve ısyân ve şeraset eylediği vuku ' bulmamışdır nedret cihetiyle vuku ' bulmuş ise de elbette vaktin sadrı a 'zâmı yahud ricâlve mukarrebın taraflarında nağraz metnuaya mubni verak diğeri olduğu mukarrerdir selefde Mısır Valisi hain Ahmed Paşave Çanpuladzade ve Abaze Paşave İlyas Paşave sairlerinin münşa zuhûrları semt selatin zemana müteallik olmayub kimi münâfeseve muhasede ve kimi mutalebeve kimi sui zan mekûlesi muâmele-i na behemvar ağıyardan münbais olduğu tettebbu' tevarihedenlere bedidar ve cemi' zemanda zevr balık a 'yan namına olan memleket müstevlilerinden zuhûra geldiği eşkardır acibdir ki zevr balık şuyhesiyle ılm ifraz bağı ve şekâvetolan serkeşte isim vezaret tılsım itaat oluyor selef ahvali tursun zamanlarından mücemmil ve mufassal agah olduğumuz selatin ızam husûsan Sultan Selim Salim Cennet makam Hazretleri derunda baine tavaif muluk tarzında her katarı bir a'yan hazelesi zabt vememâlik hakaniyeyi imlak mevruseleri gibi rüşte-i temliklerine rabtedub padişahların arz ve harem

sarâyılarınmesâbesinde olan ibad ve biladınapençezen tesellut ve ezar ve reaya ve berayayı canlarından bizar ve nice hanedanları na nepareyemuhtac ederek avare-i dar ve diyar edûb kalmer ve istilasında olan hatada her biri(inna la ğayrı) na 're ve edasıyla velule saz dir ve dünya ve yeksire padişah zaman tarafıniefkende-i küşe-i nesya mensiya ederek bünyan devleti mütehalhil veerkân saltanatı mütezelzileyledikleri amme-i muasırına vasil derece-i aynel yakindir Rum eli a'yanlarınıninsuret-i eda ve savb-ı saltanatı kavlen ve fa 'len ne derecede tahfif ve ezedralarınıta'bir şikest efken zeban hame-i takrirdir siru zi İsmail Beğ gibi suret-ifermânberide olanlar dahi mabeyn otası gibi iki yüzlü münafık olmağla suretenkurnazlıklarından zâhiren bende-i devlet ve batınen hemsiretleriyle yekcihet olarak merucmaslahat oldukları cay inkar değildir lâkin Anadolu ilgasında cümleden akdemzâhiren Devlet-i 'Aliyyenin pehlivan yakısı gibi her derdine derman hazır ad ve i 'tibar

s. 225

Olunan Cabbarzade ve Kara Osmanzade mekûlelerinin bir padişahlık ilkayı bit tedricavrede-i dest tağallub ederek evvel hata-i azimede fermân ferma ve kafe-i hasilatve menafi ' ve irtifaanını kendular ihtiyaz ve istifa edûbDevlet-i 'Aliyye'ye heman el ucuylaadet sakıt olmasun yular vedude kulak gösterdikleri ve delhavahlarınasaz kar olmayan mevâd me'mure vematlûbeyi havze-i müsamahave hayta-i istihaleyegetürdükleri re'yül ayn meşhudimiz olan mevâddandır Devlet-i 'Aliyye tarafına tahmilettdikleri imtinanın ise had ve payanı yuğidi bu mekûleler düşman dostnema ve cu kendümfuruş olmağla düşman zahiriden eşed hasım eledd olduğu nümayan ashab hoşdurekrem bu babda cevad kelek tarifi nejade nevan meydan verilub erhay inan olunsahamze nâme kadar dur u diraz teraveleceği emri mukarrer olmağla inanetab semt etnabolunmadı pek büyük hata edeki vükelây-ı devlet olacak yâdkârlar mahaz mezaknefsaniyetleri zımnında vüzera tarafına i 'tibar etmeyub a 'yanları tercih ve ihtiyar eylediler.Bundan akdemce vükelây-ı dehrin zor ba itlak eyledikleri Erinbud MahmudPaşa hikayesine güne mea muâmeleden neşet eylediği ulukatdan bakıye pıran ricâlin ma 'lumlarıdırve dinli pasban zade taassubi dahi Nizâm-ı Cedid muhaddisatı tahmilinden husûsan Reis Raşid Efendi'nin ve ser kâtibinin Niğbolu ve fethu'l-İslam mukataatı zamimelerindenneşet edûb adem emniyetle her ne kadar izhâr şiddet eylemiş ise de evvel ve ahir menkadcânib-i padişah celilu'l-mefahir olûb vaz ' ser keşanesi vükelâ tarafına mahsusve münhasır

olmuş idi teşrif vezaretle kesbi şeref eyledikten sonra evvel vadilerbi'l-küllîye bir taraf olûbve dinde bi kıl u kal karar ve hıdmet devlet ve dindeala kadrol hal bezl himmet ve iktidar eylemişidi kaldı ki kar bendan destegah devletsipihir iştibahın zenan hamil gibi atına aş verdikleri Cezar AhmedPaşa aleyhur rahme idi.Ğazi-i müşârun ileyhın piş ezin tercüme-i vefatlarında bir mikdarca tebyin olunduğu üzrehayr-ı havah din u devlet ve ezdil ve can fermânber cânib saltanat olûblâkin kemalğayret ve fart hamiyetinden naşi esas Devlet-i Aliyye'yi müşerref enderas eden vükelâyı

s. 226

Na sepas tarafına buğz fi Allah izhâredûb katan birine tevciye zamir mübalat ve i 'tibaretmez idi lâkin padişah zamanın nam namileri yad olundukca ta 'zimen kıyam ve evamir aleyhhusûsan Hatt-ı Hümâyûnları'na binek taşına kadar nuzul ve icrayı resm istikbâlve a 'zameylemek de'b-i derinleri idi o tarihlerde müerrih-i hakir Arabistan semtinde bulunduğumhasebiyle müşârun ileyhın ekser ahvaline şuhud mertebesinde vukufumuz hasıl olur idi.Hatta meyânlarında külfe-i teklif bir taraf olan eaz ahbabdan biri beynel ced vel latifevükelây-ı 'asr bu mertebede ğurfe-i iltifatdan tard ve iskat olunmayub ba'zı tahriratınve teklifatlarına ruy del eraet buyurulsa hoş olmaz mıydı deyû sual ve istifra'hasebiyle (velev kane abden habşya) emri şerifi muktezasınca elbette salis meta' ve halife-ivacibul etba' olan ulu'l-emr hazretlerine itaat feriza-i zimmetimizdir ve asrvahide tauddad ulul emr caiz değildir hala kerdenimiz teyğ fermân-ı Selim Hani'yekıldan incedir bila vasıta katl ve i 'damım eğer hakiki meram şâhâneleri olduğu ma 'lumumolsa hüdayı müteal alem serair haldir ki bir dakika te'hir ve tevakkuf eylemeyubheman ser nihade-i seyf teslim olur idim makalesini kısm baallah ilete'kid eylemişdir bu mazmune karib makale peyasda öteden beru rehzenlikve katı tarik hıcac ve zor balık ile iştihar bulan Köçek Ali oğlu Halil Paşalisanından bu fakirin bizzat mesmuum olmuşdur ki müşârun ileyh bittab' mehab ulemâve mu 'tekidsulha olûb tarafına emed şed eden talebe-i ulume beğayet tevkır ve ikram ve levazım ve mühimmatınitechiz ve itmam ve hayr dualarını niyaz ve iğtinam eylemek va savm ve salata ve sair ahkâm-ı şerıyyeye kemal riâyetve müdavemet veihtimâm ederler idi bir tarihte müşârun ileyh ile Maraş tarafında mülakatımız vakı ' olmağla fakir tarafından pend ve serzeniş ile amihte ve kaleb istişkalerihter istikarane ve hakimane bir suretle dehnkeşay istifsar olûb cenabınız bi Hamde Tealazeman-ı medidden beru ihtilat ulemâ sebebiyle ahkâm-ı şerıyyeye vâkıf

ve evâmir ve nevâhi-imeriyyeye ârif iken Devlet-i ‘Aliyye tarafına bu resme kerd nekş semt itaat

s. 227

ve rû kerdan vech-i inkıyad ve tavaiyet olmanıza bais ve illet neder malinde perseşbeta nehal eylediğimde Efendi-i birâder Devlet-i ‘Aliyye dedikleri yalnız taraf-ı saltanatımdırıyohsa yalnız vükelâ-iumûr devletimidir yahud iki taraftan müctemi‘ bir heyet midireğer yalnız taraf-ı saltanat ise (ve ulul emr münkem) emr-i şerif-i mucibince veliyyu’l-emrolmağla celil u hakir emr-i şeriflerine muti‘ ve münkadiz Maazallah Teala ser muısyandabulunanları namazı ve nikahı sahih olmayacağı derkârdır ve şıkkı saniye göre bir memlektedemüteaddid padişah olmak mümkün değildir biz padişahı bir zatı mahsus biluriz ancakanların taraf-ı âlilerine muâmele ederiz ve şıkkı salis dahi bu minval üzeredir hülasaehl-i İslam olduğumuz hasebiyle her halde destdâde-i biat bulunduğumuz imamu’l-müslimintarafına itaatimiz derkârdır lâkin bizim bu resme serkeşliklerimiz Yusuf Ağa ve İbrahim Kethüdâve sair taraflardadır zemininde te’sir rikkatle eşek efşan olarak cevap eyledi ve hemişeahval bu minval üzredir elkasa vüzera tarafından kasta makarin selatin uzamtarafına huruc ve tuğyan misillu etvar şenia peziray hız vuku‘ olmayacağı bi kemandır.Hatta gerçi bir uci kara çelebi zade gibi kendu hasbihalini beyan semtine keşide ve bir uci(a) (dildeki yaraları şerha ser ağaz eyler) edasınca zahm dirin del na tevan haraşınareside olûb fil hakika sadende olduğumuz müde ‘amıza tenvir send olduğundan başkamutalaa edenlere ba ‘zı mertebe ahkâm-ı ictihadiyle fevaid hafiiyye istinkad eylemek niyet-i halisasene mubni tevsen bend lecam hame-i siye zanu nakl kıssa-i atıyye arsasında bir mikdarca dahiruhsat yafte-i tekâpu oldu lâkin merhumun hasbihali şikayet ve fakirin dasitanihikayet ve medar ıbret olmağla beynlerinde tebayün külli olduğu emri beyndir nice maddelervuku ‘bulmakda derki hakikati başka olûbve der devletde suret diğerde fehm olunmağlabila tebeyyün ve istiksa aks kazıye üzre muktezası icra olunur netekim kıssa-imerkûme dahi ğaliba bu resme olmak gerekdir ki evvel tarihlerde vaka nuyes bulunan Edib Efendi nam zat herkim ise hakikatine münafi ve tire üzre tahrir eylemiş olduğumuzdur oldukda bais taaccub mevfur olmuşdur mulehhas kıssa budur ki iş bu ğarkab

s. 228

Bahr-i müessem rakımu’l huruf es-SeyyidAhmedÂsım biçaresinin meskat-ı re’s urus Arabistanlakabıyla şehir-i teyab olan ‘Ayıntab nam şehri pir ab ve nam olûb

eba an ced belde-i mezbûredehandan ve aynul a‘yan iken dâhil silsile-i mir mirandan Battal Paşazade es-Seyyid Mehmed Nuri Paşa menasib-ı saire kaydında olmayûbvech-i kadimi üzre ‘Ayıntab mukataasınatasarrufla iktifâve etraf ve eknafi tavaif-iekrad ve terakemeye makr ve me‘vi olmağlaşer ve şurlarından gerek fezaı beldeyi ve gerek tarak ve mesaliki muhâfazave ehmahusûsuna seı veibtidâr ile evkâtgüzar olmuşidi lâkin belde-i mezbûrede kadimedebenruyenıçeri zümresinden üç orta olûb herbar perde bîrûn hareketle ahaliyi ızrardanhali olmamalarıyla daire-i edeb ve itaatden huruc edenler hakkında taz yane-i te‘dib ve siyasetiderkârve ol taifeninocakları hasıasından olan nâire-i şer veşekâvetleriulu kir oldukça bila te‘hir seylab kahr ve satvet ile itfasına estin çin himmetve iktidar olurlar idi ancak gerek rahzenan terakeme ve ikraddan kaza ve tarakın te‘minive erahası ve gerek sefhayı beктаşiyenin ehl-i arz üzerinden taarruz ve istilalarınınref ‘ ve ezâlesi zımında bil ıztırar istishab eylediği asâkirin mesarifına kazay-imezbûr kafi olmamağla ba ‘zı ağniya ve zi hal mekûlesinden va ‘desi ruz mahşer ilemüeccel istidane suretiyle istianeye naçar olur idi ta ki bin iki yüz üç senesiMaraş ve Kilis ve cerde başbuğlığı mekûlesi kadrine muvafık der devletden bir mansıb istida edûb sefer hengamı olmağla beşyüz nefer süvari istishabıyla sefere me‘murve bir mansıb ile kayırılacağı Ordû-yuHümâyûn’da Sadrı a‘zam Koca YusufPaşa tarafındandahi mevud olmağla techiz esbab seferiyeye mübâderet hılalinde evvel havalininmuhâfazası için kendunun ‘Ayıntab’da kema kan ikâmetve üçyüz nefer süvariyle bir başbutertib veRakka Valisi olûb Suriçiliğe me‘mur Firuz Paşa maiyyetiyle ve tesribinemübâderet eylemek babında Kâimekâm-I vakit MustafaPaşa tarafından Esmâ Sultan KethüdâsıolûbPaşa-yı müşârun ileyh tarafından dahi bu mazmunda tahrir olunmağla kenduleri yerine

s. 229

Başbuğlarını kabul ve istihbab edeceğini dahi işar etmiş olmalarıyla silahdariAhmed Ağa’yı üçyüz nefer süvari üzre başbuğ nasb ve levazım ve mühimmatlarını fevkal ğayetanzim ve tensik ve Suriçi Paşa fena-yı beldeye vurudunda istikbâlve resm mühimmanınvaziyibir vech-i zıra ikmal edûb bedl irsâlini müzakere eyledikde vakıan anlar dahi hasbul inhavakıf meraya olduğunu işar va kabul edûb tarafına tevkad bazir kanlarından birineHaleb’de sakin şeriki tarafından silahdar yediyle müşârun ileyh tarafına verilmek üzereon beşbin ğuruş police olunub ve bir dahi tarafeynin şanına layık yedi sekiz re‘steva na eseb ve bir miktar çadır

veçend katar katır mekûlesi pişkeş ve hedaya tertibve i ‘ta eyledikten sonra başbuğ merkûm maiyyet düsturanelerinetefik olundu.Müşârun ileyh mülatiye kazasını güzariş vahasbu’l-iktiza tağyir tarik edûb başbuğmerkûm emirleri üzre tevkad cadesinden ahestece revan oldu mekir nemin behramhain ve fermaye bir şahıs na fercam olmağla müşârun ileyhden mukaddemce tevkade varubbir vech-i muharrer police olunan meblaği temsek mucibince mahallinden tamamen ahz edûbve kendusine harclık namıyla verieln kırk bin ğuruşi ve bil cümle atları ve zerinve semin evani ve atları ahz edûb maiyyetinde olan süvarileri Turhal kazasındabir mahalde terk edûb üç beş etbai ile bir şeb tar içre firar ve Bağdad cânibinedoğru itlak zemamul ğar eylemiş çend ruz asker merkûm anda karar edûbmerkûmunfirar ve ğaybubeti ma‘lum oldukda anlar da müteferrik olûb ancak birkaç nefer ukalasıkeyfiyet mezbûreyi tevkad ve Turhal kazilerinden ve vücuhlarından i ‘lam ve mahzar alubPaşa-yı mûmâ ileyh tarafına avdet eylemeleriyle bu keyfiyetden Paşa-yı mûmâ ileyh beğayet mütekeddirve akl ve şuuri münteşir olûb zaruri kendu dahi keyfiyet hali kapu kethüdâsınatahkir ve i ‘lamat mezkûreyi tesyir eyledi Esmâ Sultan müteveffıye olmağla olhalaldekapu kethüdâları Çelebi Efendi bala hane-i iltifatdan sakit olarak sara emânetiyleder devletden tebid olunmağla tahrirat-ımerkûmeBâb-ı Âli’ye takdim olunmayub aralıkdaefkende-i zir hasır terk ve ihmal kılınmışıdi sadrı a ‘zam i ‘tikadında ise mûmâ ileyhin

s. 230

Sefere vurûd eylediği ısyanına mahmul olûb i‘damı husûsu zihin daverilerindedair olduğu halalde seferber olan ‘Ayıntab yeniçerisinin başı mûmâ ileyhin zevalinahbe-i emali olmağla yeniçeri ağası vasıtasıyla sadrı a ‘zam tarafına güna günmüfterayatul kaleri ilave-i kasd merkûm oldu ğaraib ittifakıyatdandır ki evvel eyyamdaHaleb valisi bulunan Diverekli Köse Paşa ile Paşa-yı mûmâ ileyh meyânında bir maddezımnında münâfese vakı‘ olûbve zir müşârun ileyh beğayet nefsanî sahib vücûd olmağlaberu taraftan arz ibtihal ve meskenet oldukca buğz ve adaveti şiddet bulubMaraş ve Kilis mutasarrıflarının Paşa-yı mûmâ ileyh yerine talebkar olduklarına mubniPaşa-yı mûmâ ileyh derkâr olan reşk ve hasedlerinden naşi kine-i derunileri ser barolmağla vezir-imüşârun ileyh meyânlarında güna gün desâis vesâisle şikak külli elkavemişârun ileyhımayı ‘Ayıntab mukataasına teşvik ve ağra edûb üzerine hareketve azimetleri vukuunda asâkirve mühimmatla maiyetlerinde bulunacaklarını vaad ederek Paşa-yıMûmâ ileyhin arec kale-i ısyan

olduğundan bahisle kariben kaydı görülmediğisüretde dâhiye-i azime olacağını beyan ederek tarafı sadrı a ‘zamiye müşârun ileyhvezikr olunan atraf mutasarrıfları su bisu tahrir etmeleriyle sadrı a ‘zaminma fi’z-zamir beni te’yid ve ahaliye katan zarar ve ziyân olmayarak Paşa-yı mûmâ ileyhibir tefrible i ‘dam etmek babında müşârun ileyhe hitaben emr-i âli isdariyle te’kid buyuruldu. Pes balda zikr olunan müde’amıza makale-i atiyet send olabileceğinden mülhası şu vecihle der ki iki yüz dört tarihinde sadır olan mezkûr emr-i âli mucibince müşârun ileyh ve mutasarrıfeyn kapuları halkından ma ‘da eğer ekrad ve terakme taifesindencemü süvad bihisab ve Haleb ve Birecik kalalarından balımız toplar istishab edûbbağteten taraf taraf kazaya ‘Ayıntab’a seyl bela gibi süvad efken dehşet ve otuz bindenmütecaviz ecnâs-ıasâkir birle dair emadar şehri ihata ve hasır ve taziyika mübâdereteylediler her çendPaşa-yı mûmâ ileyh gerek der devletkarara ve gerek müşârun ileyh tarafınanice ulemâ arzuhaller irsâliyle beyan vakı‘ hal ederek isti‘fa ve afv u merhamet

s. 231

İstidâ eylemiş ise de bir dürlü esğa olumayub belki istimdadi ezalesi babındaistidadi müeddi oldu e’l-hasil afv veinâyet sudurunda na umid olmağla can ve başkaydına düşüb nâçâr def’ sail kasdıyla mukabeleye ibtidâr eylemişidi manend canbaz canpazarıla muâmele perdaz olduğu halalde abd-u fakir bir cuma günü Ömeriye nam cami‘a azimetedûb meğer Paşa-yı mûmâ ileyh dahi gelub saf sanide seccade nişin olmuş imiş fakirigördükde seccadesine da‘vet eylemekle icabet edûb birseccade üzre hemzanuy mesul ve ba‘de edayı essene hutbe istimama meşğulolunmuşidi karine-i hal medrese nişin zümresinden ğaribu’l-asl Melle Ahmed namkimesne olûb gerçi safha-i fuadi süvad ilmden sade ve mesail savm ve salatdanma‘da teklifatdan ezade olûb zühd vevera‘ ve salahla müttesıf zahid mücahid ve müttekıve müeyyid bir kimesnenin hediye ve‘atıyyesini kabul eylemez bir kevi merhum neşesinde külfet-idünyeviyeden âri merd mütekaşşif olmağla ehad nas i‘tikadında cüneyd zeman ve Bayezid-idevran olûb herkesi şeref dest busiyle iftihar ve hayr duasını iğsinama bezliktidar eder idi ittifak-ı merkûm dahi cami‘-imezbûre gelmiş olûb pişegâhımızamütemessil ve istima‘ hutbeye müşteğal oldu vatka ki Hatib Efendi hutbe-i saniyedetahiyyat-ı sultaniye saddine geldikde suki merkûm zu‘aminca kara‘ isim zalemedensamiasını hıfz için parmaklarıyla der vaz-e küşini sed ile nam nam-ı Padişah Kiramiyered eyledi evvel salus bi edebin bu vaz ‘ bu elacebi Paşa-yı

müşârun ileyhın manzurive za ‘m kariha kabıhası meşmul fehm ve şuuri oldukda her ne kadar güruh zalemeden ise de hak budur ki zatında ehl-i ılm vesahib-u te’lif ve şair edib ve arıfolduğundan başka usbiyet diniye ve hamiyet yakiniyesi olmağla ulı’l-emr tarafına beğayet ğayur ve ta ‘zim ihtiramları cihetinde mütecânibvehn ve kasur idi heman farthaşım ve ğazabından lücce-i iman gibi cevşan olûblâkin cami ‘de bulunması hançere hailve bais teneffüs sufi-i ğafil oldu ancak zahid-imerkûm her ne kadar ne’dibe sezavarolduğu mukarrer ise de mu ‘tekıd enam ve muzayaka-i hengam olmağla fitrat-ı azimeye müeddi ve harab-i beldeye bâdi olacak endişesiyle aklem perişan ve ba ‘de’s-salât herifin

s. 232

ve sail tahlisini cuyan olûb ne hal ise şeair namaz itmam ve alal ade en sonrakamet kıyam ve bab-ı cami’den huruca ibtidârında Paşa-yı müşârun ileyh verasından sayha-isehm gin ile tevkıf ve behi nadan na nemiz bed tiraz heme çiz gerek Kur’ân-ı Kerim’de ve gerekehâdis ve hatib ve ahzabda cehennemı olduğı sabit ve mansus olan iblis ve firavnve nemrud ve ad ve semud mekûlesi küfre-i bed budların esamileri zıkr olundukca diraz küş gibiküş beyhuşını baz edûb istimaından işmi’zaz etmeyub evvela ehl-i kabileden ve ümmet-i Muhammed’den olûb saniyen amme-i ehl-i islamın tebiyyetkerdesi ve icma’ ümmetle (atıullahve atıurrasul ve ulil emr münkem) emr-i şerifi muktezasınca itaati vacibe-izimmet olan imamı’l-müslimin ve halife-i rasul kezın olduğundan başka bi’n-nefs zalimiyetisebutiyafte olmayan Padişah-ı islamın ism-i samileri istimaından zeaminca zalimdir deyûsaha-i samia ki muhâfaza kaydıyla sed deriçe-i küş eylemek ne demekdir mahzar yadin naşıdeğil midir avam nası itaat padişahiden tenfir değıl de ya nedir zeminlerinde deşnam ve ta ‘nifederek huli-i cami ‘de hazır olan tüfenkci ve cellad mekûlesine mahza ğayret savb-ı Saltanat ğaleyanyıla merkûmun harak perde-i hayatı zımnında emr ve ibram eylemekle anlar dahiicrayı me’muriyete ibtidâr eylediklerinde hele bu abd-i bimikdar tekellüf-i bişamar ile hacizolûb bu vecihle sufi-i merkûm destmaye-i tecdid zındıkaniyi haiz oldu iştehalasdan me’yus ve devlet tarafından verata-i cangahda ğavta haavr ye’s ve hayretiken ğayret tuğ ve ilm birle tarafı saltanatın ezdera ve tahkirine çak çak ve otuz bindüşman gözüne görünmeyub fedayı ser u can bi terak olmuşdur a’yan namına olanyâdkârlardan bu vazı ğayrı teşar sadır olmayacağı insafla itsafı olanlara bedidardır(eşşey bişşey-i yezkir) incirarıyla bu kıssaya bir mikdarca hasbehal fakiranemiz şa’beolmak reva görüldü çün güzariş

pezir olduğu üzre taşradan top ve tüfenk ileLeyl ve Nehar beldeye hücum ve iktiham vePaşayı mûmâ ileyh dahi müdafaaya sarf niruyekdâmedûb hatta bir şeb pir şeğbde şehrin bir köşesinden kimse haberdar olmaksızınbeşyüz kadar asker cengaver ve ferce yab duhûlve manend ğavl şehrin zukaklarına duhûl

s. 233

Edûb sair asâkir dahi ahir taraflardan şiddet savletle hücumu eaz ve meterslerdeolanlar verâdan bi haber pişegâhlarında duhûle ekdâm edenler ğaile-i haileleriyle demsaz olûbiçeruya girenler ise alal amya raset geldiklerini ve sair sahrayı cami‘ ve hamam ve esukagidenleri paymal hayt aşva ve ocaklu delaletleriyle müteayyin zevatın hanelerini desterde yağmaederek cenkgah cânibine i‘tizam edûb anlardan bir kul fakirhane semtine takriblerinde keyfiyetdenâgah olduğumuz anda satuhlardan firar ederek fakirin hanesine ilticâve anda kalb-i hased gibi tenek ve tar u kevr mülhid gibi pir akreb ve mar berğar adi içre ihtifa olundu.Fil hakika ğaliba birkaç yüz seneden beru evvel ğar derununda kadem insani na mahrem ve tude tudehar haşak ve küme küme hak na pak mimlu olûblâkin nazarımda anber sehik ve mesekfetik görünür idi ancak elıyaz bah her küşesi bir fahvayı (ve izel vuhuşu huşirat)akreb ve mar ve hevam ve haşerat ziyankâr ile mâ lâ mâl olmağla bu keyfiyetden aklım perişanve bila şübhe helak olacağım cezm kerde del na besaman olduğundan istirca ‘ kinanMütevvice dergâhrab müstean olundu hülasa-i makal ashab-ı kehfle çend saat hemhalve (sani isneyn ez huma fil ğar) taraf-ı eşreflerine tevessül birle etraf ve inhaya daire keşharz ve hımaye olarak teslim ve tevekküli kendime yar ğar edûb ashab rakime rehvarvadi-i reha olan dergâh azimet destegah hazret kibriyaya söz vegüzar ile niyazeağaz olundu ve’l-hâsıl bîrûnda velule endâz şur ve şeğab ve derunda nevk niş sertiz ilehücuma riz helak ve atab olan hayye ve akrebden haifa müterkıb husul matlab vegiriftârdüşaha-i azab ve nasb olarak gözümün biri içeruya nazır ve biri taşraya dairolûb ahzab mahrezeye müşteğal olarak karar edûbhele Hamdullah Teala elkerimul vehhabne hal ise çend saat mürevverinde evvel tengnayı bi amandan rehayab olmak müyesser oldu(tekemmüle-i kissa) nakş sahife-i takrir olduğu üzre çend mah müddet derun vebîrûndantop ve tüfenk ile şeb ve ruz cenk vemuhârebeye müsaberet olunub bilahire kemal ıztırardan naşi bir gece bi’l-cümle ahali hacı ve havace ve büyük ve küçük şehrin bir cânibindenhuruc edûb Rakka ve Melatiye taraflarına rehpeymay firar-iPaşa-yı mûmâ ileyh dahi

s. 234

İç kalaye tehassun ihtiyar eyledi ale's-sabah şehirlunun firarı taşrada olanasâkirin mesmû'î oldukda mecmui birden derun şehre ilğar ve üç gün üç gecececi' hane ve dekan ve hanlarda mevcut olan zi kım emval ve eşya mukaddemce bil cümleağniya taraflarından mahfuz olur mütalaasıyal bed sitane nakl olduğu ocakluvasıtasıyla askerinin ma 'lumları olmağla nakir ve katmir celil ve hakir kalice ve hasırvanınca yağma ve talan eylediler evvel hengamda muharrer na tevan dahi bir takrib a 'ra veKilisTaraflarını menas ve otuz kırk kadar ulemâyı belde ile (min neca bere'se fekadrec) sahrasınacan atub bin bela ile destmaye-i vücûdlarımızı istihlas edûb pesmande olanmevrus ve müktesib ma mülk etlak olunan mal ve neşeb cümlesi destezde-i ğaretolûb (emsiyet ğaniyya ve asbehat fakira) musaddakı hal pir fela gitmez oldu cümledenziyade bir kütüphanelik kitablardan yürür kapare kalmayub husûsan evvel sene mezruatımızdanbaşka Haleb tüccarından bil istidane elimizde yirmi üçbin ğuruşluk iltizâm bulunmağlamecmui dest hoş tarac ve diyar ğurbetde giriftâr ğal ve zil ve ihtiyac olarak bir zemanser kerdan ve ashab deyûnun takzalarından ve mah bemah hisablarının tezayidi endişesindenberzede şuur ve saman olûb teshil rebani ile bir vech-i esani ehil ve ıyalimizi ve mülâtiyetafına sebûkhiz keriz olanbirâderimizi tarafımıza celb ve kilisde sekiz mah kadar bast hasırpate-i ikâmetedûblâkindeynlerin tekazası kazıye-i eram ve kararımızı selb eylemeklenaçar kavm ve tebarıbeldeye iâdeve istimdad ricasıyla bende-i delfikardır murad tarafına runihadeoldu ba 'del vusûl Padişah-ı merahim destgâh dergâhına arzuhal isali culuh nemaymeclayı hasul olmamağla naçar ihtiyar sabrı cemil ile siperde-i bargah (hasbunallahve ni'mel vekil) kılındı inşallah teala zaman yemin iktiran Hümâyûnlarında kesbi şerefve şuur ve saye-i hılafetpenahi ruz efzunlarıyla asude-i esib carh kebud olduğumuzPadişah a'zam ve şehinşah muazzam halife-i bi hılaf şehriyârı adl ittisaf kaan iskenderzafer hakan feridun fer sultan MahmudMuhammedis sire hakan marzış şeym murtezuyeserire cealallah ömre veikbâle mezida ve mecide ve iclale medida hazretlerinin saye-i

s. 235

Atftevaye-i şâhânelerinde bar kiran deyûndan rehayab oldukdan sonra şuyuhcep endâzi çerh bukalemundan görülen evza' diğer güne mukabil mazhar eltafbihisab olmak mercu ve me'mul vebargâh cenabı müsebbibul esbabdan mütezarrı' ve mesuldür (ve ma zalike alallah biaziz)

Tevcîh-i Vezaret ve Eyalet-i Silistre Be Ramiz Efendi

AlemdarPaşa'yı sahib satvet nişande-i sadr vekâlet olduğundan naşi uhdesindenmünhal olan Silistre eyaletinin Rum eli katarı umûrine vakıf ve a 'yan kaza ve ashab kuvve-ive nüfuz neberd azmanın suret idare ve te'dib ve terbiyeleri keyfiyetine bir arif kar güzar zeviliktidar zatın uhdesine tevcîhi la bed ve lazım ve eyalet mezkûre ise AlemdarPaşa-yımüşârun ileyhın müehhiz kuvvet ve mahal musaddır satveti olduğuna mubni daima matmah nazarı olduğundan elan cari ve müstemir olan nizâmının adem inhılali ve suret merıyye üzreidare-i hali mühim olûb evvelu cehle tesviyesi müstelzim ve müsta'cil olduğuna ve eyalet-imezkûre kenam şir ve peleng ve pişe-i ashab cenk olmağla tevliye olunacak valiyibittu' verrıza a'yananın kabulü iktiza ve heyulayı mezkûrun suret husuli isenerd ferd Alemdaride pek müteşahhis ve cümleden ziyade müteneffis mümetahhis müdir müdbir ve kargüzarve kamil olan bir zata ihalesiyle culuh nema olacağı müsellim bulunduğuna mubniAlemdarPaşa-yı müşârun ileyhın müdbir akl ve müsteşarı ve her halde muharrem esrarı olanRamiz Efendi'yi münasib görmekle mâh-ı mezkûrun yirmi birinci günü rütbe-i vezaretleEfendi-i mûmâ ileyhın kadr ve liyakatı bir kat dahi i 'la birle esad ve Silistre eyaleti tevcîhiylebi'l-intihab veiltizâmAlemdarPaşamüşârun ileyhi makam kadimine esad ve ikad eyledi

Tevcîh-i Kapudân-ı Be Ramiz Paşave Nefy-i Seyyid Ali Paşa Burusa

Kapudan derya Seyyid Ali Paşanın balada güzariş pezir hame-i imla olduğuuüzre muhtelit erbabı şeka ser arbede ve ğavğa olduğu müslimve tarafdaran-ı mustafaviden ve cezayirden kelime nekbet ve bir eski eyet iduğive ciğer süz cihan olan vaka-i facia-i selim han cennetmekan anın azli muarazası

s. 236

Üzerine zuhûr eylediği ecelden azli vacib ve nasb olunacak zatın AlemdarPaşa müttefikatından vehemdahi vaktin müşar bilbenan a'yanından olması münasibgörüldüğünden başka AlemdarPaşa zatında merd neberd azma ise de ömri taşralarda bir hayice murur eylediğinden idare-i umûr devletden ğafil vehusûsan derdesttesviye olunacak mesâlihvenizâmat saire emadesinden racil olûbmüşârun ileyhRamiz Paşa ise mizac şehri ve dehri bilur kar güzarve vakıf etvar ruzgaralim ve fazıl merd müdbir kamil fatin ve zeki ve zayerçe-i haliden iştinbat ahkamatiyeyi ihata-i ilmi bedihi olduğundan minuy zamir olan culus maddesinitedbirde ve Sultan

Mustafa liva-yı saadet ihtivayı istikbâle geldikde hazırayağıyla gelmiş şekar bulunmağla ğaile sizce ahz ve Davud Paşasarâyında tevkîfledoğri ayak tozuyla Enderûn'a varılıb matlûb samimi olan culus cenab-ı Selimiyiyar ve ağyar korkusuz icrayı hûlasa-i re'y ve tezkir ve sultan mahlu' bi yarve ğamkesar تنها nişin zevayay rebu ' olduğundan ol babda tehlike-i azime derkârolduğundan bahisle bir saat maslahatı uzatmak ve su uyur düşman uyumaz misillincegafletle kulak üstüne yatmak bir vecihle tecviz olunmayub der akib ol suretletahsil matlab olunmasının lutf lüzumunu ifade ve takrir etmiş ise de müttefikanmaslahat hafiye ordu alayı sebebiyle halkın ayakda olması ve bir de padişahın kemalemin ve ferağla esbran meşi ve deruc ve sancağı şerifin istikbâline hurucundaahz u tevfik kılınmasını yaran ruscak münasib görmeyerek çend ruz zarfındamüteğallibenin def'leriyle tarafi saltanata ibrâz hıdmet ve ol soranla havatır havahları üzre izhâr temahhuz ve ubudiyet olundukca renk verileceğinden ve tarafdarMustafavi evveluce na mucihle ağfal ve tağlit edileceğinden bahisle sonracümlenin ittifakıyla huzur-uHümâyûn'da meşveret umumi akdi tasmim ve evvel meclisde hala ' Mustafavi ile culus Selimi maddesi tetim edilmek üzre umum era müttefikulmmza olmağla mucibince hareketde kıyam kıyamete kadar alemin üzerine dağ üstüne

s. 237

Dağ olan vaka-i facia renkpezir suret fezahat olduğundan ol babda RamizPaşa'nın re'yine adem tebıyyetine AlemdarPaşa kalben aşuri değildir ve vaka-i mezkûrevukuuna müttefikan Ruscağ'ın re'yi sehafetleri sebeb ve illet olduğundan naşitaraflarından nevan teneffür suretinde olûb Ramiz Paşa'nın re'yi rezini her halde mücerrebive kavlı ve feal ve rezaneti vücuhla müntehı olduğu ecelden yanından ayırmasını katan ve katbetu reva görmemekle receb-i şerifin ğurresi günü müşârun ileyhi Kapudan deryave feleke süvar ızz ve i 'tila ederek tesviye-i mesâlih-i saltanat-ı seniyyede kenduye şerikve hempa eyledi müşârun ileyh Ramiz Paşa'nın kitabcısı 'Ayıntâbî 'AynîEfendinin söylediği tarihtir (a) (Ramiz ılm ledeni Kapudan Paşadır) Kapudan sabık SeyyidAli Paşa dahi lağraz ma Silistre eyaletine münasib görülmüş ise de müşârun ileyh kabuldenisti'fa eylemekle Burusa'ya nefi ve iclâ olundu.

Tertib-i Asker-i Cedid be ism-i Sekban veTenzil-i Esami-i Yeniçeriyan Be Gümrük-i Emti'a

Taife-i beктаşiyenin mücedded asker tertibi menfuri olduğu vaka-i selimiyedezahir olmuşiken hayr havahan devlet indelerinde tertibinin lüzumi reside-i

derece-itahkik ve taife-i merkûmenin eşrayı şerare-i şurları havfiyla endahte-ipeyğule-i ta'vikolunub bu defa kuvvet kaviye-i ve zir zi mikdar tertib ve tahririne mucib ictisarolûbNizâm-ı Cedid unvanı tağyir ve ecnad merniyeye sekban ta 'bir ederek müceddedatahrir olunub meratib ecnas leşkeri ta'yin ve ruusayeluf ve me'ti tebyin ilekanun sabık üzre tanzim ve Üsküdar ve Levend çiftliği kışlalarında me'mur asayışve ta'lim eyledikden sonra esame-i düdman beктаşiyanda dad ve sitad icra ve akaratve cihat ve belki sair varidat gibi bey' ve şera olunarak kerden beytül mal müslimine abis bir hamel sekil ve hin iktizada bir işe yaramayacakları dahi vareste-i kaydityan delil olduğundan kuvvet kahire-i vezir setu tesmir ile cümlesini birden ref' ve ilğa karar dâde-i erbab şura olmuş ise de Padişah-ı merahim destgah bu kadaradamın birden kat' rızkını istikrah edûb rızalarıyla verenlerin nısfı hat ve tenzil

s. 238

ve nısfı gümrüklerden verilerek taklil olunmasına irâde-i yemin ade-i şehinşahi müteallikve bu suretle nısfı hazine mande olarak nısf ahiri gümrüklerden i 'ta buyuruldukdagümrük esamesini ziyade etdiğinden verdikleri ma'cele-i sabıklarına vefa edeceğimütehakkık olmağla yedinde bulunan memhur send mucibince nısfı ismine tashih ve isim ve şöhretiyedlerine verilecek berat alışanda tasrih olunmak üzre erae-i suret müsaadeve az vaktin içinde kimi istihsan ve kimi istihsan ederek yüz bin akçedenziyade kayırılacağını ocak kukurusları müşavere eylediklerinde kendulerine görebit pazarında olan delal hic beduş yahud sokak aralarında piyale ve hurde furuşolmakdan ğayrı maslahat kalmayacağı nümâyân ve cümlesine birden bais hadşeve halecân oldu.

İ'dam-ı Kahveci Oğlu Mustafa Çavuş

Kapudan-ı Derya Ramiz Paşa tersanede olan telef reside-i mertebe-i şerefolduğuna dağ yerdel esef olûb zevaid ta'yinatı kat' ve muhaddisat icaratı ref'lebeytü'l-mal müslimini sıyanet ve ötedenberu ve kalyuncı taifesinden me'luf fesad bir alayerazil ve evğad Ğalata etrafındaki otalarında fisk ve fücürî i 'tiyad edûb beynlerindealenen irtikab melanet Maazallah Teala mertebe-i ebahada bir batıl adet olduğundan men' ve refinde şiddetle muhâfaza-i namus şeriat ve nehi nekra ile icrayı vacibe-i diyaneteylediğinden başka yirmi beş bölüğün kahveci oğlu Mustafa Çavuş fil aslĞalata münavele-i ikdah şekâvetle mest ve medhuş olûb itlik vadilerinde tekve taz ve teazad eclafla eyadi-i teğallubi diraz ederek adet kabihaları üzre merakibve sekayına vaz' nişan ve seferlerinde ikişer pay alarak istihsal servet ve

samanvegiderek ba'zı iltizâmata etale-i ekdâm teaddi ve derebeğlerine kapu kethüdâlığı gibimashalata tesaddi ile kesb şöhret ve şan edûb aralıkda zorbayı teğalluble tersaneBaş ağalığını ihtilas ve zabt ve rabt için Ğalatanın esvak ve bazarını peymude-ihatavat i 'tisaf etmekde iken sene-i sabıkada bir aciz ve beyneva dört parelik kömür

s. 239

İştira murad eyledikde fehm furuş biar behr kıyyesi onar payedir dört parelik satılmazdeyû biçareye latmezen ezar olduğuna tesadüf ve fakire-i mezbûrenin inkisar kalbikahveci oğlunu mübtelayı ıstırab vetelehhüf etmekle bu suretde vaz'ı nahemvarmuğayir rızayı perverde kardır diyerek fakire-i mezbûreye kömürü i'ta ve bayiul fehammerd lime havale-i sille-i ezar etmekle meğer kömürcü cenabları serdengeçdi ağalarından olmağlabu muâmele-i na behencar taife-i merkûmenin ruyü ğayretlerine ğubar efşan ar ve şınar olduğundanserdengeçdi ağalarının reisi olan ağalar ağası serdengeçdi ağası namına birkaç Allah'ınbelasıyla ağa kapusuna azimet ve kahveci oğlu gibi bir nekbet serdengeçdi ağası olanbir zata latmezen hakaret olmak ne demekdir buna arz ariz düdman beктаşiyetahammül eder mi deyû Sekbanbaşı Mustafa Ağa'ya şikâyet eylediklerinde derhal vakitvuku ' vakada başında ne var idi deyû sual eyledikde bila destar şekiltebdilde meşğul dad u sitad eduğini ihbar eylediklerinde hamd hüda ile leb cünban ve başında ımame olidi müşkil olur idi deyû teslib fermay yaran olûbbaşında olan bunata olacak serdengeçdi kavuğuna işaretle cenabı Mevla sizeböyle bir kimya vermişken terk edersiz ve böyle layık olmayacak suretle gezersizbundan sonra biriniz böyle etmesun ve bila destar bir yere gitmesun hakkın inâyetiylesaye-i ocakda cümlesi güzel olur ve ocağımız tarafına gec negah eden belasını bulurdiyerek selamla deyû defî meclise işaret ve suret vakayı ma'ruz dergâh-ıdevlet eyledikde muktezayı vakit hal azlini iktiza ve yerine ahirini ta 'yin ileref ' ğavğa olundukda kahveci oğlu muhteriz ve tabiat maslahatı müşemmiz olmağlaĞalata'dan tı besat ikâmetve uhde-i iltizâmında olan ardında bast kaliçe-i uzletetmiş olûb bu vecihle haliul azar vaktini emrar etmekde iken ifal şeniasıhavatır ulil emre hatur ba husûs Tayyar Paşa'ya hemkadem bizim fesad olduğuverayı perde-i hifadan erae-i ruy zuhûr etmekle Kapudan Paşa tarafından ihzarve yüz kadar sekban ile mücemmi' eşrar olan kahvesi pişegahına tesyar olunub

s. 240

Yeniçeri yokmu deyû feryad ve ref' saraha-i istimdad ederek kerden dâde-i teyğ celadolûb üç gün cesedi efkende-i hak hevan ve dağzen kulub ekran olduğuhengamda merakib ve sefayende olan nişanlara havale-i dest kala ' ve bu suretle bir zulm-iazimi def ' irâde olunmağla her ne kadar nişan nişande-i eyadi şekâvet olunmuş var isetezine mukaddem mübaşirler ta'yin ve yedlerinden erbabi ticaretle sefayin sağar ve kibardairtikab meşak mûlahat eden biçareler tahlis olunmağla müşârun ileyh Ramiz Paşa'yıvel eşan kapudanıyı icra veâlemden taraf-ı zill ilahiye isticlab hayr duaeyledi cezallah hayrulceza'

Hücum-i Yeniçeriyan ve Ahrâk-ıBâb-ı Âli der Şeb-i Kadr

İstanbul ve etrafında meşğul ahz ve i 'ta bir alay bahadır ve tevana deliran mu'rike era ve merdanmülhime pira kimi sebze furuş ve bakkal ve kimi kayıkcı ve hammal olarak saye-i devletdekesb refah ve huzur ve hın iktizada işe yaramayacakları ma 'lum evliyayı umûrolmağla sekbanan havd kalyuncı yazılmağla sanat harbi ta'lim ve andan sonra istedikleri gibidâd ve sitâd ile tenim eylemeleri karar bulduğundan naşi buş hammal ve sair pişekaransanayi ' ve i 'mal olmayûb ocakların birine yazıldıktan sonra bulunduğu kara iştiğalve yazılmadığı suretde bu beldede ticaret emri mahal olduğunu i 'lam ve tersaneemrasından İnce Mehmed Beğ'e siperde-i ihtimâm oldukda tanzim olunacağı eşaatve taife-i merkûmeye badi-i nefret olmağın bu suretle kıl u kal ateş fitneyimüsteid iştiâl etmekde olûbvezir nahu tesmir ve yaran ğaflet masır ise taife-imerkûmeyi bu kadar ilemağlub ve zor bazuyu iktidarları meslub oldu zeamiylaricâl-i devletden tarafdarı olanlar ile celb ve kesbe iştiğal ve her gece yürirdemeşail zevk ve şevkı işal edûb delbiran semn sima elinde avd ve çenk mecalisayş ve aşretlerin sir ahenk ederek meşğul hay ve huy ve avrede-i ağıuş arzueyledikleri beyit kerde-i hanvade-i zarafet civarı zehre talat ve hur kıyafetle hempehluve etraf ve a 'vanı ve kendu meşam alay muy sünbül bu olarak pabeste-i dam şuhut

s. 241

ve ğatude-i havabğalfet olûb maiyyetinde olan a'yananı vilayetlerine me'zun insırâfve tekabül avne ile kendulerini izaf eylediklerinden bihaber vakitleri kezir etmekde iken sekban ocağında ruusayıl vefi başlarında ve bellerinde fermayış şal ile arasteve esbabı zerduz matla ve esliha-i semyin mecla ile piraste sir sevk ve pazar

veruusayme't ve sair efrad neferat mütneim na'm iltifatla etraf ve muhillatda keş't
vegüzar etdikceyeniçeri taifesi dağ'dâr buğz ve hased ve ba husûs resmen ramazan-ı
şerifdeiftara da'vet ve tertib-i alay ile Bâb-ı Âli'ye azimetlerinde erae-i suret
ziynetedikleri bir muktezay-ı tabayi ' derine adavet ve kineleri müşt'ed olmakda
olûbdarul neduh güyan zeban alay hezeyan olûb hatırlarına hatur ve hayalhane-i
beladateşyanelerine zuhûr eden hevacese eksay kesay evhamla suret zemmlarinca
ilbaslibas deruğla kıyafet vererek kimi cümleden erkân-ı devleti esvab kadime-i
kanuniyedensoyacaklar ve başlarına şu bare giydirmekle nizâm heyetine koyacaklar
ve kimiocakları kaldıracakları ve ister istemez herkesin ellerinde olannanparelerini
aldıracaklar vadilerinde neş'r eracif ve nemek bahren malkle ni'me Devlet-iAliyyeyi
tahfif etmelerinden heyulay-ı fesad kabul suret isti'dad etmekte iken'asâkir-i
muallemenin ve mukabele bil misil iktizasıyla vücut ta'limin beyanı iltizâm kerde-i
kalemve lisanı olan diyar şimaliye ricâlinden abidallah kuşmani dur Mustafavide
serenteuddad mehasin ta 'limi iltizâmve bir alay har la yefheme teklif ma la yetak
ifham etmekdeiken ihyayı merâsım ta'lim harb ve bigar eksay meram vezir zevil
iktidarolduğunu i'lana vesile-i ictisar olmağla eyyâm-ı mübareke-i ramazanda
kürsilere saudve alenen ad mehasin ta'lim cenud edûb emri ma'ruf suretde sekban
ocağınayazılmağla ağra ve nehyi münker vadisinde sarf inzar nizâm olanları tazlile
ictiraedûb bu takrifle yeniçeri ocağına zebandırız dahl ve teşni ' ve bu emr vacibi
inkartaife-i merkûmezu'aminca mûcib efkâr olmağla bir gün cami'-i Fatih'de
dehnkeşay

s. 242

Takri' olunca yedinci cemaat oda başısı ağanın uruk hamiyet cahilanesi
nebzan ve kürsiden inzali için destezen tarafı daman oldukda kürsi pirayŞeyh
Cenabları ulemâ yokmı diyerek suhtelerden istiane ve istinsar ve odabaşı
dahiyeniçeri yokmı deyû fitne cüyan beктаşiyeye ref' akira-i istimdad ve istizhâr
etmekleateş fesada telehhûf menfehazeni remanla iştiğal tekarrub etmiş iken ba 'zı
ashab ıslahraşha paş ab asla hile niran ğavğayı etfa ve zir ha kester müdafaada ihfa
eylemişlerİdi bu abdi melhuf evvel gün cami' fatihde maksure nişin akuf ikenricâl-i
devlet ve havas hudme-i bab sadaretden birkaç zatı şerif nezdi fakiraneyiteşrif edûb
idare-i secce-i kelâmve tilavet ahval eyyam esnasında kuşmanınınva 'zı sadedi
dermiyan ve bir fitne intacına mukaddeme olacağı ihtimal ağleb olduğubeyan olunub
defi lazime-i zimmet evliyayı umûrve mündfa ' olduğu suretde zararibeyne'z-

zuhûrdur deyûr cefe-i seriye eşkıya peycide zeban ima olundukda vesveseye tabi‘ olmuşsunuzbir şey diyemezler ve lafz müstekihle bir felan yiyemezler deyû yeniçeri zümresinin pi siperekdâm tağallub olduklarını telmih ve kendu kuvvet-i kahirelerine iğirarlarını tasriheyledikde ezm şefe-i istiğrab ve bizim sebabe-i iti ‘cabla bu vazı ğafilanelerini belahetlerinemucib istidlal ve bu ser rüşte-i makal raunet me’l ratime-i benan şe’met ve melal oldurakamtıraz hame-i ıbrat olan halat ve ba ‘zı imaratdan tabiat gün fesad şuriş ve fitneye isti’dad verub yeniçeriler suziş hased ile ateşlere yanub ramazan-ışerifin yirmi yedinci salı gecesi dokuzuncu bölük kışlasında birkaç ortaaşçıları ihtişad ve zeamlarınca dudman beктаşiyenin ruhsar arlarına arizolan leke ayb ve şenari def’ için kara endâz fesad ve hemcinsleri olan bir alayevbaş ve evğad meyân bend i ‘tizad olûb saat yedi sularında kışlalardanhareket ve Ağa kapısı pişegahında enare-i meşale-i cemiiyyetle otuz bir bölük odabaşılığında az vakitde yeniçeri ağalığıyla vaye dar iftihar ve ateş tizeru gibişa’le firuz iştihar olan Mustafa Ağa’ya kar bend azimet oldukları kar mekruhla

s. 243

Teklif maiyet ve tarafından müşahese suret muhâlefet eylediklerinde biçare teyğ ğadrile pare pare olunub andan Paşa kapısı tarafında tevciye vech-işekâvetve birkaçyerden ilka niran ğarabet edûb nefh münfeha-i tuğyan ile ulu efşan olan hariksuzan haber pej dehanla iltihaf lehaf vasl bağyane meşğul vezir ğaflet şumulüğücele hayretzede-i ilmi meşmul oldukda destezen selah vecuyinde-i halas ve necaholûb mukabeleye adm imkan zahir ve nümayan olmağla Paşa kapısı hareminde olanmahzene civarisini idhal ve kendusi dahi ğulemâniyla duhûle isti ‘cal edûb içerdanmübaşeret cenk ve i ‘maltabanca ve tüfenk etmekle takrib edenleri tebıd ve dane-i tüfenkletefrik ve teşdid etmekde olûb peyderpey güruh mekruhe iltihak ve teksir süvadcemiiyyet eden erbabı şekâvetPaşa kapusunun etrafını ihata ve harikin sairesirayetden eyadi-i tecâvüzini imata ile bütün cibrani hıfz ve himayet güya surethakaniyetden iltizâm kerde-i seriye-i şekâvetolûb hatta civar Bâb-ı Âli’de olan ashabdare nakl eşyadan muhâlefet bu harik ahire sirayet etmez da’vasıyla tahliye-i büyütemümanaat vakıan adem sirayetde vuku’bulan ihtimâmve ğayret mukaddema tahur edenhariklerde olan kabahat ve ihmallerine ibrâz kabale-i sıyanet edûbPaşa kapusındançikanlara etale-i dest azar ve yeniçeri ocağına serkat yakışmaz diye rek elleridendiği kadar yağma ve talana tesaddi ile vakitlerini emrar ve inficar sabaha havale-idide-i intizar edûb kaide-i belde üzre pasban böyle harik azimi i ‘lan

eylemediklerindenherkes evlerinden çıkub persan ve küşelerde turan yeniçeriyan bu yangın bildiğinizyangın değildir diyerek suret vakıayı i ‘lan eylediklerinde halk tarafındanatılan tüfenklerin sadası dehşetiyle hayran ve ehli arz hanelerine girubmülaha-i encamla berk hazain dide gibi lerzan olübve düdman beктаşiyeyetaalluk ile ehl-i islamdan bulunmak şerefini tevaffuk zeamında olan erazil ve eclafve ba husûs behayim münşan esnaf ianet erbab şekayi vacibe-i zimmet ve imdadashab ğavayeti haşa feriza-i uhde-i diyanet bilerek elde tüfenk ve belde tabanca s. 244

ve sair alat cenk mecma‘ eşrare iltihaka müsaraat ve birbirlerine mezahime nemaymüsabakat olarak heyulay cemiiyyet suret pezir kesret Sultan Bayezid hulisindendivar Sarây-ı Hümâyûn’a varınca nemune nemay arsa-i kıyamet oldu

İ‘dam RefikEfendiveTahsin Efendive Hasköy A‘yanı Mustafa Ağa

Vezir ğafil bu suretleri mülahazadan zahil olduğundan müstashabi olan sekbanve sair insar ve a‘vandan Paşa kapusını tahliye ve ğulemâve rahalden münfade olanların büyuthaliyesine cebren iskanla yanından tebıd ve tahliye etmekle kendusi bi yar ve yar ve tenhanişin piğule-i ğaflet veunesi halet vahşet engiz vaka-i na gehanide giriftâr teblerze-i dehşet olüb keyfiyet vakaya ve mikdar erbabı fitneye adem vukuf imdada mani ‘olarak herkes olduklarıperde sed yab ihtiyatla semande-i verayı divar sükunve vukuf edüb encamkare intizar ve tascih hayat ve memat ve zire havale-i perde-iistihar ile nefslerini muhâfazaya berzede daman iştiğal ve tehyiesaz alat harbve kıtal iken münasebetle yeniçeri ortaları taraflarından her birine adamlar irsâlve bizimmaslahatımız ocağımıza düşman can ve belki cüyay zeval düdman beктаşiyen olanve zir olduğundan anın işi tamam ve rehr ve teneknay adem olduğunu beyan ile ibrâzsuret ihtiyal edüb sizler bizim başımız beraber yoldaşımız ve tarik beктаşiyedehepma ve arkadaşımız siz diyerek kışlalarına da ‘vet ve anlar dahi zaruri erae-i vech-i icabetedüb oldukca müsteid fesad olanları karakollukculara terfikle alave-i a ‘ba-icemiiyyet vemuhâlefet edenlere rehnemay müsellik selamet ve kala kapularını açdırubvilayetlerine gitmeğe delalet eylediler ba ‘zı orta aşçılarından biraz neferat ile ba ‘zı evğadref ‘ livayı ihtişad veReisül küttab Ğalib Efendi’nin konağı tarafına neşr rayatfesad etdikleri mûmâ ileyh tahdiş veveray ketmandan bil vasita sebep vürûdlarınıteftiş eyledikde müstashabi olan sekbanları istifsar ve ğaraz ahirleri olmadığınıihbar eylediklerinde altmış kadar sekban nevale hane-i ekramlarında mühimman eduğiniikade ve kendulerine şimdilik zararları olmayacağını istifade ile

der vazе-i irâdeleri

s. 245

Küşade olundukda sekbanlar dahi da'vetlerine lebbeyk zen icabet ve bil maiyye kademe cünbanazimet ve hareket ve üsteleri ashab beyne safakizde olunuz deyû sed bab haşyetve teslit yab münit eylediler defterdâr şıkkı sani veumûr cihadiye nezareti namı piraye-i menşurşani olan BehicEfendi encamkari tefattun ve mukaddemat zuhûrve vakanın netice pezir vehametolduğunu olacağını teyakkun edûb tağyir zi ve heyet mütenekkiren ferad ve ğaybet etmişolduğundan tecsisisne her ne kadar dikkat ve cüst u cüsında bezl ma hasl kudretetmişler ise de pi siper rah kartal olduğunu idrakla herzer ve tiye harman oldularve bir ğuruh kavm meşum defterdârMehmed Tahsin Efendi'nin hanesine doğru hatuhepeyma kudum vemûmâ ileyh sual ederek itale-i ekdâm iftihat ve hücum eylediklerinde tebdileno dahi firar etmiş olduğundan etraf beyti cüstücu ve eşyayı mevcudesinedestdiraz yağma olmayarak her tarafa tek ve pu eylediler ise de bule müdeflerinden ferağatvevezir kethüdâsı MustafaRefikEfendi tarafına tevciye vech-i hareket eylediklerinde mûmâ ileyh dahi Ğalib Efendi gibi sekbanları teslimle rehr ve vadi-i teslimiyet ve bu takrible asude nişin rahat bar emniyet olmak fikrinde iken MehmedTahsin Efendilehse nemay zuhûrve biruz istinasıyla def'ı vahşet şürur eyledikdesekbanların tesliminde bizim için halas emri mahal ve mukabele suretindenecat ihtimaldir diyerek aĝfal ve misafir bulunan Hasköy a 'yanı dahitasdikle sevk cânib mukabele ve cedal etmekle destezen alat taradunuz evvelve mevcut olan sair şer zimme-i itba ' ve a'vanıyla mübaşir harb ve kıtal olûbtarafeynden bir az adam ma 'ruz muarrez adem oldukda hamelat harbiye ez diyadve taife-i bağıyeye bir alay evğad iltihakıyla bazuy cemiiyyetleri iştidad buldukdadane-i tüfenkle taziyika adem kanaat ve top kapusından ihtilas eyledikleritopun sevkından erae-i suret şiddet edûb ancak taife-i mezbûre isti 'maledevat-ı harbiyede kemal maharetlerinden naşi kimi kelle vazını takdim ve kimi barutlamahluta edracını tasmin ederek eray saibeleri mütelaşi olûb her ne hal ise

s. 246

Güya suretyab temlie ve kapuya toĝru ve ateş endâz tahlebe olduklarında içerudabulunan sekban taşrada suret bulan cemiiyyetden tersan olmalarıyla saadekdâmlarına iras futur ve birer birer seriyyeyi eşkıyaya iltihaka mecbur olmağla MehmedTahsin Efendi'nin pay sebatı tezelzül varid kapudan firari zeria-i necat tahil ederekhuruc ve itbainın birinin hanesine vuluc eylediğini bittabi' ad ve ashab cahve

devlet ve düşman dirine mülk ve millet ihbar ile icrayı lazime-i melanet eyledikdebiçare yedlerine giriftârve ağa kapusuna isal için müsellim dest eşrar oldukdaesnay-ı rahda cerayim na kerdesi şemrede-i enamil ruzkar ve kazayı ibtilası sillehavar takri‘ ve ezar olarak keşan bir keşan Kapudan İbrahim Paşa cami‘ine dek isalve kapuya geturmeğe tahammülleri kalmayub küşte-i teyğ ğadr ve nekal eylediklerinden sonraayağına resen bend tahkir ve ağa kapusu pişegahında ağa-yı maktulün yanında hak mezelleteta ‘fir eylediler etraf hanesinde olan daire ictima ‘ teksir ashab ğavayetle suretyabitsa ‘ olduğunu müşahede MustafaRefikEfendi’ye dahi ye’s aver mukabeleve mücadele olmağla zaruri daman rızayı müsellim eyadi kaza ve konağın binek taşınanzul ile feth bab raha ve yeniçeri kukuruslarından bir kaçını ihzar ile damanarz mevhum ocağa ilticâ sadedinde iken zümre-i tağat muhaceme nemay iktihamve havale-i seyf adavetle katl ve i ‘dam ve Hasköy a‘yanı merkûmMustafa Ağa’yıpadaş merak hınam eyledikten sonra derun vebîrûnsarâya etale-i dest yağmave ğaza malımızdır diyerek istihlal ma haramallah resm cehaleti icra eylediler.

Da‘vet ve Cem‘-ı Ulemâ ez-Taraf-ı Eşkiyâve Vurûd-i Ramiz Paşave Kazı Paşa Be Asker-iSekban ba Emr ulrâde-i Padişah-ı Cihan bi-Muhâfaza-i Sarây-i Hümayûnve Nasb-ıKâimekâm Memiş Efendi

Kapudan derya Ramiz Abdullah Paşa vakıf zuhûr fitne ve ğavğa oldukda ahali-itersaneyi muhalata-i eşkiyadan muhâfazave Ğalata ve Üsküdarve ğayrıden güruh mekruhlailtihak bais tezayüd kuvvetleri olacağını mülahaza ile defiçün iktizasına göre

s. 247

Adamlar ta ‘yin ve Levend çiftliğinden asâkir muallemeyi Tophane sahasına tenzil ileol havaliyi gereği gibi tahsin eyledikten sonra kendusi feleke suvar ekdâmve kala kapularından duhûlve huruci mena mecidafezen dikkat ve imham olduğundanma‘da bağçe kapusundan yalı köşki tarikini sed ve top kapusunda olan toplaravusûlde ruy irâdelerine havale-i dest red edûb Üsküdar‘da ikâmetveasâkir-İmualleme seraskerliği ile kesb şöret eden Kazi Abdurrahman Paşamuhâfaza-i etrafÜsküdar için asâkir-i mevcudeyi cemi‘le mukaddem fesada dide keşay temaşa oldu.Bu tarafda ocaklu ağa kapusuna ictima‘ ve niran fitneye sependiriz iltima‘ edûbserat kavm ulemâyı içimize idhal ateş endâz olduğumuz fesada badi-i tezayidişteal olur diyerek sudur ulemâ edamallah telaya başka başka adamlar irsâlve

ta'yin ve cebren ve kerhen ihzarlarını telakkin etmeleriyle her birerlerinin saha-i hanelerinebelayı nagehani gibi nazil ve halka-i cemiiyyetlerine havah na havah teklif nemay duhûlolarak ağa kapusuna da 'vet ve bil faal Rumeli Kazıaskeri İmam sabıkDerviş Efendive bâ paye-i Rum eli sabık sadr-ı Anadolu Melacakzade AtaullahEfendive bil faal sadr-ı Anadolu İmam Şehriyâri AhmedEfendi zaruri irtikab külfeteicabet edûb Anadolu payesiyle dest piray mefahar bil faal kazı-i İstanbulKöstendilli Tahir Efendi sünnet-i enbiyaya iktifa ve hanelerinin karşusunda bir sağireve ihtifa etmiş olmalarıyla seriye-i ehli tuğyan ser ve balay sarâyı puyan olûbmüşârun ileyhın fekadanı uruk melanetlerinin badi-i nebzanı olmağla itbaından her birinehavale-i dest şekâvetveefendinizi ocaklu ister kelek olduğı yeri gösterendeyû erae-i ruy şiddet ve tezkiye naibi olan AhmedEfendi derd mendini ilkayturab mezellet ve kerden mazlumanesine etale-i dest ğavayet eylediğı esnada bir keştininabkar ondört onbeş yaşında mahdum mülk nihadına destediraz ızrarolduğunu gören bir ehl-i insaf Efendinin olduğı mahalli ifade ve erae ile mahdumitahlis ve tezkiye naibi dahi zir sekin kahr ve kinelerinden rehayab ve taklisle

s. 248

Merkûm bab-ı beyt ma'hude hücum eylediğini müşârun ileyh ruuyyet ve zaruriduhûllerine feth-i bab ruhsat eylediklerinden hılaf mütemenna zemin bus temenna olûbocaklunun selamını ifade ve ricayı teşrifle bir barkir amade edûb bağı kirita'zimle erkab ve etrafını ihata ile ağa kapusuna toğru sevk mutiyye-i şitabeylediler ağa kapusunda cem' olan ecille-i sudur ocaklu ile tarh ibhasdevren dur ederek hülasa-i kelâm bu vecihle suret nemay meram oldu ki hanemanbektaşıyenin hedem esasına niyet ve beşyüz seneden beru ittifak eray erbab halve akid ile karar kir nizâm olmuş ocağımızın ezalesine kasd ve azimet edenvezir vüzera neduzi pehnay zemin hestiden ref' sekilet vücûd eylemesiçun ahali-iocak ref' livayı ittihad vevefak edûb ağamız olacak yâdkâr bu ittifaka ademmuvafakatla ısrar ve bu takrib kul yedinde küşte-i teyğ damar olmağla ocağ-ı amireyebir ağa ta'yin buyurulmak niyazımızı hakipay saltanata arz ve inha ve belki bir vezirnasbiyle dahi def' dağdağai kıl u kal buyurulması istidası için Efendilerimizdenbiri Sarây-ı Hümâyûn'a kadem cünban hareket ve tarafı şehinşahiden esaf meramlarımızhusûsunda vealet buyursunlar deyû teklif sefaret ve şekl mücessem ile ferinenazaren Kazıasker Derviş Efendi'ye işaret eylediklerinde cümle tarafındanmuktezayı vakit istisvaba ilcây zaruret vemerkûm dahi asayı sest bünyadına teklif anif hareket edûb odanın ortasında

tevakkuf ve eram ve işte gideyûrumculus dahi istermisiniz deyû feth zeban isti'lam eyledikde (zikr teni etta'nve kenet nasiyen) mefadi üzre az kaldı ki bir fesad na me'mul zuhûrve had ve senebadi ola heman Tahir Efendi buna demekdir deyû makraz red ile kat' lisanercufe feşan ve ocağı amirenin ahalsi zevr bamidirler ki bu mekûle emr mekruhava ba husûs Şevketlu Efendimiz gibi bir Padişah nevcah hilafetpenahın maazallah Tealahalini taleb ve ibtiğa etsunlar deyû cerbeze-i sahn perdazi ile sed dehan hezeyanedûb bir ağa hak pây-ıHümâyûndan rica ve ocaklu hakkında ibkayı nazar inâyetlerini

s. 249

istida eyledikleri zat şevkespemanın cülusunı sual ve hala' hılastaltanatlarını avrede-i zeban mekal etmek isti 'cab efzay akıl ve hunde fermay hebenkave bakaldır deyû temcik ve meclisde bulunan dahi zaruri kakhaha-i istihza ilemüşârun ileyh tasdik etmekle Sarây-ı Hümâyûn'da dahi bir hata etmesinden ihtirazenTahir Efendi'nin irtikab külfet sefaret eylemeleri ricasına ağaz eylediklerinde tevsensüvar azimet ve darul aman melhufan olan sarâyı sultanı tarafına erhayinan hareket eylediler bir taraftan teksir erbabı bağı ve fesad vezire bais inkıta'ümid imdad olduğundan civarisini muzik muhataradan tahlis ve biçarelerinferiyad ve ğaryularından nefsinin halas ve teflis fie-i bektâşiyeye ilticâyı ilcâve civarisini me'men mahalle isal ve kenduyi yoldaşları olan kırk iki bölükzabitlarına teslimi mucib olacağını piçide-i zeban makal ederek ağfallerini iktizaetmekle bir bir civarisini ihrac ve tarik emin ve selamete isal ve inhaceyledikten sonra rıza ile kalade bend kerden teslimiyet ve müsellim eyadi-i ashabadavet olmak muğayir meşreb ğayret ve muhalif müsellik besalet olmağla destezenalat harb ve kıtal ve sed bab teslimiyetle vakit asırdan mübaşir husumet ve cidaloldukda fie-i bektâşiyeden bir takım külban mahzene toğru iltihaba şitabanolûb bir güruhi etrafı hasar ve bir fırka üzerine saude vaz' nerdebanicnisar ile kala' ve tahribine i 'mal muadil melanete ibtidâr eylediklerinde hücumlarıtakatgüzarve himad iktihamları müstevcibul ihtiraz olmağla (ennaru velal ar)kaidesine i 'tibar ve mevcut olan barute ilkayı nar eyledikde bir kaçyüz neferizaruri bi pak pesmande-i zir helak eylemekle mahzen merkûm böyle evkat muzayikaiçun i 'dad vemahsûsan kavi der kavi bünyad olunmuş olduğu zeamlarınca mezum olûb takat bakiye mülahazasıyla takarrub mahal ve ahir lağm olmak vesvesesitakvıyetbahşay vehm ve hayal olmağla (uzakdan merhaba ey eyu kardaş) durdanemade-i cenk ve pür haş olarak bir takımı etraf mahzende

beyhude g zaratın v r d bir sınıfı

s. 250

Derun beldede tehpic fitne iun herze taz olan rusay avaya piru olmakdaiken taraf-ı saltanattan vezirin hayat ve mematı na ma ‘lum ve fetk u retk um rdayerine birinin kıyamı beynel luzum olmala avuşbaşı olan Erinbud Memiş Efendi’ninkamet bi endamı ziyneyab hılat taviluz zeyl k imek mi ol b Üsküdar’dam tekaiden peyule nişin inziva Salih Paşave erhacı Ali PaşaSar y-ı H m y n’ada‘vet ve ikisi dahi cebhe fersay icabet ol b taife-i baiye perde b r nizhar hetk namus itaat ve keşf kana ‘ tuyan v eşek vet eylediklerinden ayret saltanatiktizayı dur paş saltanat etmekle kapudan derya Ramiz Paşa topcı neferative Levend iftliinde olan c nunberd azma ve Kaz  Abdurrahman Paşa Üsküdar’damevcud cenud nevred eşna ile Sar y-ı H m y n’a duh le me’mur ve der akibemr-i h m y na akşalen kabil asırda zevr kavsa ra ‘bur ol b ecnad veai’tiyadi ebvab-ısar ya ta ‘yin ve iktizasına göre etrafa taksimle daire-iH m y n tahsin olundukdan sonra bir mukabele ve güruh muhalifine erae-i ruymukatele olunduu badi iştidad madde-i Şikak ve sedbab medara olunduundan lehibniran adavetleri d bala ol b aftade-i ayabete elceb adem olunca meydanşek vetde sabitkadem olmak üzre ittifak ve din ve devlet yolunda terk k nhe puşaba adetleri deil iken ocak uurunda fedayı can ve ser etmee terfi ‘ rayatahd u misak ed b ilm ifraz cemiiyyet veSar y-ıH m y n üzerine h cumarayetkeşan Őek vet oldukda as kir mualleme ejder ateş feşan asa Şerare paşve merdemane ayretle cünbüş cenk ve perhaş oldukca her hamlede yenierilerden katıvaf r Őaki na pak bedrika kari tüfenkle reh peymay vadi-i helak olduundan ol huliecsad merde-i beктаşiye ile mali ol b esvak ve pazar kınare-i kasabdan nemudarol b tarak eyab ve zehab mesdud ve bu takrible Sar y-ı H m y n’da zeh yirin v c dimefkud olduundan tedarik zad ve bir mikdar iftariyei‘dadiun as kir muallemeaası Süleyman Aa birkaç ser bazan perhaş eşna ile Sar y-ı H m y n’dan tahrik

s. 251

Ekd m hurucla hareket ve divan yolundan dikili taşa dek kadime c nbansatvet ol b raset geldikleri zümre-i muhalifine erae-i silah ateşbar ve hevlve hücum savlet bar ile heyet ictimaiyelerini tarmar eylediinden alamet Őek vetolan nişanları buldukları dekanlardan perakende-i dest hakaret ve darun nedve-ierbab avayet olan kahvehanelerin camilerini senek zede-i fellahan mezellet ve semidve

çurek mekûlesine destdiraz istila ve bu takrible vezirin hayat ve mematı tecessüsiyle rayetpîc avd ve eyyab olûb evvel gün ahşame dek cenk ve pirhaş yeniçeri zümresine baistefrika ve telaş olmağla cemiiyyetleri perişan ve bünyan ihtişadları ve yeran olmağlayüz tutduğundanşefre-i şekâveti fesane-i tecellüdde sertiz ve hançer ğayret cahiliyyeyisem helahlil ğavayetle zehr amiz edûb taraflarından taraf taraf delaller nida vehâşâimdada gelmeyenlerin avrati boş kendi kâfirdir diyerek encümen fesadlarına lahukaağralarından ma ‘da asâkir mualleme tarafından ihtimal şebhun şerzeme-i bağıyeye badi-ihalecan derun olduğundan birbir kara kullukcular ibas ve han gülhan ve dekan ve kayıkhaneye yağhanelerden bir alay bakkal ve hammal meslubetul i ‘tibari da ‘vetle ağa kapısı ve kışlalardacemiiyyet-i azime ihdas ile evvel gece oldukları yerlerde beytutet ve ahali-i İstanbuliyirmişer ve otuzar adam ile mahalleleri hıfz ve haraset eylediler.

Ğulu-yi Eşkiya Be Saray-ı Hümâyûnve Da‘vet-i Ulemâ Be Ağa Kapısı ve İhrak-ı Cebhane

Çahaşanba günü (kabl in yağtedil ğarab) selahpuş mukabele ve harab ve olduklarıyerlerden uruc sultan adl ayin üzerine ref’ livayı huruc edûb fevc fevc Süleymaniyeetrafına iftiham ve ağaları olan Mehmed Ağa’yı önlerine katub Sultan Ahmedve Ayasofyataraflarına doğru tahrik ekdâmekdâm eylediklerindebir mucib de’b na ma’kul ahali-iİstanbul Maazallah Teala i ‘layı kelimetullah için ğazaya gider gibi mücemmi‘ eşrara muhacemenümay duhûl olarak ehli bağı ve şer nemude nemay mahşer oldukda asâkir-i mualleme ilemukabeleye fesane zede-i şefre-i kıtal ve yeni başdan ateş fitne lehib efruz iştiâl olûbSarây-ı Hümâyûn’a doğru etale-i ekdâm şevm veasâkir-i cedide dahi mukabele

s. 252

Kasdiyle izhâr hamle ve hücum etmeleriyle tarafeynden niran cenk ve setiz emare ve ğabar havme-iharb hevl engiz esare olunmağla fie-i bağıyeden bihad şamar ve eşrar bed tebar keşte-i seyfdemar veasâkiri muallemeden bir takım merd çiğerdar üftade-i hak havnul med meydan karzaroldukdan sonra asâkir-i mualleme cebhaneye tehassun ve ateş feşani ğayretleri hanemansuzcemiiyyetleri olacağına zümre-i tağat teyakkun etmeleriyle adetleri üzere ateş endâz ahrakve Cebhane ile etrafında olan dekanlar mehat lehib ihtirak oldukda zaruri asâkir-i mualleme huruc veibrâz celadet merdane ederek Sarây-ı Hümâyûn’a veluc eyleyub harikduzah misal gitdikce kavlı kavlı şerer efşan iştiâl olarak bir taraftan ateş harbsetiz ve bir taraftan böyle harik

hevl engiz Maazallah Teala nemune nemay ruz restahizolûb güruh erbab şeka dahi bir taraftan emval müslimine etale-i pençe-i yağma ve aralık aralıkhetk namusa ictira eylediklerinden olhavâlîde bulunan ehli-İslam suhte-i ateş mehanve elam ve niceleri dahi isabet dane-i tüfenk ile mütevvice darus selam olûb me'mur itfaolan beğat serd heva destzen alat olmadıklarından ma'da belki iştıaline imdad ve evvelsemsaran bazar fitneye sermaye-i fesad olduğundan hud be hud suretyab nar nemrudolûb bir kavli divan yoli etrafiyla Süleyman Paşa hanına kadar suzan ve bir tarafı defterhaneve Sultan Ahmedcami'î veralarında olan mahallata doğru büyü ve dekakin ve menazil ıbad-imüslimin ve ertesi gün sabaha dek kavlı kavlı pi seperd ğadğâ resanolduğundan hanelerinde ser biceb ızlet ve muztarib nişin peyğüle-i hayret olan ahalive ehli arz sebabe kezay teessüf ve ba husûsulemâyı i 'lam suhte-i niran telehhüf ikenbil-cümle sudur ağa kapusına da'vetle mecburen icabet zaruriyetleriyle havah na havah tahrikinan külfet hareket ve mübtelayı muzik cemiiyyet olduklarından sureten mültefit ve hakikatdeMahbus resen lahaza-i nezaret oldılar

Endahten-i Top Be Donanma-yı Hümâyûnve Emân Hasten-i Eşkiyay-ı Şekâvet nümün

Sarây-ı Hümâyûn'u ihâta ile muhâsara ve emare-i neberdgâh mücadele ve müşacere olanbeğat yeniçeriyân eya sufiyye menareleriyle ba'zı ema ken mürtefeadan derun Sarây-ı Hümâyûn'a

s. 253

Dane efşan tuğyan oldukları ashab şekaya havale-i dest red ve birbir hücumlarında taşraçıkub bir nice eşkiyayı eftade-i hak helak ederektarik iktihamların sed eden cenudğayret nemude iras hayret ve merd meydan cenk ve hemhavi bir ve pelenk şeci'u'l-vüzeraeşceu'l-vükelâ Kapudan-ı Derya Ramiz Paşa tahriz veekdâmve ağrası takviyet kulubbesalet veSarây-ı Hümâyûn'da olan eşci ve halevacı ile sair bostaniyan ve belkiEnderûn-uHümâyûn'da na'm perver saltanat olan ağayan bi izan ocak hakkındagayret maraz cezam gibi uruk a 'sablarna sirayet etmiş bir illet olduğundanveli ni'metleri olan veli ni 'met alim yolunda can feda vemuhâfaza-i vücûd-uHümâyûnlarıçun i 'mal edevat harb ve heyca eden ecnad nured eşnaya evza ' nadirberaber hasımane ile iras hudşe ve halecân ve biçareleri تنها buldukları yerdeeraka-i sem saa-i şhadetle bican etdikleri fütur urbazuy celadet ve yinefazlayı dehr ve eşcauş şcecan asırdan müşârun ileyh Ramiz Paşa'nın mesubatgazayı beyan

ile defatu havale-i esliha-i ğayret ve hıdmet saltanat-ı seniyyede icray-ı muktezay-ı ubudiyetle meydan merd engide rikz senek sadakat eylediler ref ‘ livayı şefavet ve henek perde-i itaat eden erbab ğavayetin kulub kasıyelerine ilkay-ı dehşet ve muhalif münhec şeriat irtikab-ı cünha-i huruc ales sultan ile matharred ve la ‘net olduklarını işaat ve behayim münşan ahali-i İstanbul’un ğuruh-u mekrûhailihakları muhalif rızay-ı ilahi ve muğayir irtizay-ı Padişahi iduğine işaretkasdıyla Unkapanı pişegahında lenker endâz sükun sefâyin Donanmây-ı Hümâyûn’danateş endâz top satvet ve ağa kapusını nişande-i kavari ‘ savlet edüb aralık aralık külle-i saman riba ağa kapusunda olan ağvata dehşet ferma olmağla divarsabır ve sekineleri rahne pezir raib ve heras ve bünyan bi esas cemiiyyetleri müşerrefin hidam ve enderas olmağla yüz tutub cebhaneleri kalmamak bahanesiyle şirazelerimüteferrik ve heykel ictimâ‘ ve ihtişadlarına halel mütetarrik olmuş iken ba‘zı eşrâr

s. 254

Bulunduğu merkez-i şekâvetde sebat kadem izhârve i ‘tikad batıllarında himayesi erkân-ı islamiyeyi himayeden mukaddem olan ocakları uğurunda feday-ı can etmeğe ısrareyleyerek karar ve nefis habislerini düdman hıyanetleri ve kanun bağı ve şekâvetleri yolunda esare-i harb ve bigar eylediler kavari ‘ ateş feşanın kelleleri ba ‘zı ağa kapusını ğuzarve Süleymaniye Cami‘ini ve sair ve ciranın menazil ve muraba’ni rahnedar etdiğinden behre yab akıl ve fetanet bir alay yavekevi herze diray nekbet Allah Allah bu ne demekdir topla İstanbul’i yıkacaklar ve ocağın ahalisini ateşlere yakacaklar diyerek dehn bazve sebükmağzan zamaneden bir fırka-i beladat halka dahi evvel ğuruh mekruha demsazlığı ağaz edüb kisve puş ğavayet ve hareket huruc ales sultan ile damenelude-i töhmet olan erbab şekaye imdad ve ianet ve muhalif şeriat ve muğayir rızay-ı devlet olduğuna işaret için imamı’l-müslimin emriyle atılan toplara i‘tirazve ğürûh-u bağıyenin İlkay-ı niran ısyanyla etraf-ı beldeyi suzan ve harem-i namuslarına etale-i ser pençe-i adavetle emval ve eşyalarına havale-i dest yağmave talan etmelerinden ayn insafi ağmaz eylemeleri mukid kayd setur olacak ğaraib-i umûrdandır.

İrsal-i Sudur-i Kiram Be Sarây-ı Hümâyûnve İstid‘ây-ı Afv u Emân ve İntikal-i Sultan Mustafa Han afu anhul mennan

Ehl-i ‘arz suretinde olan eşkıyay-ı İstanbul harikin mahallelerine sirâyeti havfiyla fevc fevc ‘avd ve kafûl etmeleriyle cemiiyyet erbabı tuğyan mazhar halet beynehumelzarban olduğundan hime-i düdman ısyan sanadid kavm beктаşıyan

ağa kapusunda muztarib nişin muvakkaf halecan olan sudur zişanın damen şefaatharınao yezan olûb her nevecihle emr ufermân buyurulur ise kerdendâde-i izan olmaküzre isti'fa ve kavari ' ateş feşanın inkıtaıyla i 'tayı berat eman buyurulmasınitaraf-ı Hümâyûn'dan rica için mütehammil bar sefaret ve Sarây-ı Hümâyûn'a kademe cünbanhareket eylemelerini istida eylediklerinde müşârunileyhum bu teklifi ğanimet ve yedlerinden halasla

s. 255

Daru'l-emân olan daire-i saltanata düşmeğe medar fırsat bilub der akıb tevsensüvar azim ve nehzatve atılan tüfenk daneleri arasından mühimmizzen bariki havfve haşyet olarak Sarây-ı Hümâyûn'a vusûlve huzûr mehabet mevfur mülukaniyeşerefyab duhûl olduklarında cenâb-ı şevketmeâb tahrik zeban iltifat ile müşârun ileyhimehatab ve birâder dahi vefat eyledi diyerek Sultan Mustafa rahmallah aleyhi ve afanek kantare-imükafatdan üftade-i seylab mecazat olduğuna eşrab buyurdıklarında Meclis-i Hümâyûn'dabulunan vüzerâve sadur ulemâ devam ömr ve devletleri duasıyla resm ta 'ziyeyi icrave ateş fitnenin suret nümay intifâve ocaklunun müteşebbis ezyal rica olduklarını'arz ve inha ve afvlarını istidâ eylediklerinde eğer fima ba'de turadiye riâyette bir muktezayı ubudiyet iltizâm lazime-i itaat ederler ise nail afv şâhânemve ila bütün İstanbul suzan nar ısyanolur ise dahi kabil afv olmayûb mazharinkisar padişâhânem olurlar varsunlar hazur müntekım kahharda cevabını versunlarbuyurdıklarında huzurda bulunan ser levha-i vüzera müşârun ileyh Ramiz Paşave sair erkân-ıdevlet bi'l-ittifak def' fitne için çehre fersay muarriz şefaatharlarıyla zaruritopların inkıtâ'ına emr ufermânveÎrâde-i Hümâyûn'ları mucibince hareket şartıylai'tayı menşur eman buyurulub tefrik-i cemiiyyet ve telfik keseste mehar itaateylemeleri için Rum eli payesiyle sermayedar i'tila Melacakzade MehmedAtaullahEfendi'ye Sultan Ahmed Şeyhi ve küçük mîr ahûr terfik ve suret muâhedelerimazbut kayd-ıkitâbet olmak için ağa kapusına bais ve tatrik olunub taraf-ı Hümâyûn'danniyazlarına müsaade buyurulduğunu beyan ve mademki rabaka-i itaat kallade-i rakabe-i ubudiyetola cânib mülukaneden mazhar 'afv ve'inâyet olacaklarını avrede zeban tebyan eylediklerindecümlesi dest efraz duây-ı devlet ve müteahhid tefrik cemiiyyet ve ferdası müde'ayı inkıyadlarıhüccet olunmak üzere güya dahil telhif itaat oldular bir ferahte-i dest fesad olanharikin şa'le firuz iştidad ve suretyab inhimad olmayûb lehib efzay imtidadolduğundan ahali-i İstanbul'un keriban eramları ser pençe-i havf veherase giriftâr

s. 256

ve her bir mahalleyi muhâfaza için lâ ‘akl iki ve üçyüz müsellih adam münavebete meşğulgeşt vegüzarve herkes evlerinin dört divarına ta’lik kanadil ile evvel leyl pervilirûz ruşenden nemudar edûb sureten ehl-i ‘arz olan eclâf ba husûskemkerde-i rah insaf fitne nihadat esnaf hane ve mahallelerini muhâfaza için daire-işekâvetde sabit kadem merkez eclaf ve alel ittifak olmak zeamiyla veadlaerinde halef ilecemiiyyet-i eşkiyâyı ezaf eylediklerinde zümre-i yeniçeriyan mülâhaza encâmıla melulve mücemmi’ ashab ğavayetden nefret eden güya ehli arzlar mahallelerini muhâfaza ilemeşğul oldular.

Zuhûr-i Kandıralı ve Cem‘iyyet Be Serav ve Firari-i Kapudan-ı Derya Ramiz Paşave KâzıAbdurrahman Paşave Nazıriye Ali Efendi BeTaraf-ı Rumeli

Sihri hamis günü Kandıralı demekle şehir bir keştini vacibu’t-tedmirkarşu yakayamurûr ve bar duş manhusi olan livae menkusi nasb ser zemin şer ve şur edûbsairede havf ve satvet zabıtan ve heras kavari ‘ ateş feşan ile her birbir küşede ser becib ihtifa ve surah fareye hezar dinar takdiri indelerinde edna behaolmuş iken ol bederkah rah zalalet haşerat ma’hudeyi semt ğavayete da’vet ve şöhretkazibe-i melaneti cüret bahşay icabet olmağla kati vafir erbab fesad zir rayetedbar yine ihtişad etdikde tersane tarafına tevciye vech-işekâvetvemuhâfazadaolanlara peyund kesl tahammül ve takat olmağla tersane-i amire ile Sefayin-iHümâyûngiriftâreyadi-i kavm melun olûb bu suretle kesb kuvvet ve andan Tobhane’ye avdet ve rayethazeşan ğaret merkez meydan oldukda boğaz içi ile Üsküdar sekinesinden bir alaybakar meslubetul anbar mücemmi’ eşrâra sabıka nümây ibtidâr olduklarında heyulay-ı cemiiyyetleriiktisab suret kesrat etmekle topcı ve arabacı kazğanlarını İstanbul’a emrarve yeni odalar pişegahında nehade-i ser zemin edbar edûb bu ana dek yeniçerikazğanları meydana huruc ve adet kabihaları üzre zeruh şekâvete veluc etmamişkenicrây-ı adet ve teknil madde-i şekâvetle ateş haspuş fesad yeni başdan muruha

s. 257

Cenbani evğâd ile şu’le pezir istikad oldukda kimler ile tersanemizde karşı yakalarile tophane bizde diyerek taraf taraf dellaler çakesar hancere-i nida ve haride-i sekabe-ihıfa olan mar tınetan müstakbel eşkayı mecma’larına da’vetle şık surahsada ederek hunde fermay aklen ve belki kahkaha efzay devl i ‘da olmalarıylaehşamdan

perişan ve ğazab padişahiden tersan olan ashab tuĝyan fevc fevctecemmu' ve tahşid ve heyet ictimaiyeleri teceddüd etmekle evvelkiden ziyade tekalifşakada panihade muvaffak inadda istade oldukları runemay şuyu' ve Ramiz Paşa ile Abdurrahman Paşa'ya mesmû' oldukda fima ba'de sebatın faidesi olduğunu cezm (bozulmak mümettiadır ser nuşet hame-i takdir) mukaddemesi netackazıye-i takdir etmeklerehr ve semt firar olmağla azim edûb maiyetlerinde olan Nazır-ı Bahriye Ali Efendi ile beraber üçü dahi yalı köşkünden huruc ve merbut olan küçük kuruta duhûlveveluc ile Üsküdar tarafına murur ve karaya çıkmağa mevani' koya zuhûretmekle yüz ellikadar adamları ile bir çekdirmeye nakl ve tahvil ve marmaraya doğru havale-i sekan tesbileydiklerini fie-i bağıye istima' ve sefayin mertebeden berif ta'bir olunur sefine-isağıraya esdal daman şera'la ta'kıblerine derya peymay mübâderetvemüşârun ileyhumaveradan akabkirliklerini ruuyyet ve derek edeceklerini peymude-i endâze tahminve feraset eylediklerinde Ayastefanoz kurbinde karaya hatuh endâz huruc ve şevahikcebale doğru rahpeymay uruc olduklarında ta' kib edenler adem idraki derk ve me'yusenâde-i hizan eylediler

Tefrik-i Cem'iyet Ashab-ı Şekâvet Beşart-ı İtaat

İtşidan fesad müceddeda şa'le firuz niran inad olduğundan per dahte-i dest ittifak ocağidef' ve ahalsinin aslen şecere-i sebatlarını hadika-i imkândan kala' için teşhizmaul eda ve ezale-i vücûdlarıçun sebet ceride-i müde'a eyledikleri vüzerâvericâldenma'da zib efzay makam-ı fetva Mehmed Salih Efendi zade AhmedEfendiNizâm-ıCedid'e suret nümay rıza ve defa-i evveli meşihatlerinde fetvayı cevaze rakamtıraz

s. 258

İmza olduklarının sebebinden istinba bu defa mücemmea gelmesini iktiza eylediğini inbâeylediklerinde meclisde olan sudur ulemâ i'lam sak vefak üzre kıyam ve liyakatzatiyesiyle Şeyhulislam olmuş bir adama havale-i samsam hısam ve bu suretle selşimşir tekaza ve ibram olunmak nakiza-i şan ulemâve belki inhitak havme-i şeriatğarabi müstevcib idüğünü ifham ve cümlemiz çakçak ve üftade muarriz helakolmayınca bu kar na me'mul suretyab husul olmayacağını i'lam eylediklerinde binbela ile ferağat ve urus halce piray ulemâya zeria-i müstevriyet olûb kavmmüstehaku'l-levm hetek perde-i edeb ve balada mestur ricâl-i devletin her birinin meydanaihzar ve leşte-i seyf damar olmalarına havale-i seyf taleb eylediklerinde yine sudur-izişan idare-i umûr saltanat muhavvil uhde-i ricâl devlet

olduğundan bunların fekadaniumûr-i devlete vesile-i perişani olûb ez cümle Ğalib Efendi mezâyây-ı umûr-u devletarîf ve düvel-i ecnebiyenin muahedatı tahrirlerine ve elan derdest olan Rusyalûmükalemesi takririne vakıf olmağla bu suretde birden bire i ‘dam himayetkari devletda’vasına muhalifdir diyerek isti’falarına ekdâmve ba’zı delail akliye serdiyleilzam edûbmûmâ ileyh dahi tahlis ve zebanizde-i erbabı şekâvet birkaç merd biaybide taflis edûb ancak Ramiz Paşa ile Kâzî Abdurrahman Paşa’nın firareylediklerini inkar ile mutalebelerinde ısrarhad i’tidâli gûzarve meclisde olanevliyây-ı umûri bizar eyledikleri halde müşârun ileyhumayı ta’kib eden sefine avdetve içinde olanlardan biri sanadid-i beктаşiyeye iblağ peygam beşaret edûb berikta’bir olunan sefine ile ta’kiblerinin sureten beyân ve rakib oldukları sefineyi karayavarduklarından terk edemediklerini avrede-i zeban tebyan edûb ancak karada olanlardairen madar ihata ile hasar ve şimdiye dek yedlerine giriftâr olmağla haya ve meyta ahzarolunur dediğini sanadid-imerkûmeye bais istibşar ve sudur alimikdara me’haz fırsatgûftar olûb işte firar eyledikleri ahbâr olundukça inkâr ederdiniz işte firarlarıAşikar veDevlet-i ‘Aliyye yedinde olmadıkları bedidâr oldu buyurdıkları bâdi hacâlet

s. 259

vemüşârun ileyhum buldukları vakit i ‘damlarına havale-i seyf-i siyaset ve müceddeda tertibolunan sekban ocağı ref’la kadim ocaklara riâyet olunmak şartıyla tefrik cemiiyyet ve tenmik send itaat etmek üzere gücle cuma gecesi saat altı sularında karar kirmizâmve firarilerin bulunmasıçün emr ufermân ısdarıyla güya ki sükun pezir-i ilzam oldu.

Gulû-yi Eşkiyâve İhrâk-ı Kışla Selimiye ve Levend Çiftliği ve Şehâdet-i Binbaşî Arnabud

Ferdası Üsküdar tarafında olan hazele-i eşkiya Hazelehumullahu Teala akd livayı şekâklaSelimiyye doğru hatve peyma ve istinbah akuraneleri ile mücemmi’ biganelerine dñnbale beduşiltihak olan kelb suka-i hazelan bilmaiyye rehneverd vadi-i şeka olûb müştayı cedidtarafına sekilet bahş vurud ve Arnabud binbaşısı biraz sekban ile evvel havâlîde mevcudolmağla tarh bazar karzar ve semsari-i top ve tüfenkle kermisaz dad ve sitad meta’ demarolûb nice eşrâr bezaa-i mevt murdar ile sermayedar bevar olmuşiken cemiiyyettağat gitdikce suretyâb izdihâm olmağla kesretleri tahammül şekn olduğunu teyakkunzaruri maiyetinde olan neferatla kışlaya ilcâ tahassun edûb bir muktezay-ı tabiatve ğad kışlayı suzan nar fesad edûb bir takrib

biçareyi i'dam ve helak ve came-iZındıkanisin dest ğavayetle çakçak eyledikten sonra ocak ağasının ve binbaşılarınınhanelerini ihrak ve kuri yanınca yaşda yanar misillince büyüüt cirani dahi üftade-i narihtirâk ve emval ve eşyalarını talânzede-i eyadi-i şekâkedûb Kâzî Abdurrahman Paşa'nınsakin olduğu İsmail PaşaSarâyı'nda olan zarif ve telid eşyasını tarac ve malitam olan sarâya dahi ilkay ateş hasaret olunca havf-ı hüdayı derunlarındanihrac eylediler. Ğalata ve Tophane havalisinde erbab-ı 'ısyân reşk endâz i'malniguhidede akran olûb ilm ifraz cemiiyyet ve Levend çiftliğine tahrik ekdâm nahuseteylediklerinde çiftlikde mevcut asker cenk azmûdeye tab aver olmadıklarından münhezimenavdet etmişler iken cebehane vezâhirede olan fıkdan Levend çiftliği askeriniperişan etdiğini taife-i bağıye istima' ve tekrar i 'lan ictima' edûb Levend çiftliği

s. 260

Etrafında olan büyüüt ve dekâkini ahrâk ve ba'dehu meydan-ı hıyanete nasb-ı seng-işikâk eylediler.

Şehadet-i Ağa-yı Ocağ-ı Sekban

Cemratu'l-harb veğa ocak ağası Süleyman Ağa sadme-i tûğ-i cuyendegân-ı ğavğâ ile üftade-i hûnâlûde-i tîh-iveğa olûb sâir ru'esây-ı ulûf ve mi'ât giriftâr-ı dest-i haşerat oldukcahavale-i şemşir ğadr ve alay-ı ehl-i İslami i'dam ile teşeffi-i sadr eylediler.

Şehadet-i Binbaşı ez-Sekbanan

Ru'esây-ı hezardan bir biçare Sultan Mehmed semtinde üftade-i eyadi-i beğat ğadare oldukdaadem halasını tefattun ve küşte-i şîmşir ğadr olacağını tayakkun eyledikde kelimetân-ı mübarekanezebangerdan iştiğal ve hatmkari-i tehliil ile hateme zib defter i'mal olur ikenbir keştini bed mezheb ne söyledirsensiz şevkaveri lafzıyla hetk perde-i edeb ve Maazallah Tealakelime-i müstehcene ile ağzına şetmu sebb ederek havale-i teyğ şekâvetve derdmendi zebân-ıâlây-ı şehadet olarak nail rütbe-i şehadet eylediklerini gören adam nakş sahife-iibret olmasını muhavvil uhde-i kalem eyledi.

Şehadet-i Hacı Ahmed zâde

Anadolu hanedanından daire-i ittifaka idhâl ve der dest tedâbir isabet pezirin icrâsınai'mal olunacaklardan Âsitâne-i Sa'âdet'de ikâmetve güşe nişin müsaferet üzre olûbdergâh-ı âli kapucı başılığıyla sermaye dar mübahat ve büyük mir ahurluk payesiyletavile bend iltifat olan Hacı Ahmed oğlu giriftâr-i eyadi-i kavm-i meş'ûmve havale-i bevadır ğadr ile daire-i hestiden ma'dûm oldu.

Rahmetullâhi'aleyhim ecma'în.

Cerîde-i Havâdis Matbâa'sı'nda tab' olunmuşdur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. DEĞERLENDİRME

Elimizdeki bu çalışma Mütercim ÂsımEfendi'nin Âsım Tarihi adlı eserinin 260 sayfalık II.cildinin transkribidir. ÂsımEfendi, Tarih'inde siyasi olaylardan, toplum ve askeri sınıf içindeki bozulmalardan, III. Selim'in son zamanlarından ve hal edilip Sultan Mustafa'nın başa getirilmesinden,II. Mahmmud döneminin ilk zamanlarından ve bazı Avrupa siyasi olaylarından bahseder. Olayları anlatırken kendi görüş ve yorumlarını da ilave ederek gerektiğinde abartılı yermeler yapmış, eleştirilerde bulunmuştur. Eserinde ağdalı ve sanatsal bir dil kullanmış, Arapça ve Farsçadan sık sık faydalanmıştır.

Bu bölümde eserin içerdiği konuları idari, siyasi, askeri ve çeşitli olaylar olmak üzere dört başlık halinde bölümlere ayırarak günümüz Türkçesine çevirmeye çalıştık.

3.1.1. İdari Olaylar

Padişah cem cah hazretleri her nedense daha önce büyük gayretler göstererek cömertçe davranarak hamiyet eylemiş ise de me'murların liyakatsız oluşlarıvevekillerin şerefli işlerden dönerek dikkat eksikliklerinden doğan ba'zı mertebeleri hor görmeleri ve rahavetleri sebebiyle Hicaz tarafına bozguncular veisyankarlar girerek ve bundan sonrahacc yolu kapanmasıyla kible ehli çok üzümlere gönülleri yaralandı bu çirkin hadise başkakötü havâdislere sebepolûb cemi'-i Ümmet-i Muhammedi mateme sürükleterek ve kan ağlatarak devlet vekillerine su-i zan yoluyla dargınlığa ve kinlerini arttırmaya sebep oldu vesaltanattarafına dahi beklenmedik şekilde gücendiler ve kalpleri kırıldı. Bütün bu olaylar uzun zaman vefasızlıklara sebep olacak havâdisleriveilletleri doğuracaktır.(s.2)

3.1.1.1. BîrûnveEnderûn Tevcîhleri

Zikredilen ayın yirmi dördüncü günü fuzule kâtibi Mehmet Efendi azimetlu vâlide sultan hazretlerine kethüdâve yirmi altıncı günü eski birinci muhâsebe Abdulkerim Efendi'nin damadı rûzname vekâleti ile rûzname olmaya istekliolûbve eski küçük rûzname Hafız Ali Efendi'nin yol göstermesiyle güçlenerek ve kahveci Sani Hafız Ağa dârussa'âde yazıcılığıyla görevlendirilerek ve yazıcı sabık İbrahim Efendimuhâsebe-i cizye ile tahsil edilen nakitleri emniyet edib ve kâtib kethüdâMehmed Sadık Efendimuhâsebe-i evvel payesi ile tobhaneye nazır ve mühürdar kaymakam Recâyi Zade Celaledin Beğ kâtibkethüdâ olarak büyük rütbelilere dahil oldu ve anbar kâtibi İbrahim Efendi önce saltanat tarafına yaklaşarak mütehasıs olmayla evvel esnada haccan zümresine girerekvebirinci muhâsebecilik vekilliği ile şehre büyük oldu.

3.1.1.2. Enderûn-u Hümâyûn Tevcîhleri

Eski padişah hazretlerinin silahdarı Süleyman Beğ ve Dârussa'âde Ağası makamlarında olan ve baş çokdar ile Fettah Ağa man tevsen ikbâli erha vehazînedârlıkla Nezir Ağa kec bad evra celalle erişti. (garib olaylar) katledilen vâlide kethudası Yusuf Ağa'nın evrak mazbutası arasından hala mekke-i mükerreme pâyesi ile izzetlendirilmiş eski tarih senedi hılat cahi ğalata mevleviyetiyle süslendirilen Hıfaf Zade Mehmed Emin Efendi'nin hatem ve imzasıyla bir kıta sened ve asl devlet emânetleri eliyle ve mazmun ğarib manalı deliller insanlar ile eksilerekve çoğalarak kabul eylemeyeceği sabit olan e'mar mukadderinin hibe ve iştirasından ibaret olûb insanlar arasında şuyu' ve culuhker görünen sahadave zeyu' oldukda kimi vahyi günahkârve kimi mevhub ileyhi tazlil ve terhik edûb kimi nasus katıya muhâlefetine binaen küffar ve kimi tavır ve işleri muktezıyat hükmü hıkmeti gösteren ilahiye üzre olan nebiler ızam aleyhimus salat ves selam olmağla söz edilen senede kalmazın imza olan Efendiye mûmâ ileyh adı geçen senede cemaziyelevvel ayının ilk günlerinde Geliboluya gönderilmesi ta'zibine seza oldu sözü edilen hüccetdiğer memâlik havadislerine münteşir olûb hatta Frenkistanda Devlet-i 'Aliyye sefirleri ol-babda keşide-i muarrez sual eylediklerini işiten yazılı sözdür vakıan sözü edilen hüccet şaşkınlığa sebep olmakla zafer bulduğumuz bir hayret uyandıran yazılı sahife sureti kılındı.

3.1.1.3. Vezirlerin Tevcîhleri

Söz edilen ayın on yedinci günü Rum eli eyaleti vezir Hurşid AhmedPaşa'ya Sofya ser askerliği görevi verilen ve mutasarrıf olduğu Mora sancağı vezir rütbeliği Tepedelenli Ali Paşa Zade veliyyuddin Paşa'ya ve Selanik Sancağı bundan önce Rum eli valisi olan Osman Paşa'ya verilen ve her biri makamlarına acilen giderek bu husûstaki buyruk taraflarına tebliğ olundu daha önce yazılan günde baruthane nazırı olan vezirlikten ayrılan Rağıb Paşazade Tahir Beğ Efendi azl edilerekve arabacılar Kâtibivekilharc SeyyidMehmedEfendi adı geçen nezaret ile gönlü aydınlık oldu.

3.1.1.4. Ulemânın Tevcîhleri

Hala İstanbul kadısı olan zalim ve cahil Muradzade Murad Efendi kavm müstahak ellowek istekleri üzere akval ve efağın masdarı ve evvel meydanın iş başarmış yiğidi zor averi olmağla hakkında padişah tevcîhlerizuhûredûbrabiul evvelayının yedinci günü tarihiyle belirli müddetine altı gün ihsanıyla zaman hükümeti uzatarakve zulme cihada alel adem müdeba' tedavül eylemek için ferman tesellut vusûleti yenilemek ve cigergah esnafa iliştmek için hadid nâhan istila ve culleti tahdid olunmağla bir murad ve muhil pürğal fuadi meşhun huzurve hubur bi teuddad kılındı bu meselede bu keyfiyet gerek keresteye diş ve kaplıana pençe derinde veran ve dağlı haramisine tüfenk ve gavur dağı bağısına cenk aletivermekle vezan olduğu aman ehli gözünde bilinmektedir. Kezalik söz edilen günde cumadiyelevvelin sonlarından tarih rütbesi mu'tebir olub yirmi üç muharrem'in sonlarından zabt etmek üzere hala Şam-ı Şerif mellası ahsenhuy Halil Efendi'ye Mekke-i mükerreme kazası ve yine cumadiyelevvelin son günleri tarih rütbesi mu'tebir olub muharrem'in yirmiüçü mutasarrıf olmak üzere hala Mısır mellâsı Halil Hamid Paşazade Mehmed Arif Beğ Efendi'ye Medine kazası ve rabiulahirin on beşinci gününden zabt eylemek üzere furu' kaziyeden eski Burusa mellası es'SeyyidMehmed Emin Efendi'ye Mekke-i Mükerreme payesi ve sabıkan Üsküdar mellası Çelebizade Hafidi es'Seyyid Zeynelabidin Efendiye Mekke payesi ihsan olunmağla her biri kıymetli ve birbirine eş kılındı.

3.1.1.5. Kethüdâ-yı Rikâb Azli

Kethüdâ-yı Rikâb ReşidEfendi azl olunub yerine eski tezkireci evvel vekili Mustafa Efendikethüdâve Mustafa Mazhar Efendi tezkire-i evvel makamına yerine veReşidEfendi boğaz seraskeri Hakkı Paşa maiyetine boğaz defterdârlığına

münâsiboldu.

3.1.1.6. Ba‘zı Dîvâniye Memurluklarının Tevciyesi

Şıkkı evvel defterdârlığı zimmet halifesi Mehmed Emin Efendi'ye ve şıkkı salis Ahmed Aziz Efendi'ye ve büyük rûznâme Feyzi Beğ zâdeye ve baş muhâsebecilik geçici olarak tevciye olunmuş olan BehicEfendi'ye ve haremeyn muhâsebeciliği yazıcı eskiden bir öncekiSeyyidMehmedEfendi'ye ve cizye muhâsebeciliği mektubi defteri Sadık Efendi'ye tersane emâneti İstanbul gümrüğü emini Hasan Ağa'ya matbah amire emâneti Tahir Ağa zade Mehmed Emin Efendi'ye arpa emâneti sabık kasab başı Osman Ağa'ya anadolu muhâsebeciliği sabık Osmaniye mütevellisi Mehmed Emin Efendi'ye masraf şehriyâri kitâbeti İrfan zade Arif Efendi'ye Tophane amire nezareti Yıldırım Bayezid mütevellisi Mustafa Nazif Efendi'ye kalyunlar kitâbeti Rıza Efendi'ye ve culûs esnasında Dergah-ı Âli gediklularından ve silahşuran hassadan SeyyidMehmed Ağa büyük saray ahırına bakan memur olûb ba'dehu receb ayının sonlarında Dergâh-ı Âli gediklularından Mustafa Tahir Efendi'ye kapucular kethüdâsı makamıve iş bu tevcîhatda Cabir zade Ahmed Beğ ayrılmasında küçük saray ahırına bakan memur kapucu başılardan Yener Beğ'e tevciye olundu ve ordu kasab başılığı Ahmed Ağa ayrılmasında münteşâ mütesellimi havacegândan HüseyinEfendi'ye ve İstanbul gümrükemâneti gelecek sene maretinden zabt eylemek üzere havacegândan HüseyinEfendi'ye tevciye ve ihsan buyuruldu.

3.1.1.7. Hatt-ı Hümâyûn ve Mührün Gönderilmesi veSadr-ı a‘zam Teşrifâtı

İpekle tahrir olunduğu üzere cülus gününün ertesi günü acele bir hasaki ile Ordu-yu Hümâyûn'da Sadr-ı a‘zam ve Serdar-ı Ekrem tarafına icmalen bir kıta Hatt-ı Hümâyûn çıkarılarakgönderilmişdi. Bildirilmesinden sonra rahasatu yeni sadaret mührü ve kaftan ve kılıca mashub bir kıta Hatt-ı Hümâyûn-u Şerif uslub bais ve gönderilmesiyle Hatt-ı Şerifin sureti bu yere yazıldı.

3.1.1.8. Hatt-ı Hümâyûn Sûreti

Sen ki vezir-i a‘zam ve vekil-i mutlak ve bil istiklal serdar-ı ekremim hılmi Paşasın seni Selam-ı şâhânemle teşrif eylediğimden sonra ma‘lum olaki hudavendigâr sabık zamanındaSadık olmayan ba ‘zı vükelâ kendi cer ve menfaatleri için biraz mezalim ve bidat icad edûb Memleketleri harab ve kafe-i ümmeti

Muhammedin kulubunu tenfir eylediklerinden sonra saltanatı seniye bayağı şerik olmuşlar idi ğayretu ilahiye zuhûrile cümlesi cezalarını buldular Tahtı Osmani benim zat-ı hilafetsematımla teşerruf eyledikde Nizâm-ı Cedîd askerini kaldırdım Ecdad-ı ızamım zamanlarında olan kanun-u kadim üzere yeniçeri ve sipah ve silahdar ve dört bölük ve cebeci ve topcı ve top arabacı ve lağımcı ve humbaracı ocaklarını İbka ve Nizâm-ı Cedîde ilhak olunan eyaletlu askerinin dahi vaz ‘ kadimi üzere tanzimine Emr eyledim ve din ve devletimin düşmanı olan Rusyalû ile kema kan sefer Hümâyûnum muhakkak Olûb sen dahi taraf-ı Hümâyûnumdan bil istiklal vezir-i mutlakım hıdmetine ta ‘yin olunmağla Mührü Hümâyûnum mahsus kulumla tarafına irsâl olunub ve ruhsat ve istiklalini cümleye İ ‘lan için hala ‘ fahire mülukanemden bir sevb semur müstevcib esserur sultani ve bir kabza şimşir adu temdir hakani gönderdim vusûlünde hılat hassa-i mülûkânemi Düş hamiyetine iktisa ve şemşir cihangir padişâhânemi meyân ğayret ki bend edûb sana verdiğim İstiklal muktezası üzere kafe-i umûr seferiye ve sair meham saltanat seniye vecih Layıkı üzere idare ve ruiyyetine dikkat ve ve seninle bulunan vüzerayı uzam ve ocaklarum ricâli vükelâyı saltanatım ile bil ittifak avn hakla düşman dinden intikam almağa ve bir maslahat Kir ve kalmayub vaktiyle görülmesine sei ve ğayret eylesesin ve işbu sefer-i Hümâyûnumda Hak teali seni ve seninle bile din-i mubin uğurunda dar ve debar ve evlad ve ıyalini terk Edûb düşman dinden ahz intikam için fi sebilillah teali cihad ve ğazaya kıyam edenleri Darinde mazhar saadet eylesesinin ğayret ve sadakatın her vecihle ma ‘lum şâhânem Olduğundan başka Ordû-yuHümâyûnum seraskeri Alemdar Mustafa Paşanın ve yeniçeri Ağasının dahi din ve devletim uğurunda sei ve ihtimâmlarını dahi işideyûrum berhurdar Olsunlar sana her vecihle ruhsat ve istiklal şâhânem derkâr olûb senden Cüzuy vekili maddede tarafı Hümâyûnuma arz ve istizan iktiza etmez emr ve re’yin Benim emr ve re’yimdir sana sadakat üzere hıdmet edenler din ve devletime hıdmet ve ianet ve hilafî hareket edenler din ve devletime hıyanet etmiş olurlar sen dahi sadakat Edenleri taltif ve tekasil edenlerin cezalarını tertib ederek muktezayı istiklalini İcraya sei eylesesin vel hasıl sana her vecihle istiklal tam verdim göreyim seni Hak Teala habibi hürmetine bu abd acizi ve münkesirul hatır olan ümmeti Muhammedi kariben Mesrur eyleyub Mansur ve muzaffer avdetinizi müyesser eyleye amin bihurmeti Seyyidul mürselin

3.1.1.9. Darb-hâne Emîni Seyyid Mehmed Emin Efendi'nin Azli

Daha önce zikredilen ayın ortasında adı geçen Efendi darb-hâne emânetinden indirilerek ve kendisine Anadolu Boğazı defterdârlığı görevi verilerek o tarafa gönderildi. Şakir Ahmed Efendi darb-hâne emîni oldu.

3.1.2. Siyasi Olaylar

3.1.2.1. Rusya ile Yapılan Mütâreke Akdi

Fransa imparatoru Leh ülkesinde var olan telzid nehri kenarında Rusya'lı ile savaşı bırakıp ve anlaşma imzalayıp Devlet-i 'Aliyye'yi dahi üç madde ile anlaşmalarına dahil edip ve Fransa'lı bu işi üzerine aldığı haberini aracı vasıtasıyla Ordu-yu Hümâyûn'a ulaştırıp ve Âsitane'de ikâmet eden elçisi Sebastiyân dahi takrir ile arz ederek muhlidul ikbal eylemekle bir garip anlaşma akdini mütâreke eylemek için Ordu-yu Hümâyûn'dan Tevki'î Divân-ı Hümâyûn Ğalib Efendi ta'yin olduğuna binaen Yergöğü civarında Fransalı'dan me'mur ve murahhas yoluyla cumadiyel ahire ayının yirminci günü önce barış olarak iki tarafı birbirine bağlayıcı ve lazım gelen mütâreke şartlarını içeren senedlerin karşılıklı değiştirilmesinden sonra Serdâr-ı Ekremî cânibinden ve Rusya generali tarafından kabul ve tasdik ile düzenlendi ve yazıya geçirilip önce iki taraf askerisi o yerde rahatlıkla meşgul oldular. Zikredilen şekil üzere Devlet-i 'Aliyye ile Rusya devleti arasında akd olunan mütâreke maddelerini içeren senedin ve Serdâr-ı Ekremî tarafından yazılan tasdik nâmenin sureti aynen bu yere kayd ve imla olundu.

3.1.2.2. Tasdik nâme Sûreti

Devlet-i 'Aliyye ile Rusya devleti arasında bundan önce var olan düşmanlık ve ayrılığın değiştirilerek barış ve anlaşma olmasına haşmetli Fransa imparatoru ve İtalya kralı cenâblarının iki devlet arasında kabul olunan aracılığıyla bu def'a iki taraftan hüsni niyet ve rağbet niyetine mubni önce barış ve salah olan mütârekenin hayırlı bir anlaşma olarak hazırlama saltanat cânibinden hala tevki-i Divân-ı Hümâyûn ızzetli meveddetli Seyyid Mehmed Ğalib Efendi terhis ve Rusya devleti tarafından haşmetli Rusya imparatorunun müsteşar hassı riâyetlu General (Serciyo Laskaro) ile ruhsat tahsis olunmağla daha önce adı geçen Fransa imparatoru tarafından bu mütârekeye dair meclis anlaşmaya me'mur kılınan Kolotel Ajotan

kumandan raġbetlu Kelimnu hazır olduġu halde bu anlaşmadaha önce zikredilen maddeler üzerine mukâleme şartlarını düzenleyerek

(birinci madde) bu mütârekesenedinin imza ile bitirilmesinden sonra deniz kara ve nehirde ve bütün yerlerde Devlet-i ‘Aliyye ve Rusya askeri arasındaki bütün hasımane hareketler terk edilerek kaldırılacak ve bu babda bütün memurlara Sadr-ı ‘azam tarafından ve Rusya Devleti Generali Anşef tarafından acilen ulaklar gönderilerek tembihnâmeler erişdirilecek şöyle ki bundan sonra iki taraf askeri arasında husumet olmayüb dost muâmeleler icra edilecek.

(ikinci madde) Devlet-i ‘Aliyye ile Rusya Devleti arasında anlaşma maddelerinin düzenlenmesi iki tarafın anlaşmasından halisniyetler malum olmasından ötürü bu mütârekenin imzasından sonra vakit geçmeksizin hayırlı işlerin düzenlenmesi için iki taraftan görevli kimseler anlaşma yerine ta‘yin ile toplanarak müzakere ve barışınakdine mümkün mertebe acil olarak iki tarafın çalışması ve bundan sonra aksi hareket meydana gelmemesine iki taraf dikkat edip lâkinbu uzak bir ihtimal olsa da şayed bir taraftan zorluk gerçekleşirse maslahata hâlel gelir ise iki devlet arasında evvel bahara ya‘ni hicri senenin bin iki yüz yirmi üç senesi safer ayı sonlarınavemiladi tarihin bin sekiz yüz sekizinci senesi nisanının üçüncü gününe kadar uzatıla

(üçüncü madde) Devlet-i ‘Aliyyenin Rusya askeri tarafından bu seferde istila olunan bütün kaleve memleketleri veEflakveBoğdan memleketlerini şimdiden bu mütârekenin akdinden sonra istilada buldukları heyet ve eşya ve top ve mühimmat ile tahliyeye başlayıp evvelki hududuna çekile şöyle ki EflakveBoğdan memleketleri ve kaleler ve sairlerin tahliyesi bu mütâreke senedinin imzası tarihinden otuz beş gün içinde tamamlanması ve zikredilen gün içinde adı geçen yerde tahliye olundukca kalelerin teslimi için Devlet-i ‘Aliyye tarafından komiser ya‘ni ba‘zı me‘mur gönderile anlaşma vaktine kadar Devlet-i ‘Aliyye askeri dahi adı geçmiş iki memleket boş durmayıp daha önce zikredilen gün içinde tunanın sağ tarafına çekile böylece anlaşma zamanına kadar İsmail ve İbrail ve Yergöğü kalelerinde dahi yeterli miktardan daha çok asker kalmaya ve önceki emirde EflakveBoğdan’dan Rusya askeri çekilirken iki taraf haberleşerek Devlet-i ‘Aliyye askeri dahi beraber çekile ve anlaşma görevlileri varana dek EflakveBoğdanın idaresine müdâhale olunmaya vebu şartlar gereğince Rusya askeri tarafından tahliye olunacak kaleler ahalisinden ma‘da anlaşmaya değin Devlet-i ‘Aliyye askeri içeri girmeye

(dördüncü madde) zikr olunan üçüncü şart üzere Rusya Devleti Bozcaadayı ve bu hayırlı mütârekenin haberi Akdenize varıncaya kadar diğer istila olunmuş yer var ise onları dahi tahliye ve teslim edeceği gibi Akdeniz boğazının etrafını sarmak için o tarafda olan gemilerini kaldırıp kendi limanına gider iken Akdeniz’de şiddetli fırtına ve yahud başka güne daha şiddetli ihtiyac ile gerekli olursa bir mahalle uğradıkda Devlet-i ‘Aliyye me’murları tarafından muhârebe esnasında Rusyalı tarafında kalan Devlet-i ‘Aliyye gemilerive esirleri ve diğer bu duruma tutulmuş sefine ve eşya var ise anlar dahi reddedilerekve zikredilen muhârebede Devlet-i ‘Aliyye tarafından alınmış Rusya sefinesi var ise kezalik îade olunub zikr olunan Rusya donanması gider iken Akdeniz’de Devlet-i ‘Aliyye reâyâsından kimseyi yanında götürmemesi

(beşinci madde) kezalik sene ve evvel tarafda var olan diğer boğazlar yolunda dahi mani olmamak ve Devlet-i ‘Aliyye’nin gemilerini soyarak geçmek için önceki durumda Rusya devletinin ince takımından ibaret kayıkları var ise cümlesini boğazdan taşraya çıkarıp haricde dokunulmamasını Devlet-i ‘Aliyye lazım gelenlere haber vermesive gerekli olup bir limana girerler ise mani olunmaya

(altıncı madde) insanların gönderilmesi hukuna riâyet insaf gereği olmağla iki taraf anlaşmasından nemikdar esir var ise geciktirilmeyip Rusya’lı tarafından Devlet-i ‘Aliyye’de İslamdinini kabul edenler ve Osmanlılar’dan Rusya tarafında Hıristiyanlığa girenler olur ise araştırılarak anlardan ma’da zekur ve kadınlarve Devlet-i ‘Aliyye veRusya reayasından hangi rütbeden olur ise olsun kıymetsiz ve ihtiyaç sahiblerinin evleritemamen tahliye oluna ve bugünRusya devleti tarafından olan Devlet-i ‘Aliyye kale muhafızları ve me’murları ve sair cümle ahalisi bu mütâreke sonrasında buldukları yerlerden eksiksiz ihrac güc ve eşyalarıyla Devlet-i ‘Aliyyetarafına gönderilmesi

(yedinci madde) bu mütâreke senedinin Serdar-ı Ekremîtarafından ve Rusya devleti tarafından General Anşef rütbelu riâyetlu Miklesun tarafından iktiza eden tasdik temessükleri ihmal edilmeden gönderilmek üzere Türki ve Frenkcesi tarafımızdan veRusya devleti görevlive araçlar ismi daha önce geçen taraflardan sonlandırılıpve imza ile karşılıklı değiştirilerek zikr olunan tasdik temessükleri dahi bir hafta zarfında ve mümkün ise daha önce değiştirileve bu sened olmak üzere iki tarafın okumasıve imla ve iş bu cumadiyel ahire ayının yirmi ikinci yirminci Günü Yergöğü kalesi havalisinde İslabuzi karyesinde değiştirilerekverilmesi Şevket-menâkib-i hazret-i tacdâr tarafındanvekâlet mutlaka vetamamlanan ruhsatımız

gereğince tarafımızdan dahi adı geçen şartlar tamamen kabul edilerek riâyet olunacağı hasebiyle tasdiklen lel-mekal iş bu temessük yazılarakve değiştirilerek verildive gönderildi tarih Cumadiyel ahire ayının yirmi birinci günü bin iki yüz yirmi iki senesi yer silistre (imza) (el-müstemid Minallah ila Kerim Çelebi Seyyid Mustafa el'veziru'l-a'zâm) (kezalik Devlet-i 'Aliyye ile Rusya devleti arasında münakid olan mütâreke maddesinde Sırluya dair olan senede Serdar-ı Ekremî tarafından tahrir olan tasdiknâme Suretidir).

Sözkonusu mektup oldur ki Devlet-i 'Aliyye ile Rusya devleti arasında mütâreke akdi zımında Devlet-i 'Aliyye tarafından görevli olan halen tevkî-i izzetlu meveddetlu SeyyidMehmed Said Ğalib EfendiveRusya devleti tarafından görevli riâyetlu General Serciyo Laskaro meyânında bu cumadiyel ahire ayının yirminci gününde imza ve değiştirilen bir madde bu keyfiyette Devlet-i 'Aliyye ile Rusya devleti arasında akd olunan mütâreke şartları gereğince Sırp memleketleri iki tarafdandan terk olunmak gerektiğine binâen bugün din veİslam fethi beyninde tecâvüz etmiş olan Sırp içinde bulunan Rusya askerinin o tarafda bulunması cihetiyle bu halde dahi hasımane hareketler terk edilmesi gerektiğinden anlaşma görevlileri varıncaya kadar evvel semtde dahi mütâreke olunmak üzere taahhüd olunub yazılmasıyla tasdiklen bu yerde tarafımızdan dahi iş bu temessük okunduve gönderildi tarih cumadiyel evveli ayının yirmi birinci günü sene bin iki yüz yirmi bir (imza) (el-müstemid minallah ila Kerim Çelebi Mustafa li-veziru'l-a'zam).

3.1.2.3. Ba'zı Avrupa Havâdisleri

Fransa imparatoru İtalya ile yetinmeyip cihangirlik sevdasında olduğundan başka dar hükümetindeikâmetini sürdürerek ve fitne ve kargaşalık olmak mülâhazasına mubni daima askeri biri öte idare ve esir eylemek politikasına vakıf olmadan bu defa Portekiz tarafını istila eylemekle bundan önceParis kumandanı cenu namlı generali bir takım Fransız askerine baş tayin ederek ve Portekiz ordusu adıyla İspanya hududuna doğru göndermişti askerimiz İspanya'nın sürülmemiş taraflarına varınca Portekiz kralı akrabaları ve evladlarının hepsive hazinesiyle donanmasına atıyla ve Portekiz'i terk ederek emr beka zemininde olan memleketine nakl barhane-i külfet ihtiyar eylediği haberi Paris'e ulaşınca Paris'de bulunan Portekiz elçisini korkutarak ve derhal İspanya taraflarına yeniden asker tertib etmekte iken İspanya kralı tarafından özel işler ile görevli bir asker rütbeli elçi zuhûr ve me'muriyet vazifesi selefde İspanya krallarından birisi evvelvaktin Fransa kralını kahr ve

mahvederek kendinin kullandığı bir takım kılıcı almakla evvel atadanberi hazinesinde muhâfaza edilen ve şu haldeadı geçen kılıç Fransa imparatoruna hediye eylediğinden başka İspanya kralı Fransa imparatoruna Paris’de bir ziyafet eylemek niyetinde olduğunu haber vermekten ibaret olûb lâkin bu esnada İspanya kralının oğlu pederini öldürmek kasdında olduğunu bir takrible ihsas eylediğinden oğlu alındı ve tutuklandı ve bu maddede aynı görüşte ittifak olanları mezarın altınasürerek bahsedilen bu bela ziyafet emrinin ertelenmesine sebep oldu.

3.1.2.4. Diğer Avrupa Havâdisleri

Bu esnada Fransalı, Nemçeliyi İngiltereli ile sataştırarak perde arkasından gizli iş çevirerek birbirine kötü muamele etme hevasından olûb lâkin İngiltereli tarafından açığa çıkarıldığı göz yumulmadığı araştırılan havâdisatdandır ve yukarıda yazıldığı üzere imparator gerçi Dobra Venediği muvakkaten zabt eylediğini tefuh edûblâkin bu halalde Dobra Venediği zir zabtında olan İtalya’ya katıp hatta İtalya’da Leğurne iskelesi adlı yerde olan DobraVenedik konsolosuna bundan sonra Venedikli bayrağı kaldırılıp hepsi DobraVenedik İtalya reayası hükmünde olarak İtalya tarafından verilecek senedler ile keşfetmeleri zımında haber verdiği ulaşması zor olan ihbardandır Bu durumda gerek MuhibEfendi tarafından varılan kaime manası ve gerek Sebastiyanın takriri mucibince zilka’deayının ilk günlerindedaha önce adı geçen Efendi ve Rusya elçisi Kont Fotsendi Paris’de baş vekil hanesine varıp ellerinde olan ruhsatnâmeleri bir diğeri kabul ve suretlerini şamepaniye emânete vererek lâkinmütâreke senedinin geçen şepzir olduğu üzere iki maddesi Petersburg’dan karın kabul olmayûb ve henüz Petersburg’dan ta’limatı gelmediğini derpiş ederek Rusya elçisi müzakere husûsunu ertelemiştir.

3.1.2.5. Kazğancı MustafaReis Fitnesinin Gönderilmesi, Fitnenin Ortadan Kaldırılması Üzerine

Asıl laz taifesinden olûb yirmi beş bölüğün mütevellisi olan Kazğancı Hacı Mustafa adındaki şahıs mal ve servet sahibi bir zengin olmasıyla her defa kendi malıyla Gümüşhane’den ve Trabzon taraflarından bakır ve sair eşya getirerek kazanır ve kar elde eder ve nefsinde işinin eri ve bu çeşit işlerin çok kazanan dilaveri ve mutasarrıf ve hileci ve mütekellif bir şahıs olmasıyla heman Dâru’s-Selâtine’de bakırcılık sanatını kendusine bırakılması ve bi’l-cümle kazğancılık kazancı eli işe yatkın olmasıyla o ticaretde isteğine ulaşmış idi ancak Nizâm-ı Cedîd münasebetiyle

devlet vekillerisermayeye müdahale san'at ve ticaret eylediklerinden dolayı zikredilen kişi dahi kendi hesap sarrafi işlerinden yer yer hüsrana düştü ve zarar ve ziyana giriftâr olduğundan başka beктаşi ocağına aşırı bağılılığı ve cahiliyyede gayretli olmağla devlet a'yanlarına samimi kindar ve sabretmekten dış kıran olarak gözleyen pusuda fırsat bekleyen ve içlerine girmeye göz diken uygun vakit olûb ve bu maddenin ortaya konulması ve anlamında harekete geçenlerin iyileri ve olşu'bede bazıları kuyruk sallayan tilki idi yardım eden kaza ve kader ve hendese kari sipihr menba' perver ile müesses olan bünyan-ı fitnede merkûm pâ-bendan ve 'amidu'l-erkân oldu sureti budur ki o fitne toplayan günde ba'zı işbaşlarının gönderilmesi tabi'i bela derecesinde olan pis görüşler üzerine çünkü yamakların çoğu laz taifesi olûb adı daha önce adı geçen kazancı laz olmasıyla aralarındaki hemşehrilik durumundan dolayı başka ocaklar önünde ta'yin ve teneffüs ve hatır sahibi içlerinde menfa'at gözleyen yakınları çok söyleyen ve her zaman ihtiyaç eden umûrlarına becerikli bir merd dirayet işareti olmadığı bunların yumuşatma ve ne yolla olursa sakinleştirilmeleri husûsunu yukarıda adı geçenin günah saçan gibi himmet alemine tahammüllemerkûmlara toplanması ve gönderilmesi kolaylıkla geri çekilmeleri ve perişani halleri büyük bir ihtimaldir dendidke doğru görüş hazır olanlar üzre çoğunki hallerinin neticesi dört göz beklemek olan adı geçen Hacı Mustafa'yi hazırlamak ve belli zamanlarda sınırsız dalkavukluk ve çok laf ile yamaklara karşı 'azimet ve bu maddenin def olmasına çalışma ve ğayretin lüzumunu teklif zikr eylediler daha önce adı geçen dahi zatında güzel konuşan ve mizac bilen ve lisan perver çok konuşan hilekar ('a) (del piyale keş ve çeşmi parsandarim) nümayişiyile suret uğrısı hileci ve hırsız ve böyle gunlerin güneş gibi bi kararı ('a) (sen kaçan çarpate çaldın) hengamelerinin oynayan ve sazkari bir şahıs tarar olmağla pek çok vadiden su götürmek ve ilaçgibi efsunlu mezur efsaneler ile o akılsızlarınakıllarının temelini bitirerek her birini hile ile başını döndürerek aldatan bu maslahatın ip ucunu yürütmek iktidar elinde gibi ma'nalar serdile kaplerini temizlemek ve gönüllerini hoşedib heman oradan ayakları sıvayıp azmederek ve acele ile koşarak boğaza doğru haram lokma gibi hareket eyledi.....

Said MehmedHalitEfendiReis vekili ve Âmidi halifelerinden Seyyida Efendi beğlikci vekili ve SeyyidMehmedEfendi darphaneye emin tayin olundu o esnada Bolu voyvodası olûb Nizâm-ı Cedid askeri tertibinde çebarzade saltanat tarafına teslim ve zikredilen husûsa çalışan ve ilmi olan Hacı Ahmed zâdenin kapucu kadarı

dahi idi eşkiyaya tutulmakla önce derdi yüzine muğlak kılıç ile akılla hayatın kapısını bağladılar ve asıl fitne ve fesad ve illet kötü bir cemiiyyet ve ahmaklar olan Nizâm-ı Cedîd ocağının tamamen kaldırılmasına dair Hatt-ı Hümâyûn sadır olmağla halka ilan için padişahımız Nizâm-ı Cedîd ocağını kaldırdı diyerek her tarafta bağırarak duyurdular ve hepsi birden resmen bildirdiler ve daha önce vezirlik rütbesiyle Kırman eyaleti tevciye olunan Şamili Rağıb Paşa dahi Nizâm-ı Cedîd askeri tertibini üzerine almak bahanesiyle günahkar kimseler olmayan vezirleri azl ederek ve Kütahya'ya gönderilmesi ve sürgün edilerek devlet tarafından def edilmesi ve Anadolu ve Rum ilinin üçer kollarına Nizâm-ı Cedîd ocağının dağıldığını haber verilmesi fermânlar yoluyla devlet vekilleri çalışarak ve bir taraftan haddini aşanlar topluluğu ve bir taraftan Bâb-ı Âli istenilenlerden arta kalan kişilerin hepsini saltanat tarafına tayin ile her tarafta araştırıp sorarak bol bol vererek güç buldular.

3.1.2.6. Ba'zı Avrupa Havâdisleri

Safer ayının ilk günlerinde Paris tarafından tahrirat zuhûr edince manası yine Tepedelenli Ali Paşa ve Mora Valisi Tepedelenli-zâde Veli Paşa ve İskenderiyye ve Beyrut Valisi İbrahim Paşa taraflarından okununca mantıksız olarak başkasının üzerine atılan suçlar ve şikayetden ibaret ve bir takım boş laflar ve tehditleri içerip anlaşma akdi ve sözleşmeye dair haber ve eser olmadığından devlet vekilleri hayret içinde kaldılar. İngiltereli ve Rusyalının Fransalı ile anlaşmasından gücenmiş olup aralarındaki durumdan güvenleri ve dostlukları kesilmesiyle Rusyalı aleyhine harp ilanı edildiğinden Devlet-i 'Aliyyeden ümid var olduklarından dolayı boğaz önündeyükleri olduğundan ba'zen gidiş gelişlerde tereddüd eylemekle meşgul oldular.

3.1.2.7. Fransa Elçisi Sebastiyân'ın Dönüşü

Bir müddetten beri İstanbul'da elçilikle görevli olan Sebastiyân adlı şahıs bu esnada gerektiğinden dolayı devleti tarafından çağrıldığını ilan etti. Yerine İran tarafından dönen baş sır kâtibi ve hala Fransa'da baş vekil Şampani'nin yeğeni olan De Lablanış adlı kimseyi ta'yin edeceğini açıklayarak Devlet-i 'Aliyyeden izin istedi. Dönüşüne izin verilince gerek Rikâb-ı Hümâyûn vekillerinesözlü olarak ve gerek Ordû-yu Hümâyûn me'murlarına yazılı olarak anlaşma maddesinin Devlet-i 'Aliyye'ye şanlı ve faydalı olarak düzenlenmesine İmparatorlarının söz verdiğini ve hatta "benim Paris'e vusûlüm anlaşma akdinin tarihi olur" diyerektekrarla ifade

ederek İstanbul'dan uğursuz vücûdu ile defoldu. Vilayet tarafının arzusuna kavuşmasına sebep oldu.

3.1.2.8. Diğer Avrupa Havâdisleri

Amerika'da vakı' Danimarkalının Sen Tomas ve Sen Karone adlı iki adasını bu defa İngiltereli'nin zapt eylediği işitilmiştir. İran tarafında eski sultan zamanında olduğu gibi Nizâm-ı Cedid askerini tertib ederek öğretmek ve ta'lim etmek için Fransa tarafından izin verildi.

3.1.2.9. İran Elçisi'nin Dönüşü

İşaret edilerek beyan olduğu üzere büyük İran elçisi İbrahim gereken ittifakı sağlamlaştırmak ve anlaşmayı sağlamlaştırarak hayırlı bir iş yapmak ve misak için padişah nâmesi ile gelerek bu esnadayolculuktan dönmeye izin verilmiş olmasıyla Rusyalı ile savaş ve anlaşmadan İran Devleti ayrılmayıp elbette her halde iştirak edeceğini bildiren ve diğer bazı halleri içeren saltanat merkezi ve dini makamlardan ve Kâimekâm tarafından yazılı olan yukarıda adı geçene teslim olunub kendisine ve yol arakadaşlarına külli hediyeler ve güzel bir tören ve merasim izzet ve ikram ona layık bir şekilde ifa edilerek Bağdad yoluyla İran tarafına iâde ile gönderildi.

3.1.2.10. Osman Efendi'nin Esmâ Sultan'ın Kethüdâlığı Makamına Getirilmesi

Ordû-yu Hümâyûn'da kethüdâ olan Osman Efendi İrâde-i Seniyye ile az önce adı geçen Sultan Hazretleri'ne kethüdâ ta'yin edilerek ve sadr-ı a'zam tarafına tahrir verilerek hilat elbisesini giyerek iki kat hürmetle anıldı.

3.1.3. Askerî Olaylar

3.1.3.1. Ordû-yu Hümâyûn'un Kışla'ya Dönüşü

Mütârekeemirleri biçim olarak tamamlanıp Ordû-yu Hümâyû'nun Silistre havalisinde kalmasına gerekli bir hal olmayınca Rikâb-ı Müstetâb'dan izinden sonra daha önce adı geçen yerden Receb ayının ikinci cumartesi günü dönülerek kışla olarak tayin edilen Edirne cânibine hayvanlarla yola koyuldular. Daha önce adı geçen ayın beşinci günü Şemniye ulaşıldı ve on gün kadar gerektiği için orda duruldu ve yerleşildi yola çıkma ise daha önce zikredilen ayın yirmi birinci perşembe günü Edirne'ye ulaşarak daha önce hazırlanan yerlere ağırlıklar indirildi.

3.1.3.2. Kalyon'un İndirilmesi

Bir müddetden beri inşasına çok dikkat edilen Donanmâ-yı Hümâyûn kalyonlarından bir kıtası bu günlerde bitmeye yakın olup deryaya gönderileceği Rikâb-ı Müstetab'a bildirilmesiyle indirilecek günde Şeyhulislam ve Kâimekâm ve bilcümle huzurları resmî devlet görevlisi olanlar Tersâne-i Âmire sahrasına ayak basarak Padişah gelmesi ile daha önce adı geçen yerde suda parlaklık sürür olduktan sonra kurban kesildi ve davete icabet gönderilen yere ulaştı bari ve yetiştirilmiş önceki kalyon güh peyker (ve tera elfelek Terci biemrih) serine mazhar olûb eski adet üzere toplanan Padişah fülk rufatde Şeyhulislam ve Kâimekâm ve Kapudan Paşa semur kürekleri ve Tersane Emini ve sairleri Kâimekâm huzurunda hil'at giymekle şeref kazandılar.

3.1.3.3. Ordû-yu Hümâyûn'un Ada'dan Dönüşü ve Silistre'ye Varışı

Bundan öncedin için muhârebeye hazırlanmış Ordû-yu Hümâyûn Asâkir-i Mansure ile Karalaş ortasında var olan Ada'ya geçmiş olmasıyla mütârekeakdinden sonra yine ordugâh yeri olan Silistre'ye dönerekeski yerine konakladı.

3.1.3.4. Ordû-yu Hümâyûn Kethüdâsı Osman Efendi'nin İstanbul'a Dönüşü ve RefikEfendi'nin Kethüdâ, Gâlib Efendi'nin Ordû-yu Hümâyûn'a Baş Olması

Yukarıda yazıldığı üzere kethüdâlık görevinde olan Osman Efendi İffetlu Esmâ Sultan Aliyyetü'ş-şan Hazretlerine kethüdâtayin edildi. Adı geçen kadının hizmet işlerini düzenleme işlerinden uzak olmamak için ruhsat emri ile İstanbul'a yola çıktı. Daha önce adı geçen kadının hizmet işlerine süratle başladı. Ordû-yu Hümâyûnda Sadr-ı a'zam ile münasebetsiz hareketler ve ser-Asker Paşa ile aralarında ara sıra şiddetlenen rekabet ve husumet ve Ocaklının sıkıntıya sebep olan halleri üzerine bir takribekethüdâlıktan isti'fa ederek adı geçen kadının kethüdâlığıyla yetindi. Bu durum üzerine orduda ReisRefikEfendikethüdâlık görevine yükseldi. Galib Efendi ise tekrar Reislik görevi rütbesine çıktı.

3.1.3.5. Ba'zı Seferiyye Havâdisleri

Yukarıda yazıldığı üzere çünkü Rusyalı ile Yergöğü civarında Fransa aracılığı yoluyla cumadiyel ahirin yirmi yedinci günü anlaşma akd olunub sözleşmenin dahi bir dakika evvel tamamlanmış olduğu iki taraftan açıklanmış iken İstanbul'da bulunan Fransa elçisi Sebastiyân "elbette anlaşma maddesi Paris'de olmağa

muhtacdır zira bu anlaşma İmparatorumuzun önünde olduğu suretde hayırlı olacağı şüphesizdir. Devlet-i ‘Aliyyealeyhinde maddeler her ne ise hepsini çıkartıp eski sınıra serbestiyyet-i kâmile sebebiyle anlaşma tanzim edecektir ve Rusya’ya bundan önce verilen zararlı yeminler ve şartlar her ne ise birer suretleri gönderilsin ve eğer bu konuda muhâlefet olunursa Paris’e anlaşma maddesi ihale olunmaz ise ben bu taraftan ikâmetimi kaldırırım” diyerek ısrar ile rica etmişti. Hala Paris’de eçilikle ikâmetedip ve dönmek üzere olan MuhibEfendi tarafına eski memuriyeti yenilendiğini haber veren resmi Nâme-i Hümâyûn’la anlaşma akdine memuriyetini içeren Nâme-i ‘Aliyye ve gereken talimatlar Fransalı’nın isteği olup bundan önce Vahid Efendi’nin sorumluluğuna bırakılan söz verilen sahte ittifaka görevli olduğunu içeren başka bir ruhsat nâme ve ta‘limat gönderildi.

3.1.3.6. Ba’zı Askerlerin Ordû-yu Hümâyûn için Anadolu’dan Gelişi

Rabiulevvel ayının ilk günlerinde hala İznikmid Mutasarrıfı olan AhmedPaşa’nın bin seçkin ve güçlü cenge katılmış asker ile Üsküdar’a ulaştığı haberi işitilince tarafına yakışır şerefli bir karşılama yapılarak Beykoz adlı yerden geçti ve Domuz Deresi adlı makam muhâfazasına me’mur oldu.

3.1.3.7. Fransa Donanması’nın Yedi Ada Tarafından Döndüğünün İşitilmesi

Bu esnada Korfa’nın ve Yedi Ada’nın muhâfazası ve gerekli olan şeyleri sağlamak için bir takım Fransa Donanması Venedik Körfezi sularına geldiğini, o taraflardan geçmekte olan İngiltereli (Kulin Ğud) adlı amiral istihbar eyleyince heman üzerine hücum edip denizde ateşli bir harb başladı. İngiltereli’nin azlığı sebebiyle daha sonra eşit olmak üzere ayrıldılar ve Fransalıamacına ulaşamadığı için üzülen ve mahrum olarak geri döndükleri işitilen havadis cümlesindedir.

3.1.3.8. Ba’zı Askerlerin Zafer Kazanan Ordû-yu Hümâyûn için Anadolu’dan Gelişi

Rusyalı ile mütâreke müddeti bittiği için bundan sonra savaş ve düşmanlığın yeniden başlaması büyük bir ihtimaldir. Rumeli’nin ve Anadolu’nun her koluna bundan önce acele ile kesin emirler neşr edilerek gönderildi. Yakın civarda olan me’murlar zaman zaman Ordû-yu Hümâyûn tarafına katılarak me’muriyet yerlerine şevk ile hareket ederek geldiler. Yukarıda zikredilen ayın beşinci günü Şileli Uzun Hasan Ağa ve birkaç gün sonra İznikmidi HüseyinPaşa-zade yüksek bir alay ile

Üsküdar'a geldi ve Bâb-ı Âli'de hılat elbisesi giyerek ve saltanattarafından iltifatlara mazhar olarak Edirne cânibine doğru yola koyuldular.

3.1.4. Çeşitli Olaylar

3.1.4.1. İran Elçisi'nin Padişah Dergâhı'na Gelişi

Eski padişah zamanında Rusyalı'nın İran tarafına dahi elini uzatarak saldırganlıkve Şirvan Ülkesi'ni ele geçirmek için taarruz eylediğine mubni Fransalı teşvikiyle üçlü ittifak akdi eylemeği üstüne alarak devlet tarafından nâme-i hümâyûn ile havâceğândan Seyyid Refi' Efendi İran tarafına elçilik içingönderilmiş idi İran şahı bu maddeyi canına minnet sayarak adı geçen elçinin maiyyetine ulemâdan Hoy Müftisi Ak İbrahim adlı alimi tarafından elçilik ile ta'yin ederek gönderdiği haberi bundan önce Bağdad tarafından işitilerekvekiller duymuş idi bu esnada Üsküdar'a geldiğini önceden Refi' Efendi gelib Bâb-ı Âliye haber vermekledevletin şanına uygun resmi unvan ile karşılayarak Sepetciler yakınında hazırlanmış olan eve getirilipadı geçen Efendi'ye hizmetçi ve tüm gerekli şeyler devlet tarafında tedarik edildi. Birkaç gün sonraKâimekâmPaşa ile ondan sonra Şeyhulislam ile görüşerekve aylıkların verildiği gün tertib edilen Divân-ı Hümâyûn'da hazır bulunanlarla tanışıp sonsuz şeref kazanarak taşıdığı adı tesliminden sonra hürmet ve saygı görerek menziline ruhsat bularak geri dönüp gitti.

3.1.4.2. Divan Tercümanı'nın Katli

Daha önce adı zikredilen kişinin Fransalı'ya nakil olayıve diğer gün fesatçılık yaptığı padişah tarafından işitilince Hatt-ı Hümâyûnile katledilereki'dam olundu.

3.1.4.3. İstirad

Yukarıda adı geçen elçi zatında büyük alimlerden olup bu zümreye ait gurur ve kendini beğenmişlik ve İranlı olma gururu kendisinde olduğundan Rum ilinde alim olmadığını sık sık söyleyerek ulemâyı imtihan için sefarete istifa olunduğunu nefsine vücûdvererek İran lafı ile o esnada yol arkadaşı olan Refi' Efendi'yi bıktırınca o dahi "İstanbul ilim denizi olup hala Seyyidve Saidalimler vardır her dalda kitaplar gösterebiliriz vebunlara i'tibar olunmaktadır hatta sefaretten ayrıldığım zaman Burhân-ı Katı' mütercimi olan Ayıntâbi ÂsımEfendi Kamus-ı Muhit tercümesine dahi başlamışvedörtte bir mikdarını tercüme ettiğinden haberim olmuşidi. Bi-'avnihi Teala şimdiye kadar yarısını geçmiş olabilir" diyerek cevap

verdi.Refi‘ Efendi bana adı geçen elçinin kâmusu tercüme kabul etmeyeceğini tercüme değil bir maddesini bile alimlerden kimsenin açıklayamayacağı şu durumda Rum’da öyle bir makamda alim olmadığını ısrarla inkar ettiğini söyledi. Refi‘Efendi adı geçen elçinin kendini övmesinden ve laflarından şikayet ederek ve çevrilmiş olan ciltten bir mikdar cilt alarak beni görüşmeye teşvik ederek hırslandırmıştı. Daha önce adı geçen elçi, Şeyhulislam’la görüşmelerinde ba‘zı ulemânın ileri gelenlerinin tarafına ziyaretlerini isteyerek gitmeleri alimlere söylenmiş olsa da hiçbiri icabet etmemiştir. Hatta asıl İran müderrislerinden Bahar Efendi’ye teklif edilmişse de mülakatdan çekinmişler. Bu hakir kul bu durumdan habersiz İran elçisi ile görüşmek için Refi‘ Efendi ile gün belirlerken Şeyhulislam tarafından çağırılıp “İran elçisi bilgisine güvenen kendini beğenmiş bir zat olub Rum ilindeki ulemâyı imtihan etmek istiyor.Maiyyetinde bir şair ve bir müneccim var. Ulemâyâ hatta Bahar Efendi’ye ziyaretlerine katılmak tarafımızdan bildirilmişken hepsi çekindiler. Tarafınıza her türlü güvenimiz var olmağla bir defa ziyaretine katılırsanız iyi olur.” Bu zavallı kul dahi ertesi gün abd hakir dahi çevrilmiş olan tercümeden otuz kadar cilt alarak Refi‘ Efendi ile beraber adı geçen elçinin evine görüşmede Kâmus tercümesi hakkında sohbet ederek hemen beraberimizde olan cüzleri alarak köşeye çekildi. Sahife sahife dikkatle üç saat kadar inceleyerek adı geçen cüzde nice anlamı bilinmeyen ve şüpheli konuların layık üzere çevrilmiş olduğunu gördü. Bitirdikten sonra beğenilerini bildirdi ve “Allah sana hayırlı mükâfatlar versin” anlamına gelen (la fuzza fukeve cezakallah hayran bihayrin) duasını niyaz eyledi. Hazır mecliste bulunan şair ve müneccimlerle fen, yıldızlar, edebiyattan konuşuldu vel hasıl güneş batma vaktine kadar çoğu ilim ve fenne dair sohbetler yapıldı iki taraf da görüşmeden memnun kaldı. Bu esnada ismi evvelce geçen Refi‘ Efendi neşesinden bülbül gibi konuşuyor mutluluğu yüzünden okunuyordu. Ayrıldıktan sonra arkamdan her mecliste ve Bâb-ı Âli’de bu görüşmeyi nakledeceğini söyleyerek İran’dan beri birçok laf ile incinen yüreğinin karşılığını Allah’ın yardımıyla aldığını teşekkür ederek söylemiştir. Birkaç gün sonra adı geçen elçi Şeyhulislam’ın verdiği ziyafet ekatılınca sohbet esnasında bu zavallı hakirin tercümesinden memnuniyetle bahsetmiş ve övmüş tercüme-i burhan gibi basıldığında bir nüshasının birisini Bağdad valisi aracılığıyla tarafına gönderilmesini istemiş ve ben zavallı kul bu mecliste konuşulanlardan habersiz daha sonra Şeyhulislam kapısına varınca adı geçen elçinin söylediklerini Şeyhulislam bana teşekkür edici bir dil ile nakletti. Bu hakir kulun bildiği perişan halime merhamet ve yardım etmekten uzak susarak bu hizmetime ceza verdiler.(saniha) Bu çaresiz kul

ki; Asitâne-i Saâdete vardığımdan bu ana kadar ulemâ tarafından zerre kadar yardım görmeyip önceki hükümdarın son zamanlarına kadar zaman zaman tarafından inâyetlere mazhar olub ve şu an ki halimde hala lütuf, ihsan ve inâyetleriyle hoş hal olduğum padişahımız peygamberlerin halifesi, mü'minlerin gözlerinin nuru veli nimetimiz padişahımız Efendimiz Sultan Mahmud'un yardımlarıyla yaşıyorum. İstanbul'da saltanat tarafı hariç hiçbir kimsenin bu zavallı kul üzerinde bir minneti olmayıp belki yardımı bırak tarafıma düşmanlıklarını ve kötülükleri olmuştur. Hak Celle ve Ala Dergahından sadık ricam ve duam budur ki Peyğamber Ekrem Sallallahu Aleyhi ve's-Sellem hürmetine bu hakir kulu daha önce adı geçen taifeye muhtac etmesin ve şu anda zelal pür neval Şâhânelerinden reyan ve nesim lütf ve ifzal Padişâhâneleri ile gönül aydınlık ve sevinçli olduğumuz şehinşah enam ve Padişah İslam Efendimizin ömür ve geleceğini nur ve güneş gibi alemleri parlatan saltanatlarını parlatsın. Amin.

3.1.4.4. Eşkiya ile Sözleşme için Düzenlenen Acayip Toplantı ve Garip Hüccet'in Tertib Edilmesi

Cumartesi günü Kâimekâm Paşave Sadereyn ve Nakıbu'l-eşraf ve Dûrizade Seyyid Abdullah Efendive bir gün önce devlet hariciye genel sözleşmesine memur buyurulan Munib Efendive İstanbul Kazısı Muradzade Efendi Şeyhülislam'ına davet edilip sekbanbaşı delaletiyle bektâşiye erbaşları toplantıda hazır olduklarında akd olunan meclisde zuhûr olan garip vaka ve acayip hadise olarak tavaif bektâşiyeden hiçbir kimse suçlu bulunmayacak ve onlar da bundan sonra Devlet-i 'Aliyyeden bir emre karşı gelmeyecek müdâhale etmeyeceklerini samimi olarak kabul ettiler. Münib Efendi'nin kaleme aldığı acayip hüccet başına Hatt-ı Hümayûn yazılarak imla kılındı.

3.1.4.5. Hatt-ı Hümayûn Sûreti

Bu hüccet-i şer'iyede yazılan tüm şartlar harf harf bakılarak ve bilgim olarak zeylini imzalayan Şeyhülislam ve Kâimekâm ve ulemâ'nın imzaları makbulüm olmuştur. Mademki itibar edilen bu senede yeniçeri kullarım tarafından uyularak taahhüdleri üzerine bundan sonra saltanat işlerine müdâhale olunmayub büyük ecdadım zamanlarında olduğu gibi her bir husûsda emir ve fermânıma her halde itaat edeler ben dahi alemleri yokdan var eden o Azımuş şanın ism-i paki ve iki cihan serveri peygamberimiz Muhammed Mustafa'nun ruhunu salat ile yad ederek taahhüd

ederim ki bu husûs için gerek benim tarafımdan ve gerekse vezirler ve devlet zabıtları tarafından kimse hiçbir vakitte alınmayacak ve suçlu bulunmayacak.Devlet-i ‘AliyyeEnderûnHümâyûndan vedevlet adamları bazı ileri görüşlü olmayan kimseler bundan önce memur oldukları hizmetlerdeDevlet-i ‘Aliyye’de Nizâm-ı Cedid tabiriyle ve İrâd-ı Cedid namıyla bir çok zulüm yaptılar ve her biri genel hallerini küffara benzettiler ve Müslümanları tekdir veDevlet-i ‘Aliyyenin büyük fetihlerini gerçekleştiren ocaklıları ve eski sultan Selim Han Hazretlerini kendi nefisleri için iğfal ettiler. Bundan dolayı bütün ulemâ ve askerler ve Devlet-i ‘Aliyye adamları ittifakla ayağa kalktılar.Hepsi eski sultanla bağılıklarını keserek Sultan Abdulhamid Han Hazretleri’nin oğlu Şevketli Mehabetli Kudretli Azimetli Padişahımız Efendimiz Sultan Mustafa Han’a “Muhakkak ki Sana biat edenler ancak Allah’a biat etmektedirler. Allah’ın eli onların ellerinin üzerindedir” anlamına gelen (innellezine yubayiuneke innema yubayiunallah yedullahi Fevka eydihim) ayeti vechiyle tâbi oldular. Devlet-i ‘Aliyye bir müddetden beriuzak olduğu iyi düzene kavuştu. Ocâğ-ı Âmire’nin bu hareketleri İslam toplumları tarafından makbul görülmüştür. Ancak bundan sonra Ocâğ-ı Âmire’nin istediği gibi ulemâemri ma‘ruf ve nehri münkere aykırı olan ve devlet adamları tarafından şer‘ı kanunlara aykırı hareketler oldukça din emirlerini yerine getirmeye çalışacaklar ve bu husûsta ihtimâm eyleyecekler. Kendileri de zabıtan ve neferat Devlet-i Aliyye’ye müdâhale etmeyip her birisi öteden beri Ocâğ-ı Âmire’nin faydası üzre memur oldukları hizmetlerden gayrı işlere kalkışmayacaklar. Ayrıca bu istikâmetlere ters bir durum olmadıkça gerek Padişah gerek vezirler vegerekse zabıtlar hiçbir ferdi cezalandırmayacağını evvela Padişahımız Sultan Mustafa Han ve ikinci olarak devlet vekillerive zabıtları taraflarından söz verdiler. İş bu sened üzerinde Hatt-ı Hümâyûnile zeyli hala Şeyhulislam Semahatlu Faziletlu Seyyid Ataullah EfendiveKâimekâm Âli makam Saadetlu Atufetlu Seyyid Musa Paşa Hazretleri vemeclisde hazır bulunan ulemânın imza ve hatemleriyle Divân-ı Hümâyûn kalemlerine kayd edilerek ve Ocâğ-ı Âmire tarafına bu sened teslim edilerek ve ol vecihle maslahat tamamlandı. TarihRabiulevvel ayının yirmi üçüncü günü. Sene bin iki yüz yirmi iki.

El-‘abdu’ d-dâ‘i Dürizade Seyyid Abdullah en-nakîb ‘ale’l-eşraf

El-‘abdu’ d-dâ‘i Ahmed Muhtar el-kâzî bi-‘asker-i Rumeli

Musa Kâimekâm-ı Rikâb-ı Şâhâne

Ed-dâ‘î SeyyidMehmed Ataullah ufiye anhu

El-‘abdu’d-dâ‘i Muradzade Mehmed Murad el-kâzî bi-dâri’s-saltana el-‘abdu’d-dâ‘i Seyyid Mehmed Münib el-kâzî bi-dâri’s-saltana sabıkan ve taraf-ı Devlet-i ‘Aliyye’ye Ocâğ-ı Âmire tarafından verilen sened dahi hücceti salife müteneddide zinet-medar lafzına gelince müttefikü’l-‘ibâre ve zeyli ber-vech-i âti nigâşte-i kalem-i bedi‘ul-işâre olan suretdir ve zeyli Ağâyan-ı Sadâkat-Kârân-ı Ocâğ-ı Âmire ve zabitan-ı hamıyyet şî‘ârlarının hatem ve imzalarıyla.

Şayan-ıvüsûk-u i‘tibar kılınub Devlet-i ‘Aliyye tarafında de mahfuz kalınmak üzere iş bu senedimiz teslim olundu.

Tahriren fittarihul mezbûr

Mehmed Arif ser-sekbanıyan

Mehmed ser-sekban-ı sabık

Osman ser-sekban-ı sabık

Mustafa ser-çavuş

Süleyman Çavuş-i Ocak

Abdi ser-Kâtib-i Ocak

Hacı Süleyman müteveli-i 25

Hacı Mehmed ser-sekbanıyan

Seyyid Ali ser-turnalı-yı sâbık

3.1.4.6. Aylıkların Dağıtılması

Padişah tarafından Ordû-yu Hümâyûn’a hazine gönderilmesiyle Ramazan-ı Şerîf’in on dördüncü günü iki kısım aylıklar dağıtıldı.

3.1.4.7. Cihangîr Padişah Huzurunda Tefsir Dersi Anlatımı

Çok uzun zamandan beri adet olduğu gibi mübarek Ramazan günlerinde huzur ve nur dolu Padişah huzurunda Beyzâvi’nin tefsiri okunur. Bu fakir gibi takrire katılan fakir âlimler ramazan harclıkları ile keselerini doldurdular.

3.1.4.8. Hırka-i Şerif Ziyareti ve Bayramlaşma

Osmanlı saltanat resmi alayı hırka-i şerifi ziyaret edip eskiden beri adet olduğu gibi mübarek bayramı kutladı. Padişah hazretleri yüce saltanat alayı ile Ahmed Han cami tarafında namazı kıldılar.

3.1.4.9. Eski Yüce Saltânat Sarayı'nın Yeni Saray'a Nakli

Rabiulevvel ayının son günü olan Pazar günü Haremeyn takımı ve Vâlide Kethüdâsı ve tüm büyükler devlet kaidesi üzere adet olduğu gibi devlet adamları ve rütbeliler Devletlû Azımetlû Vâlide Sultan Hazretlerinin önüne düşüb geçmişte olduğu üzere Sarây-ı Atik'den mükemmel bir alay ile Sarây-ı Hümâyû'na nakl ve ulaştırma hizmetine katılıp şimdiye kadar adet olduğu üzere tören ve bahşiş merâsımı icra edildi.

3.1.4.10. Kasım Ayının Ortasında, Cemreler Arasında Kar Çokluğu

Allah Teâlâ'nın emriyle bu mübarek senede cemreler arasında Kasım ayının ortasından sonra misli görülmemiş kar yağdı. Şöyle ki yer yüzü yüksek çatılar dümdüz şekilde ve yeryüzü bembeyaz olup gümüş levha gibi misalde söylendiği gibi (beyaz gözleri kamaştırır) oldu. Sabahleyin çoğu evlerin kapıları kardan duvar gibi tıkandı. Birkaç hafta çarşı ve pazara geliş gidiş yolu kapandı. Her ne tarafa bakılsa kar karaltısından ğayrı kimse gece kelebekleri hariç görünmez oldu. Yukarıda bahsedilen bu durum uzun zaman devam etti ve şiddetli soğuklara sebep oldu. Kömür turfanda gibi tek el gibi kıymetli olup tanıdıklara hediye verme derecesine geldi ve gitdikce soğuk derdi çok zor oldu. Kaba taştan yapılmış kaplar aşık yüreği gibi paramparça oldu. Pek soğuk sözünü gerçi iyi bilmiyorum. Lâkin ömürleri sınıra ulaşmış, saç dökülmüş olanlar İstanbul'da bu kadar şiddetli soğuk ve yağmurun daha önce görülmediğini beyan eylediklerinden tarihe yazılacak nadir olaylardan olduğu için bu mecelleye kaydedildi.

3.1.4.11. Hazînedâr Ağa'nın Ölümü

Adı geçen ayın ilk günlerinde Hazînedâr-ı Hazret-i Şehriyâr-i Beşir Ağa'nın ahirete intikâl eylemesiyle Kâsım Ağa hazînedâr ve Nezir Ağa hazine vekâletiyle tayin oldu.

3.1.4.12. Üsküdar Arbedesi

Büyük iskelenin ba'zı düzenine bakmak ve ve dikkat eylemek için özel bir haseki ta'yin edildi. Bu esnada Üsküdar rezillerinden birkaç kabadayı asker yoldaşlar ile aralarında iskele husûsuna dair kavga olunca adı geçen haseki yoldaşların parça

parça öteki dünyaya gitmesine sebep olduğu havadisi daha önce zikredilen ayın olaylarındandır.

3.1.4.13. Sırp Tâifesinde Bazı Hokkabaz Rahipler

Evvel ve ahir Sırbli taifesini azgınlık ve isyana tahrik ve her zaman baştan çıkartmaya çalışan Rusyalı olmasıyla bu durumda ba'zı ta'limatla dahi birçok rahip göndermeleriyle alçak insanlar taraf taraf milliyetçilik damarlarına girerek ve ba'zı uydurulmuş yalan eski kitaplar göstererek içlerinde güya ki haşa “Muhammediye devrinin zamanı bitti.Son bulma tarihi yazılı olub ve zikredilen tarih mantıkincabu mübarek sene mühletin sona erme senesidir. Bundan sonra Mesih devri ortaya çıkacak ve dört cihetten aleme yayılacak. Ebediyete kadar doğu ve batı memleketleri Hristiyanlara mahsus ve yardımcı olacaktır” anlamında çeşit çeşit asılsız hikâye ve masallar ile ol behayim sirtani izlal ve bir taraftan da top ve tüfenk ve bütün savaş mühimmatı ve asker ile imdad veyardım etme ile asilerin ateşi şikâyetlerini şiddetlendirmek çok acı haberlerdendir.

3.1.4.14. Mevlid-i Şerif Okunması

Sonsuz vakar sahibi devletin resmi âdeti olduğu üzre Rabiulevvel ayının on ikinci günü Şehr-i Âli-tebâr Hazretleri bilinen alay ile Sultan Ahmed Cami'-i Şerifine kudretini göstererek geldi ve adet üzerine mevlid-i şerif okuyarak adet gereğini yerine getirdi.

3.1.4.15. Atların Dışarıya Çıkışının ve Vergilerin Toplanması Ertelenmesi ve Ürün Kıtığı

Bu mübarek senede çok kar yağması sebebiyle tam kuvvet bulmadığından bitkilerin büyümesi geciktiğinden atlar harab olmuş ve otuz gün mikdarı ahırlarında kaldılar. Böylece karın şiddeti koyunların helak olarak sayılarının azalmalarına sebep oldu. Hemen zikredilen günde şafaktan önce birkaç kasab dükkanında havada asılı koyun cesedi bulunub işittiğimize göre her lokmasına pek çok müşteri hücum eder ve birkaç asker kavgacı olduklarından başka “bu gün sen bana kuzu getirmedi bize Tutinin kocası üç yerinden parelenmiş ki o yine kuzu getirdi. Yuf senin erlik kisvetine” diyerek kocalarıyla hakikaten çoğu dahi evliliklerini bitirdi.

SONUÇ

AhmedÂsımEfendi'nin “Âsım Tarihi” adlı eseri,XVIII. yy sonları ile XIX. yy başları Osmanlı Devleti'ninsiyasi, askeri ve sosyal durumu hakkında bizlere bilgi vermesi açısından değerli bir eserdir. Eser, asıl olarak Nizâm-ı Cedid dönemi ile II. Mahmud'un tahta çıkış sürecini kapsamaktadır.

Âsım, bu eseri 1807 tarihinde resmi olarak vak'ânüvislik görevinde iken yazmaya başlamıştır.Vak'ânüvis; zamanının olaylarını yazmakla görevlendirilen resmi tarihçidir. Asım eserini belli bir kronolojik düzen olmadan kaleme almıştır.

“Âsım Tarihi”, Âsım'ın özel hayatı vedevlet zevâtları ile ilgili kişisel görüşleri hakkında da bizi bilgilendirmektedir. Devlet adamlarının görevlerini yapmamalarıve liyâkatsiz oluşlarını, aralarındaki çekişmeleri ve anlaşmazlıkları yine bu eserden edinmekteyiz. AhmedÂsım, devlet büyüklerinin umursamazlıklarıve rahâvet içinde bulunmalarından bahsederken kişisel görüşlerini açıklamaktan veonları ağır bir şekilde eleştirmekten çekinmez.Asım Tarihi'ni benzerlerinden ayıran en önemli özelliklerinden birisi zannımızca budur.

Bu eserden edindiğimiz bir diğer önemli husûs da Âsım'ın dil bilgisinin zenginliği ve bunu kullanmadaki yeterlilik ve becerisidir. Âsım, eserinde sade bir dil kullanmaktan kaçınarak ağır bir uslûpla yazmış, cümleleri Farsça, Arapça kelimeler ve terkipler ile doldurarak uzatmıştır. Eserinde, dil bilgisindeki ilmini ve yeterliliğini özellikle sergilemeye çalışıyor gibi görünmektedir. Âsım lugâtçılık husûsunda Arapça ve Farsça dillerine hâkimiyet bakımından Osmanlı tarihinin en önde gelenlerinden birisidir. Bu sebepten olsa gerek Âsım'ın bilinen tarihçilik özelliği, bir dil bilgini olarak bilinmesinin gerisinde kalmıştır.

Âsım, eserin II. cildine halk içindeki sorunlardan ve devlet adamlarının umursamazlıklarından bahsederek başlar.Kabakçı Mustafa isyanıyla başlayan kargaşalıklar ve III. Selim'in hal'ine sebep olan gelişmeleri anlatır. Bu olaylar silsilesinde tevcihve azl edilenlerden ayrıca isyan sonucu katl edilen devlet adamlarından da sözeder. Devlet kurumlarının bozulduğunu ve kuruluş amaçları

dışına çıktığını ifade eder. Gelişmeleri yazarken Saniha (zihne bir anda gelen fikir)ve İstirad (bir söz söylerken o fıkra içinde başka bir bahis nakletmek) başlıklarıyla araya girerek başka bir mesele hakkında yazar bazen de kendi hayatından bilgiler nakleder.Daha sonra yarım kalan konuya devam eder. Kendi hayatından bilgiler veren Âsım, Antep'ten İstanbul'a gelişini, ailesini uzun süre İstanbul'a getirememesini,çektiği sıkıntıları, maddi zorlukları, kendisi ile Ataullah Efendive Münib Efendi arasındaki anlaşmazlıkları da eserinde anlatmıştır.

Eserde Âsım'ın Şeyhülislam Ataullah Efendi ile onun hocası Eski İzmir kadısı olan saray hocalarından Münib Efendi hakkındaki görüş ve duygularını açıkça ifade etmesi ve onları ağır bir şekilde yermesi dikkat çeken husûslardan biridir. Şeyhülislam Ataullah Efendi ile Münib Efendi'nin kendisini kışkırdıklarını belirtir ve Padişahın kendisine bağladığı aylığı vermemek için türlü bahaneler uydurduklarını söyler. Her iki zâtı da ağır ifadelerle eleştirir. Âsım'ın bu şekilde kullanmış olduğu alaycı, küçümseyici ve iğneleyici ifadeleri o devrin halk dili hakkında da bizlere bazı bilgiler vermektedir.

Âsım, Avrupa'daki siyasi gelişmelere ve Avrupa Devletlerinin Osmanlı Devleti ile olan ilişkilerine de eserinde değinmiştir. Fransa'nın yayılmacı politikası ile İslam ülkelerinde gözü olması, Rusya ile olan münasebetlerve yapılan anlaşmalar, Avusturya, İspanya, Portekiz, Venedik ile olan ilişkilerve İngiltere ile denizlerde olan gelişmeler de eserin konuları arasındadır.

Bektâşî Ocağı'ndaki düzensizlikve karışıklıklardan, meydana gelen isyan hareketlerinden sözeder. IV. Mustafa'nın başa getirilmesi ve daha sonra II. Mahmud'un culûsu gelişmelerini nakleder.

Âsım, III. Selim'e çok düşkündür. İstanbul'a ilk geldiğinde III. Selim'e Burhân-ı Kât'ı adlı eserini sunana kadar büyük sıkıntılar çekmiş maddi zorluklar içerisinde kalmıştır. Daha sonra III. Selim, eserin basılmasını emretmiş, Âsım'ı himaye etmiş ve kendisine maaş bağlatmıştır. Âsım onun yardım ve lütuflarıyla yaşadığını eserinde belirtmektedir. III. Selim katl edildiğinde Âsım derinden sarsılmıştır. Yardımların da kesilmesiyle yine maddi sıkıntılar içerisinde düşmüştür.

Yenileşme taraftarı olan Âsım III. Selim'in reform hareketlerini desteklemektedir. Batılılaşmadan ve Avrupa'yı taklit etmeden yenilik yapılması

gerektiğini düşünmektedir. “Âsım Tarihi” bir yenileşme dönemi (Nizâm-ı Cedîd) eseri olması açısından dikkat çekicidir.

Âsım Tarihi'nin kolayca okunup anlaşılabilmesi ve her kesime ulaşabilmesi için günümüz Türkçesine çevrilmesi şarttır. Mütercim Âsım ve eseri Âsım Tarihi ile ilgili yapılmış bir takım çalışmalar varsa da eseri bütünüyle incelemeye alanve değerlendiren bir araştırma mevcut değildir. Bu nedenle eserin günümüz Türkçesine çevrilmesine yönelik bir çalışma Âsım Tarihi'ni daha iyi anlamak ve okumak isteyenler ile Âsım ve eserleri ile ilgili çalışma yapmak isteyenlere de yol gösterici olacaktır.

KAYNAKÇA

- AYNTÂBÎ AHMED ASIM.** (1964). *Târîh-i Âsım*, Ceride-i Havadis Matbaası.
- AKSOY, Ömer Âsım.** (1993). *Mütercim Âsım*, TDV Yayınları, Gaziantep.
- BABİNGER, Franz.** (1992). *Osmanlı Tarih Yazarları Ve Eserleri*, Üçok, C. (Çev.), Kültür Bakanlığı Yayınları, Mersin.
- GÖKYAY, Orhan Şaik.** (1992). Burhân-ı Katı‘ Tercümesi, *DİA*, c. 06, s. 433–434.
- KAÇALİN, Mustafa S.** (2006). Mütercim ÂsımEfendi, *DİA*, c. 32, s. 200–202.
- PARLATIR, İsmail.** (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınları, Ankara.
- SÜTÇÜ, Tefik.** (2013). Türkçe Sözlükçülük Tarihinde Mütercim Âsım ve Kamus Tercümesi, *Tarih Okulu Dergisi*, S. XVI, s. 541–553.
- ŞEMSEDDİN SAMİ.** (1996). *Kamus-i Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- ZORLU, Yaşar.** (2004). *Mütercim AhmedÂsım'ın Osmanlı Toplumuna ve Yenileşmeye Bakışı*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya.

EKLER

EK A. LÜGÂTÇE

A

Ağleb: En kuvvetli, en kavi, en çok.

Ağleb-i melhuz: Büyük bir ihtimal.

Ağnâm: Koyunlar, keçiler.

Ahz: Alma, kabul etme.

Âmâl: Ummalar, ümitler, dilekler, istekler.

Amed: Gelme, geliş.

Âmed ü süd: Gelis-gidis; varıp-gelme; geldi -gitti

Amiziş: Uysallık, imtizaç, uyuşma.

Aramiş: Dinleniş, rahat, huzur.

Asâ': Aksam yemeği. (bkz. ısa').

A'sâb: Sinirler.

Âsâm: Yiyecek ve içecek.

Âsâmân: İçenler.

Âsâr: İzler, nisaneler, alâmetler.

Âsitâne: Eşik 2. payitaht. 3. büyük tekke.

-Âsûb: Karıstıran, karıstırıcı.

Asûf: Çok siddetli (rüzgâr), hızlı yürüyen.

Atiyye: Hediye, bahşış.

Avâkib: Neticeler, sonuçlar.

Av'ave: Havlama

Avaz: Ses, seda

Âvâze: Yüksek ses, şöhret, ün.

Avene: Yardakçılar, kafadarlar.

Âverde: Naklolunmus, getirilmiş.

Âvîhte: Asılı, asılmış [sey].

Ayb-nak: Noksan, kusurlu.

Âyende vü revende: Gelen giden

Âz : (f.i.) aç gözlülük, hırs, tamah.

Âzâr: (f.i.) incitme, kırılma, tekdîr.

Azm: (a.i.) kasıt, niyet, karar, (bkz: cezm).

Âzmâyîs: tecrübe, deneme, sınama.

Azmûde: tecrübe etmiş olan. 2. tecrübe olunmuş, sınanmış.

Âzürde: incinmiş, kırılmış, gücenmiş.

B

Bağteten: Ansızın, birdenbire.

Bâlâ: Yüksek, yüce.

Beca: Yerinde olan, münasib, layık.

Beğayet: Son derece, pek ziyade.

Berf: Kar.

Berzede: Toplanılmış, biriktirilmiş, bir araya getirilmiş.

Besâret: Müjde, mutsu

Beyâ: Dolmuş, dolu, girilecek yer, kapı.

Beyâbân: Kır, çöl.

Beyâre: Kısa, boysuz, bodur olarak yerde yetisen fidan, sebze ve meyva.

Beydâ': Tehlikeli yer, sahra, çöl.

Beyhoş (bîhûş): Şaşkın. Akılsız. Deli. Serseri.

Bî-bâk: Korkmayan, çekinmeyen, sakınmayan.

Bîdâr: Uyanık, uyumayan, uykusuz.

Bid'at: Sonradan meydana çıkan sey, peygamber zamanından sonra dinde meydana çıkan sey.

Bî-gâne: Kayıtsız, ilgisiz. 2. yabancı.

Bika' : Yerler, topraklar, ülkeler.

Bî-kâr: İssiz, bekâr.

Bîm: Korku, (bkz: havf). 2. tehlike.

Bîmâr: Hasta, sayrı.

Binâberîn: Bundan dolayı, bunun üzerine.

Bisât: Kilim, minder, döseme, keçe, yaygı.

Bî-sümâr: hesapsız, sayısız.

Bisyâr: Çok.

Bî-vâye: Behresiz, nasipsiz, mahrum.

Bukrat: Eski Yunan hekimi meshur Hipokratis

Bûm: Yer, toprak, yurt.

Butlân: Batıl, boş.

Büzürgi:Azîm olmak. Büyüklük. Ululuk.

C-Ç

Câ be câ: Yer yer, ara sıra.

Câh:Makam, mansıb. Kadr, itibar.

Cehabize:Hakikatlerden, gerçeklerden haberi olanlar.

Cezm: Kati karar, yemin

Cidar: duvar, zar.

Cihar: açık söyleme veya okuma.

Cimâl: erkek develer.

Cisr: köprü

Ciyâdet: iyilik, güzellik, tazelik.

Cûy-bâr: çay, dere, akarsu, ırmak, ırmak kenarı.

Cübb: kuyu.

Cühhâl: bilgisizler.

Cünban:Kımıldanan, kımıldatan, sallanan, oynayan, oynatan, hareket eden mânâlarına gelir vesîfatlar yapar.

Cüst u cu: Arayıp sorma, araştırma, arama.

Cüyûş: Askerler, neferler.

Çend: Birkaç.

Çeprast:çapraz, çapraşık

çerâ-gâh: hayvan otlatılan yer, çayır, otlak, (bkz. mer'a).

çi-gûne: nasıl, ne türlü.

çîre-dest: eli ise yakısan, becerikli.. -i.

çirk-âb: çirkef, pis su.

D

Defˆ: Ortadan kaldırmak, savmak.

Dekâkîn: Dükkânlar.

Derc:İçine almak. Katmak.

Dest-diraz:El uzatan, zulmeden

Dest-res: İsteğine ulaşan, kudret.

Dest-yârî: Yardım, muâvenet.

Diriğ:Men'etmek, korumak, esirgemek

Dudman:Hanedân, sülâle, akarib, aile,

Dur-endiş:Önceden görüp düşünen. Tedbirli.

Dûsize: kız, kızıoğlan kız, el değmemis.

Dûzah: cehennem, tamu,

Dübb-i ekber: astr. Büyükayı, semânın kuzey yarım küresinde bulunan meshur yedili yıldız grubu, Yedigen

Dünbâl, dünbâle: kuyruk.

Dür ü dırâz: uzun uzadıya.

Dürûg-ı bî-fürûg: adî yalan.

Düz:dikici, diken.

E

Ebvâb: kapılar, kısımlar, bölümler.

Ebyât: iki mısra'dan meydana gelen manzum söz.

Ecnâd: askerler, taburlar, (bkz: cünûd).

Ecsâd: vücutlar, tenler, gövdeler.

Ecvibe: sorulan seylerin, söylenilen sözlerin karşılıkları.

Edhem: karayağız at. 2. erkek adı. (Ðbrâhîm-i Edhem).

Edille: isaretler, kılavuzlar, rehberler.

Ed'îye: yalvarmalar, niyazlar.

Edviye: ilâçlar.

Eferr: pek kaçıcı, çok kosucu.

Efra': vesveseli, kuruntulu [adam]. isi gücü olmayan

-Efrûz: aydınlatan, parlatan.

Efsürde: donmuş; donuk, kansız, gayretsiz, duygusuz.

Efzâyis: artma, çoğalma.

Esatiz:Usta başıları. Bir işin tedbirinde, öğretilmesinde önderlik edenler.

Etvar: Hal ve hareketler, işler, tarzlar.

Evamir: Buyruklar.

Ezale: Giderme, def etme, yok etme.

Ezîr: haykırma.

Ezyâf: misafirler, davetliler, konuklar.

Ezyâl: etekler, ilâveler; kuyruklar, ekler.

F

Fahire: İftihar eden. Kendi amelini ve kendini beğenen. Övünen.

Fahm: Kömür.

Fehva: Mana, anlam, mefhum, kavram.

Fersude: Eskimiş, yıpranmış, buruşmuş.

Ferve: kürk, makbul hayvanların postu, kürk kaplı elbise.

Ferzend: oğul, çocuk, (bkz: mahdum, veled, ibn).

-Fesân: saçan, saçıcı, serpen.

Fesîh: geniş, açık.

Fevc-â-fevc: takım takım, akın akın.

Feyezan: suyun tasması, cosması.

Fıkdan: yokluk, darlık, bulun-mazlık, kıtlık, (bkz: fakd).

-fîh: " onda, içinde" mânâsını verir.

fî-mâba'd: bundan sonra, bundan böyle, bir daha.

Fuhûl: 1. aygırlar. 2. erler, erkekler. 3. s. akıllı ve zekî [adamlar]. 4. beyit, hadîs ve rivayetleri çok iyi anlatan kimseler.

Füccâr: günahkârlar, fena huylular.

Fülk: gemi, sandal, kayık.

Fürce: iki sey arasındaki açıklık, yarık, aralık.

Fürûht: satma, satım, satıs.

Füsürde: donmus.

Füttâk: fırsat buldukça adam öldürenler.

G-Ğ

Gebr: (f.s.) mecûsî, atese tapan, (bkz: zerdüstî).

Gedâ-çesm: (f.b.s.) dilenci gözlü; mec. gözü aç, açgözlü.

Genc: (f.i.) hazîne, defîne, (bkz: gencîne, kenz)..

Gendüm: (f.i.) buğday, (bkz: bürr, hinta, kamh).

Gerd: (f.i.) 1. toz, toprak, (bkz: gubâr).

Gerdis: (f.i.) dönüş, dönme, dolasma.

Gerdûn: (f.s.) 1. dönücü, dönen, devreden. (bkz: gerdân). 2. i. felek, dünyâ, semâ.

Germiyyet: (o.i.) hararet, sıcaklık; atesli çalışma, [yapma kelimelerdendir].

Gest: (f.i.) 1. gezme, seyretme, dolasma. (bkz ; tenezzüh, teferrüc2'3).

Gezend: (f.i.) 1. zarar, ziyan. 2. elem, keder; âfet, musibet,

Girifte: Yakalanmış, tutulmuş

Güft ü gu: Dedi kodu. Kîl ü kal.

Gûsis: çalışma, çabalama.

Gussa: keder, kaygı, tasa.

Güdâhte: erimis.

Gül-gûn: gül renkli.

Gümân, gümâne: zan, sanma, sezme.

Gümâste: vezir, vekil.

Günbed: (f.i.) kümbet, kubbe, üstü yuvarlak şekilde olan bina veya çıkıntı.

Güncâyis-pezîr: (f.b.s.) sığısan, sığabilen.

Güncisk: (f.i.) serçe kusu. (bkz: usfûr).

Gürd: (f.s.) cesur, kahraman, yiğit, koçyiğit. (bkz: bahâdır, dilâver, dilîr, ferzâne).

Gürisne: (f.s.c. gürisnegân) aç, fakir, (bkz: câyi', cev'ân).

Gürîz: (f.i.) 1. kaçma, (bkz: firâr). 2. s. kaçkın, kaçan. 3. ed. kasidelerde mevzua girmeden evvel söylenen beyit, (bkz: gürîz-gâh).

Gürîzân: (f.s.) kaçıcı, kaçan, (bkz: girîzende).

-Güsâ: (f.s.) açan, açıcı.

-Güsâr: (f.s.) içici, içen; yiyici, yiyen.

Güsâyis: (f.i.) açılma, açıklık, açılıs.

Güsâyis-i badbân: (f.i.) açılma, açıklık, açılıs.yelken

Güsiste: (f.s.) kırılmış, kopmuş; gevsemis, çözülmüş, sölpük.

Güvâh: (f.s.) sahit, delil, tanık, (bkz: güvâ).

Güvâr, güvârâ, güvârân: (f.s.) hazmı kolay olan [yemek].

Gûşe-Nişin: Köşeye çekilen, münzevi.

Ğulğule:Bağrışıp çağrışma. Şamata, gürültü. velvele.

Ğaltan:Yuvarlanan, tekerlenen

Ğavğa: Gürültü, patırtı.

Ğaybubet:Gayıplık, hazırda olmayıp başka yerde olma.

Ğılzet:Kabalık, sertlik.

Ğubar: Toz, ince toprak.

H

Hadîd: öfkeli, hiddetli, siddetli, titiz.

Hafr: kazma, kazılma

Haftân: kaftan, savasta zırh üzerine giyilen bir çeşit pamuklu elbise.

Hâhis: istek, arzu, isteyis.

Hâhis-kâr, -ker: isteyici, istekli.

Hâif: korkan, korkak, ödle.

Hâkister:kül, ates külü.

Halecan: Titreme. Kalb çarpıntısı. Heyecan.

Hamuşane:Sessizce, ses çıkarmadan. Sessizliği andırır bir şekilde.

Havf: Korku.

Havn:Hıyanet etmek, hâinlik yapmak.

Hemişe:Dâima. Her zaman.

Hemyân: heybe, dağarcık, çanta,

Hengâm: zaman, çağ, sıra, vakit, mevsim.

Her-bâr: her defa, dâima.

Herc ü merc: altüst, karmakarışık, allak bullak, darmadağınık.

Herçih: her ne, her ne şekilde.

Herem: kocama, kocalma, ihtiyarlama.

Hervele: kosma, at yürüyüsü; yürüyüs.

Herze: bos lâkırdı, saçma.

Hestî: var olma, varlık.

Hetk-i Perde: pedeyi yırtma, yarma.

Hevân: horluk, aşağılık, zelillik, alçaklık.

Heycâ': kavga, savas, dövüs.

Heyûlâ': Zihinde tasarlanan sey.

Hezz: direktme; tahrik.

I-İ

Isdar:Çıkarma, çıkarılma, sudur ettirme

İbtidar: Süratle teşebbüs,mübâderet.

İctilab: Celbetmek, çekmek.

İfrağ: Kalıba dökme.

İğtinam: Yağma ve çapul etme.

İğtirar: Aldanma, mağrur olma.

İlğar: Hücum, baskın.

İltiyam: Yaranın kapanıp iyi olması. * Cem' olmak.

İmtisal: Nümune kabul etme.

İnkıyad: Boyun eğme. Muti olma. Teslim olma.

İntibah: Uyanıklık, göz açıklığı. Hassasiyet. Agâh ve münebbih olmak.

İntizar: Gözlemek. Ümidederek beklemek.

İsal: Ulaştırmak, vâsıl etmek. Yetiştirmek.

İstibar: Yoklama, muayene etme.

İstibdad: Başlı başına olmak. Keyfî idare sistemi.

İsti'cab: Şaşma, taaccüb etme, hayrette kalma.

İstihva:Şaşırıp kalmak. Divane olmak

istima': Dinlemek. Kulak vermek.

İstiskal:Ağır bulup hoşlanmadığını anlatmak.

İstitar: Yazma.

J

Jajhay:Mânâsız söyleyicilik.

Jiyan: Kızgın, hışımlı, kükremiş.

K

Kalensüve:Üzerine sarık sarılarak başa giyilen külâh.

Kâm-bîn: meramina erdiren, mes'ud, bahtiyar, mutlu.

Kamet: boy, boybos.

Kâm-kâr: isteğine ulaşmış, mutlu,

Kâm-revâ: isteğine erisen.

Kamtarîr: siddetli, sert.

Kâm-yâb: kâm bulucu, bulan, taliqli, isteğine ulaşmış, bahtiyar, mutlu.

Ka'r-ı nâ-yâb: dibi bulunmaz, benzeri olmaz.

Kârîz: keriz, yer alü lâğımı.

Karz: ödünç verme, ödünç alma, ödünç verilen veya alınan sey; borç.

Kâr-zâr: ceng, kavga, savas.

Kasr: zorla is gördürme, zoraki isletme.

Kavâim: fermanlar, buyruklar.

Kavâlib: kalıplar.

Kavâri': siddetli esen rüzgarlar, ansızın gelen büyük belâlar,kıyametler, belâdan kurtulmak üzere okunan dualar.

Kaval: çok söyleyen, geveze, çalçene, çenesi düşük, sözü yerinde söyleyen.

Keduret:Bulanıklık. Gam, tasa, keder.

Kesb:Kazanç. Çalışmak. Sa'y ve amel ile kazanmak.

Keşide:Çekilen, çekilmiş. Çekmek.

Kihan ü mihan: Küçükler ve büyükler.

L

Lahm: Et

La'in:Lânetlenmiş, kovulmuş.

Leccâc: inatçı, inatçılık.

Ledg: yılan veya akrep sokması.

Ledîg: yılan, akrep ve buna benzer hayvanlar tarafından sokulmuş kimse.

Lehâz: gözucu, göz kuyruğu.

Lehîb: alev, atesin sıcaklığı, alevlenme.

Leked-kûb: tekme vuran.

Lenger-endâz: lenger atan, demir atan, demir atmış olan gemi.

Lerzende: titreyen, titreşen.

Lev': yısa etme, çekme.

Levâih, levâyih: lâyhalar.

Levsi: pislik, mundarlık, kir.

Licâm: hayvanın ağzına vurulan gem.

Lihb: iki tepe veya kayalık arasındaki boğaz, dar geçit.

Lihye: sakal.

Liva': bayrak, mülkî idarede kaza ile vilâyet arasında bir derece, sancak.

Lübb: Akli selim, sağduyu.

Lücce: Kalabalık, güruh.

M

Mağlata:Mugalâta. Boş ve mânasız söz.

Makhur:Kahredilmiş. Mahvedilmiş. Bozguna uğratılmış.

Mashub: Beraber alınıp götürülmüş. Kucaklanmış.

Mebğuz:Sevilmemiş. Buğzedilmiş. Nefret edilmiş.

Mededres:Yardımcı. İnâyet eden. Yardım eden.

Medhuş:Dehşete uğramış. Şaşırılmış. Korkmuş.

Mehasin: İyilikler, iyi ahlaklar.

Mekir:Hile. Aldatma. Oyun. Düzen.

Melhuz:Mülâhaza ve tefekkür olunmuş olan veya olunabilen.

Menahise:Uğursuz şeyler.

Mensucat:Bez veya kumaş gibi dokumak suretiyle yapılan tezgâh veya fabrika mahsulü mallar.

Merâkib: Binilecek vasıtalar.

Merci': Merkez. Kaynak. Başvurulacak yer. Mürâca'at edilecek yer. Dönülecek yer.

Merfû': Yükseltilmiş, Terfi etiririlmiş.

Mermuze: İşaretle anlatılmış. Remzolanmış. Açıktan değil de işaretle anlatılmış şeyler.

Mersûm: Yazılmış, çizilmiş.

Mesbuk:Geçilmiş, arkada bırakılmış.

Mevsuk:Kendisine inanılır olan. Şâyân-ı itimad olan.

Mevsûm: Nişanlanmış, işaretlenmiş.

Mezalim:Zulümler. Haksızlıklar. Eziyet ve işkenceler.

Mezâyâ: Üstünlükler, vasıflar.

Muahhar: Te'hir edilmiş, sonraya bırakılmış.

Muazzib: Azap ve eziyet eden.

Muğalata: Ağız kalabalığı.

Murahhas: Ruhsatlı, izinli.

Mübâderet: Sürat ve gayretle başlama.

Mübahase: Bir şeye dair iki veya daha çok kimse arasında olan konuşma. Bir şeyin bahsini etmek.

Mücaheret: Açığa vurma, belli etme, meydana çıkarma.

Müdahene: Dalkavukluk. Menfaat beklediği bir kimseyi yüzüne karşı medhetmek.

Mülabese: Karışma. Münâsebet. Ülfetve ihtilât etmek. Birbirine benzeyen iki şeyin karıştırılarak birbirine benzetilmesi.

Mülayene: Yumuşak etmek. Yumuşaklık.

Mültemes: Kayırılan, iltimâslı.

Mümanaat: Mâni olma. Set çekme. Önleme. Muhâlefet.

Münâfese: Birbirine karşı nefsanîyet gösterip haset ve rekabet etme.

Münhezim: Hezimete uğramış, bozguna uğrayan, inhizam eden.

Münkalib: İnkılab eden. Dönen, dönmüş. Başka bir hale girmiş olan. Değişen.

Münşerih: İnşirahlı, gönlü sıkılmayan, neş'eli.

Mürtekib: İrtikab eden, kötü iş yapan.

Müsâfât: Birbirine kötü muamele etme.

Müsâferet: Misafirlik.

Müsaraat: Teşebbüs, girişme. Sür'at ve acele etme.

Müsteskil: İstiskal eden. Birine karşı kovarcasına muâmelede bulunan.

Müteceddid: Yenilenen, eski iken yenilenmiş olan.

Mütezelzil: Sarsılan, sallanan, oynayan, sarsıntıda olan.

Müvaneset: Üns tutmak, dostluk kurmak, ülfet, ünsiyet.

N

Nâ-sâz: Uymaz, uygunsuz.

Neberdgâh: Savaş yeri, muhârebe sahası.

Necm: Yıldız.

Necm-i dünbâle dâr: Kuyruklu yıldız.

Nekb: kedere, musibete uğrama.

Nekbet: 1. talihsizlik, bahtsızlık. 2. düskünlük. 3. felâket, musibet.

Nemmâm: Koğucu, ara bozan. neng: ayıp, utanma.

Nerîm, nerîmân: pehlivan, yiğit.

Nesak: tarz, sekil, üslûp, yol.

Nesak-sâz: tertîbeden, düzenleyen; düzen veren.

Nesemât: solumalar, soluk alıp vermeler. 2. nefesler, hayatlar, ruhlar. 3. hafif rüzgâr esintileri.

Nes'et: meydana gelme, ileri gelme. 2. çıkma, yetisme.

Nehzat: Davranma, kalkışma, hareket.

Nümayiş: Görünüş, gösteriş, dış görünüş, gösteri.

Nüsâre: saçıntı, saçılan sey, yemek döküntüsü.

Nüsk: Allah'a yolunca ibâdet etme.

Nüzhet: nese, eğlence, eğlenecek yerleri gidip gezme, sevinç; ferahlık.

P

Peyveste: Ulaşmış, bitişik.

Perverde: Terbiye görmüş, yetiştirilmiş, beslenmiş.

Pesendîde: beğenilmiş, seçilmiş.

Pesperde: Perde arkası, gizli iş.

Peygâr: savas, kavga.

Peygule: köse, bucak,

Peygule-i nisyân: unutulma kösesi.

Peykân: temren, basak, okun ucundaki sivri demir.

Peyke: tahta sedir, kuru kanape.

-Peymâ: "ölçen, ölçücü" mânâlarıyla birlesik kelimeler yapar.

Peymâne: büyük kadeh; sarap bardağı.

Peymân-sikenî: yemin bozarlık.

Peymây: ölçücü, tartıcı.

Peymûde: ölçülmüş.

Piçide: Karışmış, bükülmüş, kıvrılmış.

Pister: Yatak, döşek.

Puç-Mağz: Boş kafalı.

R

Reftar: Gidiş, salınarak yürüyüş.

Refz: Terketmek.

Rehayab: Kurtulan. Yolcu olan.

Rehyab: Yolunu bulabilen, girebilen.

Rems: Mezar, kabir.

Resa: Yetişen, erişen. Yetiştiren.

Reside: Erişmiş, ulaştırmış, yetişmiş.

Retk u fetk: Noksanları düzelterek idare etme. Ayırmak ve bitştirmek. İyi idare etme.

Ric'at: Geri dönme.

Rikâb: Büyük bir kimsenin önü, huzuru.

S-Ş

Salabet: Metanet, katılık, sulbiyet. Peklik, dayanma. Sağlamlık. Mukaddesatı korumak husûsunda cesaret, metanet ve sebat gibi sıfatlarla muttasıf olmak.

Savn: Koruma, muhâfaza, sıyanet.

Sebûkbâr: Yüğü hafif. Ağırksız, eşyası az olan. Derdi, düşüncesi olmayan

Seza: Layık, münasib.

Su be su: Taraf taraf, her yanda.

Suhulet: Kolaylık.

Şikeste: Kırılış, yeniliş, mağlub olmuş. Kırık.

Şirzime: Küçük ve ehemmiyetsiz cemaat.

T

Tard: Sürme, kovma, uzaklaştırma.

Tebdil: Değiştirmek. Tağyir etmek. Bir şeyi başka bir hâle veya şeye değiştirmek.

Tefattun: Tefehhüm. Sür'atle anlama, idrak etme.

Teferrüd: Tek ve yalnız kalma.

Tefrid: Dünya alâka ve meşguliyetlerinden ayrılıp, ibâdet ve tâatle meşgul olma.

Teğallub: Zorbalık. Hilâf-ı hak olarak musallat olmak. İstilâ etmek. Üstün gelmek.

Tehaddüs: Bilmediği ve duymadığı ihbar vehavâdisi idrak eylemek. Zan ve tahmin etmek.

Tehniyet: Tebrik etme, kutlama.

Tekasül: Üşenmek. Gevşeklik. İhtimamsız davranmak. Tembellik.

Tekeffül: Boynuna almak. Birine kefil olmak. Kefâlet etmek veya vermek.

Tekrim: Hürmet ve tazim göstermek ve görmek. Saygı göstermek, lütuf ve kerem icrasında bulunmak.

Televvün: Renkten renge girme. Renk değiştirme. Döneklik, kararsızlık.

Tenfir: Ürkütme, korkutma. Nefret ettirme.

Tesrib: Gönderme, yollama. (asker için.)

Tesyar: Gönderme, gönderilme.

Tesyir: Gönderme, yollama.

Tevani: İşde tembellik etmek. Kusur işlemek

Tîğ: Kılıç, seyf.

U-Ü

Ubur: Geçmek, atlamak.

Ükzube: Yalan, uydurma söz.

Ülfet: Görüşme, konuşma, dostluk.

Üstüvar: Kuvvetli, dayanıklı, sağlam, muhkem

V

Vehm: Kuruntu, şüphe, yersiz korku.

Vehn: Zayıf, gevşeklik, kuvvetsizlik.

Velvele endâz: Gürültücü, yaygaracı.

Vesi': Geniş, bol.

Vuku': Olma, oluş, gerçekleşme

Vusûl: Ulaşma, gelme, varma.

Vücûb: Vacib ve lazım olmak.

Vülât: Valiler.

Vüsûk: İnanma, güvenme.

Y

-Yafte: "bulmus, bulunmus, bulunan" mânâlarına gelerek birlesik kelimeler yapar.

Yâve-gû: saçmalayan, saçmasapan konuşan, (bkz: jâj-hâ).

Yaverî: yâverlik; yardımcılık, imdatçılık.

Yek-rân: soyu temiz cins at. san ve kırmızı arasında bir nevî at, al at.

Yek-tâ: bir kat, tek, birinci.

Yerâa: kamıs; yontulmamış kamıs kalem.

Yümn: uğur, mut, bereket.

Z

Zahâir: zahireler.

Zahm-dâr: yaralı.

Zamâim: ekler, artırmalar, ilâveler.

Zamîn: tazmîn eden, kefil olan.

Zarâet: alçalma, kendini küçültme.

Zebân: Dil, lisan, lugât, lehçe.

Zebir: Sıkıntı, mihnet.

Zehab: Gidip gelme.

Zemime: Beğenilmeyen kötü hal ve hareket.

Zenan: Vurarak manasıyla birleşik kelimeler yapar.

Zenâdık: Allah'a ve ahiret gününe inanmayan kimseler.

Zeria: Vesile, bahane, vasıta.

Zevat: Zâtlar, şahıslar.

Zir dest: El altındaki ahali.

Zir u bâlâ: Aşağı yukarı, altüst.

Zuamâ: büyük timar sahipleri, kefiller

Zukak: sokak.

Zu'm: bâtil zan, sanı, bos inanç, süphe,

Züvvâr: ziyaretçiler, görmeye, hatır sormaya gidenler.

ÖZGEÇMİŞ

Buşra Kıdak 1980 yılında İstanbul'da doğdu. İlkokul öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Ortaokulu Eskişehir'de, liseyi dışarıdan İstanbul'da bitirdi. İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü'nden 2002 yılında mezun oldu. 2005 yılından bu yana sigortacılık alanında çalışmaktadır. 2013 yılında Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans eğitimine başladı. Buşra Kıdak orta derecede İngilizce bilmektedir. Evli ve iki çocuk annesidir.

VITAE

Buşra Kıdak was born in 1980 in İstanbul. After completing elementary school in İstanbul, secondary education completed in Eskişehir. Graduated high school from the outside in İstanbul. Graduated from the History Department of İstanbul University in 2002. Since 2005 is working in the field of insurance. In 2013 The History Department began graduate studies at the University of Gaziantep, Institute of Social Sciences. Buşra speaks moderate English. She is married and mother of two children.